349.498
F499c
v.2

CAMBIA

DUPĂ LEGILE ÎN VIGOARE
în vechiul Regat, Bucovina și Transilvania

DE

I. N. FINȚESCU
Docent de drept comercial la Universitatea din București.
AVOCAT.

✲

✲

VOLUMUL II

Plata cambiei. / Protestul. / Regresul pentru cauțiune și pentru plată. / Acțiunea cambială și excepțiunile. / Cambii perdute, furate și distruse (Amortizarea). / Decăderea și prescripția.

✲

SCRISUL ROMÂNESC S. A. / CRAIOVA

CAMBIA

DUPĂ LEGILE ÎN VIGOARE
în vechiul Regat, Bucovina şi Transilvania

DE

I. N. FINŢESCU
Docent de drept comercial la Universitatea din Bucureşti.
AVOCAT.

✲

✲

VOLUMUL II

Plata cambiei. / Protestul. / Regresul pentru cauţiune şi pentru plată. / Acţiunea cambială şi excepţiunile. / Cambii perdute, furate şi distruse (Amortizarea). / Decăderea şi prescripţia.

✲

SCRISUL ROMÂNESC S. A. / CRAIOVA

21.376.

Fiecare exemplar va purtà semnătura autorului.

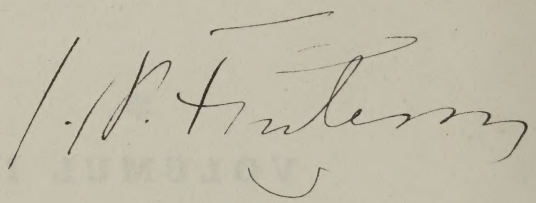

F499c
v.2

PLATA CAMBIEI

§ 1. Prezentarea cambiei la plată.

Cuprinsul.—*1. Posesorul trebue să prezinte cambia la plată.—2. Sancţiuni în caz de neprezentare. — 3. Cambii propriu zis domiciliate. — Cambii impropriu domiciliate.*

1. Principial o plată este cherabilă, deci creditorul trebue să caute pe debitor în ziua şi la locul arătat în cambie, spre a-i cere plata [1]). Acest principiu îşi are mai ales rostul la cambie, unde creditorul ştie cine e debitorul, dar acesta din urmă nu poate să ştie în ce mâini a ajuns titlu, menit să circule prin simpla indosare. De aceia în toate legislaţiunile găsim ideea ca o cambie trebue prezentată la plată [2]) trasului, acceptant sau nu, (la biletul de ordin, emitentului) şi aceasta chiar în legislaţiunile în cari, contrar de ce se întâmplă la noi, regula e că plata unei sume de bani este portabilă, iar nu cherabilă [3]).

2. *Sancţiuni în caz de neprezentare.* In toate legislaţiunile, neprezentarea cambiei la locul şi ziua arătată într'însa, are ca primă consecinţă, că creditorul cambiei nu poate exercità acţiunea de regres, adică acţiunea cambială în contra giranţilor, a avaliştilor lor şi a trăgătorului (la biletul la ordin, emitentul este obligat direct, iar nu de regres) şi este natural să fie aşa, dacă ne gândim că aceştia s'au obligat să plătească cambia numai în ipoteza că la scadenţă s'a cerut dela tras (dela emitent, la biletul la ordin) plata şi nu s'a obţinut [4]).

Rezultă din cele spuse că creditorul cambial nu are numai facultatea de a prezentà cambia şi a cere plata, ci este obligat la aceasta, sub pedeapsa, în caz de abatere, a pierderii dreptului de regres [5]).

---

[1]) In codul civil german, plata unei sume de bani trebue efectuată la locuinţa sau sediul afacerilor creditorului (datorie portabilă). A se vedea paragraful 270 c. civ. german.

[2]) Art. 310 c. com. român; art. 288 c. com., italian; art. 160 c. com. francez; art. 40 coroborat cu art. 41 din legea combială germană şi austriacă; art. 759 coroborat cu art. 762 din codul elveţian; art. 40 coroborat cu art. 41 din legea combială ungară etc.

[3]) In acest sens se va vedea *Staub,* Kommentar zur Wechselordnung, continuat de *Stranz,* ediţia 10-a, 1923, art. 40, nota 1.

[4]) Art. 350 c. com.; art. 41 l. austriacă; art. 42 l. ungară. Trăgătorul este obligat de regres, dar dacă posesorul a decăzut din acţiunea cambială în contra acestuia, are totuşi acţiunea de îmbogăţire fără cauză: art. 351 c. com. român; art. 83 l. austriacă; art. 90 l. ungară.

Curtea de Casaţie, cu drept cuvânt, a decis că trăgătorul este un obligat de regres, chiar dacă trata nu a fost acceptată, cu alte cuvinte chiar când nu avem nici un obligat direct. A se vedea: Cas. III, 19 Martie 1923, *Jurisprudenţa română,* 1923, No. 193.

[5]) In lucrările conferinţei dela Haga pentru unificarea dreptului cambial găsim accentuată această obligaţiune şi consecinţa ei imediată. Aşa, în regulamentul uniform din 1912 s'a dat următoarea redactare articolului 37:

Rămâne de examinat dacă neprezentarea are consecinţe şi faţă de obligatul direct (acceptant şi avaltisul lui; emitent şi avalistul lui).

Pentru a păstra acţiunea cambială în contra obligatului cambial direct (acceptant şi emitent), nu e nevoe de prezentare la scadenţă şi de dresarea protestului în caz de refuz (argument *per a contrario* din art. 350 c. com., care vorbeşte numai de perderea acţiunei de regres în contra trăgătorului şi contra giranţilor).

Acţiunea cambială în contra obligaţilor direcţi nu este supusă niciunei decăderi, ci numai prescripţiunii (art. 949) [1]).

In ţările, în cari este în vigoare legea cambială germană, doctrina şi jurisprudenţa aplică o destul de severă sancţiune, în caz de neprezentarea cambiei, chiar în raporturile dintre debitorul direct şi creditorul cambial, şi anume se decide că în lipsa de prezentare, debitorul direct nu este în întârziere şi deci nu este obligat să plătească procente. Numai dela prezentarea cambiei, prezentare ce se poate dovedi cu orice probă, creditorul are drept a cere procente.

Această soluţiune se sprijină pe 2 motive: *a)* legea obligă pe creditor să prezinte cambia la plată şi, dacă nu se conformează, el este acela ce se găseşte în întârziere, iar nu debitorul; *b)* nicăeri legiuitorul nu prevede procente din ziua scadenţii chiar când cambia nu s'a prezentat în ziua plăţii, ci legiuitorul german (austriac, ungar), prin art. 50 se preocupă de dobinzile ce se cer dela obligaţii de regres, când s'a protestat cambia pentru neplată [2]).

«Le porteur *doit* présenter la lettre de change au paiement soit le jour où elle est payable, soit l'un des deux jours ouvrable qui suivent.

«La présentation à une chambre de compensation équivaut à une présentation au paiement».

Iar în expunerea de motive ce însoţeşte acest Regulament, şi redactat de D-nii *Lyon Caen* (Franţa) şi *Simons* (Germania), citim:

«O modificare şi o adăogire s'au făcut vechiului articol 47, devenit articolul 38 din proectul actual:

«*a)* Articolul 47 din anteproectul din 1910 este astfel conceput:

«Portorul poate prezenta cambia la plată în ziua în care se poate cere plata sau într'una din cele două zile lucrătoare următoare». Este vorba pentru portor nu de o simplă facultate, ci de o obligaţiune de îndeplinit, sub pedeapsa perderii drepturilor sale de regres. De aceea în proectul actual, cuvântul *trebue* a fost substituit cuvântului *poate*.

«*b)* Un alt alineat s'a adăogat, pentru a arătă că prezentarea la o cameră de compensaţiune echivalează cu prezentarea la plată». (A se vedea, Deuxième Conférence de la Haye, 1912, Actes, I, p. 88, cum şi desbaterile, Actes, I, p. 127.

[1]) Acelaş principiu este şi în legea germană, austriacă şi ungară, căci pe deoparte, nu se cere prezentarea la scadenţă decât pentru păstrarea acţiunii de regres (art. 41 legea austro-germană şi ungară), iar pe de altă parte, pentru trate, există un articol categoric, articolul 44, care prevede că, pentru a păstra dreptul cambial contra acceptantului, nu e nevoe de prezentarea cambiei în ziua plăţii. In contra acceptantului şi a emitentului, acţiunea se păstrează timp de 3 ani (art. 77—100 austro-german; art. 84—114 ungar).

O singură excepţie avem în dreptul cambial român şi anume la cambia domiciliată, unde pentru a păstra acţiunea în contra obligatului direct este absolut nevoie de prezentarea cambiei domiciliatarului (art. 341 c. com.).

[2]) A se vedea pentru Germania şi Austria: *Grünhut*, II, p. 228—229. *Staub*, ed. 9-a, art. 40 n. 1 şi 11. Aceşti autori arată că nu se poate obiectă că debitorul poate să scape de plata procentelor depunând suma (art. 40), de oarece depunerea este în facultatea debitorul, dar el nu e obligat la aceasta: rostul depunerii este de a trece riscul pericolul asupra creditorului.

Sub imperiul codului comercial român şi italian, soluţiunea trebue să difere, căci şi sistema legiuitorului nostru este deosebită. Intr'adevăr pe când în legea germană se arată (art. 50) ce anume poate cere creditorul cu ocaziunea exercitării acţiunii de regres şi nu rezolvă cari sunt drepturile lui în acţiunea cambială directă; legiuitorul român, ţinând seama că o sumă de bani are o calitate intrinsecă de a fi capabilă de multiplicare, a decis că întotdeauna în caz de exercitarea acţiunii cambiale — fie ea directă, fie ea de regres — dobinzile legale curg dela scadenţa, decizând astfel în armonie cu cele hotărîte prin art. 43 c. com., aplicabil tutulor obligaţiunilor comerciale [1]).

Dar dacă creditorul, care nu a prezentat cambia la plată, are totuşi acţiunea cambială în contra obligatului direct şi acesta va fi ţinut să plătească procentele legele dela scadenţă, deşi i se prezintă titlul cambial pentru prima oară cu ocaziunea procesului; aceasta nu trebue să ne ducă la concluziunea greşită că creditorul, care s'ar aflà în faţa unui debitor gata să plătească, ar putea să ceară şi cheltueli de judecată, făcute numai din cauză că nu a avut prevederea de a cere anterior plata, aşà după cum se cădeà fiind vorba de o plată cherabilă. Dacă debitorul chemat în judecată s'ar opune la plată, cheltuelile de judecată sunt justificate, de oarece atitudinea de rău platnic a pârâtului învederează că prezentarea cambiei mai înainte de intentarea acţiunii ar fi rămas fără rezultat[2]).

3. *Prezentarea la plată şi cambiile domiciliate*[3]). Spre deosebire de cele ce se întâmplă la cambiile obicinuite, la cele domiciliate, spre a se păstrà acţiunea chiar în contra acceptantului (sau a emitentului, la biletul la ordin), este neapărat necesară prezentarea cambiei la plată domiciliatarului şi dresarea protestului de refuz în termenul prevăzut de lege[4]).

Domiciliatarul este o persoană intermediară între creditorul cambial şi debitorul direct, însărcinat de acesta din urmă să facă plata. Debitorul direct nu e ţinut să aibă imobilizate două capitaluri: unul, cel trimes domiciliatarului spre a onorà cambia şi altul în rezervă, pentru eventualitatea când posesorul cambiei ar avea plăcerea ca, în loc să se adreseze domiciliatarului, să se adreseze direct acceptantului (sau emitentului, la biletul la ordin). La cambiile domiciliate, acceptantul şi emitentul se obligă sub condiţiunea ca posesorul cambiei să se prezinte în ziua plăţii la domiciliatar cerându-i plata şi să constate refuzul printr'un protest dresat în timpul prevăzut de lege. Dacă condiţiunea nu s'a îndeplinit posesorul perde atât acţiunea cambială de regres, cât şi cea directă.

---

[1]) In acest sens: *Vivante,* ed. 3-a n. 1257; *Bolaffio,* Commentario, n. 2891; Apel Torino, 20 Aprilie 1891, *Giurisprudenza torinese,* 1891, 562. Contra, inspiraţi de doctrina germană: *Bonelli,* p. 411—412; *Della Carlina,* în Monitore dei Tribunali, 1899, 942. *Bonelli* merge aşà departe încât crede că prezentarea cambiei nu se poate face pentru prima oară cu ocaziunea procesului (p. 402).

[2]) Conform: *Vivante,* 1259; *Grünhut,* II, p. 230; *Staub,* art. 40 n. 2.

[3]) A se vedea ce se înţelege prin cambie domiciliată, vol. I, p. 204 şi urm.

[4]) Art. 341 c. com. român; art. 316 c. com. italian; art. 43 şi 99 l. austriacă; art. 43 şi 113 legea ungară; art. 764 şi 828 codul elveţian.

Dispoziţiunea legii noastre îşi trage obârşia din legea cambială germană (art. 43), dar chiar în conferinţa dela Niirnberg, care a elaborat legea aceasta, s'au ridicat glasuri în potriva unei atari rigurozităţi. S'a zis că domiciliatarul este un simplu mandatar al acceptantului (sau emitentului); că obligat direct rămâne tot mandantele; că acesta poate nici nu a trimes fonduri domiciliatarului, deci nu ar avea dece să se plângă, că nu s'a prezentat cambia mai întâi domiciliatarului. S'a răspuns, că acceptantul şi emitentul la cambiile domiciliate, întocmai ca şi trăgătorul dela trate, promite că creditorul va fi plătit de cel indicat şi se obligă numai sub condiţiunea ca să se constate în termen util refuzul domiciliatarului de a plăti [1]).

Posesorul este ţinut să prezinte cambia domiciliatarului, sub sancţiunea arătată mai sus, chiar dacă acceptantul sau emitentul nu a trimes fondurile necesare, numai că în acest caz posesorul cambiei, decăzut din acţiunea cambială, are în contra obligaţilor direcţi (acceptant, emitent) o acţiune de îmbogăţire fără cauză (art. 351 c. com.) [2]).

Prezentarea cambiei este necesară chiar în cazul când domiciliatarul este absent, falit sau mort (arg. art. 332 c. com.), căci la acel domiciliu se poate prezentă un terţiu care să plătească pentru onoarea unui obligat de regres şi astfel să înlăture un şir lung de acţiuni cambiale [3]).

Acceptantul şi emitentul rămânând obligaţi direcţi, faţă de ei posesorul care a dresat protest de neplată—şi să se noteze protestul se dresează numai faţă de domiciliatar — nu este ţinut să comunice refuzul plăţii, obligaţiune ce o are faţă de obligaţii de regres (art. 342), şi nici să le înmâneze protestul, pentru că acceptantul şi emitentul achitând cambia, nu au acţiune cambială în contra vreunei alte persoane, căreia ar urmă să înfăţişeze cambia împreună cu protestul [4]).

Necesitatea prezentării şi dresării protestului de neplată, pentru a conservă acţiunea cambială chiar în contra obligaţilor direcţi, subsistă şi atunci când domiciliatar este însuş posesorul cambiei, fie că a dobândit cambia printr'un şir neîntrerupt de giruri, fie că posesorul dela scadenţă este chiar primul beneficiar, deci cambia nu a circulat dela emisiune până la scadenţă.

Dacă cambia a circulat prin gir şi la scadenţă se află în mâna domiciliatarului, acesta dacă în ziua scadenţii nu a primit acoperirea, este dator să protesteze tot faţă de dânsul şi raţiunea este uşor de găsit, căci dacă

---

[1]) A se vedea *Grünhut,* II, p. 232 nota 8. Această rigoare a fost înlăturată prin legea germană din 30 Mai 1908 (referitoare la protest); astfel că actualmente în Germania nedresarea protestului nu mai atrage decăderea din acţiunea cambială directă. Decăderea din dreptul nostru nu a trecut nici în Regulamentul uniform dela Haga. Soluţiunea aceasta e cea mai logică, căci rămâne pentru posesor obligaţia de a se prezenta la plată la domiciliatar, cu sancţiunea perderii acţiunii de regres; însă cel obligat direct nu se poate prevală de nedresarea protestului, căci domiciliatarul este persoana sa de încredere şi va fi ţinut de el în curent de prezentarea sau neprezentarea cambiei şi în caz de neprezentare la termen îi va restitui acoperirea de va fi existat.

[2]) Tot astfel avem: art. 83 l. austriacă şi 90 l. ungară.

[3]) A se vedea: *Bonelli,* n. 283; *Staub,* art. 43, n. 5; *Grünhut,* § 102, nota 7.

[4]) Conform *Staub,* art. 43, n. 5. A se vedea şi *Grünhut,* § 102, care arată că acceptantul şi emitentul nu trebuesc confundaţi — chiar la cambiile domiciliate — cu obligaţii de regres.

am decide ca în asemenea ipoteză nu e nevoie de protest pentru a acţionà pe debitorul direct, s'ar putea întâmpla ca un posesor negligent, care n'a dresat la timp protestul, să transmită cambia domiciliatarului şi atunci, deşì girantul era decăzut, giratarul ar exercità acţiunea cambială în contra acceptantului, care nu ar fi în stare să dovedească această fraudă. Dacă posesorul care e domiciliatar dresează protest — şi legea îl obligă, de oarece ea nu face nici o distincţiune (art. 341) — din cuprinsul actului de protest se va vedea cine anume erea posesor în momentul în care urmà să se efectueze plata şi frauda menţionată nu poate avea loc [1]).

Dacă posesorul cambiei este şi domiciliatar şi în acelaş timp beneficiarul cambiei (primul posesor al ei), s'ar părea că protestul nu este necesar, de oarece acceptantul sau emitentul indicând că plata se va face la creditor, însemnează că lipseşte aceea a 3-a persoană care să plătească pentru obligatul direct; cu alte cuvinte în intenţiunea acceptantului sau emitentului a fost să indice un domiciliu unde el va face plata, iar nici de cum un domiciliatar.

Credem că textul legii nu permite o asemenea interpretare, de oarece după art. 341 c. com., prezentarea este necesară, ori de câte ori cambia e plătibilă într'alt loc decât reşedinţa acceptantelui sau a emitentului şi la o altă persoană. Ori, şi atunci când cambia e plătibilă la beneficiarul ei, cambia e plătibilă la o altă persoană decât acceptantul sau emitentul ei.

Dar mai mult, prezentarea şi dresarea protestului îşi are rostul lui, căci numai astfel se poate ştì dacă la scadenţă posesorul cambiei a socotit-o sau nu achitată. Spre a învederà acest lucru, să presupunem că între acceptant şi posesorul domiciliatar există raporturi de cont curent. Ei bine, în asemenea ipoteză, posesorul poate să socotească la scadenţă cambia drept achitată şi totuşi mai târziu, cât timp prescripţiunea nu s'a împlinit, răsgândindu-se, ar avea posibilitatea să pretindă plata redând astfel viaţă cambiei. Şi dacă o atare conduită nu ar avea-o posesorul dela scadenţă, desigur însă că o va avea sindicul în caz de faliment; pe când în sistemul care cere protest în timp util, situaţiunea cambiei se fixează, fără posibililităţi de revenire, în ziua scadenţii şi cel mai târziu în timpul cerut pentru dresarea protestului [2]).

---

[1]) Conform: *Grünhut,* § 102; *Staub,* art. 43 n. 5; *Bernstein,* 208; *Vivante,* 1316, *Bonelli,* n. 283, care citează în acelaş sens pe *Manara,* în Giurisprudenza italiana, 1892, IV, p. 20; pe *Della Carlina* şi pe *Sorani-*

[2]) Conform cu cele susţinute de noi: *Grünhut,* § 102, *Staub,* art. 43 n. 5; *Lehmann,* § 136; *Thöl,* § 162. Contrară este însă jurisprudenţa austriacă (a se vedea în *Grünhut* şi *Staub).*

In Italia susţin că nu e nevoie de protest ori de câte ori posesorul este şi domiciliatar, fără nici o discuţiune: *Vidari,* 7102; *Supino,* 489, *Marghieri,* Diritto Comm. ed. 3-a, p. 194; *Bolaffio,* în Foro italiano, 1885, 440; *Pagani,* Cambiale domiciliata § 10 (în Consulente comerciale, IX, p. 291). A se vedea şi nota 2 dela pag. 6.

Vivante, face distincţiune şi dispensează de protest numai dacă posesorul domiciliatar este în acelaş timp trăgător sau prim beneficiar, căci în aceste cazuri nu ar fi vorba de cambii propriu zis domiciliate (n. 1316).

Pentru a se curmà orice contraversă, în legea cambială ungară avem în art. 44 al. 2 specificat că atunci când posesorul este şi domiciliatar nu e nevoie de protest.

4. *Prezentarea la cambiile denumite impropriu domiciliate.* Am arătat în volumul I, că o cambie propriu zis domiciliată este atunci când avem diversitate de localităţi şi diversitate de persoane. Dacă în cambie se prevede ca loc de plată altul decât reşedinţa trasului, dar nu se numeşte şi un domiciliatar, iar trasul acceptând nu numeşte nici el pe domiciliatar, atunci nu avem o cambie domiciliată, ci pur şi simplu un domiciliu de plată şi se înţelege, că la scadenţă obligatul direct (acceptantul, emitentul) se va găsi la acel domiciliu în persoană, pentru ca el însuş să facă plata.

La cambiile nedomiciliate, dar cu domiciliu de plată, nu se cere prezentarea şi dresarea protestului pentru a se conservà acţiunea cambială în contra acceptantului şi în contra emitentului (art. 341).

Dispoziţiunea art. 341 este o derogare dela principiul general şi în consecinţă, ca orice excepţiune, trebue interpretată în mod restrictiv. Legea prevăzând decădere faţă de acceptant şi emitent când cambia e plătibilă într'alt loc decât reşedinţa acceptantului sau a emitentului şi *la o altă persoană,* nu se poate extinde şi în cazul, în care cambia e plătibilă într'alt loc, dar nu la altă persoană.

Art. 341 se coroborează cu art. 286, care arată tocmai că acceptarea cambiei plătibilă într'un alt loc decât al reşedinţei acceptantului trebue să arate persoana prin mijlocirea căreia urmează să se facă plata. In lipsa unei asemenea indicaţiuni, este presupus că acceptantul voeşte să plătească el însuş la locul fixat pentru plată. [1])

Tot aşà şi la biletul la ordin, dacă emitentul nu indică un domiciliatar, se presupune că el însuş va fi la scadenţa la locul arătat în cambie spre a face plata.

Şi în cazul în care obligatul direct este presupus că va face el însuş plata la domiciliul ales pentru plată, nu mai găsim nici raţiunea legii, atunci când ea cere protestul pentru a conservà acţiunea cambială directă. Intr'adevăr două ipoteze putem avea: a) obligatul direct va fi prezent la domiciliu de plată, iar posesorul nu va dresà protest, în acest caz obligatul nu va avea să se plângă de vre-o pagubă, de oarece expirând termenul de dresarea protestului, el se va întoarce cu banii la reşedinţa sa. Deci nu este obligat să ţie suma din cambie în 2 locuri deosebite, la domiciliu cambiei şi la reşedinţa lui, aşà cam s'a temut legiuitorul că s'ar întâmplà la cambiile propriu zis domiciliate, dacă posesorul n'ar fi obligat să dreseze protest domiciliatarului şi apoi să ceară suma dela acceptant sau emitent; b) obligatul direct nu a fost prezent la scadenţă la domiciliu ales, şi în asemenea caz debitorul direct nu poate să se plângă, de oarece nefiind un domiciliatar el nu a trimes suma spre acoperire [2])

---

[1]) A se vedea l. germană şi austriacă, art. 24 şi 44; l. ungară art. 29 şi 44, cari sunt mai categorici decât textele noastre.

[2]) Toată doctrina este în acest sens. A se vedea în special *Grünhut,* § 102, p. 233.

§ 2. Ziua plăţii.

Cuprinsul. — *5. Principiu general. — 6. In favoarea cui e termenul din cambie. — 7. Ziua plăţii şi ziua scadenţei. — 8. Plata înainte de scadenţă. Efecte. — 9. Plata după scadenţă. Efecte.*

5. Plata cambiei trebue făcută la scadenţă, adică la termenul prevăzut în cambie.[1]) Acest termen este înscris atât în favoarea creditorului cât şi al debitorului.

6. *Termenul din cambie* este în favoarea creditorului, căci debitorul nu-l poate sili să primească plata unei cambii mai înainte ca ea să fi ajuns la scadenţă. Pânăla scadenţă posesorul are libertatea să transmită titlul prin gir şi să speculeze asupra variaţiunilor de valută, mai ales când va fi o perioadă, în care cursul monetei din cambie este supus oscilaţiunilor de bursă[2]).

Termenul este însă şi în favoarea debitorului, căci mai înainte de împlinirea lui, posesorul cambiei nu poate pretinde plata, acesta fiind principiul admis şi de art. 1024 c. civil; numai că în ce priveşte cambiile, după cum vom vedea, codul comercial prevede o dispoziţiune specială şi anume că, dacă debitorul preferă să facă plata mai înainte de scadenţă, el este răspunzător de validitatea plăţii, adică face o plată pe rizicul şi pericolul său şi în acest caz el va putea fi expus să plătească a doua oară, dacă la scadenţă se va dovedi că cel ce a primit plata nu erea îndreptăţit a o cere[3]).

7. Ziua plăţii, în genere, coincide cu ziua scadenţii. In această zi posesorul cambiei are dreptul să ceară plata, fără să aştepte o altă zi, căci «termene de graţie, de favoare, pentru plata cambiei nu pot avea loc» (art. 312)[4]).

In sistemul legii germane (art. 41), adoptat în Austria şi Ungaria, posesorul cambiei are dreptul chiar în ziua fixată pentru plată (scadenţa) să constate prin protest refuzul şi să cheme în judecată pe debitori, cu observaţiunea că în Ungaria (art. 41) protestul nu poate fi făcut în ziua scadenţii decât dela ora 12 din zi.[5])

In sistemul codului de comerţ român (art. 319) nu se poate dresà protest în ziua scadenţii, ci în ziua ce urmează scadenţii.

---

[1]) A se vedea cele spuse în volumul I, referitor la scadenţă.

[2]) Noi avem text precis: art. 316. Un asemenea articol lipseşte în l. germană, austriacă şi ungară, dar doctrina şi jurisprudenţa dau aceeaş soluţiune: *Grünhut,* p. 240.

[3]) Art. 316 al. 2, fără corespunzător în l. germană, austriacă şi ungară, dar doctrina şi jurisprudenţa dau aceeaş soluţiune, vezi *Grünhut* loc. cit.

[4]) In vechiul drept, în mai toate ţările, scadenţa erea urmată de una sau mai multe zile de favoare (Respekttage), în cari nu se putea dresà protest de neplată. Posesorul ştia mai dinainte că plata o va primi după atâtea zile dela scadenţă, însă zilele de favoare cauzau multe neajunsuri, fie în ce priveşte calcularea termenelor, fie în ce priveşte cestiunea de a se şti în favoarea cărei persoane ereau ele fixate, căci câte odată ereau în favoarea acceptantelui, alte ori în aceea a posesorului, iar alte ori în favoarea ambilor. A se vedea, *Grünhut,* I, p. 179 — 184.

Dreptul englez cunoaşte şi azi zile de respect (a se vedea *Grünhut,* II, p. 238, nota 4).

[5]) Şi după art. 41 al legilor germanice protestul se poate dresà în ziua fixată în cambie pentru plată, totuşi posesorul are un termen mai lung; el poate să protesteze în ziua fixată pentru plată cum şi în cele două zile lucrătoare, ce urmează acelei zile.

Prin urmare, la noi, posesorul are drept să ceară plata în ziua scadenţii, dar nu are drept să constate refuzul, decât revenind a doua zi când evident că trasul (fie sau nu acceptant; emitentul la biletul la ordin), în caz de resgândire va avea posibilitatea să plătească. Deci plata unei cambii poate paraliză dresarea protestului, dacă e făcută în ziua scadenţii sau cel mult în ziua următoare cu ocaziunea interpelării agentului însărcinat cu dresarea protestului [1]).

Obicinuit ziua plăţii coincide cu scadenţa; în mod excepţional însă şi în virtutea legii, dacă scadenţa cade într'o zi de sărbătoare legală, ziua plăţii este cea d'intâi zi de lucru următoare (art. 310) [2]).

Ziua de sărbătoare legală, adică una din zilele determinate prin lege pentru ca comerţul şi funcţionarii publici însărcinaţi cu dresarea protestelor să fie în repaus, e o zi de respect (Respekttag) în favoarea debitorului, şi în care nu se poate cere plata.

Deşi în această ipoteză, ziua plăţii nu coincide cu ziua fixată în cambie, adică cu scadenţa, totuşi dacă debitorul plăteşte în ziua de sărbătoare, plata este socotită făcută la scadenţă, căci scadenţa nu s'a schimbat [3]).

Deasemenea atât calcularea procentelor, în caz de neplată, cât şi prescripţia se calculează nu după ziua de plată, ci după ziua arătată în cambie drept scadenţă (art. 344, 949) [4]).

Tot prin lege, în cazuri extraordinare: războiu, crize economice, se pot acorda termene de plată, adevărate *moratorii* şi în aceste legi se stabilesc: condiţiunile pentru valorificarea drepturilor creditorilor când încetează moratoriul, procentele în cursul moratoriului, dacă şi cum se va constata refuzul de plată, prescripţia de când curge, etc. [5]).

8. *Plata înainte de scadenţă.* Am văzut că până la scadenţă nici debitorul nu poate sili pe posesorul cambiei să primească plata, dar nici acesta din urmă nu poate sili pe debitor să facă o plată anticipat. Mai mult, chiar dacă debitorul a făcut plata anticipată de bună voe şi cu consimţimântul posesorului cambiei, totuşi aceste părţi, procedând astfel, nu s'au conformat ordinului din cambie, care a stabilit un termen nu numai în favoarea debitorului şi a posesorului cambiei dar şi în interesul altor persoane, cari ar putea fi păgubite prin nerespectarea lui.

---

[1]) In sistemul codului nostru debitorul cambial direct sau trasul, dacă cambia nu a fost acceptată, nu poate fi turburat în ziua fixată pentru plată, cu dresarea protestului, aşà că în realitate la noi există o zi de favoare acordată de lege trasului (acceptant sau nu) şi emitentului.

[2]) Aceeaş dispoziţiune o găsim: în Italia (art. 288); Germania (art. 92); Austria (art. 92); Ungaria (art. 103); Elveţia (art. 819); în Anglia numai în caz de sărbători observate de bănci (a se vedea *Grünhut,* II, p. 239 nota 5).

In Franţa (art. 134), Belgia (art. 25) dacă scadenţa este într'o zi de sărbătoare legală, ziua plăţii va fi în ziua de lucru ce o precede.

[3]) Conf. *Grünhut,* II, p. 239 nota 6.

[4]) Conf. *Grünhut,* loc. cit.

[5]) In aceste cazuri, avem amânări legale de plată şi le cunoaştem din timpul războiului mondial. Astfel prin lege autorizând luarea de măsuri excepţionale, acordându-se moratoriu mobilizaţilor, se stabileşte că scadenţa va ţine în loc de protest (deci o dispensă de protest), iar toate termenele pentru păstrarea acţiunii cambiale curg dela încetarea moratoriului (art. 2).

A se vedea şi legea din 21 Decembrie 1916, referitoare la termenele de protest.

Ţinând seama de interesele multiple ce sunt legate de respectarea scadenţii, legiuitorul român a introdus articolul 317, după care numai plata făcută la scadenţă şi în mânile posesorului ei, fără opoziţiune din partea cuiva, liberează pe debitor, pe când în ce priveşte plata, înainte de scadenţă, art. 316 prevede că cel ce o face este răspunzător de validitatea ei, adică o face pe rizicul şi pericolul lui [1]).

Din principiul că debitorul, care plăteşte o cambie mai înainte de scadenţă, răspunde de valabilitatea plăţii, rezultă:

1. Dacă persoana care a primit plata nu erea adevăratul proprietar al cambiei — fie că acea cambie fusese furată sau perdută şi cel ce a găsit-o a falşificat un gir spre a se prezentă cu aparenţă de legitim posesor — în acest caz plata înainte de scadenţă este pe riscul acceptantului sau al emitentului, căci proprietarul va putea, revendicând cambia sau procedând la amortizare, să ceară şi el plata la scadenţă, iar debitorul nu se poate apără obiectând că a plătit înainte de scadenţă. Insă dacă ar fi aşteptat ziua scadenţii şi ar fi plătit, plata erea valabilă, de oarece legea se mulţumeşte la scadenţă numai cu aparenţa proprietăţii, rezultată dintr'un şir neîntrerupt de giruri, fără a se examină autenticitatea girurilor [2]).

Acelaş pericol, pentru cel ce plăteşte înainte de scadenţă, există şi atunci când acela, care a încasat suma, deţinea cambia prin gir dela un incapabil.

2. Plata făcută înainte de scadenţă este supusă riscurilor prevăzute în art. 725 şi 726 c. com. şi în acest caz dacă, cel ce primeşte plata înainte de scadenţă, este declarat în stare de faliment în interval până la scadenţă, această plată poate fi anulată: *a)* dacă se probează că plata s'a făcut de conivenţă şi în frauda creditorilor şi *b)* când cel ce plăteşte, cunoaşte starea de încetare a plăţilor şi chiar fără această cunoştinţă, se presupune că plata s'a făcut în frauda creditorilor, dacă ea a avut loc în cele 10 zile anterioare declaraţiunii în faliment [3]).

Se vor aplică aceleaşi norme şi în cazul în care declarat în faliment, până la scadenţă, va fi cel ce a plătit, iar creditorul nu se va putea pune la adăpostul art. 728 c. com., de oarece acest articol are în vedere o plată

---

[1]) Articolul 316 este traducerea art. 294 din codul comercial italian şi îşi găseşte origina în art. 146 codul comercial francez. Art. 317 român nu are corespunzător în codul italian, dar este reproducerea art. 144 din codul comercial francez. In legislaţiunea germano-austriacă nu găsim texte referitoare la plată înainte de scadenţă, dar din discuţiile urmate cu ocaziunea redactării proectului legii cambiale, rezultă că şi în Germania, Austria şi Ungaria domină aceleaşi principii, împărtăşite şi de doctrină. A se vedea *Grünhut,* II, p. 241, nota 10.

[2]) A se vedea, *Grünhut,* § 103; *Bonelli,* n. 222; *Vivante,* n. 1276, vorbeşte de răspunderea debitorului faţă de adevăratul proprietar al cambiei. Cu dreptate observă *Bonelli,* că adevăratul proprietar are nu o acţiune de drept comun, ci o acţiune cambială pentru a obţine plata.

[3]) O plată primită înainte de scadenţă este un «act» prin care se stinge o obligaţiune, adică e un contract rezolutoriu a unei legături juridice, deci un act cu titlu oneros, aşa după cum cere art. 726 c. com. A se vedea *Bonelli,* n. 222.

După unii autori — *Borsari,* 841; *Calamaudrei,* 123; *Marghieri,* p. 91 — plata se anulează imediat ce creditorul a fost declarat în stare de faliment până la scadenţă, chiar dacă nu se întrunesc condiţiunile acţiunii pauliane (art. 725 c. com.), sau prezumţiile arătate de art. 726 c. com., însă această părere este respinsă de autorii mai noui: *Bonelli,* loc. cit.; *Vivante,* 1276; *Supino,* 330; *Sorani,* 354 şi chiar *Vidari,* 6905; *Grünhut,* § 103, nota 9; *Lyon-Caen* şi *Renault,* 296.

făcută la scadenţă, iar nu înainte de scadenţă [1]). Creditorul, restituind suma, are dreptul să ceară cambia pentruca la rându-i, la scadenţă, să poată exercită acţiunea cambială în contra unora sau a tutulor celorlalţi obligaţi [2]).

Dacă plata s'a făcut adevăratului proprietar, dar acesta, după primirea plăţii, însă mai înainte de scadenţă, devine incapabil, plata a liberat definitiv pe debitor şi curatorul nu ar mai putea pretinde o nouă plată, căci proprietarul fiind capabil a stins definitiv obligaţiunea şi nu are nimeni să se plângă: nu are curatorul, care reprezintă pe cel ce a primit plata; nu au terţii, cari nu au fost lezaţi şi cari în caz de vătămare ar avea la dispoziţie numai acţiunea pauliană [3]).

3. Riscurile plăţii înainte de scadenţă, se repercutează şi în raporturile extracambiale dintre tras şi trăgător. Aşà, dacă cel ce a primit plata, era un procurator, şi până la scadenţă trăgătorul retrage mandatul, trasul care s'a grăbit să plătească, nu se poate întoarce în contra trăgătorului să-i ceară suma ce a plătit-o pentru el, de oarece trasul nu trebuia să plătească decât la scadenţă. Până la acea dată trăgătorul este suveran să dea orice contra ordine şi, în cazul când trasul nu a acceptat, el poate să retragă proviziunea, dacă ea a existat, sau să dea ordin să nu plătească [4]).

Să ne închipuim că trasul neacceptant s'a grăbit să plătească şi creditorul a căzut în stare de faliment înainte de scadenţă. In această ipoteză trăgătorul va avea timp până la scadenţă să ordone a nu se achita cambia — dat fiindcă raporturile dintre trăgător şi falit sunt de aşà natură în cât primul ar rămâne păgubit. Ei bine, trasul, care nu era obligat să plătească nefiind acceptant, dacă a preferat să plătească chiar înainte de scadenţă, el poate să-şi vadă periclitată acţiunea de drept comun ce ar fi avut-o, dacă plătea la scadenţă fără primirea vreunui contra ordin dela trăgător [5]).

Mintea omenească aşà de meşteră a găsit şi la plată înainte de scadenţă mijlocul a eludà rigorile legii: cel ce plăteşte pune pe primitorul plăţii, să-i gireze cambia şi atunci, din punct de vedere legal, cambia nu e socotită ca plătită înainte de scadenţă [6]).

9. *Plata după scadenţă.* Dacă posesorul cambiei a lăsat să treacă ziua scadenţii cum şi termenul util pentru dresarea protestului, el este decăzut din acţiunea de regres, deci el nu se va mai putea întoarce cu acţiune cambială în contra trăgătorului şi a giranţilor şi — când cambia a circulat prin gir—posesorul se va putea găsi în situaţia de a nu avea nici acţiunea derivată din raportul fundamental.

Deci în faţa unui posesor decăzut din acţiunea de regres, trebue să ne întrebăm ce consecinţe ar avea plata ce i s'ar face. Şi pentru a răspunde, trebue să distingem dacă plata a făcut-o trasul neacceptant, dacă a făcut-o un obligat de regres, sau dacă a fost făcută de către trasul acceptant.

---

[1]) *Vivante,* 1276, nota 279; *Bonelli,* loc. cit.
[2]) *Grünhut,* § 103, nota 8.
[3]) Conform: *Grünhut* § 103, nota 14; *Bonelli,* loc. cit.
[4]) A se vedea *Grünhut şi Bonelli,* loc. cit.
[5]) Aceiaşi autori mai sus citaţi.
[6]) *Grünhut,* § 103, nota 15.

Trasul acceptant este obligat să plătească oricând i se va cere şi atâta timp cât acţiunea cambială nu s'a prescris ; la fel cu trasul acceptant e ţinut şi emitentul unui bilet la ordin.

Trasul neacceptant nu e ţinut să plătească. Dacă el plăteşte la scadenţă, va avea o acţiune de drept comun—actio mandati—în contra trăgătorului, de oarece prin plată trasul a achitat, nu o datorie a lui, ci o obligaţiune a trăgătorului, căci în caz de refuz din partea trasului, posesorul ar fi dresat protest şi ar fi exercitat acţiunea cambială în contra trăgătorului.

Dacă trasul plăteşte după scadenţă, deşi posesorul e decăzut din acţiunea de regres cambială, el nu se va putea întoarce în contra trăgătorului cu o acţiune de drept comun, decât dovedind că trăgătorul erea ţinut să plătească cu toată neprezentarea cambiei la scadenţă şi nedresarea protestului. Acest lucru se va întâmplà când posesorul avea în contra trăgătorului acţiunea de îmbogăţire fără cauză (art. 351) şi atunci când, conform raporturilor extra cambiale dintre posesor şi trăgător, acesta era ţinut la plată chiar şi în cazul când ar fi prezentat trasului cambia după expirarea termenului de dresarea protestului.

Am văzut că obligaţiunea ce rezultă din raportul fundamental, în lipsă de convenţiune contrară, nu se novează prin emiterea sau girarea cambiei, [1]) însă exerciţiul acţiunii de drept comun este influenţat de faptul că creditorul a acceptat să primească o cambie. Ori la plata unei cambii prejudiciate, se aplică principiile expuse în volumul I referitoare la raportul fundamental şi acţiunea cambială. Cel ce va plăti o asemenea cambie, va căutà să se întoarcă în contra predecesorului său invocând raportul fundamental, pretenţiune ce-i va fi respinsă, mai ales când plata o va face un obligat de regres şi se va îndreptà la rându-i în contra girantului său ; căci acesta îi va opune faptul că nu i se restitue cambia, cu drepturile ei aşa cum fusese girată şi că graţie neglijenţii posesorului şi bunei voinţe a celui ce a plătit, el nu ar fi în stare să-şi exercite acţiunea eficace de drept cambial în contra obligaţilor săi de regres [2]).

Credem însă, că, atunci când obligatul de regres ar plăti o cambie prejudiciată, se poate întoarce cu acţiunea de drept comun în contra predecesorului său, cu condiţiune însă să dovedească, că acesta nu suferă nici o pagubă prin faptul restituirii cambiei prejudiciate, de oarece în linie ascendentă fiecare girant şi-a păstrat acţiunea ce rezultă din raporturile fundamentale. Exemplu : A un girant care a plătit o cambie prejudiciată, el are ca predecesori pe giranţii B. C. D. şi trăgătorul E. Pentru ca A să poată pretinde suma debursată dela B, trebue să recurgă la acţiunea ce rezultă din raportul de drept comun intervenit între ei cu ocaziunea girării cambiei şi în acelaş timp trebue să dovedească că nu s'a novat obligaţiunea nici dintre B.—C. şi C.—D. şi între D.—E, căci dacă numai unul dintre aceştia nu ar fi conservat acţiunea din raportul fundamental, B ar riscà să nu obţie suma restituită lui A, fiindcă, i s'ar opune că rău a plătit o cambie ce nu mai avea valoare ca atare. Oblgatul de regres, care a plătit, nu ar avea

---

[1]) In acest sens a se vedea şi Casaţia, II, 2 Noembrie 1920, *Pandectele române*, 1923, I, 46.

[2]) A se vedea diferitele ipoteze în vol. I, p. 41 şi următoarele.

întoarcere în contra obligaţilor lui de regres, deci ar suferi o pagubă numai din reau inspiraţiune, ce a avut, să facă plata în atari condiţiuni [1]).

Este drept însă că unii sunt şi mai categorici şi susţin că ori de câte ori un obligat de regres plăteşte o cambie prejudiciată, el nu poate recurge decât dacă imediatul său predecesor este însuş trăgătorul. Dacă între plătitor şi trăgător sunt şi alţi giranţi, nu se poate recurge la acţiunea de drept comun, căci i se va opune de girantul acţionat, că el s'a obligat numai *sub conditione,* adică să restitue suma dacă în schimb i se va restitui cambia de aşa fel, în cât să aibă acţiune cambială în contra obligaţilor de regres — obiecţiune ce nu o poate evident face trăgătorul care nu are obligaţi de regres. Cu alte cuvinte girantul va obiectà: rău ai plătit şi rău te întorci în contra mea, căci condiţiunea sub care m'am obligat nu s'a îndeplinit. Nu poţi, D-ta, în mod arbitrar, să-mi înrăutăţeşti situaţiunea, reducându-mi garanţiile ce le aveam şi din două acţiuni să-mi laşi doar slaba acţiune a dreptului comun, răpindu-mi—prin neglijenţa D-tale— acţiunea cambială atât de sigură, şi aceasta fie că prejudicierea a avut loc din culpa posesorului cambiei, fie fără culpa lui, buneoară prin întârzierea pricinuită prin poştă [2]).

Dar dacă în contra unui obligat de regres nu se poate, după părerea mai sus expusă, exercità nici măcar acţiunea *ex causa,* totuşi se admite că cel ce a plătit, va putea să exercite acţiunea *ex causa,* ce ar avea predecesorul său în contra trăgătorului, dar în asemenea caz i se vor opune toate excepţiunile inerente aceluia în numele căruia se exercită acţiunea de drept comun. (art. 974 c. civ.) [3]).

§ 3. Amânarea plăţii. Preschimbare.

Cuprinsul. — *10. De câte feluri sunt amânările de plată. — 11. Schimbarea scadenţei. Preschimbarea.—12. Acordarea unui termen de plată. Efecte.*

10. In afară de amânări de plată, acordate de legi în cazuri extraordinare de războaie, crize economice, calamităţi publice, avem şi amânări convenţionale.

Amânări convenţionale (prolongation, dilazione) sunt de două feluri, după cum părţile au intenţiunea să schimbe chiar scadenţa sau numai să acorde unuia sau mai multor obligaţi, un termen [4]).

11. *Schimbarea scadenţii.* Părţile pot, de comun acord să dea o altă scadenţă cambii, dar pentru aceasta se cere: a) consimţimântul tutulor obligaţilor din cambie împreună cu consimţimântul posesorului şi b) noua scadenţă trebue să fie scrisă pe cambie — căci toate elementele esenţiale ale cambiei trebuesc să reese din însuş contextul ei — şi urmată de semnătura tutulor părţilor, de oarece dacă ar lipsi semnătura vreuneia, ar însemna că pentru aceasta a rămas vechea scadenţă. In nici un caz posesorul nu va şterge vechea

---

[1]) In acest sens *Staub,* art. 83, n. 29.

[2]) A se vedea în acest sens, *Bonelli,* p. 47.

[3]) *Bonelli,* p. 47 şi 48.

[4]) A se vedea: *Grünhut,* § 104; *Staub,* art. 82 n. 31; *Bonelli,* n. 215, 216; *Vivante,* n. 1281.

scadenţă înlocuind-o cu cea nouă, căci atunci am avea o cambie suspectă, adică s'ar putea opune alterarea ei şi, după cum vom vedea la timp (excepţiuni cambiale), creditorul, în asemenea ipoteză, se află într'o situaţiune cu totul defavorabilă.

Schimbarea scadenţii, în practică, se operează prin preschimbarea cambiei, adică emiterea unei noui cambii, făcându-se menţiunea pe cea veche că s'a emis una nouă, obicinuit scriindu-se «preschimbat».

Exemplarul cel vechi se restitue debitorilor cambiali, însă creditorul poate să aibe interes să păstreze ambele exemplare: 1) când pe vechea cambie se găsesc semnături ce nu s'au repetat pe noua cambie, iar creditorul nu înţelege să renunţe la acţiunea cambială în contra acestora; căci să se noteze bine, prin preschimbare, vechile obligaţiuni nu se novează; 2). când de obligaţiunea cambială se leagă anume garanţii extracambiale (privilegii, gajuri, etc.) şi creditorul, păstrând vechiul exemplar, va dovedi cu mai multă uşurinţă legătura dintre cambia nouă emisă, cu obligaţiunea iniţială [1]).

Cambia preschimbată rămâne aceeaş, din punct de vedere substanţial; aceea care se emite este nouă numai din punct de vedere formal [2]), şi acest lucru este adevărat chiar când cu ocaziunea preschimbării se achită ceva din datorie [3]).

12. *Acordarea unui termen de plată.* In loc să se schimbe scadenţa, creditorul poate acordà un termen unuia sau mai multora dintre obligaţii cambiali. Atare convenţiune are efect *inter partes.*

Obligaţiunile cambiale fiind autonome una de alta, nu se poate prevalà de noul termen decât numai persoana căreia i s'a acordat. Pe de altă parte creditorul, care a acordat termenul, nu-l poate invoca în contra unei altei persoană streină de convenţiunea intervenită.

Dacă deci creditorul a acordat un termen de plată acceptantului, de acest termen nu se poate prevalà un girant, de oarece creditorul cambial are toată libertatea să cheme în judecată pe debitorul care îi place (art. 343), iar pe dealtă parte girantul nu se poate plânge de vre-o păgubire, căci termenul fiind cu efect doar *inter partes,* între el şi acceptant are tărie vechea scadenţă şi prin urmare acceptantul nu-i poate opune girantului, care a plătit, termenul acordat de posesor. Şi nu poate opune acest lucru nu numai din cauza efectului «inter partes» a convenţiunii de amânare, dar şi din cauză că acceptarea este irevocabilă, de unde rezultă că orice modificări s'ar aduce ulterior acceptării, aceste modificări nu sunt opozabile, chiar de sunt consimţite de posesorul cambii [4]).

Pe dealtă parte posesorul cambiei este ţinut să respecte scadenţa, iar nu termenul acordat, faţă de cei ce nu au luat parte la convenţiunea de amânare; de unde reese că termenele de dresarea protestului, de comunica-

---

[1]) A se vedea: *Grünhut, Staub, Bonelli,* în locurile citate în nota precedentă; *Dernburg,* II, 2 (ed. 1915) p. 332, nota 20.

[2]) A se vedea jurisprudenţa citată de *Dernburg.*

[3]) Conform: *Bonelli,* p. 418.

[4]) Conform: *Grünhut,* § 104; *Vivante,* n. 1281; *Bonelli,* n. 216.

rea refuzului de plată, de exercitarea acțiunii curg dela scadență, iar nu dela termenul acordat [1]).

Deși s'a acordat acceptantului (sau emitentului) un termen de plată, totuși posesorul, care voește să-și păstreze acțiunea de regres, trebue să dreseze protest de neplată, căci numai sub această condițiune răspund obligații de regres; iar dresarea protestului este logică și pentrucă acceptantul, interpelat formal, este posibil să vadă utilitatea plății, mai ales atunci când contra obligaților de regres el nu ar putea ridică o excepțiune spre a-i respinge în caz de întoarcerea acestora contra sa.

S'a susținut că termenul acordat acceptantului sau emitentului profită și obligaților de regres, deoarece altfel acel termen nu ar fi serios, fiindcă— se pretinde — nu ar servi la nimic termenul, dacă posesorul, mai înainte de împlinirea lui, s'ar adresà unui obligat de regres și acesta ar fi silit să plătească, deoarece și el, la rându-i, va cere suma dela acceptant, care nu-i va putea opune termenul acordat de o altă persoană [2]).

Este drept că acordarea unui termen acceptantului, cu rezerva păstrării vechei scadențe în contra celorlalți obligați, nu va aduce, în general, mare folos acceptantului, din cauza acțiunii ce o au toți ceilalți obligați cambiali în contra lui, totuși se poate întâmplà să avem un singur obligat de regres, care ar fi în raporturi extracambiale, de așa natură cu acceptantul, încât el nu ar putea exercità acțiunea cambială, fiindcă ea ar fi respinsă printr'o excepțiune, ce ar ridicà acceptantul. Ex.: A = trăgător, B = beneficiar, C = acceptant. B acordă un termen lui C, însă mai înainte de termen B exercită acțiunea cambială în contra lui A și obține plata, pe când A nu poate exercita acțiunea cambială în contra lui C, de oarece știe că acesta posedă o scrisoare din care reese că C a acceptat numai de complezență cambia [3]).

Doctrina germană susține că prin acordarea termenului de plată, scadența nu s'a schimbat, ea este aceeaș, doar ziua plății diferă, astfel că prescripția începe a curge din ziua scadenței, chiar față de acela căruia i s'a acordat termenul de plată, iar această părere și-a găsit ecou chiar în Italia [4]).

Socotim însă că față de acela căruia i s'a acordat termen, prescripția curge din momentul expirării termenului, căci «prescripțiunea unei creanțe condiționale sau cu termen nu poate începe decât din momentul când s a împlinit condițiunea sau a expirat termenul» (art. 1885 c. civ.).

---

[1]) A se vedea autorii citați în nota precedentă.

[2]) Se susține că termenul convenit după scadență cu acceptantul, și scris pe cambie, este *in rem,* deci se poate invoca de orice obligat: *Staub,* art. 82, n. 31 b; *Dernburg,* p. 333; Casația germană (Reichsgericht) a decis însă că termenul nu are alt sens decât că posesorul a convenit să nu acționeze în justiție în contra acceptantului un anume timp, și de această facultate nu se pot prevala ceilalți debitori *(Entscheidungen,* Vol. 45, p. 70). Acelaș argument trebue adus și față de avalist când s'a acordat un termen de plată persoanei onorată. A se vedea și *Bonelli, Vivante,* dar în special *Grünhut,* în locurile citate.

[3]) A se vedea: *Bonelli,* n. 216, nota 8.

[4]) Conform: *Grünhut,* § 104, nota 8 și 9; *Staub,* art. 82, n. 31; *Vivante,* n. 1281. Contra: *Bonelli,* n. 216, nota 11; *Majorana,* Prescrizione comerciale, p. 172, 173.

O cestiune foarte discutată şi foarte importantă este următoarea: acceptantul a dobândit un termen, care s'a şi scris pe cambie, iar în urmă cambia se transmite prin gir. Se naşte întrebarea dacă acceptantul poate invoca acordarea termenului faţă de toţi giratarii, ce urmează aceluia cu care s'a convenit prelungirea.

Pentru rezolvarea chestiunii puse, trebue să ne amintim dispoziţiunea legii (art. 287), după care acceptarea dată este irevocabilă şi deci acceptantul nu mai poate, chiar cu consimţimântul posesorului, să modifice acceptul, fixând vreun termen. Toţi posesorii giratari ulteriori, dobândesc drepturi autonome, iar nu cum s'au modificat de predecesori, aşa că giratarii se vor prevalà de acceptul aşa cum a fost dat şi cum a devenit irevocabil, iar pactul ulterior va avea efectul numai *inter partes*. Se admite însă că giratariii după scadenţă fiind cesionari, (art. 281) dobândesc drepturile aşa cum le aveau giranţii în momentul transmiterii cambiei, deci ei trebue să respect termenul convenit pentru amânarea plăţii.

Dacă în loc de amânare avem o schimbare a scadenţii, desigur că această scadenţă trebue respectată de toţi giratarii ce ar veni în urmă; dar în ipoteza când scadenţa a rămas în vigoare, dându-se numai *inter partes* un termen, atunci desigur că aceasta echivalează cu o modificare a acceptului. Şi după cum un giratar poate contà pe un accept şters, tot aşa poate conta pe un accept neşters, ştiind că orice modificări aduse după ce el devenise irevocabil, nu poate duce decât la o excepţiune personală în contra aceluia care a consimţit la termen [1]).

§ 4. Locul unde trebue prezentată cambia la plată.

Cuprinsul.—*13. Principii generale. In cambie se arată o anumită adresă.—14. In cambie nu se arată o adresă. Ce se înţelege prin reşedinţă.*

310

13. Art. ~~309~~ cod. com. prevede că o cambie trebue prezentată la plată «la locul arătat într'însa», iar prin cuvântul «loc» se înţelege localitatea geografică, unde urmează ca debitorul cambial să-şi îndeplinească obligaţiunea sa.

Nu ne vom ocupa aici de locul plăţii, ca un element esenţial al cambiei, întrucât de cestiunile cu privire la acest punct ne-am ocupat în volumul I, cu ocaziunea comentării articolelor 270 No- 7 şi 273 c. com., la cari implicit se referă art. ~~309.~~ 310

Dar dacă ştim ce însemnează locul plăţii, nu ştim până acum unde anume, în localitatea de plată, trebue prezentată cambia, fiindcă acest lucru nu ne-o spune nici unul din articolele mai sus menţionate.

In legea germană avem un capitol special, care se ocupă de «locul şi timpul pentru prezentare şi pentru alte acte referitoare la cambie» (XVII) şi acelaş lucru în legea ungară (XIX).

---

[1]) Susţin că termenul scris pe cambie este opozabil tutulor giratarilor posteriori persoanei care l-a acordat: *Staub,* 82, n. 31; *Dernburg,* loc. cit. Contra: *Grünhut, Bonelli,* loc. cit. A se vedea însă, *Vivante,* la finele n. 1281.

In aceste legiuiri se spune:

«Prezentarea la accept sau la plată, protestul, cererea unui duplicat al cambiei, precum şi toate celelalte acte ce urmează a se face la o anumită persoană, trebuesc îndeplinite în localul afacerilor acelei persoane şi, în lipsa unui atare local, la locuinţa ei. Intr'alt loc, spre exemplu la bursă, nu se pot îndeplini decât cu consimţimântul ambelor părţi.

«Localul afacerilor sau locuinţa sunt socotite că nu se pot găsi, numai dacă cercetarea notarului sau a funcţionarului judecătoresc făcută la poliţia din localitate a rămas fără rezultat, ceeace trebue menţionat în protest, (art. 91 l. germană şi austriacă; art. 102 l. ungară).

Noi nu avem un text aşa de general, totuşi în codul comercial găsim articolul 327, care se ocupă de locul unde trebue să se facă protestul; ori este aşa de strânsă legătura între prezentarea cambiei la plată şi dresarea protestului, încât locul de dresare nu este decât acelaş cu locul de prezentare.

După art. 327 urmează a se face distincţiune între cazul când în cambie s'a arătat o anumită adresă, unde să se facă plata şi cazul când o asemenea adresă nu s'a indicat.

Dacă în cambie s'a scris o anumită adresă, legea spune că acolo urmează a se prezintă cambia şi tot acolo eventual se va constata refuzul plăţii.

In caz că persoana, desemnată să plătească, nu locueşte acolo şi nici nu a locuit sau nu a avut niciodată reşedinţa acolo, portărelul trebue să se conformeze ultimului aliniat al articolului 327 şi să consemneze în actul de protest cercetările făcute pentru a găsi în acea localitate persoana respectivă.

Nu este întemeiată părerea că portărelul, faţă de negăsirea persoanei la locul indicat în cambie, trebue pur şi simplu să constate acest lucru în actul de protest [1],) fără a procede la vre-o altă investigaţiune, deoarece adresa arătată în cambie nu face parte din cerinţele (condiţiunile) esenţiale ale cambiei şi nu are caracterul fix şi de neclintit al localităţii de plată, ci trebue considerată ca o adresă pusă spre a înlesni prezentarea cambiei şi pentru a distinge pe debitor de persoanele cu acelaş nume. Deci dacă debitorul şi-a schimbat locuinţa, dacă adresa scrisă în cambie e greşită, trebue părăsită adresa mincinoasă, şi debitorul trebue căutat la locuinţa sa reală [2]).

14. Dacă în cambie nu e arătată adresa pentru prezentarea cambiei la plată, atunci ea se va prezenta «la reşedinţa sau la domiciliul trasului sau al acceptantului, sau al emitentului ori la ultimul său domiciliu cunoscut», (art. 327 No. 1).

Art. 327 este traducerea art. 304 cod. comercial italian însă... traduttore... traditore şi comparând cele două texte găsim, că pe când în articolul italian se vorbeşte de *residenza, dimora* şi *ultimo domicilio,* legiuitorul român a tradus aceste cuvinte prin: *reşedinţă, domiciliu* şi *ultimul domiciliu,* ceeace nu-i exact, căci *dimora* nu-i tot una cu *domiciliu.*

După art. 304 italian, posesorul trebue să prezinte cambia, în caz când în ea nu e indicată o adresă, la reşedinţa trasului, adică acolo unde el stă

[1]) *Bonelli,* n. 210 bis; *Vidari* 6910; *Calamandrei,* 146.
[2]) *Vivante,* 1308. Conform *Supino,* 400.

în mod obicinuit, cum e localul afacerilor lui, iar dacă nu e comerciant, reşedinţa se confundă cu locuinţa obicinuită. Posesorul, în ipoteza că trasul nu are o reşedinţă în localitatea de plată, va prezenta cambia la locuinţa precară (provizorie, în treacăt) a trasului *(dimora).* In caz când nu există nici măcar o locuinţă precară, cambia se prezintă la ultimul domiciliu cunoscut în localitatea de plată, căci posesorul nu poate căutà pe tras în altă localitate [1]).

Legiuitorul român negăsind, probabil, un termen pentru a traduce cuvântul «*dimora*», sau crezând că *dimora* este tot una cu domiciliu, a obligat pe posesor să prezinte cambia la reşedinţa sau la domiciliul trasului sau al acceptantelui, ori la ultimul său domiciliu cunoscut.

Se poate susţine cu temei—cum de altfel se susţine în Italia [2])—că cuvântul reşedinţă nu e întrebuinţat de legiuitor în înţelesul lui technic, ci în înţelesul de loc unde stă obicinuit cineva; astfel că un comerciant din Bucureşti poată să aibă în Bucureşti un domiciliu şi pe lângă acesta o reşedinţă: localul afacerilor lui. Inţelegând astfel legea, şi ţinând seama că art. 327 pune în primul plan reşedinţa şi numai în al doilea domiciliul, ajungem la concluzia că posesorul trebue să se îndrepte la localul afacerilor unui comerciant şi numai când nu are un atare local, se va îndreptà la domiciliu, deoarece în timpul zilei un comerciant este presupus că stă în localul întreprinderii şi tot acolo deţine sumele de bani necesari plăţilor.

Necomercianţii neavând un local al afacerilor, reşedinţa pentru ei se confundă cu locuinţa ce o au.

Se mai poate însă interpretà şi în sensul că legiuitorul s'a conformat dreptului comun şi a înzestrat reşedinţa cu efecte juridice numai în cazul în care în localitatea de plată, cel ce urmează să facă plata, nu ar avea domiciliu.

Ambele interpretări au avantagii şi desavantagii.

Dacă pentru comercianţi este de folos a se prezentà cambiile în localul în care îşi au sediul principal al afacerilor, nu e mai puţin adevărat că une ori va fi greu să se precizeze care şi unde este principalul local al afacerilor. De aceea, din punct de vedere al înlăturării discuţiunilor ce s'ar ivì dacă s'ar consfinţì prima interpretare, ar fi de preferat poate a se da înţelesul technic cuvântului «reşedinţă».

Fie că o cambie este acceptată sau nu, fie că are sau nu indicaţi la nevoe, sau acceptanţi pentru onoare, posesorul va căuta pe cel ce urmează să plătească, în localitatea de plată şi nu aiurea. In caz când persoana aceea (tras, acceptant, indicat la nevoe) nu are nici domiciliu, nici reşedinţă în localitate, va fi căutată la ultimul domiciliu cunoscut, dacă va fi avut unul în localitatea de plată şi nefiind găsită nici aici, se vor constata toate acestea în actul de protest, ţinând bine minte că avem o singură localitate de plată şi legea nu încuviinţează decât un unic act de protest (art. 327), de unde rezultă că posesorul nu poate dresà protest în altă localitate şi nici un al

---

[1]) A se vedea *Bonelli,* p. 408, 409.

[2]) Conf. *Bonelli,* n. 246; Supino. 399.

doilea, după ce a constatat lipsa de plată în localitatea arătată în cambie ca loc de plată [1]).

§ 5. *Cine primeşte plata la scadenţă.*

Cuprinsul.—*15. Legitimarea cambială: legitimare formală, legitimare materială.— 16. Legitimarea formală. Principii generale. Când avem un şir neîntrerupt de giruri: diferite ipoteze.— 17. Continuare: giruri falşe. — 18. Continuare: giruri şterse. Redobândirea cambiei de către un obligat de regres.—19. Continuare: efectele unui şir întrerupt de giruri.— 20. Legitimarea materială: când avem asemenea legitimare.— 21. Continuare: stabilirea identităţii posesorului cambiei.— 22. Continuare: giruri după scadenţă.— 23. Capacitatea posesorului cambiei.—24. Falimentul posesorului cambiei.*

15. După principiile generale ale dreptului comun, debitorul nu este liberat, decât dacă plăteşte adevăratului titular al creanţei şi prin urmare în caz de transmisiuni ale creanţei, debitorul înainte de a plăti trebue să se încredinţeze de valabilitatea tutulor transmisiunilor.

In materie cambială unde avem şiruri lungi de giruri, date în localităţi diferite, deci o circulabilitate mult mai întinsă şi distanţată decât în dreptul comun şi ţinând seama de imperioasa nevoie comercială ca titlul să se plătească prompt la scadenţă, fără prea multe investigaţiuni, s'a ajuns la o altă concepţiune: are dreptul să primească plata acel posesor de bună credinţă al cambiei, care se justifică printr'un şir neîntrerupt de giruri şi căruia nu i se poate imputà o greşală mare săvârşită în dobândirea ei; dar debitorul plăteşte valabil şi atunci când plata o face de bună credinţă unei persoane, care numai în aparenţă se prezintă ca un creditor. Cu alte cuvinte, plata e valabilă, când e făcută de bună credinţă unei persoane, care e drept că se justifică printr'un şir neîntrerupt de giruri, dar în realitate a dobândit cambia cu rea credinţă — ştiind buneoară că este de furat — sau e vinovat de o greşală mare în dobândirea ei, când buneoară putea foarte uşor să observe că girul era falş [2]).

Pe când posesorul, care a dobândit de bună credinţă cambia printr'un şir neîntrerupt de giruri şi nu e vinovat de vreo greşală mare în dobândirea ei, este atât legitimat formal (şir neîntrerupt de giruri), cât şi legitimat în fond, adică are legitimare materială, ce se evidenţiază prin aceea că el nu poate fi silit să restitue cambia proprietarului păgubit prin furt, pierdere, abuz de încredere (art. 357); din potrivă posesorul de rea credinţă, sau care

---

[1]) In proectul italian din 1922 s'a dat cuvântului *reşedinţă* înţelesul tecnic şi se prevede în art. 377 că prezentarea cambiei se va face în comuna de plată şi la adresa din cambie, iar în lipsă de adresă: 1) la domiciliu sau la reşedinţa trasului sau a emitentului, sau a persoanei desemnată în titlu pentru a plăti pentru dânsul; 2) la domiciliu sau la reşedinţa acceptantului prin intervenţiune sau a persoanei desemnată în titlu a plăti pentru dânsul; 3) la domiciliu sau reşedinţa indicatului la nevoie.

In proectul comisiunii române s'a adaptat aceeaş terminologie, numai ordinea diferă, căci indicatul la nevoie trece înaintea acceptantelui prin intervenţiune şi în afară de aceasta se precizează că prezentarea la toate persoanele se face în localitatea de plată, nu şi aiurea.

[2]) Aceasta rezulta din articolele 309, 357 c. com. rom.; art. 287, 332 c. com. it.; art. 36, 74 l. germană şi austriacă; art. 36, 80 l. ungară.

e vinovat de greşală mare, are numai legitimarea formală (şir neîntrerupt de giruri), dar îi lipseşte legitimarea de fond, legitimarea materială şi în contra lui este admisibilă revendicarea din partea aceluia, care, neavând cambia, a rămas totuşi legitimul ei proprietar.

16. A. *Legitimarea formală.* Prima condiţiune, ca cineva să ceară plata, este posesiunea cambiei, adică să aibă cambia şi să o poată înfăţişà.

Ştim că, la cambie, dreptul de creanţă este incorporat în titlu, de unde rezultă că nimeni nu poate pretinde executarea unei obligaţiuni, ce derivă din cambie, dacă nu posedă cambia [1]).

Dela această regulă avem o excepţiune: atunci când titlul a fost perdut sau sustras, proprietarul cambiei, pe baza unei ordonanţe prezidenţiale, poate exercità drepturile sale cambiale şi, dând cauţiune, poate chiar să încaseze suma datorită [2]).

Dar simpla posesiune a cambiei nu este îndeajuns pentru a cere plata, [3]) ci e nevoie de o posesiune calificată, adică ca posesiunea să fie coroborată de faptul că posesorul este chiar primitorul (beneficiarul) cambiei, iar în cazul când cambia a circulat prin gir, posesorul trebue să se justifice printr'un şir neîntrerupt de giruri.

Continuitatea girurilor trebue să apară din însuş titlu — din cambie —, fără vreo întrerupere în transmisiune, sau cum anume spun unele legiuiri: primul gir să fie semnat cu numele primitorului, iar orice gir următor cu numele aceluia, care este arătat ca giratar în girul imediat precedent, ajungând astfel până la posesorul titlului [4]).

Dacă pe cambie se află un gir în alb şi după el urmează unul plin, atunci cel ce a semnat girul plin este socotit că a dobândit cambia prin girul în alb, aşà că şirul de giruri este neîntrerupt [5]).

Cu ocaziunea girului, am trecut în revistă diferite ipoteze de şiruri de giruri. Aşà, am examinat cazul când girurile, ce se succed, au date, cari se contrazic, [6]) cazul când beneficiarul a transmis cambia prin cesiune şi în urmă cesionarul girează [7]); cazul când unul din giranţi este moştenitorul giratarului precedent [8]), etc. Vom adăogà, acelor ipoteze, următoarele: şirul

---

[1]) Conf. *Bonelli,* p. 390; *Bernstein,* allgemeine deutsche und allgemeine Oesterreichische Wechselordnung, art. 36 § 1.

[2]) Art. 356 c. com. rom.; art. 73 l. germ. şi austr.; art. 78 l. ungară.

[3]) Pentru a cere plata, simpla posesiune trebue însoţită de chitanţa de primirea sumii din partea aceluia, care din cuprinsul cambiei, apare ca proprietar al ei. Se susţine însă că atunci când simplul posesor cere o garanţie în caz de insolvabilitate a debitorului cambial, posesiunea cambiei presupune un mandat din partea proprietarului, în interesul căruia se cere măsura asigurătoare. Conf. *Bonelli* şi *Bernstein,* în loc. cit. mai sus.

[4]) Art. 36 legea germană, legea austriacă şi legea ungară.

[5]) Girul în alb legitimează prin el însuş pe posesor, fără să fie nevoie de vre-o completare. Şi după cum posesorul giratar al unui gir în alb poate cere plata fără să completeze girul, tot aşa poate girà în plin, lăsând intact girul în alb. A se vedea, Volumul I, pag. 247 şi următ. Legile: germană, austriacă şi ungară (art. 36), cum şi Regulamentul uniform dela Haga (art. 15) prevăd expres această legitimare când în şirul girurilor există şi un gir în alb.

[6]) Vol. I, p. 246.

[7]) Vol. I, p. 241.

[8]) Vol. I, p. 242.

girurilor este neîntrerupt, deşi acela, care figurează ca giratar, girează în urmă către aceeaş persoană prin două giruri consecutive, buneoară X. girează lui N. şi apoi tot X. girează imediat tot lui N. [1]); şirul girurilor nu este întrerupt, când primul gir nu este semnat de primitor, ci de către trăgător sau emitent, însă în favoarea primitorului, căci în acest caz girul este o repetire a ordinului cuprins în cambie: buneoară cambia e emisă de X. în ordinul lui N., iar primul gir este semnat de X., dar tot în ordinul lui N., care semnează girul următor [2]); şirul este neîntrerupt, când sunt două giruri către aceeaş persoană, dar giranţii sunt persoane distincte, dintre cari una streină cambiei: buneoară cambia emisă în ordinul lui X., pe verso se găsesc două giruri, ambele în favoarea lui N., însă primul este semnat de primitor, iar secundul de o terţă persoană, fără vre-o legătură în şirul girurilor [3]); şirul girurilor este neîntrerupt deşi un girant a semnat prin procurator, când în realitate nu dedese procură, sau când unul din giranţi în momentul girării era declarat falit, de oarece pentru legitimarea cambială este suficient, după cum am văzut, numai o înlănţuire neîntreruptă de giruri, indiferent de drepturile ce le aveau acei ce girau, adică este necesar simpla legitimare formală [4]); şirul este de asemenea neîntrerupt, când o persoană după ce girează «prin procură», fără să şteargă acest gir, girează încă odată, de oare ce girarea prin procură nu ridică dreptul de propietate şi girantul ori când poate să dispue de cambie [5]).

Diferenţa de nume dintre giratarul şi girantul imediat următor, are de efect să facă ca şirul girurilor să fie întrerupt. Se poate ca în realitate ambele nume să fie ale aceleiaşi persoane, totuşi identitatea neapărând din însăş cambia, şirul girurilor este socotit ca întrerupt şi, în această privinţă, dovada, că cu toată diferenţa ce apare din cambie cel ce a girat este giratarul din girul precedent, este inadmisibilă [6]).

Trebue însă menţionat, că nu orice neînsemnată deosebire atrage în mod formal, întreruperea girurilor, cum buneoară atunci când în girul precedent giratarul este arătat cu numele şi pronumele întreg, iar când girează semnează cu numele întreg, dar cu pronumele prescurtat [7]).

La noi, cu ocaziunea lucrărilor subcomisiunii pentru unificarea codului comercial, s'au discutat unele cestiuni privitoare la legitimarea formală şi semnalate ca controversate în primul volum al acestei lucrări.

Am arătat în vol. I, p. 241, 242, că împărtăşim părerea acelora, cari cred, că cel ce a dobândit cambia prin cesiune, iar nu prin gir, o poate la rându-i gira, dar că girantul nu dobândeşte drepturi autonome, ci rămâne expus la toate excepţiunile privitoare pe cedent şi pe toţi posesorii, cari au succedat pe acesta.

---

[1]) Conf. *Grünhut,* vol. II, p. 112 nota 5; *Bernstein,* p. 179; *Bonelli,* p. 393, nota 7.

[2]) Conf. *Grünhut* şi *Bernstein* loc. cit. Contra: *Staub,* Kommentar, art. 36 n. 7.

[3]) Conf. *Grünhut,* loc. cit.

[4]) *Grünhut,* Vol. II, p. 112 nota 5 (în fine) care citează în acest sens jurisprudenţa instanţelor superioare germane şi austriace.

[5]) *Bernstein,* p. 179.

[6]) *Bernstein,* loc. cit. care arată că este o cestiune de fapt identitatea persoanei şi deci necensurabilă în casaţie, dar că instanţa de recurs censurează metoda stabilirii identităţii.

[7]) *Grünhut,* loc. cit.

Subcomisiunea a prevăzut expres că «cesionarul unei cambii o poate gira».

Când şirul girurilor este întrerupt printr'o cesiune, avem o legitimare cambială atât cât durează şirul neîntrerupt. Până la întreruperea girurilor, fiecare posesor are drepturi autonome. Odată şirul întrerupt, posesorul trebue să adaoge legitimării formale şi pe aceea materială, dovedind existenţa unui mod de transmisiune conform dreptului comun şi care să explice întreruperea [1]). Aşa, posesorul trebue să dovedească existenţa unei cesiuni, care să justifice întreruperea girurilor, probând autenticitatea semnăturii cedentului, căci legea dispensează de verificarea semnăturilor numai în cazul când şirul este neîntrerupt, adică atunci când cambia a circulat doar prin gir.

Dacă debitorul cambial plăteşte fără a verifică semnătura cedentului, o face pe riscul său, pe când neverificarea semnăturilor, când şirul girurilor este neîntrerupt, nu poate să aibe nici un neajuns pentru cel ce plăteşte cambia la scadenţă, exceptându-se reaua credinţă şi culpa gravă din partea plătitorului [2]).

Chiar în caz de cesiune, cel care cere plata, trebue să prezinte cambia, deoarece ştim că creanţa este legată indisolubil de titlu, însă trebue să observăm că dacă nu a urmat după cesiune vreun gir, conform principiilor generale, cesiunea nu este opozabilă debitorului, dacă acesta n'a cunoscut-o, aşa că el plăteşte valabil în mâinile cedentului, care îi prezintă cambia. Dacă însă cesiunea a fost notificată, debitorul numai poate plăti cedentului, deoarece a fost înştiinţat că numai are proprietatea cambiei, deşi ar avea încă detenţiunea ei. In această ipoteză, când cesiunea s'a notificat, dar cambia a rămas în posesiunea cedentului, debitorul prudent nu va plăti cesionarului, mai înainte ca acesta să capete cambia dela autorul său, căci, în caz contrar, s'ar expune să plătească încă odată, dacă cambia ar fi fost transmisă, ulterior cesiunii, prin gir de însuşi cedentul [3]).

In volumul I (p. 68, 69 şi 242 nota 1, am arătat că şi în Italia *E. Vidari* şi *Vittorio Sacerdoti,* în contra părerii celorlalţi autori, susţin, că atunci când sunt mai mulţi creditori desemnaţi cumulativ, fiecare dintre ei, dacă se află în posesiunea cambiei, poate exercită drepturile ce derivă din titlu (să gireze, să ceară plata, etc.). Subcomisiunea pentru unificarea legislaţiunei comerciale a admis această părere:

«*Când sunt mai mulţi beneficiari conjunctivi (cumulativi) sau alternativi, oricare dintr'înşii poate exercită pe baza ei toate drepturile dirivând dintr'însa*». (art. 16. Procesul-verbal Nr. 43).

Nimic de zis în cazul când primitorii sau giratarii sunt indicaţi alter-

---

[1]) Conf. *Vivante,* 1162; *Grünhut,* II, p. 109, 153. Aceşti autori citează, în acelaş sens, jurisprudenţa italiană şi germană.

Bernstein, p. 180, crede că dacă nu s'a indicat pe cambie că girantul e cesionar sau moştenitor, legitimarea nerezultând din titlu, nu se poate face dovada, că în realitate cel ce a girat a fost un cesionar sau un moştenitor. Această rigurozitate nu o găsim întemeiată pe vreun text de lege.

[2]) Conf. *Grünhut,* p. 108, 109, 154.

[3]) A se vedea: *Grünhut,* p. 153; *Lehmann,* în Iahrbuch für Dogmatik, XXXIV, p. 431. In acelaş sens şi Casaţia germană, Entscheidungen des Reichsgerichts in Civilsachen XXVI, p. 100; Contra: *Staub,* art. 9, § 9.

nativ (lui I. Ionescu sau C. Demetrescu), căci evident în această ipoteză intenţiunea debitorului este ca plata să se facă oricăruia din cei indicaţi, bineînţeles prezentându-se cambia; dar când primitorii sau giratarii sunt arătaţi cumulativ (lui I. Ionescu şi C. Demetrescu), de unde se poate logic deduce că debitorul a voit să plătească oricăruia dintre ei? [1]).

Tot în volumul I (p. 252—261) ne-am ocupat cu girul prin procuraţiune şi cu girul cu titlu de gaj. Subcomisiunea, ce se instituise la Ministerul de Justiţie pentru redactarea unui cod de comerţ, a căutat să înlăture pe viitor discuţiunile semnalate de noi, dând următoarea redactare articolului corespunzător art. 280 c. com. român:

«Girul în care s'a adăogat clauza «pentru încasare», prin «procuraţiune», «pentru mandat», «valoarea în garanţie» sau altele de asemenea, nu transmite proprietatea cambiei, ci împuterniceşte pe înfăţişător a cere plata cambiei, a o protestà şi a notificà lipsa de plată autorului său, a cere în justiţie plata, chiar în numele său personal, a încasà suma depusă şi a o girà *numai* prin procuraţiune.

«In asemenea cazuri nu se pot opune giratarului pentru încasare decât excepţiunile, cari ar fi opozabile girantului.

«Mandatul giratarului nu se revocă prin moartea, incapacitatea sau falimentul girantului.

«Giratarul nu are drept a cere declararea în faliment, nici a participà la votarea concordatului» [2]).

După acest articol, subcomisiunea a alcătuit un nou articol din ultimul aliniat al art. 280 c. com., căruia i s'a mai adăogat alte 3 alineate:

«Dacă se adaogă în gir clauza «fără garanţie», «fără oblig» sau o alta de asemenea, girantul e scutit de obligaţiunea cambială, ce ar putea să decurgă din girul său.

«El rămâne răspunzător ca cedant.

«Giratarul pentru garanţie poate însă girà cambia şi pentru garanţie.

«Giratarului pentru garanţie se pot opune excepţiile, cari puteau fi opuse girantului».

Lăsând la o parte păcatele tecnicei de redactare, căci logic era, pentru a înlănţui acest articol cu cel precedent, să înceapă cu girul pentru

---

[1]) Relativ la această cestiune citim în procesul verbal Nr. 34 al subcomisiunii ce se instituise la Ministerul de Justiţie pentru întocmirea unui cod de comerţ: «D-l *M. A. Dumitrescu* explică sensul inovaţiunii în chestiune, arătând că s'a gândit în special la ipoteza conjunctivă («şi») şi anume ca oricare giratar conjunctiv, dacă este în posesia cambii să poată exercita prin el singur toate drepturile derivând din cambie; cu alte cuvinte, în sistemul propus de D-sa, legea presupune solidaritatea activă între creditori. Liber girantul să o excludă adăogând buneoară cuvântul nesolidar sau altă expresie».

Socotim că inovaţiunea nu e fericită, deoarece pune la baza ei o presumaţie de solidaritate activă, contrazisă de emitent (sau girant), deoarece dacă acesta ar fi voit ca plata să se facă oricăruia din cei indicaţi, nu ar fi întrebuinţat pe «şi», ci pe «sau». Atâta vreme cât există putinţa desemnării alternative, desemnarea cumulativă nu poate avea alt înţeles, decât a se plăti celor indicaţi, dacă se prezintă toţi, iar nu numai unuia dintre ei.

[2]) In ce priveşte primul şi al doilea aliniat a se vedea şi art. 17 din Regulamentul dela Haga; în ce priveşte al. 3 şi 4 a se vedea lucrarea noastră, vol. I, p. 256, text şi notele 2, 3, 4. Mandatul «pentru încasare» este limitat aşà că al. 4 din proect este cu totul de prisos.

garanție și în urmă să trateze despre girul «fără obligo»,[1]) avem încă motive serioase să combatem ideea cuprinsă în ultima parte a textului reprodus mai sus.

Este adevărat că în dreptul italian și german se discută dacă giratarul gagist dobândește drepturi independente;[2]) dar când e vorba să inovezi, socot că e mai bine să urmezi tendințele firești ale institutului, care mereu cată a da posesorilor drepturi cât mai neatârnate de drepturile predecesorilor. Doctrina chiar sub imperiul vechilor texte căută să apere pe creditorul gagist (giratar) în contra surprizelor, pentrucă acest giratar se deosibește de giratarul cu titlu de mandat, întrucât giratarului gagist i se transferă posesiunea cambiei și ca atare el este un posesor legitim cu drepturi proprii[3]).

Și inovațiunea subcomisiunii este cu atât mai ciudată, cu cât a avut înaintea sa textul art. 18 din Regulamentul uniform dela Haga din 1912, care ținând seama de progresele științei în al. 2 spune: «*Les obligés ne peuvent invoquer contre le porteur les exceptions fondées sur leurs rapports personnels avec l'endosseur, à moins que l'endossement n'ait eu lieu à la suite d'une entante frauduleuse*».

Principiul din al. 2 art. 18 din Regulamentul uniform fusese votat și de conferința dela Haga în 1910 și respectat în 1912. De ce oare subcomisiunea română nu și-a dat seama de deosebirea dintre girul cu titlu de gaj și girul cu titlu de mandat? Și în orice caz de ce atâta disconsiderare — fără să motivezi măcar! — față de 2 conferințe, unde au discutat savanți necontestați ca *Vivante* (prima conferință), *Lyon-Caen, Simons, Sraffa,* etc.

De aceea într'un proect prezentat Ministerului de Justiție citim: «Girul cu clauza «valoarea în garanție», «pentru gaj», sau altele indicand un amatent, atribue giratarului aceleași drepturi ca și girul prin procurațiune; însă obligații nu pot să-i opue excepțiunile personale girantului, decât dacă girarea a rezultat dintr'o înțelegere frauduloasă».

17. *Giruri falșe.* Posesorul cambiei este legitimat chiar când un gir din șirul de giruri este falș, adică poartă semnătura falșificată a unui girant, cu condițiunea ca posesorul să fie de bună credință, ceeace, până la proba contrarie, se prezumă. Cel ce se încrede în posesorul unei cambii și primește prin gir cambia, trebuește în interesul protecțiunii creditului să fie apărat, iar victima falșului (furtului, abuzului de încredere, etc.) are netăgăduit o vină, fie ea cât de mică și în acest caz lui îi rămâne dreptul de a se despăgubi dela falșificator. Prin aceasta nu însemnează că acela, căruia i s'a falșificat semnătura, este obligat cambiaricește, ci numai că posesorul are acțiune cambială în contra tutulor a căror semnătură este adevărată (vezi art. 352, 353 c. com. rom., art. 75 l. austr., art. 81 l. ung.[4]).

[1]) A se compara art. 17 și 18 din Regulamentul uniform dela Haga.

[2]) Vezi cele scrise de noi în vol. I, p. 258—261.

[3]) In acest sens jurisprudențe italiene, citate de noi la p. 259 nota 3.

[4]) A se vedea în acest sens, Grünhut, p. 114, 115, care motivează astfel dispoziținea legii: «Nu dobânditorul de bună credință, care a obținut prin gir cambia direct dela un escroc sau falșificator, trebue să suporte paguba, ci creditorul cambial precedent, care a pierdut titlul; este

18. *Giruri şterse.* Un gir şters, chiar dacă ar fi încă descifrabil (ştergere printr'o linie peste semnătură) se socoteşte ca nescris (art. 309 al. 2 c. com. rom., art. 287 italian, art. 36 l. austr., art. 36 l. ung.). Prin urmare atunci când examinăm legitimarea posesorului, nu trebue să ţinem seama de girurile şterse.

Posesorul poate să aibă motive puternice pentru a şterge un gir. Girul, ca orice declaraţiune cambială, devine irevocabil numai când cambia a trecut în posesiunea unei alte persoane. Până atunci cel ce a scris un gir, poate să-l şteargă. Să ne închipuim pe un primitor al unei cambii, care, având relaţiuni comerciale cu X, în speranţă că va face cu acesta anume operaţiuni comerciale, scrie girul, prin care cambia se transmite tocmai lui X, însă păstrează titlul.

Dacă tratativele pentru operaţiunile sperate nu ajung la vreun rezultat, proprietarul cambiei este în drept să şteargă girul, de oarece declaraţiunea de transmitere nu devenise irevocabilă [1]).

Dacă ştergerea girului s'a făcut de o persoană, care nu era îndreptăţită la aceasta, faptul ştergerii poate constitui un falş; însă din punct de vedere cambial girul şters nu se ţine în seamă şi legitimarea se va cercetă fără acel gir. Posesorii de bună credinţă, cari dobândesc cambia cu un gir şters pe nedrept, dacă se legitimează formal printr'un şir neîntrerupt de giruri, pot cere plata, caşi în cazul când printre giruri avem un gir falş [2]).

Din cele de mai sus rezultă, că, dacă girul şters era indispensabil spre a avea şirul neîntrerupt, atunci posesorul nu este legitimat a cere plata, indiferent de cauza ştergerii (eroare, falş, etc.); şi viceversa, dacă girul şters împedică legitimarea, atunci posesorul este calificat să ceară plata.

Cambia se poate întoarce înainte de scadenţă în posesiunea unui girant. Ex.: X girează lui N, N lui P, iar P transmite cambia din nou lui X. Această transmitere se poate face în două feluri: sau girând P lui X [3]); sau P îi transmite cambia lui X fără niciun gir.

In prima ipoteză, avem *un gir «di ritorno»* şi posesorul X se legitimează fie lăsând intacte toate girurile (X—N, N—P, P—X), fie ştergând girurile, începând cu girul prin care a transmis el cambia şi sfârşind cu girul prin care a redobândit acea cambie [4]).

In a doua ipoteză, adică atunci când cambia revine unui girant fără a

---

treaba lui, să umble după falşificator; siguranţa circulaţiunii cambiale cere, ca pentru girul falşificatorului, să nu se aplice principiul, după care nimeni nu poate transmite altuia mai multe drepturi decât are el însuşi. Falşificatorul, este adevărat, nu avea dreptul, avea însă posibilitatea în fapt (factice), să dispue de hârtie, de aceea este de ajuns actul său scris pentru transmiterea dreptului din hârtie. Obligaţiunea din actul scriptural original al trăgătorului, girantului, acceptantului rămân faţă de el (dobânditorul de bună credinţă) în vigoare, numai semnătura falşă nu are ca urmare o obligaţiune de garanţie».

[1]) *Grünhut,* p. 33.

[2]) *Grünhut,* p. 116. Referitor la facultatea de a şterge un gir, foarte judicios scrie *Vivante,* n. 1268, că această facultate o are numai un creditor legitim, care voeşte să fie şi în formă cambială calificat şi în nici un caz de o ştergere nu se poate folosi un uzurpator.

[3]) Vezi cele scrise de noi în volumul I, p. 240, relativ la reîntoarcerea cambiei prin gir (girate di ritorno).

[4]) In exemplul nostru, va şterge girurile: X—N, N—P, P—X.

se transmite prin gir, posesorul nu este legitimat a cere plata dela debitorul cambial, mai înainte de a şterge toate girurile începând cu girul prin care el a transmis cambia [1]). Facultatea, ce o are posesorul de a şterge girurile posterioare girului în care el figurează ca giratar, nu echivalează cu ştergerea, de aceea, când un atare posesor ar cere plata, cu drept i se va refuză, obiectându-i-se că din cambie rezultă că altă persoană este în drept a exercită drepturile cambiale.

Cu totul altă soluţiune trebue dată, când cambia revine unui girant, pe cale de regres, după ce s'a dresat protest, în timp util, de către posesorul legitim.

Intr'adevăr prin protest, se stabileşte cine era posesor al cambiei la scadenţă, şi cum era şirul girurilor.

Posesorul înarmat cu cambia şi cu protestul se poate adresà la oricare obligat de regres, care plătind se legitimează tot prin cambie şi protest. Obligatul de regres nu are nevoie de vreun nou gir spre a se legitimà, atunci când la rându-i ar cere plata dela un alt obligat de regres, deoarece drepturile, ce el le exercită, sunt drepturile ce el le are în virtutea cambiei, şi cari, până la scadenţă, ereau numai sub condiţiunea de a plăti, în caz de refuz din partea trasului (emitentului) [2]).

Prin urmare dacă obligatului de regres, care a plătit, i se girează după dresarea protestului, acest gir este de prisos şi nu se poate susţine că el a dobândit cambia printr'un gir după scadenţă (egal cu o cesiune) [3]).

Dacă însă un obligat de regres, după ce plăteşte, girează cambia unei alte persoane, aceasta din urmă este tratată ca o cesionară (giratară după scadenţă); dar cu toate acestea nu trebue să se creadă că i se poate opune excepţiunile opozabile tutulor posesorilor după scadenţă. Giratarul după scadenţă în cazul nostru este un succesor al obligatului de regres, care i-a transmis cambia prin gir şi nu i se poate opune decât excepţiunile ce priveau pe acesta, căci obligatul de regres avea drepturi autonome în baza girului vechi anterior scadenţii [4]).

Obligatul de regres plătind se legitimează prin redobândirea cambiei şi a protestului, fără să mai fie nevoie de a şterge girurile (ce urmează girului, prin care a dobândit cambia anterior scadenţei), deoarece după dresarea protestului nu se mai aplică norma anterioară scadenţei (art. 309) ca girurile să fie într'un şir neîntrerupt şi în afară de acesta, prin faptul plăţii, toţi cei ce figurează pe cambie ca posteriori obligatului de regres sunt liberaţi, aşa încât girurile lor nu mai prezintă vreun interes [5]).

O altă soluţie trebue să dăm, atunci când cel ce a plătit pe cale de

---

[1]) Conform: *Grünhnt*, p. 119; Vivante, n. 1269.

[2]) *Grünhut*, p. 121, 122; *Vivante*, n. 1271. Obligatul de regres, care se află în posesiunea cambiei în original şi a protestului original, este presumat că a satisfăcut pe purtătorul cambiei, şi nu are nevoie de a prezenta vreo chitanţă sau o socoteală de întoarcere. Numai dacă pretinde că a plătit sume ce nu s'ar justifica decât printr'o socoteală de întoarcere, numai în acest caz e necesar acest document. A se vedea: *Grünhut*, 126, nota 3, *Vivante*, n. 1343, nota 378, *Giannini*, n. 103; *Supino*, ed. 5-a n. 433.

[3]) *Vivante*, loc. cit.

[4]) *Grünhnt* şi *Vivante*, loc. cit.

[5]) Vezi *Vivante*, n. 1271.

regres, este un girant, care a înserat în girul său clauză «fără oblig» sau «fără garanţie». Un asemenea girant nu este obligat să plătească, dacă trasul (emitentul) refuză şi deci, dacă a plătit, nu se poate întoarce în contra predecesorilor săi, neavând ce drepturi să i se renască în baza vechiului gir [1]). Dacă însă un asemenea girant, după dresarea protestului, recapătă cambia prin gir, el este legitimat printr'un gir după scadenţă să ceară plata dela predecesori.

19. *Efectele unui şir întrerupt de giruri.* Un şir întrerupt de giruri scris pe o cambie valabilă în formă [2]) produce următoarele efecte :

a) Toţi cei ce au dobândit cambia prin giruri, ce figurează după *întrerupere* nu pot cere plata ei, nefiind legitimaţi formal.

b) Cei ce au transmis cambia prin gir şi girurile lor figurează după întrerupere nu sunt obligaţi cambiarmente, deoarece regula prevăzută de lege pentru legitimare se aplică fie la plata cerută trasului (acceptantelui), fie la plata cerută pe cale de regres. Niciunul din giratarii după întrerupere nu este legitimat să ceară plata, dar nici nu pot fi obligaţi judecătoreşte să plătească în calitatea lor de giranţi [3]).

c) Prin întreruperea şirului de giruri nu însemnează că nu mai există creditor cambial. Un asemenea creditor este ultimul giratar anterior întreruperii şi care va fi legitimat să ceară plata imediat ce va reintră în posesiunea cambiei [4]).

20. *Legitimarea materială.* Dacă toţi giranţii au fost capabili şi proprietari sau reprezentanţi ai proprietarilor, atunci posesorul cambial este legitimat atât formal, cât şi material (legitimat în formă şi în fond).

Se poate însă întâmplă ca proprietarul să piardă cambia, sau să fie victima unui furt, unei excrocherii, abuz de încredere, etc., şi atunci se impune o distincţiune :

a) cambia se află încă la cel ce a găsit-o, furat-o, etc. In această situaţiune cel ce a găsit titlul, l'a furat, etc., chiar dacă cu ajutorul unui gir în alb sau a unui gir falş ar invocă o legitimare formală, el nu are legitimarea de fond, materială şi debitorul este în drept a nu plăti ; iar pe de altă parte cel ce a rămas legitimat de fond (proprietarul furat, etc.), poate cere pe cale judecătorească a i se înapoia cambia (argument tras din art 357 c. com.) ;

b) cambia a fost transmisă de cel ce a găsit-o, furat-o, etc. şi fie că a falşificat semnătura proprietarului, fie că s'a folosit de un gir în alb, posesorul este legitimat formal.

In această a două ipoteză ne aflăm în faţa unui conflict între cel legitimat formal şi între cel legitimat material: între terţul achizitor şi între

---

[1]) Conform. *Grünhut,* p. 122.

[2]) Dacă girurile sunt scrise pe un titlu care nu întruneşte condiţiunile esenţiale ale unei cambii, ele nu produc niciun efect, afară bine înţeles de cazul când girurile pot valorà ele însăşi ca trate sau bilete la ordin. Vezi, *Grünhut,* p. 117.

[3]) Conf. *Grünhut,* p. 117 ; *Lehmann,* Wechselrecht, p. 592 nota 19 ; *Staub,* art. 36 § 16, art. 14 § 1 ; *Vivante,* 1270.

[4]) A se vedea autorii citaţi în nota precedentă.

proprietarul păgubit. Intre interesele acestor 2, legea cambială germană a preferit să protejeze interesele terţiului achizitor, de oarece interesele acestuia sunt în armonie cu interesele generale, cari cer protecţiune pentru creditul public. Dacă s'ar apără interesele proprietarului victimă a furtului, s'ar discredită toate cambiile, nimeni nemai fiind în siguranţă când dobândeşte prin gir un asemenea titlu. Soarta proprietarului este de plâns, dar el trebue sacrificat spre a salvà circulaţiunea cambiilor [1]).

Articolul 74 al legii germane (care a trecut în codul italian, art. 332, în codul român art. 357, în legea ungară art. 80) apără pe dobânditorul cambiei cu două condiţiuni: *a)* să fie legitimat formal printr'un şir neîntrerupt de giruri şi *b)* să nu fie de rea credinţă şi nici să nu-i fie imputabilă o negligenţă gravă în dobândirea cambiei.

Un asemenea posesor nu poate fi obligat să restitue cambia celui ce s'ar legitima în fond (material).

Posesorul este de rea credinţă, atunci când la data dobândirii cambiei avea cunoştinţă că cel ce îi transmitea cambia nu avea dreptul să transmită cambia. Dacă a avut o atare cunoştinţă după dobândirea titlului, posesorul este socotit tot de bună credinţă, căci *mala fides supraveniens non nocet.*

Posesorul este vinovat de greşală mare în dobândirea cambiei, când ar fi putut să ştie, că cel ce îi transmitea cambia nu avea acest drept şi totuşi nu a cunoscut acest lucru din cauză că nu a avut băgarea de seamă, ce se obicinueşte în asemenea împrejurări.

Aşa, se socoteşte că comite o negligenţă gravă, cel ce dobândeşte o cambie dela o persoană cu totul necunoscută, fără să examineze valabilitatea girurilor şi în special fără să stabilească că acel ce i se prezintà ca proprietar este una şi aceiaşi persoană cu ultimul beneficiar al titlului [2]).

De asemenea, când cel ce transmite cambia se prezintă ca procurator, dobânditorul trebue să examineze procura spre a vedea ce puteri s'au acordat reprezentantului şi în acelaş timp trebue să se convingă de identitatea acestuia [3]).

Cel ce este legitimat numai formal poate să fie întâmpinat cu următoarele excepţiuni:

a) a intrat în stăpânirea titlului printr'un delict: furt, abuz de încredere etc.;

b) cel ce se prezintă ca posesor legitim este în realitate o persoană, care a găsit cambia perdută şi cu ajutorul unui gir în alb, ce se află pe titlu sau falşificând un gir, a reuşit să creeze o legitimare formală;

c) posesorul a dobândit cambia dela o persoană pe care o ştia (rea credinţă) sau putea să ştie (culpă) că nu avea dreptul să transmită titlul: nu

---

[1]) A se vedea, *Dernburg,* Das bürgerliche Recht, II, 2, pag. 305; *Grünhut,* p. 122 şi urm.

[2]) In acest sens, *Grünhut,* p. 123 şi nota 29, 30.

[3]) *Grünhut,* loc. cit. şi p. 124 nota 31, care cu drept spune că dobânditorului nu îi este ertat să treacă peste împrejurări, cari prezinta cambia ca suspectă, citând în acest sens jurisprudenţa germană.

Neobservarea publicaţiunilor de începerea amortizării unei cambii poate să constitue o culpă gravă dacă dobânditoare este o bancă, care trebue să observe acele publicaţiuni, când scontează sau primeşte în orice mod cambii. *Staub,* art. 74 § 5; *Grünhut* p. 124 nota 31. Vezi şi infra la *amortizare.*

era proprietarul ei şi a falşificat girul, nu avea procură, nu era capabil (excepţiunea ce nu o poate invocà decât cel incapabil) etc.

Din cele de mai sus rezultă că posesorul legitimat formal este presupus şi legitimat în fond (material) şi această prezumţiune cade numai în faţa probei că posesorul a fost de rea credinţă când a dobândit cambia sau este vinovat de greşeală gravă în dobândirea titlului [1]).

Debitorul cambial este obligat să cerceteze dacă cel ce se prezintă la plată este sau nu legitimat formal, după normele arătate mai sus (art. 309 al. 1, c. com. rom.; art. 36 al. 1 legea camb. austriacă şi ungară); debitorul însă nu este ţinut să cerceteze dacă cel ce apare ca legitimat formal este şi legitimat material. In această privinţă ultimul aliniat al art. 309 c. com. român (art. 36 austriac şi ungar) prevede că «acela care plăteşte nu e îndatorat să examineze autenticitatea girurilor» [2]).

Debitorul cambial care plăteşte la scadenţă, nu numai că nu este obligat să cerceteze autenticitatea girurilor, dar nu poate nici forţà pe posesorul legitimat formal să dovedească că el este şi proprietarul legitim al cambiei, adică să dovedească buneoară că giranţii ereau capabili.

Referitor la această cestiune găsim, în Expunerea de motive făcută de *Mancini,* următorul pasagiu: «singurul examen ce trebue permis debitorului cambial este acela al seriei girurilor cari ajung până la posesorul actual al cambiei; de oarece capacitatea juridică a fiecărui girant şi raporturile juridice, cari stau la baza oricărui gir, derivă din fapte exterioare titlului formal al obligaţiunii, iar dacă debitorul ar trebui să se mai convingă şi de autenticitatea tutulor girurilor, cambia nu şi-ar mai ajunge scopul».

Raţiunea pentru care debitorul cambiei nu este îndatorat să se convingă de legitimarea materială este uşor de înţeles, căci cambia are ca scop plata imediată la scadenţă, ceeace nu s'ar întâmpla dacă ar urmà să se facă cercetări asupra autenticităţii girurilor, a capacităţii giranţilor, etc.

Prof. *Vivante* [3]) susţine că debitorul cambial nu numai că nu e obligat să cerceteze valabilitatea girurilor şi nu are dreptul să ceară dela posesor ca acesta să dovedească legitimitatea posesiunii cambiei, dar, după profesorul italian, debitorul chiar atunci când are cunoştinţă că ultimul gir e falş şi că poliţa a fost furată, el nu poate să refuze plata.

După părerea prof. *Vivante,* debitorul nu poate refuzà plata motivând că posesorul nu este legitimat materialmente decât: a) dacă a primit notificarea opoziţiunii prevăzută de art. 317, 321 c. com.; b) dacă refuzul îl face în propriul său interes, spre exemplu, pentru a invocà excepţiunile personale în contra adevăratului proprietar şi c) în cazurile, în cari, dacă ar plăti, s'ar vedea expus la penalitatea prevăzută pentru cei ce favorizează un delict. A admite ca debitorul să refuze plata ori de câte ori cunoaşte ilegitimitatea posesiunii cambiei, ar însemnà — zice acelaş autor — să se discrediteze profund circulaţiunea titlurilor la ordin întârziind transformarea lor grabnică în monetă, contrariu sistemului adoptat în codul comercial: 1⁰ pen-

---

[1]) Curtea de Apel Trani, 16 Iunie 1884, în Prima Raccolta completa della Giurisprudenza, vol. II, p. 89.

[2]) Legiuitorul ar fi putut spune mai exact: legitimitatea girurilor.

[3]) Vol. III, ed. 3-a, n. 1265.

tru că codul distinge clar poziţiunea juridică a debitorului (art. 349) de aceea a proprietarului revendicant (art. 357), şi recunoaşte numai acestuia din urmă dreptul de a contestà dobândirea cambiei din partea giratarului probând reaua sa credinţă sau culpa sa gravă; 2⁰ pentru că determinând în mod limitativ cazurile de opoziţiune la plată, legea a voit să arate cari sunt anume circumstanţele *de jure terţii* în cari debitorul, în interesul ordinei publice, este autorizat şi obligat să suspende plata; 3⁰ înfine pentrucă dacă proprietarul, care a fost victima furtului, nu dă semne de viaţă sau nu se găseşte ori nu voeşte să se folosească de excepţiunea cu care debitorul ar întâmpinà pe posesor, în asemenea ipoteze debitorul ar sfîrşì prin a se înbogăţì din delictul altuia.

Am reprodus în întregime argumentaţia ilustrului meu profesor, care se îndepărtează de doctrina germană, deşi art. 287 italienesc (art. 309 românesc) este de origină germană.

Art. 36 din ordonanţa cambială germană caşi art. 309 românesc pune un principiu: debitorul cambial când plăteşte la scadenţă, este obligat să examineze, dacă posesorul este legitimat formal printr'un şir neîntrerupt de giruri, dar nu este obligat să cerceteze legitimitatea girurilor. *Quid* însă dacă are cunoştinţă, că posesorul giratar nu a dobândit legitim cambia ? Legea nu o spune, dar întotdeauna ea s'a interpretat în sensul de a nu favoriza reaua credinţă. Deci dacă debitorul ar putea probà că cel ce cere plata deţine cambia, buneoară falşificând un gir, el nu trebue să plătească. Dacă ultimul posesor a dobândit cambia de bună credinţă prin gir, dar însă un gir anterior nu este legitim, el are dreptul la plată, cum are dreptul oricare giratar, ce urmează celui de bună credinţă (art. 357) [1]).

Soluţiunea ce o dăm nu este în contrazicere cu sistema codului: 1⁰ de oarece dacă legiuitorul se ocupă în special de modul cum poate să dobândească cambia acela ce a perdut-o sau i s'a furat, aceasta nu însemnează că debitorul, în limitele art. 349, nu ar putea să opue ilegimitatea posesiunii; 2⁰ pentrucă legiuitorul enumerând limitativ cazurile în cari se poate face opoziţiune la plată, a voit să limiteze împrejurările, în cari debitorul poate fi silit să suspende plata, iar nici de cum legiuitorul nu a înţeles că debitorul care cunoaşte un furt, totuşi de conivenţă cu furul, să plătească, ceeace este atât de imoral, încât prof. *Vivante* recunoaşte că debitorul poate să nu plătească, dacă prin plată ar putea să fie acuzat că a favorizat un delict; 3⁰ pentrucă în sfârşit dacă—prin imposibil—proprietarul cambiei nu dă semne de viaţă, este de preferat să profite debitorul decât să profite furul sau cei de rea credinţă. Debitorul în această ipoteză nu s'ar înbogăţi dintr'un delict, ci ar împedicà ca deliquentul să-şi ajungă scopul. Iată dece suntem nevoiţi a îmbrăţişà părerea dominantă atât în Italia cât şi în Germania [2]).

Excepţiunea debitorului faţă de posesorul, care a dobândit cambia cu rea credinţă, este o excepţiune ce nu se referă la forma titlului, ci este o excepţie personală. Debitorul este obligat să invoce atari excepţiuni numai

---

[1]) A se vedea în acest scris, *Staub,* ed. 9-a, art. 36, n. 26 şi *Grünhut,* II, § 85, nota 24.

[2]) A se vedea în Italia: *Bonelli,* n. 205; *Vidari,* 6885; *Supino,* n. 294. Pentru Germania: *Grünhut* § 85, § 107; *Bernstein,* p. 181; *Lehmann* § 133, nota 30; *Staub,* art. 36.

dacă, pe lângă cunoştinţa ilegitimităţii posesiunii, are şi putinţa de a dovedi această ilegitimitate. In caz contrariu, când îi lipseşte mijlocul legal de probare, debitorul, căruia nu i s'a făcut opoziţie, plăteşte valabil la scadenţă în mâna aceluia ce se legitimează numai formal (art. 317) [1]).

Nelegitimitatea posesiunii poate constă nu numai în reaua credinţă a posesorului, dar şi în culpa gravă în dobândirea cambiei: *culpa lata dolo equiparatur* (art. 357) [2]).

Jurisprudenţa germană este bogată în această privinţă: s'a decis că debitorul poate dovedì că posesorul nu este proprietarul cambiei, ci un mandatar pentru încasare; că de asemenea se poate dovedì că cel ce figurează ca procurator al ultimului girant, în realitate nu avea această calitate; că se poate probà falşitatea girului sau că posesorul a dobândit prin gir dela autorul unui furt fiind în culpă gravă, atunci când a primit cambia; că persoana ce se prezintă poartă acelaş nume cu ultimul giratar, dar nu este una şi aceiaşi, sau înfine că girul pentru încasare a fost revocat [3]).

21. *Stabilirea identităţii posesorului cambiei.* Debitorul cambial verificând şirul girurilor trebue să verifice şi dacă persoana care cere plata este una şi aceiaş cu aceea ce figurează ca giratar în ultimul gir, de oarece plata nu trebue făcută oricărei persoane, ci unui anumit creditor [4]).

S'a susţinut că debitorul nu e ţinut să cerceteze identitatea celui ce cere plata, ci este destul ca de bună credinţă şi fără să i se impute vre-o culpă să plătească posesorului cambiei, de oarece posesiunea cambiei lasă să se presupună că prezentatorul este tocmai ultimul giratar [5]).

S'a mai zis de asemenea că, după cum cel ce dobândeşte o cambie prin gir de bună credinţă dela un non domino, nu este ţinut s'o restitue proprietarului furat, tot astfel plata făcută de bună credinţă posesorului la scadenţă, liberează pe debitor. S'a obiectat însă, cu drept cuvânt, că nu se poate asemuì circulaţiunea cambiei cu plata ei. Atât timp cât acest titlu nu a ajuns la scadenţă, girul transmite drepturile din cambie, dacă giratarul este de bună credinţă, căci în circulaţiune cambia se dobândeşte ca o marfă, pe când atunci când se achită la scadenţă, debitorul îşi achită o datorie, deci trebue să facă plata creditorului numit în document.

Dacă posesorul cambiei se prezintă în baza unui gir în alb, orice cercetare asupra identităţii persoanei posesorului este de prisos, de oarece girul în alb îndreptăţeşte pe orice portor să ceară plata. Se exceptează atunci când ultimul gir a fost în alb şi portorul a făcut să se dreseze protest de neplată, din acel moment portorul este identificat şi oricare altul va pretinde

---

[1]) A se vedea *Bonelli,* loc. cit.

[2]) Conf. *Grünhut,* § 85, § 107, *Bernstein,* 181; *Lehmann,* § 133 nota 30; *Staub,* art. 36 n. 24. Contra: *Bonelli,* loc. cit.; *Giannini,* n. 102, cari nu asimilează culpa gravă dolului.

[3]) A se vedea în *Staub,* art. 36 n. 24.

[4]) Conf. *Vivante,* 1266; *Bonelli,* 206; *Supino,* 298; *Staub,* art. 36, n. 17; *Lehmann,* 536; *Bernstein,* 183.

[5]) *Grünhut,* II § 107 nota 10. In Franţa în baza art. 145 c. com. francez (corespunzător art. 317 românesc) se socoteşte că debitorul nu este ţinut să cerceteze identitatea: *Thaller,* 9507; *Lyon-Caen* et *Renault,* 298; însă citatul articol are ca scop nu să dispenseze de cercetarea identităţii, ci de cercetarea legitimării materiale.

ulterior plata trebue să fie acea persoană, arătată în protest sau să deție cambia prin alt gir ori să o fi dobândit în virtutea unui mod de transmitere după dreptul comun [1]).

Dacă debitorul plătește de bună credință celui ce se prezintă cu acte de legitimare, el nu mai poate fi silit să plătească încă odată dacă s'ar dovedi că actele de legitimare nu aparțineau celui ce se prezentase [2]).

Debitorul care sub pretext de stabilirea identității ar face șicane posesorului, va putea fi obligat și la despăgubiri față de creditor, după cum va aprecià instanța judecătorească [3]).

22. *Giruri după scadență.* Regulile arătate mai sus referitoare la legitimare se aplică și atunci când avem giruri după scadență, căci, cum am arătat în primul volum, girurile după scadență au numai efectul de cesiune, dar în ce privește forma ele sunt asimilate girurilor anterioare scadenței. Și girurile după scadență transmit propietatea cambiei; iar art. 309 nu distinge girurile după data lor [4]).

23. *Capacitatea posesorului cambiei.* Din principiul că debitorul cambial nu este ținut să cerceteze decât legitimarea formală, doctrina și jurisprudența germană decid, că debitorul plătește valabil, dacă la scadența cambiei achită suma datorată, *de bună credință* și *fără a i se imputa o culpă gravă,* deși cel legitimat formal este incapabil a primì plăți [5]).

Doctrina franceză voind a favorizà achitarea grabnică a cambiilor, caşi la cestiunea identității posesorului, găsește că art. 145 c. com. fr. este de partea teoriei că debitorul plătește valabil dacă achită suma posesorului, fără să stea să cerceteze, dacă posesorul este capabil sau nu, exceptându-se bine înțeles reaua credință și culpa gravă [6]).

Este adevărat că și în dreptul românesc avem o dispoziție analogă art. 145 c. com. francez, cuprinsă în art. 317, care prevede că plata unei cambii făcută în mâinile posesorului la scadență și fără opoziție din partea cuiva, liberează pe debitor; dar această dispoziție a fost înscrisă în cod, după cum am mai arătat, spre a dispensà pe debitor de a cercetà legitimitatea materială a posesorului și nu se găsește în lucrările pregătitoare ale codului comercial francez, italian și român nimic care să îndreptățească ideea că legiuitorul a voit să deroge dela norma arătată în art. 1098 c. civil și anume că plata nu este valabilă dacă e făcută unui incapabil [7]).

Caşi în codul comercial, avem și în codul civil, art. 1097, care prevede

---

[1]) Conf. *Staub,* art. 36, n. 8 și 17; *Vivante,* 1271.

[2]) Casația Torino, 4 Ianuarie 1923, *Foro,* 1923, I, 130.

[3]) Conf. *Bonelli,* n. 206.

[4]) Conf. *Vivante,* 1271. Intre girurile după scadență poate fi însă o lipsă de înlănțuire, fără a produce vreo vătămare posesorului și anume atunci când cambia fiind plătită de un obligat de regres, acesta o girează mai departe. Vezi, *Vivante,* loc. cit.

[5]) Conf. *Grünhut,* § 207; *Staub,* art. 36, n. 19; *Canstein,* 236, n. 31; *Bernstein,* 181.

[6]) *Thalter,* 1507; *Lyon Caen et Renault,* 299; *Boistel,* 803; *Alauzet,* 1399. Contra, *Nouguier,* 898.

[7]) *Bonelli,* 206; *Marghieri,* p. 79; *Sorani,* 357. Contra: *Vidari,*6877 și 302; *Calamandrei,* p. 225; *Supino,* 299 și 302.

că plata făcută de bună credinţă acelui ce are creanţa în posesiunea sa, este valabilă chiar dacă în urmă posesorul ar fi evins. Deci în art. 1097 c. civ. caşi în art. 317 c. com. găsim o regulă referitoare la legitimitatea materială a posesorului, iar nicidecum prin atari dispoziţiuni nu se rezolvă cestiunea plăţii făcută unui incapabil.

24. *Falimentul posesorului.* Dacă posesorul cambiei a fost declarat falit, plata cambiei trebue făcută sindicului (art. 758 c. com.), iar nu în mâinile falitului

Pentru consideraţiunile arătate mai sus (la plata făcută unui incapabil) doctrina franceză şi germană socoteşte valabilă plata făcută de bună credinţă posesorului declarat falit. Socotim că, deoarece în dreptul nostru declararea în stare de faliment are efect *erga omnes,* orice plată trebue făcută sindicului, iar cel ce plăteşte în mâinile falitului, nu se poate pune la adăpostul că nu a cunoscut falimentul posesorului [1]).

25. *Valabilitatea plăţii făcute la scadenţă după Regulamentul uniform dela Haga.* In regulamentul uniform dela Haga, din 1912, spre deosebire de proectul din 1910, prin art. 39 s'a admis că plata de bună credinţă şi fără culpă gravă, făcută posesorului la scadenţă, liberează; iar din lucrările conferinţei se vede, că intenţiunea a fost ca liberarea să aibă loc şi atunci când posesorul era incapabil sau falit [2]).

---

[1]) Conform: *Bonelli,* 206; *Vidari,* 6874. Contra: *Supino,* 301. După *Vivante,* n. 1272, ar părea că debitorul plăteşte valabil falitului, dacă nu a primit opoziţiune. A se vedea şi comentariul Falimentului de *Bonelli,* n. 376.

[2]) In proectul din 1910 găsim art. 49 cu următorul cuprins:

«*Le porteur d'une lettre de change ne peut être contraint d'en recevoir le paiment avant l'echéance.*

«*Le tiré qui paie la lettre de change avant son échéance est responsable de la validité du paiement.*

«*Le tiré qui paie à l'échéance n'est valablement libéré que s'il a verifié la regularité de la suite des endossements non biffés. Il n'est pas obligé de verifier la signature des endosseurs*».

Art. 49 a devenit la 1912 art. 39 şi comparând textele, vedem că aliniatul final a fost modificat astfel: «*Celui qui paie à l'échéance est valablement libéré à moins qu'il n'y ait de sa part une fraude ou une faute lourde. Il est obligé de verifier la régularité de la suite des endossements, mais non la signature des endosseurs*».

Iată ce găsim, referitor la modificarea adusă în 1912, în expunerea de motive a D-lor *Lyon Caen* şi *Simons.*

«Ce dernier alinéa a été critiqué. On lui a reproché d'être conçu en termes trop restreints, en ce qu'il ne vise que la régularité de la suite des endossements et celle de la signature des endosseurs. Il importe que le paiement d'une lettre de change fait à l'échéance, ne puisse pas être facilement anulé. Si le tiré était exposé à payer une sconde fois, le paiementi à raison des renseignements que voudrait prendre le tiré avant de l'effectuer, ne se ferait pas avec la rapidité necessaire. Aussi, quant le tiré paye à l'échéance, il est, malgré les irrégularités que peuvent s'être produites, libéré à moins qu'il n'y ait eu, de sa part, une fraude ou une faute lourde. Ainsi, dans le cas où il a payé à l'échéance à une personne légalement incapable de recevoir un paiement ou à un faussaire, le tiré est libéré s'il n'a pas commis une fraude ou une faute lourde. Cela signifie que le tiré n'est pas libéré par exemple s'il a payé sciemment à un incapable ou a un faussaire ou s'il a payé à un incapable ou à un faussaire alors qu'étant

§ 6. *Dreptul de depunere după scadență.*

Cuprinsul. — *26. Principiul general. — Depunerea tardivă. Procente. — 28. Depunerea neacceptată. — 29. Depunerea făcută de tras. — 30. Locul unde se face depunerea.*

26. Debitorul cambial are nu numai obligațiunea de a plăti la scadență, dar și dreptul de a depune suma din cambie, în cazul când nu i se prezintă acest titlu la scadență sau cel mult în termenul arătat de lege pentru dresarea protestului.

Odată depunerea făcută, debitorul este liberat, iar pentru acest scop nu este nevoie de vreo înștiințare, căci cambia fiind un titlu circulabil la ordin nu se poate ști cine este posesorul în momentul scadenții.

Cheltuelile depunerii privesc pe creditor, în interesul căruia depunerea are loc [1]).

Depunerea se face pe riscul și pericolul creditorului în întârziere de a se prezintă (mora accipiendi), deci pe el îl privește orice s'ar întâmplă cu acea sumă posterior depunerii [2]).

27. Legea ne vorbește de depunerea, după expirarea termenului pentru dresarea protestului, a sumei arătate în cambie; naște întrebarea dacă depunerea se face însoțită sau nu de procente.

In sistemul legii germano-austriace am văzut că neprezentarea la sca-

---

donné les circonstances, il aurait dû avec quelque attention s'apercevoir que la personne à laquelle il payat était une personne legalement incapable de recevoir ou un faussaire. La justese de ces critiques a été reconnue et, en conséquence, le troisiéme alinéa de l'article 39 a été ainsi rédigé: *Celui qui paie à l'échéance est valablement libéré, à moins qu'il n'y ait, de sa part, une fraude ou une faute lourde.* Mais, d'un autre côté, on a insisté pour que cette disposition soit complétée par deux règles speciales. La première admet qu'il y a faute lourde de la part du tiré qui a payé sans verifier la suite des endossements; par la seconde, le tiré est exonéré de l'obligation d'examiner la signature des endosseurs.

A propos de l'article 39, il a été demandé que le projet indique que les oppositions au paiement d'une lettre de change ne sont pas, en principe, admises et que le projet mentionne ensuite les cas exceptionnels ou elles le sont, comme le fait notamment l'article 149 du Code de commerce français (cas de perte de la lettre de change et cas de faillite du porteur). Mais on a pensé qu'il y a là une question qui peut sans inconvénient être laissée jusqu'à nouvel ordre aux lois nationales.

Les lois de tous les pays paraissent, au sur plus, s'accorder pour exclure l'opposition au paiement des lettres de change. De plus, il va de soi que, si un tiré est, de quelque manière que ce soit averti de la faillite du porteur ou de la perte de la lettre de change et paie, neaumoins, le failli ou une personne, antre que le porteur qui a perdu le titre, le paiement ayant été fait par un tiré de mauvaise foi, est nul, de telle sorte que le tiré n'est pas libéré, d'après la règle générale posée par le projet. (Actes, I, p. 89—90).

[1]) Conf. *Grünhut,* § 105, p. 251. Cheltuelile, spune *Grünhut,* privesc pe debitor dacă depunerea s'a făcut în interesul debitorului, căci nu știa cui se cuvine cambia, fiind un proces asupra proprietății ei; sau prima a fost acceptată, iar secunda și terța sunt prezentate deodată la plată de giratari deosebiți și ca prudență, pentru că nu e sigur cui să plătească, debitorul depune suma.

[2]) *Grünhut,* loc. cit.

denţă atrage perderea dreptului de a cere procente; pe când în legislaţiunea noastră dobânda curge de drept [1]).

Prin urmare în legislaţiunile austro-germane, depunerea întotdeauna se face fără procente; la noi, în vechiul Regat, cred că trebue să distingem: depunerea se face îndată ce a expirat termenul de dresarea protestului (ipoteza prevăzută de art. 320 c. com.), în acest caz debitorul a ţinut imobilizată suma încă din ziua scadenţii, nu i-a fructificat nimic în scurtul termen de dresarea protestului, astfel că nu e ţinut să depue şi procente. Dacă din potrivă, depunerea se face mai târziu, depunătorul nu e liberat, dacă nu a consemnat dobânda dela ziua scadenţii (art. 336, 344 c. com. rom.) [2]).

28. Cât timp depunerea nu a fost acceptată de creditor sau nu a intervenit o sentinţă judecătorească care să o valideze, debitorul o poate retrage, căci a rămas un act de voinţă unilateral — solius offerentis promissum — şi ca atare revocabil [3]).

Dacă a trecut termenul de prescripţie şi suma nu a fost cerută de creditor, evident că debitorul este în drept a o ridică, întru cât creanţa este stinsă şi pe viitor plata nu mai poate avea loc, isbindu-se de excepţiunea tardivităţii cererii, ce oricând debitorul o poate invocà [4]).

28. Legea vorbeşte de acceptant şi emitent ca având dreptul de a depune suma [5]), dar acest drept îl are şi trasul, care nu a acceptat cambia, căci el are adesea interes, dat fiind drepturile extra cambiale, de a stinge obligaţiile prin plata imediată [6]).

30. Conform articolului 320 c. com. român depunerea se face la casa de depuneri, iar recepisa obţinută se depune la tribunalul unde trebuia să se facă plata; pe când după art. 40 din legea austriacă, şi cea ungară, suma se depune chiar la tribunal, iar adeverinţa o păstrează depunătorul, care o va predà aceluia ce îi va prezinta cambia [7]).

---

[1]) Vezi supra n. 2.

[2]) *Bonelli,* consecvent cu părerea sa, că fără prezentarea cambiei, debitorul nu e în întârziere, susţine că depunerea nu trebue să fie însoţită de vreo dobândă; opera citată, pag. 450, nota 4.

[3]) Conf. *Grünhut,* § 105, p. 251; *Bernstein,* p. 194; *Wächter,* p. 347; *Bonelli,* p. 458; *Sorani,* 378. După *Staub.* art. 40, § 5, depunerea echivalează plată şi prin urmare este irevocabilă, pe când, în realitate, depunerea e plată, numai dacă a fost acceptată de creditor.

[4]) Conf. *Grünhut,* şi autorii citaţi în nota precedentă.

[5]) Art. 320 c. com. român; art. 40 şi 98 n. 5 din legea austriacă; art. 40 şi 112 n. 5 din legea ungară.

[6]) Conf. *Grünhut,* § 105, p. 252.

În această privinţă art. 297 c. com. italian prevede expres pe tras şi ne miră că legiuitorul român traducând acest articol a menţionat numai pe emitent şi acceptant nebăgând de seamă că nu numai debitorul cambial are interes a depune suma, dar şi trasul.

[7]) Vezi *Grünhut,* § 105, p. 250, 251.

În proectul comisiunii române, consemnarea se poate face la Casa de Depuneri, la Banca Naţională şi sucursalele ei, la administraţiile financiare şi percepţiile fiscale; iar depunerea recepisei la Tribunalul sau judecătoria locului plăţii.

§ 7. *Opunerea la plată.*

Cuprinsul.—*31. Art. 321 şi celelalte legislaţiuni.—32. Opunerea în caz de pierderea cambiei şi în caz de faliment al posesorului. — 33. Efectele opunerii.*

31. Codul de comerţ român cunoaşte opoziţiunile la plată (art. 321), adică putinţa de a oprì pe debitor să plătească, însă le limitează la două cazuri: a) în caz de pierderea cambiei şi b) în caz de faliment al posesorului.

Dispoziţiunea art. 321 c. com. este luată din art. 298 c. com. italian şi îşi găseşte origina în art. 119 c. com. francez.

In legea cambială germană nu se găseşte nimic relativ la opoziţiunile la plată şi nici în vreo lege inspirată de cea germană.

S'a discutat cu aprindere la conferinţa a doua dela Haga (1912), dacă trebue sau nu admise în principiu opunerile la plată, iar în lucrările acelei conferinţe găsim:

«M. *Lyon Caen* rapèle qu'en principe le droit français n'admet pas d'opposition au paiement d'une lettre de change, il consacre seulement deux exceptions: 1° en cas de perte de la lettre; 2° en cas de faillite du porteur (voir l'article 119 du code de comerce français). Il estime utile de poser le même principe dans la loi uniforme et à défaut d'accord sur les exceptions à admettre, de insérer des réserves dans la convention. Si la question n'est pas résolue par la loi ce seront les legislations nationales qui la résoudront».

Prin urmare D-l *Lyon Caen* a propus să se treacă principiul opunerii la plată în caz de pierdere şi de faliment sau, dacă nu s'ar putea ajunge la o înţelegere asupra cazurilor de admiterea opoziţiunilor, să se prevadă în convenţiunea, ce precede Regulamentul uniform, ca fiecare Stat să aibă dreptul să reglementeze cum va voi această cestiune.

In aceleaşi lucrări găsim susţinută şi teza contrarie de către D-l *Simons* (Germania):

«*M. Simons,* croit qu'il serait très difficile d'introduire cette notion dans les pays où elle est inconnue. En Allemagne, les questions soulevées par M. *Lyon Caen* sont résolues par differentes lois: la loi sur la procédure civile, règle les oppositions qui peuvent être signifiées à un débiteur quelconque; la loi sur la faillite et les dispositions de la procédure pour l'annulation visent des cas spéciaux. Quant aux deux cas visés par M. *Lyon Caen* ils se produisent également en Allemagne. Si un porteur égarre une lettre de change, il peut en informer le tiré et celui-ci aura le devoir d'examiner si celui qui présente le titre est qualifié pour recevoir le paiement. En cas de faillite du porteur le tiré qui ayant connaissance de la faillite, paie la lettre au failli, n'est pas libéré».

Punându-se la vot, părerea D-lui *Lyon Caen* a fost respinsă cu o mare majoritate.

Şi în comisiunea română pentru unificarea legislativă s'a discutat mult şi char se admiseseră multe cazuri de opuneri la plată (pierdere, incapacitate, delict). In urmă comisiunea a revenit şi a înlăturat cu totul opunerile la plată. La acest rezultat a contribuit nu în mică măsură un memoriu prezentat de noi.

Am arătat comisiunii, că cestiunea opunerii la plată este în strânsă

legătură cu efectele girului şi cu modul de reglementare al cambiilor a căror posesiune s'a pierdut fără voia proprietarului (furt, abuz de încredere, pierdere, etc.).

Să examinăm legăturile cu girul.

In această privinţă ştim că creditor cambial este acela, care se legitimează printr'un şir neîntrerupt de giruri. Prin acest şir neîntrerupt posesorul este calificat formal şi în favoarea sa stă o presumţiune *juris tantum,* că deţine prin gir cambia dela adevăratul proprietar; dar presumţiunea cade când se poate dovedì, că cel calificat formal a dobândit cambia fiind de rea credinţă sau i se poate imputà o culpă gravă în dobândirea ei.

In această ordine de idei găsim la noi art. 357 c. com.: «Posesorul care se va justificà prin o serie neîntreruptă de giruri nu poate fi obligat a înapoià cambia, exceptându-se cazul de rea credinţă sau de greşală mare săvârşită în dobândirea ei». Ceea ce însemnează, că atunci, când debitorul cunoştea (dol) sau trebuia să cunoască (culpa gravă), că acela, ce i se prezintă drept calificat, în realitate nu are drept să ceară plata, el nu trebue să plătească.

Şi acum înţelegem mai bine de ce D-l *Simons* spunea, că principiile dreptului cambial protejează îndestul buna credinţă şi pe proprietarul cambiei fără să fie nevoie a se introduce sistemul pericolos al opunerilor la plată, căci să ne închipuim că o cambie a fost furată, pierdută, etc.; în acest caz debitorul, care ar putea să probeze aceste evenimente, nu trebue să plătească, şi dacă a plătit, nu este liberat.

Dar principiile calificării (legitimării), rezultate din studierea efectelor girurilor, vin completate cu acelea, pe cari le întâlnim, când diferiţii legiuitori tratează despre cambiile pierdute, având acest cuvânt înţeles larg caşi cuvintele germane: *abhanden gekommene Wechsel.*

Când cineva pierde *în orice mod* (furt, pierdere propriu zisă etc.) o cambie, ce face? Ne-o spune art. 354 şi următoarele.

El poate cere declararea fără tărie a cambiei şi imediat prezidentul tribunalului dă o ordonanţă de înştiinţare, că oricine posedă cambia să o prezinte într'un anumit timp la grefă.

Dar până la anularea cambiei pierdute şi neprezentate în timpul prevăzut în ordonanţă, este oare paralizat dreptul proprietarului păgubit? Nu, căci însăş legea prin art. 356 ne arată, că pe baza ordonanţei, proprietarul cambiei poate exercità toate actele, cari tind la păstrarea drepturilor sale şi, după scadenţă, el poate cere chiar plata, dând cauţiune sau, în lipsă de cauţiune, consemnarea sumei.

Din combinarea art. 309, 356 şi 357 c. com. rezultă că proprietarul cambiei pierdute, sustrase, etc. poate, imediat ce a pierdut cambia, să comunice acest lucru debitorului, dar mai ales poate, obţinând o ordonanţă prezidenţială să o comunice debitorului, împiedecând plata.

Credem deci, că chiar fără un text care să prevadă opunerea la plată, în caz de pierdere şi faliment, se ajunge la împiedecarea plăţii în baza principiilor dominante în materie cambială.

S'a obiectat [1]) că în Germania opunerile la plată sunt reglementate în

[1]) Un fervent susţinător al opunerii la plată a fost în comisiunea română D-l *M. A. Dumitrescu.*

procedura civilă, dar fără dreptate. In legea cambială germană, la capitolul «*Abhanden gekommene Wechsel*», nu se arată procedura amortizării, ci numai modul cum proprietarul își poate exercită drepturile sale, căci una este exercitarea acelor drepturi cu ordonanță prezidențială și altceva este procedura amortizării. Această procedură, la noi se găsește în codul de comerț; la Germani, în codul de procedură civilă în §§ 940 — 1024, așà numita das *Aufgebotsverfahren,* prin care se stabilește că autoritatea judecătorească (Amtsgericht) primind cererea (Antrag) dă o ordonanță (Aufgebot) de a se prezentà titlul într'un termen anumit și în tot acel timp justiția ordonă ca debitorul să nu plătească *(Zahlungssperre).* Dacă titlul nu se prezintă, se dă hotărîre, prin care se declară ineficace titlul (Ausschlussurteil). Această procedură este generală și se aplică nu numai cambiilor.

Din toate legislațiile, socotesc că ar putea servì ca model, codul obligațiilor elvețian.

Legiuitorul elvețian a reprodus legea cambială germană, însă e mai complet atunci când tratează despre cambiile pierdute.

In sistemul legii elvețiene instanța judecătorească odată cu invitarea că oricine s'ar află în posesiunea titlului să-l prezite, dă și ordin trasului să nu plătească, împuternicindu-l a depune suma. Dacă nici unul nu se iveşte în termenul stabilit, cambia se declară anulată; dacă se prezintă atunci instanța judecătorească fixează celui ce se plânge de pierdere, un termen pentru a revendicà. Trecut acel termen fără a se intentà acțiunea de revendecare, instanța restitue cambia celui ce a prezentat-o, ridicând interzicerea de a plătì. Interzicerea de a plătì nu înlocuește opunerea la plată? De sigur că da, însă are avantagii vădite, nefiind la bunul plac al oricărui terț, ci o măsură luată de justiție.

După aceste considerațiuni generale, să examinăm cestiunea opunerilor la plată în dreptul românesc.

32. Articolul 321 c. com. prescrie ca principiu că debitorul cambiei nu poate fi oprit dela plată, dar imediat prevede două excepțiuni: 1° în caz de pierderea cambiei și 2` în caz de faliment al posesorului.

1°. *Opoziținea la plată în caz de pierderea cambiei.* In dreptul nostru, am văzut, că în caz de pierderea cambiei, proprietarul păgubit poate să recurgă la procedura amortizării, obținând dela început o ordonanță prezidențială, prin care se invită orice detentor al cambiei ca într'un termen anumit să depue titlu la tribunal. Această ordonanță nu se adresează decât eventualului detentor, iar nici decum debitorilor cambiali, de aceea proprietarul păgubit are interes să le aducă la cunoștiință zisa ordonanță cu invitațiunea de a nu plătì celui ce ar prezentà cambia. Iată ce este opoziținea la plată în caz de pierdere și acum înțelegem dece doctrina dominantă susține că opoziținea se poate face în orice formă, destul a aduce la cunoștiință debitorului ordonanța de amortizare, cum și că opoziținea nu produce efect dacă nu este precedată de ordonanța prezidențială (art. 355), căci numai astfel debitorul poate constata seriozitatea opunerii [1]).

[1]) Conform: *Bonelli,* p. 455; *Vivante,* n. 1272; Casația Torino, 25 Septembrie 1894, *Giurisprudenza italiana,* 1894, I, 150. *Contra: Supino,* n. 360.

Cel ce pierde o cambie trebuie neîntârziat să se adreseze prezidentului de Tribunal spre a obține de urgență ordonanța prescrisă de art. 355 c. com., pe care apoi s'o comunice debitorului cambiei. Prin urmare opunerea la plată, în caz de pierdere, urmează a o înlănțuì cu dispozițiunile legii în materie de pierdere (amortizarea), astfel că art. 321 cată a-și găsì interpretarea cu ajutorul articolelor 355 și urm.

Opunerea regulat făcută — adică precedată de ordonanța prezidențială — are ca efect de a oprì pe debitor dela plată. Indată ce s'a primit opunerea, debitorul nu mai are vreun drept de a aprecià; el este obligat de a refuzà plata.

Dacă opunerea s'a făcut înainte de a se da ordonanța prezidențială, debitorul va plătì valabil dacă nu e de rea credință, adică atunci când nu i-ar fi în putință să dovedească, că, cel ce deține cambia, nu e calificat să ceară plata [1]).

2' *Opoziținea la plată în caz de faliment al posesorului.* Este cunoscut principiul cardinal în materia falimentului: dela publicarea sentinței prin care un comerciant a fost declarat în faliment, el numai poate încasà creanțele, acest drept avându-l sindicul (art. 724, 730, 758 c. com.). Rațiunea este evidentă: prin această măsură se împedică falitul de a privà masa falimentului de creanța, la care au dreptul creditorii până la achitarea lor.

S'a susținut de unii autori, că această normă nu-și găsește aplicațiunea în materie cambială, unde plata se face fără multe cercetări; de aceea legea a venit în sprijinul mesei credale, dând putința ca printr'o încunoștiințare formală (opoziținne) să se împedice debitorul de a plătì unei persoane declarate în faliment [2]).

Credem că legiuitorul prevăzând că toate actele și operațiunile falitului sunt nule de drept, însemnează că și încasarea creanțelor făcute de el are aceeaș soartă și natural că încasarea unei cambii nu e altceva de cât o operațiune isbită de aceeaș nulitate. Mai mult, legiuitorul prescriind un anume mod de publicații pentru sentința de declarare, există o presumțiune *juris et de jure* că toți cunosc starea de drept în care se află posesorul cambiei. Prin urmare opoziținea în caz de faliment nu are darul de cât de a face un serviciu debitorului, care nu ar cunoaște în realitate falimentul creditorului [3]).

33. *Efectele opunerii.* Ea împedică plata cambiei și cum plata este împedecată pritr'o cauză legală, rezultă că pe deoparte nu există o întârziere din partea debitorului, iar pe dealtă parte acelaș debitor este nevoit să ție banii gata, imobilizați, astfel că împedicarea plății aduce și împedicarea de a curge procente: cu alte cuvinte opoziținea la plată suspendă îndeplinirea obligațiunilor debitorului cambial [4]).

---

[1]) Vezi supra n. 20.

[2]) Conf.: *Supino,* n. 301, care însă distinge după cum debitorul este sau nu în culpă, adică știe sau nu de declararea în faliment. A se vedea și *Vivante,* n. 1272; *Calamandrei,* n. 129.

[3]) In acest sens: *Bonelli,* La cambiale, n. 206, nota 7; *Vidari,* n. 6874.

[4]) A se vedea, *Vivante,* n. 1272.

§ 8. *Modalităţile plăţii.*

Cuprinsul. — *34. Drepturile debitorului şi ale trasului când plata e integrală. — 35. Când plata e parţială. — 36. Plata presumată.*

34. *Plata integrală.* Dacă debitorul cambial plăteşte întreaga sumă din cambie, el are dreptul să i se predea cambia cu adeverinţa, scrisă chiar pe cambie, de primirea plăţii [1]). Adeverinţa trebue semnată de creditor sau de împuternicitul său; de aceea debitorul va refuzà plata dacă creditorul nu scrie pe cambie că a primit suma cum şi atunci când, cel ce se prezintă în numele creditorului, nu dovedeşte mandatul, ce pretinde că are, neputându-se presupune un atare mandat din simpla deţinere a cambiei [2]).

Când creditorul nu se prezintă în persoană, el poate da un mandat ca altul să ceară plata şi să semneze adeverinţa, dar poate trimete cambia cu adeverinţa scrisă şi semnată de el. In acest din urmă caz, dacă debitorul nu plăteşte, creditorul poate şterge adeverinţa, de oarece ea erea condiţionată de achitarea cambiei, iar dresarea protestului dovedeşte că plata nu a avut loc chiar fără a fi nevoie de a mai şterge adeverinţa [3]).

Debitorul cambial are interesul să refuze plata, dacă nu i se restitue cambia cu adeverinţa de plată, pentru că altfel rămâne expus să plătească a doua oară posesorului de bună credinţă care ar prezentà posterior cambia.

Pentru acelaş motiv debitorul este în drept a refuzà plata chiar atunci când a intervenit o hotărîre judecătorească, dacă odată cu hotărîrea nu se înmânează şi cambia cu adeverinţa de achitare; iar în ipoteza că s'a pierdut cambia, creditorul trebue în prealabil să ceară anularea ei pe calea prevăzută de lege pentru amortizare şi numai în urmă să execute hotărîrea [4]).

Şi trasul neacceptant nu trebue să plătească fără înmânarea cambiei cu menţiunea că s'a achitat, căci nesocotind acest precept, deşi nu e ameninţat să plătească a doua oară, totuşi se va găsì în situaţiunea neplăcută de a nu putea exercità cu succes acţiunea de drept comun în contra trăgătorului având ca obiect restituirea sumei plătită după ordinul lui, de oarece ordinul din cambie spune ritos: «plătiţi pentru această poliţă», adică contra acestei poliţe (donnant-donnant—Zug um Zug).

Prin urmare, deosebirea dintre tras şi debitorul cambial consistă în aceea că debitorul cambial este obligat să nu plătească decât contra cambiei cu menţiunea că s'a achitat, pe când trasul neacceptant este îndreptăţit să refuze plata în această condiţiune [5]).

Dacă plata s'a făcut fără predarea cambiei, cel ce a plătit are dreptul să ceară înmânarea cambiei şi, în cazul în care cel ce a încasat, nu se află în posesiunea titlului, are drept la restituirea sumei [6]).

---

[1]) Art. 318 c. com.; art. 39 l. austriacă şi cea ungară.

[2]) O atare presumţiune ar da loc la abuzuri, vezi *Grünhut,* § 108, nota 5.

[3]) Conf.: *Grünhut,* § 108, nota 3, care citează în acest sens şi jurisprudenţa Curţii de Casaţie germane.

[4]) Conf.: *Grünhut,* § 108, nota 3; *Bonelli,* n. 223.

[5]) Conf.: *Grünhut,* § 108, nota 3. Adeverinţa este obligat s'o dea chiar giratarul în alb, vezi *Grünhut* şi *Bonelli,* loc. cit.

[6]) Conf.: *Grünhut,* § 108, nota 3; *Staub,* art. 39, n. 7; *Bonelli,* n. 223.

Dacă plata are loc după facerea protestului, creditorul trebue să înmâneze debitorului cambia împreună cu actul de protest şi socoteala de întoarcere (art. 318, al. 3).

35. *Plata parţială.* Dacă debitorul cambial nu plăteşte în întregime suma din cambie, el are dreptul să ceară ca creditorul să facă menţiune despre plata în parte pe cambie.

Utilitatea adeverinţei scrise pe cambie consistă în aceea că pe deoparte se identifică cine anume a primit plata, iar pe dealtă parte face opozabilă primirea parţială faţă de orice posesor de bună credinţă al cambiei. Cum însă adeverinţa scrisă pe cambie rămâne în posesiunea creditorului, care nefiind complect achitat, evident că nu va restituì titlul, este natural ca debitorul să aibă un interes legitim să obţie şi o adeverinţă deosebită.

Mai toate legislaţiunile moderne prevăd acest îndoit drept pentru debitorul care plăteşte parţial: menţiune pe cambie de plată efectuată şi adeverinţă parţială [1]). Legiuitorul român însă, nedându-şi seama de rostul menţiunii de pe cambie, a crezut că e de prisos a se mai da adeverinţă când s'a scris pe cambie menţiunea plăţii, de aceea citim în art. 318 c. com.: «*Dacă debitorul a făcut numai o plată în parte, creditorul trebue să facă menţiune despre plata în parte pe cambie sau să-i înmâneze o adeverinţă deosebită*».

36. *Plata presumată.* Conform dreptului comun (art. 1138 c. civ.) remiterea voluntară a titlului original făcută de creditor debitorului, dă proba liberaţiunii. De acì rezultă că atunci când debitorul se află în posesiunea cambiei, care nu are scrisă menţiunea achitării şi nici nu există o adeverinţă deosebită, este presumat că a achitat-o, cu condiţiunea ca acea cambie să-i fi fost remisă *voluntar* de către creditor sau în caz de existenţa unor duplicate, pentru ca presumţiunea să opereze, trebue ca debitorul să fie în posesiunea tutulor exemplarelor, remise lui voluntar.

Există o deosebire evidentă între proba liberaţiunii prin adeverinţă scrisă şi între proba liberaţiunii trasă din posesiunea cambiei, căci pe când atunci când creditorul dă adeverinţă de primirea plăţii, pe cambie sau deosebit, debitorul are proba deplină; în caz de posesiune fără adeverinţă, mai e nevoie de a se dovedì şi remiterea voluntară, de aceea cu drept s'a spus că şi în materie cambială este aplicabilă norma din dreptul roman:

Pecuniae solutae professio collata instrumento majorem gestae rei probationem continet quam si chirographum acceptae mutuae pecuniae fuisset redditum [2]).

---

[1]) Cod. com. italian, art. 295; l. germană, austriacă şi ungară, art. 39 (chitanţă pe o copie a cambiei şi menţiunea pe cambie); regulamentul uniform dela Haga, art. 38.

[2]) *Gränhut,* § 108, nota 9 şi 10. Acest autor după ce arată care este norma, recunoaşte că ar fi mai simplu ca presumţiunea să se extindă şi anume: debitorul să arate cambia şi prin aceasta să fie presumat că i-a fost remisă voluntar, rămânând proba contrarie creditorului. In felul acesta s'ar da o valoare practică presumţiunii, căci debitorul de multe ori ar fi în imposibilitate de a dovedi remiterea voluntară. *Bonelli,* n. 224, nota 2, crede că posesiunea cambiei de către debitor după scadenţă — dat fiind natura titlului — însemnează prin ea însăşi liberarea şi numai creditorul poate dovedì contrariu.

§ 9. *Moneta în care se face plata.*

Cuprinsul.—*37. Istoricul articolului 41 cod. com.—38. Monete având curs legal.— 39. Monete având curs comercial. — Monete fără curs legal sau comercial. — 41. Moneta străină aur.*

37. Am văzut că o cambie nu poate avea ca obiect decât plata unei sume de bani[1]). Această sumă de bani poate fi arătată nu numai în monetă românească, ci şi în monetă străină. În comerţul cu ţări străine găsim în mod curent cambii plătibile în România şi având drept obiect sume în franci francezi, lire italiene, lire sterline, etc.

Dat fiind o cambie în care se arată o sumă într'o monetă străină, naşte întrebarea: debitorul trebue să plătească în moneta străină arătată în cambie, sau se liberează valabil plătind în moneta ţării (şi fiind vorba de o plată în România, cu monetă românească)?

Ipoteza unei monete străină a fost reglementată în art. 37 din ordonanţa cambială germană, prevăzându-se că dacă într'o cambie se arată o sumă într'o monetă, ce nu are curs legal, plata se poate face în moneta ţării, după cursul ce moneta străină îl are în ziua scadenţii, afară numai dacă trăgătorul nu a întrebuinţat cuvântul «*efectiv*» sau altă expresie cu acest înţeles.

Dispoziţia ordonanţei cambiale germane a trecut în legea austriacă (art. 37), în legea ungară (art. 37), în codul elveţian al obligaţiilor (art. 756).

Din ordonanţa cambială germană norma s'a extins tuturor contractelor comerciale şi a fost adoptată de vechiul cod de comerţ german în art. 336, care este şi azi în vigoare în Austria şi Bucovina; precum şi în codul de comerţ ungar art. 326 [2]).

In codul de comerţ italian din 1865 există art. 228 cu următorul cuprins:

«Cambia trebue să fie plătită în moneta arătată în ea. Dacă moneta indicată nu are curs legal sau comercial în Regat sau dacă cursul nu a fost exprimat în cambie, plata se face în moneta ţării pe cursul din ziua scadenţii la locul plăţii şi, dacă aci nu e un curs de schimb, după cursul celei mai apropiate pieţi».

Din lucrările preparatorii ale codului de comerţ italian din 1882 se vede că în urma cererii făcute de profesorii *Carnazza-Puglisi* şi *Vidari,* s'a adoptat, după modelul codului german, ca dispoziţia cuprinsă în vechiul art. 228 să fie trecută ca o dispoziţie generală tuturor contractelor.

Acesta este istoricul art. 39 cod de comerţ italian, care a fost tradus întocmai de legiuitorul român în art. 41 cod. com.

Spre deosebire de celelalte legislaţiuni, în codul de comerţ român şi italian se vorbeşte de curs legal sau *comercial* al unei monete în ţară. In sistemul codului nostru debitorul trebue să plătească în moneta arătată în cambie, ori de câte ori acea monetă are curs legal sau comercial în Ro-

---

[1]) A se vedea vol. I, p. 70, 71.

[2]) In codul civil german din 1900 s'a reprodus dispoziţia art. 336 din vechiul cod de comerţ german cu modificarea că se are în vedere cursul din ziua şi locul plăţii, pe când în art. 336 se arătă că după cursul din ziua scadenţii.

mânia. Dacă nu are curs legal sau comercial, debitorul are alegerea, între a plăti în moneta străină şi între a plăti în moneta naţională, însă în acest din urmă caz ţinând seama de cursul schimbului în ziua scadeţei şi la locul plăţii. Cu alte cuvinte, debitorul plăteşte în monetă, care are are curs în România, dar trebue să numere atâta cantitate de monetă cât este necesar pentru ca creditorul să-şi procure suma de monetă străină arătată în cambie. Dacă la locul plăţii nu există un curs de schimb—şi cursul de schimb este determinat de cota bursei, — atunci părţile se vor orientà după cursul pieţei celei mai apropiate. In totdeauna e vorba însă de cursul schimbului la vedere, iar nu pe termen.

Părţile pot stipulà în cambie că au înţeles ca plata să se facă neapărat în monetă străină, chiar dacă n'ar avea curs legal sau comercial. Pentru aceasta se poate prevede în cambie clauza «efectiv» sau altă expresiune cu acest înţeles.

S'ar părea că cuprinsul art. 41 cod. com. este clar şi nu-i nevoe de a insista mai mult asupra lui; totuşi după războiul din 1916, dată fiind deprecierea valutei noastre ca şi deprecierea valutei italiene, termenii art. 41 au dat loc la diferite interpretaţiuni. Dacă înainte de război se discutà teoretic ce se înţelege prin monetă având curs comercial în ţară; dacă se discutà teoretic dacă în caz de întârziere din partea debitorului cursul schimbului urmează să se calculeze după ziua scadenţii sau după ziua plăţii efective; apoi în epoca postbelică aceste cestiuni au devenit de cea mai mare importanţă practică.

38. *Monete având curs legal în România.* Sistemul nostru monetar este acel arătat prin legea din 22 Aprilie 1867 cu modificările din 17 Martie 1890 care în art. 1 arată că unitatea monetară a României este leul de aur; iar în art. 7 se prevede: «Monetele de aur străine, fabricate după sistemul monetar zecimal metric, având acelaş titlu, greutăţi şi dimensiuni ca şi monetele române, se vor primì la toate casele publice deopotrivă cu moneta legală a ţării. Celelalte monete de aur străine se vor primì la casele publice, după un tarif stabilit prin o lege».

Legea monetară în afară de leul aur, mai admite şi monete româneşti de argint, dar nu pot fi primite obligatoriu în plată, decât pentru suma maximum de 50 lei; iar monete de bronz pentru suma de lei 5 (art. 8).

Aşa dar dela 1890 România a părăsit sistemul bimetalism, adoptând numai leul aur ca monetă având curs legal. Alături de leul aur se primesc şi monetele străine de aur în condiţiunile arătate mai sus.

Războiul din 1916 zdruncinând finanţele noastre, în urma convenţiunilor dintre Stat şi Banca Naţională, biletele emise de această din urmă instituţiune au căpătat curs forţat, înlocuind astfel leul aur. Încă din 1916 legiuitorul a căutat să apere stocul metalic al Băncii noastre de emisiune şi a prevăzut prin art. 8 din legea dela 22 Decembrie 1916 că toţi debitorii, cari au stipulat înainte de 15 August 1916 plata unei datorii în aur, pot să se libereze valabil plătind în hârtie monetă a Băncii Naţionale. Dacă această dispoziţie de lege a fost edictată pentru a apără stocul metalic al Băncii Naţionale, cursul forţat însă începe în mod legal în urma convenţiunii din

6 Februarie 1919, încheiată de ministerul de finanțe Oscar Kiriacescu și Statul [1]).

39. *Monete având curs comercial în România.* Am văzut, că din punct de vedere al plății art. 41 cod. com. pune pe picior de egalitate moneta având curs legal cu moneta având numai curs comercial în țară.

S'a zis că o monetă are curs comercial în țară ori de câte ori se negociază asupra ei în bursă și figurează deci pe lista bursei, «este cotată la bursă» [2]).

Numeroase deciziuni ale instanțelor noastre judecătorești au socotit că ori de câte ori o monetă străină este negociată la bursă, are prin aceasta un curs comercial, iar plata urmează să se facă în acea monetă. Așa, Inalta Curte de Casație S. III la 6 Octombrie 1922 a confirmat deciziunea Curții de Apel din București, S. II cu n. 37/922, care hotărâse că francii francezi au curs comercial [3]).

Atât Curtea de Apel din București cât și Inalta Curte de Casație, prin deciziile mai sus citate au consfințit sentința Tribunalului Ilfov S. II com., din 22 Noembrie 1921, în care citim următorul considerent:

«Având în vedere că francul este o monetă care a circulat întotdeauna pe piețele noastre, având un curs de schimb consemnat în listele bursei, deci un curs comercial în sensul art. 41 cod. com., astfel că odată ce într'o cambie plata e prevăzută în franci, ea trebue făcută potrivit art. 315 cod. com., în aceeaș monetă» [4]).

Deși, doctrina și jurisprudența română sunt azi fixate în sensul că o monetă streină are curs comercial în țară de îndată ce pe piețele noastre se fac negociațiuni asupra acelei monete; totuși noi socotim că nu aceasta este interpretarea exactă a art. 41 c. com. Articolul 41 c. com., este, după cum am văzut, reproducerea articolului 39 c. com. italian. Când în Italia, la 1865, s'a adăogat pe lângă cursul legal și cursul comercial, s'a avut în vedere o stare de fapt din provinciile italiene de curând eliberate de sub dominația streină, în cari, cum era în Veneția, moneta austriacă servea comercianților spre a se liberà de obligațiunile lor. In aceeaș situațiune, pe lângă lira italiană, care avea curs legal, mai existau monete streine și cari serviau ca mijloc de plată: monete cu curs comercial.

---

[1]) In acest sens, Cas. I, 29 Decembrie 1920, *Pandecte române,* 1922, I, 1, cu nota regretatului *C. C. Arion.*

[2]) A se vedea *Vivante.* vol. IV, 1565; *Bonelli,* 293; *Cobianchi,* în Riv. dir. comm. 1292 II, 67,

[3]) *Curierul* 1922, 699.

[4]) *Curierul,* 1922, 700; *Dreptul,* 1922, 302.

S'a decis că instanța de fond este suverană a interpretà convenția părților și a stabili dacă termenul «franci» întrebuințat într'o cambie însemnează «franci francezi».

«Că din moment ce Curtea constată motivat, în fapt, că este vorba de franci francezi, ea a făcut o justă aplicațiune a art. 315 și 41 cod. com., obligând pe recurent să achite datoria în această monetă, care necontestat are un curs comercial pe piața românească». Cas. S. III, 22 Decembrie 1924, *Revista societăților,* 1925, 1200.

De asemenea s'a mai decis că lirele sterline au curs legal (!) la noi în țară și în consecință dacă ele sunt prevăzute într'o cambie, plata trebue să se facă în acea monetă. Cas. S. III. 2 Mai 1923, *Jurisprudența Română,* 1923, 383.

Azi, atât în Italia cât şi la noi, monete cu curs comercial sunt doar o reminiscenţă a unor stări economice ce au dispărut de mult. Este adevărat că în comerţul cu streinătatea se contractează în monete streine şi mai este adevărat că, cei cari au nevoe de monete streine, şi le procură prin negociaţiuni de valute; dar toate acestea nu însemnează că comercianţii întrebuinţează ca o monetă liberatorie monetele streine; căci «curs» în înţelesul ce i-l dă art. 41, însemnează calitatea unei monete de a fi un mijloc de plată, iar nici de cum în art. 41 nu se ocupă legea de moneta luată în înţelesul de marfă, care poate să aibă un preţ. Cursul comercial al unei monete nu trebueşte confundat cu preţul de schimb al monetei.

Jurisprudenţa noastră este vădit influenţată de profesorul Vivante, care în volumul IV, n. 1565, scrie asupra acestei chestiuni: «când moneta nu are curs legal, se va examină, dacă nu are măcar un curs comercial, adică dacă nu este obiectul acelor contractări continue ale pieţii, ce se observă din lista oficială a Bursei, după cum se întâmplă cu bancotele austriace la Bursa din Veneţia. Dacă există acest curs comercial, debitorul trebue să-şi procure moneta necesară, pentru a stinge datoriile sale. In acest caz, de oarece moneta există pe piaţă, nu mai e raţiune ca debitorul să se sustragă dela respectarea contractului: creditorul poate să refuze moneta legală şi să obţie condamnarea debitorului la despăgubiri, cari, în lipsă de daune mai mari, vor constà din diferenţa între moneta legală şi valoarea monetei din contract, după cursul valutei în ziua scadenţei» [1]).

Eroarea în argumentare a profesorului Vivante stă în a socotì, că e suficient, să existe pe piaţă o monetă, care este supusă schimbului, pentru-ca, datorită acestui schimb (deci vânzare de monetă), moneta aceea streină să fie socotită că are curs comercial.

Prin urmare, rezumând, credem că una este preţul de schimb al unei monete şi alta este curs comercial; că actualmente, România nu are decât monete cu curs legal [2]).

---

[1]) In acelaş sens: *Bonelli,* 220; *Pagani,* Commentario art. 39; *Navarrini.* Trattato elementare, I, 162; *Cobianchi,* Riv. Dir. Comm. 1922, II, 67.

[2]) In sensul că azi nu mai există monete streine cu curs comercial: *Bolaffio,* 210; *Franchi,* L'art 39 cod. comm. în Rendiconti, Istituto Lombardo 1916, p. 399; *Tullio Ascarelli,* I debiti in moneta estera e l'articolo 39 cod. di comm, Riv. dir. comm. 1923, I, p. 444—469.

Şi jurisprudenţa italiană este în sensul susţinerilor noastre. In toate sentinţele instanţelor italiene, vedem că debitorii nu sunt obligaţi să plătească lire sterline, dolari, franci, etc., ci lire italiene; discuţia însă poartă asupra cestiunii de-a şti dacă, atunci când debitorul este în întârziere, schimbul se calculează ţinându-se seama de ziua scadenţii sau de ziua plăţii efective. A se vedea: Apel, Genova, 19 Mai 1922, *Foro,* 1922, I, 756; Apel Torino, 21 Aprilie 1922, *Foro,* 1922, I, 661; Apel Milano, 22 Noembrie 1922, *Foro,* 1921, I, 127.

In decizia mai sus citată a Curţii de Apel din Genova găsim că Tribunalul socotise că dolarul ar avea curs comercial, dar instanţa de apel argumentează astfel:

«Adevărul e că art. 39 priveşte cazul, în care obligaţiunea are ca obiect plata unei sume arătată în monetă streină, iar nu considerată aceasta ca un bun special; ceeace rezultă clar din lucrările preparatorii şi în special din expunerea *Mancini,* în care se citeşte că «legiuitorul acordă în regulă generală debitorului facultatea de a plăti în moneta ţării după cursul schimbului la vedere în ziua şi locul plăţii, deşi în contract se prevede o monetă deosebită». Pe de altă parte nu se poate spune că dolarul are, dacă nu un curs legal, unul comercial în Regat. Dolarul se întrebuinţează în contractele de cumpărări-vânzări sau de transporturi relative la

Faptul că se fac în Bursă negociaţiuni asupra devizelor, aceasta înseamnă că anumite valute streine au un curs de schimb, o altă ipoteză prevăzută de art. 41 şi de care urmează să ne ocupăm.

40. *Monetă fără curs legal sau comercial.* Dacă plata trebue să se facă neapărat în moneta streină arătată în cambie, trăgătorul (sau emitentul) trebue să întrebuinţeze clauza «efectiv» (ex. 5000 franci elveţieni efectivi) sau o alta cu acelaş înţeles. In lipsă de o atare clauză, potrivit art. 41, debitorul are alegere între a plăti în moneta străină sau a plăti în moneta naţională după cursul schimbului la vedere în ziua scadenţii şi la locul plăţii, astfel ca creditorul să-şi poată procură cu suma primită în lei, moneta streină arătată în cambie.

Legiuitorul a voit ca în general debitorul să se libereze valabil plătind în moneta naţională, iar nu în monetă streină şi aceasta ne-o probează următoarele cuvinte din expunerea de motive a lui *Mancini:*

«*Legiuitorul acordă în regulă generală debitorului facultatea de-a plăti în moneta ţării după cursul schimbului la vedere în ziua şi locul plăţii, deşi în contract se prevede o monetă diferită*».

In art. 41 se face calculul schimbului ţinându-se seama de ziua scadenţii, pentrucă legiuitorul a avut în vedere pe debitorul bun platnic. Ce se întâmplă însă dacă debitorul nu plăteşte la scadenţă şi posterior moneta se depreciază, fie că deprecierea poartă asupra monetei naţionale, fie că poartă asupra monetei streine?

Aproape unanimitatea jurisprudenţei italiene este în sensul, că, dacă moneta naţională s'a depreciat, această pagubă trebue s'o supoarte debitorul, căci *mora perpetuat obligationem.* Prin urmare creditorul trebue să primească atâta monetă a ţării, cât îi va fi necesar ca să cumpere în ziua plăţii (nu a scadenţii) suma de monetă streină arătată în cambie, şi cu drept cuvânt, căci a admite contrariu, ar fi ca cel rău platnic să câştige în dauna creditorului[1]).

---

mărfuri importate din Statele Unite ale Americei, cum se întrebuinţează sterlinele pentru mărfurile importate din Anglia, francul pentru cele din Franţa şi aşà mai departe.

«Şi chiar firma Zerollo, care deşi în concluziunile prezentate în şedinţă şi-a însuşit observaţiunea Tribunalului şi afirmă că dolarul are curs comercial în Regat, pentru că este obiect de speculaţiuni comercial, totuşi nu a pretins şi nici nu putea pretinde ca plata să i se facă în dolari, pentrucă nu s'a stabilit ca plata să se facă în acea determinată speţă monetară».

[1]) A se vedea: Apel Milano, 25 Februarie şi 22 Noembrie 1921, *Foro,* 1921, I, 905; 1922, I, 127; Apel Genova, 19 Mai 1922, *Foro,* 1922, I, 756; Apel Torino, 21 Aprilie 1922, *Foro,* 1922 I, 661; Apel Genova, 3 Iulie 1919; *Monitore,* 1921, 697; Trib. Milano, 7 Mai 1921, Riv. dir. comm., 1922, II, 189, cu nota avocatului *Pietro Galluppi;* Trib. Triest, 25 Octombrie 1921, cu o notă critică a prof. *Vassalli,* în Riv. dir. comm., 1922, II, 252.

Iată argumentarea Curţii din Genova:

«Art. 39 stabileşte, că datoria nu este de specie monetară, ci de o sumă exprimată în monetă străină, iar debitorul poate plăti cu moneta ţării, ţinând seama de cursul schimbului, este vorba deci de o obligaţiune facultativă. Ori, în obligaţiunile facultative un lucru este în *obligatione* şi unul în *solutione,* celalt fiind *în facultate solutionis;* spre deosebire de obligaţiunea alternativă în care *plures sunt res in obligatione, una vera in solutione tantum.*

«In obligaţiunea facultativă creditorul nu poate să ceară decât singurul lucru dedus în contract, adică în speţă 500 dolari, pe care are dreptul să-i obţie. Dacă debitoarea White Star Line preferă să-i plătească în monetă italiană, şi are această facultate, ea trebue să-i procure

S'a obiectat, că legea a voit să fixeze quantumul creanței în ziua scadenții și că creditorul nu are alt drept decât la procente pentru neplata la termen [1]). S'a răspuns, că nu e vorba de procente, ci de stabilirea capitalului datorit, la care să se calculeze în urmă dobânda legală sau convențională. Ori, stabilirea capitalului datorat nu se poate face decât dând posibilitatea creditorului de a avea moneta străină arătată în contract.

Debitorul cambiei nu mai este în întârziere de îndată ce a consemnat suma calculată după cursul zilei în momentul consemnării, și nu-l mai privește oscilațiunile valutare [2]).

Dacă deprecierea poartă asupra monetei streine, debitorul se va grăbi să plătească în moneta străină arătată în cambie, căci art. 41 îi dă această posibilitate. Credem însă că, dacă debitorul e în întârziere, trebue să despăgubească pe creditor de deprecierea monetei streine întâmplată după scadență [3]).

41. *Moneta străină aur.* Am văzut, că prin diferite dispoziții de lege, s'a căutat să se apere stocul metalic al Băncii Naționale; astfel că datoriile în lei—aur se plătesc în lei—hârtie [4]). Curtea de Casație franceză *(Chambre de requêtes)* a decis, că o convenție încheiată cu un strein, din termenii căreia rezultă, că datoria acestuia trebuea plătită în Franța în aur, nu este contrară ordinei publice, cu tot cursul forțat al bancnotelor.

Streinul este îndatorat să îndeplinească obligațiunea sa, deoarece este în interesul general să intre în țară aurul ce se poate procură aiurea [5]).

Și înaintea instanțelor noastre judecătorești s'au prezentat creanțe plătibile în franci francezi — aur și s'a susținut că, deoarece, potrivit art. 7 al legei monetare din 1867, francul francez are curs legal la noi în țară, fiind egal cu leul, ar trebuì ca plata să se facă în lei — hârtie. Curtea de Apel din București a hotărît ca plata să se facă în franci francezi hârtie, adică în moneta liberatorie în Franța. La această soluție instanța de fond a ajuns, bazându-se pe art. 8 al legii din 22 Decembrie 1916, care dispensează de

---

valuta echivalentă în momentul plății, adică după cursul schimbului în acel moment, puțin importă dacă cursul schimbului între timp s'a ridicat sau a scăzut, pentrucă firma creditoare trebue să aibă posibilitatea de a convertì imediat, dacă crede și are interes, suma primită în moneta străină, indicată în contract, fără să suporte vreo pagubă».

Tot astfel a decis: Apel Iași, S. I, 6 Oct. 1923, *Dreptul,* 1924, 13; Trib. Ilfov, S. II com., 22 Noembrie 1921, *Dreptul,* 1921, 302; *Curierul,* 1922, 700.

[1]) In acest sens s'a pronunțat Tribunalul din Milano, 14 Iulie 1921, *Foro,* 1922, I, 127. A se vedea de asemenea: *Mazzone,* in Riv. del Dir. comm., 1922, I, 170.

A se consulta: *Pacchioni,* în Revista Bancaria, 1922, 127; *Galluppi,* aceeaș revistă, 1922, II, 189; *Cobianchi,* ibidem, 67.

[2]) Art. 320, c. com.

[3]) Analogie cu art. 1578 c. civ., care prevede, că la împrumut debitorul nu răspunde de sporirea sau scăderea prețului monetelor, întâmplate înainte de scadență. In acelaș sens, Apel Genova, 19 Mai 1922, *Foro,* 1922, I, 756.

S'a hotărât însă, că debitorul, putând plăti în moneta din contract (în speță mărci germane), el se liberează în acea monetă, chiar dacă s'a depreciat posterior scadenții, debitorul fiind în întârziere. Apel Torino, 21 Aprilie 1922, *Foro,* 1922, I, 661, soluție inechitabilă.

[4]) Cas. I, 29 Decembrie 1920, Pandectele române, 1922, I, 1.

[5]) Pandectes françaises, 1920, nr. 5, cu o notă de *Lyon Caen.*

plata în aur şi care se aplică necontestat Românilor; iar din desbaterile ce au avut loc, cu ocazia votării legii, rezultă că ea se aplică şi străinilor, cari domiciliau în ţară la acea dată.

Curtea de Casaţie a confirmat decizia Curţii de Apel din Bucureşti şi cu toate că s'a admis o plată în aur, în considerentele ei se vede influenţa exercitată de mai sus citata decizie a Curţii de Casaţie franceză [1]).

§ 10. Plata în parte.

Cuprinsul.— *42. Admisibilitatea plăţii în parte în dreptul cambial. — 43. Admisibilitatea este însă excepţională. Consecinţe. — 44. Efectele refuzului de a primì o plată în parte.*

42. Este cunoscut principiul din dreptul civil: debitorul nu poate silì pe creditor a primì parte din datorie (art. 1101). Acest principiu se aplică şi în materie comercială, cu o excepţiune la cambie, unde având o serie de obligaţi, direţi şi de regres, în interesul tutulor obligaţilor de regres, înşiruiţi solidar, legiuitorul obligă pe creditor să primească şi o plată în parte pe care i-ar oferi-o la scadenţă obligaţii direcţi (emitent, acceptant) cum şi trasul (art. 314 c. com.; art. 38 l. austr. şi ung.).

---

[1]) Iată considerentele deciziei Curţii noastre de Casaţie:

«Având în vedere că chestiunea care s'a pus în discuţiune înaintea instanţelor de fond, şi a cărei soluţiune se critică prin motivul de recurs, este aceea de a se şti, dacă Societatea asigurătoare e obligată a plăti asiguratului suma numerică de 21.186 în franci francezi aur, sau aceeaş cătime în lei hârtie monetă a Băncii Naţionale Române;

«Având în vedere că recurenta a susţinut la instanţa de fond — ca şi azi în recurs — că se poate liberà valabil plătind suma de 21.186 lei hârtie, monetă românească, drept aceeaş sumă stipulată prin contract în franci francezi aur, deoarece prin art. 8 din legea dela 21 Decembrie 1916 s'a permis debitorilor, că pentru datorii stipulate «în aur» se pot liberà valabil plătind suma corespunzătoare în lei—hârtie monetă—sau orice altă monetă românească;

«Considerând că dispoziţiunile legii mai sus citate au fost luate de legiuitor în scop de a protege stocul metalic al Băncii Naţionale Române şi de a creea în vederea acestui scop un curs forţat pentru leul monetă-hârtie; ca atari, aceste dispoziţiuni nu pot fi aplicabile în cazurile când — cum este în speţă — nu e vorba de o datorie în monetă-aur, care strict executată ar pune Banca Naţională a României în situaţiunea de a-şi micşorà stocul ei metalic, ci de o datorie contractată în monetă străină; că modalitatea de plată a unor asemenea monete neinteresând rezerva de aur a Băncii de Stat român şi, ca atare, eşind din cadrul prevederilor citatei legi excepţionale, are a se regula conform principiilor generale şi intenţiunii comune a părţilor;

«Considerând că în speţă, instanţa de fond, înlăturând pe temeiurile mai sus arătate, aplicaţiunea legii excepţionale din 1916 şi referindu-se la principiile consacrate în materie de plată şi la termenii în care a fost conceput contractul din care a putut deduce intenţia comună a părţilor, prin aceasta n'a săvârşit nici o violare de lege sau exces de putere, atunci când a obligat pe recurentă să facă plata în franci francezi, adică în moneta oficială a ţării la care părţile s'au referit prin contractul lor, iar nu în lei româneşti, ceeace n'a fost intenţia părţilor, cestiune de fapt şi de interpretare a convenţiunii, care întrucât nu schimbă întru nimic natura juridică a contractului de asigurare, scapă de controlul Curţii de Casaţie».— Cas. III, 12 Noembrie 1924, *Dreptul,* 1924, 300.

Se menţionează că aceeaş Casaţie la 17 Noembrie 1920, *Pandecte Române,* 1922, I, 3, a obligat pe debitorul unei cambii să plătească fraci-aur, stabilind că din intenţia părţilor era vorba de franci francezi aur.

43. Plata în parte fiind admisă în mod excepţional, ea trebue limitată la cazul prevăzut de lege. In această privinţă ne serveşte drept călăuză termenii art. 314 c. com., după cari în caz de plată în parte, creditorul pentru a-şi păstrà recursul în garanţie pentru suma neplătită, va trebuì să dovedească printr'un protest lipsa în parte de plată.

Din aceşti termeni rezultă:

a) că nu poate fi vorba decât de plata ce se cere la scadenţă, căci numai atunci poate fi vorba de protest. Mai înainte de scadenţă posesorul nu poate fi silit să primească plata (art. 316); iar după dresarea protestului, dreptul în contra obligaţilor de regres fiind deschis pentru întreaga sumă şi pentru procente, posesorul cambiei reintră în facultatea ce o are de a primì sau refuzà o plată în parte;

b) după dresarea protestului nimini nu poate silì pe posesorul cambiei să primească o plată în parte: nici debitorii direcţi (emitent, acceptant), nici trasul şi nici obligaţii de regres; de aceea regula, ce deducem din cele arătate mai sus, este că o plată în parte nu-i obligatorie pentru posesor, decât dacă e oferită de emitent (la biletul la ordin), de tras (acceptant sau nu) şi de avaliştii lor (art. 297 c. com.), însă numai înainte de dresarea protestului de neplată [1]).

Posesorul cambiei poate oricând să primească o plată în parte: înainte de scadenţă cât şi după scadenţă, iar debitorul este în drept să ceară adeverinţă scrisă pe cambie şi una separată, cu observaţiunea că legiuitorul român, după cum am văzut, nu menţionează decât adeverinţa scrisă pe cambie (vezi, supra n. 35).

Posesorul cambiei nu este obligat să primească o plată în parte dela un intervenit, care s'ar oferì să plătească pentru onoare, de oarece o atare ofertă nu onorează pe debitor, dar îl dezonorează şi mai mult, arătând că nu inspiră încredere nici acelora, cari ar fi dispuşi să îi vie în ajutor.

Este însă adevărat că o plată în parte ar uşurà pe debitorii de regres, chiar când ar fi efectuată de un intervenient, însă la această obiecţiune destul de serioasă [2]) se poate răspunde: a) că plata pentru onoare este admisă în mod cu totul excepţional şi legiuitorul nu s'a gândit să silească pe posesor să nu-şi satisfacă dintr'odată creanţa sa decât faţă de acei chemaţi obicinuit să achite cambia la scadenţă şi între aceştia nu intră şi cei de al treilea întru nimic obligaţi; b) cel ce plăteşte pentru onoare are o acţiune cambială în contra celui onorat (323 c. com.); ori atare acţiune nu s'ar putea exercità, dacă s'ar primì o plată în parte, căci creditorul, mai având de încasat un rest, nu va consimţì să se deposedeze de cambie 2).

In schimb posesorul cambiei este obligat să primească plata în parte,

---

[1]) Conf.: *Vivante,* n. 1273; *Bonelli,* 219; *Staub,* art. 38; *Grünhut,* § 106.

[2]) *Bonelli,* n. 219.

[3]) Conf.: *Vivante,* 1287.

In ce priveşte pe acceptantul pentru onoare, doctrina germană în genere îl socoteşte obligat de regres, deci nu poate silì pe creditor să primească o plată în parte. Vezi *Staub,* art. 38, n. 1. In Italia predomină ideea că acceptantul pentru onoare poate să plătească în parte: *Vivante,* n. 1273; *Bonelli,* 219.

chiar dacă acceptul s'ar fi dat pentru întreaga sumă; dar primirea plăţii parţiale nu liberează pe acceptant pentru restul neachitat [1]).

44. Refuzul posesorului de a primì o plată în parte — în cazurile în cari este obligat a o primì — are ca urmări: 1⁰ pierderea dreptului la procente pentru suma oferită, în ceea ce priveşte pe obligatul principal (eventual obligaţii principali); 2⁰ pierderea dreptului de regres pentru suma oferită dar refuzată, aceasta în ceeace priveşte pe obligaţii de regres [2]),

§ 11. Efectele plăţii făcute de către tras (emitent la biletul la ordin). Acţiunea trasului în contra trăgătorului.

Cuprinsul.—*45. Se sting toate obligaţiunile cambiale.—46. Raporturile dintre tras şi trăgător şi acţiunea trasului, care a plătit. — 47. Natura acestei acţiuni.*

45. Plata făcută de tras în această calitate—acceptant sau nu—stinge toate obligaţiunile cambiale [3]): trăgătorul, giranţii, avalişti lor sunt liberaţi şi acel care ar mai plătì încă odată, deşì cambia era achitată de tras, nu mai poate recurge în contra cuiva, de oarece a făcut o plată, la care nu era ţinut. Se exceptează însă cazul când trasul a achitat, dar nu a cerut originalul cambiei, iar un obligat de regres a plătit fiind de bună credinţă. In asemenea situaţiune, obligatul de regres are acţiune cambială în potriva predecesorilor săi cum şi contra trasului, care se va mulţumì să ceară restituirea sumei creditorului de rea credinţă.

Acelaş efect liberator, ca şi plata trasului, îl are plata efectuată de domiciliatar, de oarece domiciliatarul este numai o persoană prin mijlocirea căreia urmează să se facă plata de către tras (art. 286) [4]).

La biletul la ordin, emitentul joacă acelaş rol ca şi trasul acceptant. El fiind obligatul principal, achitarea cambiei din parte-i stinge definitiv toate obligaţiunile, ce derivă din cambie.

46. Ne vom ocupà mai târziu de refuzul de plată din partea trasului şi de recursul în contra obligaţilor de regres. Atunci vom vedea, că spre deosebire de plata efectuată de tras sau emitent, aceea efectuată de un obligat de regres, nu stinge de cât obligaţiunile celor ce vin pe cambie după el, iar nu şi ale predecesorilor lui. Deocamdată să cercetăm dacă trasul, care a achitat în această calitate [5]), are vre-o acţiune în contra trăgătorului.

Trasul plăteşte din ordinu trăgătorului: «plătiţi pentru această cambie...»; prin urmare plătind trasul execută ordinul dat; cu alte cuvinte, în general,

---

[1]) In acest sens e categoric art. 314 c. com. rom.; art. 38 l. germană, austriacă şi ungară; art. 292 c. com. it.

[2]) Vezi: *Staub,* art. 38, n. 2; *Grünhut,* § 106; *Vivante,* 1273; *Bonelli,* 219.

[3]) Bine înţeles dacă a plătit în întregime: capital, procente dela scadenţă şi cheltueli ce eventual s'ar fi pricinuit cu dresarea protestului. Achitarea numai a unora din aceste sume, constitue o plată parţială, care nu stinge decât în parte obligaţiunile cambiale.

[4]) A se vedea *Vivante,* n. 1277.

[5]) Spunem «în această calitate», căci trasul, care nu a acceptat, este liber să refuze plata pur şi simplu, dar să plătească «pentru onoare», în care caz el are acţiune cambială (art. 323).

trasul figurează drept mandatar al trăgătorului. Cuvintele din cambie îl arată ca atare. In consecinţă, prezentarea cambiei achitate atrage după sine restituirea sumei din partea mandantelui (art. 385 c. com. art. 1547 c. civil), afară numai dacă mandantele nu dovedeşte că a trimes la timp suma necesară efectuării plăţii, adică a făcut proviziunea.

Trăgătorul mai poate opune trasului, că în realitate între ei nu au existat raporturile dela mandante la mandatar, ci dela creditor la debitor şi în acest caz trasul nu mai poate cere vre-o sumă de bani, de oarece el a plătit în interes propriu spre a-şi achită o datorie.

Din cele spuse până acum putem conchide, că trasul, care prezintă trăgătorului cambia achitată, nu are să facă nici-o altă dovadă, spre a obţine suma debursată; trăgătorul este însă în drept să dovedească că nu are nimic de plătit, fie că a făcut proviziunea la timp, fie că trasul şi-a plătit propria-i datorie [1]).

Trasul chiar dacă a acceptat şi este ţinut prin urmare să plătească; în raporturile dintre el şi trăgător el este presupus tot un mandatar şi îi aparţine *actio mandati contraria,* căci acceptarea se face nu numai în caz de debit din partea trasului, ci şi pentru a servi pe un amic.

Cu totul altfel se întâmplă în codul comercial francez, unde proviziunea este cunoscută şi reglementată. In acest cod, întradevăr, găsim în art. 117 prezumţiunea că acceptantul a primit proviziunea necesară plăţii, aşa că spre a înlătură atare prezumţiune, trasul trebue să facă dovada contrarie.

Când raporturile dintre tras şi trăgător au fost acelea dela mandatar la mandante, trasul nu poate cere mai mult decât a plătit, iar dacă avusese proviziunea pentru întreaga sumă, însă înţelegându-se cu posesorul creditor a obţinut cambia plătind mai puţin, el trebue să restitue trăgătorului (mandantelui) diferenţa.

Când raporturile dintre tras şi trăgător sunt acelea de debit şi credit, reducerea creanţei obţinute de tras dela posesorul cambiei, îi profită lui şi atunci creanţa, ce o avea trăgătorul, se stinge nu numai pentru ceeace a achitat trasul, ci pentru suma totală prevăzută în cambie; de oarece, în acest caz, trasul a tratat cu posesorul cambiei nu ca mandatar ci în propriul şi exclusivul său interes [2]).

47. Ori cari ar fi însă raporturile dintre tras şi trăgător, acţiunea trasului nu este o acţiune cambială, ci o acţiune de drept comun, căci e bazată pe raporturi extracambiale, ceeace are importanţă din punct de vedere al competinţii, al probaţiunii şi al prescripţiunii [3]).

[1]) Conform: *Grünhut,* § 112 nota 4, care citează în acelaş sens între alţii pe: *Einert,* Archiv, VI, 141; *Thöl,* § 208; *Windscheid,* Pand. § 412 nota 8-a; *Cohn,* în Endemann's Handbuch, III § 451 nota 86, § 450 nota 20; *Lehmann,* p. 460; *Canstein,* p. 439; *Liebe,* p. 104; *Renaud,* § 41.

După alţii, pentru ca trasul să obţie suma dela trăgător trebue să desvăluiască cari au fost raporturile extracambiale dintre ei, deci nu este suficientă prezentarea cambiei achitată. A se vedea în acest sens: *Staub,* art. 23 n. 6 şi autorii citaţi de *Grünhut,* § 112 nota 6.

[2]) Conf. *Grünhut,* § 112 nota 13.

[3]) Art. 290 al. 3 c. com.: «Acceptantul e de asemenea îndatorat conform regulelor relative la cambii către trăgător; el însă nu are contra trăgătorului acţiunea cambială».

Trasul nu are acţiune cambială, pentru că trăgătorul nu poate să dovedească facerea proviziunii sau existenţa unei datorii decât cu mijloace de probaţiune de lungă durată. Vezi, *Grünhut,* § 112 nota 9.

§ 12. Plata cambiei şi încetarea de plăţi a debitorului.

Cuprinsul. — *48. Principiul dreptului comun.—49. Dispoziţiunea art. 728 c. com.— 50. Dispoziţie cu caracter de derogare. Cum trebue interpretată.*

48. In toate legislaţiunile se găseşte principiul cuprins în art. 726 c. com. şi anume că plata unei creanţe, după încetarea plăţilor debitorului, este anulabilă — în interesul mesei credale —, dacă creditorul cunoştea atare încetare şi totuşi a primit plata. Anularea este justificată printr'o prezumţiune de fraudă în contra celorlalţi creditori. Odată cu încetarea plăţilor, creditorii nu pot în mod individual să înlăture pe ceilalţi, convenind cu debitorul a le plăti întreagă sau parte din creanţă. O atare conduită a unora din creditori prejudiciază pe ceilalţi şi anularea plăţii o pot cere cei lezaţi cum şi sindicul în calitatea lui de reprezentat al mesei credale.

Dacă plata s'a făcut în cele 10 zile anterioare declaraţiunii în faliment ea se anulează indiferent dacă creditorul ar dovedi, că nu avea cunoştinţă de încetarea plăţilor. Legiuitorul suspectează orice act făcut de falit în cele 10 zile, ce preced declararea şi pentru a pune stavilă fraudelor ce s'ar putea comite, decretează anularea fără posibilitatea dovedirii bunei credinţe din partea creditorului (art. 726 al. ult.).

49. Din cauza exigenţelor dreptului cambial plata făcută la scadenţă de către obligatul direct (acceptant, emitent) sau de tras este valabilă chiar în ipoteza că posesorul cambial ar cunoaşte încetarea de plăţi a platnicului, iar raţiunea acestei derogări nu este greu de găsit.

Creditorul obicinuit trebue să refuze plata ce i-o oferă debitorul în încetare de plăţi: prin această refuzare drepturile sale nu se perd, fie faţă de cel în încetare de plăţi, fie faţă de ceilalţi creditori sau fidejusori. Cu totul altfel se petrece cu creditorul cambial. Dacă el ar refuzà plata ce i-o oferă la scadenţă trasul (acceptant sau nu), iar la biletul la ordin, emitentul, în această ipoteză nu s'ar putea dresà protest de neplată; ori, după cum vom vedea mai târziu, posesorul cambiei nu poate pretinde plata dela obligaţii de regres — prin urmare dela ceilalţi obligaţi cambiali —, decât dacă dovedeşte printr'un act de protest, că trasul (sau emitentul) a refuzat să plătească. Cu alte cuvinte, a obligà pe posesorul cambiei să nu primească plata — la scadenţă —, ar însemnà să i-se răpească acţiunea cambială în contra obligaţilor de regres, adică acţiunea tocmai în contra celor solvabili. Legea respinge o asemenea situaţiune inechitabilă şi stabileşte, că plata făcută de debitorul cambial în încetare de plăţi nu se anulează; dar creditorii falitului au dreptul să obţie restituirea sumei dela ultimul obligat de regres, care a avut cunoştinţă de încetarea plăţilor în momentul când cambia a fost trasă sau girată (art. 728).

50. Dispoziţiunea art. 728 c. com., constitue o derogare dela principiile falimentului şi în consecinţă ea trebue aplicată în mod limitativ, adică numai

acolo unde posesorul cambiei este nevoit a primì plata pentru a nu pierde acţiunea de regres [1]).

Unde raţiunea legii încetează, încetează şi derogarea. Astfel dacă trasul, în încetare de plăţi, achită cambia după dresarea protestului, posesorul cambiei este ţinut să restitue suma mesei credale — în cazurile arătate de art. 726 — căci el avea posibilitatea să refuze pe tras şi să exercite acţiunea de regres [2]). De asemenea în cazul unui bilet la ordin, care nu a fost transmis prin gir, posesorul nu are acţiune de regres şi astfel, dacă emitentul e în încetare de plăţi, se aplică dispoziţiunea art. 726.

Tot astfel, în ipoteza că trasul la scadenţă plăteşte în mărfuri, iar nu în numerar, posesorul cambiei este supus acţiunii în anulare, căci el avea dreptul să refuze a i se da mărfuri şi, dresând protest, să exercite acţiunea de regres [3]).

In cazurile când plata nu poate fi anulată, masa credală va cere restituirea dela ultimul obligat de regres, care ar fi plătit dacă se dresà protest, cu condiţiunea ca acest ultim obligat de regres să fi avut cunoştinţă de încetarea plăţilor în momentul tragerii (tratã) sau girării (biletul la ordin).

Acest ultim obligat este trăgătorul la tratã şi benificiarul (primul girant) la biletul la ordin.

Să se noteze că legiuitorul nostru caşi cel italian, reproducând dispoziţiunea art. 449 c. francez, întrebuinţează termeni puţin clari şi s'ar părea, că acţiunea în restituire nu se îndreaptă numai contra trăgătorului şi a be-

---

[1]) Art. 728 este traducerea art. 711 c. com. italian, care la rându-i îşi are origina în art. 449 c. com. fr., care are următorul cuprins:

«Dans le cas où des lettres de change auraient été payées après l'époque fixée comme étant celle de la cessation de paiements et avant le jugement déclaratif de faillite, l'action en rapport ne pourra être intentée que contre celui pour compte duquel la lettre de change aura être fournie.

«S'il s'agit d'un billet à ordre, l'action ne pourra être exercée que contre le premier endosseur.

«Dans l'un et l'autre cas, la preuve que celui à qui on demande le rapport avait connaissance de la cessation de paiement à l'époque de l'émission du titre devra être fournie».

[2]) Conf. *Grünhut,* § 110; *Bonelli,* Del Fallimento, ed. Vallardi, articolul 711; *Thaller,* 1602; *Boistel,* 957. Contra: *Lyon Caen et Renault,* 405; *Cuzzeri,* Fallimento, 256.

Jurisprudenţa franceză interpretează în sensul arătat de noi. Astfel găsim: *a)* La disposition exceptionnele de l'article 449, en affranchissant virtuellement du rapport le porteur, d'une lettre de change qui en a reçu le paiement après l'époque fixée comme étant celle de la cessation de paiements et avant le jugement déclaratif de la faillite, a eu en vue limitativement le cas de paiement fait à l'échéance par le tiré. En conséquence, le bénéfice de cet article ne saurait être invoqué par le tiers porteur qui, après protêt de la lettre de change à défaut de paiement par le tiré, a exercé utilement son recours contre l'un des signataires antérieurs, solidairement obligés. En un tel cas, le paiement est, dans les conditions determinées par l'rticle 447, rapportable par le tiers porteur à la masse de la faillite de celui de qui il l'a reçu. Cass. 15 Mai 1867; 27 Nov. 1867; 9 Dec. 1868. Les codes français. Code de commerce, *Rivière F. Hélie, P. Pont,* art. 449.

b) Jugé que le bénéfice de l'article 449 ne peut être invoqué par l'endosseur qui, ayant payé le billet après protêt contre le debiteur obtient ensuite de celui-ci son remboursement; il ya lieu, en pareil cas à rapport dans les termes de l'article 447. Cass. 5 Mai 1873, code commerce, *Rivière,* etc. art. 449.

[3]) Conf. *Bonelli,* loc. cit.

neficiarului, ci în contra celui din urmă care avea cunoştinţă de încetarea plăţilor, ceeace nu-i exact [1]).

Deşi legea nu o spune, credem că dacă trăgătorul dovedeşte că a tras cambia în contul unui al treilea, acest al treilea, care a profitat, trebue să restitue suma [2]).

*§ 13. Plata prin intervenţiune sau pentru onoare *).*

Cuprinsul. — *51. Este o plată subsidiară şi excepţională. — 52. Cine poate interveni. Intervenienţi solicitaţi.—53. Continuare: neprezentarea cambiei indicaţilor la nevoie.—54. Continuare: neprezentarea cambiei acceptantului pentru onoare. — 55. Intervenienţi nesolicitaţi.— 56. Intervenienţi streini.— 57. In onoarea cui se poate plăti?.—58. In onoarea cui s'a intervenit?.—59. Forma şi termenul, înăuntrul căruia se face intervenţiunea.—60. Continuare: importanţa datei. — 61. Continuare: nemenţionarea în actul de protest. — 62. Refuzul de a primi plata. — 63. Efectele plăţii pentru onoare. — 64. Concurs între mai mulţi intervenienţi. — 65. Proectul italian din 1922.*

51. Plata prin intervenţiune sau pentru onoare este o plată *subsidară şi excepţională,* ce se face în locul trasului sau al emitentului (la biletul la ordin), cu anumite forme şi în anumit termen.

Plata prin intervenţiune este o plată subsidiară, de oarece ea are loc numai când trasul refuză de a plăti; ea este *excepţională,* de oarece, spre deosebire de plata obicinuită, efectul ei nu este stingerea tutulor obligaţiunilor cambiale, ci cel ce plăteşte devine un creditor cambial, astfel că, prin această plată, se ajunge la rezultatul, că creditorul cambial (achitat) este substituit printr'un nou creditor cambial (cel ce plăteşte). Cel ce plăteşte prin intervenţiune lucrează în numele său propriu şi totuşi se operează subrogare în drepturile cambiale, contrar principiului consfinţit în art. 1093 c. civil.

Plata prin intervenţiune sau pentru onoare, fiind excepţională, ea nu poate fi socotită ca atare, decât dacă s'au respectat condiţiunile de formă şi de termen cerute de lege (constatarea plăţii prin intervenţiune prin chiar actul de protest, dresat în termenul util).

Plata prin intervenţiune are drept scop să salveze, la scadenţă, onoarea obligaţilor cambiali printr'o plată imediată, împiedecând a se cere achitarea creanţei dela girant la girant, ceeace ar produce mărirea sumei datorate prin acumularea atâtor socoteli de întoarcere câţi obligaţi de regres sunt (art. 344).

---

[1]) Conf. *Bonelli,* n. 468. *Grünhut,* § 110 nota 7 e de părere, că, dacă cel ce a plătit a fost un domiciliatar în încetare de plăţi, acţiunea în restituire trebue îndreptată în contra acceptantului, care a profitat de plată. Ideea este echitabilă, dar, cum observă *Bonelli,* se loveşte de redactarea articolului 728, care ne arată, că cel ce restitue, este ultimul obligat de regres; ori acceptantul nu e obligat de regres.

[2]) Este categorică legea franceză, şi cea germană. Conform: *Bonelli,* n. 469.

*) *Literatură: Grünhut,* § 135; *Staub,* art. 62—65; *Vivante,* n. 1282 şi următoarele; *Bonelli,* art. 299—302; *Supino,* art. 299—302; *Marghieri,* VI, n. 94 şi nrm.; *Vidari,* VII, n. 6957; *Navarrini,* I, n. 466; *Lyon Caen* et *Renault,* IV; *Tahler,* ed. 6-a, n. 1516, 1517.

52. *Cine poate intervenì? I. Intervenienţi solicitaţi.* Posesorul cambiei, în cazul când trasul refuză să plătească la scadenţă, trebue să solicite plata dela indicaţii la nevoe, dacă sunt arătaţi în cambie şi dela acceptantul pentru onoare, dacă există un atare accept pe cambie, constatând rezultatul în actul de protest (art. 322, 327). Dacă unul din aceştia plăteşte, plata este pentru onoare, dacă se face menţiune de ea în actul de protest, dresat în termenul prevăzut de lege. Un astfel de intervenient (indicat la nevoie, acceptant pentru onoare) se numeşte şi intervenient solicitat, întrucât posesorul are îndatorirea să se adreseze acestor persoane, cu invitaţiunea de a plăti în locul trasului, dar pentru onoarea oricărui obligat ar dorì ele.

53. Posesorul cambiei, care nu a prezentat cambia indicaţilor la nevoie, pierde acţiunea cambială în contra persoanei care a făcut indicaţiunea, cum şi contra celor ce urmează acesteia. Intr'adevăr, cel ce a indicat pe altcineva să plătească la nevoie, se presupune, că a făcut la timp proviziunea, adică a trimes fondurile necesare şi numai din negligenţa posesorului cambiei nu s'a plătit la scadenţă: consecinţele neglijenţii trebue să le suporte cel vinovat, care nu a respectat indicaţiunile existente pe cambie în momentul dobândirii ei. Este aceeaş situaţiune ca la neprezentarea cambiei la accept: posesorul nu poate cere cauţiune dela cel ce a făcut indicaţiunea la nevoie şi cu atât mai mult nu poate cere dela persoanele, cari în şirur girurilor urmează după cel ce a desemnat pe indicatul la nevoie, ca unele ce ar fi fost liberate de orice îndatorire, dacă s'ar fi prezentat cambia; căci e de presupus că indicatul la nevoie onorà cambia [1]).

Acţiunea cambială se păstrează însă în contra predecesorilor celui ce a indicat la nevoie, de oarece chiar dacă cambia ar fi fost plătită de indicatul la nevoie, totuşi ei ar fi fost ţinuţi cambiarmente pentru plata cambiei faţă de intervenient.

54. In ipoteza că pe cambie ar figurà un accept pentru onoare şi posesorul nu a prezentat cambia acceptantului pentru onoare în termenul stabilit de lege pentru dresarea protestului, acţiunea cambială este pierdută nu numai contra persoanei onorate şi a celor ce-i urmează, dar chiar şi acţiunea în contra acceptantului pentru onoare, fiindcă obligaţiunea acestuia este sub condiţiunea prezentării la plată în termenul arătat mai sus (art. 293 al. 2) [2]).

---

[1]) Argument tras din obligaţia de a trece în protest, că s'a cerut plata şi dela indicaţii la nevoie (art. 327 al. 2). Vezi şi *Vivante,* 1193.

[2]) Vezi volumul I, p. 359.

In legea germană avem avea art. 62, care este clar şi mai precis de cât art. 322 c. com. român, care la rându-i trebue interpretat cu ajutorul art. 327 c. com. Iată cuprinsul textului german:

«Dacă pe o cambie neachitată de către tras sau pe copie se află indicaţi la nevoie sau un accept pentru onoare, cari să plătească la locul plăţii, atunci posesorul trebue să prezinte cambia la plată, cel mai târziu în a doua zi de lucru după ziua de plată, tutulor indicaţilor la nevoie şi acceptantului pentru onoare, iar rezultatul să facă a se notà în protestul de neplată sau într'o anexă a acestuia.

«In caz de omisiune posesorul pierde dreptul de recurs în contra celui ce a indicat la nevoie (adresantului) sau în contra onoratului şi a următorilor lor.

Acceptantul pentru onoare când plăteşte, fiind interpelat în modul arătat mai sus, este adevărat că-şi îndeplineşte o datorie, dar nu e mai puţin adevărat că plata lui nu este normală, ci este făcută pe cale de intervenţiune. Acceptului pentru onoare îi corespune plata pentru onoare. Aşa de altfel este şi tratată în diferite legiuiri, cum şi în doctrină, indeferent dacă acceptantul pentru onoare este un indicat la nevoie sau un terţ intervenient [1]).

55. II. *Intervenienţi nesolicitaţi.* Cambia, care nu a fost plătită de tras şi nici de indicaţiii la nevoie sau de acceptantul pentru onoare (când asemenea persoane figurează pe cambie), poate fi plătită de o terţă persoană intervenientă.

Cine poate intervenì, plătind pentru onoare?

Pot intervenì: a) cei ce sunt obligaţi cambiali, exceptându-se acceptantul şi emitentul unui bilet la ordin.

Trăgătorul unei trate are interesul să intervie, dar numai pentru onoarea lui şi a acceptantului, căci el este cambiarmente obligat faţă de toţi ceilalţi şi nu e posibil ca plătind pentru onoarea unuia din obligaţii de regres, să se transforme în creditor din debitor.

Plătind pentru onoare, trăgătorul liberează pe toţi obligaţii de regres, scăpând şi el de o încărcată socoteală de întoarcere, fără însă a ,dobândì vreo nouă acţiune, întrucât acţiunea cambială în contra acceptantului o avea şi fără plata pentru onoare.

Girantul poate plătì pentru onoarea sa proprie sau pentru onoarea unui obligat predecesor. Dacă plăteşte pentru onoarea sa proprie, evită acţiunea cambială în potrivă-i împreună cu socoteala de întoarcere, dar el nu dobândeşte vreo nouă acţiune cambială, de oarece acţiunea cambială în potriva predecesorilor o avea, chiar de ar fi plătit pur şi simplu. Dacă plăteşte pentru onoarea unuia din predecesori, giranţii intermediari, cuprinşi între cel onorat şi cel ce a intervenit, sunt liberaţi de orice obligaţiune, după cum, bine înţeles, sunt liberaţi toţi cei ce urmează celui intervenient.

Girantul nu poate intervenì în onoarea unui girant ce-i urmează (ex.: girantul Nr. 3 nu poate intervenì pentru onoarea girantului Nr. 5), de oarece

---

«Dacă posesorul refuză plata pentru onoare oferită de un alt intervenient, el pierde recursul în contra următorilor onoratului».

Exact aceeaş redactare o are art. 780 din codul elveţian al obligaţiunilor. In legea cambială ungară, art. 62 german s'a împărţit în 2: primele 2 aliniate au format art. 61, iar al. ultima devenit art. 62. In acelaş sens e şi art. 59 din Regulamentul uniform dela Haga.

[1]) A se vedea *Grühut,* § 135; *Bonelli,* n. 232; *Supino,* 362; *Sorani,* 382.

Cum e posibil ca cel ce acceptă pentru onoare să nu plătească tot pentru onoare?!.

Foarte bine spune art. 384 din anteproectul italian publicat în 1922: «Dacă cambia nu a fost plătită de emitent, poate fi plătită prin intervenţiune:

«1° de acceptantul prin intervenţiune;

«2° de indicatul la nevoie;

«3° de un terţ»; iar în art. 359 arată că acceptul indicatului la nevoie e un accept prin intervenţiune: «Cambia neacceptată de tras poate fi acceptată prin intervenţiune de un indicat la nevoie», specificându-se că simpla semnătură pe faţa cambiei, din partea unui indicat la nevoie, însemnează acceptare prin intervenţiune.

In proectul elaborat de Comisiunea română, citim cu surprindere că indicatul la nevoie (recomandatar), care a acceptat, nu poate plătì pentru onoare.

atunci când ar voì să exercite acţiunea în contra acestuia, s'ar vedea respins prin excepţiunea, că el, deşì a plătit pentru onoare, totuşi fiind debitor cambial al tutulor giranţilor ce urmează pe cambie după girul său, nu se putea transformà prin propia-i faptă în creditor [1]).

Acceptantul (la trată) şi emitentul (la biletul la ordin) sunt obligaţii cambiali principali; ei sunt îndatoraţi faţă de toţi cei ce figurează pe cambie şi în consecinţă plata lor liberează pe toţi, stinge orice acţiune cambială. Prin urmare acceptantul şi emitentul din debitori nu pot devenì creditori şi în consecinţă orice declaraţie ar face ei, plata lor nu se socoteşte decât o plată ordinară [2]).

b) *Trasul,* care refuză să plătească în această calitate, fiindcă nu a fost acoperit, poate totuşi să salveze onoarea trăgătorului sau a altui obligat de regres şi în acest caz plăteşte pentru onoare, obţinând prin plată acţiune cambială pentru restituirea sumei plătite, în contra onoratului şi a predecesorilor lui. Şi de unde trasul, care plăteşte pur şi simplu, are acţiune după dreptul comun în contra trăgătorului pentru despăgubire; plătind pentru onoare, are o garanţie, că i se va restituì suma şi acea garanţie consistă în rigoarea ce însoţeşte acţiunea cambială [3]).

Trasul când plăteşte pur şi simplu stinge orice acţiune cambială, deci plata ce ar voì s'o facă trasul în această calitate, trebue preferată ori cărei alte oferte. Astfel trebue interpretat art. 325 c. com., care însă este redactat incorect, întrucât ar lăsà să se creadă, că ar putea să aibă loc plăţi pentru onoare după dresarea protestului de neplată; pe când în realitate legea vrea numai să arate, că trasul neacceptant, şi în contra căruia s'a putut chiar dresà protest de neacceptare, dacă e gata să plătească pur şi simplu la scadenţă, este preferat înaintea oricărui intervenient [4]).

56. c) *Intervenienţi streini.* Nu numai cei obligaţi prin cambie şi trasul pot intervenì, ci acest lucru îl pot face şi terţe persoane, streine cu totul de cambie. Aceste persoane streine de cambie, sunt însă, de cele mai multe ori, în strânse relaţiuni cu o anume persoană, pe care o onorează. Legalmente, intervenientul dobândeşte o acţiune cambială în contra onoratului şi predecesorilor acestuia, în practică însă intervenientul va aranjà amical cu onoratul fără să ajungă la proces (prin trecere în cont curent, tragere de cambie, compensaţie etc. [5]).

57. *In onoarea cui se poate plătì?* In onoarea oricărui obligat din cambie, căci scopul intervenţiunii este fie o economisire de cheltueli, fie salvarea onoarei, ceeace se ajunge dacă se plăteşte pentru onoarea giranţilor, trăgătorului, emitentului, acceptantelui şi a avaliştilor acestora.

Se poate plătì pentru onoarea trăgătorului, a emitentului şi a giranţilor

---

[1]) A se vedea autorii citaţi, dar în special *Grünhut.*

[2]) Conf.: *Grünhut,* § 136, nota 10.

[3]) Tot pentru acelaş motiv poate intervenì şi domiciliatarul, plătind pentru onoare.

[4]) A se vedea *Bonelli,* n. 240.

In această privinţă Comisiunea română nu şi-a dat seama de inexactitatea textului din codul comercial, reproducându-l aidoma.

[5]) A se vedea, *Grünhut,* § 135 nota 8.

şi codul comercial prevede în art. 324 aceste cazuri. Dacă plata s'a făcut pentru onoarea trăgătorului sau a emitentului, toţi giranţii sunt liberaţi; dacă ea e făcută pentru onoarea unui girant, toţi giranţii posteriori sunt liberaţi: ne-o spune codul comercial deşi e o consecinţă firească, chiar de n'ar fi menţionată în lege, cum de altfel nu e în legiurile germanice şi totuşi nimeni nu se îndoeşte de liberarea tutulor obligaţilor, cari urmează onoratului.

Codul comercial nu prevede ipoteza unei plăţi în onoarea acceptantului şi de aci s'a dedus de unii, că nu e admisă plata prin intervenţiune pentru onoarea acceptantului. Mai ales în Germania, unde art. 63 presupune că onoratul are obligaţi de regres şi, se zice, acceptantul (caşi emitentul de altfel) nu are obligaţi de regres şi în al doilea rând, cine plăteşte pentru un obligat principal, stinge toate obligaţiunile [1]).

La obiecţiunile de mai sus se răspunde că nicăeri scopul intervenţiunii nu este mai complet ajuns, decât atunci când se plăteşte pentru onoarea acceptantului şi a emitentului, de oarece prin această plată sunt liberaţi cei mai mulţi obligaţi din cambie, ceeace legea caută să favorizeze (art. 324 al. 3); iar dacă în articolile codului nu se menţionează plata pentru onoarea acceptantului, este că legiuitorul s'a preocupat de *quod plerumque fit,* la fel caşi în legea germană, unde se vorbeşte de obligaţii de regres ai onoratului, tocmai pentrucă nu s'a gândit legiuitorul, că se va găsi cineva, care să intervie pentru onoarea unui acceptant, ce refuză să plătească.

Totuşi ivindu-se un caz, nu vedem dece să nu încurajem intervenţiunea, de oarece admiterea ei favorizează nu numai pe acceptant, dar şirul întreg de obligaţi, cari devin liberi de orice îndatorire [2]).

Avaliştii, fiind trataţi la fel cu cei garantaţi (art. 297), evident că şi în onoarea lor se poate intervenì [3]).

Se poate intervenì şi pentru acceptantul pentru onoare, de oarece şi el este debitor cambial, iar intervenţiunea este utilă [4]).

58. *In onoarea cui s'a intervenit?* Intervenientul trebue să fie prudent şi să arate, consemnându-se în actul de protest, în onoarea cui anume a plătit, căci numai aşà are acţiune cambială în contra onoratului.

Dacă în actul de protest se specifică plata prin intervenţiune, dar nu se arată care e persoana onorată, se înţelege — în virtutea legii [5]) — că s'a plătit pentru onoarea trăgătorului [6]). Raţionamentul făcut de legiuitor este

---

[1]) A se vedea *Staub,* art. 62 n. 8, art. 63, n. 4; *Lehmann,* p. 567, nota 8; *Rehbein,* art. 62 n. 3.

[2]) Conf. *Vivante,* 1289; *Bonelli,* 237; *Grünhut,* § 136.

Proectul comisiunii române, n'a înlăturat contraversa ce există; pe când proectul italian prevede plata pentru onoarea acceptantului (art. 385).

[3]) A se vedea autorii din nota precedentă.

[4]) A se vedea în acest sens, *Grünhut,* § 136, pag. 520.

[5]) Legea nu o spune la plata pentru onoare, dar o spune la acceptarea pentru onoare (art. 294 c. com. rom.; art. 59 l. germană, austriacă şi ungară; art. 272 c. com. italian) şi cele spuse acolo se aplică prin analogie, şi aici. Conf. *Vivante,* 1289; *Grünhut,* § 136, pag. 521. In acest sens şi Regulamentul uniform dela Haga, art. 61.

[6]) *Supino,* 373 şi *Bonelli,* 238 cred, că atunci când intervenientul nu arată cine este cel onorat, trebue să se socotească, că a voit să libereze pe cât mai mulţi obligaţi, adică, că a onorat pe acceptant; că dacă la acceptarea prin intervenţiune legiuitorul presupune ca onorat pe tră-

următorul: intervenientul plăteşte în locul trasului, ori trasul plăteşte, după invitaţiunea trăgătorului; prin urmare intervenientul, care ia locul trasului — în lipsă de specificare — se socoteşte că onorează pe trăgător [1]).

Legea nu a voit să meargă prea departe şi să presupue că s'a onorat acceptantul sau emitentul, căci, după cum am mai arătat, cu greu ne putem închipuì că s'ar găsì cineva, care să salveze onaorea unui acceptant, care refuză să facă faţă îndatoririlor sale. De altfel e mai nimerit să i se dea intervenientului putinţa de a obţine suma plătită dela ultimul obligat de regres (trăgătorul), care inspiră mai multă încredere decât acceptantul, rău platnic.

Prezumţiunea, că intervenţiunea s'a făcut în onoarea trăgătorului, are loc chiar dacă intervenientul este un indicat la nevoie. Cu alte cuvinte, caşì la acceptarea prin intervenţiune, indicatul la nevoie, care nu arată pe cine onorează, se presupune, căci legea nu distinge între diferitele feluri de intervenienţi, că a onorat pe trăgător, iar nu pe persoana, ce a făcut indicaţiunea la nevoie [2]).

59. *Forma şi termenul înăuntrul căruia se face intervenţiunea.* Plata prin intervenţiune se constată prin actul de protest, dresat în termenul prescris de lege (în ziua ce urmează după aceea a scadenţii) [3]).

Caşì acceptarea pentru onoare, plata pentru onoare trebue constatată prin actul de protest. Cel ce plăteşte prin intervenţiune, trebue să caracterizeze natura plăţii sale chiar în momentul plăţii, spre a se deosebì de un plătitor de drept comun. El trebue să aibă grije a se trece în actul de protest ce fel de plată înţelege să facă.

Această măsură a legii este conformă cu caracterul excepţional al plăţii pentru onoare. Oricine plăteşte şi nu se menţionează în actul de protest că a plătit pentru onoare, plăteşte pur şi simplu, iar plata lui cade sub prevederile dreptului comun.

Constatarea în protest a plăţii pentru onoare înlătură unele fraude şi

---

gător, aceasta o face, de oarece la acceptarea prin intervenţiune nu poate fi vorba de onorarea acceptantului întru cât intervenţiunea are loc tocmai fiindcă s'a refuzat acceptarea. Ceeace preocupă pe legiuitor este să se presupue onorat ultimul, ce se poate onorà; ori acest ultim nu este altul decât acceptantul şi em tentul.

[1]) Părerea lui *Supino* şi *Bonelli* a fost adoptată în proectul italian din 1922, art. 385.

[2]) A se vedea volumul I, p. 363. Contra: *Bonelli,* 238.

[3]) Art. 322, al. 2 coroborat cu art. 319 c. com. român.

In sistemul codului comercial român nu se poate dresà decât un singur protest de neplată, în care se menţionează şi intervenţiunile (art. 327).

In sistemul legiuirii germane plata pentru onoare trebue să aibă loc înăuntrul celor 2 zile lucrătoare ce urmează zilei scadenţii şi să fie constatată în actul de protest sau într'o anexă a lui (art. 62 l. germană; art. 61 l. ungară). După aceste legiuiri se poate face un sigur act de protest în contra trasului şi apoi un contra-protest în contra acceptantului pentru onoare şi a indicaţilor la nevoie, destul să se respecte termenul de maximum 2 zile lucrătoare după ziua scadenţii. Deşi există protest şi contra-protest, însă ambele nu pot fi dresate decât în localitatea de plată, astfel că nu există obligaţie pentru posesor de a prezentà cambia persoanelor indicate la nevoie, sau acceptantului pentru onoare, când ar fi menţiunea ca plata să facă în altă localitate. Această ultimă dispoziţiune se aplică şi la noi din cauza necesităţii de a-dresà un singur act de protest şi anume în localitatea de plată. A se vedea *Staub,* art. 62.

unele discuțiuni, ce altfel ar putea avea loc. Așà, trasul sau domiciliatarul, care plătește pur și simplu, s'ar putea înțelege în urmă cu creditorul achitat și să susție, că a plătit pentru onoarea unui girant și, de unde prin plata pură și simplă, toate obligațiunile cambiale se stinseseră, am asistà la renașterea aselor obligațiuni în detrimentul celor liberați [1]).

Menționarea în protest a plății pentru onoare mai servește:

a) pentru a face sigură legitimarea celui ce onorează (legitimarea activă), înlăturând orice discuțiune de a ști cine posedà cambia la scadență, cum și cine a onorat;

b) pentru a determinà cine este cel onorat (legitimarea pasivă) și

c) pentru a stabilì data când intervențiunea a avut loc.

60. Data când s'a produs în realitate intervențiunea are o deosebită importanță. Privilegiul celui ce plătește în locul trasului nu se poate acordà decât numai atât timp cât o intervenție este necesară spre a se conservà creditul unei cambii. Acest timp este în strânsă legătură cu dresarea protestului de neplată, căci odată dresat protestul, nu mai poate fi vorba de menținerea onoarei, iar plata nu merită privilegiul acțiunii cambiale.

Posesorul cambiei este constrâns să primească o plată în locul trasului, dar la scadență (cel mai târziu a doua zi) și în localitatea de plată; mai târziu posesorul e în drept să refuze plata prin intervențiune și pentru motivul că un terț nu poate, speculând asupra schimbului, să se ofere să plătească ori și când și deci să profite de oscilațiunile bursei [2]).

61. Nemenționarea plății pentru onoare în actul de protest nu însemnează că plata e nulă și că creditorul achitat e ținut să restitue suma primită, ci însemnează numai, că plata se va socotì făcută conform dreptului comun, adică neprivilegiată.

Este în sarcina intervenientului de a fi diligent ca să se treacă în pro-

---

[1]) A se vedea *Grünhut,* § 133, nota 35.

De aceea cel ce a plătit înainte de dresarea protestului, nu poate să dreseze protest și apoi să menționeze în actul de protest că el a plătit prin intervențiune, de oarece nu are calitate. Conf. *Vivante,* 1287; *Grünhut,* § 133, nota 35.

[2]) Conf. *Grünhut,* p. 477.

Comisiunea română a admis ca plata prin intervențiune să se constate și numai printr'o adeverință pe însăș cambie cu arătarea persoanei plătitorului și a onoratului, semnate de posesorul cambiei, fără însă să răspundă — în lucrările acelei comisiuni — la obiecțiunile făcute de noi.

Comisiunea română a fost influențată de art. 61 din Regulamentul Uniform dela Haga, dar făuritorii acestui Regulament au fost preocupați de a se da posibilitatea intervențiunii chiar când printr'o clauză cambială posesorul este dispensat de a dresa protest (Actes, I, p. 99); ori dispensa de a dresà protest are eficacitate numai față de cei ce au acordat atare dispensă și față de aceștia plata pentru onoare este valabilă chiar dovedită cu act separat; însă pentru cei ce nu au dispensat de protest, trebue constatată prin asemenea act solemn. (*Grünhut,* p. 469). Socotim prin urmare că sistema codului comercial prezintă toate avantagiile, împăcând și necesitățile clauzei «fără protest».

Comisiunea italiană nu a urmat Regulamentul dela Haga, ci s'a apropiat mai mult de textul german: «Plata trebue să aibă loc în termenul util pentru dresarea protestului, sau cel mai târziu în ziua următoare, și trebue declarată în actul de protest sau în urmarea lui» (art. 384). Cu alte cuvinte se admite și în proectul italian un protest și un contra protest (supliment la actul de protest).

test caracterul plății cum și persoana onorată. Dar pe când nearătarea în protest a plății pentru onoare are ca consecință, că plata se socotește dată conform dreptului comun, netrecerea persoanei onorate face să se socotească trăgătorul ca onorat.

62. *Refuzul posesorului de a primì plata.* Spre deosebire de ceeace se întâmplă cu intervențiunea pentru acceptare, la plata prin intervențiune posesorul cambiei nu are nici un interes legitim să refuze plata, ce i se oferă de altă persoană decât de obligatul principal (sau de tras); ci din potrivă el nu are decât să fie mulțumit, că la data și la locul arătat în cambie se găsește cineva care să-i achite creanța. De aceea legea obligă pe posesor să primească plata prin intervențiune, pedepsindu-l, în caz de refuz, cu perderea acțiunii cambiale în contra tutulor persoanelor, cari ar fi fost liberate, dacă plata pentru onoare ar fi avut loc [1]).

Posesorul cambiei deci nu poate refuza plata pentru onoare, este însă în drept a respinge o plată prin intervențiune, care n'ar fi totală, ci numa *parțială* pentru motivele, ce am arătat în altă parte [2]).

63. *Efectele plății pentru onoare.* Plata prin intervențiune produce o subrogațiune de natură cambială, adică cel ce plătește dobândește acțiunea cambială pe care o avea posesorul achitat, în contra onoratului și acelor ce îl preced.

Plătitorul pentru onoare dobândește acțiunea cambială, deci drepturi cambiale, dar nu așà cum le avea creditorul achitat, ci drepturi autonome, adică așà cum înscrisul cambial le arată, iar nu drepturi derivate.

Prin plata pentru onoare se înlocuește un creditor cu altul, dar cel ce achită și ia locul celui achitat, nu e un cesionar de drept comun, ci un dobânditor de drepturi cambiale, indiferent de voința cuiva, numai datorită voinței legiuitorului.

Plătitorul pentru onoare trebue privit ca orice creditor cambial, și ca atare lui nu i se pot opune excepțiunile personale, ce s'ar fi putut opune posesorului achitat.

In codul comercial, în materie cambială, obligațiile cambiale sunt autonome una de alta, iar orice subrogațiune făcută nu prin voința părților, ci în virtutea legii, are ca consecință, că subrogantul dobândește drepturi autonome [3]).

---

[1]) Argument tras din art. 324 c. com. Sunt însă categorice: art. 62 al. ult. legea germană; art. 780 c. elvețian. Vezi și art. 62 l. ungară; art. 60 Reg. unif. dela Haga.

[2]) A se vedea supra n. 35.

[3]) Așa e la aval, unde avalistul, care plătește, obține drepturile autonome. Conf. *Vivante,* 1235, 1294; *Grünhut,* p. 516 nota 34; *Staub,* art. 63 n. 8; *Rohbein,* art. 63 n. 4.

Articolul 323 c. comercial, așà cum e redactat, ar putea da loc la nedumeriri, căci el vorbește numai de «subrogat în toate drepturile posesorului», de altfel ca și art. 300 c. italian și art. 159 c. francez; pe când art. 63 din legea germană (a se vedea la finele vol. I) este mai clar, prevăzând că subrogarea se referă la ceeace are dreptul să ceară plătitorul intervenient, făcându-se trimetere la art. 50 și 52, cari tocmai determină ce sume este obligat să plătească debitorul de regres.

Cel mai clar este art. 386 din proectul italian din 1922, care în primul aliniat precizează: «Cine plătește prin intervențiune dobândește acțiune cambială în contra onoratului și a obligaților de regres». Deci intenționat s'au înlăturat cuvintele de *subrogat posesorului.*

Posesorul cambiei nu are dreptul de a încasà dela intervenient decât ceeace ar fi putut cere dela tras, de oarece intervenientul, care a plătit, e în drept să ceară dela onorat şi dela predecesorii acestuia, tot ceeace putea cere posesorul achitat (adică pe lângă suma din cambie, să mai ceară comision, preţul schimbului, plata mijlocitorilor de schimb, etc.) în virtutea art. 336 şi 344.

Plătitorul prin intervenţiune poate trage la rându-i o contra cambie dar nu poate girà cambia nici măcar cu efect de cesiune, de oarece intervenientul dobândeşte o cambie plătită, incapabilă de a mai circulà prin gir [1]).

Pentru a exercità drepturile sale, intervenientul are nevoe de cambie şi de actul de protest, de aceea el are dreptul să pretindă ca plata să o facă numai în schimbul înmânării acestor documente, bineînţeles plătind cheltuelile ocazionate de dresarea protestului [2]).

Deşi legea nu o spune, însă intervenientul, dobândind prin plată acţiunea de regres, trebue să notifice onoratului intervenţiunea sa (argument tras din art. 342 c. com.) [3]).

64. *Concurs între mai mulţi intervenienţi.* Se pot întâlnì 3 ipoteze: *a)* concurenţă între indicaţii la nevoe; *b)* mai mulţi intervenienţi nesolicitaţi (terţe persoane) se oferă să plătească; *c)* concurenţă între intervenienţi solicitaţi şi nesolicitaţi.

a) Dacă în cambie sunt arătaţi mai mulţi indicaţi la nevoe ordinea de preferinţă este dictată de ordinea, în care posesorul cambiei trebue să o prezinte la plată diferiţilor indicaţi la nevoe.

Această ordine este aceeaş ca la acceptarea pentru onoare, şi de care ne-am ocupat în volumul I, p. 362 şi urm.

Nerespectarea ordinei nu are vre-o sancţiune faţă de posesorul cambiei, care a primit plata, ci numai intervenientul nu are acţiune cambială în contra celui ce a făcut indicaţiunea şi în contra celor ce-i urmează.

Când sunt mai mulţi indicaţi la nevoe, dar nu se arată în cambie cine i-a indicat, sau se arată că sunt indicaţi de aceeaş persoană, atunci posesorul are facultatea de a cere plata dela oricare. Numai dacă din protest

---

[1]) Conform: *Bonelli,* 236; *Vidari,* 6990; *Marghieri,* p. 115; *Supino,* 377; *Sorani,* 395; *Lyon Caen* et *Renault,* 339 bis; *Bravard,* p. 406. Contra: *Vivante,* 1294; *Bernstein,* p. 255.

Grünhut, II, p. 512, 513, face distincţiune, după cum intervenientul este sau nu girant. El ar putea girà (gir după scadenţă), numai dacă figurează printre giranţi. I se răspunde cu drept: intervenientul girează nu în calitatea lui de fost girant, ci în calitatea nouă de plătitor prin intervenţiune; ori tocmai chestiunea discutată e a se şti, odată plătită cambia prin intervenţiune, mai poate circulà prin gir?

Vidari socoteşte, că o cambie plătită nu poate nici măcar să fie transmisă prin cesiune, ceeace este o exagerare. Vezi *Bonelli* şi *Vivante* loc. cit.

[2]) Conform: *Bonelli,* 235. In acest sens explicit: art. 63 legea germană şi ungară; art. 781, cod. elveţian; art. 61 din Regulamentul uniform dela Haga.

[3]) Intervenientul ia locul posesorului; ori acesta este obligat să notifice refuzul de plată (art. 342). In codul francez, în art. 159, se spune că subrogarea intervenientului se face în drepturile posesorului, dar intervenientul este ţinut «des mêmes devoirs pour les formalités à remplir». O asemenea dispoziţiune figurà în vechiul cod italian (art. 245), cât şi în proectul codului italian, dar nu a trecut în actualul cod, ca fiind de prisos. Conform: *Bonelli,* 236, nota 3; *Supino,* 376; *Sorani,* 396; *Vidari,* 6989.

s'ar constată, că în acelaş timp s'au prezentat mai mulţi indicaţi la nevoie, dintre cari s'a preferat unul, deşi el liberă un număr mai mic de obligaţi decât ceilalţi; în acest caz, cel ce a plătit, nu dobândeşte acţiune cambială în contra celor ce a fost liberaţi (art. 324 al. ultim).

b) Concurs între intervenienţi nesolicitaţi. Dacă se prezintă să plătească terţe persoane, adică persoane ce nu sunt indicate la nevoie, preferinţa se cade acelui terţ, care operează mai multe liberaţiuni (art. 324 al ult.). Nerespectarea acestei norme, atrage ca sancţiune, că intervenientul, care plăteşte, deşi se constată din actul de protest, că un altul ar fi operat mai multe liberaţiuni, nu dobândeşte acţiunea cambială în contra acelora, cari ar fi fost liberaţi prin plata oferită de celălalt [1]).

Cel interesat să se respecte ordinea de preferinţă nu e posesorul, ci intervenientul. El este dator să se poarte corect; să nu înlăture pe alţii, cari ar liberà un număr mai mare de obligaţi. Numai conduita lui corectă îl va subroga în acţiunea cambială în contra onoratului şi predecesorilor acestuia. O conduită incorectă îl subrogă doar în parte, adică numai în contra celor ce n'ar fi fost în nici un caz liberaţi.

c) Concurs între intervenienţii solicitaţi şi cei nesolicitaţi. Se zice că legiuitorul italian ca şi cel român dă o preferinţă deosebită intervenienţilor solicitaţi, în acest sens că, atunci când ei vin în concurenţă cu intervenienţi nesolicitaţi, trec înaintea acestora din urmă, indiferent de numărul obligaţilor liberaţi prin intervenţiunea lor [2]).

Această părere se sprijină pe articolele 322 şi 327 c. com. român, cari coincid cu art. 299 şi 304 c. com. italian.

Intr'adevăr, din articolele citate reese că spre a se ajunge la plata prin intervenţiune a unor terţe persoane, trebue în prealabil să fie întrebaţi indicaţii la nevoie. Dar aceste două articole nu vizează decât cazul obicinuit, când atât indicaţii la nevoie, cât şi terţii intervenienţi sunt gata să intervie pentru onoarea cambiei *(per onor di tratta)*, adică pentru onoarea trăgătorului sau cazul când cu toţii se oferă să plătească pentru onoarea aceleeaş persoane. In asemenea ipoteze, legea dă precădere indicatului la nevoie, de oarece el este în legătură cu persoana onorată şi se presupune, că s'a stabilit între ei modul cum se vor lichidà. Nici articolul 322 şi nici articolul 327 nu se ocupă de cazul, când terţe persoane se oferă să plătească liberând mai mulţi obligaţi decât indicatul la nevoie. Concursul între intervenienţi, când ei se oferă să plătească în onoarea unor persoane diferite, este prevăzut de art. 324, care e şi sediul materiei.

Şi dacă e logic ca atunci când terţele persoane se oferă să plătească tot pentru aceeaş persoană ca şi indicatul la nevoe, să se prefere indicatul la nevoe; tot astfel e logic şi conform cu spiritul legii şi al instituţiunii juridice a intervenţiunii, a se preferà terţul, dacă el oferă o plată care operează mai multe liberaţiuni. De această plată nu se poate plânge indicatul la nevoe, de oarece el nu are vreun drept câştigat; nu se poate plânge

---

[1]) A se vedea *Staub,* art. 64, n. 3.

De altfel articolul 323 c. com. prevede că subrogarea se face în limitele articolului următor, adică după conduita mai mult sau mai puţin corectă a intervenientului.

[2]) In acest sens, *Vivante,* 1290, care critică legea, ca neraţională şi prea formalistă.

nici cel ce a făcut indicaţiunea, întrucât prin plata terţului intervenient el este liberat, ceeace nu s'ar fi întâmplat, dacă plătea indicatul la nevoe [1]).

65. Pentru a înlătura discuţiunile de azi, proectul italian din 1922 prevede în art. 384 ordinea de preferinţă în caz de concurs de intervenienţi, însă pentru onoarea aceluiaş obligat: întâi trece acceptantul pentru onoare, al doilea indicatul la nevoie şi al treilea vine o terţă persoană. Când însă mai mulţi intervenienţi se oferă să plătească în onoarea a diferiţi obligaţi, art. 385 prevede preferinţa pentru acel ce liberează numărul cel mai mare de obligaţi, indiferent de ordinea arătată în articolul 384 [2]).

§ 14. Constatarea refuzului de a plăti. Protestul.

Cuprinsul. — *66. Necesitatea protestului. — 67. Caracterele protestului şi de câte feluri este. — 68. Funcţionarii competenţi. — 69. Atribuţiunile funcţionarului. — 70. Funcţionarul are dreptul de a încasà ? — 71. Incompatibilităţi. — 72. Nu e nevoie de asistenţa martorilor. — 73. Termenele pentru dresarea protestului. — 74. Locul dresării protestului. — 75. Cercetările făcute de funcţionar. — 76. Deosebiri la protestul pentru neacceptare. — 77. Forma protestului. — 78. Existenţa şi valabilitatea protestului poate fi invocată din oficiu ? — 79. Condiţiunile esenţiale de formă ale protestului. — 80. Registrul de proteste. — 81. Tabloul de proteste. — 82. Act care să înlocuiască protestul. — 83. Dispensa de protest. — 84. Cine poate dispensà de protest. — 85. Efectele dispensii de protest. — 86. Intre cine îşi produce efectele dispensa ? — 87. Locul unde se înserează clauza de dispensă. — 88. Notificarea refuzului de plată chiar în caz de dispensă. — 89. Forţa majoră şi nedresarea protestului. — 90. Moartea, falimentul, incapacitatea nu apără de protest. — 91. Constatarea refuzului de a plăti în dreptul internaţional.*

66. Dacă posesorul cambiei se mulţumeşte, în caz de refuz de plată, cu acţiunea cambială în contra obligatului cambial principal (acceptant, emitent, avaliştii lor), nu are nevoie de vreun act spre a constată, că s'a prezentat, fără rezultat, la timp cambia la plată, de oarece obligaţiunea accep-

---

[1]) Conform: *Bonelli,* 239, nota 3; *Sorani,* 388; *Vidari,* 6968.

In sensul celor susţinute de noi se interpretează unanim legea în Germania, Austria. A se vedea *Grünhut,* II, p. 536; *Staub,* art. 62 şi 64. Şi în Franţa: *Lyon* et *Caen Renoult,* 342; *Bravard,* p. 400; *Namur,* 640.

Vivante, 1284, trage din art. 304, n. 3 (art. 327, n. 3) concluziunea că şi acceptantul pentru onoare trebue să fie preferit, chiar dacă liberează un număr mai mic de obligaţi, decât alţi intervenienţi. Nu împărtăşim această părere, de oarece art. 327 ocupându-se de prezentarea cambiei la plată şi dresarea protestului, era natural să se ocupe şi de acceptantul pentru onoare, dar aceasta a făcut-o pentru a fi în armonie cu art. 293 al. 2 c. com., iar nicidecum spre a creea o altă preferinţă decât aceea arătată de art. 324. In contra profesorului *Vivante,* a se vedea *Bonelli,* n. 329, nota 4.

Legea cambială germană, austriacă, ungară (art. 65) prevede un provizion de $^1/_3\%$ pentru acceptantul pentru onoare, care nu reuşeşte să plătească, fiindcă a plătit trasul sau alt intervenient.

Acest provizion se justifică prin aceea, că acceptantul pentru onoare a fost nevoit să ţie gata suma de bani necesară plăţii şi pentru aceasta i se cuvine despăgubire.

[2]) Este regretabil că comisiunea română nu a înţeles că trebuiau curmate contraversele de azi şi s'a lăsat să fie condusă pe căi greşite, în cât e nevoie de o revizuire complectă a proectului elaborat.

tantului, emitentului (ş'a avaliştilor lor) este pură şi simplă şi nu se stinge decât prin împlinirea prescripţiei de 5 ani (art. 949 Nr. 2)[1].

Când însă posesorul voeşte să exercite şi acţiunea cambială în contra obligaţilor de regres, atunci el trebue să fie diligent şi să constate prezentarea cambiei şi refuzul de plată printr'un act, (numit *protest)* fiindcă obligaţiunea celor ţinuţi de regres este condiţionată de îndeplinirea acestei formalităţi.

67. Protestul este un act solemn şi public, prin care se constată îndeplinirea din partea posesorului cambiei, a diligenţelor cerute de lege pentru exerciţiul acţiunii cambiale de regres.

Protestul e de patru feluri: *a)* protest pentru neacceptare, *b)* protest pentru nevizare şi nedatare, *c)* protest pentru neînmânare şi *d)* protest pentru neplată.

a) *Protestul pentru neacceptare* este un act solemn şi public, care constată că o cambie s'a prezentat la accept, dar i s'a refuzat acceptarea.

Acest protest este o condiţiune necesară pentru a se exercità recursul în obţinerea unei cauţiuni, care să garanteze că la scadenţă cambia va fi achitată (art. 339 c. com., art. 25 l. germană şi ungară).

Dresarea protestului de neacceptare nu dispensează de dresarea ulterioară a protestului de neplată, căci între timp trasul poate a primit proviziunea sau se vor ivì terţe persoane ca să plătească prin intervenţiune, ceeace trebue constatat tot prin actul solemn al protestului[2].

b) *Protestul pentru nevizare şi nedatare* este actul solemn şi public menit a constata că o cambie plătibilă la o epocă fixă după vedere a fost înfăţişată în termenul prevăzut de art. 282 c. com.

Dacă trasul refuză să accepte sau să scrie măcar o viză, posesorul este obligat, sub sancţiunea perderii acţiunii cambiale de regres, să constate acest refuz; dacă însă trasul acceptă sau vizează, dar refuză datarea, posesorul, care voeşte să curgă termenul dela data înfăţişării, va dresà protest pentru lipsă de datare. Protestul pentru nedatare, caşi cel pentru nevizare, este indispensabil numai pentru acţiunea de regres. El nu e indispensabil pentru acţiunea cambială în contra obligatului principal (acceptant, emitent), de oarece lipsa lui nu atrage perderea acţiunii cambiale directe, ci face numai ca scadenţa să se socotească dela cea din urmă zi a termenului de înfăţişare (art. 284).

c) *Protestul pentru neînmânare* este actul solemn şi public, care constată că posesorul unui duplicat al cambiei nu a putut obţine exemplarul expediat pentru acceptare (art. 302).

d) *Protestul pentru neplată* este actul solemn şi public, care constată prezentarea la timp a cambiei la plată şi refuzul de a se plăti.

---

[1]) In mod excepţional se cere dresarea protestului pentru neplată chiar când se exercită acţiunea faţă de obligatul principal, ori de câte ori e vorba de cambiile domiciliate (art. 341).

[2]) Articolul 332 c. com.

In sistemul Regulamentului uniform dela Haga, refuzul de acceptare, dă dreptul posesorului a cere plata, de accea odată dresat protest de neacceptare numai e nevoie de protest de neplată (art. 43).

Numai prin prezentarea cambiei în termenul cerut de lege şi dresarea acestui act solemn se îndrituieşte exercitarea acţiunii de regres.

Dresarea protestului este o condiţiune esenţială exercitării acţiunii de regres, de oarece el este un act solemn, pe care legea îl cere ca mijloc de probaţiune pentru prezentarea cambiei la plată şi pentru refuzul obţinut.

Protestul este un act solemn de probaţiune, iar nu un act formal, cum e cambia. El nu e un act formal, creator de drepturi şi obligaţiuni, ci are o funcţiune de probare şi conservare. De aceea se explică cum de un act formal nu ne putem dispensà, pe când de un act solemn de probaţiune părţile se pot dispensà, fie printr'o clauză («fără protest», «fără cheltueli» [1]), fie înlocuindu-l printr'o declarare dată şi semnată de persoana, care refuză de a acceptà sau de a plătì [2]).

68. *Funcţionarii competinţi.* Spre a dresà protestul, funcţionarul competinte este portărelul în comunele reşedinţă de tribunal, iar în celelalte comune, judecătorul de ocol [3]).

69. Dresarea protestului se face după cererea posesorului cambiei, aşà că funcţionarul public este dator să se conformeze instrucţiunilor acestuia, întrucât, bine înţeles, sunt compatibile cu exerciţiul funcţiunii sale cum şi cu normele cambiale. Aşà, funcţionarul va prezentà cambia trasului şi faţă de răspunsul ce va primì, va dresà sau nu protest, după cum posesorul cambiei va crede de cuviinţă, pentru că protestul este un act public, dresat însă numai în interesul celui ce solicită intervenţiunea portărelui sau a judecătorului de ocol [4]).

Funcţionarul competente nu poate refuzà dresarea protestului pe motiv că cel ce cere protestarea nu ar fi un posesor legitim sau pe motiv că titlul ce se prezintă nu întruneşte toate condiţiunile cerute pentru cambii, de oarece acestea sunt cestiuni, ce se vor desbate în faţa instanţelor judecătoreşti, deci exced competinţa funcţionarilor însărcinaţi doar cu efectuarea unui act probatariu. Pe de altă parte funcţionarul solicitat să dreseze protestul nu are vre-o răspundere faţă de persoanele interpelate: această răspundere cade asupra celui ce a cerut să se dreseze protest. Funcţionarul are şi el o răspundere, dar numai faţă de posesorul din acel moment al cambiei: el trebue să dreseze protestul aşà cum cere legea; prin urmare, el va răspunde, dacă actul de protest se va anulà în urmă din cauza negligenţii sau a neştiinţei, cu care s'a dresat [5]).

70. In practică funcţionarul prezintă cambia la plată, fiind însoţit de posesorul cambiei sau de un împuternicit al acestuia să încaseze. Dar se

---

[1]) Art. 333 c. com. rom.; art. 42 legea germană şi ungară.

[2]) Art. 331 c. com. rom.

[3]) Vezi, *infra,* n. 75.

[4]) Conf.: *Vivante,* 1312; *Grünhut,* § 80.

[5]) Conf.: *Grünhut,* § 80 pag. 80.

Funcţionarul răspunde chiar faţă de acela, în contra căruia dresează protestul, când din neştiinţă dresază protestul în contra trăgătorului, în loc de tras. Apel Milano, 29 Noembrie 1896, citată de *Vivante,* n. 1312, nota 324.

poate ca funcţionarul să se transporte singur şi atunci se naşte întrebarea, dacă funcţionarul are sau nu dreptul să primească plata.

Nici-o discuţiune, în cazul când posesorul încredinţează funcţionarului cambia cu adeverinţa de achitare scrisă pe titlu: funcţionarul este presupus a fi mandatarul posesorului şi deci are calitatea să primească plata.

Dacă însă funcţionarul se prezintă cu cambia fără să aibă scrisă pe ea menţiunea că s'a achitat, după unii funcţionarul nu e în drept să primească plata şi, dacă trasul (sau emitentul) se oferă să plătească, el trebue să refere imediat aceluia, care l'a trimes să protesteze. Se zice, că obicinuit funcţionarul îndeplineşte o însărcinare legală, deci el nu este, în principiu, mandatarul posesorului. Pentru a primì plata, el trebue să aibă o împuternicire specială sau împuternicirea să rezulte din faptul, că posesorul cambiei i-a încredinţat titlul cu adeverinţa de achitare [1]).

După alţii, funcţionarul primind cambia ca s'o protesteze, implicit însemnează că are dreptul să primească şi plata, dând chitanţă descărcătoare [2]).

Credem că această din urmă părere este mai conformă cu realitatea, şi bine a făcut legiuitorul german că a introdus articolul 89-*a* prin care se înlătură contraversa în sensul că funcţionarul, însărcinat cu dresarea protestului, poate să primească plata. Mai mult, prin acel text de lege se interzice a oprì pe funcţionar de a primì plata; măsură luată evident, pentru a pune la adăpost pe tras de surprize.

71. Funcţionarul (portărelul sau judecătorul de ocol) nu poate instrumentă, dacă el este parte interesată, sau rudă în linie directă de orice grad, ori colateral până la gradul al treilea (art. 329).

72. La dresarea actului de protest nu e nevoie de asistenţa martorilor: legea a încredinţat facerea acestui act solemn şi public numai portăreilor şi judecătorilor de ocol, în cari are destulă încredere, pentru a nu mai cere şi prezenţa de martorii [3]).

73. *Termenele pentru dresarea protestului. Protestul de neacceptare* sau de lipsă de cauţiune în caz când acceptantul este în faliment, a sus-

[1]) Conf.: *Vivante,* 1314; *Vidari,* 7022 bis.; *Grünhut,* § 80.

[2]) Conf.: *Bonelli,* 243 bis. In Franţa se socoteşte că s'a dat un mandat tacit portărelului de a încasà. Vezi Planiol, ed. 4-a, II, 414.

[3]) După art. 173 c. com. francez protestul trebue făcut de doi notari sau de un notar şi doi martori sau de un portărel (huissier) şi doi martori, însă după decretul din 23 Martie 1848 nu mai e nevoie de prezenţa martorilor.

In Belgia, competenţi sunt portăreii (legea din 10 Iulie 1877) şi funcţionarii poştali (legea din 12 Octombrie 1879).

In Germania, după art. 87 al legii cambiale, sunt competenţi: notarii, funcţionarii judecătoreşti; iar după legea din 30 Mai 1908 pot dresà proteste şi funcţionarii poştali, dar cu restricţiuni (să nu fie suma mai mare de 1000 mărci; să nu fie în monetă streină, sau scrisă cambia în limbă streină; să nu fie pe cambie desemnaţi indicaţi la nevoie, etc.). A se vedea *Staub,* art. 87 şi 88 a.

In Italia, competinţi sunt notarii şi portăreii (art. 303).

In Ungaria notarii publici, în circumscripţiunile unde sunt; iar în lipsă, judecătorii distrctuali, subdistrictuali şi notarii şi vice-notarii districtuali. Art. 98, vorbeşte şi de menţinerea unor notari speciali: notari cambiali.

pendat plăţile sau o execuţiune în contră-i a rămas fără efect (art. 340), trebue dresat mai înainte ca să ajungă cambia la scadenţă. După ce cambia a ajuns la scadenţă, dresarea protestului de neacceptare îşi perde raţiunea de a fi, întrucât după scadenţă posesorul nu mai poate cere acceptarea ci plata, nu cauţiune dela obligaţii de regres, ci satisfacerea creanţei. Când în cambie s'a fixat un termen pentru prezentarea cambiei la accept, acest termen trebue respectat.

Protestul de nevizare sau nedatare, la cambiile plătibile la o epocă fixă după vedere, trebue dresat înăuntrul anului dela emiterea lor, dacă trăgătorul sau giranţii n'au fixat un termen mai scurt de un an. Lipsa protestului de nevizare, atrage perderea acţiunii cambiale de regres (art. 282, 311, 350 No. 1); lipsa protestului care fixează data acceptării (în cazul când s'a acceptat cambia, fără însă a se pune data) atrage de asemenea pierderea acţiunii de regres, nu şi a acţiunii cambiale directe în contra acceptantului [1]).

Protestul pentru neînmânare trebue făcut mai înainte de a expirà termenul, înăuntrul căruia se face protestul pentru neplată, de oarece numai astfel posesorul duplicatului, înarmat cu protestul constatator că exemplarul trimes la accept nu i s'a înmânat, va putea constatà în timp util, că i s'a refuzat plata pe temeiul duplicatului (art. 302).

Protestul pentru neplată trebue dresat, sub pedeapsa perderii acţiunii de regres, în ziua ce urmează după aceea a scadenţii; dacă acea zi este o Duminică sau serbătoare legală, protestul se va face în cea d'intâi zi de lucru ce urmează [2]).

[1]) A se vedea volumul I, 296, 297.

In proectul comisiunii române, în caz de lipsă de protest de nevizare se perde doar acţiunea de regres, deşi se adaogă «în contra tutulor obligaţilor cambiali», ceeace denotă că redactarul nu a fost destul de stăpân pe terminologia juridică, căci era suficient «acţiunea de regres». Nu toţi obligaţii cambiali sunt ţinuţi de regres (emitentul este obligat, dar nu de regres).

[2]) Vezi art. 319 c. com. Acest articol este inspirat din articolul 162 cod. com. francez, care are următoarea redactare:

«Le refus de paiement doit être constaté, le lendemain du jour de l'echéance, par un acte que l'on nomme *protêt faute* de paiement.

«Şi ce jour est un jour férié légal, le protêt est fait le jour suivant».

Şi în Italia protestul nu se poate dresà în ziua scadenţii, dar termenul e mai lung: de două zile, ce urmează scadenţii (art. 296); tot aşa şi în Elveţia (art. 762) şi în proectul comisiunii române.

La noi, posesorul este îndatorat să prezinte cambia în ziua scadenţii, la plată, dar dacă e refuzat, trebue să se reîntoarcă ziua următoare cu portărelul, care să someze pe debitor şi să constate refuzul prin actul de protest.

In Germania (art. 41), posesorul are dreptul să constate prin protest refuzul plăţii chiar în ziua plăţii (a nu se uità că ziua scadenţii, dacă coincide obicinuit cu ziua plăţii, totuşi poate fi şi diferită) sau cel mai târziu a doua zi de lucru, care urmează după ziua plăţii; prin urmare înăuntrul acestor 3 zile se poate dresà protestul.

In legea ungară (art. 41) protestul se poate face în ziua plăţii cu începere dela ora 12 din zi, şi cel mai târziu a doua zi de lucru, care urmează zilei de plată.

Dispoziţiunea din legea germană este cea mai nimerită faţă de obligaţiunea, ce o are posesorul cambiei de a prezentà cambia în ziua plăţii, şi numai cu o toleranţă i se mai acordă două zile pentru a avea timp suficient pentru prezentare şi dresarea protestului, mai ales că s'a avut în vedere prezentarea cambiilor la camerile de compensaţiune şi deci nevoia unui timp spre a se aşteptà rezultatul. Această dispoziţiune a fost adoptată în Regulamentul dela Haga, art. 73.

Ziua scadenţii aparţine în întregime trasului sau emitentului, iar protestul, ce s'ar dresà în acea zi, pe lângă că e nul, dar mai expune pe posesor la daune faţă de acela, în contra căruia s'a dresat [1]).

74. *Locul dresării protestului.* De locul unde trebue dresat protestul pentru neplată, ne-am ocupat când am tratat de locul unde trebue prezentată cambia pentru plată, căci, evident, ambele locuri *coincid* [2]).

Protestul, care constată refuzul de plată, trebue dresat numai în comuna, arătată anume în cambie pentru plată sau, în lipsă de arătare, în comuna ce rezultă din dispoziţiunea articolului 272 c. com.

Ordinea în care portărelul (sau judecătorul de ocol) urmează să ceară plata este aceea prevăzută de art. 327: *a)* dela tras (acceptant sau nu) la trată; dela emitent la biletul la ordin; *b)* dela indicaţii la nevoie; *c)* dela cel deal treilea acceptant prin intervenţiune.

Deşi portărelul (sau judecătorul de ocol) ar fi nevoit să se adreseze la mai multe persoane, el va constatà prezentarea cambiei şi răspunsurile primite dela toate persoanele printr'un singur act de protest, căci legea spune ritos: «*Protestul trebue să se facă prin un singur act*» (art. 327) [3]).

75. Persoanele, cărora urmează să li se prezinte cambia la plată, vor fi căutate în localitatea de plată şi la adresa indicată în cambie; iar dacă în cambie nu se arată vre-o adresă, se vor face cercetări spre a se găsì «reşedinţa sau domiciliul» [4]) acelor persoane şi, numai în lipsă, la ultimul domiciliu — bine înţeles în localitatea de plată —, unde poate că acele persoane au lăsat instrucţiuni.

Art. 327 termină prin a pune o îndatorire funcţionarului, care dresează protestul: «In caz de greşită sau de falşă arătare a locurilor sus numite, portărelul este dator să consemne în actul de protest, cercetările făcute pentru a găsì aceste persoane»; însă acest aliniat trebue interpretat nu în sensul, că portărelul va face cercetări numai în caz de greşită sau falşe arătare a locurilor, ci în sensul că aceste cercetări sunt necesare, chiar atunci când lipseşte orice arătare. Lipsa în cambie a unei adrese, a reşedinţei sau a domiciliului nu dispensează pe portărel de a face investigaţiuni spre a găsì reşedinţa sau domiciliul aceluia, căruia urmează a prezentà cambia, căci, dacă legea cere cercetări chiar când s'a arătat adresa cuiva, *a fortiori* cercetările sunt necesare, când lipseşte adresa [5]).

[1]) Conf,: *Vivante,* 1298; *Bonelli,* 227; *Supino,* 342; *Bolaffio,* în Foro, 1893, 490. S'a decis însă că e valabil protestul dresat în ziua scadenţii, când debitorul a declarat că nu va plăti nici mai târziu, Cas. Palermo, 8 Februarie 1895, *Annali,* 1895, 107. Tot aceeaş instanţă a decis că obligaţii de regres nu pot opune că protestul e nul fiind dresat în ziua scadenţii, dacă debitorul a declarat că el nu e ţinut să plătească (14 Noembrie 1907, *Circolo giuridico,* 8, 3, citată de *Bonelli,* 227, nota 2).

[2]) A se vedea n. 13.

[3]) Faptul că s'au dresat însă mai multe acte de protest nu atrage vre-o nulitate, ci cel ce le-a dresat nu are drept decât la cheltuelile primului protest. Conf. *Vivante,* 1300; *Supino,* 409; *Bonelli,* 245 la fine.

[4]) A se vedea cele zise relativ la reşedinţă şi domiciliu, n. 14.

[5]) Funcţionarul trebuie să menţioneze în actul de protest cercetările făcute. *Bonelli,* 247. Codul nostru comercial nu prevede, în ce constă cercetările, pe când legea germană în art. 91 al. 2 arată:

Dacă portărelul va află că vre-o persoană, care urmează să facă plata, s'a mutat sau a locuit întotdeauna în altă localitate, nu se va transportă în acea nouă comună, de oarece protestul nu se dresează decât în comuna de plată şi prezentarea este subordonată condiţiunii, că trasul sau celelalte persoane au domiciliu sau reşedinţa în localitatea de plată [1]).

In ipoteza că nu se dovedeşte domiciliul sau reşedinţa, funcţionarul va încheia protestul constatând acest lucru: un protest numit şi *protest în vânt (protesto al vento).*

Cercetările portărelului trebuesc îndreptate spre a găsi domiciliul sau reşedinţa persoanelor şi odată găsită reşedinţa sau domiciliu în localitatea de plată, va dresă protestul chiar în lipsa persoanei, căreia urmă să i se prezinte cambia; întrebând însă rudele sale, oamenii de serviciu sau vecinii de acea persoană şi dacă nu a lăsat pe cineva să plătească în locu-i cambia.

Funcţionarul nu poate interpelă pe debitor în altă parte decât la domiciliu sau reşedinţă (buneoară la cafenea, în bursă, etc.) şi un protest încheiat astfel e nul, dacă motivul refuzului este tocmai că rău i se prezintă cambia la plată în altă parte decât acolo unde cere legea. Dar dacă refuzul îl bazează pe alte motive, protestul e valabil, întrucât evidenţiază, că persoana arătată de cambie să plătească, nu voeşte, chiar dacă i s'ar prezentă la domiciliu sau reşedinţă [2]).

76. In ce priveşte *protestul pentru neacceptare,* el se dresează la locul, unde trebue prezentată cambia la accept; ori acel loc este acela indicat anume în cambie şi, în lipsă de anume indicare, se va căutà domiciliul sau reşedinţa trasului, chiar dacă domiciliul sau reşedinţa nu ar coincide cu locul plăţii. (Art. 285 şi 327).

Posesorul cambiei are dreptul să primească plata acolo, unde se arată în cambie sau unde arată art. 272 c. com.; iar debitorul nu se poate plânge, căci cunoaşte cuprinsul cambiei şi e dator să îngrijească, ca la scadenţă cambia să fie achitată acolo unde trebue.

La acceptare însă lucrurile se schimbă: trasul nu ştie ziua când posesorul se va prezentà la acceptare şi e natural, ca creditorul să-l caute la domiciliu sau reşedinţă spre a-l întrebà, dacă acceptă sau nu.

77. *Forma protestului.* Legea trebue să arate, ce anume să cuprindă actul de protest, pentru ca orice obligat de regres să poată şti, dacă s'a prezentat sau nu la timp cambia şi s'a cerut plata (acceptarea, datarea, înmânarea). Numai îndeplinirea acestei condiţiuni dă loc la exercitarea regresului cambial.

«Localul afacerilor sau locuinţa sunt socotite că nu se pot găsi, numai dacă cercetarea notarului sau a funcţionarului judecătoresc la poliţia din localitate a rămas fără rezultat, ceeace trebue menţionat în protest».

In legea ungară, art. 102 al. 2 se prevăd cercetări la autoritatea poliţienească sau la cea comunală.

In codul elveţian (art. 818) se prescriu cercetări la autoritatea poliţienească sau cea postală din localitate.

[1]) Vezi, n. 13, 14; de asemenea *Vivante,* 1308.

[2]) *Bonelli,* 247.

Protestul conţine procesul-verbal constatator că funcţionarul public a prezentat cambia, şi ce rezultat a avut.

Codul comercial român, în art. 328, arată condiţiunile esenţiale ale acestui proces-verbal, şi legiuitorul nostru a căutat, să fie mai complect decât cel italian, deoarece, inspirându-se din legea germană, a prevăzut printre condiţiunile esenţiale şi numele persoanei pentru care se face protestul, cum şi semnătura funcţionarului.

Pe lângă conţinutul protestului, codul comercial mai prevede, că ştersăturile, răsăturile şi orice scriptură între rânduri sau cu semn de trimitere, trebue să fie aprobate şi semnate de portărel (art. 329 al. ultim), fără să arate sancţiunea, dar care nu poate fi decât socotirea ca nescrise a acelor ştersături, etc. (Argument şi din art. 122 pr. civ.); ceeace poate duce la nulitatea protestului, când ştersăturile, adăogirile ar constitui elementele esenţiale — *sine qua non* — ale protestului.

Art. 328 începe prin a spune că «protestul trebue să cuprindă» şi apoi face enumerarea condiţiunilor (în sensul de cerinţe), fără însă a declară, că nerespectarea legii atrage nulitatea actului. Dar deşi legea nu sancţionează în mod expres cu nulitatea actului, credem totuşi, că lipsa totală a uneia din condiţiunile enumerate în art. 328 atrage nulitatea actului, deoarece actul lipsit de acea condiţiune nu-şi mai ajunge scopul său: de aceea şi fiecare din condiţiuni este esenţială. Cu totul altfel trebue să decidem, când toate condiţiunile sunt întrunite, dar una sau mai multe din ele nu sunt complecte, au lipsuri; în asemenea ipoteză trebue să examinăm fiecare caz în parte şi să vedem în ce scop s'a prevăzut de lege acea condiţiune şi dacă scopul e ajuns chiar cu cuprinsul defectos al protestului [1]) şi de acest lucru ne vom convinge când vom vorbi de fiecare condiţiune în parte.

78. Protestul este o cerinţă *sine qua non* — exceptându-se cazul când printr'o clauză s'a dispensat de dresarea lui — a acţiunii de regres, şi prin urmare se susţine că existenţa şi valabilitatea protestului trebue examinată de judecători din oficiu, căci nu e numai vorba de un interes privat, ci de însăşi existenţa dreptului de regres [2])

79. Să examinăm pe rând condiţiunile esenţiale de formă ale protestului.

1⁰ *Transcrierea exactă a cambiei,* a acceptării, a girurilor şi a tuturor arătărilor şi însemnărilor cuprinse într'însa. (Art. 328, Nr. 1).

Această cerinţă a legii are ca scop a identificà cambia protestată, pentru a înlătură orice dubiu asupra cestiunii, dacă un act de protest se referă sau nu la o anumită cambie.

[1]) Conform, *Grünhut,* § 79, p. 48—49.

In genere, în Italia se împărtăşeşte părerea că numai atunci este nul protestul când omisiunea este de aşa natură, încât el nu mai poate servì la scopul voit de lege. A se vedea, *Vivante,* 1303; *Bonelli,* 251.

[2]) Conf.: *Vivante,* 1303; *Grünhut,* § 79, nota 9; *Staub,* art. 88, n. 3.

Contrari: *Vidari,* 7043; *Supino,* 416; *Sorani,* 425; *Navarini,* 1319.

După *Bonelli,* 251 ar, trebuì să distingem dacă e o omisiune esenţială sau nu, iar *Giannini,* (99 bis, p. 193) este de părere că numai nulitatea bazată pe incapacitatea sau incompetenţa funcţionarului, care a dresat protestul, poate fi invocată din oficiu, căci numai atunci este interesată ordinea publică.

Cu toate că din modul de redactare al art. 328 Nr. 1 ar părea, că în protest trebue să se copieze vorbă cu vorbă şi în întregime tot ce stă scris pe cambie — o reproducere la fel cu cea fotografică, — totuşi nu este necesară o reproducere aidoma chiar a menţiunilor de pe cambie, cari nu au nici o importanţă din punct de vedere al dreptului cambial.

Aşà, nu e nevoie de reproducerea menţiunilor făcute şi cari se raportează la registrele creditorului, la corespondenţa lui, etc., de oarece şi fără aceste menţiuni indentitatea cambiei reese din actul de protest [1]).

Chiar nereproducerea întocmai a declaraţiunilor cambiale — gir, aval, accept, — poate, după împrejurări, să nu facă dubios că protestul se referă la cambia în discuţie şi deci actul de protest, în asemenea caz, îşi ajunge scopul şi e deci valabil.

Totul depinde ca funcţionarul public să ştie ce poate omite şi ce nu, atunci când transcrie cambia, şi evident că o reproducere aidoma înlătură orice discuţiune [2]).

Protestul trebue să fie oglinda cambiei din momentul dresării lui. Modificările, adăogirile, ştersăturile, ce se fac în urmă nu ar mai trebui să aibă vreo influenţă asupra actului ce s'a încheiat în mod valabil în termenul prevăzut de lege. Şi în realitate modificările nu influenţează protestul, numai cu condiţiunea ca acele modificări să lase posibilitatea pentru posesor a dovedì că la data dresării protestului cambia erà aşà cum e transcrisă în acel act.

Sunt unele modificări prevăzute de lege, obicinuite şi cari nu pot îngreunà situaţiunea posesorului [3]). Identitatea cambiei e uşor de stabilit. Sunt

[1]) Conf.: *Vivante,* 1307; *Bonelli,* 248; *Grünhut,* § 79, p. 50 şi 51.

[2]) Jurisprudenţa germană este bogată în exemple de transcrieri, nu aidoma, şi totuşi nu s'a anulat protestul. Reproducem după *Grünhut* (§ 79, nota 17) următoarele speţe:

— S'a decis că protestul e valabil deşi semnăturile trăgătorului şi ale giranţilor sunt arătate ca indescifrabile, când se constată că în adevăr erau indescifrabile. Trib. superior Berlin.

— S'a decis că protestul e valabil când numele unui girant fiind greu de descifrat, a fost reprodus greşit (în loc de Neuburger, Nickelsburg, în loc de H. Merner, H. Werner). Tribunalul superior al imperiului.

— S'a decis că e valabil protestul, deşi s'a omis a se reproduce o a doua adresă scrisă mic cu creionul sub adresa trasului. Tribunalul superior din Berlin.

— S'a decis că e valab l protestul care arată numai că pe cambie se află un gir necomplect, fără a-l reproduce (în speţă pe cambie se găsea pe verso: «Pentru mine . . . . valoarea . . . . 18»). Tribunalul superior din Berlin.

— Că e valabil protestul deşi s'a omis să se reproducă literile: a. c., ce însoţesc ziua şi ora scadenţii. Tribunalul superior din Stuttgart.

— Că e valabil, chiar dacă nu s'a reprodus acceptul, când notarul de două ori arată în protest pe tras, că a acceptat. Tribunalul suprem al imperiului.

— Că ori de câte ori nu încape discuţie, că protestul aparţine cambiei în litigiu, el e valabil cu toată nereproducerea aidoma; dacă însă există îndoială, protestul e nul. Tribunalul suprem al imperiulni.

Şi jurisprudenţa italiană ne oferă speţe:

Aşà, s'a decis că nu e nul protestul dacă s'a omis în transcrierea cambiei semnătura unui girant, dacă din cuprinsul protestului reese identitatea cambiei. (Un singur protest pentru mai multe cambii identice: aceleaşi date de emisiune, scadenţă, semnături, giruri, etc.). Apel Milano, 20 Oct. 906, *Raccolta,* art. 305, n. 4, 5. In acelaş sens, Casaţia Torino, 11 Martie 1886, *Raccolte,* art. 305, n. 2.

[3]) Ex.: art. 281 (gir după scadenţă), art. 279 (complectarea unui gir în alb), art. 338 (girantul care a plătit poate şterge girul său şi cele posterioare). Vezi şi *Grünhut,* § 79, p. 53.

altele mai deosebite şi cari fac ca protestul să nu se mai potrivească cu cambia şi atunci este în sarcina posesorului, să facă dovada, că este identitate între cambia în discuţie şi cea transcrisă în protest [1]).

Dacă e vorba de o *cambie perdută* şi nu există un duplicat sau o copie, protestul, în locul transcrierii, va trebuì să cuprindă o descriere pe cât se poate de precisă a cambiei (art. 328) [2]).

2⁰ *Numele persoanei pentru care şi în contra careia se face protestul.* (Art. 328, Nr. 2),

Din cuprinsul actului de protest trebue să reese neîndoios numele persoanei pentru care se face protestul. Această persoană, dacă e vorba de protestul pentru neplată nu poate fi alta decât posesorul ce se legitimează printr'un şir neîntrerupt de giruri, de oarece numai un asemenea posesor e în drept să ceară plata. Din potrivă, pentru a cere dresarea unui protest de neacceptare sau de lipsă de siguranţă este nevoie numai de deţinerea cambiei, nu de posesiunea legitimă [3]).

Legea spune, că e necesar a se arăta «numele», fără să adaoge ca în art. 270 «sau firma», aşà după cum citim în legea germană ; dar credem, că e bine desemnat cel ce cere dresarea protestului când e indicat prin firmă, căci firma nu e de cât numele sub care un comerciant îşi exercită comerţul, obligându-se valabil.

Cu toate că legea cere, să se arate în actul de protest numele persoanei pentru care se protestează, socotim că scopul legii este ajuns (de a se preciză cine anume a cerut dresarea protestului) şi atunci când funcţionarul public menţionează numai, că a dresat actul după cererea ultimului giratar, de oarece din transcrierea cambiei foarte uşor se poate vedea numele acestuia [4]).

Dar pe lângă numele celui ce a cerut dresarea protestului, este indispensabil a se arătà şi numele sau firma persoanei în contra căreia se dresează protestul *(numele protestatului).*

Protestatul poate fi atât o persoană fizică, cât şi una juridică şi prin urmare el va fi arătat prin nume şi pronume sau prin firmă individuală sau socială [5]).

Protestatul poate fi una şi aceeaş persoană cu cel ce cere dresarea protestului şi atunci avem *protestul la sine însuş* sau *protestul de declarare.*

Acest protest are loc, când posesorul legitim al cambiei în momentul scadenţii figurează în titlu ca tras, ca indicat la nevoie sau ca domiciliatar.

Deşi s'ar părea, că e de prisos, să se dreseze protest, când cel ce protestează, este chiar persoana protestată, totuşi dresarea unui asemenea act

---

[1]) Conf.: *Grünhut,* § 79, nota 23.

[2]) A se vedea şi infra la amortizarea cambiei perdute.

[3]) A se vedea volumul I, p. 280.

[4]) Conf.: *Grünhut,* § 79, nota 26. Contra: *Vivante,* care de data aceasta e prea formalis şi nu e în armonie cu cele ce susţine la n. 1307 când e vorba de transcrierea cambiei. La transcriere i se dă funcţionarului public o mare latitudine ; la arătarea numelui celui ce protestează i se neagă orice abatere dela lege.

[5]) Dacă e o societate anonimă, ea va fi arătată prin denumirea ei.

In desemnarea protestatului, funcţionarul public se va raportà la numele sau firma cu care e arătat deja în cambie.

este indispensabil exercitării acţiunii de regres din următoarele motive: 1) pentrucă legea pune ca o condiţiune *sine qua non* dresarea protestului (art. 331); 2) pentrucă prin dresarea protestului se stabileşte cum era cambia în acel moment; 3) prin dresarea protestului se dă putinţa ca terţii să intervie şi să plătească pentru onoare.

Art. 341 impune dresarea protestului în contra domiciliatarului, la cambiile domiciliate, sub sancţiunea perderii atât a acţiunii de regres, cât şi a acţiunii cambiale în contra obligatului direct (acceptant, emitent).

Se susţine că în ce priveşte acţiunea cambială directă (în contra acceptantului, a emitentului la biletul la ordin) nu e nevoie ca posesorul domiciliatar să mai dreseze protest, întrucât acest protest are ca scop să evite debitorului neajunsul de a ţine de două ori indisponibilă aceeaş sumă; odată la el şi altă dată la domiciliatar. Creditorul să se adreseze întâi la domiciliatar şi apoi constatând refuzul, să se adreseze debitorului principal. Ori, se susţine, această raţiune nu mai există, atunci când domiciliatarul este una şi aceeaş persoană cu posesorul cambiei, fiindcă acesta din urmă nu va recurge în contra acceptantului — sau a emitentului la biletul la ordin — decât dacă debitorul principal nu i-a trimes acoperirea; şi în afară de aceasta legea prevede protestul când domiciliatarul e o persoană distinctă de debitor şi creditor, iar nu şi atunci când domiciliatarul este creditor [1]).

Cu toate aceste argumente, ce par întemeiate, totuşi necesitatea dresării protestului se impune, nu numai fiindcă legea nu face distincţiune, dar şi pentru motivul că numai astfel posesorul, prin transcrierea cambiei în actul de protest, poate dovedì, că el a dobândit cambia înainte de scadenţă. A admite contrariu ar însemnà să se dea putinţă unui posesor, care nedresând protest la timp, să gireze domiciliatarului cambia, punând o dată anterioară scadenţii, şi s'ar ajunge la rezultatul că acţiunea cambială stinsă în contra acceptantului (sau a emitentului) să reînvie prin fraudă şi în dauna debitorului liberat [2]).

Necesitatea dresării protestului subsistă chiar în ipoteza că posesorul este domiciliatar şi în acelaş timp trăgător sau primul beneficiar, căci şi în acest caz avem o cambie domiciliată, iar debitorul principal are tot interesul a şti cum priveşte posesorul cambia: plătită sau nu; căci între ei poate fi un lanţ de afaceri, un cont curent, şi poate posesorul să revie după câtva timp şi să acţioneze pe debitorul principal sau să se înscrie la masa lui falimentară, deşì îl socotise achitat la scadenţă şi de aceea nu-i dresase protestul [3]).

---

[1]) Susţin această părere: *Vidari,* 7102; *Supino,* 489; *Marghieri,* Dintto commerciale, ed. 3-a, p. 194; *Bolaffio,* în Foro italiano, 1885, 440; *Pagani,* cambiale domiciliata, în Consulente commerciale, IX, p. 291. In acest sens este şi legea ungară art. 44, 113.

[2]) Conform: *Vivante,* 1316; *Bonelli,* 283; *Franchi,* în Filangieri 1887, p. 19; *Della Carlina,* Monitore, XXXI, p. 621; *Manara,* în giurispr. italiana, 1892, IV, p. 20; *Sorani,* 408.

In Germania, sub vechiul text al ordonanţei cambiale: *Grünhut,* II, p. 235—237; *Lehmann,* § 136, p. 544; *Rehbein,* art. 41—55; *Staub,* art. 43.

[3]) Conf.: *Grünhut,* locul citat în nota precedentă, precum şi doctrina germană înainte de a se modificà art. 43 din ordonanţa cambială germană, căci azi numai e nevoie niciodată a se dresà protest pentru a conservà acţiunea cambială în contra obligatului principal.

Contra *Vivante,* 1316 şi jurisprudenţa italiană citată de acest autor.

3⁰. *Somaţiunea adresată persoanei în contra căreia se face protestul, obiectul somaţiei, locul şi data unde şi când s'a făcut somaţiunea* (art. 328 No. 3) [1]).

Scopul acestei cerinţi a legii este, ca funcţionarul public să constate, că s'a dus la acela în contra căruia dresează protestul, i-a prezentat cambia, l'a somat să facă prestaţiunea cerută (plata, acceptarea, înmânarea exemplarului, să depue cauţiune) însemnând în actul de protest data şi locul unde înfăţişarea şi somaţiunea a avut loc.

A. *Facerea somaţiunii.* Legea vorbeşte numai de somaţiune, dar se înţelege dela sine că spre a face somaţiune, funcţionarul public trebue în prealabil să prezinte cambia, căci numai în virtutea acestui titlu se poate pretinde o prestaţiune cambială, [2]) bine înţeles exceptându-se cazul când cambia a fost perdută, distrusă sau furată, de care ne vom ocupà mai târziu.

Dar obligaţiunea de a prezentà cambia rezultă nu numai din principiul dominant că obligaţiunea cambială este încorporată în titlu şi deci nu se poate pretinde plata fără arătarea titlului, dar şi din dispoziţiunea art. 310, care impune posesorului să înfăţişeze cambia pentru plată şi să constate rezultatul prin protest (art. 310, 319. 350) [3]).

---

[1]) In redactarea întregului articol 328 legiuitorul român a luat atât din articolul 305 c. com. italian, cât şi din art. 88 al ordonanţei germane din 1848, urmând însă mai mult această din urmă lege, ca fiind mai completă şi credem că bine a făcut. No. 3 al articolului 328 este contopirea a No. 3 şi 4 din articolul german suprimându-se părţile cari au fost socotite inutile (cazul când cel protestat nu a fost găsit sau nu a dat niciun răspuns, cum şi ceeace se înţelege prin dată).

Iată în întregime textul german:

«Protestul trebue să cuprindă:

«1. O reproducere cuvânt cu cuvânt a cambiei sau a copiei şi a tuturor girurilor şi menţiunilor ce se află pe ea;

«2. numele sau firma persoanei, pentru care şi contra căreia se dresează protestul;

«3. somaţiunea făcută persoanei, în contra căreia se protestează, răspunsul sau menţiunea, că ea nu a dat nici un răspuns sau că nu a putut fi găsită;

«4. indicarea locului cum şi a zilei, lunii şi anului, când s'a făcut somaţiunea (No. 3) sau când s'a căutat a se face, însă fără rezultat;

«5. în cazul unei acceptări pentru onoare sau a unei plăţi pentru onoare, menţionarea, de către cine, pentru cine şi cum a fost oferită şi cum a fost dată;

«6. semnătura notarului sau a funcţionarului judecătoresc, care a dresat protestul cu adăogarea pecetiei funcţiunii».

Iar textul italian (art. 305):

«Protestul trebue să cuprindă:

«1⁰. Transcrierea exactă a cambiei, a acceptării, a girurilor şi a oricărei alte declarări sau adnotări ce s'ar găsi într'însa;

«2⁰. arătarea persoanei contra căreia s'a făcut protestul, a obiectului cererii şi data la care s'a făcut;

«3⁰. enunţarea răspunsului obţinut sau a motivelor pentru cari nu s'a dat dat nici unul.

«Dacă cambia s'a perdut şi nu există un duplicat sau o copie, protestul în loc de transcriere, trebue să cuprindă o descriere precisă a cambiei însăş».

Pentru comparare a se vedea şi art. 474 cod. com. francez.

[2]) Că funcţionarul trebue să prezinte cambia, a se vedea: *Vivante,* 1300; *Bonelli,* 248, dar mai ales *Staub,* art. 88 n. 1; *Grünhut,* § 79, pag. 62.

[3]) *Staub,* art. 88 n. 1, *Rehbein,* 88 n. 7, susţin că e nul protestul dacă nu constată prezentarea cambiei; pe când *Grünhut,* § 79 p. 62, e de părere că după cum înfăţişarea cambiei nu a mai prevăzut-o legiuitorul, când a vorbit de ce trebue să cuprindă protestul, ca fiind lucru înţeles, tot aşà nu e nevoie ca funcţionarul să menţioneze că a înfăţişat titlu. Şi *Bernstein,* 381, e de părere că se presupune înfăţişată cambia, odată ce se menţionează în protest somaţiunea făcută. Asemenea *Supino,* 414; *Bonelli,* 249.

Funcţionarul public trebue să caute a prezentà cambia şi a face somaţiunea persoanei, contra căreia se dresează protestul sau unui reprezentant al acestuia. Funcţionarul poate adresà somaţiunea direct reprezentantului, dacă îl găseşte la domiciliul sau reşedinţa persoanei contra căreia dresează protestul, fără a mai constatà că nu a găsit pe reprezentat; dar protestul e nul dacă somaţiunea s'a adresat unei persoane, ce nu avea în căderea sa a reprezentà sau cel puţin să facă plăţi — o reprezentare limitată — pentru cel protestat [1]).

Legea prin persoană înţelege aici o persoană fizică, deci dacă cel protestat este o persoană juridică, protestul e nul, dacă constată, că s'a somat persoana juridică, fără să arate că interpelarea a adresat-o reprezentantului legal, în conformitate cu normele legii în materie de societăţi [2]).

Pentru valabilitatea protestului e necesar ca funcţionarul să arăte cum a stabilit identitatea persoanelor: nu e destul că el şi-a făcut convingerea din împrejurările de fapt, ci e ţinut să le reproducă, pentru a putea vedea oricine că într'adevăr el a prezentat cambia persoanei, contra căreia a dresat protestul. In această privinţă legiuitorul nostru a introdus o dispoziţiune ce nu se găseşte în legiuirile, cari i-au servit de model (art. 329) [3]).

Dacă funcţionarul, însărcinat cu dresarea protestului nu găseşte la domiciliu sau reşedinţă pe persoana contra căreia urmează să facă acel act, el trebue să constate absenţa în chiar actul de protest, fără să fie nevoit a arătà, că a întrebat de reprezentantul acelei persoane sau că a găsit prezinte o altă persoană ce nu avea cădere să răspundă la somaţiune [4]).

De asemenea va constatà imposibilitatea de a prezentà cambia şi face somaţiunea, în cazul că localul sau locuinţa le-a găsit încuiate.

Funcţionarul odată ce a constatat absenţa dela domiciliu sau reşedinţă, nu e obligat să se reîntoarcă a căutà încă odată acea persoană, nici să-l caute aiurea, întrucât el şi-a îndeplinit misiunea ce o avea.

Funcţionarul public nu şi-a îndeplinit însărcinarea sa, când se mulţumeşte să constate, că la locul unde urmà să prezinte cambia, a găsit pe soţia, ginerele, etc., persoanei, în contra căruia trebuia să dreseze protestul, fără însă să arate în protest, că a întrebat de această persoană şi era lipsă dela domiciliu [5]).

[1]) *Staub,* art. 88, n. 34; *Bonelli,* 249 nota 5.

[2]) Aşà, dacă e o societate în nume colectiv prezentarea şi somaţiunea se va face asociatului, care poate obligà societatea; la o societate în comandită, asociatului cu răspundere nelimitată, care are reprezentanţa societăţii; la o societate anonimă, reprezentanţilor legali. A se vedea, *Grünhut,* § 79; *Staub,* art. 88 n. 25; *Bonelli,* 249.

In special la societăţile comerciale, cari posedă un serviciu special de casă, funcţionarul se va prezentà direct la casă, căci casierul este în special însărcinat cu facerea plăţilor, astfel că cu drept s'a decis, că prezentarea cambiei şi somaţiunea adresată casierului este valabilă. A se vedea *Bonelli,* 249 nota 5. Casaţia din Napoli, citată de *Bonelli,* a decis că dacă directorul unei societăţi este reprezentantul ei, funcţiunea sa nu e însă de a primì şi face plăţi.

[3]) A se vedea, *Grünhut,* § 79, pag. 58; *Staub,* art. 88, n. 26.

[4]) Conf. *Grünhut,* § 79, p. 58; *Staub,* 88, n. 39. Din potrivă, *Bonelli,* 250; *Vidari,* 7039 nota 4 cer ca funcţionarul să se adreseze persoanelor streine ce ar găsì luând notă de răspunsul lor.

[5]) Conf. *Grünhut,* § 79; *Staub,* art. 88 n. 26.

Absenţa dela domiciliu rezultă însă şi atunci când în protest se spune că a găsit la domiciliu *numai* pe soţia, fiica, etc., căci negăsirea protestatului nu e neapărat să fie constatată *expressis verbis.* A se vedea, *Staub,* art. 88 n. 40.

In protest trebue să se arate obiectul somaţiunii, adică ce s'a cerut, căci am văzut că protestul nu constată numai refuzul de plată, ci şi refuzul de acceptare, de înmânare, de dare de cauţiune; aşà că un protest ce nu ar arătà felul somaţiunii adresate, ar fi nul, căci nu ar fi apt a servì scopului său, bine înţeles dacă obiectul somaţiunii nu ar reeşì nici măcar din arătarea răspunsului dat de cel protestat [1]).

B. *Locul şi data unde şi când s'a făcut somaţiunea.* Prin loc nu trebue să înţelegem numai localitatea, adică comuna, ci şi specificarea locului în interiorul comunei, căci să nu uităm, că legiuitorul prim art. 327 impune funcţionarului public, ca să prezante cambia la adresa arătată în cambie, iar în lipsă de adresă, la domiciliu cunoscut al trasului; astfel că numai arătându-se în protest locul exact unde s'a interpelat cel protestat, putem şti dacă s'a respectat dispoziţiunile edictate cu rigurozitate de lege.

In protest trebue să se arate data când s'a făcut somaţiunea; iar ceeace cuprinde data, legiuitorul nostru nu a mai arătat — cum face art. 88 din ordonanţa cambială germană — de oarece arătase în art. 57, că înţelege prin dată locul, ziua, luna şi anu şi dacă a mai prevăzut «locul» a făcut de oarece locul din art. 57 însemnează cumuna, pe când la dresarea protestului interesează nu numai comuna, dar şi ce anume loc din comună [2]).

4⁰. *Răspunsul obţinut sau arătarea, că persoana, contra căreia e făcut protestul, n'a dat nici un răspuns.* (Art. 328, Nr. 4).

Legiuitorul român, spre deosebire de cel german şi italian, se ocupă de ipoteza când cel protestat este găsit şi i se înfăţişează cambia.

In acest caz, funcţionarul însărcinat cu dresarea protestului trebue să constate rezultatul somaţiunii făcute, trecând în rezumat răspunsul obţinut sau constatând că cel protestat a refuzat să dea vreun răspuns.

Omisiunea de a trece răspunsul atrage nulitatea protestului, deoarece el numai poate servì scopului voit de legiuitor.

In Germania se susţine, că funcţionarul are însărcinarea să constate numai dacă cel somat îndeplineşte sau nu prestaţiunea cambială; aşa că prin protest nu se pot creea obligaţiuni, nici constată obligaţiuni. Noi credem însă, că întrucât legea cere a se reproduce răspunsul protestatului, răspunsurile menţionate în actul de protest sunt opozabile celui ce le-a

---

[1]) Locul somaţiunii poate fi şi o cafenea etc., dacă cel protestat consimte. Vezi supra pag. Locul somaţiunii nu trebue confundat cu locul unde funcţionarul scrie actul de protest; acest loc putând fi biroul său, căci nicăeri nu se spune că actul se redactează la locul somaţiunii. Conf. *Vivante,* 1309.

[2]) In Italia doctrina în majoritate cere a se arătà şi locul, nu numai localitatea: *Bonelli,* 249; *Supino,* 412; *Vidari,* 7039. Numai *Vivante,* 1309 pare a cere doar indicarea localităţii.

In Germania, *Grünhut,* § 79 p. 63, cere neapărat arătarea locului; pe când *Staub,* art. 88, n. 43 şi 47; art. 91 n. 17, socoteşte că nu e neapărat această arătare.

Ora când s'a făcut somaţiunea nu e cerută de legiuitor, deşì arătarea ei ar fi interesantă (buneoară când localul a fost găsit închis). Explicaţiunea acestei omisiuni o găsim în aceea că atunci când s'a făcut ordonanţa cambială germană (1848) s'a ţinut seamă că Germania era fragmentată în multe state şi s'a lăsat în grija fiecărui stat în parte de a fixà orele în cari se poate dresà un protest. In cele mai multe legi prin care ordonanţa cambială a fost introdusă în diferitele state germane s'au fixat orele de protest. A se vedea *Grünhut,* § 79 nota 66. Şi în alte legiuiri găsim fixate orele de protest; aşà în legea cambială în vigoare în Transilvania (art. 102) orele de protest sunt 9—12 a. m. şi 2—5 p. m.

făcut, însă ca mărturisiri extrajudiciare: bunăoară recunoaşterea datoriei, recunoaşterea că datorează pentru alimente, etc. Toate aceste declaraţiuni sunt făcute înaintea unui funcţionar competinte şi nu pot fi ignorate.

Fiind vorba de mărturisiri extrajudiciare, referitoare la fapte de comerţ, ele fac probă pentru orice sumă (art. 1205 c. civ.); dar e admisibilă şi proba contrărie prin martori [1]).

5⁰. *Cercetările pentru a găsi domiciliul sau reşedinţa persoanei în contra căreia se dresează protestul* (art. 327 al. ultim). De această îndatorire a funcţionarului însărcinat cu dresarea protestului am vorbit cu ocaziunea locului unde trebue să se prezinte cambia. Am văzut cu acea ocaziune, că deşi legea se ocupă numai de cazul când arătarea în cambie este «greşită sau falşă», totuşi cercetările şi menţiunea lor în actul de protest se impun chiar când în cambie nu este arătată vreo adresă.

6⁰. *Protestul trebue semnat de funcţionarul public.* (Art. 328 al. penultim). Am arătat că protestul este un proces verbal constatator al prezentării cambiei şi al rezultatului obţinut la cererea de a se face o prestaţiune cambială; deci fiind vorba de un proces verbal se impune dela sine, ca acest act să fie semnat de funcţionarul public, care l'a dresat [2]).

Legea cere numai semnătura funcţionarului public; nu e nevoie de nici o altă semnătură: nici de semnătura celui ce a cerut dresarea protestului, nici de a aceluia, în contra căruia s'a dresat protestul[3]).

80. *Registru de proteste.* Originalul actului de protest se cuvine aceluia, care a cerut dresarea lui, însă după ce mai întâi preşedintele tribunalului — sau locţiitorul lui — îl va adeverì (art. 330).

Funcţionarul nu reţine vreun duplicat şi nici măcar o copie după protestul original, ci este obligat numai — sub sancţiunea despăgubirilor către părţi cum şi a măsurilor disciplinare — să treacă toate protestele în întreg zi după zi şi în ordinea în care au fost dresate, într'un registru special, numerotat şi parafat de preşedinte.

Dacă originalul protestului a fost perdut, partea va face dovadă de aceasta şi va obţine o copie legalizată, care să ţie loc de original (art. 330).

Dovada perderii originalului act de protest pretinsă de lege, caşi dovada perderii cambiei în caz de amortizare, nu trebue făcută pe deplin, de oarece cu greu se poate administrà o probă complectă a perderii: e destul ca perderea să fie probabilă pentru ca să fie justificată cererea unei copii legalizate.

[1]) In Germania se zice că protestul este numai un mijloc de probă, că s'a prezentat cambia, fără rezultat, iar nu un *dispositiver Formalact* şi prin urmare din el nu se poate trage vreun drept. A se vedea *Grünhut,* § 97, p. 47.

In sensul susţinut de noi, *Vivante,* 1311.

[2]) Cer expres semnătura funcţionarului public, care a dresat protestul: ordonanţa germană şi austriacă art. 88, Nr. 6; legea ungară, art. 99; elveţiană, art. 815; scandinavă, § 82 engleză, secţiunea 51, § 7. In codul italian, art. 305 nu cere acest lucru, dar toată lumea socoteşte indispensabilă semnătura funcţionarului.

[3]) Conf.: *Grünhut,* § 79, p. 74.

Codul comercial francez, în art. 174 cere şi semnătura aceluia în contra căruia s'a dresat pretestul, menţiunea imposibilităţii sau a refuzului de a semnà. Tot aşa: codul portugez, art. 328; spaniol, art. 504; argentinian, art. 717.

In art. 330 se vorbeşte de «*extract legalizat din registru*», dar aici cuvântul extract are înţeles de reproducere cuvânt cu cuvânt a celor cuprinse în registru; după cum extract se zice la actele stării civile, când reproduc cele cuprinse în registru respectiv. De altfel nici nu ar putea fi înlocuit originalul actului de protest cu un extract, care nu ar cuprinde în întregime cele cuprinse în protestul reprodus în registru, de oarece, numai citindu-l în întregime, îşi poate cineva da seama, dacă s'au respectat sau nu formele cerute de lege.

Deşi legea nu o spune, însă eliberarea «*extractului*» trebue ordonat de preşedintele tribunalului de comerţ, căci el este cel ce adevereşte exemplarele originale, şi natural şi exemplarele ce ţin loc de originale [1]).

81. *Tabloul de proteste.* Refuzul de a plăti şi câte odată chiar de a acceptă o cambie poate fi un indiciu că cel ce refuză nu-şi îndeplineşte cu exactitate obligaţiunile sale, iar dacă protestele se înmulţesc, aceasta e o dovadă că un comerciant — în ipoteza că este comerciant, acel în contra căruia sunt dresate protestele — a încetat plăţile şi deci trebueşte declarat în faliment, spre a se evită executări şi aranjamente separate.

Pentru ca tribunalul să aibă cunoştinţă de comercianţii, cari numai fac faţă plăţilor spre a-i declară în faliment din oficiu (art. 701) şi pentrucă publicul, pe dealtă parte, să fie avizat de situaţiunea comercianţilor, codul comercial prevede, că în cea dintâi zi a fiecărei săptămâni, portăreii şi judecătorii de ocol vor transmite preşedintelui tribunalului de comerţ, în jurisdicţiunea căruia se află un tablou de protestele dresate în cursul săptămânei precedente. Acest tablou trebue să arate data fiecărui protest, numele şi domiciliul persoanelor cari au cerut şi contra cărora s'au dresat protestele, scadenţa cambiilor, suma şi motivele refuzului de plată sau de acceptare, bine înţeles dacă în actele de protest se menţionează şi motivele.

Tablourile se fac pe anume formulare, trimise de minister şi sunt cusute în fascicole lunare. Ele să păstrează la grefa tribunalului, pentruca oricine să ia cunoştinţă de ele; iar un duplicat după tablou se trimete Camerei de Comerţ spre publicare (art. 706 c. com., fără corespunzător în legile germanice).

82. *Act care să înlocuiască protestul.* Am văzut că protestul este un act solemn, voit de legiuitor pentru a constată prezentarea la timp a cambiei şi rezultatul obţinut în urma somaţiunii de a se face o prestaţiune cambială. Caracteristica acestui act consistă în a fi el un instrument probatoriu solemn a unor diligenţe din partea posesorului cambiei (caracter conservator), iar nici decum un act formal, creator de drepturi sau constatator al unor obligaţiuni.

Ţinând seamă de caracterul şi funcţiunea protestului, legiuitorul, deşi

---

[1]) In legea ungară, art. 101, se prevede că se poate da oricui copie după protestul trecut în registru.

In actualul articol 90 din legea cambială germană se prescrie că funcţionarul e obligat să oprească o copie legalizată după originalul actului de protest, pe care să o păstrez în mod ordonat, adică copiile se păstrează în fascicole şi în ordinea dresării. Vezi *Staub,* art. 90.

declară în primul aliniat al articolului 331 că «nici un act din partea posesorului cambiei nu poate să înlocuiască protestul spre a dovedì îndeplinirea actelor necesare pentru a conservà acţiunea cambială», însă în aliniatul următor admite, că protestul pentru lipsă de acceptare sau pentru lipsă de plată, poate fi înlocuit printr'o declarare datată şi semnată de persoana, care refuză de a acceptà sau de a plătì [1]).

Pentru ca declararea să înlocuiască protestul, trebue să consimtă la aceasta toate părţile: atât posesorul cambiei cât şi persoanele cărora li se cere prestaţiunea cambială.

Declaraţiunea poate fi scrisă chiar pe cambie, dar poate fi scrisă şi pe un act separat. Dacă e scrisă pe cambie, e destul ca ea să cuprindă refuzul şi să fie datată şi semnată de cel ce refuză; dacă declararea este scrisă pe un act separat, ea mai trebue să cuprindă transcrierea cambiei, aşà cum am văzut, că se cere la protest.

In toate cazurile declaraţiunea trebue să capete dată certă în termenul prescris pentru facerea protestului, sau cel mai târziu în cele douăzeci şi patru ore, cari vor urmà după expirarea acestui termen [2]).

Numai declaraţia făcută în formele arătate mai sus ţine loc de protest, de oarece legea spune categoric, că formalităţile prescrise în art. 331 sunt sub pedeapsă de nulitate.

Dacă în cambie figurează indicaţi la nevoie sau acceptanţi pentru onoare, intervenirea lor la plată şi efectuarea plăţii pentru onoare se va constată tot prin declaraţia dată în loc de protest: aceasta nu o spune legea, dar rezultă din faptul, că ceeace poate constată protestul, o poate şi declaraţia ce-i ţine locul [3]).

Bine înţeles, că în ipoteza indicaţilor la nevoie sau a acceptantului pentru onoare, cari refuză să plătească şi să dea declaraţiunea prevăzută de art.

---

[1]) Incă din evul mediu s'a admis că protestul poate fi înlocuit cu refuzul scris pe cambie şi dovada o avem în edictul din Barcelona din 18 Martie 1394, în statutele negustoreşti din Florenţa, Lucca, târgul din Lyon. A se vedea *Grünhut,* § 9, pag. 72, nota 20. Acest uz a fost combătut ca dând loc la abuzuri şi de aceea ordonanţa franceză din 1673 în § 10 a interzis înlocuirea protestului prin orice alt act: «*Le protest ne pourra être supplié par aucun autre acte*». La 1872 legiuitorul belgian s'a reîntors la uzul din evul mediu şi a admis ca protestul să poată fi înlocuit printr'o declarare. Această inovaţiune s'a menţinut şi reglementat în Belgia prin legea din 1877 şi apoi a fost adoptată de Italieni, trecând astfel şi în codul român.

In realitate aliniatul al 2-lea din art. 331 nu constitue o derogare dela aliniatul prim, fiindcă aliniatul 1 spune că «nici un act din partea posesorului», ori declararea din aliniatul al 2-lea este un act din partea debitorului.

Rămâne însă stabilit că legea vrea un protest şi în mod excepţional se mulţumeşte cu o declarare, de aceea aliniatul al 2-lea începe cu cuvintele: «cu toate acestea».

[1]) Prin urmare se mai acordă încă 24 de ore, ceeace poate da loc la abuzuri, deşi foarte rare: un posesor care a întârziat să prezinte cambia, nu ar mai fi în termen să dreseze protest însă convine cu trasul să-i dea o declarare. Vezi, *Vivante,* 1299.

[2]) In mod expres legea belgiană, art. 8. Conform: *Bonelli,* 255, nota 61; *Supino,* 401. Contrari: *Bolaffio,* Temi vaneta, 1900. 471; *Vivante,* 1299 nota 306, care nu admite ca acceptarea şi plata prin intervenţiune să se constate decât prin protest, de oarece intervenţiunea este o faptă streină de obligatul principal, pentru care legea a admis declaraţia; iar pe de altă parte, unde e vorba de constatarea intervenţiunii, legea nu trimete la întreaga secţiune a VIII, cum face când vorbeşte de constatarea refuzului de acceptare, de plată, de înmânare, de refuz de cauţiune (art. 289, 302, 339—341).

331, posesorul va fi nevoit a constată refuzul atât al trasului cât şi al indicaţilor la nevoie (şi al acceptantului pentru onoare) printr'un singur act de protest, de oarece declararea nu poate fi obţinută fără consimţimântul tutulor părţilor, iar declararea trasului nu-şi mai ajunge scopul de a înlocuì protestul. Şi acelaş lucru se va întâmplà, când, în loc de plată, e vorba de refuz de acceptare şi de dare de declaraţiune din partea indicaţilor spre a acceptà la nevoie [1]).

In art. 331 se vorbeşte de înlocuirea protestului pentru lipsă de acceptare şi de cel pentru lipsă de plată, dar aceasta nu însemnează, că protestul nu poate fi înlocuit prin declarare şi atunci când e vorba de un refuz de înmânare a unui exemplar sau a refuzului de dare de cauţiune de care se ocupă art. 340 c. com., de oarece pe legiuitor l-a preocupat mai mult conservarea acţiunii cambiale de regres în caz de neacceptare şi de neplată, însă pentru forma cum se constată refuzul de a face o prestaţiune cambială, legea întotdeauna trimite la secţiunea VIII, în care secţiune se prevede şi înlocuirea protestului cu o declarare [2]).

Declararea, de care ne ocupăm, nu e supusă publicităţii, după cum am văzut la proteste şi credem că a se impune publicarea şi a declaraţiunilor ar da loc la neajunsuri, întrucât protestul e un act dresat de un funcţionar public şi deci exclusă orice umbră de răutate, ceeace nu ar fi şi atunci când declarări nelegalizate s'ar publicà. Creditul celui ce figurează, că a refuzat o prestaţiune cambială, cere multă rezervă în publicarea actelor de această natură, de aceea ne înscrim în potriva propunerii, ce întâlnim în proectul comisiunii române, ca declarările să fie trecute pe tablou şi publicate.

83. *Dispensa de protest.* Protestul fiind un instrument probatoriu, edictat în interesul părţilor, adică în interesul obligaţilor de regres, cum şi al posesorului, legea (art. 333) dă libertate ca printr'o clauză să se dispenseze posesorul de dresarea protestului de neacceptare şi de neplată [3]).

Dispensa de protest poate rezultà dintr'o clauză scrisă pe cambie, cu cuprinsul arătat ca exemplu de legiuitor: «*fără protest*», «*fără cheltueli*». Legea nu cere o formulă sacramentală, e destul să se evidenţieze scopul acelei înserări. Dar dispensa poate fi dată şi printr'un înscris a parte şi chiar verbal, căci debitorul de regres, care ar contestà o atare dispensă, s'ar vedea respins printr'o *exceptio doli* [4]).

84. *Cine poate dispensà de protest?* Dispensa o poate acordà obligaţii de regres, avaliştii lor, acceptanţii pentru onoare şi acceptantul şi emitentul

---

[1]) Conform: *Bonelli,* 255 nota 6.

[2]) Conf.: *Bonelli,* 255; *Vivante,* 1299 nota 306.

[3]) Articolul 333 îşi trage obârşia din art. 49 al ordonanţei cambiale germane, în vigoare şi în Austria. A se vedea la finele volumului I.

In codul italian clauza de dispensă este socotită ca nescrisă (art. 309).

[4]) Conf.: *Grünhut,* § 122; *Staub,* art. 42 n. 1.

unei cambii domiciliate; adică toţi aceia, faţă de cari este altfel necesar dresarea protestului pentru conservarea acţiunii cambiale [1]).

85. *Ce efect produce clauza de dispensă de protest?* Prin această clauză, obligatul de regres renunţă la un drept al lui de a nu răspunde pe calea de regres, decât dacă se constată solemn prezentarea la timp a cambiei şi refuzul de a fi onorată. Această renunţare are un singur avantagiu pentru obligatul de regres, că posesorul, nedresând protest, îl scuteşte de restituirea cheltuelilor de protest, ceeace pentru unele cambii are oarecare importanţă.

«Clauza «*fără protest*» sau «*fără cheltueli*» apără de protest, dar nu dispensă de înfăţişarea cambiei pentru acceptare sau plată» zice art. 333; de unde rezultă: *a)* că dresarea protestului fiind nu numai în interesul obligaţilor de regres, ci şi în interesul posesorului de a avea o probă sigură, că a înfăţişat cambia, acesta, cu toată dispensa, poate să ceară funcţionarului competent să dreseze protest, de oarece zisa clauză apără doar pe posesor de dresarea protestului, însă nu-i răpeşte acest drept; *b)* posesorul este apărat de dresarea protestului, dar nu de înfăţişarea cambiei.

Şi înfăţişarea cambiei este prescrisă tot în interes privat, de aceea nimic nu împiedică, ca în cambie, sau în afară de ea, să se stabilească, că posesorul nu este obligat să prezinte cambia la plată [2]).

Intrucât posesorul este obligat să înfăţişeze la timp cambia, cade în sarcina lui să probeze, că această înfăţişare a avut loc şi cum el a fost dispensat de protest, dovada se va face prin orice mijloc de probaţiune. In această privinţă e bine să ştim, că legiuitorul român nu a reprodus partea din art. 42 al ordonanţei cambiale germane, care stabileşte în favoarea posesorului o prezumţiune de înfăţişare la timp a cambiei, prezumţiune ce cade, numai dacă obligatul de regres (care a înserat clauza «*fără protest*») dovedeşte că prezentarea nu a avut loc sau a avut loc, însă tardiv.

86. *Intre cine îşi produce efectele clauza «fără protest»?* Articolul 333 din codul de comerţ nu o spune, dar e uşor de dedus din principiile generale în materie cambială.

Obligaţiunile cambiale sunt autonome una de alta, de unde rezultă, că

---

[1]) Conf.: *Grünhut,* § 122; *Staub,* art. 42 n. 8.

Se susţine că posesorul, care a dresat protest, poate cere cheltuelile protestului chiar dela obligatul de regres, care a înserat clauza de dispensă, de oarece clauza nu-i poate răpi un drept. Conf.: *Grünhut, Staub,* loc. cit. Socotim însă că e mai logic să facem o distincţiune: posesorul, care a dresat protestul, nu poate pretinde cheltuelile de protest dela cel ce a înserat clauza «*fără cheltueli*» de oarece nu era nevoie faţă de el de aceste cheltueli; dacă cel ce a dispensat este acţionat de un obligat de regres, care a achitat cambia cu cheltuelile de protest — fiindcă nu înserase şi el clauza de dispensă —, atunci cel ce a dispensat pe posesor de facerea protestului, trebue să restitue tot ceeace a debursat girantul următor lui, prin urmare şi cheltuelile protestului.

Proectul comisiunii române apără de cheltueli, fără însă a băgà de seamă, că în şirul girurilor unele giruri dispensează, altele nu dispensează de protest. Legea ungară este categorică (art. 42) în sensul că dispensa de protest nu scuteşte de cheltuelile protestului.

[2]) Conform: *Grünhut,* § 122, p. 405; *Staub,* art. 42, n. 7. Dispensarea de a înfăţişà cambia poate rezultà şi implicit, nu numai *expressis verbis,* şi în acest sens a decis Curtea supremă germană, citată de *Staub.*

agravările caşi restrângerea unei obligaţiuni cambiale poate fi opusă numai în potriva aceluia, dela care emană o clauză cu atari consecinţe. Aplicarea acestui principiu o găsim făcută de legiuitor în articolul 278 şi tot în spiriritul acestui principiu se interpretează şi art. 280 al. 2. Fiecare obligat de regres poate renunţa la avantagiile legii cambiale, dar renunţarea o face numai pentru el, nu şi pentru cei ce vin după el, de oarece aceştia dobândesc nu drepturi derivate, ci, în bază de giruri, drepturi autonome. De unde rezultă, că de clauza «*fără protest*» se pot folosi posesorul şi toţi obligaţii de regres următori celui ce a înserat clauza, dar invocarea ei nu e admisibilă decât în potriva celui ce a înserat-o.

Posesorul cambiei nu poate invocà clauza «*fără protest*» în potriva unui girant, care deşi urmează unui alt girant, în al cărui gir figurează zisa clauză, totuşi el nu a mai reprodus-o; fiindcă prin nereproducerea ei, acel girant a înţeles, ca el să nu fie ţinut pe cale de regres, decât dacă înfăţişarea cambiei se va constată aşa cum prescrie legea [1]).

Am spus, că în potriva celui ce a dispensat de protest, poate invocà această dispensă posesorul cum şi toţi cei cari urmează în şirul girurilor după cel ce a acordat dispensa (bine înţeles când aceştia redobândind cambia ar exercità acţiunea cambială); însă aici se impune o restricţiune: când dispensa nu s'a scris chiar pe cambie, ea nu e operantă decât numai *inter partes;* cei ce dobândesc cambia în urmă, nu pot contà pe vre-o dispensă, ce nu figurează în titlul dobândit, căci nu dobândesc drepturile aşà cum le avea predecesorul, ci aşà cum rezultă din cambie (art. 277) [2]).

Chiar dacă clauza ar fi scrisă de trăgător, totuşi ea nu poate fi invocată în potriva giranţilor, cari n'au mai reprodus-o, căci pe lângă motivele de mai sus mai vine în sprijinul celor ce susţinem şi necesitatea de a se evità fraudele, căci a admite contrariu, ar însemnà să se dea putinţa unui posesor decăzut din acţiunea cambială de regres să se înţeleagă cu trăgătorul devenit insolvabil şi să treacă o clauză de dispensă de protest, deşi termenul când trebuia să dreseze acest act expirase de mult; de aceea nu se face excepţiune nici atunci când dispensa emană dela trăgător [3]).

87. *Locul unde se înserează clauza.* Legea nu spune nimic în privinţa aceasta, deci în orice parte a cambiei se poate înserà: în contextul cambiei, etc. Dacă clauza nu este subscrisă şi deci este îndoială asupra a-

---

[1]) A se vedea *Grünhut,* § 122; *Staub,* art. 42 n. 3.

[2]) Conform: *Grünhut,* § 122, p. 403, 404.

[3]) Conform: *Grünhut,* § 122 nota 14; *Staub,* art. 42 n. 3 litera a, care citează în acest sens şi jurisprudenţa Curţii supreme germane şi să se noteze că în Germania dacă trăgătorul înserează clauza «*nu la ordin*», această clauză are efecte faţă de toţi, şi totuşi se dă interpretarea arătată de noi atunci când e vorba de clauza «*fără protest*».

Comisiunea română nu a văzut pericolul şi a introdus dispoziţiunea că clauza «*fără protest*» înserată de trăgător îşi produce efectele faţă de toţi semnatarii. Nu am avea nimic de obiectat, dacă acest efect general s'ar produce numai dacă clauza ar face parte din contextul cambiei, încă dela tragerea ei, dar comisiunea a uitat că asemenea clauză poate fi scrisă în orice parte a titlului, deci poate fi introdusă şi după expirarea termenului pentru dresarea protestului.

celui ce a înserat-o, reclamantul, care o invoacă, trebue să probeze dela cine emană [1]).

88. *Notificarea refuzului de plată.* Clauza «*fără protest*» apără numai de dresarea protestului, iar nu de înfățișarea cambiei și nici de obligațiunea posesorului de a notifică pe predecesorul său, că la scadență plata a fost refuzată, de oarece această notificare este de folos în toate cazurile de refuz de plată, pentru ca obligatul de regres să ia măsurile necesare în vederea achitării cambiei [2]).

89. *Forța majoră.* Când posesorul nu a dresat la timp protestul din cauză de forță majoră *(vis major),* el nu perde acțiunea cambială de regres, de oarece lui nu i se poate impută vre-o culpă, fie cât de ușoară.

Codul comercial român a făcut aplicațiunea principiului general al forței majore și în materie cambială, prescriind în articolul 334: 1) că perderea drepturilor prin nefacerea protestului în termenul prescris de lege, nu are loc când o forță majoră a împedicat sau întârziat protestul; 2) posesorul este îndatorat să facă protestul imediat ce împrejurările nu se mai împotrivesc, altfel — zice legea — forța majoră rămâne în sarcina lui.

Când a început și când a încetat forța majoră este o cestiune de fapt, lăsată la suverana apreciere a judecătorului, ceeace, desigur, nu este ceva lipsit de inconveniente, într'o materie în care rigurozitatea și punctualitatea este de regulă. Aceste inconveniente rezultă din nepreciziunea ideii de forță majoră, care rămâne întotdeauna să fie determinată dela caz la caz și după criterii, ce pot diferì dela judecător la judecător; din dificultatea de a exprimà în articol de lege un simplu *casus* de o adevărată *vis major;* din dificultatea de a distinge prin text de lege o imposibilitate ce lovește numai o persoană sau câte-va de o imposibilitate absolută pentru toți. Acestea au și fost principalele cauze, cari au determinat conferința germană dela Lipsca (1847), elaboratoarea celebrei ordonanțe cambiale germană, să renunțe de a introduce ideea forței majore, deși la început admisese (10 voturi contra 9) ca să se aibă în vedere *vis major,* dar nu și simplul *casus,* care lovește o singură persoană sau câteva [3]).

La conferințele dela Haga (1910 si 1912) pentru unificarea dreptului

---

[1]) Conf.: *Grünhut,* § 122, care citează în acest sens jurisprudența Curții supreme germane. In această privință, am obținut dela comisiunea română ca întotdeauna clauza să fie semnată de cel ce a înserat-o. In proect se zice că dacă clauza nu e semnată și datată, ea se consideră nescrisă. Înțeleg când e nesemnată, dar când nu e datată? Prea e riguros și fără rost.

In caz de *gir în alb,* pentru a completà cu clauza «*fără protest*» este necesar ca părțile să fi convenit la o asemenea clauză. Conf: *Grünhut,* § 122 nota 11. A se vedea și cele scrise în vol. I, nota 1 și 2 dela pag. 249.

[2]) Conformă doctrina germană. A se vedea *Grünhut,* § 122, p. 406; *Staub,* art. 42 n. 9.

[3]) A se vedea *Grünhut,* § 121 nota 12. Acest autor arată că forța majoră nu trebue admisă la cambii, de oarece prezentarea cambiei și dresarea protestului nu sunt decât condițiunea, fără împlinirea căreia nu există obligațiune din partea celor ținuți de regres; ori la condițiuni nu se aplică principiul de *vis major,* ci numai la îndeplinirea unei obligațiuni.

Tot *Grünhut,* § 121, p. 397, găsește că după cum trăgătorul, care a trimes acoperirea, dar s'a perdut printr'un caz de forță majoră, suferă și nu e liberat, tot așà și posesorul trebue să suporte forța majoră, când nu i-a fost posibil să dreseze protestul.

cambial au fost discuțiuni foarte vii: deoparte era sistemul legii germane, un sistem riguros; de altă parte un curent puternic pentru admiterea fără rezerve a forței majore. In proectul definitiv s'a dat o soluțiune transacțională, ce apoi a fost admisă tale quale de comisiunea legislativă română.

In articolul 53 al Regulamentului uniform dela Haga s'a admis ca forța majoră «*un obstacle insurmontable*» să aibă ca rezultat prelungirea termenelor pentru prezentarea cambiei și dresarea protestului, însă s'a căutat, pe cât posibil, să se ia măsuri pentru a evită unele neajunsuri, ce erau invocate de protivnicii prelungirii termenelor. Aceste măsuri consistă:

1⁰. nu orice obstacol insurmontabil poate fi ținut în seamă, de oarece prin ultimul aliniat al art. 53 sunt excluse «*les faits purement personnels au porteur ou à celui qu'il a chargé de la présentation de la lettre ou de la confection du protêt*»;

2. posesorul e dator să înștiințeze numai decât pe girantul său de cazul de forță majoră;

3. după încetarea forței majore, posesorul trebue, fără întârziere să prezinte cambia și, eventual, să dreseze protest;

4. dacă forța majoră durează mai mult de 30 de zile, regresul se exercită, fără să mai fie nevoie de prezentarea cambiei și facerea protestului;

5. pentru cambiile la vedere sau la un anume timp dela vedere, termenul de 30 de zile curge dela data de când posesorul a înștiințat de întâmplarea forței majore, chiar dacă această dată e anterioară termenului de prezentare [1]).

90. *Moartea, falimentul, incapacitatea nu apără de protest.* Posesorul trebue să dreseze protest, dacă nu a fost anume dispensat printr'o clauză, chiar dacă persoana, căreia trebue să se prezinte cambia ar fi murit, ar fi

---

[1]) Articolul 53 este reproducerea cu mici modificări a art. 67 din anteproectul din 1910, care avea următoarea redactare:

«Quand un obstacle insurmontable à la présentation de la lettre ou à la confection du protêt dans les délais légaux (cas de force majeure) survient au lieu où ces actes doivent être accomplis, les délais son prolongés.

«Le porteur doit présenter la lettre au paiement et faire, s'il y a lieu, dresser le protêt dès que la force majeure a cessé.

«Toutefois, quand l'obstacle résultant de la force majeure persiste au délai d'un mois, exercer ses droits contre ses garants.

«Pour les lettres de change à vue, le porteur peut, en cas de force majeure, recourir contre ses garants quand la force majeure a duré un mois à partir du jour où, sans elle, le porteur aurait été à même d'exiger le paiement.

«Pour les lettre de change tirées à un certain délai de vue, ce délai, en cas de force majeure, commence à courir un mois après le jour où le porteur aurait été à même de présenter la lettre à l'acceptation si le cas de force majeure ne s'était pas produit.

«Ne sont point considérés comme constituant des cas de force majeure régis par les dispositions précédentes les faits personnels au porteur ou à celui qu'il a chargé de présenter la lettre ou de dresser le protêt et qui ont empêché la présentation ou la confection du protêt en temps utile».

Este foarte interesant pasagiu referitor la art. 53 din raportul prezentat conferinții în 1912, în numele comisiunii de revizuire, de către D-nii *Ch. Lyon* (Franța) și *Simons* (Germania) și se găsește în volumul Deuxième conférence de la Haye pour l'unification du droit en matière de lettre de change, de billet à ordre et de chèque. Actes, I, pag. 96—98.

fost declarată în faliment sau ar fi devenit incapabilă sau a fost totdeauna incapabilă.

E adevărat că în codul comercial (art. 332) se menţionează numai moartea şi falimentul, dar aceeaş raţiune subsistă şi atunci când trasul e incapabil.

In toate cele trei ipoteze, posesorul cambiei ar fi putut să zică, că e de prisos prezentarea, căci cel ce ar urmà să fie interpelat nu are putinţa să plătească, unul fiindcă a murit, iar ceilalţi fiindcă nu au capacitatea de a face plăţi; totuşi legea impune prezentarea întrucât nu este exclusă intervenţia unui terţ, care să plătească şi deci să evite întoarcerea pe cale de regres, cu o încărcată socoteală de întoarcere.

Prezentarea cambiei şi dresarea protestului se vor face la ultimul domiciliu al defunctului şi posesorul nu e obligat să caute pe moştenitori; în caz de incapacitate se va căutà incapabilul, iar dacă în cambie se aratà cine e reprezentantul legal, se va căutà acesta, bine înţeles în localitatea de plată; în caz de faliment, prezentarea şi protestul se va dresà în potriva falitului, iar nu în potriva judecătorului sindic, de oarece prezentarea cambiei în toate aceste trei cazuri este o simplă formalitate şi prezentarea judelui sindic nu are nici un rost; de oarece acesta nu achită creanţele decât după norme speciale, ce contrazic plata pur şi simplă la prezentarea unui titlu de credit; iar pe de altă parte localitatea plăţii putând fi depărtată de sediul sindicatului, creditorul ar fi de multe ori în necunoştinţă în fapt de declararea falimentului [1]).

La fel cu moartea şi incapacitatea, se va rezolvà şi cazul de absenţă a trasului.

91. *Constatarea refuzului de a plăti în dreptul internaţional.* Când o cambie este emisă într'o ţară şi plătibilă într'o altă ţară, se nasc cestiuni, a căror rezolvare au o mare importanţă practică.

Vom examinà pe rând următoarele probleme: *a)* la ce lege trebue să ne raportăm spre a decide dacă este necesar protestul; *b)* la ce lege trebue să ne raportăm în ceeace priveşte forma, modalităţile şi timpul, în care se dresează protestul; *c)* care lege decide, dacă forţa majoră este sau nu o cauză pentru a justificà întârzierea în dresarea protestului; *d)* ce eficacitate au, din punct de vedere internaţional, legile acordând moratorii.

a) Nu în toate ţările este neapărat ca la scadenţă cambia să fie prezentată şi, în caz de refuz, să se constate printr'un act dresat în anumită formă rezultatul obţinut. Aşà, în Anglia pentru cambiile interne *(inland bills)* nu e nevoie de protest; pe când pentru cambiile streine *(foreign bills)* trebue dresat protestul de neplată [2]). Dar atât în Anglia cât şi în Suedia nu e nevoie de dresarea unui protest pentru a constatà refuzul de a plăti, atunci

---

[1]) Conf.: *Bonelli,* 256; *Vidari,* 6999; *Grünhut,* § 121 nota 5; *Staub,* art. 88 n. 18; *Lyon Caen* et *Renault,* 354. Contra: *Thaller,* 1536, care susţine că trebue făcut contra sindicului.

[1]) Legea engleză din 1882, în art. 2 n. 11, arată cari sunt cambii interne şi cari externe: «Cambia internă e o cambie care: *a)* e trasă şi plătibilă pe teritoriul insulelor britanice; *b)* e trasă din insulele britanice asupra unei persoane, care îşi are reşedinţa acolo. Orice altă cambie se consideră ca streină».

când s'a dresat un protest de refuz de acceptare [1]), contrariu de ceeace se vede în codul nostru comercial [2]). In fine, în unele ţări, protestul de neplată e necesar, dar cu toate acestea nedresarea lui nu atrage perderea acţiunii cambiale în contra trăgătorului, care nu a făcut acoperirea (proviziunea) mai înainte de scadenţă [3]), şi tot aşà nu toate legile din diferitele ţări sunt de acord în ce priveşte necesitatea dresării protestului pentru a conservà acţiunea cambială în contra obligatului principal [4]).

Necesitatea dresării protestului nu e o cestiune ce se referă la forma unui act şi prin urmare nu se rezolvă după *lex loci solutionis,* fiindcă e o deosebire între necesitatea unui act şi forma acelui act, ci se rezolvă după legea care guvernează obligaţiunea de regres sau obligaţiunea cambială principală, în caz de cambie domiciliată. Intr'adevăr, în ţările, unde obligaţiunea de regres nu există decât dacă s'a dresat protest, dresarea protestului este o cestiune, ce ţine de însăş substanţa obligaţiunii şi ca atare trebue reglementată de aceeaş lege; iar dacă sunt mai multe obligaţiuni cambiale (buneoară mai multe giruri) luate în diferite ţări, trebue să examinăm legea care guvernează fiecare obligaţiune în parte, iar nu să reglementăm pentru toate după legea locului de emisiune [5]).

Tot *lex loci actus,* iar nu *lex loci solutionis* va decide căror persoane se va prezentà cambia în afară de tras (ex.: indicaţilor la nevoie), cum şi eficacitatea clauzei «*fără protest*» sau «*fără cheltueli*», ca unele ce se referă la interpretarea contractului [6]).

b) In ce priveşte forma, modalităţile şi termenele în care se dresează protestul, se va observa *lex loci solutionis,* de oarece modalităţile şi forma se referă la procedură iar nu la substanţa obligaţiunii. Protestul este un act dresat în anume forme pentru a conservà acţiunea cambială. Pentru a avea efect el trebue să fie valabil după legea ţării unde se dresează: să fie dresat de funcţionarii competenţi; în locurile unde legea acelei ţări prescrise ca să se ceară plata; în orele şi zilele în cari se poate valabil încheeà un atare act; cu menţiunile (cuprinsul) cerute de aceea lege; să fie unic sau mai multe acte de protest, etc. [7]).

---

[2]) Legea engleză, art. 51 n. 1 şi 2, art. 89; legea suedeză, art. 41.

[3]) Art. 332.

[4]) Cod. com. francez, art. 168, 170.

[5]) Pe când legea noastră cere protest (art. 341), actuala lege germană nu mai cere acest protest, socotind că sancţiunea perderii acţiunii cambiale directe este prea mare şi nu destul de justificată. A se vedea, *Staub,* art. 43.

[1]) *Grünhut,* § 142; *Von Bar,* Theorie und Praxis des internationalen Privatrechts, Hannover 1889, II, 306; *Meili,* Das internationale Civil-und Handelsrecht, Zurich, 1902, vol. II § 192; *Diena,* Trattato di diritto commerciale internazionale, Firenze 1905, vol. III, p. 170 n. 1; *Bolaffio,* Commento, p. 744; *Ramella,* It itoli all'ordine Firenze, 1899, I, 299; *Ottolenghi,* La cambiale nel diritto internazionale, Torino 1902, 143, 151; *Weiss,* Traité théorique et pratique, vol. IV, p. 444—445; *Despagnet,* Précis de droit international privé, 2-a ed., n. 536; *Champcommunal,* în Annales de dr. comm., 1894, II, p. 215—217.

Susţin, că întotdeauna trebue să ne raportăm la legea locului de emisiune şi dacă emitentul (sau trăgătorul) este liberat, vor fi liberaţi şi giranţii, cari după legea unde ei au girat, erau ţinuţi deşi nu s'a dresat protest: *Esperson,* Diritto cambiario internazionale, 29, 33, 33; *Pardessus,* 1497.

[2]) *Diena,* III, 237.

[3]) A se vedea *Diena,* III, n. 238; *Grünhut,* § 142, p. 583.

Relativ la termenul, când trebue dresat protestul, observăm că după unele legi, protestul se dresează în ziua următoare scadenţii [1]), după altele în cele două zile ce urmează sadenţii [2]), iar după altele chiar în ziua scadenţii [3]), aşà că este important a se şti, care lege guvernează. Asupra acestei cestiuni părerile scriitorilor nu sunt de acord.

După o primă părere, trebuesc observate termenele fixate de legea, care guvernează însăş esenţa obligaţiunii, de oarece, se zice, că cel ce s'a obligat de regres, a condiţionat obligaţiunea sa nu numai de constatarea refuzului de plată, dar şi de constatarea acestui refuz într'un termen anume [4]).

După a doua părere termenele de dresarea protestului sunt fixate de *lex loci solutionis,* nu numai fiindcă este de presupus că părţile s'au referit la această lege, dar şi pentru consideraţiunea că termenele sunt unele din modalităţile procedurale, cari fac ca un act de procedură să fie valabil, ne fiind suficient pentru valabilitatea lui să se observe doar normele referitoare la formă. Pe dealtă parte, dacă nu s'ar observà termenele fixate de *lex loci solutionis,* am avea un act nevalabil, în localitatea unde s'a dresat, şi un asemenea act mi se pare, că nu poate conservà un drept şi nici prin urmare acţiunea cambială [5]).

Lex loci solutionis, fiind aceea care reglementează în ce formă se dresează actul menit să conserve acţiunea cambială, tot acea lege va decide, dacă protestul poate fi înlocuit printr'o declarare înregistrată sau prin alt act [6]).

c) Să venim la cestiunea forţii majore.

Ştim că în unele ţări forţa majoră este luată în consideraţiune, în alte ţări, nu, şi atunci să ne închipuim o cambie emisă într'o ţară, buneoară Germania, în care forţa majoră nu poate justificà vreo întârziere a protestului, dar plătibilă într'o ţară, buneoară România, în care posesorul nu decade din acţiunea de regres, dacă e împedicat să dreseze protestul dintr'o cauză de forţă majoră. In această situaţiune, ce lege se va aplicà faţă de obligaţii din Germania?

Dacă se va aplicà legea germană, obligaţii de regres din Germania vor fi liberaţi, pentrucă nu s'a putut dresà în termen protestul; dacă se va aplicà legea românească, obligaţii de regres, în orice ţară ar fi contractat, nu sunt liberaţi.

După doctrina dominantă, legea care decide, dacă forţa majoră trebue sau nu ţinută în seamă, este legea sub care şi-a luat obligaţiunea fiecare obligat de regres, de oarece aceasta e singura lege care hotăreşte asupra

---

[1]) Cod. com. român, art. 319.

[2]) Cod. com. it., art. 296; codul elveţian, art. 762.

[3]) Legea cambială ungară, art. 41; legea germană şi austriacă, art. 41.

[4]) Conform: *Weiss,* vol. IV, pag. 444—445; *Despagnet,* n. 536; *Champcommunal* în *Annales,* 1894, II, p. 217—218; *Pardessus,* 1497; *Ramella,* vol. I, 300; *Olivi,* Manuale di diritto internazionale, Milano, 1902, p. 837.

[5]) *Diena,* III, p. 178; *Vidari,* 7030; *Ottolenghi,* n. 157 — 160; *Grünhut,* II, p. 557; *Von Bar,* II, n. 306, 307; *Lyon Caen* et *Renault,* IV, n. 655.

[6]) *Diena,* p. 175.

necesităţii dresării actului de protest şi pe aceasta părţile o au în vedere la contractarea obligaţiunii [1]).

Este de remarcat, că şi Institutul de drept internaţional a ajuns în 1885 la concluziunea, că forţa majoră nu se reglementează de legea locului plăţi; dar în dorinţa ca cestiunea să se rezolve după o singură lege, iar nu după mai multe, a recomandat următoarea formulă: «*L'excuse tirée des cas fortuis ou de force majeure n'est admise que si elle est reconnue par la loi du lieu d'émission du titre*» [2]).

Dacă din cauza unor dezastre: inundaţii, cutremure, etc., ce au avut loc în ţara locului plăţii, s'a dispus de autoritatea în drept ca, în faţa acestor cazuri de forţă majoră, să se prelungească termenele de prezentarea şi dresarea protestului, aceste dispoziţiuni nu au pentru tribunalele streine de cât valoarea unor documente pentru a aprecià forţa majoră şi durata ei, bine înţeles în ipoteza că legea acelui tribunal strein admite prelungirea termenului pentru dresarea protestului în caz de forţă majoră.

Iată ce găsim, referitor la această cestiune, în raportul D-lor *Ch. Lyon Caen* şi *Simons,* prezentat din partea comisiunei de revizuire, Conferinţii dela Haga în 1912:

«*Il arrive parfois que les pouvoirs publics compétents dans un pays, en présence d'événements s'étendant soit au territoire tout entier, soit à une partie du territoire (inondation, tremblement de terre, suspension d'un service public, revolution, etc., etc.), proclament l'existence de la force majeure et prolongent, en conséquence, les délais de présentation et de protêt. Ces actes de pouvoirs publics obligent évidemment les tribunau du pays dans lequel ils ont été rendus. A l'égard des tribunaux des antres pays, ils n'ont qu'une valeur de fait; ils peuvent contribuer à faire admettre par ces tribunaux l'existence de la force majeure sans que ceux-ci soient en droit tenus de se conformer aux prescriptions contenues dans les actes d'une autorité étrangère* [3]).

d) Gravă contraversă există în ce priveşte legile, cari acordă moratorii cambiale, ce diferite state le promulgă mai ales în caz de război. Totul depinde de interpretarea ce se dă acestor legi. Dacă legea de moratoriu are un caracter de prelungire a scadenţilor, cum a fost legea românească din 21 Decembrie 1916 (Mon. Of. Nr. 221 din 23 Decembrie 1916), evident că ea nu va avea nici un efect faţă de obligaţii de regres din străinătate, de oarece legea locului plăţii nu poate modificà convenţiunea, căci scadenţa este o cerinţă esenţială a obligaţiunii cambiale [4]); dacă însă legea excepţională opreşte dresarea protestului pentru un anume timp, atunci ne

---

[1]) *Grünhut,* II, p. 583; *Von Bar,* II, n. 310; *Lyon Caen* et *Renault,* IV, 660; *Despagnet,* 537; *Ramella,* 302.

Contra: *Diena,* p. 180—182, care crede că trebue considerată această cestiune la fel cu termenele pentru dresarea protestului.

[2]) A se vedea în *Diena,* III, p. 181.

[3]) Deuxième conférence de la Haye, 1912, Actes, I, p. 97.

[4]) A se vedea *Diena,* III, p. 190; *Ch. Lyon Caen* et *Renault,* ed. 4-a, n. 662, 663.

găsim în situaţiunea ivirii unui caz de forţă majoră şi va fi ţinut în seamă şi într'o ţară străină, dacă legiuirea acelei ţări admite prelungirea termenului de dresarea protestului pentru *vis major* [1]).

---

[1]) *Grünhut,* § 142, nota 52; *Von Bar,* II, n. 310; *Fick,* Ueber internationales Wechselrecht in Beziehung auf Friestbestimmungen, Eberfeld 1872; *Jacqus,* Die durch französichen moratorien Verfügen herforgerufenen Regressfragen, Wien 1872; *Goldschmidt* in Zeitschrift für das gesammte Handelsrecht, XVII, p. 294, 376, 532, XVIII, p. 625 şi urm.; *Bolaffio,* p. 745—752; *Ramella,* 301; *Ottolengi,* 181—182.

După unii autori se aplică *lex loci solutionis,* dacă legea excepţională nu face altceva decât acordă un termen de graţie în favoarea debitorului principal. *Lyon Caen* et *Renaut,* n. 662: *Despagnet,* 537; *Champcomunal,* Annales, 1894, II, p. 249—250; iar după alţii tot aceeaşi lege se observă, dacă ea nu fixează decât termene pentru dresarea protestului: *Weiss,* IV, p. 447, 448; *Grünhut,* § 152, nota 52, *Bartin,* De l'impossibilité d'arriver à la suppression définitive des conflits des lois (Journal de dr. int. privé, 1897, p. 241—245).

Desigur că şi termenul de graţie şi termenul de dresarea protestului se rezolvă după legea locului plăţii, numai că greu se poate restrânge numai la atâta o lege cu caracter de moratoriu. Un înfocat apărător al legii locului plăţii este *Diena,* loc. cit.

REGRESUL CAMBIAL

I. Regresul pentru obţinerea unei cauţiuni.

§ 1. Obţinerea unei cauţiuni în caz de refuz de acceptare.

Cuprinsul. — *92. Drept de regres în caz de refuz de acceptare. — 93. Sistemul anglo-american. — 94. Scopul regresului. — 95. Cine poate cere cauţiune. — 96. Cari sunt obligaţi să dea cauţiune. — 97. Din ce se poate compune cauţiunea. — 98. Cine se poate prevalà de cauţiune. — 99. Nu se poate obţine decât o singură cauţiune. — 100. Durata cauţiunii.*

92. O cambie căreia trasul i-a refuzat acceptarea, numai inspiră încredere că va fi plătită în ziua scadenţii.

Trasul şi eventual indicaţii la nevoie refuzând să accepte, aceasta înseamnează: sau că trăgătorul nu a făcut acoperirea, iar cei ce urmau să accepte nu au încredere în trăgător spre a acceptà; sau, dacă acoperirea a avut loc, trasul e de rea credinţă şi nu voeşte să onoreze cambia. Şi într'un caz şi într'altul posesorul cambiei este îndreptăţit să creadă, că la scadenţă nu va obţine plata şi va avea nevoie de exercitarea acţiunii de regres, ceeace implică un proces, cu tot ansamblu de nemulţumiri, ce însoţeşte în mod firesc valorificarea unui drept în justiţie.

93. Pentru a redà cambiei siguranţa, că plata se va face la scadenţă, legile din toate ţările acordă creditorului cambial o acţiune de regres în contra trăgătorului, a giranţilor şi a avaliştilor lor. Dar, pe când în codul comercial român (art. 339), caşi în cel italian (art. 314), elveţian (art. 714), legea germană, austriacă, ungară (art. 25), etc., prin acţiunea de regres în caz de refuz de acceptare, nu se poate cere de cât o cauţiune; în alte legi, cum e legea engleză, secţiunea 43, § 2, posesorul cambiei este în drept să ceară imediat pe cale de regres plata, fără să mai aştepte scadenţa; în alte legi, în cazul refuzului de acceptare, obligatul de regres acţionat are *facultas solutionis,* putând sau să dea cauţiune, sau să plătească imediat; aşà în Franţa, art. 120; în Belgia, art. 9 p. 10; Olanda, art. 117; Portugalia, art. 229; în fine în alte ţări posesorul cambiei are facultatea de a cere, după alegerea sa, fie cauţiune, fie plata imediată.

Puternice motive militează pentru sistemul anglo-american, adică al plăţii imediate, şi juriştii încă de mult au cerut introducerea lui şi în ţările, în cari până acum avem 2 acţiuni de regres: o acţiune de regres pentru a obţine cauţiune şi o acţiune pentru a obţine plata. La noi azi, în caz de refuz de acceptare, posesorul cambiei va avea 2 procese: unul pentru garanţie şi altul pentru plată (căci este puţin probabil, că trasul va plăti, după ce a refuzat să accepte), ceeace evident nu este spre mulţumirea creditului

în genere. La toate acestea se mai adaogă o serie întreagă de discuţiuni, ce le vom vedea îndată, asupra cauţiuni; când toate acestea pot fi înlăturate prin plata imediată. Trăgătorul este în definitiv acela ce plăteşte pe cale de regres. Giranţii, cari ar achită, se despăgubesc dela el. Ori el nu poate pretinde menajarea, fiindcă, cum foarte bine arată *Grünhut* [1]), dacă trăgătorul nu a făcut acoperirea, este vinovat şi trebue să plătească; dacă a făcut acoperirea, plătind, se va întoarce în contra trasului, şi-i va cere proviziunea şi chiar daune. Şi dacă a făcut acoperirea, trăgătorul are interes să ceară înapoi acoperirea cât mai neîntârziat, să nu aştepte ca trasul să devie insolvabil sau falit. De altfel în practică nici nu se cunoaşte aproape regresul pentru obţinere de cauţiune. Obligaţii de regres preferă să achite scăzând scontul, decât să depue cauţiune, mai ales în ţările în cari mai tot deauna cauţiunea se dă în bani.

Acest principiu admis, însemnează că scadenţa din cambie se respectă numai în ipoteza, că acceptarea nu s'a refuzat. Odată refuzată acceptarea. cambia fiind dezonorată, numai este locul să se încreadă cineva în achitarea ei la scadenţă; deci plata imediată se impune. Astfel ne explicăm, de ce ambele conferinţe pentru unificarea dreptului cambial (1910 şi 1912) au admis recursul pentru plată chiar mai înainte de scadenţă, dacă s'a refuzat acceptarea [2]).

94. Trăgătorul şi giranţii sunt garanţi solidari, că, la cererea posesorului, cambia va fi acceptată în întregime şi fără restricţiuni. Condiţiunea existenţii dreptului de regres este ca să fie un refuz de acceptare, o acceptare parţială sau o acceptare cu alte restricţiuni, constatate însă printr'un protest de neacceptare sau prin declaraţia cerută de art. 331, bine înţeles dacă printr'o clauză posesorul nu a fost dispensat de aceste formalităţi. (Art. 339 şi art. 288 c. com.).

Scopul regresului în legislaţia noastră este obţinerea unei garanţii, că la scadenţă, se va obţine suma din cambie şi cheltuelile pricinuite de refuzul de acceptare.

Dacă refuzul e numai parţial, cauţiunea trebue să fie suficientă a acoperì partea neacceptată din sumă, plus cheltuelile.

Sub imperiul codului de comerţ obligatul de regres nu se poate liberà de îndatorirea de a da cauţiune, plătind imediat, de oarece codul de comerţ, în articolul 316 a proclamat că «*posesorul cambiei nu poate fi silit a primì plata înainte de scadenţă*», însă nimic nu împedică, ca să depue drept cauţiune suma din cambie, împreună cu cheltuelile protestului şi a cererii de cauţiune [3]).

[1]) *Grünhut,* § 119, nota 2.

[2]) A se vedea expunerea D-lor *Lyon Caen* şi *Simons* (Actes, I, p. 91). In acelaş sens proectul italian din 1922.

[3]) Conform; *Bonelli,* n. 272. In mod categoric, art. 25, al 2 din legea germană. In legea austriacă şi ungară (art. 25, al. 2), depunerea se face numai atunci când părţile nu se înţeleg. A se vedea *Grünhut,* § 119, nota 4, care e de părere că depunerea să se facă nu la locul plăţii, ci acolo unde obligatul de regres, în mod normal, trebue să-şi îndeplinească obligaţiunea sa. Cu drept însă, *Bonelli,* 272, nota 6, combate această părere, căci cauţiunea (depunerea) trebue să se facă în scopul de a garantà plata în locul prevăzut în cambie că trasul va plătì, iar nu în altă parte.

95. *Cine poate cere cauţiune?* Cauţiunea o poate cere: a) posesorul, care a constatat refuzul de acceptare prin actul de protest, legitimându-se printr'un şir neîntrerupt de giruri (art. 309). El nu e obligat să prezinte de cât actul de protest, de oarece a putut gira cambia şi-i suficient protestul, fiindcă în acest act este transcrisă cambia, aşà că se poate foarte bine vedea, dacă, cel ce cere cauţiunea, este legitimat să îndrepte această cerere [1]).

b) Cauţiunea o mai poate cere şi orice obligat de regres dela predecesorii lui, cu simpla condiţiune să fie în posesiunea actului de protest, căci, caşi posesorul cambiei din momentul dresării protestului, reclamantul nu e nevoit să posedă cambia în momentul cererii cauţiunii, ci e destul ca cu actul de protest să dovedească, că este obligat de regres şi pârâtul este predecesorul lui; că, cu alte cuvinte, în caz de neplată la scadenţă reclamantul va putea să fie chemat să plătească el şi, în vederea acestei eventualităţi, recurge la garanţia, ce legea îi dă dreptul să obţie dela giranţii (şi avaliştii lor) cari îl preced. Girantul, care se află în posesiunea protestului, nu e ţinut să dovedească, că el a dat o cauţiune, de oarece înfăţişarea protestului însemnează că posesorul cambiei a avut destulă încredere în el şi nu i-a cerut cauţiune, dar i-a înmânat actul de protest tocmai în scopul, ca acel girant să se acopere printr'o cauţiune dela oricare obligat de regres [2]).

c) Pot cere cauţiune şi toţi cei ce au obţinut şi girat cambia posterior dresării protestului de neacceptare, dar pentru legitimarea lor nu e suficient prezentarea actului de protest, de oarece din transcrierea cambiei cuprinsă în acel act nu reese că reclamantul a dobândit cambia prin gir şi că ar fi prin urmare creditor eventual al aceluia, dela care pretinde cauţiune. Prin urmare actul de protest se va prezentà împreună cu cambia, fiindcă numai din ea se vede şirul neîntrerupt de giruri.

Cei ce au obţinut cambia, după dresarea actului de protest de neacceptare, cunoscând acest lucru, se înţelege, că au renunţat să mai ceară cauţiune dela acei ce au transmis cambia posterior dresării protestului, rămânându-le recursul în potriva giranţilor anteriori protestului [3]).

---

[1]) Conform: *Grünhut,* § 119; *Staub,* art. 26, n. 4.

[2]) Conform: *Vivante,* n. 1213. Contra: *Bonelli,* 273, nota 7: *Supino,* 465; *Vidari,* 6742, cari cer ca obligatul de regres, care pretinde cauţiune, să dovedească, că şi el a dat cauţiune. In Franţa se interpretează legea (art. 120) tot în sensul că girantul trebue să fi dat o cauţiune pentru a avea dreptul să pretindă cauţiune dela obligaţii lui de regres. A se vedea, *Lyon Caen* et *Renault,* 235; *Boistel,* 790; *Namur,* 475.

Credem că întrucât fiecare giratar este interesat să se accepte cambia, el poate cere cauţiune fiind în posesiunea protestului, de oarece toţi predecesorii săi şi-au luat obligaţiugea faţă de el că polița va fi acceptată. De aceea legiuitorul german în art. 26 a fost în nota justă când a zis:

«Primitorul şi fiecare dintre giratari sunt în drept prin posedarea protestului dresat pentru neacceptare, să ceară garanţie dela trăgător şi dela ceilalţi predecesori şi să acţioneze pe calea procedurii cambiale.

«Cel ce exercită recursul în garanţie nu este ţinut să observe ordinea girurilor şi nici nu-i legat de alegerea ce ar fi făcut-o.

«Nu este nevoe de prezintarea cambiei şi dovedirea că cel ce exercită recursul în garanţie a dat el însuş garanţie urmăritorilor lui». In acelaş sens legea austriacă şi ungară, art. 26.

[3]) Conform: *Grünhut,* § 119, nota 7, care arată că şi raportul de cont curent dintre părţi exclude ideea de a cere cauţiune.

96. *Cari sunt obligaţi să dea cauţiune?* Toţi aceia, cari în caz de neplată la scadenţă, ar fi ţinuţi să plătească pe cale de regres, sunt obligaţi să dea cauţiune. Deci toţi giranţii şi avaliştii lor, exceptându-se giranţii, cari au înserat în girul lor clauza «*fără oblig*», «*fără garanţie*» sau alte echivalente, cum şi cei ce au girat cambia însoţind-o de protestul de neacceptare sau chiar fără această însoţire, atunci când giratarul cunoştea refuzul de acceptare şi dresarea protestului.

Obligaţii de regres sunt ţinuţi a da garanţie în mod solidar, fără să poată pretinde, ca cererea să se adreseze după ordinea girurilor. Cel îndreptăţit la cauţiune, o poate cere deodată dela toţi obligaţii de regres, dela unii numai dintrânşii, indiferent de ordinea girurilor, fără ca prin alegerea ce face, să sufere vre-o stânjenire în acţiunea de regres pentru plată [1]).

97. *Din ce se poate compune cauţiunea?* Legiuitorul prin cauţiune înţelege atât o fidejusiune, cât orişice altă garanţie: gaj, o depunere de sumă de bani, un aval, etc. Dacă părţile nu se înţeleg asupra prestării cauţiunii, va decide justiţia [2]).

Fidejusorul este obligat solidar cu persoana garantată, dar nu e obligat cambiarmente, ci un obligat de drept comun; astfel că în contra lui nu se pot exercită rigorile dreptului cambial. De asemenea fidejusorul, care plăteşte cambia, are o acţiune în contra celui garantat, dar nici această acţiune nu e o acţiune cambială, de oarece subrogarea în acţiunea cambială nu e acordată fidejusorului, cum e acordată avalistului [3]).

98. *Cine se poate prevală de cauţiune?* Cauţiunea se dă celui ce o cere, iar nu posesorului cambiei, care se va legitimă ca atare la scadenţă. Dacă cambia a circulat, aşă încât cel ce a dat cauţiunea, este obligat de regres faţă de mai multe persoane, toţi aceştia pot cere ca acea cauţiune să fie stipulată şi în favoarea lor. Fără o cerere din partea lor, cel ce a obţinut cauţiunea se poate oricând învoi cu dătătorul de cauţiune, spre a fi ridicată garanţia dată.

Cauţiunea dată pentru un obligat de regres profită tutulor obligaţilor, ce urmează celui garantat, în sensul că ei nu pot fi obligaţi decât să obţie extinderea cauţiunii şi în favoarea reclamantului, afară numai dacă acesta din urmă nu pretinde, că garanţia dată e insuficientă şi, în asemenea ipoteză, se va decide pe cale judecătorească.

Dacă cel ce a dat cauţiune obţine şi el o cauţiune dela alt obligat de regres, este logic să admitem că noua cauţiune fiind ţinută pentru toţi obligaţii următori, prima cauţiune poate fi ridicată, căci altminteri am imobilizà fără nici un folos un număr de cauţiuni, ceeace nu ar fi spre bunul mers al afacerilor [4]).

[1]) A se vedea *Vivante,* 1215; *Grünhut,* § 119. In legea germană şi austriacă în art. 26 se găseşte următorul aliniat: «Cel ce exercită recursul în garanţie nu este ţinut să observe ordinea girurilor şi nici nu-i legat de alegerea, ce ar fi făcut».

[2]) A se vedea *Vivante,* 1218; *Bonelli,* 272.

[3]) Conform: *Bonelli,* n. 274.

[4]) Conf.: *Vivante,* 1219; *Bonelli,* 273.

Acest din urmă autor susţine însă că cauţiunea se dă nu pentru cel ce o cere, ci pentru cambie; de unde trage concluzia, că cel ce a obţinut-o nu poate dispune de ea în detrimentul altora.

In legea germană, referitor la situaţiunea cauţiunii faţă de mai mulţi obligaţi de regres, găsim articolul 27 reprodus întocmai şi de legea austriacă şi ungară (art. 27):

«Garanţia dată răspunde nu numai faţă de cel ce a exercitat recursul, ci şi faţă de toţi ceilalţi următori ai acelui ce a dat garanţia, întrucât ei exercită recursul în garanţie. Aceştia sunt îndreptăţiţi să pretindă garanţii mai mari numai în cazul, când obiecţiunile lor relativ la felul şi quantumul garanţiei date sunt întemeiate».

99. Deşi pot fi mai mulţi obligaţi solidari, nu se poate pretinde câte o cauţiune dela fiecare, ci numai una singură, fie dela toţi laolaltă, fie dela obligatul ales de reclamant, după bunul său plac; căci după cum nu se poate cere decât o singură plată, tot aşa nu se poate obţine decât o singură cauţiune. Odată obţinută o cauţiune scopul legii este atins: creditorul eventual—până la scadenţă nu avem decât creditor eventual—este suficient garantat, că va avea de unde să se despăgubească.

De altfel cauţiunea se prestează în schimbul înmânării protestului de neacceptare, pentru a da putinţă şi celui ce a dat cauţiunea de a cere la rându-i cauţiune dela obligaţii săi de regres şi aşa mai departe; astfel că cel ce a obţinut cauţiune, în regulă generală nu mai e în posesiunea protestului pentru a mai cere încă o cauţiune [1]).

100. *Durata cauţiunii.* Cauţiunea se restitue sau, dacă ea consistă în o fidejusiune, fidejusorul este liberat:

1. dacă s'a obţinut în urmă acceptarea fără restricţiuni din partea trasului sau a indicaţilor la nevoie, achitându-se însă cheltuelile ocazionate de neacceptarea la prima invitaţiune [2]);

2. dacă posesorul cambiei a decăzut din acţiunea cambială în contra persoanei, pentru care s'a dat cauţiunea, întrucât fiind stinsă obligaţiunea principală, se stinge şi cea accesorie;

3. dacă acţiunea cambială s'a stins prin prescripţiune;

4. dacă cambia a fost achitată de debitorul principal sau de un obligat de regres anterior celui garantat prin cauţiune (deci plata făcută de un debitor al debitorului cauţionat);

5. în caz când s'a oferit o cauţiune pentru un obligat de regres anterior celui deja cauţionat, ipoteză de care ne-am ocupat mai sus (n. 98).

§ 2. Obţinerea unei cauţiuni în caz de nesiguranţă din partea acceptantului sau a emitentului unui bilet la ordin.

Cuprinsul. — ***101. Raţiunea legii.—102. Cazurile de nesiguranţă.—103. Data celor trei cazuri.—104.—Condiţiunile pentru exercitarea regresului spre a obţine cauţiune.—105. Cine este în drept a cere cauţiune.***

101. Legea acordă posesorului cambiei şi giranţilor dreptul de a cere cauţiune pe cale de regres, atunci când acceptantul unei cambii trate, sau emitentul unui bilet la ordin numai prezintă siguranţa, că va plăti la scadenţă.

[1]) A se vedea *Vivante*, 1216, dar mai ales *Grünhut*, § 119, p. 379—381.

[2]) Cauţiunea garantează şi cheltuelile ocazionate de refuzul de acceptare. A se vedea *Grünhut*, § 119 nota 21.

Raţiunea legii este uşor de găsit: dacă refuzul de acceptare îndrituește a cere cauţiune, când poate la scadenţă trasul se va răsgândì şi va plătì; cu atât mai vârtos cauţiunea trebue dată, când acceptantul este insolvabil, aşà că e aproape exclus ca el să plătească în întregime cambia la scadenţă.

102. *Cazurile de nesiguranţă.* Legea prevede şi enumeră în mod limitativ [1]) cazurile, în cari plata nu e sigură din partea acceptantului sau a emitentului. Aceste cazuri sunt în număr de trei:

1⁰. Acceptantul sau emitentul a fost declarat falit. In această situaţiune, posesorul cambiei, până la scadenţă, trebue să aştepte procedura de lichidare a falimentului; iar dacă a sosit scadenţa şi nu a primit întreaga sumă din masa falimentului, dresează protest şi se îndreaptă pe cale de regres în contra celorlalţi obligaţi. Pentru a asigurà pe posesor, că va fi plătit la scadenţă, legea îi dă dreptul să ceară cauţiune, de oarece, sub imperiul legislaţiei noastre, falimentul obligatului principal nu atrage scadenţa obligaţiunii cambiale faţă de obligaţii de regres, cari nu sunt faliţi [2]).

2⁰. Acceptantul sau emitentul au suspendat plăţile. Legiuitorul s'a preocupat de ipoteza, când un comerciant nu mai plăteşte datoriile sale, fără însă a fi declarat în faliment. Dacă un comerciant şi-a suspendat sau nu plăţile, este o cestiune de fapt, pe care o apreciază suveran instanţa de fond. Avem de observat însă că legiuitorul nu întrebuinţează expresiunea «*încetarea plăţilor*», pe care o citim în art. 695 şi 696 c. com., ci «*suspendarea plăţilor*», dar credem că în mintea legiuitorului aceste două noţiuni se confundă [3]).

3⁰. O execuţiune în contra acceptantului sau a emitentului a rămas fără efect. Acest al treilea caz priveşte mai mult pe necomercianţi. In contra acestora se pot mai lesne exercità executări individuale fără ca să se poată scoate din urmărirea bunurilor mobiliare şi imobiliare suma necesară spre a îndestulà pe creditorul urmăritor. La comercianţi lucru e mai simplu, căci la ei avem încetarea plăţilor, avem falimentul. La necomercianţi legea cambială nu admite altă probă a insolvabilităţii decât dovada, că a avut loc o execuţiune fără rezultat.

103. *Data celor 3 cazuri.* In legea germană se face distincţiune între declararea în faliment şi încetarea plăţilor, deoparte, şi între o executare fără rezultat, de altă parte. Pe când în primele două cazuri este indiferent data evenimentului: poate fi anterioară acceptării (sau a emiterii la biletul la ordin), după cum poate fi posterioară; din potrivă în ce priveşte o executare fără rezultat, ea trebue neapărat să fi avut loc după emiterea cambiei [4])

---

[1]) A se vedea art. 340 c. com. român., art. 29 legea germană, austriacă, ungară. Este de observat că în legea ungară sunt numai două cazuri: falimentul şi o executare fără rezultat. Că enumerarea e limitativ făcută, a se vedea: *Grünhut,* § 120, p. 384; *Bonelli,* 276.

[2]) A se vedea *Bonelli,* n. 276, pag. 532.

[3]) *Bonelli,* arătând, că prin încetarea plăţilor se înţelege neputinţa de a plăti, chiar dacă materialmente, prin mijloace ruinătoare, se mai fac plăţi, socoteşte că suspendarea plăţilor însemnează refuzul nejustificat de a plăti, chiar de ar fi în putinţă de a plăti. Cu alte cuvinte poate să existe încetare de plăţi, fără să fie suspendare de plăţi, cum de altă parte poate fi suspendare fără încetare de plăţi *(Bonelli,* n. 276).

[4]) A se vedea *Grünhut,* § 120, p. 386.

Această deosebire a trecut în legea austriacă (art. 29) şi legea ungară (art. 29), însă nu a fost imitată de legiuitorul italian şi nici de cel român.

La noi legea nu cere ca cele 3 evenimente să se fi petrecut într'o anume epocă. Ele pot apărea după emitere, după acceptare, dar puteau să existe chiar mai înainte, cu o condiţiune însă, ca cel ce dobândeşte cambia, să nu aibă cunoştinţă în momentul dobândirii de solvabilitatea nesigură a acceptantului sau a emitentului. Cine dobândeşte titlul cunoscând, buneoară, falimentul acceptantului, nu se mai poate plânge, căci a consimţit să aibă drept debitor principal un insolvabil[1]).

104. *Condiţiunile pentru exercitarea regresului spre a obţine cauţiune.* Pentru a exercită acest regres trebue să se dovedească îndeplinirea următoarelor condiţiuni:

a) Reclamantul trebue să facă dovada că acceptantul (iar la biletul de ordin, emitentul) este falit, a suspendat plăţile sau că o urmărire silită în contră-i a rămas fără rezultat. In caz de faliment şi de executare rămasă fără rezultat proba e uşor de administrat, căci în primul caz se va prezentă copie după sentinţa de declarare, iar în al doilea caz un certificat sau copie după actele dresate de autoritatea sezizată cu urmărirea. In caz de suspendare a plăţilor, proba e puţin mai dificilă: ea va rezultă din existenţa unor proteste de neplată, din depuneri de martori, din închiderea magazinului, fuga comerciantului, etc., toate acestea cestiuni de fapt, cari sunt în stare să facă convingerea judecătorului, că într'adevăr comerciantul nu mai face faţă obligaţiunilor sale.

b) Pe lângă dovada dela litera *a,* cel ce pretinde cauţiunea pe cale de regres, mai trebue să probeze că s'a adresat acceptantului (emitentului la biletul la ordin), dar acesta a refuzat să-i dea cauţiune; iar pe de altă parte nu s'a obţinut o nouă acceptare dela indicaţii la nevoie. Aceste refuzuri se vor constată printr'un protest sau o declaraţie conform art. 331.

Legea cere ca reclamantul mai înainte de a se îndreptă împotriva obligaţilor de regres[2]), să se adreseze acceptantului (sau emitentului) şi să constate în mod solemn refuzul lui de a da cauţiune; dar nicăeri legea nu obligă pe acceptant a da cauţiune şi nici nu acordă acţiune cambială — care în general ar fi inutilă — împotrivă-i spre a fi îndatorat judecătoreşte la darea unei cauţiuni.

Art. 340 c. com., corespunzător articolului 315 c. com. italian, îşi trage origina din art. 29 al ordonanţii cambiale germane din 1848, care nu prevedea acţiune cambială pentru cauţiune în contra acceptantului (emitentului, la biletul la ordin), şi numai în congresul din Nürnberg s'a introdus, prin Novella 6-a, o acţiune cambială şi în contra acceptantului, dispoziţiune trecută în legea austriacă şi în codul elveţian (art. 748), dar nu în legea ungară[3]).

[1]) A se vedea *Bonelli,* n. 276 nota 11; *Vivante,* 1214; *Grünhut,* § 120 nota 8.

[2]) Art. 340 vorbeşte de giranţi şi trăgători, dar cauţiunea se poate cere dela toţi obligaţii de regres, deci şi dela avaliştii giranţilor şi trăgătorului. A se vedea *Bonelli,* n. 278, pag. 537; *Vivante,* 1215.

[3]) A se vedea, *Grünhut,* § 120, nota 15; *Staub,* art. 29 n. 12; *Bonelli,* n. 277, pag. 535. *Vivante,* 1217, *Sorani,* I, p. 384, sunt de părere că se poate exercită acţiune cambială în potriva acceptantelui spre a da o cauţiune.

Codul comercial român prevede prin urmare o interpelare adresată acceptantului (emitentului la biletul la ordin), dar nu şi aceluia care a dat un aval pentru acceptant sau emitent şi nici coemitenţilor şi coacceptanţilor, când un coemitent sau un coacceptant se găseşte într'unul din cele 3 cazuri prevăzute de art. 340, de oarece legea sancţionează cu decăderea neadresarea prealabilă către însăş persoana a cărei solvabilitate e nesigură şi, se ştie, că decăderile sunt de strictă interpretare [1]).

105. *Cine este în drept a cere cauţiune.* In ce priveşte legitimarea pentru a obţine cauţiune din cauza solvabilităţii nesigure a acceptantului sau a emitentului, avem aceleaşi reguli caşi la regresul pentru refuz de acceptare, reguli ce le-am expus mai sus. De asemenea a se vedea acolo cele arătate cu referinţă la: cine sunt obligaţi a da cauţiune; din ce se compune cauţiunea; cine se poate prevalà de cauţiune; numai o singură cauţiune se poate obţine; durata cauţiunii.

§ 3. Regresul pentru obţinerea unei cauţiuni în dreptul internaţional.

Cuprinsul. — *106. Cum se rezolvă conflictele de legislaţiuni în această materie*

106. Legile diferitelor ţări diferă, după cum am văzut mai sus, în ce priveşte consecinţele refuzului de acceptare cum şi a consecinţelor ce rezultă din solvabilitatea nesigură a acceptantului (la trată) şi a emitentului (la biletul la ordin). In caz de conflict de legislaţii, vom ţine seama de principiul că obligaţiunile cambiale sunt autonome unele de altele şi că îndatorarea de a da cauţiune este un efect al obligaţiunii, ce cel ţinut de regres şi-a luat-o, aşà că legea sub care s'a născut fiecare obligaţiune de regres va arătà: când e locul de a da cauţiune şi sub ce condiţiuni; care e întinderea cauţiunii; dela cine se poate cere cauţiune; care e persoana în drept a o cere. Legea care guvernează însăşi esenţa fiecărei obligaţiuni de regres, va decide drepturile celui ce reclamă în potriva obligaţilor de regres: adică dacă are drept să ceară cauţiune, sau are drept să ceară plata anticipată; dacă alternativa între cauţiune şi plată este lăsată la alegerea creditorului sau din potrivă la alegerea debitorului [2]).

---

[1]) Conf.: *Grünhut,* § 120 nota 11, care citează şi jurisprudenţa germană şi austriacă. Contra, în ce priveşte pe avalistul acceptantului, sau al emitentului, *Bonelli,* 277 nota 11.

[2]) Conform: *Diena,* III, n. 230; *Esperson,* Diritto cambiario internazionale, n. 39; *Lyon-Caen* et *Renault,* IV, n. 648; *Audinet,* Principes élém. de dr. int. privé, Paris 1894, n. 750.

In caz de refuz de acceptare în legea engleză sect. 43 n. 2, creditorul poate pretinde imediat plata dela obligaţii de regres. In alte legi debitorul are o *facultas solutionis:* cod. com. francez, art. 12[1]; legea belgiană din 20 Mai 1872, art. 9, 10; cod. com. portugez, art. 292; cod. olandez, art. 177. In alte legi alegerea o are creditorul: legea suedeză, art. 25, 29; cod. spaniol, art. 481; codul chilian, art. 687; cod. argentinian, art. 651.

In caz de solvabilitate nesigură: In Franţa falimentul acceptantului sau al emitentului dă loc la cauţiune, dar obligaţii de regres au facultatea de a plăti imediat (art. 163 şi 444). Mai mult regresul pentru cauţiune are loc şi în cazul când trăgătorul unei trate încă neacceptate ar fi fost declarat falit (art. 444), ceeace nu e în codul român, nici în cel italian şi nici în legile: germană, austriacă, ungară, etc.

II. Obținerea plății pe cale de regres.

§ 1. Condițiunile exercitării regresului cambial pentru obținerea plății.

Cuprinsul.—*107. Enumerarea condițiunilor.—108. Constatarea înfățișerii cambiei la scadență și refuzul trasului.—109. Înștiințarea că s'a dresat protestul de neplată.—110. Înștiințarea între diferiții obligați.—111. Forma în care se face înștiințarea și dovada.—112. Termenul de înștiințare.—113. Sancțiuni în caz de violarea art. 342.—114. Continuare: perderea dreptului de a cere procente și cheltueli.—115. Dreptul la despăgubiri.—116. Termenele pentru exercitarea regresului.—117. Sistemul legii române în comparație cu sistemul legilor germanice.—118. Regula de drept intern (art. 345) și regula de drept internațional (art. 346).—119. Continuare: regula de drept internațional.—120. Ipoteze nemenționate de lege.—121. Cum se calculează termenele, când acțiunea este exercitată de un obligat de regres.—122. Schimbarea reședințelor obligaților de regres.—123. Războiu maritim.—124. De când începe să curgă termenul de regres.—125. Cum se calculează termenele.—126. Pluralitatea de obligați de regres.—127. Inlăturarea decadenții.*

107. Știm că sunt două feluri de obligați cambiali: obligați direcți și obligați de regres. Obligații direcți sunt: la trată, acceptanții și avaliștii lor; iar la biletul la ordin, emitentul și avaliștii lui. Obligații de regres sunt: giranții și avaliștii lor, iar la trate obligat de regres este și trăgătorul (și avaliștii lui).

Toți obligații de regres garantează în mod solidar, că trasul — iar la biletul la ordin, că emitentul — va plăti suma din cambie. Prin urmare obligațiunea lor nu este directă ca aceea a acceptantului sau a emitentului, ci subsidară, de regres.

Deși obligații de regres sunt solidari ținuți împreună cu acceptantul și emitentul la biletul la ordin, totuși obligațiunea lor subsistă în întregime numai dacă posesorul cambiei îndeplinește următoarele condițiuni: 1) dacă dovedește, în forma solemnă cerută de lege (protest), că la scadență s'a înfățișat cambia trasului — emitentului la biletul la ordin — dar acesta a refuzat să plătească, sau a plătit numai o parte din sumă; 2) dacă dovedește că a înștiințat pe girantul său, în termenul prevăzut de lege despre protestarea cambiei și în fine 3) dacă exercită regresul într'un termen scurt, fixat și acesta de lege.

108. Să examinăm pe fiecare din aceste condițiuni în parte.

a) *Constatarea înfățișerii cambiei la scadență și refuzul trasului (eventual a indicaților la nevoie și a acceptantului pentru onoare).* De această condițiune ne-am ocupat pe larg și am văzut că mijlocul de probațiune este

---

In Olanda (art. 115, 178), Portugalia (art. 312, 313), Argentina (art. 725) în caz de faliment al acceptantului, obligații de regres au *facultas solutionis.*

In Spania (art. 510) în caz de faliment al acceptantului, creditorul are dreptul la plata imediată și tot așà în Belgia, art. 54 și Chili, art. 725.

In Olanda chiar insolvabilitatea trasului, căruia nu i s'a cerut acceptarea, dă dreptul de a cere cauțiune (art. 155, 178). A se vedea *Grünhut,* § 120 nota 2.

protestul, care însă poate fi înlocuit printr'o declarațiune datată și semnată de persoana, care refuză să plătească, însă această declarare trebue să fie învestită cu data certă în termenul prescris pentru facerea protestului, sau cel mai târziu în cele 24 ore, cari urmează după expirarea acestui termen.

Tot cu acea ocaziune am examinat ce însemnătate are clauza «*fără protest*» sau «*fără cheltueli*», cum și necesitatea dresării protestului de neplată chiar dacă s'a dresat mai înainte protest de neacceptare și adăogăm acum, că nici existența unui protest de solvabilitate nesigură a acceptantului sau a emitentului nu dispensează de protestul de neplată; după cum nu dispensează moartea, falimentul sau incapacitatea trasului și a emitentului (eventual a indicaților la nevoie, a acceptantului pentru onoare).

109. b) *Înștiințarea că s'a dresat protestul de neplată.* Posesorul cambiei este îndatorat să înștiințeze pe girantul său nemijlocit (adică persoana, care i-a transmis cambia prin gir) că trasul sau emitentul a refuzat plata și această înștiințare trebue să aibă loc în cele două zile dela data protestului sau a declarării ce-i ține locul, iar în cazul unei clauze, care dispensează de protest, în cele două zile ce urmează zilei în care s'ar fi dresat protestul, dacă nu există clauza de dispensă [1]).

Înștiințarea la timp este o condițiune *sine qua non* pentru ca posesorul cambiei să-și conserve regresul în toată plenitudinea lui. Omisiunea înștiințării atrage după sine perderea dreptului de a cere dobinzi și cheltueli, fiindcă legea presupune că obligatul de regres înștiințat de neplată ar fi luat el însuș măsuri pentru imediata achitare. Mai mult legea mai prevede, că cel ce a omis să înștiințeze de neplată, este răspunzător față de toți obligații de regres (legea zice «toți giranții», uitând pe trăgător, care e și el obligat de regres fără să fie girant) de repararea daunei cauzate prin această omisiune (art. 342 al. ultim).

110. Posesorul cambiei trebue să înștiințeze pe girantul său imediat, adică persoana, care i-a transmis cambia prin gir; acest girant pe girantul imediat anterior și așà din girant în girant înștiințarea merge până la beneficiarul unui bilet la ordin și până la trăgător la cambia trată.

Trăgătorul este obligat de regres și el trebue înștiințat de neplata cambiei, căci față de trăgător se îndeplinesc toate diligențele cerute pentru giranți (argument tras din art. 350; art. 282 al. 2). De altfel orice girant înștiințat trebue să facă aceeaș înștiințare autorului său nemijlocit, ori trăgătorul este autorul nemijlocit al beneficiarului, care este în acelaș timp primul girant [2]); de aceea și art. 342 prevede că înștiințarea trebue să ajungă până la trăgător.

Acceptantul unei cambii domiciliate nu e obligat de regres și deci față de el nu există îndatorirea de a-l înștiința. Dispoziținea legii referitoare la

---

[1]) Vezi *infra*, la finele numărului 112.

[2]) Conform: *Vivante*, 1328; *Bonelli*, 284; *Grünhut*, § 123; *Staub*, art. 45, n. 2 cu jurisprudența germană în acelaș sens. In sensul că trăgătorul este un obligat de regres, a vedea și Casația III, 19 Martie 1923, *Jurisprudența română*, 1923, n. 193.

înştiinţare trebue interpretată în mod restrictiv, de oarece posesorul cambiei are în principiu numai drepturi şi numai excepţional şi obligaţiuni [1]).

Un girant, care a înserat în girul său clauza «*fără oblig*», «*fără garanţie*» sau alta, care arată că acel girant nu garantează plata, nu are dreptul la notificare, căci notificarea se face obligaţilor de regres, iar cel ce a transmis cambia fără garanţie, nu e obligat de regres în sensul legii. Un asemenea girant nu poate fi acţionat în judecată să plătească suma din cambie [2]).

In ce priveşte pe avaliştii obligaţilor de regres, legea nu cere să li se notifice neplata cambiei la scadenţă, de oarece avalistul nu este autorul vreunui girant şi după cum am văzut măsura de înştiinţare nu e susceptibilă de extindere dincolo de marginele fixate de codul comercial [3]).

In schimb faţă de trăgător şi giranţi obligaţiunea înştiinţării subsistă, chiar dacă obligatul de regres ar fi falit, incapabil, sau ar fi domiciliatar sau chiar acceptant prin intervenţiune [4]).

Dacă un girant sau trăgător a convenit să nu fie înştiinţat, desigur că un asemenea obligat de regres, nu se poate plânge, că nu i s'a trimis la timp înştiinţarea. Dar o asemenea stipulaţiune nu se poate deduce din clauza «*fără protest*» sau «*fără cheltueli,* care dispensează de dresarea protestului, dar nu de îndatorirea de a înfăţişà cambia şi a înştiinţà pe girant, că la scadenţă cambia nu a fost achitată [5]).

Dacă girantul, imediat anterior celui ce face înştiinţarea, n'a arătat în gir, care este domiciliul său, se presupune că el a renunţat la înştiinţare [6]). In asemenea ipoteză, înştiinţarea trebue să fie dată girantului anterior, care şi-a indicat domiciliul în gir.

Dispensarea de a înştiinţà pe vreun girant, nu dispensează pe acel girant de a transmite mai departe înştiinţarea în cazul când, cu toată lipsa de obligaţiune, el a fost înştiinţat, de oarece legea îndatorează pe «orice girant înştiinţat» să facă aceeaş înştiinţare autorului său nemijlocit (art. 342 al 2). [7]).

Odată înştiinţarea dată autorului nemijlocit, legea este satisfăcută şi cel ce a dat înştiinţarea, nu are a se mai interesà, dacă girantul înştiinţat a trimes la rându-i înştiinţarea obligatului său de regres nemijlocit: fiecare obligaţiune este de sine stătătoare şi neîndeplinirea uneia nu atrage sancţiuni pentru o alta.

111. In ordonanţa cambială germană [8]), modelul codului italian şi român, se prescrie că înştiinţarea trebue făcută în scris, punându-se la dispoziţia

[1]) A se vedea autorii citaţi în nota precedentă.

[2]) Conf.: *Vivante,* 1331; *Bonelli,* 284; *Supino,* 496; *Grünhut,* § 123 p. 412; *Staub,* art. 45 nota 3.

[3]) Conform: *Grünhut,* § 123, nota 9; *Vivante,* 1331; *Bonelli,* 284

[4]) Conf. *Grünhut,* § 123. p. 410; *Staub,* art. 45, n. 2.

[5]) A se vedea, *supra,* n. 88.

[6]) Prin urmare cel ce a girat fără a arăta în gir domiciliul său nu are drept la înştiinţare, chiar dacă era cunoscut celeilalte părţi acel domiciliu: *Grünhut,* § 123, nota 14; *Bouelli,* n. 284.

[7]) Conf.: *Vivante,* 1331; *Grünhut,* § 123, p. 411; *Staub,* art. 45, n. 1.

[8]) Art. 45; de asemenea art. 45 legea ungară.

celui obligat să înştiinţeze un mijloc uşor de a probà, că a înştiinţat în scris: prezentarea unei adeverinţe din partea administraţiunii poştei, doveditoare că s'a expediat acelei anumite persoane, înăuntrul termenului prescris de lege, o scrisoare recomandată.

In spiritul ordonanţei germane se cere neapărat o înştiinţare scrisă: deci nu se poate scuzà lipsa acestei formalităţi dovedindu-se, că faptul era cunoscut şi prin urmare nu era necesară o înştiinţare scrisă [1]). Pe de altă parte legea prevede scrisoarea recomandată ca mijloc de a transmite înştiinţarea scrisă, dar dacă partea întrebuinţează altă cale, este datoare să probeze, că înştiinţarea scrisă a ajuns la acela, căruia îi era adresată, probă ce nu se cere în cazul scrisorii recomandate [2]).

In codul italian (articolul 317) şi apoi în cel român (articolul 342) a fost admisă îndatorirea de a înştiinţà de neplată pe girantul imediat anterior, dar înştiinţarea nu trebue — ca în ordonanţa germană — să fie neapărat dată prin scris, ci poate fi dată şi verbal; iar pentru dovedirea înştiinţării orice dovadă este admisibilă, deci şi proba testimonială [3]).

Dacă înştiinţarea s'a făcut prin scrisoare recomandată — ca şi în ordonanţa germană — este destul a se prezentà recepisa poştei; cel ce a expediat-o este descărcat de orice răspundere, riscurile transportului scrisorii nu-l privesc [4]). Legea stabileşte o prezumţiune că o scrisoare recomandată a ajuns la destinaţiune şi că ea cuprindea încunoştiinţarea că s'a refuzat plata cambiei şi această prezumţiune nu poate fi înlăturată decât prezentându-se, de partea cealaltă, scrisoarea recomandată spre a se vedea că ea nu cuprinde înştiinţarea refuzului de plată [5]).

De asemenea necerându-se înştiinţare scrisă, posesorul cambiei (sau oricare girant) nu va avea nici o răspundere, când va dovedì, că girantul său imediat anterior avea într'alt mod cunoştiinţă de refuzul plăţii [6]), bunеoară fiindcă a asistat la dresarea protestului, sau a fost domiciliatar ori acceptant pentru onoare şi avea cunoştiinţă că se dresase protest.

Articolul 342 din codul comercial român diferă în redactare atât de textul italian cât şi de cel german. Pe când în aceste texte se vorbeşte de înştiinţarea neplăţii cambiei, în articolul român se opune: «Posesorul cambiei protestate trebuie să înştiinţeze pe girantul său despre aceasta», aşà că pe când în Germania şi Italia [7]) este suficient, ca în încunoştinţare să se arate că trasul (sau eminentul) a refuzat plata, la noi înştiinţarea trebue să cuprindă şi menţiunea că s'a dresat protest de neplată, căci numai astfel obligatul de regres va şti, că trebue să ia măsuri, ca el însuş să facă plata. Dacă nu s'a dresat protest, el nu are nici o obligaţiune faţă de cel ce nu a fost diligent.

112. *Termenul de înştiinţare.* Inştiinţarea trebue dată înăuntrul terme-

---

[1]) *Grünhut,* § 123, nota 23; *Staub,* art. 45, n. 4.
[2]) A se vedea autorii mai sus citaţi.
[3]) *Vivante,* 1332; *Bonelli,* 285; *Supino,* 498.
[4]) *Bonelli,* asimilează telegrama cu scrisoarea recomandată, n. 285.
[5]) Conform: *Vivante,* 1332.
[5]) Conform: *Vivante,* 1333.
[7]) A se veda: *Staub,* art. 45, n. 5; *Bonelli,* 285.

nului de două zile. Acest termen curge: pentru posesorul, care a dresat protestul, dela tata protestului sau a declarării de care se vorbeşte art. 331; pentru ceilalţi dela data primirii înştiinţării.

Legea, prevăzând că înştiinţarea să se facă în cele două zile dela data protestului sau a primirii înştiinţării, a înţeles să nu cuprindă în termen *dies a quo,* dar să se cuprindă *dies ad quem* [1]). Astfel că dacă protestul s'a dresat la 1 Ianuarie, posesorul are timp să înştiinţeze: la 2 şi 3 Ianuarie, dar este în întârziere dacă înştiinţarea o dă la 4 Ianuarie.

Legea nu se preocupă de ziua când se primeşte înştiinţarea, ci de ziua când ea se expediază, cerând ca expedierea să se facă în prima sau a doua zi dela datele arătate în art. 342.

Dacă înştiinţarea se face prin scrisoare recomandată, recepisa purtând data, este uşor să se controleze în ce zi s'a predat scrisoarea şi acea zi trebue să fie înăuntrul termenului arătat mai sus. Dacă însă înştiinţarea se face în alt mod decât prin scrisoare recomandată este de ajuns să ne preocupăm numai de ziua trimeterii înştiinţării? Nu, căci legea recomandă un mijloc de înştiinţare, care i se pare practic şi sigur, iar dacă cineva adoptă alt mijloc de comunicare, trebue să dovedească ziua expedierii, care să fie înăuntrul termenului, iar pe dealtă parte trebue să mai dovedească, că înştiinţarea a ajuns la destinaţiune maximum într'un interval egal cu acela necesar ajungerii unei scrisori recomandate. Altfel s'ar da loc la abuzuri [2]).

In cazul dispensării de protest (clauza «*fără protest*» sau «*fără cheltueli*»), termenul de două zile se va calculà dela expirarea termenului, în care s'ar fi dresat protestul de neplată, dacă nu ar fi fost această dispensă, de oarece dispensa e în favoarea posesorului cambiei şi ea nu poate fi transformată în desavantagiul lui. Prin urmare în timpul acordat de lege pentru dresarea protestului, posesorul are vreme să se convingă dacă trasul (sau emitentul) îi plăteşte sau nu revenind şi cerându-i din nou plata. Când însă, cu toată dispensa, a dresat protest, termenul curge dela data protestului conform regulii generale. Această cestiune are mai mare importanţă în legiuirile germană, italiană, ungară, etc., cari acordă 2 zile pentru dresarea protestului, pe când la noi, protestul făcându-se în prima zi ce urmează după ziua scadenţii, problema se reduce în a şti dacă termenul pentru înştiinţare, în caz de dispensă de protest, curge dela scadenţă sau din ziua imediat următoare [3]).

113. *Sancţiuni în caz de violarea art. 342.* Dacă cel îndatorat să înştiinţeze, nu se conformează îndatoririi puse de lege, perde dreptul de a

[1]) Conform: *Bonelli,* 284; *Supino,* 497; *Sorani,* 482; *Grünhut,* § 123, p. 414; *Lehmann,* § 137, nota 11.

In calculul zilelor intră şi zilele de sărbătoare, deşi după unii, dacă ziua doua e sărbătoare, înştiinţarea se poate da chiar a treia zi: *Staub,* art. 45, n. 6; *Rehbein,* art. 45, n. 15. A se vedea şi autorii mai sus citaţi, cari susţin ca şi noi că legea nu distinge, deci se calculează şi zilele de sărbătoare. *Bonelli,* n. 285, nota 4, crede că dacă în ziua a doua birourile poştei sunt închise, se poate înştiinţa şi a treia zi.

[2]) Conform: *Bonelli,* 285, nota 5; *Staub,* art. 45, nota 6.

[3]) A se vedea: *Grünhut,* § 123, pag. 414; *Staub,* art. 45, n. 6.

cere procente şi cheltueli dela predecesorii lui; iar pe dealtă parte răspunde faţă de toţi predecesorii de daunele încercate de ei din cauza neînştiinţării. Prin predecesori, nu înţelegem şi pe aceia faţă de cari nu există obligaţiunea de a-i înştiinţă.

114. *Perderea dreptului de a cere procente şi cheltueli* îşi are justificarea în lipsa de notificare, pe care legea o consideră caşi o punere în întârziere, şi care, dacă e făcută la timp, îşi produce efectele din ziua scadenţei. Dacă înştiinţarea se dă după expirarea celor 2 zile, cel ce a înştiinţat capătă dreptul la procente numai dela darea acelei înştiinţări; sau dela data când se cere plata, prin prezentarea cambiei însoţită de actul de protest; sau în fine din ziua chemării în judecată, de oarece toate aceste evenimente constituesc puneri în întârziere [1]).

Dacă înştiinţarea este dată sărind pe unii giranţi, perderea dreptului de a cere procente şi cheltueli se limitează numai faţă de cei săriţi, dar cel înştiinţat cum şi predecesorii acestuia sunt datori procente şi cheltueli [2])

Cel ce nu înştiinţează nu poate cere decât suma din cambie, fără procente şi cheltueli. Dar ce înţelege legea prin cheltueli? Vom vedea că dela obligatul de regres se mai poate cere, pe lângă suma din cambie, cheltuelile protestului cum şi alte cheltueli legiuite, precum: comisioane de bancă, plata mijlocitorilor de schimb, timbre şi porto pentru scrisori (art. 336 No. 2). Neînştiinţarea că poliţa a fost protestată, produce ca efect perderea dreptului de a cere cheltuelile de protest, ceeace nu ni se pare logic din partea legiuitorului, căci aceste cheltueli se fac în orice caz şi nu pot fi puse în sarcina creditorului. In ceeace priveşte celelalte cheltueli legiuite, enumerate de art. 336 No. 2, legea este raţională, căci aceste cheltueli nu se făceau dacă obligatul de regres ar fi ştiut de protest, fiind de presupus, că el ar fi achitat imediat.

Obligatul de regres, înştiinţat la timp, trebue să plătească cheltuelile, dar el nu le poate cere dela predecesorii lui, dacă înştiinţarea nu a transmis-o girantului său nemijlocit; iar dacă a înştiinţat, sărind însă pe unii giranţi, nu le poate cere dela cei săriţi [3]).

Pe de altă parte toţi obligaţii de regres sunt datori procente şi cheltueli faţă de cel ce a înştiinţat la timp pe autorul său nemijlocit, chiar dacă acesta nu a înştiinţat la rându-i pe autorul său (girant imediat anterior).

In cazul înştiinţării tardive, obligatul de regres nu este îndatorat decât la cheltuelile ce s'ar face după notificare.

Legea nu se ocupă de cheltuelile de judecată şi ele se vor suportă de părţi conform normelor procedurii civile; dar credem că nu se pot cere cheltuelile procesului dela un obligat de regres, care e gata să plătească şi care a luat cunoştinţă de neplată şi dresarea protestului abia prin chemarea în judecată. In această ipoteză reclamantul a pricinuit procesul, iar nu pârâtul, care cu drept nu a plătit, nefiind înştiinţat; aşà că obligatul de

[1]) Conform: *Grünhut,* § 123, p. 415; *Staub,* art. 45, n. 11; *Lehmann,* § 137, n. 17. A se vedea şi art. 45 legea ungară, pentru care chemarea în judecată nu produce punere în întârziere.

[2]) A se vedea: *Grünhut,* loc. cit.

[3]) A se vedea *Grünhut,* loc. cit.

regres va suportă cheltuelile ori de câte ori a fost înştiinţat, sau când se va opune în instanţă la plată, căci în asemenea cazuri utilitatea procesului este evidentă [1]).

115. *Despăgubiri.* Cel ce trebuia să facă înştiinţarea, că s'a refuzat plata şi nu s'a conformat, răspunde faţă de toţi predecesorii, cari aveau drept la înştiinţare, de daunele pricinuite. Dacă înştiinţarea s'a dat unui girant mai îndepărtat, drept la daune nu au decât giranţii, cari au fost săriţi; iar dacă înştiinţarea s'a dat tardiv, răspunderea există numai pentru timpul ce a trecut înainte de înştiinţare [2]).

Dauna trebue să fie imputabilă celui ce urmă să înştiinţeze. Ea trebue să fie cauzată de necunoaşterea la timp a refuzului din partea trasului; astfel că, dacă se dovedeşte, că obligatul de regres avea cunoştinţă de acest refuz, chiar fără o înştiinţare din partea posesorului sau a unui girant următor, el nu mai are drept să ceară repararea vreunei daune [3]).

Se pot da multe exemple de pagube pricinuite de omisiunea înştiinţării; aşa, dacă trăgătorul a făcut acoperirea (proviziunea) şi neştiind de refuzul trasului, mai trage încă o tratâ asupra lui şi îi trimite o nouă acoperire, dar în urmă trasul e declarat în faliment; în acest caz dauna suferită de trăgător poate fi mai mare decât suma din prima cambie, dacă la falimentul trasului cota de repartiţie va fi neînsemnată. Tot astfel dacă un girant putea să obţie plata dela un predecesor, care în urmă e declarat în faliment, etc.

Cel ce trebuia să facă înştiinţarea răspunde faţă de toţi predecesorii lui; prin urmare acţiunea în daune o poate exercită un predecesor, deşi acesta nu a fost acţionat cambiarmente de către cel ce, obligat fiind, nu a notificat refuzul din partea trasului (emitentului la biletul la ordin) [4]).

Acţiunea în daune nu derivă din cambie. Ea derivă dintr'un fapt extracambial şi deci este o acţiune de drept comun. Dreptul comun reglementează întinderea obligaţiunii de reparare, cum tot dreptul comun decide, dacă cel îndatorat a înştiinţă a fost sau nu împedicat de un caz fortuit sau forţă majoră cum şi efectul forţei majore asupra unei obligaţiuni [5]).

Cel ce pretinde repararea daunelor va dovedì, că dauna a fost pricinuită de lipsa de înştiinţare, care priveşte întotdeauna pe posesorul cambiei din momentul dresării protestului şi succesorii lui. Dar dacă acţiunea în daune se îndreaptă în contra unui obligat anterior posesorului dela scadenţă, reclamantul va trebuì să mai dovedească, că pârâtul a fost înştiinţat de refuzul trasului sau al emitentului, căci numai atunci el putea să înştiinţeze la rându-i pe autorul său [6]).

116. C. *Termenele pentru exercitarea regresului.* Obligaţiunea cambială este atât de riguroasă pentru debitor, încât toate legislaţiunile prevăd în

[1]) A se vedea *Grünhut,* § 123, nota 32; *Staub,* art. 45, n. 11.
[2]) A se vedea în acest sens: *Grünhut,* § 123, p. 416; *Staub,* art. 45 n. 12; *Vivante,* 1333
[3]) A se vedea autorii citaţi în nota precedentă.
[4]) Conform: *Grünhut,* § 123 nota 35.
[5]) Conform: *Vivante,* 1333; *Bonelli,* 286; *Grünhut,* § 123 p. 416; *Staub,* art. 45 n. 12.
[6]) Conform: *Grünhut,* § 123, pag. 416; *Bonelli,* 286.

această materie prescripțiuni mai scurte ca cele obișnuite, iar unele, cum e legislațiunea noastră, prevăd termene așà de scurte pentru exercitarea drepturilor cambiale în contra celor ținuți de regres, încât aceste termene numai au caracterul de prescripțiuni, ci de adevărate decăderi.

Pe când acțiunea cambială în contra obligaților principali — cu excepția cambiilor domiciliate (art. 341) și a acceptărilor prin intervențiune (art. 293) — nu este supusă vreunei decăderi, ci numai prescripțiunii de 5 ani (art. 949); din potrivă acțiunea în contra obligaților de regres se perde dacă nu este exercitată în 15 zile, în 60 zile, 120 zile sau 240 zile, după distincțiunile, ce le vom arăta mai jos.

Legea este logică, atunci când nu tratează la fel pe obligații principali cu cei de regres. Obligații de regres pot fi în număr mai mare, răspândiți în localități deosebite și chiar în deosebite țări; ei știu că au girat cambii și presupun, că la scadență posesorul va fi fost achitat; obligații de regres nu pot fi ținuți în nesiguranță timp îndelungat; de aceea ei au nevoie de un termen scurt înăuntrul căruia să ție imobilizate fondurile necesare pentru a face față plății ce eventual li s'ar cere. Cu totul alta e situațiunea obligatului direct (emitent, acceptant, avaliștii acestora). El este acela care nu a plătit la scadență și e firesc ca el să-și ție socoteala plăților, ce are de făcut, atât timp cât o prescripție dreaptă nu s'a împlinit. Giranții sunt răspunzători de fapta altuia (neplata din partea obligatului direct), pe când obligatul direct răspunde de fapta sa proprie. Diferență destul de importantă pentru a nu fi trecută cu vederea de legiuitor.

117. Legea noastră imitând codul italian a prevăzut un termen prea scurt (15 zile) pentru exercitarea acțiunii de regres, căci de multe ori un asemenea termen este insuficient ca portorul să afle adresa debitorului de regres, să găsească un advocat, să intenteze acțiunea cambială, etc. De asemenea și termenul prescripțiunii de 5 ani, admis pentru stingerea acțiunii cambiale directe (în contra obligatului principal) este prea lung, căci în comerț nimeni nu trebue să stea în inactivitate atâta vreme, fără să suporte sancțiunea cuvenită, mai ales că între timp debitorul a putut să piardă actele scrise cu care s'ar fi servit spre a susține excepțiunile personale, de cari face vorbire art. 349 c. com.

Este de preferat sistemul legiuirilor germanice, cari admit două prescripții cu termene deosebite: prescripția acțiunii cambiale principale cu un termen de 3 ani și prescripția acțiunii cambiale de regres cu un termen de 3 luni, de 6 luni sau de 18 luni, după depărtarea în care se află locul plății sau în care se află cel ce exercită acțiunea [1]).

---

[1]) A se vedea art. 77, 78 și 79 din legea cambială germană și austriacă; art. 84, 85 și 86 din legea cambială ungară.

In *Avant-Projet d'une convention sur l'unification du droit relatif à la lettre de change et au billet à Ordre,* elaborat la Haga în 1910, se prevedea (art. 82) două prescripții: o prescripție de 3 ani pentru acțiunea cambială directă și prescripția de 6 luni pentru acțiunea de regres, indeferent de cine și împotriva cui se exercită.

Ideea din acest «*Avant Projet*» constitue un progres și este realizarea unei triple tendințe în dreptul cambial: a) ca termenul atât pentru exercitarea acțiunii cambiale directe cât și a acțiunii cambiale de regres să fie termene de prescripție; b) ca acele termene să fie sim-

118. Termenele, înăuntru cărora trebue exercitată acţiunea cambială de regres, sunt arătate în articolele 345 şi 346 c. com.; iar sancţiunea în articolul 350.

In articolul 345 legiuitorul a fixat o regulă de drept intern; în articolul 346 o regulă de drept internaţional.

Regula de drept intern este aceasta: ori decâteori o cambie este plătibilă în România şi acţiunea de regres se exercită în potriva unui obligat, care îşi are reşedinţa tot în România, termenul este de 15 zile; dacă obligatul de regres îşi are reşedinţa într'o depărtare mai mare de trei miriametre de locul unde cambia era plătibilă, termenul va fi sporit cu câte o zi pentru fiecare miriametru. Fracţiunile mai mici de două miriametre nu se vor numărà; fracţiunile de două miriametre şi mai mari de două miriametre vor sporì termenul cu o zi [1]).

Termenul este acelaş fie că acţiunea de regres o exercită ultimul posesor al cambiei (acela, care a dresat protestul), numit şi posesor de prima mână, fie că o exercită un obligat cambial, care achitând cambia, sau fiind chemat în judecată, se îndreaptă în contra predecesorilor lui (art. 348).

Dar dacă termenul este acelaş, punctul de plecare diferă, căci în ipoteza că acţiunea de regres o exercită ultimul posesor termenul de 15 zile curge dela data protestului sau a declarării, de care se vorbeşte în art. 331; pe când dacă acţiunea este exercitată de un obligat de regres, acel termen curge dela data când el a plătit, sau dele data când a primit citaţiunea în judecată pentru plată (art. 348 al. ultim).

119. Am spus, că articolul 346 fixează o regulă de drept internaţional. Intr'adevăr acest articol presupune o cambie trasă sau emisă în România şi plătibilă în ţară streină cu obligaţi de regres reşezând în România. Ei bine, legea fixează termenele pentru exercitarea acţiunii în contra acestor obligaţi de regres, ţinând seamă de depărtarea în care se află locul plăţii. In acea localitate — după toate probalităţile — se află posesorul la scadenţă şi, în orice caz, acolo se află cel puţin cambia pentru a fi prezentată şi protestată. Prin urmare e nevoie de un timp mai lung pentru exercitarea acţiunii de regres.

Dat fiind că locul plăţii este în străinătate, termenul de bază numai e de 15 zile, ci:

a) de 60 zile dacă cambia e plătibila în Europa, exceptându-se Islanda

---

plificate şi ţinând seama de perfecţionarea mijloacelor de transport, să nu se mai calculeze după miriametre; c) ca termen 1 pentru prescripţia acţiunii de regres să fie unic, dar mai scurt decât termenul pentru prescrierea acţiunii cambiale directe.

Este drept că în Regulamentul Uniform, elaborat de a doua conferinţă (Haga 1912), acţiunea de regres a protestului se prescrie în termen de 1 an, iar acţiunea giranţilor între ei în termen de 6 luni, dar această schimbare se datoreşte nu influenţii vreunui principiu, ci e rezultatul unei concesiuni făcută celor ce vedeau termenul de 6 luni ca fiind prea scurt. A se vedea justificarea art. 70, în Actes I, p. 100—101.

[1]) Art. 345, al. 1 este reproducerea art. 320, al. 1 codul com italian; aliniatul 2 este însă inspirat din legea belgiană. Codul italian sporeşte termenul, dar nu după miriametre, ci după cum reşedinţa este sau nu în jurisdicţiunea aceleiaş Curţi de Apel. A se vedea *Ef. Antonescu* art. 345.

şi insulele Feroe, într'o piaţă maritimă a Asiei sau a Africei pe Mediterana, pe Marea Neagră, pe Canalul de Suez, pe Marea Roşie sau într'o piaţă din interior, legată însă cu una din pieţele maritime sus zise cu o cale ferată;

b) de 120 zile, dacă cambia e plătibilă asupra unei pieţe maritime (a Oceaniei) sau din interior, dar legată cu o piaţă maritimă ca cale ferată a Oceaniei, sau asupra unei pieţe a Americei dincoace de capul Horn;

c) de 204 zile în celelalte cazuri.

In ultimul aliniat al articolului 346 se prevede că «termenele de mai sus vor fi îndoite în timp de resbel maritim, dacă cambia e plătibilă asupra unei pieţe, cu care traficul se face în tot sau în parte pe calea mării».

120. Articolul 346, după cum am arătat, se ocupă de o ipoteză: cambia emisă sau trasă în România, plătibilă în streinătate şi obligaţii de regres cu reşedinţa în ţara noastră. Ce vom spune de celelalte ipoteze nemenţionate de lege şi anume: A) cambia e trasă sau emisă în streinătate şi plătibilă tot în streinătate; B) cambia e trasă sau emisă în streinătate, dar plătibilă în România?

In primul caz, deşi cambia nu e emisă sau trasă în România, însă întrucât locul plăţii este în streinătate, unde, am văzut, că este presupus că se află posesorul în ziua scadenţii, acţiunea de regres se va exercită în contra celor ce au reşedinţa în România, întocmai cum prevede art. 346, de oarece ne găsim în faţa aceloraşi motive.

Este adevărat că în art. 346 legea vorbeşte de emiterea sau tragerea cambiei în România; în realitate însă locul emisiunii (sau al tragerii) nu are nici o influenţă asupra termenelor înăuntrul cărora se exercită acţiunea de regres: importanţă are diferenţa dintre locul plăţii (streinătate) şi reşedinţa obligatului de regres (în ţară).

Numai dacă obligatul de regres îşi are reşedinţa la noi în ţară, se vor aplica termenele din art. 346; dacă el reşade în streinătate, termenele numai sunt dictate de legea română, ci de legea streină, ca una ce au avut-o în vedere cei ce s'au obligat.

In al doilea caz, adică, atunci când avem o cambie emisă sau trasă în streinătate, dar plătibilă în România, vom spune că pentru acţiunea de regres în potriva obligaţilor cu reşedinţa în România, termenele vor fi cele arătate în art. 345, iar nu cele din art. 346.

In acest caz avem atât locul plăţii cât şi reşedinţa debitorului în interiorul ţării, deci numai există raţiunea, ce a dictat dispoziţiunea art. 346.

Dacă vor fi existând obligaţi de regres cu reşedinţa în streinătate, pentru aceştia, termenele vor fi determinate de legea streină, iar nu de cea română, aşà după cum am spus mai sus, la cazul întâi [1]).

121. Dacă acţiunea cambială nu se va exercită de posesorul dela scadenţă, ci de un girant, care pe cale de regres a reintrat în posesiunea titlului cambial, atunci termenul nu se va mai socotì ţinându-se seamă de locul plăţii cambiei, ci de locul de reşedinţă sau domiciliu al celui ce exercită

[1]) Asupra interpretării articolelor 345 şi 346 (corespunzătoare articolelor 320 şi 321 c. com. italian) a se vedea: *Vivante,* n. 1348; *Bonelli,* n. 296 şi 297.

acţiunea. Pentru acesta locul plăţii, nu este cel arătat în cambie, ci locul reşedinţii sale.

Dacă ar trebuì să luăm textul legii *ad litteram,* s'ar ajunge la rezultate absurde. Un exemplu este suficient pentru a învederà acest lucru. Să presupunem că o cambie a avut ca loc de plată Paris, şi că un obligat de regres din România a achitat-o. In acest caz dacă actualul posesor, ce se găseşte la noi în ţară, exercită acţiunea cambială de regres în potriva altui debitor cu reşedinţa tot în România, termenul se va calculà, nu ţinându-se seama de distanţa dintre Paris şi România, ci de distanţa dintre locul unde îşi are reşedinţa reclamantul (ex.: Bucureşti) şi locul unde reşeade pârîtul (Galaţi). Aşà trebue interpretată legea, căci mărirea termenului e bazată pe consideraţiunea că reclamantul este presupus în localitatea, unde trebue să facă plata şi dacă el trebue să se afle în streinătate, logic este să aibă un termen mai lung pentru a avea timp să se îndrepte în contra obligaţilor de regres din ţară; dacă el este presupus că se află în ţară spre a face plata— cum e casul unui obligat de regres cu reşedinţa în România —, evident că acţiunea, ce el ar exercità în urmă în contra unui alt obligat de regres tot din România, se va determinà, în ce priveşte termenul, de art. 345 c. com., iar nu de art. 346. Şi invers, dacă locul plăţii din cambie este în România, dar acţiunea de regres o exercită un girant cu reşedinţa în streinătate, pentru aceleaşi raţiuni, termenul va fi mai lung, adică de data aceasta, acela arătat de art. 346, iar nu cel din art. 345 [1]).

122. Reşedinţele sau domiciliile, despre cari face vorbire art. 346 c. com., nu sunt decât acelea pe cari le aveau părţile în momentul când şi-au luat obligaţiunea; altminteri ar trebuì ca termenele să se prelungească sau să se micşoreze după bunul plac al uneia din părţi, ceeace nu se poate admite [2]).

123. Articolul 346 în ultima sa parte arată, că termenele «vor fi îndoite în timp de resbel maritim, dacă cambia e plătibilă asupra unei pieţe cu care traficul se face în tot sau în parte pe calea mării».

124. *De când începe să curgă termenul de regres?* Termenul de regres nu începe să curgă pentru toţi deodată: pentru ultimul posesor (posesorul din ziua scadenţii) termenul începe să curgă dela data protestului sau a declarării, de care se vorbeşte în art. 331; pentru obligaţii de regres termenul curge pentru fiecare în parte din ziua când a plătit, fără să fi aşteptat chemarea în judecată, sau din ziua când a primit citaţiunea, în cazul că a fost chemat în judecată.

Un lucru trebue reţinut, că legea nu voeşte ca obligatul de regres, chemat în judecată, să aştepte o sentinţă condamnatorie, pentruca apoi să recurgă în contra celor ce îi sunt obligaţi şi lui de regres. Cu o astfel de soluţie termenele s'ar fi prelungit excesiv.

Obligatul de regres, care a intentat acţiunea bazat pe primirea cita-

[1]) A se vedea în acest sens: *Vivante,* loc. cit., *Bonelli,* loc. cit.
[2]) A se vedea în acest sens: *Bonelli,* n. 297 nota 3.

țiunii, va putea obține o hotărîre, însă acea hotărîre nu o va executà, decât când va prezentà cambia, semnul legal că el a achitat-o și deci are dreptul să ceară rambursarea [1]).

In contra debitorului falit, creditorul cambial, în loc de intentarea acțiunii, se va înscrì la judecătorul sindic spre a fi verificat.

Inscrierea spre verificare, produce aceleași efecte cași intentarea unei acțiuni. Judecătorul sindic trebue să aibă în vedere această cerere, pentrucă dela data ei începe a curge termenul pentru exercitarea dreptului de regres înpotriva obligaților falitului [2]).

125. *Cum se calculează termenele?* Termenele se calculează, conform normei generale din art. 729 pr. civ., adică pe zile libere, întrucât legiuitorul comercial nu a înțeles să facă vre-o derogare [3]).

126. *Pluralitate de obligați de regres.* Dacă sunt mai mulți obligați de regres, posesorul cambiei, fie că exercită acțiunea individual, fie că exercită acțiunea colectiv în contra tutulor sau mai multora deodată, trebue să respecte termenul fixat pentru fiecare în parte, de oarece în materie cambială obligațiunile sunt autonome. Cu alte cuvinte dacă, buneoară printre obligați este unul în contra căruia acțiunea se poate intentà în termen de 60 zile, creditorul nu poate chemà după 20 zile în judecată alături de debitorul cu 60 zile și un debitor, față de care acțiunea trebue îndreptată în 15 zile.

127. *Inlăturarea decadenții.* Decadența din acțiunea cambială pentru expirarea termenului nu poate fi decât înlăturată prin intentarea acțiunii în termen, sau, în caz de faliment, prin înscrierea în acelaș termen, la masa falimentului [4]).

Odată decadența înlăturată acțiunea cambială cade sub regimul comun al prescripției de 5 ani (art. 949 c. com.).

Inlăturarea decadenții contra unui obligat cambial nu produce efecte în ce privește pe obligații, față de cari nu s'au produs actele de înlăturare. Despre aceasta vom revenì cu ocaziunea *solidarității cambiale* [5]).

§ 2. Ce poate cere pe calea regresului ultimul posesor.

Cuprinsul.—*128. Regula generală.—129. Suma arătată în cambie; dobânda legală; cheltueli; prețul schimbului.*

128. Posesorul cambiei, care la scadență nu a fost achitat, poate pe

[1]) A se vedea, *Bonelli,* n. 299; *Sorani,* § 492.

[2]) Conf.: *Bonelli,* n. 300,

[3]) In Italia, de asemenea se aplică norma din procedura civilă, *dies a quo non computatur.* A se vedea *Bonelli,* n. 299.

Art. 729 pr. civ., se aplică și termenelor din codul comercial: Cas. III 28 Febr. 1906 *Bul.* p. 440. S'a decis că întrucât legiuitorul în art. 345 și 346 nearătând cum se socotește termenul de 15 zile, urmează a ne raportà la dreptul comun, la art. 729 pr. civ. — Apel. Craiova, 12 Martie 1899, Ef. Antonescu, art. 345, n. 14.

[4]) Dacă s'a intentat acțiunea în termen în contra unui obligat de regres, dar care era decedat, iar la data introducerii în instanță a moștenitorilor lui, termenul de regres expirase, acțiunea cambială trebue respinsă, întrucât decăderea operase: Cas. III, 9 Mai 1912, *Săpt. Jurid.* 1912, n. 450.

[5]) A se vedea și *infra: Decăderea și prescripția.*

cale de regres să se îndrepte în contra acelor ce au garantat plata la locul şi la data arătată în cambie (obligaţi de regres).

Drepturile ultimului posesor sunt determinate de lege şi el nu poate pe calea acţiunii cambiale să pretindă drepturi mai mari decât cele ce legiuitorul le-a prevăzut.

Cu alte cuvinte, legiuitorul a pus un criteriu obiectiv, iar nu subiectiv: indiferent de cheltuelile şi pagubile reale ale posesorului, prin faptul că nu a primit la timp plata, legea arată anumite sume, pe cari le poate cere şi nimic mai mult.

129. După art. 344 coraborat cu art. 336 c. com. român, ultimul posesor are dreptul la:

1. *Suma arătată în cambie* sau, cum se exprimă art. 336, suma în capital a cambiei.

2. *Dobânda legală,* cu începere din ziua scadenţii şi până la achitare [1]).

Dobânda legală dela scadenţă este consecinţa faptului că obligatul de regres are în mâinile sale suma primită cu ocaziunea transmiterii cambiei şi, cum acea sumă — se presupune cel puţin — fructifică, legea obligă la dobinzi, independent de orice punere în întârziere, de oarece nu culpa de a fi în întârziere justifică procentele legale în materie comercială, ci calitatea sumelor de bani de a fi productive.

Procentele se datoresc numai pentru suma în capital, iar nu şi pentru celelalte cheltueli, făcute fie pentru păstrarea drepturilor cambiale, fie comisioane, notificări, etc.

Se pretinde, că aceste cheltueli produc procente dela data chemării în judecată, dar această părere nu trebue admisă, de oarece legea nu acordă pe calea acţiunii cambiale decât un soi de procente: cele legale pentru suma în capital a cambiei.

3. *Cheltuelile necesare pentru ca posesorul să-şi poată exercită regresul* sau cari obicinuit se fac pentru a înlătură neajunsurile neplăţii la scadenţă. Astfel de cheltueli sunt arătate *exempli gratia,* de legiuitor: cheltuelile protestului, comisioane de bancă, plata mijlocitorilor de schimb, timbru şi porto pentru scrisori (art. 336 No. 2).

4. *Preţul schimbului.* Posesorul cambiei contează că la scadenţă va primi plata în locul arătat în titlu (la locul plăţii). Dacă totuşi în ziua scadenţii cambia nu este achitată, iar obligaţii sau obligatul de regres locueşte în altă localitate decât locul plăţii; posesorul, pentruca să-şi procure suma din cambie, trebue să tragă la rându-i o cambie (contra-cambie, denumită astfel pentrucă îşi are fundamentul în cambia neachită) [2]) asupra oricăruia din obligaţii de regres. Această contra-cambie trebueşte negociată, adică vândută şi, dacă pentru localitatea unde locueşte obligatul de regres, este o supra ofertă de devize, schimbul e defavorabil. Posesorul ca să obţie suma, la care are dreptul (suma din cambie) trebue în acest din urmă caz să treacă în contra-cambie pe lângă acea sumă şi diferenţa de schimb; adică contra-

[1]) Dobânda legală prevăzută de codul comercial era de 6 %. Această dobândă a fost mărită prin legea din 19 Mai 1925 (procedura accelerată), art. 49, la 6 % peste scontul Băncii Naţionale.

[2]) Vezi, *infra,* n. 133.

cambia trebue să aibă drept sumă, atâta cât e necesar pentru ca posesorul să nu piardă nimic, cu alte cuvinte să obţie cu contra-cambia exact suma din cambie. Diferenţa dintre suma din cambie şi suma din contra-cambie este tocmai preţul schimbului.

Acest drept la preţul schimbului îl are posesorul cambiei chiar când nu trage o contra-cambie; în acest ultim caz preţul schimbului este o sumă, ce serveşte la despăgubirea creditorului, care nu a primit plata la locul şi la timpul arătat în cambie [1]).

Preţul schimbului se socoteşte după cursul schimbului ce-l are o trată la vedere, trasă din locul unde cambia neachitată trebuià plătită, asupra localităţii unde domiciliază obligatul de regres [2]).

Posesorul cambiei, pentru sumele ce pretinde: suma din cambie, procentele legale, cheltuelile legiuite şi preţul schimbului, trebue să facă o listă, numită socoteala de întoarcere, pe care o va predà obligatului de regres, care le plăteşte (art. 344, 336 c. com.).

Socoteala de întoarcere va fi semnată de creditor cu menţiunea că s'a achitat. Socoteala de întoarcere este deci şi o chitanţă descărcătoare, căci atunci când plata se face pe cale de regres, nu se poate da adeverinţa de achitare pe însăş cambia, de oarece prin acea plată nu se stinge cambia, cum se întâmplă în caz de plată din partea obligatului direct (principal).

§ 3. Ce poate cere obligatul de regres, care a plătit.

Cuprinsul. — *130. Enumerare. — 131. Cumul de socoteli de întoarcere.*

130. Obligatul de regres, care a plătit, după normele arătate mai sus are dreptul la rândul lui să se întoarcă în contra predecesorilor lui (obligaţii lui de regres) şi în contra obligatului (eventual obligaţilor) principali şi să ceară, fiind bine înţeles în posesiunea cambiei originale cum şi a celorlalte documente necesare exercitării acţiunii cambiale:

1. tot ceeace el a plătit în baza socotelii de întoarcere, aşà după cum s'a specificat mai sus (n. 129).

2. procentele legale comerciale socotite din ziua când el le-a plătit;

3. Cheltuelile legitime, adică acelea necesare, făcute de obligatul de regres pentru ca, pe deoparte să achite cambia, iar pe dealtă parte să obţie la rându-i rambursarea la domiciliul obligatului de regres.

4. Preţul schimbului, socotit după cursul schimbului locului de domiciliu al obligatului de regres, care a achitat pe posesor, asupra locului de domiciliu al obligatului de regres, dela care se cere plata.

131. *Cumulul socotelilor de întoarcere.* Pentru sumele arătate la No. 2, 3 şi 4 obligatul de regres trebue să facă o socoteală de întoarcere (listă) semnată de achitare de el şi predată obligatului lui de regres împreună cu

---

[1]) A se vedea *Grünhut,* vol. II § 125, art. 344 al. 1 c. com. român; art. 50 legea austriacă şi cea ungară; art. 319 cod. com. italian.

[2]) «Preţul schimbului nu este datorit, dacă cursul schimbului nu s'a afirmat conform prescripţiunilor art. 40» (art. 337 al. ult.). Prin urmare e suficientă dovadă certificatul Bursei, care este cursul din acea zi.

socotelile de întoarcere, ce a obținut, când a plătit pe posesorul dela scadență; așà dar va predà o socoteală veche și una nouă; aceasta din urmă făcută de el.

Dacă plata se face din obligat de regres în obligat de regres, fiecare plată va fi însoțită de încă o nouă socoteală de întoarcere, deci la sumele vechi se adaogă altele noi; astfel că socotelile de întoarcere se cumulează, ajungând maximum când se prezintă spre achitare ultimului obligat de regres.

Nimeni nu se poate plânge în contra acestui cumul, fiindcă de el putea scăpà prin introducerea clauzei «nu la ordin», prin arătarea unor indicați la nevoie sau prin intervenirea și plata prin intervențiune sau pentru onoare. In tot cazul cumulul socotelilor de întoarcere este o consecință a obligațiunii, ce și-a luat fiecare semnatar al cambiei, de a răspunde în caz când cambia nu va fi plătită la scadență, cum și o consecință a semnării și transmiterii unei cambii cu clauza la ordin, care implică o circulațiune fără restricțiuni, deci în diferite țări, cu diferite cursuri de schimb. Cel ce semnează astfel cambia trebuie să despăgubească pe cei ce vin în cambie după el, de sumele ce, în mod legal, ei au plătit pe calea regresului [1]).

§ 4. Modurile de exercitarea regresului: Regres prin prezentare și regres prin contra-cambie.

Cuprinsul.—*132. Regresul prin prezentare. Predarea cambiei și a documentelor.— 133. Regresul prin contra-cambie. — 134. Continuare: forma contra-cambiei și suma ce o poate cuprinde. — 135. Continuare: tragerea la vedere și direct. — 136. Indatorirea de a plăti a retrasatului. — 137. Până când se poate trage o contra-cambie. — 138. Contra-cambia nu se poate trage asupra unui obligat direct.*

132. Cel legitimat să ceară plata pe cale de regres, trebue să predea debitorului, care plătește, cambia originală, împreună cu protestul și socoteala de întoarcere; altfel debitorul este în drept să refuze plata. Plata și predarea documentelor se face donnant, donnant; «zug um zug» [2]).

Cambia originală trebuie predată neprejudiciată, pentru ca cel ce plătește să poată la rându-i să exercite acțiunea cambială în contra celor ce figurau ca debitori în momentul când el a transmis prin gir titlul, cum și în contra celor ce au devenit debitori posteriori, cum e cazul cu acceptul dat după transmiterea cambiei. Dacă prin orice împrejurare s'a șters acceptul, obligatul e în drept să refuze plata, fără a cerceta din a cui vină s'a șters sau a dispărut [3]).

Numai în caz de perderea cambiei originale, legea dispensează de pre-

---

[1]) A se vedea: *Grünhut,* § 126, nota 14.

[2]) Dacă totuș plata s'a făcut fără predarea documentelor, cel ce a plătit are dreptul să le ceară judecătorește și, când cel ce a primit plata, nu le posedă, are dreptul să i se restitue suma plătită: *Grünhut,* § 107, nota 4; *Staub,* art. 39, n. 7; *Bonelli,* 223.

[3]) Conform: *Vivante,* 1344; *Bonelli,* n. 264, nota 2; *Staub,* 54, n. 3; *Lehmann,* § 137, n. 20. Contra: *Grünhut,* § 127, care e de părere, că posesorul nu răspunde de ștergerea acceptului decât în caz de culpă sau fraudă în înțelegere cu acceptantul și atunci el ar fi respins pentrucă datorește despăgubiri.

zentarea ei, dacă însă s'au observat dispoziţiunile legale referitoare la amortizare.

In caz că o cambie are mai multe exemplare (duplicate), este suficientă prezentarea şi predarea numai a unui exemplar (art. 301, vol. I, p. 409).

Relativ la predarea documentelor ne-am mai ocupat şi cu ocaziunea modalităţii plăţii directe (vezi *supra,* n. 34).

Cel ce a plătit cambia pe cale de regres «*poate* să şteargă propriul său gir şi toate girurile posterioare» (art. 338). Dacă însă nu le-a şters ele nu au nici o importanţă, căci prin faptul că un anume giratar se află după scadenţă cu cambia originală şi documentele necesare exercitării acţiunii de regres, însemnează că el a intrat în stăpânirea lor prin efectuarea plăţii (vezi, *supra,* n. 18).

El nu e ţinut nici să prezinte vre-o chitanţă şi nici socoteala de întoarcere; destul să prezinte cambia în orginal şi actul de protest.

Socoteala de întoarcere nu e un act necesar pentru exercitarea acţiunii de regres, ci este necesar numai atunci când se pretinde cheltueli ce nu se pot justifică prin cambie, protest sau lege.

Este adevărat că legea în art. 318 spune că debitorul are dreptul să ceară actul de protest şi socoteala de întoarcere, dar aceasta în ipoteză că obligatul de regres a cerut sumele accesorii (preţ de schimb, etc.) ce se justifică printr'o asemenea socoteală[1]).

133. Posesorul cambiei — fie el acela dela scadenţă, fie el un obligat de regres, care a intrat în posesiunea ei prin plată — poate să încaseze creanţa cambială nu numai prezentându-se şi cerând direct plata dela un obligat de regres, care domiciliază în altă localitate, dar şi indirect prin tragerea unei cambii la vedere asupra acelui obligat. Această cambie se numeşte «*contra-cambie*», deoarece ea serveşte la încasarea cambiei iniţiale, plus anumite adaosuri, cari despăgubesc pe cel ce nu a fost achitat în mod normal. Ea este o contra-cambie, fiincă tragerea ei se face invers de cum au urmat obligaţiile cambiale iniţiale: trăgătorul contra-cambiei este un girant şi tragerea se face asupra obligatului de regres, inclusiv trăgătorul cambiei iniţiale

Cel ce voeşte să obţie plata cambiei cu ajutorul unei contra-cambii, găseşte o persoană — buneoară o bancă, — care are nevoe să dispue de sume în localitatea unde domiciliază obligatul de regres (trasul contra-cambiei). Acea persoană cumpără contra-cambia, iar suma din contra-cambie va fi atât de mare, încât, cu tot schimbul defavorabil, posesorul cambiei iniţiale să nu păgubească nimic. (A se vedea cele spuse la preţul schimbului, *supra,* n. 129).

Graţie contra-cambiei, posesorul este despăgubit imediat, iar toate desavantagiile (suma în plus) neachitării cambiei la scadenţă cad asupra obligatului de regres.

Obligatul de regres, care a achitat contra-cambia poate la rându-i să tragă şi el contra-cambie asupra unui obligat de regres precedent şi aşa

[1]) *Gianinni,* n. 103; *Vivante,* 1343, nota 378; *Grünhut,* § 126, nota 3.

mai departe, ajungându-se până la trăgătorul cambiei inițiale, care e ultimul obligat de regres.

134. Contra-cambia trebue să aibă forma unei cambii obișnuite, cu toate cerințele esențiale arătate de art. 270 c. com.

Suma din contra-cambie trebue să fie totalul următoarelor sume:

1° suma în capital a cambiei protestate sau, dacă s'a achitat o contra-cambie, suma din acea contra-cambie;

2° procentele legale până la data tragerii contra-cambiei;

3° diferitele cheltueli legitime: cheltuelile protestului; comisioane de bancă (provizionul obicinuit la achitarea contra-cambiilor); plata mijlocitorilor de schimb, timbru și porto pentru scrisori; timbru contra-cambiei; scontul ce primitorul contra-cambiei pretinde, dat fiindcă, deși contra-cambia e la vedere, totuși ea nu poate fi încasată imediat (nevoia de a trimete la destinație și a o prezentă la încasare);

4° prețul schimbului cu care s'a negociat contra-cambia, (a se vedea, *supra,* n. 129).

135. Contra-cambia trebue trasă la vedere și direct asupra unui obligat de regres *(a drittura, à droiture);* prin urmare nu cu altfel de scadență și nici trasă asupra unei persoane și piațe intermediare, ca apoi să se tragă o alta asupra obligatului de regres. Acestea sunt condițiunile neapărat de îndeplinit fiindcă abaterea dela ele ar pricinuì încărcarea socotelii de întoarcere în sarcina îndatoraților de regres: ceeace legea voește să împedece[1]).

Prin urmare trasul (mai propriu zis: *«retrasatul»)* cu drept cuvânt va refuzà plata unei contra-cambii trasă indirect și ca urmare, toate cheltuelile vor rămâne în sarcina trăgătorului unei astfel de cambii.

136. Trasul contra-cambiei (retrasatul) este obligat cambiarmente să plătească, fără a fi nevoie de vreun accept, deoarece el e îndatorat în virtutea cambiei inițiale. Cu toate acestea pentru a i se pretinde plata, trebue să i se prezinte și, el plătind, să i se predea: cambia inițială, protestul și socoteala de întoarcere (în care să se arate persoana asupra căreia s'a tras contra-cambia, art. 336). Socoteala de întoarcere trebue predată cu adeverința de achitare.

Dacă contra-cambia nu e însoțită de cambia originală și de documentele necesare exercitării acțiunii de regres, retrasatul poate să refuze plata, iar beneficiarul contra-cambiei și a giranților ei, dacă contra-cambia a circulat prin giruri (ceeace nu este exclus, deoarece cum am arătat contra-cambia este ca și o cambie nu numai în ce privește forma, dar și efectele ei).

137. Cel ce are acțiunea cambială de regres poate să tragă o contra-cambie tot timpul cât acțiunea sa cambială nu s'a prescris sau portorul nu a decăzut din ea; dar cum retrasatul este îndatorat să plătească numai în virtutea cambiei originale (inițiale), el trebue să se prezinte la plată mai înainte ca acțiunea lui, bazată pe cambia originală, să se fi prescris sau

[1]) Art. 335 c. com.; l. germană, austriacă și ungară, art. 53; l. elvețiană, art. 771.

decăzut, căci acţiunea decurgând din acea primă cambie se prescrie indeferent de tragerea contra-cambiei.

Ca prudenţă, se recomandă ca cel ce predă sau transmite o contra-cambie, fără să o însoţească de documentele necesare exercitării acţiunii de regres, să fixeze un termen de prezentare mai scurt decât termenul de prescripţie sau decădere al acţiunii decurgând din cambia originală, pentru ca astfel, în cazul când contra-cambia nu ar fi onorată, trăgătorul ei (retrasantul) să se găsească în termen spre a exercită acţiunea cambială; altfel el se va vedea silit să plătească pe posesorul contra-cambiei, ca unul ce s'a îndatorat cambiarmente prin tragerea ei (sau prin girarea ei), însă nu ar avea acţiune contra retrasatului, întrucât obligaţiunea cambială a acestuia s'a prescris. Să ţinem bine minte că nu există obligaţiune cambială fără semnătură cambială, iar retrasatul nu a semnat decât pe cambia iniţială: ori decâteori obligaţia născută din acea semnătură s'a stins, cel ce deţine contra-cambia nu-i poate cere plata [1]).

138. Contra cambia poate fi trasă asupra unui obligat de regres (sau avalistul lui), iar nu asupra obligatului direct (acceptant, emitent), de oarece acesta poate fi întodeauna urmărit în baza cambiei originale spre a plăti suma din cambie, procentele legale şi cheltuelile legiuite.

Dacă plata se cere dela un debitor direct, fără să se fi uzat de calea regresului, acel debitor nu este ţinut să achite vreun preţ de schimb, căci obligatul principal — asupra căruia nu se trage contra-cambie — nu este asimilat de legea noastră cu obligaţii de regres [2]).

Dacă din potrivă, obligaţii de regres au achitat cambia şi au plătit preţuri de schimb, debitorul direct trebue să ramburseze preţurile de schimb achitate de creditorii lui.

■■■■■■■■■■■■

[1]) A se vedea *Grünhut,* § 128.

[2]) Este asimilare între debitorul direct şi cei de regres, în ce priveşte quantumul sumei, în: Olanda, art. 186; Spania, art. 516; Portugalia, art. 335; Chili, art. 703; Argentina, art. 669. In contra doctrinei dorminante, *Grünhut,* § 129, susţine asimilarea şi în dreptul german.

SOLIDARITATEA OBLIGAŢILOR CAMBIALI

Cuprinsul.—*139. Solidaritatea pasivă. —140. Consecinţe ce decurg din autonomia obligaţiunilor cambiale.—141. Trimitere la principiile dreptului comun.*

139. Toţi debitorii din cambie — fie ei obligaţi de regres, fie obligaţi principali —, sunt ţinuţi solidar la plata cambiei cu accesoriile, arătate de noi în capitolul precedent *(solidaritate pasivă).*

Intr'o cambie poate fi o singură obligaţiune: a trăgătorului (sau a emitentului, la biletul la ordin), când cambia nu a circulat prin giruri, nu a fost avalizată şi nici acceptată; dar cambia poate conţine şi o mulţime de obligaţiuni (ale giranţilor, avaliştilor, acceptanţilor).

140. Toate obligaţiunile dintr'o cambie, deşi conjuncte şi solidare, sun totuşi autonome una de alta; de unde decurg următoarele importante consecinţe, ce distinge solidaritatea cambială de solidaritatea din dreptul comun:

1°. Debitorul de regres, care a plătit, nu a stins decât propria sa obligaţiune şi nici de cum cambia. El, prin plată, intrând în posesiunea cambiei, poate exercită acţiunea de regres în contra obligaţilor lui, cerând toată suma şi accesoriile, fiindcă îndatorirea obligaţilor anteriori a rămas integrală. Intr'adevăr, fiecare obligat cambial, începând cu trăgătorul (la trată) şi cu primul girant (la biletul la ordin), este chezaş faţă de toţi următorii giratari, că la scadenţă cambia va fi achitată. Primul girant (la biletul la ordin) şi trăgătorul (la trată) nu au chezaşi (exceptându-se cazul că emitentul sau acceptantul au fost avalizaţi), şi, dacă ei plătesc, au dreptul la rambursare dela debitorii direcţi (emitentul biletului la ordin, acceptantul la trată şi avaliştii acestora).

2°. Cel ce a plătit cambia pe cale de regres nu se subrogă în drepturile posesorului, ci reintră în propriile sale drepturi de creditor: el este socotit faţă de obligaţii lui de regres caşi când ar fi fost şi rămas întodeauna creditor.

3°. Creditorul cambial poate să ierte datoria cambială a oricărui datornic, fără ca ceilalţi să poată obiectă ceva, de oarece iertarea datoriei nu are efect decât între părţile ce au luat parte la această stingere, ce nu prejudiciază pe nimeni.

4°. Fiecare obligaţiune cambială se prescrie în mod autonom de celelalte obligaţiuni. Prin urmare actele întrerupătoare de prescripţie îndeplinite în potriva unuia sau a unora din obligaţi nu au efect faţă de ceilalţi (art. 348, 350).

5°. Posesorul cambiei are alegerea în a exercità regresul în potriva tutulor obligaţilor în mod colectiv, a-l exercità numai în potriva unora din obligaţi sau numai a unuia din ei, aşà după cum îi va place şi fără să ţie seama de ordinea girurilor.

Să exemplificăm, spre a fi mai bine înţeleşi. Să presupunem o cambie acceptată şi care are 5 giruri. Posesorul neplătit la scadenţă va puteà acţionà în justiţie pe toţi 5 giranţii şi pe acceptant deodată, întrerupând astfel prescripţia (şi înlăturând decăderea) în potriva tutulor: dar el poate acţionà numai pe unul sau câţiva din obligaţi, alegând pe acela sau aceia, cari reprezintă mai multă siguranţă de solvabilitate. Buneoară să presupunem, că va acţionà pe girantul 2. Ei bine, acest girant nu poate obiectà că rău posesorul a sărit pe giranţii 3, 4 şi 5, de oarece: *a)* în baza clauzei la ordin girantul 2 s'a obligat la plată direct faţă de orice posesor viitor al cambiei; *b)* este în interesul chiar al girantului 2 ca posesorul să se adreseze direct lui, fiindcă, dacă posesorul ar fi fost plătit în ordinea girurilor, s'ar fi acumulat atâtea socoteli de întoarcere câţi giranţii au fost săriţi; deci suma de achitat ar fi fost mai mare. Girantul 2 tot trebuià să achite pe girantul 3, dacă acesta plătea girantului 4, deci iată raţiuni, cari au dictat legiuitorului să prevadă în lege, că posesorul cambiei nu e ţinut să observe ordinea girurilor (art. 343).

Dar dacă obligaţii acţionaţi nu se pot plânge că s'au sărit alţii, nu însemnează însă că obligaţii de regres săriţi au fost liberaţi prin simplul fapt al neacţionării lor. Posesorul, în drept a acţionà pe cale de regres, dacă s'a adresat în zadar la unii din obligaţi, se poate întoarce şi să acţioneze pe obligaţii de regres, ce la început i-a sărit (art. 343 al. 1), bine înţeles cu condiţiune ca acţiunea cambială în potriva acestora să nu se fi stins (prin decădere sau prescripţie), ceeace, de altfel, va fi mai întotdeauna cazul la noi, unde termenul de acţionare pe cale de regres este atât de scurt (15 zile) [1]).

141. Nu e locul aici a vorbì pe larg despre solidaritate în genere; e o materie ce se învaţă în dreptul comun. Am crezut că, pentru cambie, este suficient examinarea solidarităţii dintr'un punct special şi anume al autonomiei obligaţiunilor cambiale, rămânând ca pentru principiile generale să trimitem la orice tratat de drept civil.

■■■■■■■■■■■■

[1]) A se vedea *Grünhut,* § 130.

Este mult mai raţională legea germană (austriacă, ungară, elveţiană), care prevede două termene de prescripţie: unul de 3 ani pentru obligaţi direcţi şi altul de 3 luni pentru cei de regres.

A spune în lege, cum e la noi, că posesorul nu perde acţiunea cambială în contra obligatului de regres, care a fost sărit, iar pe de altă parte că posesorul este decăzut dacă nu l'a chemat în judecată în termen de 15 zile, însemnează să-i iei cu o mână, ceeace i-ai dat cu cealaltă.

ACŢIUNEA CAMBIALĂ

§ 1. Schiţă istorică şi drept comparat. Cambia titlu executoriu.

Cuprinsul.—*142. Judecata cambială în evul mediu.—143. In Austria şi Ungaria.—144. In Germania.—145. In Anglia.—146. In Franţa.—147. In Italia.—148. După codul comercial român.—149. De lege ferenda.*

142. In oraşele comerciale din eviu mediu şi în special în oraşele italiene cei ce erau posesori de cambii, aveau putinţa să-şi realizeze creanţele lor cu o procedură mult mai simplă şi mai sigură decât o pot face azi în ţara noastră, unde şi legea e defectoasă şi aplicarea ei şi mai defectoasă.

Judecata cambială urmă o procedură sumară: Creditorul cambial se adresă judecătorului, care examină titlul şi dacă găsea că acel titlu întruneşte elementele esenţiale ale unei cambii, dedea un ordin, ce se înmână debitorului, de a plăti într'un termen scurt (10 zile, 8 zile sau 3 zile). In acest termen debitorul putea să se prezinte şi să arate opunerile (excepţiunile) sale. Dacă debitorul se prezintă, înăuntrul termenului stabilit, judecătorul examină de urgenţă şi, în cazul că excepţiunile nu erau întemeiate, el emitea un mandat de executare, ce era irevocabil. Tot mandat de executare emitea şi în cazul când debitorul nu răspundea nimic înăuntrul termenului, deşi în acest caz statutele lăsau de cele mai multe ori la înţelepciunea judecătorului de a emite sau nu mandatul de executare, cum şi să ia măsurile ce va crede mai nimerite.

Această procedură se observă nu numai în materie cambială, ci şi la alte acte scrise de natură comercială.

Documentul (în speţă cambia) se deosebea de titlul autentic, aşà încât debitorul putea să conteste semnătura (ceeace atrăgea suspendarea executării, dar şi pedeapsa în caz de dovedire, că semnătura e a lui: amendă ce putea fi egală cu dublul sumei din cambie) şi să invoce orice excepţiuni. Dar odată mandatul de executare emanat, nici o cale de atac numai erà deschisă în potriva lui. Să se noteze însă că se cerea ca atât posesorul cât debitorul să fie comercianţi.

Prin urmare conform statutelor diferitelor oraşe comerciale, se ajungea foarte repede pe baza unei cambii la executare, dar executarea se cerea dela un judecător, care mai înainte de a da mandatul de executare judecà în mod sumar, dar suficient pentruca, pe deoparte creditul public să fie garantat, iar pe dealtă parte debitorul să nu fie năpăstuit.

Această procedură s'a conservat pentru cambie în Italia şi după dis-

pariţiunea legislaţiunii statuare, până la introducerea codului Napoleon precum şi a altor coduri inspirate de legiuirea franceză [1]).

In veacul XIX, procedura expeditivă a mediului eviu o găsim în Toscana şi Austria.

143. Legea austriacă din 31 Martie 1850 şi, în urmă, legea din 1895 (procedura civilă austriacă), în §§ 557—559 a prevăzut exercitarea acţiunii cambiale pe calea mandatului de plată.

Cel ce este în drept să exercite acţiunea cambială se prezintă cu cambia la judecător, care dacă o găseşte regulată ca formă, emite un ordin de plată, prin care debitorul este invitat să plătească în termen de 3 zile sau să facă opunerile ce crede, dar tot în acest termen. Opunerile se judecă după procedura sumară. Trebue reţinut că cererea de se da ordin de plată este în realitate o petiţiune de exercitarea acţiunii cambiale *(Klageschrift);* iar în caz de opuneri, oponentul e pârât, şi cel ce a cerut ordin de plată este reclamant. In lipsă de opuneri, sau opunerile se găsesc neîntemeiate, ordinul de plată devine executoriu şi se urmează mai departe cu executarea mobiliară sau imobiliară după cererea creditorului.

Procedura ordinului de plată a fost introdusă după exemplul Austriei şi în Ungaria şi în Germania.

144. Până la introducerea ordinului de plată, în Germania există numai un singur mod de exercitare a acţiunii cambiale, şi anume judecarea contradictorie după procedura documentelor *(Urkundenprozess);* dela introducerea ordinului de plată, reclamantul are alegerea între exercitarea acţiunii pe calea ordinului de plată şi între exercitarea acţiunii pe calea judecăţii documentale.

Nici procedura ordinului de plată, nici cea documentală nu se găsesc înscrise în celebra ordonanţă cambială, ci în procedura civilă, deoarece aceste proceduri nu sunt rezervate doar cambiei; ele se aplică şi altor înscrisuri.

In ordonanţa cambială germană găsim ce e dreptul articolul 82: «debitorul cambial poate opune numai acele excepţiuni, cari rezultă din însuş dreptul cambial sau cari îi aparţin direct în contra eventualului reclamant [2])» dar modul cum se exercită acţiunea cambială şi cum se judecă acele excepţiuni, se găsesc arătate în procedura civilă, la ordinul de plată coroborat cu procedura documentală. După această ultimă procedură, excepţiunile nu pot fi ţinute în seamă, dacă nu sunt sprijinite pe acte scrise sau nu sunt sprijinite prin jurământ. Dacă excepţiunile nu sunt de grabnică soluţiune, judecata pronunţă o hotărîre prin care obligă pe pârât la plată, rămânând să se judece în urmă toate excepţiunile ridicate de pârât. Este bine înţeles că procedura documentală îşi are aplicaţiune şi atunci când dându-se un ordin de plată, debitorul a făcut în termen opunere.

145. In Anglia normele obicinuite procedurale se aplică şi acţiunii cam-

[1]) Pentru amănunte şi bibliografie a se consultă: *Giannini,* Azioni ed. eccezioni cambiarie, Torino, editura Fratelli Bocca, 1902, pag. 10 şi urm.

[2]) Tot astfel în Austria, art. 82; în Ungaria, art. 92.

biale, dar timp de 6 luni dela scadenţă, posesorul poate obţine dela judecător un decret *(writ)* de executare. Debitorul poate obţine dela judecător suspendarea executării, dacă în termen de 12 zile prestează jurământ că are excepţiuni de invocat [1]).

146. In Franţa acţiunea cambială este supusă aceloraşi norme ca orice acţiune, iar creditorul cambial nu are alte avantagii decât că pe baza cambiei poate cere un sequestru conservator pe averea debitorului.

147. Sistemul francez a intrat în vigoare în Italia odată cu codul de comerţ din 1865.

După 1870 când Italia a început lucrările pentru făurirea unui nou cod de comerţ, s'a cerut de unele Curţi de Apel şi Cameri de Comerţ, mai ales acolo unde era în vigoare legislaţiunea austriacă (Lombardia-Veneţia), o procedură mai riguroasă, dându-se ca exemplu ordinul de plată austriac.

Legiuitorul italian şi-a dat seama că natura cambiei cere o plată promptă, iar nu încurajarea debitorilor răi platnici, cari uşor se pun la adăpostul procedurilor greoaie ale judecăţii. De aceea mergând mai departe legiuitorul italian a făcut o inovaţiune, ce nu se găseşte în nici o altă legislaţie: a asimilat cambia cu un titlu executoriu, dispensând pe posesor de a mai recurge la oficiul magistratului.

Prin această inovaţiune se economiseşte timpul şi formalităţile: nu se aşteaptă judecata, cu toate căile de atac spre a începe apoi executarea. Se începe executarea, iar debitorul are dreptul să facă—ca la orice urmărire—contestaţie.

Cambia nefiind nici hotărîre, nici act autentic, debitorul are dreptul să facă contestaţie, invocând toate exepţiunile, ca falş, plată, compensaţie, etc. şi când sunt motive grave, prezidentul tribunalului sau judecătorul de ocol competent poate suspendà executarea, însă sub dare de cauţiune.

Iată textul întreg al articolului 323 c. com. italian:

«Pentru exerciţiul acţiunii cambiale cambia are efectele titlului execu-«toriu, potrivit dispoziţiunilor articolului 554 al codului de procedură ci-«vilă, pentru capital şi accesorii.

«Opoziţiunile la somaţiune aparţin jurisdicţiunii comerciale. Ele nu «suspendă executarea, dar prezidentul tribunalului de comerţ, sau judecă-«torul de ocol competent după sumă, după cererea oponentului, examinând «documentele depuse, şi când concură motive grave de opoziţiune, poate să «suspende în totul sau în parte actele executorii printr'un decret executoriu «provizoriu, cu condiţie de a se da cauţiune».

Opunerile se judecă de instanţa comercială întocmai caşi când creditorul în loc să se folosească de cambie ca titlu executoriu, s'ar fi mulţumit să intente acţiunea cambială contradictorie (art. 324); căci trebue să notăm, că în Italia creditorul are alegerea în a execută pe debitor pe baza cambiei (acţiunea cambială executorie) şi a-l chemà în judecată cambială contradictorie.

148. Deşi codul comercial român nu este decât traducerea codului ita-

[1]) A se vedea *Giannini,* op. cit. n. 4.

lian, totuşi legiuitorul român nu a reprodus dispoziţiunile art. 323 din codul italian; astfel că în vechiul Regat nu avem nici ordinul de plată austriac, nici cambia cu efecte de titlu executoriu. Legiuitorul român a avut teamă de inovaţiunea italiană, iar despre ordinul de plată austriac probabil că nu avea cunoştinţă.

Este adevărat că în art. 349 legiuitorul nostru a căutat să complecteze regulele de procedură speciale cambiei, dar şi cu adaosurile acestea sistemul legei noastre e mult inferior legiuirilor streine, de cari ne-am ocupat pe scurt mai sus.

149. *De lege ferenda,* care e sistemul de preferat: ordinul de plată sau cambia cu efecte de titlu executor? Fiecare sistem are avantagii şi dezavantagii.

Ordinul de plată are avantagiul că un judecător mai înainte de a emite mandatul, examinează forma titlului şi condiţiunile de exercitarea acţiunii cambiale; are dezavantagiul că implică formalităţi: cererea de a se da ordinul (sau mandatul) de plată este o petiţiune de intentarea acţiunii, apoi se înmânează ordinul chiar debitorului spunându-i-se că are drept să facă opoziţiune în termen de 3 zile; trecute aceste zile, iar o cerere spre a se da ordin de executare.

Cambia titlu executoriu are dezavantagiul, că numai e judecătorul care să verifice titlul şi condiţiunile necesare exercitării acţiunii cambiale, dar practica a arătat că nu s'au comis din această pricină abuzuri, ci din contră procedura s'a arătat expeditivă şi justă, astfel în cât chiar în recentul proect al unui nou codice de comerţ (comisiune prezidată de prof. *C. Vivante)* s'a menţinut fără modificări.

La noi s'ar putea ca posesorul cambiei neplătite la scadenţă să se prezinte la Tribunalul comercial (sau la Judecătorie în caz de sumă mai mică) şi să ceară învestirea titlului cu formula executorie, astfel cum se procede cu actele autentice şi cum de curând s'a prevăzut în legea pentru înfiinţarea Societăţii Naţionale de Credit Industrial, în Statutele căreia (cu forţă de lege) s'a trecut în art. 107, că actele sub semnătură prevată ale acestei societăţi (în cari ea figurează ca creditoare) se pot învesti cu formula executorie întocmai caşi actele autentice, inovaţiune, ce nu vedem pentru ce nu am extinde-o şi cambiei.

§ 2. Instanţele competinte să judece acţiunea cambială în dreptul românesc.

Cuprinsul. *150. Competinţa se determină după normele procedurii obicinuite.— 151. Competenţa* **ratione loci.***—152. Domiciliul ales.*

150. După cum am mai spus, exerciţiul acţiunii cambiale se regulează după dispoziţiunile codului de procedură civilă şi a legilor ce-l completează (legea judecătoriilor de ocoale, etc.), întrucât acele dispoziţiuni nu sunt modificate de dispoziţiuni speciale prevăzute în codul comercial (art. 889 c. com.).

Valorificarea drepturilor rezultând din cambie aparţine jurisdicţiunii

comerciale, indiferent de calitatea persoanelor litigante, întrucât cambia fiind un act obiectiv de comerţ, toate contestaţiile, ce se sprijină pe ea, au un caracter comercial prin voinţa legii (art. 3 şi art. 890 c. com.).

Acţiunea cambială se va intentă după valoare: la tribunalul comercial sau la judecătoria de ocol. Dacă tribunalul nu are o secţiune specială pentru afacerile comerciale, acţiunea evident se intentă la tribunalul civil, care însă o va judecà tot după normele dreptului comercial. Dacă tribunalul are o secţiune de comerţ, acţiunea se va adresà direct preşedintelui acelei secţiuni.

Judecătoriile de ocoale au în competinţa lor judecarea acţiunilor cambiale, în prima şi ultima instanţă, până la valoarea de 5000 lei inclusiv, capital şi procente reclamate şi cu drept de apel până la valoarea de 50.000 lei inclusiv, iarăşi capital şi procente reclamate (art. 59 din legea din 19 Mai 1925 pentru accelerarea judecăţilor). Când suma în capital şi procente reclamate depăşeşte quantumul de 50.000 lei, singura instanţă competinte este tribunalul.

151. *Ratione loci,* competinţa este determinată de art. 817 c. com. şi reclamantul are alegerea de a intentà acţiunea: 1°. la tribunalul unde, cel ce s'a obligat, îşi are stabilimentul său comercial sau cel puţin domiciliul sau reşedinţa; 2°. la tribunalul locului unde obligaţiunea a luat naştere; 3°. la tribunalul locului unde s'a stipulat a se face plata; 4°. dacă s'a ales un domiciliu pentru executarea obligaţiunii cambiale, acţiunea se va putea intentà la tribunalul acelui domiciliu.

152. *Domiciliu ales.* Asupra domiciliului ales, în practică s'au ivit dificultăţi.

Potrivit articolului 97 c. civ., când părţile sau una din ele îşi alege, pentru executarea unui act, domiciliul în altă parte, de cât unde îşi au domiciliul real, citaţiunile, cererile şi urmăririle relative la acel act se vor putea face la domiciliul prevăzut prin zisul act şi înaintea judecătorului acestui domiciliu.

Toată lumea este de acord, că este o cestiune de fapt aceea de a se şti când o clauză poate avea înţelesul de alegere de domiciliu pentru executarea unui act, întrucât legea nu cere vre-o formulă sacramentală.

Deasemenea, conform principiilor generale, clauza de alegerea domiciliului trebue cuprinsă în textul actului — în speţă în textul cambiei — pentruca astfel să fie acoperită de semnătura obligatului; iar în cazul când alegerea de domiciliu este scrisă în alt loc (pe margine, în josul cambiei etc.), ea trebue să fie acoperită în mod special cu semnătură [1]). Acelaş lucru şi la giruri, avaluri.

Discuţiunea începe atunci când ne găsim în faţa unei alegeri de domiciliu generic, fără să se specifice că acea alegere s'a făcut pentru executarea obligaţiunii. După unii această alegere de domiciliu nu are întinderea aceleia prevăzută de art. 97 c. civ., ci serveşte numai pentruca creditorul

---

[1]) Conf.: Apel Casale, 18 Octombrie n. 1892, în *Prima Raccolta,* art. 324, n. 113.

să știe unde să ceară plata (ceeace implică și atribuire de jurisdicțiune), dar la domiciliul real al debitorului se vor comunică actele de procedură (citații etc.)[1]).

După alții, domiciliul ales chiar generic, însemnează nu numai loc de plată, ci și loc de comunicarea oricăror acte de procedură[2]).

Jurisprudența română este astăzi fixată în sensul că adresa arătată de debitor în cambie nu însemnează un domiciliu ales în înțelesul art. 97 c. civ.; astfel că citația se va înmână la domiciliul real.

Credem că părerea restrictivă, adoptată de Inalta noastră Curte de Casație este cea mai dreaptă, de oarece, pe lângă că e conformă cu principiul, că derogările sunt de o strictă interpretare (și alegerea de domiciliu e o derogare dela regula generală), dar mai are și avantajul, că pune la adăpost pe debitor de surprinderile și decăderile la cari ar fi supus dacă s'ar admite părerea contrarie[3]).

§ 3. Termenele de judecată și căile de atac.

Cuprinsul. — ***153. Normele speciale arătate în art. 349 c. com. — 154. Art. 349 c. com. și legea pentru accelerarea judecăților.***

153. Legiuitorul român și-a dat seama, că, îndepărtându-se dela modelul italian, trebuia să prevadă norme procedurale, cari să înlesnească o judecată grabnică. Acele norme, cuprinse în ultimele 3 alineate ale art. 349 cod. com., sunt următoarele:

1°. acțiunile cambiale, fie de competința judecătoriilor de ocoale, fie de competința tribunalelor și apelurile făcute în contra hotărîrilor dela prima instanță în această materie, se vor judecà în termen de o lună și cu precădere;

2°. hotărîrile date în materie cambială, atât la prima instanță, cât și în apel, sunt fără drept de opoziție;

3°. termenul de apel în materie cambială curge dela data pronunțării hotărîrii dela prima instanță.

154. Aceste prevederi ale art. 349 c. com.; fiind normele unei proceduri speciale, au rămas în vigoare, însă ele se completează cu dispozițiunile procedurii comune precum și cu dispozițiunile legii, din 19 Mai 1925 *(procedura accelerată)* [4]). De aci rezultă unele consecințe importante și anume:

---

[1]) Conform: Casația Torino, 6 Mai 1899; *Foro italiano,* 1899, I, 1248; Idem, 4 Ianuarie 1899; *Dir. Commerciale,* 1899, XVIII, 481; Cas. Napoli, 25 Iulie 1901, *Prima Raccolta,* art. 333, n. 481; Apel Catania, 30 Ianuarie 1895; *Prima Raccolta,* art. 324, n. 130.

[2]) Conform: *Giannini,* op. cit. n. 18.

[3]) Inalta noastră Curte de Casațiune, la 1 Iunie 1915 a judecat o speță în care există o adresă a emitentului în josul cambiei, acolo unde este imprimat «către . . . » și a decis că acea adresă nu poate însemna decât un loc de plată, iar nu domiciliu ales. *Jurisprudența,* 1915, p. 564; a se vedea și vol. I, p. 133—134.

In speța judecată, desigur că emitentul a recunoscut — fie chiar prin tăcerea lui —, că adresa fusese scrisă de el, de oarece altminteri, această probă incumbă adversarului, fiindcă zisa adresă nu era acoperită de semnătură; iar imprimarea cuvântului «către . . . » nu e menit să fie completat cu o clauză din care să rezulte o obligație pentru emitent, ci servește la trate să arate persoana trasului.

[4]) A se vedea art. 53 din legea din 19 Mai 1925.

a) Acţiunile cambiale înaintea Tribunalelor sunt supuse legii din 19 Mai 1925 *(procedura accelerată),* pentru tot ceeace codul comercial nu prevede o normă de procedură specială. Ori, o normă de acest fel este judecarea în termen de o lună şi cu precădere.

b) Pentruca judecata să se facă într'o lună, Preşedintele va invìtà pe pârât să-şi facă întâmpinările într'un termen aşà de scurt, încât să se poată pronunţa hotărîrea în intervalul de o lună dela intentarea acţiunii.

O atare urgenţă a fost prevăzută în al. 3 al art. 4 din menţionata lege: «In afacerile declarate urgente de lege sau prin încheerea preşedintelui, termenul de mai sus va puteà fi redus, fără să poată fi mai scurt de opt zile».

c) După art. 349 hotărîrile date în materie cambială erau fără drept de opoziţie în primele două grade de jurisdicţiune. Pentru deciziunile pronunţate în recurs, se aplicà dreptul comun, adică aceste deciziuni se pronunţau cu drept de opoziţie. Azi, potrivit art. 52 din legea din 19 Mai 1925, dreptul de opoziţie numai există nici în instanţa de recurs.

d) Termenul de apel este cel obicinuit în materie comercială (15 zile), dacă acţiunea a fost judecată de Tribunal în primà instanţă. Dacă prima instanţă a fost o judecătorie de ocol, termenul de apel e mai scurt, 10 zile (art. 99 legea jud. de ocol).

e) S'a discutat, dacă în materie cambială, cărţile de judecată pronunţate în ultimă instanţă, sunt sau nu cu drept de opoziţie (art. 95 legea jud. de ocol). Jurisprudenţa este astăzi fixată în sensul că în ce priveşte căile de atac se aplică dispoziţiunile art. 349, care prevede norme speciale. Şi tot potrivit acestui articol, termenul de apel curge în toate cazurile dela pronunţare, iar nu dela comunicare[1]).

Cu ocazia desbaterilor legii din 1925, un senator a întrebat: «în materie cambială, care este termenul de apel şi de când curge?»; iar raportorul a răspuns: «Este cel prevăzut de art. 41», fără să răspundă de când curge. Termenul este cel din art. 41, dar începe a curge dela pronunţare, potrivit art. 349 c. com., care prevăzând o dispoziţie specială, cată a fi respectată (art. 53).

■■■■■■■■■■■■

[1]) Cas. III, dec. 445 | 912. *Jurisprudenţa,* 1913, p. 44; Cas. III, 26 Noembrie 1913, *Jurisprudenţa,* 1914, p. 103.

EXCEPȚIUNILE CE SE POT INVOCA ÎN JUDECAREA UNEI ACȚIUNI CAMBIALE

Noțiuni preliminare

Cuprinsul. —*155. Concepțiunea legiuitorilor moderni. — 156. Comparație între legiuirile germanice și codul de comerț italian și român. — 157. Clasificarea excepțiunilor.*

155. Legislațiunile moderne în dorința de a înlesni circulabilitatea cambiilor au ajuns la concepțiunea, că fiecare posesor cambial are drepturi nu derivate, ci literale și autonome de cum le avea predecesorul, care i-a transmis cambia prin gir. Asemenea concepțiune atrage după sine o limitare a dreptului de apărare în justiție, care limitare devine și mai pronunțată când legea prescrie, că și excepțiunile direct personale creditorului reclamant nu se pot invocà decât în anumite condițiuni.

156. In ordonanța cambială germană care a servit ca model multor legiuiri, se arată în art. 82, că debitorul poate opune numai: a) excepțiunile, cari rezultă din însuș dreptul cambial și b) excepțiunile, cari îi aparțin direct contra eventualului reclamant.

Legiuitorul italian nu a urmat în totul ordonanța germană și când a ajuns la excepțiuni a făcut o altă enumerare a excepțiunilor, adoptată în urmă și în codul român și anume: a) excepțiunile privitoare la forma titlului; b) excepțiuni referitoare la lipsa condițiunilor necesare pentru exercițiul acțiunii cambiale și c) excepțiunile personale aceluia, care exercită această acțiune (art. 349 c. com.).

Textul german este superior textelor italiene și române, pentrucă e mai cuprinzător și nu dă loc la discuțiunile, ce le întâlnim în dreptul italian și român [1]).

Intr'adevăr, pe când în enumerarea germană reintră toate excepțiunile ce se pot invocà, în enumerarea italiană și română, dacă ar trebuì să o luăm *ad litteram,* nu se cuprind o serie de excepțiuni, cum e excepțiunea rezultând din incapacitate, excepțiunea rezultând din falșificarea cambiei sau numai a unei semnături, etc., excepțiuni ce derivă din principiile cambiale (nu poate să se oblige cambiarmente un incapabil, nu este obligat cambiarmente cel ce nu a semnat o cambie), dar pe cari propriu zis nu putem să le grupăm în nici una din cele trei categorii ale art. 349 c. com.

[1]) Nu ne ocupăm de excepțiunile de procedură de cari tratează procedura civilă și care își au întreagă aplicațiune și în procesele cambiale. Excepțiunile din art. 349 nu sunt referitoare la procedura propriu zisă ci la însuș fondul.

Unii autori italieni sunt de părere, că legiuitorul nu s'a ocupat—(deci nu sunt interzise)—de excepţiunile bazate pe principiile dreptului comun şi a căror respectare este indispensabilă pentru a avea o obligaţiune [1]). Credem însă că e mai judicioasă părerea acelora, cari, ţinând seama de enumerarea limitativă din art. 349 c. com., ajung ca să grupeze în această enumerare toate excepţiunile, făcând două subdiviziuni a primei grupe şi anume: împărţind excepţiunile referitoare la formă în excepţiuni referitoare la forma intrinsecă şi excepţiuni referitoare la forma extrinsecă [2]).

După aceşti autori, în cuvintele legii «*excepţiuni referitoare la forma titlului*» trebue să înţelegem nu numai excepţiunile bazate pe lipsa uneia sau mai multor condiţiuni de formă esenţiale, din cele enumerate în art. 270 c. com.; dar şi excepţiunile bazate pe lipsa de valoare juridică a condiţiunilor numai aparent existente.

157. Ne vom ocupa prin urmare de excepţiunile cambiale tratându-le în ordinea următoare: 1⁰ excepţiunile referitoare la forma exterioară; 2⁰ excepţiunile referitoare la forma intrinsecă; 3⁰ excepţiunile referitoare la condiţiunile necesare exercitării acţiunii cambiale; 4⁰ excepţiunile personale.

Excepţiunile dela numerile 1, 2 şi 3 corespund excepţiunilor, ce derivă din dreptul cambial sau din chiar natura cambiei, astfel că în fond rămâne tot cea mai bună formula legii germane: deoparte excepţiunile derivând din dreptul cambial, iar de altă parte excepţiunile personale contra eventualului reclamant.

§ 1. Excepţiunile referitoare la forma exterioară (extrinsecă) a titlului.

Cuprinsul. — *158. Cambia nulă nu poate întemeia o acţiune de drept cambial.— 159. Cambia în alb.—160. Cum operează excepţiunile referitoare la forma titlului.—161. Data emisiunii. — 162. Numirea de cambie sau poliţă. —163. Numele persoanei sau firma primitorului. — 164. Clauza la ordin. — 165. Suma de plătit. — 166. Scadenţa. — 167. Locul plăţii. — 168. Numele sau firma trasului.—169. Semnătura trăgătorului sau emitentului.*

158. Am arătat în volumul I, că o cambie este un titlu formal şi complet şi că lipsa condiţiunilor esenţiale cerută de lege (art. 270) atrage nulitatea cambiei ca atare, rămânând ca înscrisul, dacă întruneşte cerinţele dreptului comun, să facă proba unei obligaţiuni comerciale sau civile, după natura sa (art. 273); în nici un caz un asemenea înscris nu poate întemeia exercitarea acţiunii de drept cambial.

159. Tot în volumul I, cu ocaziunea comentării articolelor 273 şi 275 c. com., am demonstrat, că condiţiunile esenţiale cambiei pot fi completate şi după emisiunea titlului; este însă necesar ca la emisiunea cambiei să existe semnătura celui ce se obligă cum şi numele sau firma primitorului,

---

[1]) A se vedea *Vivante,* n. 1367 (ed. 5-a).

[2]) A se vedea *Giannini,* n. 72.

acompaniate de formula «*bun şi aprobat*» cu arătarea în litere suma pentru care se obligă, în cazurile când acea formulă este cerută de lege (art. 275) [1].

Dar dacă la emiterea cambiei nu este neapărat nevoie de toate elementele, cerute de art. 270 c. com., este totuşi necesar ca în momentul valorificării cambiei acele elemente să coexiste.

Condiţiunile esenţiale trebuesc să existe, încât fiecare din ele să fie valabile, adică în conformitate cu legea; căci o condiţiune esenţială nevalabilă este tot acelaş lucru, caşi când ea nu ar există.

Am spus, că la emiterea unei cambii trebue neapărat să se arate numele sau firma beneficiarului. Această inovaţiune a legiuitorului român dela 1900 a fost dictată în interesul ordinei publice, pentruca nu cumva prin mijlocul cambiei să se încurajeze opera cămătarilor în detrimentul celor slabi şi uşuratici. Este relativă la forma titlului excepţiunea, că la emiterea cambiei lipseà numele beneficiarului, deoarece legea isbeşte cu nulitatea asemenea înscrisuri, cari au aparenţa de cambie prin înfrângerea unei dispoziţiuni edictate dintr'o raţiune de ordine publică.

Excepţiunea emiterii cambiei cu ordinul în alb nu poate fi socotită ca o excepţiune personală, de oarece, după cum vom vedea mai târziu, caracteristica excepţiunilor personale consistă în aceea, că ele se pot invocà numai direct şi exclusiv în contra unei determinate persoane, independent de normele dreptului cambial. Sunt excepţiuni personale acelea bazate pe dreptul obligaţiunilor în general şi isvorâte din raporturile juridice ce au avut loc direct între debitor şi reclamant, fie anterior, fie concomitent cu emisiunea, fie posterior. Aceste raporturi sunt în afară de existenţa cambiei, şi ele presupun tocmai această existenţă a unui titlu formal. Intotdeauna excepţiunile personale depăşesc domeniul cambial, căci ele se sprijină pe fapte, din afară de cambie [2]. Aşa dar excepţiunile personale presupun o cambie valabilă după dreptul cambial, însă se caută, ca în baza unor fapte sau raporturi intervenite anterior, concomitent sau posterior emisiunii, să se paralizeze acţiunea cambială.

Astfel înţelese excepţiunile personale, pricepem prea bine de ce excepţiunea, că o cambie la data emisiunii nu cuprindeà numele sau firma primitorului, nu poate fi socotită decât ca o excepţiune referitoare la formă, pentru că ea este dedusă direct din dreptul cambial (art. 273) şi pune în discuţiune cestiunea existenţei titlului formal.

Cât priveşte completarea cambiei emisă cu numele sau firma primitorului dar lipsindu-i celelalte condiţiuni esenţiale, ea poate da loc la o excepţiune relativ la formă, numai dacă, în cazurile arătate de art. 275, nu s'a întrebuinţat formula «bun şi aprobat»; în celelalte cazuri (chiar dacă la emisiune nu s'a arătat suma), debitorul nu poate invocà decât o excepţiune personală, că acel ce se prezintă ca creditor a completat titlul contrar convenţiunii intervenită între ei: o excepţiune de dol [3].

[1]) In Transilvania şi Bucovina nu se cere formula «*bun şi aprobat*»; iar cambia complet în alb, dar semnată, e valabilă.

[2]) A se vedea, volumul I, p. 35 şi urm.; nota noastră în *Pandectele Române,* 1923, I, p. 29 şi urm.; *Giannini,* n. 104; *Cosak,* Lehrbuch des Handelsrecht, ed. 9-a, p. 217.

[3]) Inalta Curte de Casaţie, S. III, 15 Martie 1922, *Pandecte,* I, p. 29, a decis că este relativ la forma titlului excepţiunea că la emisiune cambia nu arătà numele primitorului. Aceeaş ins-

160. Excepţiunile referitoare la forma titlului sunt absolute, ele se pot invocà în contra oricărui posesor — *erga omnes* —; ele sunt operante *in rem,* spre deosebire de celelalte excepţiuni, ca sunt operante când *in rem,* când *in personam* (excepţiunile referitoare la condiţiunile necesare exercitării acţiunii cambiale), iar altele numai *in personam,* excepţiuni relative (excepţiunile numite «*personale*»).

Am studiat în volumul I, cari sunt condiţiunile esenţiale ale cambiei cum şi cazurile când cambia este nulă pentrucă condiţiunile lipsesc sau sunt defectoase, adică neconforme cu dispoziţiunile legii. Toate lipsurile şi defectuozităţile studiate acolo atrag în caz de litigiu excepţiuni relativ la formă.

Să trecem în scurtă revistă excepţiunile referitoare la forma cambiei.

161. *a) Data emisiunii.* Lipsa datei de emisiune, fie acea lipsă totală, fie ea numai parţială (lipsa numai a anului în care emisiunea a avut loc), atrage nulitatea cambiei, chiar dacă ceeace lipseşte s'ar puteà deduce din alte circumstanţe, cum buneoară din data timbrului [1]).

Această nulitate se susţine în justiţie printr'o excepţiune *in rem,* absolută: o excepţiune relativ la forma titlului.

Data este o cerinţă formală: este suficient ca ea să figureze în cambie; nu se cere ca ea să fie cea reală. Cu alte cuvinte chiar dacă s'ar dovedì, că alta a fost data reală (altă localitate sau altă epocă) totuşi cambia e valabilă [2]).

Data trebue să fie clară şi neechivocă. Ori de câte ori data nu întruneşte aceste calităţi, cambia e nulă (deci se poate invocà o excepţiune relativ la formă).

Data consistă din anul, luna, ziua şi localitatea de emisiune.

Aceste elemente ale datei sunt susceptibile de înlocuire prin echivalente (la Paştele din 1926; sau la Crăciunul 1926) [3]).

Este nulă o cambie cu o dată imposibilă (deci excepţiune relativ la formă).

De asemenea o cambie nu poate avea mai multe date [4]).

Dacă data e o cerinţă numai formală, totuşi, când ea nu e cea adevărată, pentru că s'a căutat a se ascunde incapacitatea sau lipsa de reprezentare, în aceste cazuri, debitorul incapabil în momentul emisiunii, sau care nu mai era reprezentat de cel ce a figurat ca mandatar, poate opune *erga omnes,* această excepţiune [5]).

In celelalte cazuri când data nu e cea reală poate da loc la excepţiuni personale în contra acelora, cari completând o cambie au schimbat data şi

---

tanţă însă, la 10 Octombrie 1924, a admis contrariu, dar deciziunea este lipsită că totul de motivare. Credem, că fiind vorba de o schimbare a jurisprudenţii, instanţa noastră supremă se cădeà să arate dece excepţiunea relativ la emiterea în alb nu e relativ la formă, ci e personală. *Revista Societăţilor* anul I, p. 1117, care publică această decizie, se mulţumeşte cu semne de exclamaţie.

[1]) A se vedea vol. I, p. 60.

[2]) A se vedea vol. I, p. 53, 55.

[3]) Volumul I, p. 54. Contra: *Giannini,* n. 90.

[4]) Volumul I, p. 52.

[5]) A se vedea volumul I, p. 57; *Bonelli,* n. 42.

acea dată influenţează asupra scadenţii (există deci un interes pentru stabilirea adevăratei date, fără ca prin aceasta cambia să fie nulă), sau se va dovedì în vreun mod oarecare un interes legitim spre a combete data arătată în cambie. Asemenea excepţiuni nu se vor putea invocà faţă de giratarii de bună credinţă, căci aceştia dobândesc drepturile aşa cum în mod formal reese din titlu.

162. *b) Numirea de cambie sau poliţă.* Legea, sub pedeapsă de nulitate, cere ca în textul înscrisului cambial să fie denumirea de «*cambie*» sau «*de poliţă*«. Aceste denumiri nu pot fi înlocuite prin altele.

Prin urmare sunt excepţiuni referitoare la formă, excepţiuni absolute acelea prin cari se susţine că în textul titlului nu figurează denumirea de «*cambie*» sau de «*poliţă*», sau că aceste denumiri au fost înlocuite prin altele, contrar cerinţei imperioase a legii; sau în fine că denumirea este scrisă în afară de textul cambiei [1]).

Dacă însă la emitere nu figură denumirea, iar posesorul abuzând de blanchet, l'a completat ca pe o cambie, debitorul are drept la o excepţiune personală, în potriva aceluia ce a făcut completarea, dar nu o excepţiune *erga omnes* [2]).

163. *c) Numele persoanei sau firma primitorului.* Este o excepţiune referitoare la forma titlului aceea care se bazează pe necuprinderea în cambie a numelui persoanei sau firma primitorului, după cum e tot relativ la formă excepţiunea că numele primitorului nu e suficient arătat: buneoară e arătat numai prin numele de familie «*Georgescu*», «*Ionescu*» etc.

Când primitorul este o persoană juridică, ea va fi arătată prin firma ei socială (dacă e vorba de o societate), sau prin denumirea ei (fondaţiune, etc.).

Legea cere «*firma socială*», deci în caz de societate în nume colectiv cu emblema «la Milion», va fi nulă cambia, a căreia primitoare va figura «Societăţii în nume colectiv la Milion», de oarece potrivit codului comercial (art. 78) societăţile în nume colectiv trebue să aibă ca firmă socială numele asociaţilor sau numai numele unuia singur cu adăogiri, menite să arate că e vorba de o societate [3]).

Am aratat mai sus, că numele primitorului, spre deosebire de celelalte condiţiuni esenţiale, trebue să figureze chiar în momentul emiterii şi că, pe când la celelalte condiţiuni, lipsa lor în momentul emiterii (bine înţeles exceptându-se semnătura emitentului), nu dă loc decât la excepţiuni personale — relative; din potrivă, lipsa numelui primitorului la emiterea cambiei dă loc la o excepţie absolută, *erga omnes*. Acest rezultat este datorit, cum am văzut— modificării suferite la 1900 de art. 273 c. com.

164. *d) Clauza la ordin.* O cambie trebue să aibă clauza la ordin (art. 270 No. 4) sau în locul ei, clauza nu la ordin (art. 278).

---

[1]) A se vedea vol. I, p. 61—64.
[2]) Conf.: *Giannini*, n. 91.
[3]) A se vedea vol. I, p. 67.

Este o excepţiune referitoare la formă aceea invocată de debitor că titlul nu conţine nici una din cele două clauze [1]).

Chiar dacă clauza la ordin a fost ştearsă în timpul circulaţiunii, cambia e nulă şi excepţiunea este invocabilă *erga omnes,* de oarece condiţiunile esenţiale trebuesc să existe în momentul prezentării titlului în justiţie.

165. *e) Suma de plătit.* O cambie trebue să arate în mod clar şi precis o sumă de bani de plătit.

Dă drept la excepţiuni relativ la formă:

1°. nearătarea unei sume de plătit;

2. arătarea unei sume, dar nu de bani;

3. arătarea unei sume fără să se specifice felul de monetă (franci, lei, etc.).

4. nearătarea precisă a sumei de plătit: buneoară, raportarea la cursul ce-l va avea o monetă streină în ziua scadenţei, sau când sunt arătate două sau mai multe sume alternativ [2]).

166. *f) Scadenţa.* Deşi scadenţa este enumerată de art. 270 c. com., ca o condiţiune esenţială, totuşi în dreptul român, spre deosebire de dreptul german şi italian, nearătarea scadenţii nu atrage nulitatea cambiei de oarece în acest caz se aplică maxima: *quod sine die debetur statim debetur.*

Dar dacă lipsa scadenţii nu poate întemeiă o excepţiune referitoare la forma titlului, o atare excepţiune trebue admisă:

1°. când scadenţa este imposibilă (la 29 Februarie al unui an nebisext);

2°. când o scadenţă depinde de un eveniment nesigur (la o lună dela moartea tatălui meu, etc.).

3°. când o scadenţă nu este arătată cert şi lămurit şi e lăsată buneoară să fie determinată de uz; sau se arată în cambie două scadenţe, două scadenţe alternative sau scadenţe în rate;

4°. când scadenţa fiind la o anumită zi, nu poate fi arătată printr'un timp mai îndelungat (ex.: în prima săptămână a lunii Noembrie 1927), nici mai scurt (la ora 1 a zilei . . .);

5°. când o scadenţă este anterioară datei de emisiune, căci în acest caz e o contradicţie evidentă.

Cum trebue să fie arătată scadenţa pentruca o cambie să fie valabilă, se va vedea în volumul I, art. 271.

167. *g) Locul plăţii.* Art. 270 c. com. arată, că locul plăţii trebue arătat în cambie; însă art. 272 prevede prezumţiuni de locuri de plată, în lipsa unui loc de plată anume arătat în cambie. Astfel că excepţiunea lipsei locului de plată este întemeiată la biletul la ordin, când un loc anume de plată nu este cuprins în cambie şi nici nu s'a arătat locul de emisiune; iar la trată, când nu s'a arătat un loc lângă numele sau firma trasului.

Locul plăţii trebue arătat prin denumirea justă a unei localităţi, care să existe; altfel cambia e nulă şi în volumul I (p. 73—75) am arătat numeroase speţe judecate de instanţele germane; tot acolo se va vedea mai amănunţit,

[1]) Vol. I, p. 69.

[2]) A se vedea vol. I, p. 70—72.

ce se întâmplă cu excepţiunea, că o cambie conţine mai multe locuri de plată (excepţiune *erga omnes).*

168. *h) Numele sau firma trasului.* La cambia trată este neapărat să se arate numele sau firma trasului. Trasul trebue indicat după aceleaşi reguli caşi persoana beneficiarului, reguli ce le-am arătat mai sus la litera *c;* în caz contrariu cambia e nulă. O singură deosebire: lipsa arătării trasului în momentul emisiunii nu poate duce la o excepţiune relativ la forma titlului, dacă atunci când se valorifică în justiţie, cambia întruneşte în mod formal toate elementele, cerute ca esenţiale de legiuitor.

169. *i) Semnătura trăgătorului (sau a emitentului), ori a mandatarului său special.*

Din punct de vedere al formei cambia e nulă, dacă nu are semnătura aparentă cel puţin a emitentului (la biletul la ordin) sau a trăgătorului (la trată), ori a mandatarului lor.

S'a arătat în altă parte, cum trebue să se producă această semnătură spre a fi valabilă şi ar fi de prisos a mai repetă aci [1]). De asemenea tot acolo s'a tratat şi despre mandatul de a semnà cambii în numele altei persoane.

§ 2. Excepţiuni referitoare la forma intrinsecă a cambiei.

Cuprinsul. — *170. Cari sunt aceste excepţiuni. — 171.* **a)** *Incapacitatea. — 172.* **b)** *173. Falşul semnăturilor. — 174. Falşificarea conţinutului esenţial al cambiei. — 175. Falşificarea conţinutului neesenţial. — 176. Imputabilitatea falşului. — 177.* **c)** *Lipsa de mandat.*

170. Obligaţiunea cambială valabilă ca formă exterioară poate să fie în realitate lipsită de eficacitate, dacă forma nu este sprijinită de fond.

Obligaţiunea cambială valabilă din punct de vedere al formei exterioare este valabilă şi din punct de vedere intrinsec, când cel ce a semnat-o era capabil să se îndatoreze prin cambie.

Excepţiunile referitoare la valabilitatea intrinsecă a condiţiunilor formale cerute de lege pentru cambie sunt: *a)* incapacitatea; *b)* falşul; *c)* lipsa de mandat.

171. *a) Incapacitatea.* O cambie semnată de un incapabil, dacă întruneşte toate condiţiunile de formă exterioară este valabilă şi obligă pe toţi semnatarii ei, cari în momentul semnării erau capabili: aceasta ca o consecinţă a principiului autonomiei obligaţiunilor cambiale.

Din faptul că incapacitatea duce numai la nulitate relativă, decurge, că îndreptăţit a invocà incapacitatea este singur cel incapabil.

Excepţiunea incapacităţii se poate invocà în contra ori cărui portor al cambiei, deci e o excepţiune *erga omnes,* dar nu e absolută, cum sunt excepţiunile referitoare la forma exterioară.

---

[1]) Vol. I, p. 78.

Excepţiunea incapacităţii nu o poate invocà decât incapabilul, prin urmare avem deaface cu o excepţiune *erga omnes,* însă relativă [1]).

172. *b) Falşul cambial.* Codul comercial prevede, că o cambie purtând o semnătură falşă sau falşificată are tărie faţă de toţi giranţii, cari au semnat propriu (art. 352) şi că «acei cari au girat, avalizat sau acceptat o cambie falşă, sunt obligaţi faţă cu posesorul, caşi când ar fi girat, avalizat sau acceptat o cambie adevărată» (art. 353).

O cambie falşă (plăsmuită în întregime) sau numai falşificată (numai în unele din elementele ei) are faţă de terţi aparenţa unei cambii adevărate, prin urmare cei ce semnează obligându-se cu asemenea cambie—fie girând-o, fie avalizând-o sau acceptând-o — nu poate invocà în judecată nulitatea obligaţiunii unei alte persoane pe motiv că semnătura acelei persoane erà falşă, deoarece autonomia obligaţiunilor cambiale se împotriveşte la asemenea excepţiune.

Falşul poate să poarte asupra semnăturei şi asupra conţinutului cambiei.

173. *Falşificarea semnăturilor.* Principiul e cunoscut: nimeni nu poate fi ţinut obligat cambiarmente, dacă nu a semnat o cambie.

Ori decâte ori o persoană este chemată în judecată în baza unei cambii, pe care figurează semnătura sa falşă, poate invocà excepţiunea falşului, care este opozibilă *erga omnes.*

Caşi incapacitatea, această excepţiune nu poate fi ridicată decât de acela, care pretinde că i s'a falşificat semnătura; deoarece, după cum s'a văzut mai sus, toţi cei ce au semnat propriu nu se pot prevalà de falşificarea semnăturilor altor persoane.

Dacă s'a plăsmuit semnătura trăgătorului (sau a emitentului la biletul la ordin) cambia este fictivă, însă din punct de vedere formal ea întruneşte toate condiţiunile esenţiale cerute de lege; aşà că, dacă posterior trasul acceptă, sau cambia e girată, toţi cei ce au semnat (acceptantul, giranţii) rămân obligaţi conform regulilor prescrise pentru cambie.

Dacă s'a plăsmuit semnătura unui girant, cel ce dobândeşte cambia devine proprietarul ei, afară numai dacă se dovedeşte, că a fost de rea credinţă sau că a comis o greşeală mare în dobândirea ei (art. 357).

Cel ce invocă falşificarea semnăturii, nu are să facă nici o dovadă, iar instanţa judecătorească va procede potrivit dispoziţiunilor din procedura civilă relativ la verificarea scripturilor (art. 162—184 pr. civ.).

174. *Falşificarea conţinutului esenţial al cambiei.* Cambia pe lângă condiţiunile esenţiale poate cuprinde şi alte clauze, de aceia unii autori disting falşificarea conţinutului esenţial de falşificarea conţinutului neesenţial.

După majoritatea autorilor falşificarea oricăreia din condiţiunile esenţiale atrage anularea obligaţiunii faţă de cei ce au semnat mai înainte de a se fi operat falşul; din potrivă, pentru toţi cei ce s'au obligat după săvârşirea falşului, obligaţiunea rămâne neatinsă, întrucât ei aşà au voit să fie îndatoraţi după cum apare titlul în urma schimbărilor introduse în textul original.

[1]) In ce priveşte detaliile referitoare la incapacitate, a se vedea volumul I, pag. 95 şi următoare.

Spre a se ajunge la anularea obligaţiunii, se zice, că obligaţiunea cambială fiind formală, cel ce se obligă este îndatorat numai în baza textului acoperit cu semnătura sa. In caz de falşificarea (schimbarea, alterarea) conţinutului esenţial (data de emisiune, scadenţa, suma de plătit etc.), unul din elementele necesare a dispărut după cambie, iar cel ce i-a luat locul (altă dată, altă scadenţă) numai este acoperit cu semnătura persoanei, care, se obligase *ex litteris.*

Majoritatea autorilor merg aşà departe cu formalismul cambial, încât susţin inexistenţa obligaţiunii, chiar dacă s'a falşificat suma trecându-se o sumă mai mică, soluţiune ce nu este admisă de toată lumea [1]).

Sunt autori, cari necontrazicând formalismul cambial, susţin că schimbarea conţinutului esenţial nu liberează pe obligaţiii cambiali, ce au semnat cambia mai înainte de producerea schimbării, ci se reconstitue cambia aşà cum a fost la început, pentru ca fiecare să răspundă în limitele obligaţiunii semnate de el.

Legea, în caz de perdere sau distrugere, prevede reconstituirea cambiei cu ajutorul unei sentinţe judecătoreşti şi nu vedem de ce prin analogie nu s'ar reconstituì prin hotărîrea dată în baza acţiunii cambiale [2]).

Soluţiunea minorităţii este în orice caz mult mai echitabilă decât aceea a majorităţii.

Este de notat că chiar cei mai riguroşi conced, că în cazul adăogirii unui domiciliu (sau loc de plată), atunci când locul de plată era arătat prin adresa trasului sau prin locul emisiunii (art. 272), deşi e o alterare a unei condiţiuni esenţiale, totuşi obligaţiunea rămâne valabilă, însă pentru fiecare după cuprinsul ce-l avea cambia în momentul când a semnat-o [3]).

Odată recunoscută semnătura se presupune că conţinutul înscrisului a fost aprobat de cel ce a semnat-o. Acest principiu îşi găseşte aplicare mai ales la cambie, unde diferitele condiţiuni esenţiale pot fi scrise de mai multe mâini şi la deosebite date [4]).

Cestiunea devine foarte delicată atunci când vizibil cambia conţine ştersături, alterări, modificări.

După mulţi asemenea alterări fac ca titlul să fie suspect şi cel care îl prezintă, trebue să dovedească că în momentul când pârâtul a semnat, există acele alterări [5]).

După alţii însă alterările nu au însemnătatea ce li se atribue. Odată ce semnătura nu e contestată, se presupune că s'a semnat titlu cu alterările din el şi cel ce pretinde, că în momentul semnării altele erau elementele cambiei, trebue să facă dovada afirmaţiunilor sale [6]).

175. *Conţinutul neesenţial,* adică clauzele ce nu sunt cerute de lege, poate fi modificat, alterat, fără ca prin aceasta cambia să piardă din forţa

[1]) A se vedea: *Grünhut,* § 63; *Staub,* § 76, n. 15; *Vivante,* 1104.

[2]) A se vedea: *Giannini,* 88. care citează în acelaş sens şi pe *Lehmann, Rehbein* şi *Renaud.*

[3]) A se vedea: *Vivante,* 1105, cu citaţiile din doctrina şi jurisprudenţa germană.

[4]) A se vedea: *Vivante,* 1107.

[5]) Conform: *Grünhut,* § 63; *Staub,* art. 76, n. 19; *Vivante,* 1108.

[6]) Conform: *Giannini,* n. 88; *Rehbein,* § 7, n. 4.

ei obligatorie. Toată lumea însă e de acord, că față de cei ce se obligaseră mai înainte de modificarea (alterarea, falşificarea) clauzei, obligaţiunea nu-şi are efectul dacă nu s'a observat clauza, aşà cum există în momentul semnării. Buneoară, un trăgător a arătat în cambie o persoană, care să plătească la nevoie. Dacă în timpul circulaţiunii cambiei, s'a şters această indicare la nevoie, trăgătorul nu e ţinut pe cale de regres decât în cazul, în care posesorul cambiei neplătit de acceptant se va fi adresat şi la indicatul la nevoie [1]).

176. Dacă falşul este imputabil chiar persoanei, căreia i s'a falşificat semnătura, sau este imputabil unei alte persoane, de care este însă ţinută responsabil, în aceste ipoteze nu putem spune că ne aflăm în faţa unei obligaţiuni cambiale, ci rămâne ca cel păgubit, pe calea unei acţiuni de drept comun, să ceară despăgubiri în baza principiului consacrat în art. 998 şi urm. din codul civil.

In rezumat deci, semnătura falşificată nu poate duce la obligaţiune cambială, dar poate duce la o obligaţiune de a repară daunele pricinuite prin culpa propie sau a celor de sub supravegherea cuiva [2]).

177. *c) Lipsa de mandat.* Asimilată cu semnătura falşe este semnarea ca procurator, fără ca cel ce semnează ca atare să aibă mandat special aşà cum cere art. 270, n. 8.

Cel ce cheamă în judecată cambială pe cel ce figurează din cambie ca obligat prin mandatar, trebue să facă dovada mandatului; căci pârâtul nu e ţinut a face probă negativă [3]). A se vedea cele scrise în vol. I, pag. 90—96.

§ 3. Excepţiuni bazate pe lipsa condiţiunilor necesare pentru exerciţiul acţiunii cambiale.

Cuprinsul. — *178. Se împart în: A. Excepţiuni bazate pe lipsa de posesiune a cambiei în original; B. Excepţiuni bazate pe lipsa de legitimare formală; C. Excepţiuni bazate pe stingerea obligaţiunii potrivit dreptului cambial.— 179. Neposedarea cambiei în original.—180. Lipsa de legitimare formală.— 181. Stingerea obligaţiunii potrivit dreptului cambial: a) adeverinţa de achitare scrisă pe cambie. — 182. Continuare : b) Lipsa dresăii protestului. sau nulitatea lui. — 183. Continuare: c) Decăderea şi prescripţia. — 184 Continuare: d) Cazurile prevăzute de art. 294 şi 324 c. com.—185. Continuare: e) Anularea cambiei prin amortizare.*

178. Excepţiunile, privitoare la lipsa condiţiunilor necesare pentru exercitarea acţiunii cambiale, se împart în: *A.* Excepţiuni bazate pe lipsa de posesiune a cambiei în original; *B.* Excepţiuni bazate pe lipsa de legitimare formală; *C.* Excepţiuni bazate pe stingerea obligaţiunii, potrivit dreptului cambial. Să le examinăm în parte pe fiecare.

[1]) A se vedea: *Vivante,* n. 1105.

[2]) Conf.: *Vivante,* n. 1109; *Grünhut,* § 63; *Staub,* art. 76, n. 16.

[3]) După legea austriacă (art. 95) şi cea ungară (art. 105), cel ce semnează ca procurator fără să aibă procură sau depăşeşte mandatul se obligă personal. Tot aşà în proectul italian (art. 342) şi proectele române.

179. *Neposedarea cambiei în original.* Prima condiţiune pentru a exercită acţiunea cambială este ca reclamantul să fie în posesiunea cambiei. Niciun drept din cambie nu poate fi valorificat fără prezentarea titlului în original. Excepţie la acest principiu avem numai atunci când s'au îndeplinit formalităţile prescrise de lege pentru cambiile perdute sau sustrase *(amortizare).*

Cum amortizarea nu e menţionată de lege decât în caz de perdere şi de sustragere, s'a născut o vie discuţiune, dacă se poate recurge la dispoziţiunile art. 354 şi urm., atunci când cambia, în loc să fie perdută sau sustrasă, a fost distrusă (arsă, ruptă).

Posesorul unei cambii deteriorate, dar citeaţă, poate cere duplicate dela obligaţii cambiali. Duplicate poate cere şi posesorul unei cambii distruse, dar obligaţii de multe ori vor refuzà liberarea lor şi atunci, pentru a nu ajunge la rezultate inechitabile, se susţine, că posesorul, prin analogie cu ce se întâmplă cu cambiile perdute sau furate, are dreptul să recurgă la procedura amortizării [1]).

După unii autori, în caz de distrugerea cambiei nu se poate aplicà procedura amortizării, menită să anuleze titlul în mâinile celui ce ar posedà-o, şi atunci singurul mijloc este ca printr'o hotărîre judecătorească să se reconstitue cambia [2]).

180. B. *Lipsa de legitimare formală.* Pentru a exercità acţiunea cambială, posesorul trebue să se legitimeze printr'o serie neîntreruptă de giruri. Ori decâteori acea serie continuă lipseşte sau e întreruptă, debitorul are o excepţiune de drept cambial în potriva tutulor celor ce sunt posteriori întreruperii [3]).

Dacă o cambie s'a reîntors în posesiunea unui girant, care a achitat-o după ce ea a fost protestată, numai e nevoie de un nou gir din partea creditorului cambial achitat către obligatul de regres. Faptul că el se află în posesiunea cambiei şi a protestului, este o dovadă, că a achitat-o pe cale de regres şi deci a reintrat în drepturile sale faţă de obligaţii cambiali, în contra cărora el are acţiune cambială [4]).

Obligatul de regres, care a achitat cambia, pentru a exercità acţiunea cambială nu are neapărat nevoie de a şterge girul său şi girurile ce urmează girului său; ştergerea acestor giruri este o facultate pentru el, iar nu o obligaţiune (art. 338 c. com). [5]).

181. *C. Stingerea obligaţiunii potrivit dreptului cambial.* Aici avem excepţiuni bazate pe:

a) Adeverinţa de achitare totală sau numai în parte, scrisă pe cambie pentru acceptant sau emitent de către un posesor al cambiei.

---

[1]) A se vedea în acest sens: *Vivante,* n. 1322.

[2]) Conform: *Giannini,* n. 100. A se vedea şi *infra* la Amortizare.

[3]) A se vedea *supra* n. 16.

[4]) A se vedea *Bonelli,* n. 207, notele 3, 4, 5.

[5]) In acelaş sens art. 55 din legea austriacă şi ungară.
A se vedea cele spuse *supra* n. 18.

Se ştie, că plata făcută de acceptant (sau tras neacceptant), iar la biletul de ordin de către emitent, stinge orice obligaţiune cambială. Dacă o cambie are scrisă pe ea adeverinţa, că acceptantul sau emitentul a plătit, aceasta constitue o presumţiune că drepturile din cambie s'au stins prin plată.

Adeverinţa scrisă pe cambie este o prezumţiune *juris tantum,* iar posesorul poate dovedì, că deşi e scrisă acea adeverinţă, în realitate acceptantul nu a plătit, căci e posibil să se fi scris adeverinţa presupunându-se că la prezentarea cambiei, debitorul o va achità, ceea ce nu s'a întâmplat.

După lege, adeverinţa trebue întovărăşită de predarea cambiei acelui ce plăteşte. Dacă cambia a rămas în mâna creditorului, însemnează că nu s'a desăvârşit cele două condiţiuni ale art. 318 c. com., şi trebue să se lase libertate posesorului de a combate prezumţiunea, ce ar rezultà din adeverinţa scrisă [1]).

182. *b) Lipsa dresării protestului (în cazurile când el este necesar) sau nulitatea protestului dresat.* Am văzut că pentru regresul cambial e necesar, ca într'un anume termen, să se dreseze protestul. Mai mult, am arătat, că protestul este necesar pentru păstrarea chiar a acţiunii cambiale directe, la cambiile domiciliate [2]).

Lipsa dresării protestului nu poate fi invocată de cel ce a dispensat pe posesor de această formalitate [3]).

Când e protestul nul, şi dacă lipsa sau nulitatea protestului se poate invocà de judecători din oficiu, s'a studiat *supra,* n. 78.

183. c) *Decăderea şi prescripţiunea.* Acţiunea cambială în contra obligaţilor direcţi nu poate fi exercitată de cât în termenul arătat de art. 949 c. com.: 5 ani din ziua scadenţei obligaţiunii sau din ultima zi a termenului prevăzut de art. 282.

Acţiunea cambială în contra obligaţilor de regres trebue intentată în termene mult mai scurte, sub pedeapsa decăderii din acţiune.

De asemenea obligatul de regres, care a plătit, deşi posesorul cambiei era decăzut, nu are acţiune în potriva predecesorilor lui.

O decădere specială avem la cambiile trase sau emise la vedere sau la o epocă fixă dela vedere (art. 282, 311, 350).

184. d) *Perderea acţiunii cambiale în cazurile prevăzute de art. 294 şi 324 c. com.* Am văzut, că în caz de concurenţă între mai mulţi intervenienţi, posesorul nu trebue să se mulţumească cu un intervenient, care liberează un număr mai mic de obligaţi, ci trebue să prefere pe intervenientul, care liberează cel mai mare număr de obligaţi, sub pedeapsă pentru posesor, de a perde acţiunea de regres în contra acelora, cari ar fi fost liberaţi [4]).

185. e) *Anularea cambiei prin amortizare.* Deşi posesorul cambiei se legitimează printr'un şir neîntrerupt de giruri, el nu are acţiune cambială,

---

[1]) A se vedea: *Vivante,* n. 1371.

[2]) A se vedea *supra* n. 66, nota 1.

[3]) Art. 333 c. com.

[4]) A se vedea vol. I, p. 363 şi urm. şi *supra,* n. 64.

dacă s'a anulat titlul prin procedura amortizării (art. 354 şi urm.). Detalii vom arătà când vom trata despre cambiile perdute, distruse sau furate.

§ 4. *Excepţiuni personale.*

Cuprinsul. — *186. Cum operează aceste excepţiuni şi cari sunt. — 187. 1⁰. Excepţiuni privitoare la origina cambiei: a) viţiurile de consimţimânt. — 188. b) Furtul sau perderea.—189. c) Raportul fundamental.—190. 2⁰. Excepţiuni derivând din raporturi concomitente sau posterioare emisiunii: a) pactum de non petendo; b) acordarea unui termen, preschimbarea, novaţiunea. — 191. c) Excepţiunea că s'a plătit.—192. d) compensaţiunea.—193. 3⁰. Excepţiuni de dol.—194. Divizlunea făcută de Bonelli.— 195. Cine este terţ posesor al cambiei.*

186. Pârâtul, într'o acţiune cambială, poate opune şi excepţiunile personale, adică acele excepţiuni ce se bazează pe raporturi personale între pârât şi reclamant sau, deşi nu se bazează pe asemenea raporturi directe, totuşi se pot invocà, atunci când reclamantul nu este un terţ de bună crepinţă *(exceptio doli).*

Excepţiunile din această categorie sunt *relative şi subiective;* ele operează *in personam* şi prin urmare niciodată *in rem.*

Excepţiunile personale unui creditor (buneoară beneficiarului) nu se pot invocà în contra giratarului acestuia şi aşà mai departe — exceptându-se cazurile de rea credinţă. Dacă însă cambia revine prin gir beneficiarului, acesta nu se va putea prevalà de situaţiunea lui de giratar, spre a susţine că e terţă persoană, căci el, în calitatea lui de prim posesor al titlului, a avut raporturi directe, personale, cu debitorul cambial şi ca atare trebue să sufere consecinţele acelor raporturi juridice [1]).

Vom examina excepţiunile personale grupându-le în 3 categorii:

1⁰. excepţiuni privitoare la origina cambiei;

2⁰. excepţiuni derivând din raporturi concomitente sau posterioare emisiunii titlului;

3⁰. excepţiuni de dol *(exceptiones doli).*

187. 1⁰. *Excepţiuni privitoare la origina cambiei.*

a) *Viţiurile consimţimântului.* Conform principiului admis în dreptul comun, consimţimântul nu e valabil, când este dat prin eroare, smuls prin violenţă sau surprins prin dol (art. 953 c. civ.). Ştim însă că pentru a asigurà circulaţiunea cambiei, giratarii dobândesc drepturi autonome, de unde rezultă, că excepţiunile, bazate pe eroare, dol sau violenţă nu se pot opune giratarilor de bună credinţă. Aceştia se încred în litera cambiei şi nu pot şti, că consimţimântul, celui ce apare ca obligat, a fost pătat de vreun viţiu [2]).

[1]) Conform: *Supino,* ed. 5-a n. 554, care citează în acelaş sens decizia din 27 Iulie 1915 a Curţii de Apel din Brescia.

[2]) Aceasta e părerea azi în general admisă: *Vivante,* n. 1372; *Supino,* n. 555; *Bonelli,* n. 313; *Giannini,* n. 106 bis; *Dernburg,* Die Schuldverhältnisse, ed. 4-a, § 276, pag. 392; *Lyon Caen,* vol. IV. n. 203; *Thaller,* în Annales de droit commercial, 1906, p. 132 şi Traisté élém. ed. 6-a, n. 1471; *Bedarride,* n. 202; *Massé,* n. 1524. A se vedea însă şi autori vechi, cari aplicând la cambie întocmai principiile dela contracte, susţin că asemenea excepţiuni sunt opozabile *in rem: Vidari,* n. 7122.

In caz de constrângere fisică *(vis absoluta)* se susţine de către unii, că lipsind cu totul voinţa celui ce figurează ca debitor, aceasta l'ar îndreptăţi să se opună la plată, invocând o excepţiune opozabilă chiar faţă de terţii de bună credinţă, întocmai caşi în cazul unei semnături falşe [1]).

Este adevărat că obligaţiunea cambială are la bază un contract, sau cel puţin o declarare de voinţă — un act scriptural —, şi din acest punct de vedere cel ce e silit să semneze prin violenţă fizică nu-şi manifestă voinţa de a se obligà: el este un simplu instrument în mâna celui ce îi răpeşte iscălitura. Dar nu e mai puţin adevărat, că în materie cambială principiile generale ale obligaţiunilor se pliază în faţa necesităţilor economice: circulaţiunea titlurilor de credit, protecţiunea creditului public impune sacrificarea celui ce apare obligat cambial şi salvarea celor de bună credinţă, ce au plătit pe baza unei semnături originale [2]),

Cel violentat va avea acţiune în contra celui vinovat, căruia i se va aplicà sancţiunile penale; cel violentat va opune *vis absoluta* nu numai celui vinovat de fapta delictuoasă, dar şi tutulor celor ce au obţinut sub orice titlu cambia, cunoscând modul, în care s'a smuls semnătura; el nu va putea însă opune atare excepţiune faţă de terţii portori de bună credinţă[3])

188. b. *Furtul sau perderea.* Cel ce apare din cambie ca obligat, nu poate invocà faţă de terţii de bună credinţă faptul, că el nu a negociat titlu, şi că i s'a furat sau l'a perdut. Asemenea excepţiune o poate ridicà cu succes în contra furului sau celui ce a găsit cambia, cum şi contra portorilor de rea credinţă; dar siguranţa circulaţiunii cambiei cere, ca cel ce a semnat propiu pe o cambie, să sufere consecinţele faptului său. Intre cel ce s'a încrezut în cambie şi cel ce a fost victima unui furt sau perderi, învinge cel dintâi, pentrucă interesul general cere sacrificarea interesului particular.

Terţul, care dobândeşte o cambie, nu are de unde şti, dacă consimţimântul a fost sau nu viciat; dacă titlul a fost negociat, de cel ce l'a sem-

---

Supino, (n. 555 nota 1) citează printre cei contrarii şi pe *Pothier,* Contrat de change, art. 6, § 3, dar, de sigur, că atunci când a făcut această citaţiune, nu a observat că *Pothier* scrie în nota 3 (loc. cit.): «*Vis-à-vis de l'auteur du dol, sans aucun doute, mais non pas à l'égard des tiers porteurs de bonne foi*».

Casaţiunea din Torino, 11 Mai 1203, *Riv. del dir. comm. 1903, II, 200,* a decis că doluo ca viţiu de consimţimânt nu face parte din excepţiunile referitoare la forma titlului, nici din acelea referitoare la lipsa condiţiunilor necesare exercitării acţiunii, ci îndreptăţeşte numai la o excepţiune personală, care nu poate fi invocată faţă de un terţ de bună credinţă.

[1]) A se vedea: *Vivante,* 1372; *Bonelli,* 313; *Ramella,* Titoli all'ordine, 96.

[2]) A se vedea în acest sens: *Thaller,* Traité élém., ed. 6-a n. 1471 şi în monografia De la nature juridique du titre de crédit, n. 72.

[3]) Conform: *Supino,* n. 555, care mai adaogă că este şi pericolos a se distinge între violenţa obicinuită, care viciază consimţimântul şi vis absoluta, care contrazice orcie consimţimânt. Ar fi foarte greu în practică a deosebi aceste două violenţe.

Credem că e mai nimerit să spunem cu *Grünhut,* I, § 35: «Ce e drept hârtia trebue să cuprindă o manifestare a voinţii, numai că faţă de dobânditorul de bună credinţă ceeace leagă e forma exterioară regulată, chiar dacă la creerea acestei forme a lipsit orice voinţă de a se obligà. Orice dobânditor onest se va ţine de ceeace apare în exterior, va lua hârtia, cum se înfăţişează, va înţelege forma cum ea se prezintă», şi mai departe: «Indată ce forma cambiei există, se naşte o obligaţiune cambială în multe cazuri, deşi emitentul formei nu a avut de loc voinţa de a se obligà».

nat, sau dacă, după ce el a fost scris, a intrat în circulaţiune prin furt sau prin perdere.

Exemplu: X scrie o cambie trată asupra lui Y şi ca beneficiar trece pe Z. După ce o scrie şi o semnează, o închide în biroul său, de unde i se fură. Cambia astfel furată este transmisă prin gir — bine înţeles falşificându-se girul lui Z. Odată ajunsă cambia în posesiunea unui giratar de bună credinţă, X nu mai poate invocà excepţiunea de furt.

Pentru a ajunge la rezultatul că excepţiunea lipsei de negociere este o excepţiune personală, a trebuit o muncă încordată a învăţaţilor şi mai ales a celor germani.

Cei ce vedeau în orice obligaţiune cambială rezultatul unui contract, se găseau în imposibilitate de a explicà care este fundamentul obligaţiunii cambiale, în cazul când cambia a fost pusă în circulaţiune prin furt sau perdere.

S'a crezut că fundamentul stă într'o declarare unilaterală de voinţă; că adică subscriitorul unei cambii este obligat numai în baza declarării lui de voinţă, aşà cum apare din înscris, fără să fie nevoie de vreo convenţiune cu creditorul.

Am arătat, în altă parte,[1]) că chiar după susţinătorii teoriei unilaterale, pentru a existà o obligaţiune cambială, nu e destul o declarare de voinţă, ci mai e nevoie ca o altă persoană să voiască a devenì creditor în condiţiile arătate în înscris. In ultima analiză se recunoaşte necesitatea a două voinţi, de aceea părerea noastră rămâne nestrămutată, că fundamentul juridic al cambiei este un contract, dar că, din cauza siguranţei comerţului şi din cauza tutelării bunei credinţe, acest contract produce anumite efecte voite de lege, printre cari în primul loc stau drepturile autonome ale diferiţilor giratari.

In caz de furt sau perdere, obligaţiunea cambială nu se mai sprijină pe contract; ea naşte din voinţa legii, care are în vedere culpa—ori cât de mică ar fi ea, a aceluia ce semnează—mai înainte de a-l negocià—un titlu apt să circule, expunând pe terţi la pagube. Este o obligaţiune bazată pe răspunderea unui fapt personal al semnatarului.

189. *c. Raportul fundamental, care a dat naştere obligaţiunii cambiale*[2]).

Sunt foarte numeroase excepţiunile personale, ce se pot invocà din raportul extra-cambial, ce stă la baza obligaţiunii cambiale.

Obligaţiunea cambială este abstractă, literală, faţă de terţi. Intre părţile contractante acţiunea cambială rămâne influenţată de raportul, ce a dat naştere obligaţiunii cambiale, de aceea pârâtul poate invocà excepţiuni, ca cele următoare:

a) că obligaţiunea fundamentală nu a avut cauză, sau a avut o cauză ilicită;

b) că reclamantul nu şi-a îndeplinit prestaţiunea, în vederea căreia s'a emis (sau s'a girat) cambia. Buneoară, o vânzare-cumpărare, la care cumpărătorul dă o cambie vânzătorului, în vederea predării mărfii, care însă

[1]) Vol. I, p. 33.

[2]). Asupra acestei importante cestiuni a se vedea cele scrise de noi, în vol. I, p. 35 şi urm.

nu are loc: evident, că în acest caz cumpărătorul, pârât în acţiunea cambială, poate invocà o excepţiune personală vânzătorului, reclamant cambial;

c) că pârâtul a semnat, dar a făcut aceasta numai de complezenţă *(semnătură de complezenţă),* pentru a facilità creditul reclamantului. Bunecară, X nu se bucură de credit, şi din această cauză roagă pe un prieten Y să accepte o trată pentru ca apoi să poată scontà cambia. Y, care are credit şi care voeşte să facă un serviciu prietenesc lui X, acceptă cambia; iar în caz că X l'ar reclamà ca creditor cambial, Y va avea o excepţiune personală pentru a-i respinge acţiunea;

d) că între părţi s'a convenit ca cel ce figurează ca debitor să nu achite *(pactum de non petendo);*

e) că emiterea cambiei s'a făcut numai cu scopul, ca creditorul să aibă o garanţie, că o altă creanţă va fi achitată; prin urmare debitorul nu poate fi urmărit pe baza cambiei, decât atunci când creanţa—ce se garantează—va fi devenit exigibilă;

f) că poliţa sau poliţele nu s'au dat, decât ca creditorul să le sconteze pentru a-şi procură numerar; ceea ce este foarte uzitat de bănci. Bunecară banca X împrumută pe Y cu garanţie ipotecară pe un termen de 2 ani şi convine ca Y să dea şi cambii pentru suma împrumutată cu scadenţele ce le va fixà creditorul. Aceste cambii servesc ca banca X să poată să-şi mobilizeze creanţa; să sconteze poliţele la o bancă mai mare (cum e Banca Naţională) preschimbându-le, deobiceiu, din 3 în 3 luni până când împrumutul ajunge la termen. Atunci banca X este achitată, iar ea la rându-i achită pe banca de scont (Banca Naţională).

Este de notat că băncile prevăd în contractele lor, că refuzul de a mai prelungì cambiile (de a le preschimbà) atrage exigibilitatea întregei creanţe; în care caz, desigur, creditoarea are dreptul să intente acţiune cambială sau să se mulţumească cu acţiunea din raportul fundamental, după cum va crede ea de cuviinţă.

190. 2⁰. *Excepţiuni derivând din raporturi concomitente sau posterioare emisiunii titlului (sau în genere luării obligaţiunii cambiale).*

Din această categorie face parte excepţiunile de felul celor următoare:

a) *pactum de non petendo,* atunci când posesorul renunţă la unul din debitorii cambiali;

b) acordarea unui termen de plată, sau convenţiunea de a preschimbà poliţa în schimbul plăţii numai a unei părţi din datorie, cum şi novaţiunea obligaţiunii cambiale dau dreptul la excepţiuni personale în contra posesorului, care n'ar respectà întocmai convenţiunea încheiată.

191. c) *excepţiunea că s'a plătit.* Plata poate să aibă loc înainte sau după scadenţă. Dacă a avut loc înainte de scadenţă, se poate invocà plata faţă de cel ce a primit-o, cum şi faţă de succesorii acestuia (cesionari) nu însă faţă de giratarii de bună credinţă, căci debitorul, care a plătit, este cel vinovat, întrucât nu a cerut restituirea cambiei, ci a lăsat-o în circulaţiune.

Dacă plata a avut loc după scadenţă, excepţiunea se poate invocà şi

față de giratarii după scadență, deoarece girul după scadență produce efectul unei cesiuni (art. 281 c. com.);

192. d) *excepțiunea de compensațiune,* care spre a se putea opune, trebue ca debitorul cambial să fie creditor al reclamantului, posesor al cambiei, pentru o sumă lichidă și exigibilă, de aceiaș valoare, de o valoare mai mică, însă în acest din urmă caz compensațiunea nu operează decât parțial.

In legislațiunea noastră civilă, excepțiunea de compensațiune este pur personală a aceluia dintre debitori, care este în acelaș timp creditor al creditorului [1]) și nu poate fi invocată de codebitorii solidari. Așà dacă girantul 3 ar putea invocà compensațiunea, această excepțiune nu o poate invocà girantul 5, și nici chiar avalistul girantului 3. Această regulă, criticată în dreptul civil este logică în materie cambială, unde obligațiunile, deși solidare, sunt totuși autonome [2]).

Este bine înțeles, că, dacă cel în drept a invocat excepțiunea de compensație, de stingerea datoriei se pot prevalà toți debitorii; cu alte cuvinte excepțiunea devine comună tutulor debitorilor [3]) în contra vechiului creditor. Față însă de pârâtul, care a opus excepțiunea compensațiunii, și a devenit astfel posesorul cambiei, nu se pot prevalà de compensațiunea operată decât cei ce figurează pe cambie posterior celui ce a stins datoria. Așà în exemplu dat, girantul 3 opune excepțiunea de compensațiune și devine posesor al cambiei, prin aceasta el a stins și obligațiunile tutulor giranților posteriori (4, 5), nu însă și acelor anteriori (2, 1, acceptant).

Este de notat, că trasul, care nu a acceptat, nefiind debitor cambial, nu poate opune excepțiunea de compensațiune posesorului cambial, chiar dacă trăgătorul ar fi făcut acoperirea (proviziunea), de oarece în acest caz, trasul e debitorul trăgătorului — care nu are însă acțiune cambială contra trasului neacceptant—iar nu al posesorului cambiei [4]).

Legea, în materie cambială ne făcând vre-o derogare dela dreptul comun, se pot opune în compensație orice creanțe, destul să fie lichide, exigibile și să întrunească și celelalte condițiuni cerute de art. 1145 c. civ.

In legea cambială ungară, compensațiunea nu este admisibilă decât atunci când creanța ce se opune în compensație, derivă dintr'o cambie ajunsă la scadență, sau dintr'o hotărîre judecătorească rămasă definitivă, sau în fine dintr'o transacție făcută în justiție (art. 94).

Debitorul cambial nu se poate opune la plată, invocând raporturile de *cont curent* existând între el și posesorul cambiei, deoarece trecerea sumei din cambie în contul curent se face sub rezerva «*salvo incaso*» și prin ur-

---

[1]) Art. 1148 c. civ. A se vedea: *Planiol,* II, 766.

[2]) A se vedea: *Planiol,* loc. cit.

In codul civil italian art. 1290, al. 2, se prevede că debitorul solidar poate opune excepțiunea compensațiunii între creanța debitorului și între ceeace datorește acest creditor codebitorului solidar, dar numai pentru quota parte. In materie cambială, însă din cauza autonomiei obligațiunilor excepțiunea compensațiunii este și în Italia pur personală. A se vedea: *Supino,* 558; *Giannini,* 105 bis.

[3]) Vezi: *Planiol,* loc. cit.

[4]) Conform: *Supino,* 558; Contra: *Giannini,* 105 bis.

mare dacă la scadenţă, cambia nu a fost plătită, posesorul este în drept să urmărească pe debitor şi în baza acţiunii cambiale [1]).

193. 3° *Excepţinni de dol.* In sens larg este *exceptio doli,* orice opunere la plată, când reclamantul, deşi are aparenţa de creditor cambial, totuşi din cauza unor raporturi personale, anterioare, concomitente sau posterioare emiterii titlului, el e de rea credinţă când cere plata. Despre aceste excepţiuni am vorbit mai sus.

In sens mai restrâns înţelegem prin *exceptio doli* orice excepţiune prin care se tinde la respingerea acţiunii cambiale a unui giratar, cu care nu nu a intervenit raporturi personale, dar care e de rea credinţă.

Un giratar este de rea credinţă, atunci când are cunoştinţă că debitorul cambial are excepţiuni întemeiate de ridicat împotriva posesorului cambiei şi totuşi acceptă să i se gireze acel titlu de credit [2]).

Buna sau reaua credinţă se are în vedere ţinând seama de momentul dobândirii cambiei, căci *dolus supraveniens non nocet.*

Excepţiunile cunoscute trebuesc să se refere la girantul nemijlocit, iar nu la alţi giranţi mai depărtaţi, întrucât giratarul este la adăpost, îndată ce, în momentul dobândirii, era convins, că autorul lui era de bună credinţă [3]).

Numai cunoaşterea excepţiunilor şi temeinicia lor face ca giratarul să fie tratat ca şi un cesionar; nu însă şi culpa lui, adică neglijenţa de a se informà sau împrejurarea că e în vină că nu a bănuit existenţa excepţiunilor. Legea asimilează, în în art. 357 greşala mare cu reaua credinţă, dar acest text formează o excepţie, în caz de perdere sau sustragere a cambiei şi nu poate fi extins şi la alte cazuri [4]).

Se susţine că simpla cunoaştere a excepţiunilor şi a temeiniciei lor, nu ar fi suficientă pentru a-l supune pe giratar la *exceptio doli* şi că ar mai fi nevoie şi de o înţelegere frauduloasă între acel giratar şi girantul său nemijlocit cu scop de a păgubì pe debitor, făcându-i imposibilă opunerea excepţiunilor personale [5]).

Nu credem să fie aceasta părerea cea mai judicioasă. Inopozabilitatea excepţiunilor personale îşi are raţiunea în protecţiunea terţelor persoane, cari nu pot şti în ce împrejurări s'a născut cambia şi nici ce aranjamente au avut loc în urmă; în nici un caz nu e logic a se protege acei ce ştiau împrejurările şi raporturile extra-cambiale şi totuşi au speculat asupra unui atare titlu.

Desigur că sunt unele *excepţiuni pur personale,* cum e aceea trasă din compensaţiune, sau din semnarea de complezenţă, cari nu pot fi propuse de cât între anumite persoane. Ei bine, atari excepţiuni, chiar cunoscute de giratarul de înainte de scadenţă, nu au nici un efect, afară numai dacă acel giratar nu ar fi fost de conivenţă cu autorul său nemijlocit *(fraus omnia corumpit)* [6]).

[1]) Conform: *Bonelli,* 321; *Vivante,* 1373; *Supino,* 557. Contra: *Giannini,* 107, quater.

[2]) A se vedea *Staub,* § 82, no. 15, 16.

[3]) A se vedea în acest sens: *Staub,* § 82, n. 19; *Vivante,* 1373.

[4]) *Staub,* § 82, n. 17; *Supino,* 556; *La Lumia* in Riv. di dir. comm. 1920, p. 380.

[5]) In acest sens: *Vivante,* 1373 şi jurisprudenţa instanţelor superioare germane citate de *Staub,* § 83, n. 16, care analizează şi arată şi bibliografia germană şi austriacă.

[6]) A se vedea *Staub,* loc. cit.

194. *Bonelli* (n. 313, 314) împarte excepţiunile personale—din punct de vedere al opunerii lor faţă de terţii posesori, adică faţă de dobânditorii cambiei prin gir—în:

A. Excepţiuni deduse din motive de nesoliditatea (inconsistenza) sau de limitarea obiectivă a obligaţiunii, faţă de care terţul giratar nu are decât o imunitate relativă, adică cu condiţiunea de a fi de bună credinţă. Din această categorie fac parte: excepţiunile bazate pe viţiile voinţei de a semnà (dol, violenţă, eroare); excepţiunile bazate pe lipsa de transmitere a cambiei; excepţiunile bazate pe viţiile consimţimântului sau pe cauza ilicită în ce priveşte raportul fundamental; excepţiunile deduse din raporturi contractuale intervenite de asemenea cu alţi posesori precedenţi, în virtutea cărora s'au modificat conţinutul sau efectele obligaţiunii cambiale; excepţiunile de plată sau de stingerea, în orice alt mod, a obligaţiunii cambiale.

B. Excepţiuni deduse din raporturi cu precedenţii posesori, şi cari au un caracter pur personal. Faţă de aceste excepţiuni, terţul giratar se bucură de o imunitate absolută (deci chiar dacă le cunoştea în momentul dobândirii cambiei). Această imunitate se explică prin independenţa obligaţiunilor cambiale. Din această categorie fac parte: excepţiunile deduse din lipsa de cauză în raportul fundamental cu un posesor precedent; excepţiunile deduse din raporturile personale antecedente, concomitente sau subsecvente obligaţiunii cambiale, prin forţa cărora pârîtul ar putea să neutralizeze dreptul sau acţiunea unui alt posesor, dar nu pe a reclamantului, care a rămas strein de acele raporturi. Aşà, excepţiunea de compensaţiune, de remiterea datoriei, de acordarea unui termen, de *res judicata* faţă de alţi posesori, de decadenţă şi prescripţie [1]).

195. *Cine este terţ posesor al cambiei.* Excepţiunile personale în contra unui anumit posesor al cambiei, nu pot fi opuse faţă de un terţ posesor.

Din punct de vedere cambial terţ posesor este cel ce a obţinut cambia prin gir: toţi cei ce dobândesc cambia prin modurile de achiziţionare din dreptul comun (succesiune, vânzare, donaţiune, etc.) nu dobândesc drepturi autonome; ei nu sunt terţi, lor le sunt opozabile nu numai excepţiunile personale lor, dar şi acelea personale autorului lor.

Numai girurile în plină proprietate acordă drepturi autonome—cu rezerva făcută mai sus în ceeace priveşte *exceptio doli.* Prin urmare nu sunt terţi acei cari au dobândit cambia printr'un gir pentru încasare, prin procuraţiune, giratarii unei cambii «nu la ordin», gıratarii după scadenţă [2]).

După părerea susţinută de noi [3]), girul cu titlu de gaj are ca efect dobândirea unor drepturi autonome, spre deosebire de girul cu titlu de mandat.

Cel ce obţine cambia în baza unui gir în alb, dobândeşte drepturi autonome, fie că completează girul, fie că-l lasă în alb [4]). In consecinţă cel ce dobândeşte o cambie, care a circulat prin acelaş gir în alb, nu dobândeşte cambia cu acele drepturi, pe cari le aveau diferiţii posesori intermediari, ci

[1]) A se vedea în acest sens şi *Supino,* 556. A se consulta: *La Lumia,* Riv. del dir. comm. 1920, p. 380.

[2]) A se vedea cele scrise în volumul I, p. 253, 263.

[3]) Volumul I, p. 259.

[4]) Vol. I, p. 249—250.

dobândeşte drepturile ce rezultă din cambie, adică drepturi autonome. Prin urmare, excepţiunile personale diferiţilor posesori, cari nu figurează pe cambie, dar cari au avut cambia prin girul în alb, nu se invoacă faţă de posesorul legitimat în ziua plăţii [1]).

Când avem o cambie în alb (fără să se arate numele beneficiarului), toţi cei ce o dobândesc din mână în mână cu ordinul în alb nu dobândesc prin aceasta şi drepturi autonome, astfel că cel ce îşi trece numele ca beneficiar, deşi nu a fost în raporturi cu emitentul, nu e socotit ca terţ; căci a fi terţ însemnează dobândire prin gir [2]). Exemplu: o cambie cu ordinul în alb a trecut prin mâna a 4 persoane şi tocmai al 5-lea deţinător o complectează cu numele lui. Acest al 5-lea este tratat caşi un succesor al celor ce l'au precedat şi toate excepţiunile bazate pe convenţiunea dintre emitent şi cel ce a primit cambia în alb, îi sunt opozabile.

§ 5. Când trebuesc propuse excepţiunile.

Cuprinsul.—*196. Istoric.—197. Ce se înţelege prin „prima înfăţişare".—198. Susţinerile D-lui M. Paşcanu.*

196. Până la 1900, articolul 349 c. com., nu avea decât primul şi al treilea aliniat. Experienţa a arătat că textul era cu totul incomplet, de aceea s'a căutat remedierea răului, fără însă a ajunge la rezultatul dorit.

In Italia, de unde am tradus legea, cambia are forţa unui titlu executoriu; în Germania, Austria, Ungaria, pe baza cambiei magistratul dă un mandat de plată, un ordin ce se execută; iar legiuitorul român a crezut că e destul să limiteze excepţiunile şi modul lor de probaţiune!

La 1900, Ministerul de Justiţie, în expunerea de motive, a arătat că sistemul din Rusia (fără să-şi dea seama că noi luasem dela Italieni) a titlului executoriu este inferior sistemului român *prin aceea că art. 349 nu îngăduе decât o verificare contradictorie între creditor şi debitor înaintea Tribunalului, dacă cambia întruneşte sau nu condiţiunile şi formele legale, ceeace preîntimpină contestaţiuni, la cari lipsa acestor formalităţi ar putea da loc cu ocazia executorii ei deadreptul.*

Pentru a ajunge la înlăturarea oricăror neajunsuri, D-l *Dissescu* credea că e de ajuns mici modificări, căci: *spre a corespunde acestor necesităţi cred nimerit a se face un mic adaos la art. 349 aplicabil şi la judecătoriile de ocoale, priu care să se orînduiască mai întâi ca judecăţile acţiunilor cambiale să se facă într'un termen cât mai scurt şi cu precădere, atât la prima instanţă, cât şi în apel, şi hotărîrile date la ambele instanţe, în această materie, să fie date fără drept de opoziţie. In fapt mai că nu se prezintă vreun debitor la opoziţie, căci nici n'are ce spune.*

«In privinţa termenului de apel el să curgă dela darea hotărîrii de către prima instanţă, judecătorie de ocol sau tribunal, fie dată hotărîrea contradictoriu, fie în lipsă, spre a nu se perde timpul cu comunicarea. Cu aceste orânduеli cari vor fi aplicabile atât la judecătoriile de ocoale, cât şi

[1]) A se vedea, vol. I, p. 250 nota 2.
[2]) Conf.: *Giannini,* 119.

la tribunale şi curţi, orice acţiune cambială îşi poate avea sfârşitul în cel mult două luni şi ceva, timp de altminterea destul de îndestulător pentru cei rău platnici şi nici prea lung pentru a periclită în sine încrederea pe care cambia trebue s'o inspire ca efect comercial asimilat monetei» [1]).

In Cameră proectul D-lui *Dissescu* a suferit următoarele modificări, datorite unui amendament propus de *T. Rosetti* şi anume: s'a adăogat un nou aliniat (actualul al. 2) cu următorul cuprins: «*Aceste excepţiuni vor trebui să fie propuse la prima înfăţişare*»; de asemenea în loc de cuvintele «cât mai scurt», ce erau în proect, s'a admis cuvintele «*de o lună zile*», astfel ca să se precizeze, că judecarea atât la prima instanţă cât şi în apel să aibă loc în termen de o lună şi cu precădere. Cum însă acest termen de o lună nu a avut vre-o sancţiune, în practică a rămas literă moartă, iar inovaţiunea a fost fără mare folos.

Foarte importantă a fost adoptarea amendamentului *T. Rosetti,* datorită căruia excepţiunile, ce un debitor le poate invocà, pe lângă că sunt limitate şi în anumit mod probate, mai trebuesc să fie propuse la «*prima înfăţişare*».

197. Legea nu este clară când întrebuinţează cuvintele «*prima înfăţişare*», căci prin această expresiune s'a înţeles de unii primul termen, când procesul este în stare de judecată, iar de alţii primul termen când procesul este în stare de judecată şi pârâtul e prezent spre a pune concluziuni. Instanţele noastre judecătoreşti, blânde de obicei cu debitorii, interpretează în acest din urmă sens textul legii, deşi conform cu scopul legii ni se pare mai conformă prima interpretare, căci ea înlătură tergiversările [2]).

Dacă prin «*prima înfăţişare*» se înţelege primul termen, la care procesul este în stare de judecată, atunci pârâtul, în contra căruia s'a obţinut hotărîre la tribunal fără să se prezinte de loc, nu mai poate în apel să invoace excepţiunile cambiale; din potrivă, dacă prin «*prima înfăţişare*» se înţelege primul termen când pârâtul fiind prezinte poate pune concluziuni în fond, atunci pârâtul în ipoteza de mai sus, e în timp util să propue excepţiunile direct la Curte.

In această privinţă Curtea de Apel din Bucureşti s, I, la 5 Mai 1920, a decis:

«Considerând că prin prima înfăţişare nu se poate înţelege decât primul termen la care procesul este în stare de judecată şi la care pârâtul fiind prezinte, poate să-şi formuleze apărările sale, aşà că dacă el nu s'a înfăţişat la prima instanţă şi s'a obţinut astfel contra lui hotărîre în lipsă, este în termen să ridice aceste excepţiuni înaintea Curţii—bine înţeles tot la prima zi când procesul va fi în stare de judecată» [3]).

Un lucru credem că astăzi nu mai e în discuţie: odată ce pârâtul s'a

---

[1]) *Ef. Antonescu,* p. 578.

[2]) Trib. Gorj, 22 Aprilie 1906, *Curierul,* 1906, p. 385, în majoritate a decis că prin «prima înfăţişare» se înţelege prima înfăţişare, în care părţile, la prima instanţă pot pune concluziuni.

«Prin «*prima înfăţişare*» e înţelege cel dintâi termen la care se procede la judecarea procesului, iar nicidecum prima dată de prezentare a debitorului în instanţă, personal sau prin mandatar». *(M. Pascanu,* Drept cambial Român, n. 162).

[3]) *Pandectele române,* anul I, p. II, pag. 25.

prezintat şi la data prezentării procedura era completă, astfel că a pus concluzii sau putea să pue concluzii, nu-i mai este îngăduit să ridice altă dată—înaintea aceleaşi instanţe sau în apel—excepţiunile, ce nu le-a propus la prima înfăţişare. In acest sens s'a pronunţat Inalta noastră Curte de Casaţie [1]).

S'ar putea crede că în baza efectului devolutiv al apelului, propunerea excepţiunilor ar putea să aibă loc şi în apel la *«prima înfăţişare»*, chiar dacă pârâtul s'a prezentat la prima instanţă şi nu a invocat excepţiunea ce se propune direct în apel. Şi nu a lipsit la noi chiar hotărîri judecătoreşti în acest sens. Dar hotărîndu-se astfel, nu s'a ţinut seama, că instanţa de apel, în materie cambială, prin efectul devolutiv al apelului va avea să judece din nou procesul astfel cum s'a judecat la prima înfăţişare, controlând dacă instanţa de prim grad a rezolvat juridic excepţiunile propuse. Aşa trebue înţeles efectul devolutiv al apelului (art. 327 pr. civ.), atunci când în mod imperios legea limitează termenul până când se pot invocà anume excepţiuni.

A fost prima înfăţişare la Tribunal şi pârâtul nu a invocat excepţiunile cambiale, cu tot efectul devolutiv al apelului, ele numai pot fi invocate în apel [2]).

Nu numai excepţiuniie personale trebuesc propuse la *«prima înfăţişare»*, ci toate excepţiunile prevăzute de art. 349, deci şi cele referitoare la forma cambiei sau cele referitoare la condiţiunile necesare pentru exerciţiul acţiunii [3]).

---

[1]) Casaţia III, 22 Septembrie 1910. *Buletin,* 1910, 1265.

Eronat s'a hotarît de Tribunalul Braila s. I, la 7 Iunie 1912, *Curierul,* 1912, p. 967 : «că din modul de redacţie al al. II de sub art. 349 c. com. se poate vedea că legiuitorul exprimă mai mult un deziderat, face o recomandare, decât prevede decădere de drepturi». Trib. Brăila se sprijină pe consideraţiunea ca lipseşte în art. 349 al II o sancţiune ca aceea din art. 111 pr. civ. care vorbeşte însă de «orice cauză de nulitate în privinţa actelor de procedură», care, dacă nu e propusă înaintea oricărei apărări asupra fondului, este stinsă.

Are toată dreptatea D-l *Ştefan Scriban,* când scrie : «Materia aceasta nu se poate înglobà în teoria nulităţilor, care are alt obiect. Când legiuitorul fixează data până când se poate ridicà o apărare, e caşi când ar pune un termen. Dacă legiuitorul zice la prima înfăţişare, putem noi ceti la a doua, la a treia, etc., înfăţişare ?

«Aici e un termen ce nu se poate scurtà, nici prelungì (art. 732 pr. civ.). Când art. 349 c. com. zice *va trebui, nu va putea opune, nu vor putea întârzià condamnarea,* noi nu putem ceti contrariul. Textul nu cuprinde o recomandare, ci o injuncţiune, un ordin de drept. Argumentul lipsei de sancţiuni ne poate duce la soluţiunea că nu e nevoie ca excepţiunile să fie lichide şi de o grabnică soluţiune, nici întemeiate pe o probă scrisă. Putem noi scindà astfel art. 349 c. com. ? Să aplicăm o parte din el ; iar cealaltă s'o violăm făţiş sub cuvânt că nu-i sancţiune ? ! *(Curierul* 1913, p. 97).

[2]) A se vedea Cas. III, 22 Sept. 910, *Buletinul,* 1910, 1265, care a decis că dacă la prima instanţă s'a opus o excepţiune nu se poate în apel ridicà o alta nouă. In acelaş sens, Curtea de Apel Bucureşti S. I,dec. 109 din 13 Noembrie 1924.

La 1907 Inalta Curte a decis contrariu (Cas. III, 17 Sept. 907. *Curierul,* 1908, p. 3) şi anume că «atât după textul art. 349 c. com., cât şi după principiile dreptului comun, debitorul cambiei poate opune portorului excepţiunile legale, fie la prima instanţă, fie la apel, numai cu o singură condiţiune, adică ca ele să fie propuse la prima înfăţişare dinaintea instanţei, unde afacerea este pendinte». In acelaş sens şi *Ştefan Scriban,* Curierul 1913, 97.

[3]) In acest sens s'a pronunţat Trib. Ilfov, S. II com., 16 Aprilie 1924, *Jurisprudenţa generală,* 1924, n. 1862 şi Apel Constanţa, 9 Martie 1925, *Curierul,* 1925, 541.

198. S'a susţinut şi contrariul, şi anume că numai excepţiunile personale trebuesc propuse la *«prima înfăţişare»,* sub sancţiunea de decădere. «Această dispoziţiune — scrie D-l *M. Paşcanu* — a fost introdusă pe cale de amendament la proectul guvernului, în urma propunerii făcută de către D-l Teodor Rosetti. Locul ei de figuraţiune în textul legii nu a fost însă lămurit cu preciziune.

«Raportorul — D-l M. Alexandrescu — a declarat numai ca amendamentul să figureze în lege, *după primul alineat,* fără să precizeze dacă este vorba de primul alineat al textului art. 349 c. com., ce se modifică prin proectul de lege, sau de *primul alineat al textului completător.* In prima ipoteză, necesitatea invocaţiunii *«la prima înfăţişare»,* s'ar aplică tuturor excepţiunilor, fără distincţie, deci şi celor *negatorii* (referitoare la forma titlului, precum şi celor referitoare la exerciţiul acţiunii); în cazul contrariu, *numai excepţiunilor strict personale.*

«Cu toată lipsa de limpiditate a lucrărilor parlamentare (v. Desbaterile Camerei, M. O. şedinţa dela 16 Martie 1900), socotim că ultima ipoteză este singura conformă cu spiritul reformei înfăptuită la 1900; de oarece *numai în privinţa excepţiunilor strict personale* era îndreptată voinţa de remaniere a noului legiuitor. Astfel fiind, textul art. 349 c. com., ar urmà să fie cetit nu în chipul cum figurează în toate ediţiunile — fie şi oficiale, — ale codului nostru de comerţ; ci în modul următor: «Debitorul unei cambii nu va putea opune decât excepţiunile privitoare la forma titlului sau lipsa codiţiunilor necesare pentru exerciţiul acţiunii şi excepţiunile personale aceluia care a exercitat această acţiune. Excepţiunile personale însă nu vor putea întârzià condamnarea la plată, decât dacă ele sunt lichide, de o grabnică soluţie şi în tot cazul întemeiate pe o probă scrisă. Aceste excepţiuni vor trebui să fie propuse la prima înfăţişare». Apoi să urmeze restul textului introdus prin L. din 1900 (v. în acest sens şi textul reamintit al art. 349, în codul de comerţ adnotat de către D-l Eft. Antonescu)» [1]).

Am reprodus întocmai argumentarea D-lui *M. Paşcanu,* pentruca cetitorul să-şi dea mai bine seama de importanţa problemei.

Prima eroare ce o face D-l *M. P.* este când afirmă că *«numai în privinţa excepţiunilor strict personale era îndreptată voinţa de remaniere a noului legiuitor.*

Din expunerea de motive, ce a însoţit modificările propuse în 1900 cum şi din textul propus, rezultă că legiuitorul a voit să asigure o executare grabnică a debitorilor cambiali, introducând norme de procedură, cari să suplinească forţa executorie, ce o are cambia în alte ţări. Legiuitorul s'a preocupat de toate excepţiunile, de toată desfăşurarea procesului cambial, cum şi de căile de atac. De nicăieri nu se poate deduce preocuparea legiuitorului numai pentru excepţiunile personale.

Dar unde D-l *M. P.* devine foarte interesant este atunci când — spre deosebire de chiar ediţiile oficiale ale codului de comerţ — interverteşte ordinea alineatelor pentru a ajunge astfel să demonstreze temeinicia susţinerilor sale. Într'adevăr D-sa susţine că: «*Aceste excepţiuni vor trebuì să fie*

---

[1]) Op. cit. n. 162.

propuse la prima înfățișare», urmează a fi introduse ca al 3-lea alineat al art. 349, iar nu ca al 2-lea, așà după cum suntem obicinuiți să cetim în diferitele edițiuni ale codului.

Modul cum a fost propus și adoptat de Camera Deputaților amendamentul: «*Aceste excepțiuni vor trebuì să fie propuse la prima înfățișare*», ne dovedește eroarea D-lui *M. P.* Într'adevăr în proectul guvernului articolul 349 avea următoarea redactare:

«*Debitorul unei cambii nu va puteà opune decât excepțiunile privitoare la forma titlului sau lipsa condițiunilor necesare pentru exercițiul acțiunii și excepțiunile personale aceluia, care a exercitat această acțiune.*

«*Excepțiunile personale însă nu vor puteà întârzià condamnarea la plată decât dacă ele sunt lichide și de o grabnică soluție, și, în toate cazurile întemeiate pe o probă scrisă.*

«*Acțiunile cambiale, fie de competința judecătoriilor de ocoale, fie de a tribunalului, și apelurile făcute în contra hotărîrilor dela prima instanță în această materie, se vor judecà în termen cât mai scurt și cu precădere. Hotărîrile date asupra cambiilor atât la prima instanță cât și în apel vor fi fără drept de opoziție.*

«*Termenul de apel în materie cambială va curge dela data pronunțării hotărîrii dela prima instanță, judecătorie sau tribunal*».

În ședința Camerei din 16 Martie 1900, după ce s'a citit art. 349 de către D-l raportor *M. Alexandrescu,* a avut loc următoarele desbateri:

«*D-lor, la art. 349,* d. T. Rosetti, *a propus următorul amendament:*

«*Amendameut la art. 349:*

«*Propunem a se adăogà după primul alineat cuvintele:* «Aceste excepțiuni vor trebui să fie propuse la prima înfățișare».

«*La alineatul 3 propunem înlocuirea cuvintelor* «cât mai scurt» *cu cuvintele de «cel mult 20 zile».*

«*D-l* Take Ionescu, ministru de finanțe: *Declar că primesc amendamentul D-lui T. Rosetti.*

«*D-l* P. Missir: *Nu este mai bine să se prevadă în loc* «de 20 zile», «o lună»?

«*D-l* Take Ionescu, ministru de finanțe: *Cum vroiți.*

«*D-l* T. Rosetti: *Să se pună* «o lună».

«*D-l* Take Ionescu: *Atunci să se admită amendamentul cu această modificare, ca în loc* «de 20 zile» *să se prevadă* «o lună».

«*Se pune la vot art. 349 cu amendamentul D-lui T. Rosetti și se admite*» [1]).

Din discuțiunea reprodusă mai sus rezultă că *T. Rosetti* a propus prin amendamentul său o adăogare și o modificare la textul art. 349. Adăogarea a fost propusă și s'a admis, după primul alineat; modificarea în corpul alineatului al treilea.

D-l *M. Pașcanu* susține că din desbaterile parlamentare nu reese, ce s'a înțeles prin «primul alineat». Eroare. Amendamentul *T. Rosetti* e foarte

[1]) Desbaterile Camerei în *Ef. Antonescu,* p. 578, la art. 349 și în Mon. Of. ședința dela 16 Martie 1900.

clar, căci în el se vorbește de «primul alineat», cum și de «alineatul 3», arătându-se că alineatul al 3-lea era acela în care figurau cuvintele: «*cât mai scurt*» și cari au fost înlocuite cu cuvintele: «*de o lună zile*». Ori, dacă alineatul 3 era acela în care figurau acele cuvinte, primul alineat nu putea fi altul decât acel cu cuprinsul: «Debitorul unei cambii nu va putea opune decât excepțiunile privitoare la forma titlului sau lipsa condițiilor necesare pentru exercițiul acțiunii și excepțiunile personale aceluia, care a exercitat această acțiune». *T. Rosetti* a propus — și așà s'a admis — a se adăogà după primul alineat cuvintele: «aceste excepțiuni vor trebui să fie propuse la prima înfățișare. Prin urmare, în spiritul legiuitorului a fost ca la *prima înfățișare* să se propue toate excepțiunile menționate în primul alineat al art. 349.

Fie că cuvintele: «aceste excepțiuni vor trebui să fie propuse la prima înfățișare» se înglobează în primul alineat; fie că ele formează un alineat nou, în toate cazurile, ele trebuesc înserate, așà cum s'a voit la 1900, adică imediat după alineatul, care începe cu: «Debitorul unei cambii nu va putea.....».

§ 6. *Excepțiunile personale trebuesc să fie lichide, de grabnică soluție și întemeiate pe o probă scrisă.*

Cuprinsul. — *199. Alineatul III al art. 349 c. com.—200. Istoric și lucrări pregătitoare. — 201. Cum trebuesc să fie excepțiunile personale după art. 324 c. com. italian. 202.—Se poate admite începutul de probă scrisă?—203. Jurisprudența română.*

199. Pentru a se asigurà plata cambiei de îndată, legiuitorul român, urmând exemplul celui italian, a prevăzut în art. 349 alineatul 3 cu următorul cuprins: «*excepțiunile personale însă nu vor putea întârzià condamnarea la plată, decât dacă ele sunt lichide și de o grabnică soluțiune, și, în toate cazurile, întemeiate pe o probă scrisă*».

Alineatul 3 nu se referă întru nimic la excepțiunile privitoare la forma titlului sau la lipsa condițiunilor necesare pentru exercițiul acțiunii cambiale, de oarece aceste excepțiuni, de cele mai multe ori, se rezolvă imediat *ictu oculis;* pe când cele personale sunt și foarte numeroase și de obiceiu menite să tergiverseze soluțiunea.

200. Ideea, ca în procesele cambiale să nu se amâe plata, decât atunci când se invocă excepțiuni, ce se pot rezolvà grabnic, nu este nouă.

In evul mediu, în glosatori cât și în Statute găsim, că în materie de executare cum și în procesele, ce se judecau după procedura sumară, nu se admiteau decât excepțiunile ce se soluționau îndată: *librorum apertura, incontinenti,* iar excepțiunile, pentru cari era nevoie de o cercetare mai îndelungă, se examinau după ce în mod provizoriu judecata condamnà la plată [1]).

La executări se acordà de către statute sau uzuri — și, când acestea nu dispuneau, de către chiar judecători—un termen scurt, pentru ca pârâtul să-și facă apărarea. Dacă excepția, ce o invocà pârâtul, nu se puteà solu-

[1]) A se vedea *Giannini,* 129.

ţionă în timpul fixat apărării, acea excepţiune nu era de grabnică soluţiune, ci de cercetare mai îndelungată. Dinpotrivă, excepţiunea era de grabnică soluţiune, dacă se soluţionă în timpul fixat pentru judecată, adică fără să fie nevoie de vre-o prelungire sau amânare; cu alte cuvinte caşi când nu s'ar fi invocat vre-o excepţiune:

«*Requirere altiorem indaginem quae non possunt examinari infra tantum tempus intra quantum processus principalis expedietur etiam si talis exceptio non opponeretur*[1]).

Această regulă că excepţiunile în procesele cambiale—cari se judecau cu procedură sumară—nu erau admise a întârzia plata decât dacă erau de grabnică soluţiune, a fost respectată şi de codul comercial albertin din 1853, articolul 162, devenit în urmă art. 234 al codului comercial italian din 1865, cu următorul cuprins:

«Nu se admit în contra posesorului unei cambii excepţiunile, cari pri-«vesc persoana cedenţilor săi: cele personale posesorului nu pot întârzia «plata cambiei, *dacă nu sunt lichide şi de grabnică soluţiune.* Dacă sunt de «o cercetare mai îndelungată, discutarea lor va avea loc în desfăşurarea «ulterioară a procesului, însă până atunci nu va întârzia condamnarea la «plată, cu sau fără cauţiune, după prudenta chibzuială a tribunalului» [2]).

Prin urmare, în codul comercial italian din 1865 se prevedea că excepţiunile personale nu întârziau condamnarea la plată, decât dacă erau lichide şi de grabnică soluţiune. Dacă ele reclamau o cercetare mai îndelungată judecata obligă pe pârât să plătească, cu sau fără cauţiune din partea reclamantului şi în urmă continuă cu cercetarea şi soluţionarea excepţiunilor. Aşa dar, condamnarea la plată era executorie, dar dacă în urmă se dovedeau întemeiate excepţiunile, posesorul cambiei restituia ceeace primise. Pârâtul deci trebuia să plătească şi apoi să dovedească excepţiunile, cari nu se puteau rezolvà imediat: *solve et ripete; paga poi parla.*

Cum posesorul putea să apară într'o lumină nefavorabilă, judecătorul avea puterea să-l oblige la o cauţiune, ca astfel pârâtul, în cazul că ulterior şi-ar dovedì excepţiunile, să aibă de unde să se despăgubească.

Sistema codului comercial italian din 1865 avea un neajuns: el nu prevedea o limitare a mijloacelor de probaţiune, iar instanţele judecătoreşti suverane a aprecià cari probe şi în ce împrejurări erau de grabnică soluţiune, abuzau de proba cu martori; astfel că se ajunsese la rezultate cu totul contrarii scopului social urmărit de lege. De aceea când s'au început în Italia lucrările pentru făurirea unui nou cod de comerţ, voci autorizate au cerut remedierea răului. Aşa, Camera de Comerţ din Mantova a cerut să nu se admită altă probă decât act scris emanat dela posesorul cambiei, care

---

[1]) Această regulă de drept prescrisă de Bartolus, o găsim în *Giannini,* n. 129, la care trimetem pentru tot ce priveşte istoricul art. 349.

[2]) Iată textul italian: «Non sono ammesse contro il possessore di una lettera di cambio «le eccezioni che riflettono la persona dei suoi cedenti: quelle personali al possessore non pos-«sono ritardare il pagamento della lettera di cambio, *se non sono liquide e di pronta* soluzione. «Ove ieno di più lunga indagine la discussione ne sarà rimandata in prosecuzione di giudizio «e intanto non sarà ritardata la condanna al pagamento, con e senza cauzione, secondo il pru-«dente arbitrio del Tribunale».

se prezintă în justiţie spre a cere plata; iar anteproectul codului de comerţ, ţinând seama de această cerere, în art. 295 admitea ca excepţiuni pe acelea referitoare la competinţă, la formele esenţiale de procedură, la prescripţie şi la plată, la compensaţiune, la remiterea datoriei şi la prelungire, ori de câte ori aceste excepţiuni se probau prin act scris emanat dela posesor, *excluzându-se orice altă probă, chiar şi jurământul.* Proectul definitiv a adus modificări articolului 295 din anteproect, dar a menţinut ideea, că excepţiunile personale să fie probate prin act scris, suprimând cuvintele «*excluzându-se orice altă probă, chiar şi jurământul*» şi trecându-se în schimb cuvintele «*în orice caz*» [1]).

201. In codul de comerţ italian din 1882, alineatul al doilea al art. 324 are următoarea redactare:

«Totuşi aceste excepţiuni personale nu pot întârzià executarea sau «condamnarea la plată, *dacă nu sunt lichide sau de grabnică soluţiune şi «în orice caz întemeiate pe probă scrisă.* Dacă sunt de o cercetare mai în«delungată, discutarea lor se va face în desfăşurarea ulterioară a procesu«lui şi până atunci are loc executarea sau condamnarea la plată cu sau «fără cauţiune, după aprecierea judecătorului».

După textul italian, excepţiunile personale spre a întârzià executarea sau condamnarea la plată (în ipoteză că posesorul nu s'a prevalat de forţa de titlu executor al cambiei şi a intentat acţiune prin citarea părţilor) trebuesc să fie sau lichide şi întemeiate pe probă scrisă sau de grabnică soluţiune însă probate tot cu act scris.

Prin excepţiune lichidă se înţelege acea excepţiune, care reese demonstrată chiar în momentul invocării ei şi se poate imediat precisà entitatea economică (suma de bani) [2]). Aşà dacă se invocă compensaţiunea, însă suma ce se opune în compensaţiune are nevoie de a fi precizată cu diferite mijloace probatorii, atare excepţiune este nelichidă [3]).

Prin excepţiune de grabnică soluţiune se înţelege orice excepţiune invocată de pârât şi care se poate rezolvà de judecător grabnic, fără să fie nevoie de probaţiuni ulterioare [4]).

202. Excepţiunile personale, de orice categorie, nu pot fi probate prin alt mijloc de probaţiune decât prin act scris; deci trebue exclus interogatoriul, jurământul, martori, etc.

In Italia nici jurisprudenţa, nici doctrina nu sunt de acord în privinţa probaţiunii.

Părerii că excepţiunile personale trebuesc probate întotdeauna numai prin act scris, se opune părerea acelora, cari susţin că art. 324 c. com. (la noi. art. 349) trebueşte interpretat ţinând seama de dispoziţiunea art. 53

---

[1]) A se vedea *Supino,* n. 560; *Brusa,* Le eccezioni personali nei giudizi cambiarii, Riv. di dir. comm. 1907, I, p. 80.

[2]) *Supino,* 559; *Giannini,* 128. După *Bolaffio,* Chestioni controverse, *Temi veneta,* 1886, n. 10, sunt lichide excepţiunile bazate pe circumstanţe de fapt necontestate.

[3]) *Giannini,* 128.

[4]) *Supino,* 559 şi jurisprudenţa italiană citită de acest autor.

c. com. (la noi, art. 55), după care proba cu martori este admisibilă şi atunci când avem numai un început de probă scrisă. După această ultimă părere, când există un început de probă scrisă, ar fi admisibile şi interogatoriul, martorii, jurământul, etc., cu condiţiunea ca aceste probaţiuni să nu tergiverseze soluţionarea litigiului [1]). «*Grabnica soluţiune*», face pe unii autori, cari deşi în principiu interpretează art. 324 c. com. italian cu ajutorul articolului 53 c. com. it., totuşi în fapt să excludă complectarea începutului de probă scrisă cu interogatoriul sau cu jurământul [2]).

Intrucât în nici o lege nu se clasifică probele, în probe de grabnică soluţiune şi în probe de cercetare mai îndelungată, am ajunge, dacă am admite aplicarea art. 53, să lăsăm la suverana apreciere a instanţelor de fond să decidă, când şi în ce împrejurări interogatoriul, jurământul, martorii sunt sau nu de grabnică soluţiune. Ori, nu acesta este scopul legii.

Din lucrările pregătitoare italiene am văzut că la 1882 s'a căutat să se înlăture alte probe decât proba scrisă; că deşi s'au şters cuvintele «*excluzându-se orice altă probă, chiar şi jurământul*», ce figurau în anteproect, totuşi intenţiunea a fost să se menţie acelaş principiu, căci în locul cuvintelor de mai sus s'au trecut cuvintele: «*în orice caz*», iar în codul român: «*în toate cazurile*», ceeace evidenţiază preocuparea legiuitorului ca excepţiunile personale să fie în toate cazurile, adică întotdeauna probate prin act scris deplin doveditor, astfel ca instanţa să numai admită altă dovadă; căci dacă s'ar admite altă dovadă decât cea scrisă, excepţiunea n'ar mai fi întemeiată pe proba scrisă voită de lege, ci s'ar întemeia pe interogator, jurământ, martori.

S'a căutat să se obiecteze, că cerându-se o probă scrisă deplin doveditoare, aceasta însemnează că excepţiunile trebuesc să fie complect probate, iar nu cum zice legea numai de grabnică soluţiune [3]); la care obiecţiune răspundem că nu se poate trage un argument decisiv din faptul că limbagiul întrebuinţat de legiuitor, mai ales cel român, nu este cel mai fericit. Aşa legea la noi cere ca excepţiunile personale să fie lichide şi de grabnică soluţiune, în loc să zică că lichide *sau* de grabnică soluţiune, întrucât cele ce sunt lichide sunt mai mult decât de grabnică soluţie. Şi în afară de aceasta, este posibil în fapt, că o excepţiune, deşi bazată pe probă scrisă, să nu fie de o grabnică soluţie, când, buneoară, ar mai fi nevoie de alte acte de instrucţiune, cum e în cazul când debitorul vine cu o scrisoare şi nu se recunoaşte semnătura.

203. Jurisprudenţa română s'a pronunţat în toate felurile [4]). Instanţele de fond sunt mai mult de părerea riguroasă a excluderii începutului de probă scrisă şi a oricărei alte probe afară de proba scrisă [5]).

Inalta Curte de Casaţie îşi avea doctrina sa bine fixată, doctrină care

---

[1]) A se vedea *Giannini,* loc. cit.; *Bonelli,* 325; *Navarrini,* III, 1341. Contra: *Supino,* loc. c t.; *Lessona,* Trattato delle prove, I, 479; *Brussa,* Riv. del dir. comm. 1907, I, 80.

[2]) *Vivante,* 1377.

[3]) *Vivante,* loc. cit.

[4]) A se vedea: *Ef. Antonescu,* art. 349; *Paşcanu,* loc. cit.

[5]) A se vedea: *Paşcanu,* loc. cit.

credem, că apără şi întărea încrederea în cambie. Această doctrină este clar arătată în decizia Nr. 92 din 25 Februarie 1903, conform căreia debitorul unei cambii poate opune excepţiuni personale acelui ce exercită acţiunea cambială, precum plata, lipsa de cauză şi altele ; dar aceste excepţiuni cată să fie nu numai de o grabnică soluţiune şi lichide — adică de natură de a putea primi o soluţiune definitivă, fără să fie nevoie de acte de instrucţiune ulterioară, — ci, să fie bazate pe o probă scrisă, adică pe o probă, care prin ea însăş, direct şi complect, să dovedească excepţiunea invocată.

Inalta Curte, dând o interpretare conform cu scopul de utilitate socială a articolului 349, a decis, că dispoziţiunea acestui text de lege constitue o derogare la art. 46 din codul comercial, întrucât scopul ei este de a păstrà cambiei caracterul de instrument de credit, apărând-o, pe cât se poate de străgănirile proprii proceselor ordinare şi acest scop n'ar fi atins, dacă prin proba scrisă, de care vorbeşte art. 349, s'ar înţelege şi începutul de dovadă scrisă, fiindcă această specie de probă, necesitând neapărat cercetarea prin instrucţiuni ulterioare, exclude astfel caracterul lichid şi de grabnica soluţiune, pe care legea îl cere în mod imperios [1]).

[1]) Reproducem în întregime această importantă deciziune :

Asupra motivului I de casare :

«Violarea art. 341 şi 349 codul comercial, cari impun portorului cambiei, pentru conser-«varea acţiunii cambiale, constatarea lipsei de plată prin protest şi nu se admite opunerea de-«bitorului pe excepţiuni a căror soluţiune n'ar fi grabnică, lichidă şi întemeiată pe o probă scrisă. «In specie protestul s'a făcut, acţiunea cambială o avem şi totuş Curtea din Galaţi primeşte «întârzierea, chiamă martori spre a face interpretarea unor acte, iar acţiunea cambială începută «la 1901, stagnează».

«Având în vedete deciziunea supusă recursului;

«Având în vedere că N. Carandaciof, cerând prin judecată plata a două cambii în valoare de 3500 lei, subscrise în favoarea sa de Iordan Stoianof, acesta i-a opus mai întâi că cambiile ar fi plătite, apoi că ele ar fi fără cauză, prezintând în susţinerea aserţiunilor sale un înscris cu data 14 Iunie 1901 intitulat chitanţă ;

«Având în vedere că tribunalul de primă instanţă, examinând acel înscris, a declarat că e relativ la alte afaceri între părţi şi nu la cambiile în cestiune, şi în consecinţă a condamnat pe Stoianof să plătească suma reclamată, iar Curtea din Galaţi, prin deciziunea atacată cu recurs, apreciind că acel înscris poate servì de început de dovadă scrisă în sprijinul aserţiunilor lui Stoianof, în baza art. 1197 din codul civil şi 46 codul comercial, procede la ascultare de martori, din arătările cărora unite cu alte prezumţiuni, deduc că Caraduncief nu are dreptul să ceară plata cambiilor în cestiune ;

«Considerând, că după art. 349 codul comercial, dacă debitorul unei cambii poate opune celui ce exercită acţiunea cambială excepţiuni personale acestuia, precum plata, lipsa de cauză şi altele, aceste excepţiuni, cată să fie nu numai de o grabnică soluţiune şi lichide, adică de natură de a putea primì o soluţiune definitivă, fără să fie nevoie de acte de instrucţiune ulterioare, dar în orice caz să fie şi bazate pe o probă scrisă, adică pe o probă, care prin sine însăş, direct şi complet, să dovedească excepţiunea invocată ;

«Considerând că această dispoziţiune, are a fi privită ca o derogaţiune la regulele prescrise în art. 46 din codul comercial şi 1197 codul civil, întrucât scopul ei este de a păstrà cambiei caracterul ei de instrument de credit, apărând-o, pe cât se poate, de strgănirile proprii proceselor ordinare ; că acest scop n'ar fi îndeplinit, dacă prin proba scrisă s'ar înţelege şi începutul de dovadă scrisă, că această specie de probă necesitând neapărat cercetare prin martori şi instrucţiuni ulterioare n'ar mai avea caracterul lichid şi de grabnică soluţiune, cerut de lege în mod imperios ;

«Considerând, că aşà fiind, Curtea din Galaţi, prin deciziunea atacată a violat art. 349 codul comercial şi în consecinţă mijlocul de casare fiind întemeiat, are a se admite fără a mai discuta pe celelalte.

«Pentru aceste motive, casează etc.» *(Buletin,* 1903, 273).

Deciziunea Inaltei Curţi din 25 Februarie 1903 nu era izolată, căci aceleaşi principii le găsim în deciziile instanţei noastre supreme din 10 Martie 1892 [1]) şi 26 Ianuarie 1900 [2]).

La 1905 Inalta Curte a avut prilejul să judece următoarea speţă: Kiriac Vladicoglu fusese condamnat de Tribunalul Covurlui să plătească lui Evanghelie G. Luca suma de 7500 lei, valoarea a trei cambii subscrise de dânsul. Kiriac Vladicoglu, făcând apel, a reînoit la Curte cererea făcută la prima instanţă de a i se admite proba testimonială, pentru a dovedi, că cele trei cambii fuseseră subscrise în timpul minorităţii sale; iar data ce ele purtau nu era adevărata dată a emisiunii, ci fuseseră postdatate după devenirea lui major. Curtea de fond a admis proba testimonială şi s'a convins că apelantul avea dreptate. Posesorul cambiei a atacat deciziunea cu recurs, susţinând că rău se admisese excepţiunea, care nu e lichidă şi de grabnică soluţiune şi nici dovedită prin act scris.

Inalta Curte a respins recursul, stabilind prin deciziunea ce-a pronunţat că: *a)* excepţiunea, că în momentul emiterii cambiilor semnatarul era minor şi spre a se ascunde acest fapt s'au postdatat cambiile, este o excepţiune personală; *b)* că deşi e o excepţiune personală totuşi, de oarece postdatarea constitue o fraudă la lege, punând pe emitent în imposibilitate de a luà o probă scrisă, ea poate fi dovedită cu martori, potrivit art. 55 combinat cu art. 349 din codicele comercial şi art. 1203 din codicele civil [3]).

Socotim că în speţa, judecată de Inalta Curte, proba cu martori era

---

[1]) *Dreptul,* 1892, p. 231; *Buletin,* 1892, p. 285.

[2]) *Buletin,* 1900, p. 106.

[3]) Iată partea din deciziune ce ne interesează:

Asupra motivului II:

«Violarea art. 349 codul comercial.

«Tribunalul şi Curtea, contrar prescripţiunilor din zisul articol, au admis în contra unei «acţiuni cambiale, excepţiunile propuse de pârât cari n'au fost lichide şi de o soluţiune grabnică «şi a căror dovadă s'a făcut cu proba testimonială».

«Considerând că, dacă este adevărat că, conform art. 349 din codicele de comerţ, debitorul nu poate opune la acţiunea cambială decât excepţiunile personale ce sunt de o grabnică soluţiune şi întemeiate pe o probă scrisă, nu este mai puţin adevărat însă că dispoziţi le acestui text de lege trebuesc combinate cu dispoziţiile art. 55 din acelaş codice;

«Considerând că prin art. 55 sus citat legiuitorul stabileşte în principiu că chiar când codicele comercial cere proba prin scris, încă proba testimonială este admisibilă în cazurile în cari ea este admisă după regulele codului civil;

«Considerând că după ultimele dispoziţii ale art. 1203 din codul civil, frauda, dolul şi violenţa pot fi dovedite prin prezumţiuni şi martori, ca unele ce nu sunt de natură a lăsà părţilor posibilitatea de a-şi procurà o probă scrisă;

«Considerând că, în specie, postdatarea cambiilor, subscrise de Kiriac Vladicoglu, a avut de obiect de a ridicà emitentului mijlocul de a le atacà în nulitate pentru cauză de minoritate; că, prin urmare, această postdatare constitue o fraudă la lege ce punea pe emitentul cambiilor în imposibilitate de a luà o probă scrisă, şi, pe cât timp o asemenea fraudă poate fi dovedită cu martori după principiile dreptului civil, tot cu martori ea poate fi dovedită şi cu ocaziunea cercetării acţiunii cambiale, conform art. 55 combinat cu art. 349 din codicele comercial;

«Considerând că, sub această privire, motivul de casare este neîntemeiat în drept;

«Considerând că, în ce priveşte cestiunea de a se şti, dacă excepţiunile personale, ce opune debitorul la acţiunea cambială, comportă o grabnică soluţiune, aceasta constitue o cestiune de fapt, lăsată la aprecierea instanţei de fond şi scapă de sub controlul Curţii de Casaţie.

«Pentru aceste motive respinge recursul, etc.». *(Buletin,* 1905, p. 1146).

admisibilă, de oarece excepţiunea incapacităţii în momentul emiterii cambiei, nu este o excepţiune personală, ci este o excepţiune opozabilă *erga omnes;* ori, potrivit art. 349 numai excepţiunile personale trebuesc probate prin act scris, pentru celelalte excepţiuni libertatea probaţiunii nu este de loc îngrădită[1]). Prin urmare pentru a admite proba cu martori nu era nevoie să se recurgă la art. 55.

Motivarea Inaltei Curţi duce la concluziuni, pe cari oricine trebue să le respingă. Un mare număr de excepţiuni personale se bazează tocmai pe dol, pe frauda, ori a admite în toate acele cazuri proba cu martori, însemnează a anihilà dispoziţiunea salutară a art. 349 c. com. Inrudită cu deciziunea de mai sus, este deciziunea Curţii de Casaţie, din 26 Martie 1913[2]) prin care s'a horărît că faţă cu dispoziţiunile excepţionale ale art. 349 c. com. privitoare la dovezile admise în acţiunea cambială, Curtea de Apel nu violează acel articol şi nici dreptul de apărare al părţii, când admite completarea începutului de dovadă scrisă invocat de parte numai prin jurământul supletoriu, ca singurul ce poate completà cu o grabnică soluţie această probă, înlăturând interogatoriul şi proba cu martori[3]).

---

[1]) A se vedea mai sus, n. 171 In volumul I, pag. 103 şi 57 am arătat că incapacitatea este o excepţiune absolută, dar din eroare s'a trecut la pagina 58 că trebue să fie socotită «personală», căci excepţiunea opozabilă «*erga omnes*» este contrarie excepţiunii personale.

[2]) Cas. III, *Jurisprudenţa română,* 1913, n. 143; *Dreptul,* 1913, p. 289; *Ef. Antonescu,* art. 349, n. 135.

[3]) Prin această decizie s'a confirmat decizia nr. 64 din 12 Dec. 1912 a Curţii de Apel Bucureşti S. I *(Ef. Antonescu,* art. 349 n. 106), pronunţată în majoritate. Primul Preşedinte de atunci al Curţii, D-l *Oscar Niculescu,* a făcut opinie separată, fiind de părere că nu se pot admite începuturile de probă scrisă, nici chiar completate cu jurământ supletoriu. Deşi Curtea de Casaţie a respins recursul, totuşi opiniunea minorităţii rămâne pentru noi cea juridică şi întrucât este şi perfect motivată, reproducem din ea partea ce ne interesează.

«In drept, legiuitorul în scop de a întări creditul, de care trebue să fie înconjurată o cambie, a derogat în art. 349 c. com. dela regulele de drept comun, nepermiţând debitorului acţionat în plata unei cambii să opună decât: 1) excepţiunile privitoare la forma titlului; 2) lipsa condiţiunilor necesare pentru exerciţiul acţiunii cambiale; 3) excepţiunile personale aceluia care a exercitat această acţiune; că însă excepţiunile personale nu pot întârzia condamnarea la plata cambiei, decât dacă sunt lichide şi de o grabnică soluţiune şi în toate cazurile întemeiate pe o probă scrisă. Din această întreită condiţiune prescrisă de art. 349 c. com., pentru opunerea excepţiunilor personale rezultă: 1) că debitorul, care invoacă o excepţiune personală într'o acţiune cambială, este ţinut să producă o dovadă scrisă, adică un script oarecare, un act scris, care să dovedească în mod complet şi direct excepţiunea în momentul chiar când este opusă; 2) că un început de dovadă scrisă nu este suficient, căci legea cerând o probă scrisă, a înţeles că faptul pretins de debitor să fie stabilit cu certitudine, pe când începutul de dovadă scrisă îl face numai verosimil, probabil; 3) că chiar pentru completarea unui început de dovadă scrisă nu sunt admisibile interogatorul, proba testimonială, jurământul supletoriu, de oarece aceste moduri de probaţiune necesitând, fie timp pentru admiterea lor, fie producerea ulterioară a altor dovezi, întârzie condamnarea la plată şi ridică cambiei caracterul ei de instrument de credit şi de circulaţiune. Din însăşi lucrările pregătitoare ale codului de comerţ italian se constată că legiuitorul prescriind în art. 324 corespunzător cu art. 349 c. com. român, că excepţiunile personale să fie întemeiete pe o probă scrisă, a voit să înlăture proba testimonială şi jurământul de care se abuză sub imperiul legiuirei din 1865. Art. 349 c. com., cerând ca excepţiunile personale să fie lichide, de o grabnică soluţiune şi sprijinite pe o probă scrisă nu face distincţiune între cazul când sunt opuse de debitor beneficiarului cambiei şi cazul când sunt opuse terţiului posesor; că a decide că ele trebue să întrunească condiţiunile de mai sus numai în cazul, când sunt opuse acestuia din urmă, ar fi a nu ţine seamă de principiul elementar de interpretare,

In rezumat, jurisprudența Curții de Casație a fost fixată în sensul că excepțiunile personale trebuesc probate în întregime prin act scris; mai în urmă, s'a decis că este suficient și un început de probă scrisă cumpletat cu alte dovezi, dar să fie de grabnică soluție. Instanța de fond însă e suverană să aprecieze când este o excepțiune de grabnică soluție ceeace însemnează că instanțele de fond vor aprecià fără teamă de censurare, când o dovadă este grabnică și când nu e grabnică, dela caz la caz; ceeace după noi constitue un haos [1]).

■■■■■■■■■■■■

după care judecătorul nu trebue să distingă acolo unde nici legea nu face distincțiune. Apelantul obiectează că dacă legea ar cere proba completă a excepțiunii, aceasta ar aduce după sine respingerea acțiunii cambiale și excepțiunile nu s'ar mai prezentà ca excepțiuni de grabnică soluțiune, ci pur și simplu ca excepțiuni dovedite. Această obiecțiune nu este fondată, căci se poate ca o excepțiune personală, chiar sprijinită pe o probă scrisă, să nu fie de o grabnică soluțiune și să necesiteze acte ulterioare de instrucțiune, cum de exemplu ar fi în cazul când debitorul unei cambii acționat la plata ei, produce în instanță o chitanță de liberațiune din partea creditorului reclamant și acesta nu ar recunoaște că emană dela dânsul, ceeace necesită o verificare de scripte, expertiză, etc. sau în cazul când debitorul, spre a dovedì că a achitat cambiile cu ocaziunea unor daraveri posterioare, prezintă registrele sale comerciale și ar fi nevoie de o expertiză socotitoare etc. In toate asemenea cazuri, excepțiunea deși întemeiată pe o probă scrisă, însă nefiind de o grabnică soluțiune, nu va puteà întârzia condamnarea la plată. Apelantul mai obiectează că art. 55 c. com. dispunând că atunci câ d codicile de comerț cere proba prin scris, proba testimonială nu poate fi admisă decât în cazurile în cari ea este permisă și de codicele civil, rezultă ce debitorul unei cambii poate, pentru dovedirea achitărei ei, să invoace un început de dovadă scrisă, și să-l complecteze cu proba t stimonială. Această obiecțiune este deasemenea nefondată, căci art. 55 stabilește un principiu general dela care, însă, legiuitorul a derogat, prin art. 349, în materie cambială, pentru ca să asigure cambiei libera circulațiune și ca acțiunile cambiale să fie rezolvite cu celeritate. In speță, nici declarațiunea din 12 Sept. 1906 și nici scrisoarea din 4 Oct. 1907, prezentate de apelant nu dovedesc că cambiile a căror plată se cere de C. U. au fost preschimbate și înlocuite cu altele, așà că excepțiunea invocată de apelant, nefiind sprijinită pe acte scrise cari să o dovedească direct și complet, nu poate înlăturà condamnarea la plată. Este inutil de a mai examinà dacă aceste scrisori constituesc sau nu un început de dovadă scrisă, căci chiar dacă ar prezentà un asemenea caracter, încă proba testimonială sau jurământul supletoriu, cerute de apelant, nu pot fi încuviințate, întru cât aceste mijloace de probațiune sunt inadmisibile într'o acțiune cambială. Excepțiunea de mai sus, opusă de apelant, nefiind dovedită, apelul devine efondat și urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, sunt de părere a se respinge apelul făcut de G. U. în contra sentinței trib. Ialomița cu n. 10 din 1912.

[1]) A se vedea Cas. III, 26 Septembrie 1905, *Buletin,* 1905, p. 1146, reprodusă mai sus; Idem, 18 Ianuarie 1913, *Jurisprudența,* 1913, n. 182.

D-l *M. Pașcanu,* (n. 165) crede că începutul de dovadă scrisă poate fi completat numai cu interogatorul pârâtului *prezent* în instanță și cu jurământul supletoriu, când nu e locul la amânarea pricinei.

ACȚIUNEA PENTRU IMBOGĂȚIRE IN DREPTUL CAMBIAL

§ 1. Principii generale.

Cuprinsul. — *204. Această acțiune este un extremum remedium. — 205. Imprejurările în cari s'a redactat art. 351 c. com. român, art. 326 italian și 83 german.*

204. Posesorul decăzut din acțiunea cambială de regres — fie pentrucă nu a dresat la timp protestul, fie că nu a intentat în termenul legal acțiunea de regres — mai are un *extremum remedium;* dreptul de a se adresà trăgătorului (iar la cambiile domiciliate chiar acceptantului sau a emitentului unui bilet de ordin) și a-i cere suma de bani, cu care acesta din urmă s'a îmbogățit în paguba posesorului. Posesorul cambiei are acest drept în virtutea unui text de lege (art. 351 c. com.) și el nu poate fi exercitat decât în limitele arătate de lege.

205. Deoarece acest drept al posesorului a dat loc la o foarte aprinsă discuție în doctrină și în jurisprudență, este necesar să știm în ce împrejurări s'a redactat articolul 351, corespunzător în totul articolului 326 cod comercial italian.

In dreptul francez se face distincțiune din punct de vedere al acțiunii de regres între giranți deoparte și între trăgător de altă parte. Pe când față de giranți, posesorul perde acțiunea cambială numai prin expirarea termenelor fixate: *a)* pentru prezentarea cambiei la vedere sau la un anume timp dela vedere; *b)* pentru dresarea protestului de neplată și *c)* pentru exercitarea acțiunii de regres; din potrivă față de trăgător expirarea termenului de mai sus nu atrage perderea acțiunii cambiale, decât în cazul în care trăgătorul justifică, că a făcut proviziune [1]) în mâinile trasului.

Acțiunea posesorului, în contra trăgătorului, care n'a făcut proviziu-

---

[1]) «Proviziunea este creanța în bani ce aparține trăgătorului sau ar trebui să-i aparțină la scadența cambiei în contra trasului și care justifică din partea celui dintâi tragerea cambiei asupra celui de al doilea». *(Thaller,* ed. 6-a, n. 1419). Codul francez se ocupă de prov ziune (art. 115—117): cambia este strâns legată de existența proviziunii, iar proprietatea proviziunii se transmite de plin drept odată cu transmiterea cambiei (art. 116, al. 2). In sistemul legii germane — adoptat de legiuitorul italian și român — proviziunea interesează doar raporturile extra-cambiale dintre trăgător și tras: legiuitorul nostru face abstracție de existența proviziunii (dinpotrivă însă la cek).

nea este o acţiune cambială nesupusă decăderilor, dar supusă prescripţiunii de 5 ani, prin care se sting acţiunile cambiale [1]).

Şi ordonanţa cambială a căutat să tempereze rigorile dreptului cambial şi cu toate că proviziunea este cu totul streină dreptului cambial german, a prevăzut totuşi în art. 83 că: «Dacă obligaţiunea cambială a trăgătorului sau a acceptantelui s'a stins prin prescripţie sau prin aceea că nu s'a îndeplinit formalităţile prescrise de lege pentru conservarea dreptului cambial, atunci aceştia rămân obligaţi faţă de posesor numai întru atâta, întru cât s'ar fi îmbogăţit în dauna lui».

Prin urmare potrivit ordonanţei cambiale germane posesorul cambiei poate recurge la acţiunea pentru îmbogăţire nu numai în caz de stingerea obligaţiunii cambiale prin decădere, dar şi în caz de stingere prin prescripţiune şi acţiunea poate fi exercitată nu numai în potriva trăgătorului, dar şi în contra acceptantului [2]).

Legiuitorul italian a avut înaintea sa ambele legiuiri şi cu toate că adoptă în general normele cambiei germane, s'a îndepărtat totuşi în ce priveşte îmbogăţirea fără cauză atât de ordonanţa germană cât şi de codul comercial francez.

Intr'adevăr el a admis acţiunea de îmbogăţire, dar numai în contra trăgătorului (şi în contra acceptantului şi a emitentului la cambiile domiciliate) şi numai în caz de decădere, nu şi în caz de prescripţie; a primit însă din legea germană principiul cardinal şi anume că această acţiune nu există decât în caz de stingerea obligaţii cambiale a trăgătorului.

Din cele spuse până acum reese clar economia legii noastre. Posesorul cambial, decăzut din acţiunea cambială de regres, ca un *extremum remedium* se poate îndreptă în potriva trăgătorului sau acceptantului unei trate domiciliate, ori în potriva emitentului unui bilet la ordin domiciliat şi să ceară o sumă care să corespundă cu îmbogăţirea dobândită de unul din aceştia în detrimentul lui. Presupunând că trăgătorul a primit dela beneficiarul cambiei suma de bani arătată în cambie — fie că i-a dat acea sumă cu îm-

---

[1]) Iată articolele codului comercial francez, din care reese, că în dreptul francez, posesorul nu decade din acţiunea cambială în contra trăgătorului, care nu a făcut proviziunea:

Art. 170. «La même déchéance a lieu contre le porteur et les endosseurs à l'égard du tireur lui—même, si ce dernier justifie qu'il y avait provision à l'échéance de la lettre de change.

«Le porteur, en ce cas, ne conserve d'action que contre celui sur qui la lettre était tirée».

Art. 171. «L'acceptation suppose la provision.

«Elle en établit la preuve à l'égard des endosseurs.

«Soit qu'il y ait ou non acceptation, le tireur seul est tenu de prouver en cas dénégation, que ceux sur qui la lettre était tireé avaient provision à l'échéance: sinon il est tenu de la garantir, quoique le protêt ait été fait après les délais fixés».

Din aceste articole rezultă, că dacă trasul a acceptat, există o prezumţiune, că trăgătorul a făcut proviziune şi incumbă trasului contra dovadă; faţă însă de posesor nu are nici o importanţă faptul, că trasul a acceptat. Intr'un litigiu dintre posesorul neglijent şi trăgător, acesta din urmă trebue să facă dovada, că a făcut proviziune (sau că trasul îi datorà la scadenţă o sumă egală cu acea din cambie).

Dacă trăgătorul nu reuşeşte să facă această dovadă, rămâne obligat cambiarmente atât timp cât acţiunea nu s'a prescris, adică timp de 5 ani. A se consultà, *Thaller,* ed. 6-a, n. 1424.

[2]) In acelaş sens este şi art. 90 din legea cambială ungară, cum şi art. 444 din codul japonez şi art. 619 din codul bulgar.

prumut, fie că suma corespunde preţului unei mărfi vândute de beneficiar trăgătorului, — în schimb însă trăgătorul nu s'a îngrijit să facă proviziunea în mâna trasului iar posesorul a neglijat să dreseze protestul de neplată sau dresându-l nu a intentat la timp acţiunea de regres, şi deci e decăzut din acţiunea cambială; în asemenea situaţie potrivit normelor dreptului cambial până acum studiate, posesorul nu ar avea nici o acţiune în potriva trăgătorului, care ar rămâne cu suma încasată dela beneficiarul cambiei fără să-l fi costat ceva: trăgătorul astfel a primit o prestaţiune fără să fi făcut la rându-i vre-o contra-prestaţiune. Această inechitate este înlăturată prin acţiunea acordată de art. 351 c. com. Dacă din potrivă, trăgătorul a făcut proviziune, dar trasul a căzut în faliment şi suma nu mai poate fi redobândită; în această ipoteză trăgătorul nu s'a îmbogăţit şi nu ne mai găsim în prevederile art. 351. Admiţând însă că dela masa falimentului trasului, trăgătorul va redobândi numai o parte din acoperirea făcută (proviziune), prin acţiunea de îmbogăţire nu se va putea cere decât acea sumă redobândită.

§ 2. Natura juridică a acţiunii pentru îmbogăţire.

Cuprinsul. — *206. Este această acţiune de natură cambială sau de drept comun? 207. Controversa în Germania şi ţările cari au adoptat ordonanţa cambială germană. — 208. Controversa în Italia. — 209. Cum trebue să soluţionăm problema în dreptul român. — Ce argumente se aduc de susţinătorii acţiunii cambiale. — 211. Consecinţe rezultând din natura acţiunii. — 212. Normele ce guvernează acţiunea pentru îmbogăţire: 1°. cine are dreptul la atare acţiune; 2°. în contra cui se poate intentă; 3°. care este obiectul acţiunii.*

206. Este acţiunea pentru îmbogăţire o acţiune de natură cambială sau o acţiune de drept comun?

Iată o chestiune foarte mult discutată în doctrină şi chiar de instanţele judecătoreşti, chemate în special să decidă dacă acţiunea, de care ne ocupăm, se prescrie sau nu prin trecere de 5 ani (prescripţia specială a obligaţiunilor cambiale).

207. In Franţa nu este nici o îndoială, că posesorul negligent are în contra trăgătorului, care nu a făcut proviziunea, acţiune cambială, ce se prescrie prin trecere de 5 ani [1]).

Art. 83 al ordonanţei cambiale germane [2]) a dat loc unei mari controverse şi dat fiind importanţa discuţiunilor, făcute în jurul ordonanţei germane, această controversă o reîntâlnim în dreptul italian cu proporţiuni însă mult mai mari şi cu consecinţe mai întinse.

Autorii germani cum şi jurisprudenţa germană susţin, că dreptul arătat în art. 83 al ordonanţei cambiale este un drept de natură cambială, căci el este reglementat nu de principiile generale ale îmbogăţirii fără cauză, ci de o dispoziţie categorică a legii cambiale. La îmbogăţirea reglementată de dreptul cambial, reclamantul poate să nu fi avut raporturi directe cu pârâ-

[1]) A se vedea *Thaller,* loc. cit.

[2]) Art. 90 din legea ungară.

tul: nici o sumă de bani sau altă valoare nu a trecut, în general, din patrimoniul reclamantului în acel al pârâtului; pe de altă parte îmbogaţirea trăgătorului nu se poate spune, că e lipsită de cauză: această îmbogăţire s'ar putea justificà prin negligenţa, prin culpa posesorului. Legiuitorul cambial tocmai văzând că principiul general al îmbogăţirii fără cauză nu este suficient, a prevăzut un nou drept, care apare atunci când obligaţiunea cambială s'a stins.

Acest drept este de natură cambială, deoarece este disciplinat nu de normele dreptului comun, ci de normele legii cambiale, iar pentru valorificarea lui este nevoie de cambia stinsă ca atare, dar totuşi document care mai păstrează puterea de a da naştere unei acţiuni.

Dacă marea majoritate a autorilor germani decid că dreptul, de care ne ocupăm, este de natură cambială — iar acţiunea o numesc *acţiunea îmbogăţirii de drept cambial (Wechselrechtliche Bereicherungsklage);* — nu este mai puţin adevărat că ei recunosc, că valorificarea acestui drept nu se poate face pe calea acţiunii cambiale, căci dreptul acordat de art. 83 este un drept cambial doar *lato sensu,* «el aparţine, ce-i drept, în baza actului scriptural (cambia) stins, dar numai în condiţiunea şi în limita îmbogăţirii, fiind astfel supus unei condiţiuni şi unei limitări cantitative deduse din raporturile cauzale fundamentale ale obligaţiunii cambiale; pe când dreptul ce se valorifică prin acţiunea cambială şi în procesul cambial, este un drept necondiţionat ce rezultă din înscris şi se măsoară numai după conţinutul înscrisului (a actului scriptural) [1]).

Prin urmare, cel puţin după părerea dominantă în Germania, dreptul acordat de art. 83 este un drept cambial, dar el nu se poate valorifica prin acţiunea cambială propriu zisă şi nici nu poate da loc la un proces cambial, astfel că, dacă s'a intentat o acţiune cambială şi reclamantul ar voi să se sprijine pe dreptul ce îi acordă art. 83, nu ar putea să facă acest lucru decât transformând acţiunea, schimbând-o deci din acţiune cambială în acţiune de îmbogăţire [1]).

[1]) *Grünhut,* II, § 141.

[2]) A se vedea: *Grünhut,* § 141, nota 7, care, mai mult, conchide că acţiunea de îmbogăţire se prescrie prin prescripţia obişnuită a dreptului comun; *Rehbein,* art. 83, n. 1; *Bernstein,* 338; *Staub,* Wechselordnung, ediţia 4-a: «După părerea noastră acţiunea de îmbogăţire conţine o contopire de elemente cambiale şi civile. Acţiunea cambială este stinsă, ceeace înseamnează că şi-a perdut cambia forţa sa cambială, funcţiunea sa de cambie s'a terminat. Acţiunea de îmbogăţire se prezintă ca o acţiune de sine stătătoare, constituită din contopirea de elemente cambiale cu elemente civile: elementul cambial este cambia, care şi-a perdut forţa juridică de cambie, şi prin ea însăş ar fi lipsită de orice forţă; elementele civile sunt circumstanţele de fapt ale îmbogăţirii. Din alăturarea acestor elemente la cambia prejudiciată, naşte o acţiune de sine stătătoare, *sui generis,* de o forţă juridică mai mică decât precedenta acţiune cambială. Este deoparte un *residuum* al acţiunii cambiale, dar conţinutul ulterior îl formează elementele civile ale îmbogăţirii şi contopirea ambelor produce acţiunea de îmbogăţire». In ediţiunile apărute după moartea lui Staub, şi datorite continuatorilor *Stranz,* (1923, ediţia 10) sé susţine din potrivă că dreptul posesorului se bazează pe cambie, că deşi obligaţiunea cambială s'a stins, totuşi cambia nu s'a stins complect, a mai rămas ceva, un *residuum,* care îndreptăţeşte pe posesor să ceară ceeace corespunde îmbogăţirii: prin urmare avem tot un proces cambial, dar adaogă aceşti continuatori ai lui Staub: «Totuşi elementele de fapt ce întemeiază acţ unea: păgubirea reclamantului, îmbogăţirea pârâtului nu sunt supuse probei scrise şi normele procedurii dela procesele în materie de acte scrise (Urkundenprozess) nu sunt aplicabile.

208. Instanţele judecătoreşti din Italia chemate să se pronunţe, dacă acţiunea de îmbogăţire prevăzută de codul comercial în materie cambială, este sau nu cuprinsă în cuvintele «acţiunea ce derivă din cambii» şi deci se prescrie sau nu potrivit art. 949 prin trecere de 5 ani; unele s'au pronunţat pentru aplicarea prescripţiei de 5 ani, socotind acţiunea de îmbogăţire ca o acţiune ce derivă din cambie; iar altele pentru aplicarea prescripţiei de 10 sau 30 de ani după cum raportul fundamental, care a dat loc îmbogăţirii, este o faptă de comerţ sau una civilă [1]).

Şi în doctrina italiană domneşte aceeaş discordie. După o primă părere acţiunea pentru îmbogăţire derivă din cambie şi deci este supusă prescripţiei de 5 ani [2]); după o a doua părere, acţiunea pentru îmbogăţire nu este o acţiune cambială, dar o acţiune ce derivă din cambie şi ca atare supusă tot prescripţiei de 5 ani [3]); după o a treia părere acţiunea pentru îmbogăţire nu este o acţiune cambială, deci nu e supusă prescripţiei de 5 ani. Susţinătorii acestei din urmă păreri se împart la rândul lor: în unii, cari aplică acestei acţiuni prescripţia de 10 sau de 30 ani după natura comercială sau civilă a raportului fundamental, care a dat naştere cambiei [4]); în unii, cari aplică întodeauna prescripţia de 10 ani (prescripţia comercială), de oarece socotesc, că îmbogăţirea ocazionată de emiterea unei cambii este o faptă de comerţ [5]); şi în fine nu lipsesc nici scriitori, cari să susţie, că îmbogăţirea fără cauză dă naştere întodeauna la o acţiune civilă supusă prin urmare prescripţiei civile de 30 ani [6]).

---

[1]) S'au pronunţat pentru prescripţia de 5 ani, deoarece acţiunea pentru îmbogăţire este cuprinsă în expresiunea «acţiunile ce derivă din cambii», ce se citeşte în art. 919 c. com. italian (949 românesc): Cas. Torino, 18 Martie 1892, *Foro italiano,* 1892, I, 433; Cas. Torino, 7 August 1895, *Giurisprudenza torinese,* 1895, 774 şi *Prima Raccolta,* art. 326, n. 156; Apel Genova. 22 Decembrie 1911, Temi gen. 1912, 13, citată în Supino, ed. 5-a, n. 579, nota 3; Apel Veneţia, 8 Iulie 1902, *Temi,* 1902, 644 şi *Prima Raccolta,* art. 326, n. 157; Apel Genova, 17 Iulie 1900, *Temi genov,* 1900, 439 şi *Prima Raccolta,* loc. cit.; Apel Genova, 12 Iuuie 1877, *Giurisp. italiana,* 1897, 526 şi *Prima Raccolta,* loc. cit.; Apel Genova, 4 Noembrie 1892, *Foro italiano,* 1892, I, 95 şi *Prima Raccolta,* loc. cit.; Apel Turino, 4 Martie 1895, *Foro italiano,* 1895, I, 635 şi *Prima Raccolta,* loc. cit ; Apel Torino, 21 Octombrie 1893, *Prima Raccolta,* loc. cit.

S'au pronunţat pentru aplicarea prescripţiei de 30 sau 10 ani după cum raportul fundamental a fost de natură civilă sau comercială: Cas. Roma, 20 Iunie 1893, *Foro italiano,* 1893, I, 817 şi *Prima Raccolta,* art. 326, n. 160; Cas. Florenţa, 17 Martie 1890, *Foro italiano,* 1890, I, 1177 şi *Prima Raccolta,* art. 326, n. 163; Apel Trani, 28 Aprilie 1891, *Prima Raccolta,* art. 326, n. 167; Apel Veneţia, 2 Iulie 1895, *Giurisp. italiana,* 1895, 638 şi *Prima Raccolta,* art. 326, n. 168; Apel Cagliari, 16 Ianuarie 1894 şi Apel Genova, 31 Decembrie 1891, *Prima Raccolta,* art. 326, n. 168.

[2]) *Supino,* ed. 5-a n. 579 şi 584; *Sorani,* § 604; *Manara,* Indole dell'azione di arricchimento nel diritto cambiario italiano, în *Foro italiano,* 1890, I, 1177; în *Monitore dei Tribunali,* 1890, 1021; în *Circolo giuridico,* 1890, I, 313; în *Diritto Commerciale,* 1891, 306; în *Foro italiano,* 1892, I, 433 şi în *Giurisprudenza italiana,* 1893, I, 1, 1078; *Navarrini,* Trattato, III, n. 1357 şi Trattato elementare, I, n. 480.

[3]) *Bonelli,* n. 338 bis şi 343, care citează în acelaş sens şi pe autorii, ce susţin că fiind vorba de un institut special materiei cambiale, prescripţia este cea cambială; *Franchi,* Manuale di dir. commerciale, I, 147; *Pugliese,* Prescrizione estintiva, 407; *Parisi,* în Digesto italiano, p. 731, cuvântul Prescrizione commerciale.

[4]) *Vivante,* ed. 5-a, n. 1381; *Marghieri,* Trattato, ed. 3-a, n. 116.

[5]) *Giannini,* n. 158 bis.

[6]) *Scuto,* L'azione di arricchimento nel diritto cambiario, Perugia 1912, n. 40.

209. Am văzut, că chiar autorii germani deosibesc acţiunea cambială de acţiunea pentru îmbogăţire: acţiunea pentru îmbogăţire nu este o acţiune strict cambială *(Wechselklage),* ci numai guvernată de dreptul cambial. Şi în dreptul nostru nu trebue să facem o atare confuziune: posesorul cambiei nu poate recurge la acţiunea de îmbogăţire, de cât dacă el a decăzut din acţiunea de regres — singura acţiune cambială —, ce o are posesorul diligent în contra trăgătorului. In sistemul codului de comerţ francez, unde cambia este strâns legată de proviziune (acoperire), posesorul nu perde acţiunea cambială în potriva trăgătorului, dacă acesta nu a făcut proviziune; dar în sistemul codului nostru de comerţ, unde cambia este desprinsă de proviziune, legiuitorul a prevăzut o nouă acţiune la îndemâna posesorului cambiei, în cazul, în care trăgătorul primind prestaţiunea (valuta), în schimb nu a făcut nici-o contraprestaţiune: această nouă acţiune, prevăzută de legea cambială şi în legătură cu cambia, se bazează pe elemente în afară de cambie, cum e paguba posesorului şi îmbogăţirea trăgătorului.

Pe când acţiunea cambială se sprijină numai pe titlul cambial şi în judecarea ei nu se cercetează raporturile rezultând din existenţa sau nu a proviziunii; din potrivă la acţiunea pentru îmbogăţirea fără cauză lipsa de proviziune este o condiţiune esenţială a exercitării ei. Pe de altă parte acţiunea cambială este valorificarea unei creanţe certe a unei sume de bani arătate în cambie; acţiunea pentru îmbogăţire fără cauză serveşte pentru a valorifică în justiţie o creanţă nelichidă, căci posesorul negligent nu are dreptul la suma arătată în cambie decât sub condiţiunea şi în limita îmbogăţirii trăgătorului. Şi diferenţa esenţială dintre cele două acţiuni se repercutează şi din punct de vedere procedural, căci administrarea probelor se face după dreptul comun la îmbogăţirea fără cauză: după normele dreptului comun se va dovedi şi «folosul nedatorit» al pârâtului, iar nu după regula rigidă a art. 349 c. com.

Este adevărat, că spre a reuşi în acţiunea pentru îmbogăţire, reclamantul trebue să se legitimeze ca posesor al unei cambii valabile, dar posesiunea cambiei serveşte aici ca una din mai multe alte codiţiuni spre a învederà paguba şi folosul nedatorit; sau, cum foarte bine s'a zis, la acţiunea pentru îmbogăţire avem nu numai elemente cambiale, ci o fuziune de elemente cambiale cu elemente civile [1]).

La acţiunea pentru îmbogăţire cambia singură nu valorează nimic, dacă nu e însoţită de celelalte elemente civile sau comerciale de cari ne-am ocupat mai sus [2]).

210. Cei ce văd în acţiunea pentru îmbogăţire, o acţiune cambială, mai aduc următoarele argumente în sprijinul tezei lor:

1) In articolul 351 se spune, că «cu toată pierderea acţiunii de recurs, trăgătorul *rămâne obligat»,* deci ar rezultà de aici, că trăgătorul continuă a fi ţinut de aceeaş obligaţiune.

S'a răspuns însă, că cuvântul «*rămâne*» este întrebuinţat de legiuitor

[1]) A se vedea *Vivante,* n. 1381; *Grünhut,* loc. cit.
[2]) *Vivante,* loc. cit.

câteodată în înțelesul de *«este obligat»*, adică a voit să arate o situațiune definitivă; iar proba o avem în art. 288, când legea, vorbind de acceptarea condițională, declară că acceptantul *«rămâne* îndatorat», deși mai înainte nu fusese obligat. Se poate iarăși ca la îmbogățirea fără cauză legiuitorul să fi întrebuințat cuvântul *«rămâne»*, referindu-se la noțiunea generală de obligațiune, fără a fi intenționat ca obligațiunea din art. 351 să fie de aceeaș natură cu obligațiunea cambială stinsă prin decădere [1]).

2) Acțiunea din art. 351 este cambială, de oarece legiuitorul comercial în titlul X, a reglementat numai raporturile cambiale, nu și cele extra-cambiale. S'a răspuns, că acest argument nu este temeinic, de oarece în diferite articole legiuitorul cambial se ocupă incidental și de raporturi streine cambiei, ori de câte ori a fost necesar pentru a definì mai precis prin eliminare, limitele acțiunii cambiale, sau atunci când echitatea a cerut ca să atenueze rigorile dreptului cambial. Așà, în art. 273, s'a prevăzut, că deși cambia este nulă din cauza lipsei condițiunilor de formă, totuși posesorul titlului va avea o acțiune civilă sau comercială după natura operațiunii. Acelaș spirit de echitate îl întâlnim în art. 351 unde legea atenuând rigorile dreptului cambial, acordă o acțiune pentru îmbogățire, acțiune ce e civilă sau comercială după felul raportului extra-cambial, ținut în seamă tocmai pentru a repară o pagubă socotită injustă [2]).

3) S'a argumentat din cuvintele *«acțiunile, ce derivă din cambii»* întrebuințate în art. 949 c. com., spre a se susține că legea a înțeles a cuprinde atât acțiunea cambială propriu zisă, cât și acțiunea pentru îmbogățire. S'a răspuns că întrebuințarea pluralului *«acțiunile»*, se explică dat fiindcă se vorbea de cambii; de o parte era pluralul, trebuea și în cealaltă parte să se treacă tot pluralul: *acțiunile, ce derivă din cambii.* Dar chiar în realitate dintr'o cambie rezultă atât acțiunea cambială directă, cât și acțiunea cambială de regres, deci cu drept cuvânt s'ar putea spune *«acțiunile, ce derivă din cambie»*, fără ca prin aceasta să se cuprindă neapărat și acțiunea pentru îmbogățire.

4) Se mai invoacă încă un argument tras din art. 949 al. ultim, care prevede, ca punct de plecare al prescripției acțiunii cambiale la cambiile cu scadența la un anume timp dela vedere, împlinirea anului socotit dela data emisiunii. Acțiunea, de care se ocupă acest aliniat, se zice, nu poate fi decât acțiunea pentru îmbogățire, căci întrucât cambia nu a fost prezintată la acceptare, nu există acțiune cambială în potriva trasului neacceptant și nici acțiune cambială în potriva trăgătorului, căci acesta răspunde cambiaricește numai în ipoteza prezentării cambiei în termenul fixat de lege: ar rămâne deci numai acțiunea de îmbogățire, care se prescrie prin trecere de 5 ani. Iată deci că ea este o acțiune cambială. Și aici răspunde prof. *Vivante,* că nu este exact că dacă n'am cuprinde acțiunea pentru îmbogățire între acțiunile ce derivă din cambie, articolul 949 al. ultim nu ar avea sens, negăsindu-și aplicațiune; de oarece textul citat al legii se aplică acțiunii cambiale, ce o are posesorul cambiei în contra acceptantului, care a omis să dateze acceptul

---

[1]) *Vivante,* loc. cit.
[2]) *Vivante,* loc. cit.

său (art. 284); de asemenea prescripția de 5 ani se aplică acțiunii cambiale în contra emitentului la biletul la ordin plătibil la un anume timp dela vedere, de oarece față de emitent, spre a conservà acțiunea cambială directă, nu e nevoie de dresarea vreunui protest; în fine ultimul alineat al art. 949 se mai poate aplicà tutulor cambiilor cu scadența la un anume timp dela vedere, când posesorul cambiei a împedicat decăderea din acțiunea de regres prin chemarea în judecată a debitorului (art. 350 al. ultim).

211. Inalta noastră Curte de Casație [1]) chemată a se pronunțà asupra acestei delicate cestiuni a decis că acțiunea pentru îmbogățire nu derivă din cambie, ci este o acțiune de sine stătătoare, care se prescrie prin trecere de 10 sau 30 ani după natura raportului fundamental al obligațiunii cambiale.

---

[1]) Iată considerentele acesteì importante deciziuni:

«Având în vedere art. 351 c. comercial;

Considerând că legiuitorul, în scopul echitabil de a înlătură sau micșorà prejudiciul pe care posesorul unei cambii îl suferă prin pierderea acțiunii cambiale, a creiat prin articolul 351 cod comercial o acțiune sui generis, acțiunea de îmbogățire prin mijlocul căreia posesorul unei cambii să se poată despăgubì de prejudiciul încercat, întorcându-se în contra trăgătorului și în anume cazuri, în contra emitentului sau acceptantului, când aceștia au avut un folos nedatorit în paguba posesorului;

Considerând că această acțiune de îmbogățire, fiind un remediu juridic extrem acordat posesorului cambiei de legiuitor, ia naștere după ce acțiunea cambială a fost perdută după cum se exprimă în termeni categorici art. 351 codul comercial: «cu toată perderea acțiunii de recurs» trăgătorul rămâne obligat...».

Că de aci rezultă că acțiunea de îmbogățire nu este de natură cambială, că aceasta se învederează încă și din aceea că, pentru exercițiul acestei acțiuni sui generis, cambia nu mai servește ca un titlu complect cu deplină forță probantă, ca în acțiunea cambială, ci servește numai ca un element de fapt pe lângă care trebue să se dovedească alte două elemente de fapt; paguba posesorului și îmbogățirea nedatorită a trăgătorului, pentru a se face proba deplină a acțiunii;

Considerând că, pentru ca acțiunea de îmbogățire cambială prevăzută de art. 351 citat, să intre în categoria acțiunilor cambiale, ar trebuì să aibă toate elementele esențiale ale acestor feluri de acțiuni, căci orice deosebire esențială schimbă un drept într'altul diferit, o acțiune într'o acțiune diferită; că, în afară de faptul că reclamantul trebue să se găsească în posesia cambiei, acțiunea de îmbogățire nu are nici un element comun cu acțiunea cambială. de oarece dreptul care formează obiectul acțiunii și natura sa juridică se deosebește în mod esențial la ambele feluri de acțiuni, după cum s'a arătat mai sus;

Considerând că, din aceea că acțiunea de îmbogățire nu este de natură cambială, ci o acțiune specială și independentă, rezultă mai multe consecințe, între care este și aceea, că ea nu se prescrie prin cinci ani, ca acțiunile cari derivă din cambii (art. 949 cod com.), ci prin zece sau treizeci ani, după cum obligația de a restituì folosul nedatorit are caracterul civil sau comercial, termenul prescripțiunii începând să curgă nu din ziua scadenții ca în materie de acțiune cambială, ci din ziua pierderii acțiunii de recurs;

Considerând că, deși în art. 949 cod. com. se zice, că se prescriu prin cinci ani acțiunile ce derivă din cambii, din întrebuințarea însă a pluralului «acțiunile» în această dispoziție de lege, nu se poate trage cu temei argumentul că legiuitorul ar fi înțeles să supună prascripțiunii de cinci ani nu numai acțiunea cambială dar și acțiuuea de îmbogățire, cum se pretinde de intimat;

Că numai din această întrebuințare a pluralului «acțiunile» nu se poate deduce că legiuitorul a voit să atribue acțiunii de îmbogățire caracterul acțiunii cambiale, ci explicația firească este că legiuitorul a voit să se rapoarte atât la acțiunea cambială directă cât și la aceea de regres, cum și că a voit să formeze un termen corelativ cu cuvântul «cambii» din acea dispoziținne, care este asemenea la plural.

211. *Consecinţele rezultând din natura acţiunii.* Din faptul că acţiunea pentru îmbogăţire nu este o acţiune cambială, rezultă următoarele consecinţe:

1) Instanţa competinte nu este aceea a locului unde cambia era plătibilă, ci aceea a locului, unde pârâtul îşi are domiciliul [1]).

2) Ne fiind vorba de-o obligaţiune formală, cum este obligaţiunea cambială, reclamantul poate dovedi, că, deşi din cambie apare o anumită persoană ca trăgător, totuşi în realitate cambia a fost trasă pentru folosul unei alteia, ce aparent doar este girant, beneficiar, avalist, etc. [2]).

3) Acţiunea pentru îmbogăţire fiind cu totul distinctă de acţiunea cambială, nu se poate schimbà o acţiune întralta în instanţa de apel, căci s'ar răpì astfel dreptul la două grade de jurisdicţiune [3]).

4) Acţiunea pentru îmbogăţire nefiind o acţiune cambială, diferă nu numai prin obiectul ei, căci posesorul nu poate cere decât atât cât a păgubit şi sub condiţiunea şi limita îmbogăţirii din partea reclamantului *(an et quantum);* dar mai diferă prin aceea că acţiunea pentru îmbogăţire nu e supusă rigorilor de probaţiune arătate în art. 349. Pârâtul va putea invocà toate excepţiunile in rem şi in personam, pe cari le-am văzut, că le poate invocà în acţiunea cambială, dar proba excepţiunilor se va face conform dreptului comun [4]).

5) Fiecare acţiune având o cauză juridică deosebită, hotărîrea prin care s'a respins acţiunea cambială, nu are autoritate de lucru judecat asupra acţiunii pentru îmbogăţire cambială [5]).

5) Garanţiile reale (gaj, ipotecă), ce existau în favoarea obligaţiunii cambiale, nu însoţesc acţiunea pentru îmbogăţire [6]).

7) Acţiunea pentru îmbogăţire nefiind cambială nu se prescrie prin 5

Considerând că, în speţă, Curtea de Apel nesocotind natura juridică a acţiunii de îmbogăţire intentată de recurent şi declarând-o prescrisă prin trecerea timpului de cinci ani dela scadenţa poliţelor ca pe o acţiune cambială, a aplicat greşit art. 949 c. comercial şi a violat art. 344 alin. 2 şi 351 cod comercial;

Că prin urmare motivul de casare este fondat şi cată să fie admis ca atare;

Pentru aceste motive Curtea casează, etc.». (Cas. I, 28 Septembrie 1912 *Curierul 1912, 891).*

[1]) *Vivante,* loc. cit., care citează şi Cas. Roma, 13 August 1890, *Foro,* 1890, 860; Apel Veneţia, 7 Martie 1890, *Temi ven.* 1890, 225.

[2]) *Vivante,* loc. cit.; *Bonelli,* n. 340. In acelaş sens şi: *Manara, Foro,* 1890, I, 1177; *Supino,* 580; *Scuto,* 32, 33, cum şi jurisprudenţa citată de aceşti autori.

[3]) *Vivante,* loc. cit.; *Bonelli,* n. 343. Jurisprudenţa italiană este însă nehotărîtă. După unele deciziuni, dacă s'a respins acţiunea cambială de prima instanţă, se poate cere în apel admiterea acţiunii bazându-se pe îmbogăţirea nedatorită, fiind vorba numai de un subsidiar al acţiunii cambiale, iar nu o cerere nouă: Cas. Roma, 25 Iulie 1910, *Prima Raccolta,* art. 326, n. 141; Apel Messina, 30 Decembrie 1904, *Prima Raccolta,* art. 326, n. 144; Apel Bologna, 16 Februarie 1894, *Prima Raccolta,* art. 326, n. 146; Apel Napoli, 28 Decembrie 1892, *Prima Raccolta,* art. 326, n. 147.

Din potrivă, ţinând seama de diferenţa dintre cele două acţiuni, au decis, că nu se poate cere direct în apel suma corespunzătoare îmbogăţirii: Apel Genova, 26 Aprilie 1901 şi 27 Octombrie 1894; Apel Torino, 20 Martie 1890, *Prima Raccolta,* art. 326, n. 149—151; Apel Genova, 22 Decembrie 1911, citată de *Vivante,* n. 1383, nota 454.

Observăm că art. 327 pr. civ. română prevede (ceeace nu face art. 490 pr. civ. italiană) că «nu se va putea schimbà în apel *nici cauza, nici obiectul pricinei,* şi nici calitatea părţilor».

[4]) *Giannini,* 158 bis; *Bonelli,* 343.

[5]) *Vivante,* loc. cit.

[6]) *Vivante,* loc. cit.; Cas. Roma, 23 Martie 1900, citată de *Vivante.*

ani, ci în 10 sau 30 ani după natura operaţiunii, din care pârîtul a tras un folos nedatorit.

212. Din cuprinsul articolului 351 rezultă normele ce guvernează această acţiune pentru îmbogăţire specială dreptului cambial şi anume: 1°. cine are dreptul la atare acţiune; 2°. în contra cui se poate intentà acţiunea; 3°. care este obiectul acţiunii.

1°. *Cine are dreptul de a exercità acţiunea pentru îmbogăţire?* Acţiunea pentru îmbogăţire aparţine aceluia, ce întruneşte la o laltă următoarele condiţiuni:

a) Să fie posesor al cambiei, adică să se legitimeze conform dreptului cambial ca posesor printr'un şir neîntrerupt de giruri. Are dreptul însă şi cel ce deţine cambia printr'unul din modurile de transmitere ale creanţei în conformitate cu dreptul comun (cesiune, succesiune, etc.), cu condiţiunea ca transmiţătorul să fi fost giratarul acelei cambii.

Evident că posesor legitimat al cambiei este nu numai posesorul din momentul scadenţii şi care a decăzut din acţiunea de regres; dar şi un obligat de regres, care a plătit ultimului posesor şi, redobândind cambia, nu a exercitat acţiunea de regres în termen în potriva trăgătorului. Prin urmare orice posesor legitimat a exercità acţiunea de regres, dar a fost negligent, poate să exercite şi acţiunea pentru îmbogăţire.

b) Cambia trebuia ca mai înainte de decădere să fi conţinut o obligaţiune cambială valabilă din partea trăgătorului (sau a acceptantului ori emitentului la cambiile domiciliate); căci acţiunea pentru îmbogăţire înlocueşte acţiunea cambială, şi, ca consecinţă firească, acolo unde lipsea obligaţiunea cambială nu poate naşte îndatorirea pentru îmbogăţire de drept cambial. Este indiferent cauza nevalabilităţii obligaţiunii cambiale: lipsă de formă, incapacitate, lipsă de consimţimânt, etc. Trăgătorul nu va răspunde de paguba suferită de posesor, dacă obligaţia sa cambială nu era valabilă [1]).

Dar fiind vorba de posesor legitim al cambiei, tot ce se referă la legitimare şi la efectele girurilor, se va determinà potrivit normelor dreptului cambial şi cea mai importantă consecinţă este, că pârîtul, chiar în acţiunea pentru îmbogăţire fără cauză, nu poate să opue posesorului excepţiunile personale giranţilor, cari figurează ca predecesori ai lui: principiul inopozabilităţii excepţiunilor personale se aplică întocmai caşi la acţiunea cambială. Excepţiunile personale reclamantului le va putea invocà pârîtul, fără însă a se limità mijloacele de probaţiune (art. 349), de oarece raţiunea de celeritate, ce întâlnim la judecarea acţiunii cambiale, nu mai persistă la acţiunea pentru îmbogăţirea fără cauză.

c) Posesorul trebue să fi suferit o daună, pe care nu o poate reparà pe altă cale, decât recurgând la acţiunea pentru îmbogăţire fără cauză.

Intr'adevăr, acţiunea pentru îmbogăţire este un *ultimum refugium,* acordat de legiuitor în spirit de echitate, pentru ca astfel posesorul, decăzut din acţiunea cambială, să nu sufere o pagubă, dat fiindcă trăgătorul trage un folos nedatorit. Dar dacă posesorul are acţiune cambială înpotriva ac-

[1]) *Vivante,* loc. cit.; *Bonelli,* 340.

ceptantului sau are dacă o acţiune derivând din raportul extra-cambial intervenit între el şi predecesorul lui, în asemenea caz nu e locul să recurgă la *extremum remedium.* Atâta timp cât posesorul are la îndemână altă cale spre a-şi valorifică creanţa sa, el nu a suferit o pagubă, deci nu poate să cerceteze ce raporturi au existat între trăgător şi beneficiar de o parte şi între trăgător şi tras de altă parte şi să le deducă în judecată pe calea excepţională a îmbogăţirii nedatorite [1]).

Este de notat că dauna pentru posesor stă în faptul că a decăzut din acţiunea cambială şi nu mai are altă cale spre a repară paguba. Prin urmare, chiar dacă ar fi obţinut cambia cu titlu gratuit, pentru posesor e o pagubă, o diminuare a patrimoniului prin faptul că a decăzut din acţiunea cambială, căci îşi perde o creanţă certă [2]).

2°. *Contra cui se poate exercită acţiunea pentru îmbogăţire?* In dreptul cambial italian, şi român, acţiunea pentru îmbogăţire nu se poate exercită decât împotriva trăgătorului. Această acţiune nu se poate exercită înpotriva acceptantului sau emitentului la biletul la ordin, pentrucă aceştia, sunt ţinuţi cambiarmente atât timp, cât acţiunea cambială nu e prescrisă. Legea noastră nu a admis exercitarea acţiunii pentru îmbogăţire şi în caz de prescrierea acţiunii, cum a făcut legiuitorii german, austriac, ungar, etc.

In mod excepţional la cambiile domiciliate, posesorul negligent decade din acţiunea cambială chiar în potriva obligatului direct (acceptant la cambia trată, emitent la biletul la ordin) şi din această cauză atât codul de comerţ italian cât şi cel român, acordă acţiunea pentru îmbogăţire şi contra acceptantului unei trate domiciliate cum şi contra emitentului unui bilet la ordin domiciliat (art. 351 al. ultim).

Acţiunea pentru îmbogăţire, astfel cum e privită în codul nostru de comerţ, are un caracter excepţional şi cată a fi limitată la cazurile admise de lege; de aceea înterpreţii nu extind această acţiune şi în potriva girantilor, avaliştilor, intervenienţilor pentru onoare, etc. Singurul remediu înpotriva acestora este recurgerea la acţiunea, ce decurge din raportul fundamental, ce a dat naştere obligaţiunii cambiale respective sau recurgerea chiar la acţiunea pentru îmbogăţire cu condiţiunea însă de a dovedi, că cel ce figurează ca trăgător, a semnat cambia de complezenţă, iar adevăratul trăgător—adică acela care a profitat şi trebuiă să facă proviziunea—a fost un girant (sau un avalist, etc.) [3]).

Dar pentruca acţiunea de îmbogăţire să fie admisă, îi incumbă reclamantului să dovedească după cum am mai spus, că pârîtul a tras un profit nedatorit şi care e quantumul acelui profit; pentru care sfârşit reclamantul se poate servì de toate probele dreptului comun.

Pentru dovedirea îmbogăţirii reclamantul trebue: 1°. să desvălue ce

---

[1]) *Vivante,* loc. cit.; *Bonelli,* 341; *Grünhut,* II, p. 655, nota 15.

[2]) *Grünhut,* § 141, nota 15; *Staub,* art. 83. n. 5; *Bernstein,* 340; *Bonelli,* 341.

Jurisprudenţa germană este împărţită, unele deciziuni cerând din partea posesorului ca el să fi dobândit cambia cu titlu oneros şi are dreptul numai la ceeace el a dat spre a obţine cambia. Vezi, *Staub,* loc. cit. cum şi *Dernburg,* Das Bürgerliche Recht. vol. II, partea 2-a, p. 405—406 (ediţia 4-a).

[3]) *Bonelli,* 340.

anume raport a existat între pârît şi beneficiarul cambiei, pentru a învederà, ce anume a primit pârîtul în schimbul predării cambiei; adică să dovedească, ceeace se numeşte *valuta* primită de trăgător şi 2°. mai trebue să dovedească, că pârîtul nu avea acoperirea la tras şi nici nu a făcut acea acoperire (proviziune), sau că a făcut numai în parte, ori că a făcut-o dar a retras-o [1]).

Imbogăţirea consistă în diferenţa dintre ceeace a primit pârîtul şi ceeace a plătit. Buneoară un trăgător a primit suma de 10.000 lei (suma din cambie era însă 12.000 lei) şi a dat trasului valuta de 5000 lei. Aici avem o îmbogăţire de 5000 lei. *Bonelli* (342) snsţine, că nu trebue să ne precupăm de ceeace a primit trăgătorul, ci numai de diferenţa dintre suma din cambie şi suma dată trasului. După *Bonelli,* în exemplul de mai sus, îmbogăţirea este de 7000 lei, căci trăgătorul, dacă nu făcea de loc proviziune, s'ar fi îmbogăţit nu cu 10.000 lei cât a primit el, ci cu 12.000 lei; de oarece prin decăderea posesorului el se liberase cambiarmente de o datorie de 12.000 lei şi *liberari ab obligatione lucrum est.* Credem însă de preferat opiniunea contrarie, căci în cazul în care trăgătorul nu a primit nici-o valută şi el nu a făcut acoperirea în mânile trasului sau, deşi a făcut-o, a retras-o, prin aceasta nu s'a îmbogăţit. Este adevărat că un asemenea trăgător a înlăturat o pagubă prin negligenţa posesorului, dar nu e mai puţin adevărat că patrimoniul lui nu a sporit, *faţă de ceeace era în momentul emisiunii cambiei,* deci nu s'a îmbogăţit în detrimentul posesorului cambiei; nu este un spor de bogăţie [2]).

Probarea îmbogăţirii, cum vedem, nu este lucru uşor, căci posesorul de cele mai multe ori va fi strein şi în necunoştinţă de raporturile extracambiale; astfel că nu e întemeiată obiecţiunea acelora, cari pretind că, dacă se admite ca acţiunea pentru îmbogăţire să se prescrie în 10 sau 30 de ani, s'ar ajunge în a tratà mai bine pe posesorul negligent, decât pe posesorul diligent [3]); de oarece deşi acţiunea posesorului diligent se prescrie în termen de 5 ani, totuşi situaţia lui este incomparabil mai bună, căci pe lângă că nu trebue să facă probele foarte grele ale acţiunii pentru îmbogăţire, dar încă el se mai bucură şi de normele de procedură ale acţiunii cambiale [4]).

■■■■■■■■■■■■

[1]) *Vivante* socoteşte, că intră în cadrul acţiunii pentru îmbogăţire şi atunci când un trăgător scontează la o bancă o tratà trasă în folosul lui şi acceptată de o persoană insolvabilă în acel moment; credem însă, că dacă se dovedeşte, că trăgătorul a făcut acoperire, nu e loc la acţiunea de care ne ocupăm, căci este indiferent ce se face cu valuta primită de tras. El poate fi insolvabil, poate să cadă în faliment, etc. In acest din urmă sens: *Bonelli,* 342, care citează şi decizia conformă a Curţii de Apel din Veneţia din 15 Iunie 1880.

[2]) Conform: *Grünhut,* § 141, nota 18; *Staub,* art. 83, n. 9; *Lehmann,* § 143; *Bernstein,* 342; *Vivante,* loc. cit. In acelaş sens cu *Bonelli: Supino,* 581, iar în Germania *Thöl,* § 53.

[3]) A se vedea: *Bonelli,* 343.

[4]) *Giannini,* 158 ter.

CAMBIILE PERDUTE, FURATE SAU DISTRUSE

Declararea fără tărie. (Amortizarea).

§ 1. Principii generale,

Cuprinsul. — *213. Creanța la cambie este incorporată în titlu: Consecințe în caz de perdere sau furt.—214. În interesul cui este prevăzută procedura amortizării. — 215. Precedente legislative. — 216. Cazurile de amortizare. Cambii distruse. — 217. Cine poate cere amortizarea.*

213. Cambia este un document fără de care nu se pot exercità drepturile ce derivă din el. Creanța la cambii este incorporată în titlu: fără prezentarea lui creditorul nu-și poate valorificà creanța [1]). La această regulă generală, avem o singură excepțiune, făcută de dreptul cambial ca o favoare pentru posesorii, ale căror cambii s'au perdut ori sustras. Pentru acești posesori ar fi într'adevăr excesiv de a pretinde, ca ei să rămâie în imposibilitate de a-și realizà creanțele cambiale; de aceea legea le pune la îndemână o procedură specială, cu ajutorul căreia — și numai prin care, — creditorul să împedece pe debitor de a plătì celui ce ar prezentà cambia și, reușind să declare titlul fără tărie în mâinile oricărui posesor, (cambie moartă, amortizată), să poată exercità toate drepturile servindu-se însă, în loc de cambie, de ordinele justiției, (ordonanță prezindențială la început, sentință mai târziu) [2]).

214. Procedura amortizării este edictată de lege în interesul creditorului, fără însă a se sacrificà drepturile legitime ale acelora ce, de bună credință, au dobândit cambia mai înainte de a se pronunță sentința de declarare fără tărie. După cum vom vedea legea a orânduit o întinsă publicitate, ce servește un îndoit scop: *a)* pe deoparte publicitatea, ce însoțește începerea procedurii de amortizare, servește reclamantului spre a aduce la cunoștința publicului perderea sau sustragerea cambiei și astfel să împedice, pe cât e posibil, pe oamenii de bună credință de a o primì; *b)* pe dealtă parte publicitatea servește și terților dobânditori ai cambiei, cari vor luà cunoștință de procedură și vor prezentà cambia — în timpul fixat de Președintele Tribunalului — pentru a împedecà declararea fără tărie a titlului.

Procedura amortizării folosește chiar și debitorului, fiind asigurat că

---

[1]) A se vedea: Vol. I, p. 9.

[2]) Vezi: art. 355, 356.

va face o plată liberatorie, deşi cel ce o primeşte numai posedă cambia în original.

Prin urmare o lege cambială trebue să ţie seama: 1⁰. de interesele proprietarului, victima furtului sau a perderii şi care reclamă plata; 2⁰. de interesul terţului de bună credinţă, ce a dobândit cambia prin gir după întâmplarea furtului sau a perderii şi care reclamă a i se respectă posesiunea titlului; 3⁰. de interesul debitorului, care reclamă, ca plata, ce va face, să fie liberatorie.

215. *Precedente legislative.* In vechiul drept românesc, caşi în actualul drept francez, se cunoştea doar o procedură cu totul rudimentară pentru a da posibilitatea proprietarului unei cambii perdute sau sustrase de a încasà creanţa sa. După codul francez posesorul unei cambii în mai multe exemplare, dacă a perdut un exemplar, pe care nu figură acceptarea, poate cere plata în baza exemplarelor (sau exemplarului) ce i-a mai rămas, fără nici o altă formalitate (art. 150). Dacă exemplarul perdut purtà acceptarea trasului, sau în cuzul că proprietarul numai avea nici un exemplar, sau în fine dacă cambia fusese emisă într'un singur exemplar, în toate aceste ipoteze proprietarul poate să obţie plata în urma unei ordonanţe a judecătorului. Ordonanţa se dă după ce reclamantul justifică proprietatea cu registre sau cu acte şi numai dând o cauţiune, menită să asigure pe debitor, pentru eventualitatea, că mai târziu s'ar prezentà un posesor de bună credinţă, care să ceară şi el plata în baza cambiei.

Dacă trasul refuză plata cu toată ordonanţa judecătorului, proprietarul dresând protest şi, notificând protestul trăgătorului şi giranţilor, poate exercità acţiunea cambială (art. 152, 153 c. com. francez).

Acest sistem al codului de comerţ francez dă loc la mari neajunsuri, ce derivă din faptul că justiţia nu declară fără tărie cambia ce se găseşte în circulaţiune: de aceea obligaţiunea unei cauţiuni ce trebue să stea legată atâta timp cât nu s'a prescris acţiunea cambială: plata cu alte cuvinte nu este liberatorie.

Inconvenientele au fost înlăturate de legiuitorul italian care s'a inspirat şi în această privinţă din legea germană [1]).

Este de observat că şi în dreptul român cel ce posedă duplicate, sau cel ce obţine un duplicat, poate să-şi valorifice drepturile cambiale pe baza duplicatului. Procedura amortizării este compatibilă cu folosirea duplicatelor [2]). Superioritatea însă a procedurii noastre consistă în declararea fără tărie a cambiei, atunci când s'a perdut tocmai exemplarul pe care se află scrisă acceptarea cum şi în cazul că posesorul nu avea decât un exemplar şi l'a perdut şi pe acela; ori avea mai multe exemplare şi s'au perdut ori s'au sustras toate.

216. *Cazurile de amortizare.* Legea se ocupă de cazurile în cari cambia a fost perdută sau sustrasă. In aceste cazuri se înţelege dela sine pro-

---

[1]) Art. 73. Conf.: art. 77—79 din legea ungară; art. 798 din codul elveţian.

[2]) *Vivante,* 1319; *Supino,* 605.

cedura declarării fără tărie a titlului; dar în cazul unei *cambii distruse,* se poate vorbi de declararea «fără tărie faţă cu orice posesor, care nu va exercită drepturile sale în termenul hotărât prin dispoziţiunile următoare», după cum citim în art. 354 c. com.?

Ar părea că nu e logic a vorbi în acest caz de amortizare. Proprietarul unei cambii distruse, nu se va teme că un altul va încasà suma arătată în titlu şi deci va avea calea de a cere duplicat dela obligaţii cambiali, dovedind că originalul s'a distrus. Numai că adesea poate fi îndoelnic, dacă originalul s'a distrus sau se găseşte în mâna altei persoane şi spre a da siguranţă debitorului, că nu va plătì a doua oară, se va recurge tot la procedura amortizării. Desigur că, dacă o cambie s'a distrus, procedura amortizării îşi va ajunge numai două din scopuri: de a da putinţă proprietarului de a încasà creanţa şi debitorului siguranţa că plata va fi liberatorie; dar prin faptul că utilitatea este redusă, nu se pot exclude cambiile distruse dela procedura, ce pune la adăpost pe debitorii cambiali deorice surprize [1]).

217. *Cine poate cere amortizarea?* Poate recurge la această procedură proprietarul cambiei, care în acest scop va dovedì că îi aparţinea titlul în momentul sustragerii sau a perderii, legitimându-se ca proprietar printr'un şir neîntrerupt de giruri.

Poate să ceară însă amortizarea chiar şi cel ce se legitimează ca proprietar potrivit dreptului comun (succesiune, cesiune, etc.), cum şi cel ce posedà cambia prin gir după scadenţă, căci şi acesta este proprietar al cambiei [2]).

Dar nu numai proprietarul cambiei poate cere amortizarea, ci şi un giratar cu titlu de garanţie şi chiar un giratar prin procuraţiune, deoarce aceştia având dreptul să ceară plata sunt interesaţi ca ea să nu se facă în mâinile posesorului cambiei [3]).

De asemenea se poate prevalà de procedura amortizării un girant, în cazul când a expediat cambia giratarului, şi ea s'a perdut pe drum; după cum poate cere în această ipoteză şi giratarul, alăturând o declaraţie din partea girantului, că i-a expediat cambia [4]).

Şi debitorul cambial, care a achitat cambia fără să se prevadă achitarea pe titlu, poate amortizà cambia, în caz de perdere, căci altfel e în pericol să se vadă chemat în judecată de un giratar, ce ar dobândì titlul. Este adevărat că girul, în asemenea situaţie, produce efectele unei cesiuni, deci poate fi opusă excepţiunea achitării celui ce se legitimează cu un gir după scadenţă, dar oare nu este un interes vădit a înlătură circulaţiunea aceasta

---

[1]) Susţin că amortizarea este aplicabilă şi în cazul unei cambii distruse: *Vivante,* 1322; *Bonelli,* n. 351; *Navarrini,* III, n. 1359; *Grünhut,* § 109, nota 2; *Staub,* art. 73, n. 1; Cas. Roma, 1 Maiu 1889, care a hotărît că procedura amortizării este aplicabilă ori decâteori proprietarului îi este imposibil—din orice împrejurare ce nu depinde de voinţa proprietarului—de a prezentà cambia: *Prima Raccolta,* art. 330, n. 6.

Susţin că nu se poate recurge la amortizare în asemenea caz: *Vidari,* n. 6931; *Supino,* 609; *Sorani,* II, § 638; *Giannini,* pag. 194, nota 6.

[2]) *Vivante,* ed. 3-a, 1320.

[3]) *Vivante,* loc. cit.

[4]) *Bonelli,* n. 355.

viţioasă şi eventualitatea unui proces din partea unui dobânditor al cambiei? Desigur că da; mai ales dacă nu s'a dresat protest, în care caz debitorul direct ar fi în pericol să se găsească faţă cu un posesor, ce ar susţine că girul, în virtutea căruia a devenit proprietar, este anterior scadenţii [1]).

Nu încape nici-o îndoială, după părerea noastră că are dreptul să ceară amortizarea cel ce a perdut cambia, pe care o achitase ca debitor de regres; căci în asemenea ipoteză proprietarul are acţiune cambială în contra celor ce i sunt la rândul lor obligaţi. Iată prin urmare un interes legitim de a anulà titlul perdut şi a-l înlocuì cu o hotărîre judecătorească [2]).

De asemenea poate cere amortizarea şi un posesor al unei cambii, deşì obţinuse o hotărîre judecătorească, de oarece debitorul ce se execută în baza unei hotărîri cambiale are dreptul să refuze plata, dacă nu i se restitue cambia [3]).

Este indiferent dacă cambia a ajuns la scadenţă sau nu, cum indiferent este modul arătării scadenţii, admiţându-se amortizarea şi la cambiile la vedere [4]).

Chiar şi posesorul decăzut din acţiunea cambială de regres poate recurge la amortizare, de oarece el mai are încă acţiunea cambială în contra acceptantului precum şi acţiunea de îmbogăţire împotriva trăgătorului (emitentului la biletul la ordin), acţiuni ce nu se pot susţine decât în baza cambiei originale sau a sentinţei de amortizare [5]).

§ 2. Procedura amortizării.

Cuprinsul.— *218. Cele 3 faze ale procedurii. — 219. 1°. Cererea de amortizare; ce cuprinde. — 220. 2°. Ordonanţa prezidenţială. Competinţa* **ratione materiae** *şi* **ratione loci.**—*221. Cuprinsul ordonanţei prezidenţiale.—222. Publicitatea ordonanţei.—223. Tribunalul nu dă ordin debitorului direct de a nu plăti.— 224. Termenul pentru prezentarea cambiei.—225. 3°. Sentinţa de amortizare.*

218. Spre a se ajunge la anularea unei cambii perdute, furate sau distruse este nevoie: 1) de o cerere adresată Preşedintelui Tribunalului în ju-

---

[1]) A se vedea în sensul susţinut de noi: *Vivante,* ed. 3-a, n. 1320; iar în sensul contrar: *Ramella,* Titoli all'ordine, 183; *Vidari,* 6943.

Bonelli, 352, susţine că nu se poate procede la amortizare, nu pentru că nu ar fi util, dar pentrucă potrivit art. 331 c. com. it. (art. 356 român) procedura amortizării are loc contradictoriu cu cei obligaţi, ori în cazul plăţii din partea debitorilor cambiali nu ar mai fi obligaţi, deci imposibilitate de procedură contradictorie. Credem că legiuitorul prin art. citat s'a preocupat de ceeace se întâmplă obicinuit şi prescrierea citării celor obligaţi nu exclude amortizarea în cazul de care ne ocupăm. In lipsă de obligaţi, este singurul debitorul direct, care a achitat şi care are interes să se anuleze cambia; interesului lui nu i se împotriveşte vreun alt interes legitim şi nu vedem rostul rigurozităţii părerii adverse. In Germania se admite amortizarea cerută în asemenea caz: a se vedea *Grünhut,* § 109, nota 8.

[2]) In acest sens şi *Bonelli,* loc. cit.

[3]) *Vivante,* ed. 3-a, n. 1320.

[4]) *Supino,* 606—607. S'a admis amortizarea unei cambii plătibilă la vedere: Cas. Palermo, 27 Martie 1920, Giurispr. italiana, 1920, I, 1, 596.

[5]) *Supino,* 607; *Bonelli,* 352. Contra: *Vidari,* 6933, care susţine, că cel ce nu a respectat legea, nu are dreptul să se bucure de favorurile ei. Această opiniune este socotită în Italia ca «stranie». (A se vedea: *Bonelli,* loc. cit.).

risdicţiunea căruia este localitatea de plată; 2) de o ordonanţă prezidenţială dată în baza cererii de mai sus; 3) de o sentinţă dată de Tribunalul din care face parte Preşedintele, dela care emană ordonanţa.

219. 1°. *Cererea de amortizare* se adresează Preşedintelui de Tribunal şi prin ea reclamantul trebue să arate cambia, căci legea nu se mulţumeşte cu o simplă petiţie, ci impune reclamantului să facă o dublă dovadă: *a)* că el e legitimat conform regulelor examinate mai sus să ceară amortizarea şi *b)* să mai dovedească, că acea cambie într'adevăr s'a perdut, furat sau distrus.

In cerere se va face o descriere cât mai precisă a cambiei, pentru că numai astfel Preşedintele va putea la rîndu-i s'o identifice în ordonanţa ce va da.

220. 2°. *Ordonanţa prezidenţială.* Competinte a statua asupra cererii este Preşedintele Tribunalului, ori care ar fi valoarea cambiei şi nu trebue să facem confuzie între cererea de amortizare şi acţiunea cambială. Pentru acţiunile cambiale sunt competinte şi judecătoriile de ocol în limitele fixate prin normele de procedură; pentru amortizare însă se schimbă situaţiunea: aici legea prevede o ordonanţă prezidenţială şi ştiut este, că ordonanţele prezidenţiale în materie necontencioasă sunt rezervate în legislaţiunea noastră Tribunalelor (art. 66 bis).

Judecătoriile de ocoale nu pot da ordonanţe în sensul voit de art. 355 c. com., de oarece la aceste instanţe lipseşte un complet de doi judecători, cari să pronunţe în urmă anularea cambiei. Ori tocmai acest lucru voeşte legea: o ordonanţă prezidenţială urgentă şi apoi o hotărîre a Tribunalului [1]).

Cererea de amortizare trebue îndreptată Preşedintelui Tribunalului în jurisdicţiunea căruia se află locul plăţii, iar nu Preşedintelui Tribunalului, în jurisdicţiunea căruia se află locul de emisiune.

La locul plăţii se găseşte—aşa se presupune—după scadenţă cambia; acolo posesorul ei poate află de procedura în curs a amortizării, deci acolo trimete legea pe cel ce voeşte să obţie anularea. De altfel în caz de depărtare între localitatea de emisiune şi cea de plată posesorul cambiei ar putea fi surprins de obţinerea anulării fără să fi avut cunoştinţă de ordonanţa prezidenţială.

---

[1]) Aşà a decis Curtea de Casaţie, că ordonanţe de référé nu pot da judecătorii de ocoale; a se vedea: Cas. I, 29 Martie 1922. *Jurisprudenţa,* 1922, n. 243.

Şi în Italia se decide că amortizarea cambiilor nu poate fi cerută la judecătoriile de ocoale, întrucât ea este de competinţa specială a Tribunalelor pentru orice valoare: pe când acţiunea relativă la condamnarea la plată, dacă e de o valoare mai mică de 15.000 lei, este de competinţa judecătoriei de ocol. Apel Palermo, 1 Martie 1908, *Diritto commerciale,* 1908, 619.

Curtea de Casaţie S. III, 28 Ianuarie 1914, *Curierul,* Nr. 23 din 23 Martie 1914, credem că nu a dat soluţiunea juridică, când a decis că cererea de amortizare să se îndrepte la judecătorie dacă valoarea cambiei este de competinţa judecătoriei de ocol, de oarece codul de comerţ nu tratează cererea aceasta ca pe o acţiune personală şi mobiliară de drept comun, aşà cum Inalta instanţă se pronunţă prin citata decizie.

A se vedea şi *Corneliu Botez,* noul cod al judecătorului de ocol, 1922, I, p. 114; *Paşcanu,* 290 bis.

Competința teritorială are o deosebită importanță practică, când e vorba de amortizarea cambiilor și a cekurilor emise în România, dar plătibile în streinătate. Printr'o greșită interpretare a legii și a principiilor de drept internațional, Tribunalele noastre anulează deseori cekuri plătibile în streinătate [1]).

S'a zis că fiind vorba de o incompetență *ratione loci,* instanța judecătorească nu poate să o ridice din oficiu. Eroare fundamentală. Este adevărat că în procesele obicinuite competința *ratione loci* nu este de ordine publică, ci lăsată la facultatea celui chemat în judecată să o releve sau nu. La amortizarea cambiei și a cekului nu se citează tocmai cel interesat..... cel ce deține titlul și a cărui anulare se cere; prin urmare el nu poate ridică excepțiunea incompetenței. Legea prevede o întinsă publicitate a ordonanței prezidențiale la locul plății, iar nu la locul de emisiune. Cum s'ar puteà anulà o cambie sau un cek plătivil la Londra, făcându-se toate formalitățile și publicațiile la București? Este de conceput că cel ce deține cambia sau cekul la Londra să-și vadă dreptul lui stins printr'o procedură necunoscută lui? Evident că nu, și procedarea unora din instanțele noastre apare și mai bizară, când îndeobște se admite, că nu numai competența dar chiar și procedura însăș este dictată nu de legea locului de emisiune, ci de legea locului plății [2]).

Cu drept a decis Curtea de Apel din Trani, [3]) că competința Tribunalului locului plății la amortizare este absolută, iar nu relativă, în sensul că la o asemenea competință pe deoparte nu se poate renunță, iar pe dealtă

---

[1]) Nenumărate sunt ordonanțele prezidențiale date în anii din urmă de Tribunalul Ilfov S. I și S. II comercială, ce le cetim prin diferitele foi de publicitate (cum e *Dreptul).*

Tribunalul Ilfov S. I com. prin sentința Nr. 730/1923, a respins cererea de amortizare a unui cek emis la București și plătibil la Londra, deși reclamanta obținuse ordonanță prezidențială. Sentința a fost însă reformată de Curtea de Apel București, S. IV, din 4 Aprilie 1924, *Pandecte,* 1924, III, p. 88; Buletinul Curților de Apel, 1924, n. 70.

[2]) In sensul celor susținute de noi a se vedea: *Bonelli,* n. 355; *Bernstein,* p. 275, 276. Că amortizarea este dictată de legea locului plății, a se vedea și: *Lyon Caen* et *Renault,* 659; *Grünhut,* § 142; *Diena,* III.

Curtea de Apel din București, S. IV, la 4 Aprilie 1924 a decis contrariu. Iată principalele considerente:

«Considerând că din dispozițiunile art. 355 și 356 cod. comercial, rezultă că proprietarul unei cambii sau al unui cek, pierdut sau sustras, va puteà cere anularea lor la Tribunalul comercial al locului plății.

«Că de aci rezultă, că competința pentru judecarea unor asemenea cereri, este o competință *«rationae-loci»* și în codul de comerț nu există nici o dispoziție, după care o asemenea competință să fie considerată ca de ordine publică;

«Că în lipsă de o atare dispoziție în codul de comerț devin aplicabile regulele din dreptul comun, după care incompetința *«rationi loci»* este considerată de ordin privat și se acoperă prin tăcerea părților (art. 108 proc. civilă);

«Că în speță competința Tribunalului, de a hotărî asupra cererei de față, nefiind invocată de părțile protivnice și nefiind considerată de lege ca de ordine publică, nu poate fi ridicată din oficiu;

«Ca atare, greșit Tribunalul Ilfov a respins cererea».

Buletinul Curților de Apel, 1924, n. 70.

[3]) 16 Decembrie 1919, *Rivista del dir. comm.,* 1920, II, p. 570.

parte judecata e datoare să o examineze din oficiu [1]). Şi soluţiunea aceasta a găsit aprobarea doctrinei italiene; astfel că putem spune că în Italia atât jurisprudenţa cât şi doctrina sunt de acord în a hotărî că competinţa Tribunalului locului plăţii pentru a anulă o cambie perdută este de ordine publică, şi nu se poate confundà cu competinţa de interes privat «*ratione loci*» a dreptului comun [2]).

Locul plăţii este sau arătat anume în cambie, sau el se deduce potrivit art. 272 c. com., aşà după cum am arătat atunci când am tratat despre acest articol [3]).

Dacă Preşedintele Tribunalului respinge cererea, reclamantul are dreptul să apeleze la completul Tribunalului, iar nu la Curtea de Apel, de oarece dela 1900 aşà se apelează toate ordonanţele prezidenţiale, afară de cazurile când legea nu decide altfel [4]).

---

[1]) Această deciziune merge mai departe şi socoteşte că competinţa Tribunalului este edictată de lege *ratione rei* şi fiind o competinţă nu numai *ratione loci,* ea e de ordine publică Iată considerentul principal al deciziei:

«Raţiunea unei astfel de competinţă materială *(ratione rei),* care e de ordine publică este evidentă: nu numai titularul cambiei, nu numai emitentul ei sunt singurii interesaţi pentruca plata să se facă în mod regulat; la aceasta sunt interesaţi toţi posesorii succesivi, toţi acei ce de bună credinţă pot, în număr nedeterminat, deci un interes public, să devie giratari; şi încă nu e destul; pe măsură ce pentru cambie se apropie ziua plăţii ea se apropie la rându-i din ce în ce de locul în care va trebuì să fie plătită şi în acest loe cambia perdută trebue să fie prezintată la plată şi prin urmare în acest loc publicaţiunile şi judecata, de care se ocupă art. 330 şi 331 cod. com., pot mai bine să-şi ajungă scopul urmărit de legiuitor; iată pentruce competinţa, de care tratează articolele citate, nu e competinţă pur de ordine privată, ci de ordine şi interes public şi în consecinţă imperativă. Ar fi într'adevăr cu totul inutil pentru o cambie plătibilă în Pirano să se facă afişerile, publicaţiunile şi judecata la un Tribunal din cele mai îndepărtate de locul plăţii». *Rivista del dir. comm.,* 1920, II, 514.

[2]) In nota redacţională, ce însoţeşte deciziunea Curţii din Trani, cetim: «Sentinţa afirmă în mod explicit că competenţa teritorială a Tribunalului în procedura amortizării cambiale este de ordin absolut. Şi cu drept cuvânt, cu toate că principiul nu a fost nici odată până acum aşa de clar arătat nici în doctrină, nici în jurisprudenţă. Nu se pot invocà pentru procedura amortizării, stabilită de codul de comerţ, regulele procedurale edictate pe cale generală de codul de procedură».

Soluţiunea este aprobată fără rezervă de *Supino,* n. 612, nota 3.

In acelaş sens: *Bonelli,* Rivista del dir. comm., 1913, II, 570.

Pentru cek în sensul celor susţinute de noi, Cas. Torino, 26 August 1914, *Rivista del dir. comm.,* 1915, II, 268.

Există o singură sentinţă a Tribunalului Milano, 19 Aprilie 1913. *(Rivista del dir. comm.* 1913, II, 570), care a decis că la cek, este competinte a amortizà, Tribunalul locului de emisiune, dar această sentinţă este cu totul contrarie legii, sau, cum spune *Bonelli,* care o adnotează, instanţa a făcut o operă mai mult de legiuitor, decât de judecător!

[3]) Cambia, vol. I, p. 130 şi urm.

[4]) Argumentele sunt foarte bine redate, în decizia din 3 Martie 1923 a Curţii de Apel din Iaşi, S. I, referitoare la un apel în contra unei ordonanţe de înscriere de privilegiu:

«Având în vedere că art. 66 bis pr. civ. introdus de legiuitor în 1900, cuprinde două categorii de ordonanţe: ordonanţe date de preşedinte asupra unei cereri *(ordonances sur requête),* despre care se ocupă primul alineat, care fiind o dispoziţiune generală se aplică în toate cazurile când după legile în vigoare, Preşedintele Tribunalului sau al Curţii are dreptul de a încuviinţà unele acte; şi ordonanţele de référé, despre care vorbeşte alineatul al doilea; că art. 66 bis al. 5 şi 6, stabileşte căile de recurs în contra ordonanţelor Preşedintelui, acordând dreptul de apel la tribunalul sau Curtea din care face parte prezidentul, precum şi dreptul de recurs în termen de 5 zile dela comunicarea ordonanţei; că această dispoziţie fiind generală se

221. *Cuprinsul ordonanței prezidențiale.* Legea nu arată tot ceeace va cuprinde o ordonanță prezidențială de amortizare, dar ea arată ceeace neapărat trebue să cuprindă; adică:

a) transcrierea exactă sau o descriere precisă a cambiei;

b) invitarea către oricine o posedă de a o înfățișà la grefa Tribunalului în termenul prevăzut de art. 355;

c) înștiințarea că în lipsă de înfățișare, cambia se va declarà fără tărie față cu cel ce ar poseda-o.

Ca să dea o asemenea ordonanță, legea cere, ca prezidentul să-și facă convingerea și de dreptul celui ce cere și de perderea cambiei. Reclamantul va dovedì, cu toate mijloacele de probă, că a posedat cambia și ea s-a perdut [1]).

Că a posedat cambia, proba e mai ușoară: de cele mai multe ori registrele comerciale ale reclamantului vor convinge pe președinte [2]).

Mai greu este o dovadă deplină că o anumită cambie s'a perdut. Dar față cu greutatea probei, magistratul nu va pregetà a da ordonanța, care are un vădit caracter urgent și de conservare, rămânând ca atunci când se va judecà contradictoriu înaintea Tribunalului, să se desbată și cestiunea perderii, furtului sau a distrugerii cambiei [3]).

aplică cu nesesitate și la încuviințările date potrivit primului alineat; că astfel cum e redactat textul nu e posibil de a face distincție, după cum susțin apelanții, că dreptul de apel la tribunal privește numai ordonanțele de référé, iar încuviințările date de președinte asupra unei cereri sunt supuse apelului la Curte, conform art. 104 pr. civ.;

«Având în vedere că înainte de 1900, era contraversată chestiunea, dacă cei de al treilea vătămați în drepturile lor aveau vre-o cale de recurs în contra ordonanțelor date de președinte asupra unei cereri; că la noi majoritatea droctinei și jurisprudenței decideau, că aceste ordonanțe puteau fi revocate de președinte, iar în caz când președintele refuză revocarea partea se putea adresa tribunalului care să se pronunțe asupra revocării ordonanței. *(Chebapci, t. II, 174 și urm.)*;

«Având în vedere că legiuitorul din 1900 a consacrat principiul ca ordonanțele prezdențiale să fie supuse apelului la tribunal, principiu care e de acord cu doctrina, care se explică sub imperiul vechiului cod de procedură;

«Având în vedere că art. 104 pr. civ. reglementează competința tribunalului în materie de jurisdicțiune grațioasă; că hotărîrile date de tribunal, în cazurile prevăzute de acest articol sunt supuse apelului la Curtea de Apel; că această instituție este deosebită de acea stabilită de art. 66 bis pr. civ., care se ocupă de competința prezidentului în materie de jurisdicțiune grațioasă, că prin urmare ordonanțele pronunțate conform art 66 bis, alin. I, nu sunt apelabile la Curte, ci la tribunal; aceste ordonanțe neintrând în câmpul de aplicare al art. 104 pr. civ. *(Alexandresco,* t. X, p. 625; acelaș, Trib. Juridică Nr. 30, din 1921, p. 75); *Curierul,* 1925, p. 367

A se vedea în acelaș sens și decizia din 23 Noumbrie 1923 a Curții de Apel din Constanța, cu o notă aprobătoare datorită regretatului D. Alexandresco, în *Curierul Juridiciar,* 1925, p. 363.

Prin această din urmă decizie, s'a mai hotărît că potrivit art. 66 bis pr. civ., ordonanțele prezidențiale pot fi atacate direct în Casație, fără ca partea nemulțumită să le mai atace cu apel înaintea completului tribunalului după cum a decis și Casația, S. I, la 11 Octombrie 1920, *Curierul,* 1922, p. 80.

[1]) *Bonelli,* 356. Au admis proba testimonială: Apel Messina, 14 Octombrie 1895 și Apel Catania, 15 Martie 1895, citate de *Bonelli.*

[2]) In acest sens diferite deciziuni italiene, *Raccolta,* art. 330, n. 24—30.

[3]) *Bonelli,* loc. cit.

Este admis în mod constant că cele ce constată președintele prin ordonanța sa nu constitue vre-o pedică în a se desbate asupra tutulor punctelor la ziua fixată de Tribunal pentru a se decide anularea cambiei. A se vedea: *Bonelli,* 356, nota 6; *Vivante,* ed. 5-a, n. 1323.

Ordonanţa prezidenţială trebue să coprindă o transcriere exactă sau o descriere precisă a cambiei perdută (art. 355). Legea vrea în primul rând o transcriere exactă, cuvânt cu cuvânt al cuprinsului cambiei; dar în caz de imposibilitate se mulţumeşte cu o descriere precisă, adică cu arătarea elementelor esenţiale capabile de a înlătură orice îndoială asupra identităţii cambiei.

Dacă ordonanţa prezidenţială cuprinde arătarea probelor administrate de reclamant, ea îşi produce toate efectele, rămânând cu acele probe să se examineze din nou de Tribunal; dccă însă ordonanţa prezidenţială contravine cerinţelor legii şi nu conţine punctele arătate mai sus la litera *a, b* şi *c.* ea nu e aptă să-şi ajungă scopul, iar Tribunalul nu poate pe baza ei hotărî amortizarea chiar de nu ar relevà acest lucru cei citaţi în judecată [1]).

222. *Publicitatea ordonanţei.* Pentru ca ordonanţa prezidenţială să poată fi cunoscută de posesor, pentru ca el să prezinte cambia la grefa Tribunalului în termenul fixat de lege, ordonanţa se afişează şi se publică. Ea se afişează: în sala tribunalului al cărui preşedinte a pronunţat-o; în localurile bursei cele mai apropiate de locul plăţii şi în sala comunei locului plăţii. Ea se publică: în foaia anunciurilor judiciare ale locului plăţii şi în alte ziare desemnate de Prezident în ordonanţa sa.

Publicarea în foaia anunciurilor judiciare este obligatorie; publicarea în alte ziare este obligatorie numai în ipoteza că Prezidentul va crede de cuviinţă să se facă şi asemenea publicare.

Neobservarea întocmai a dispoziţiunilor legii referitoare la afişarea şi publicarea ordonanţei, atrage nulitatea întregei proceduri de amortizare şi această nulitate trebue invocată din oficiu de Tribunalul chemat să se pronunţe asupra cererii de anulare a cambiei perdute, căci nu se poate declarà fără tărie o cambie, decât numai dacă procedura începută a fost adusă la cunoştinţa publicului în localitatea de plată şi în forma voită de lege [2]).

223 Spre deosebire de alte legiuiri streine, codul nostru de comerţ, caşi codul comercial italian, nu prevede, că Tribunalul să ordone şi debitorului cambial direct (acceptant, emitent) a nu plătì celui ce ar prezentà cambia; prin urmare în lipsă de asemenea ordin, rămâne reclamantului — adică acelui ce a cerut amortizarea — să înştiinţeze pe debitorul cambial de obţinerea ordonanţei.

Dacă debitorul cambial a plătit cambia mai înainte de scadenţă, răspunde de valabilitatea plăţii ce a făcut (art. 316), chiar dacă a fost de bună credinţă; din potrivă, dacă plata a avut loc la scadenţă şi debitorului nu i s'a notificat ordonanţa prezidenţială, în acest caz el plăteşte valabil în mâna

---

[1]) Conf.: *Supino,* 612.

[2]) *Bonelli,* 359; *Supino,* 612; cari citează în acelaş sens şi pe *Sorani,* 619 şi *Mortara,* Commentario, II, 817, iar în sens contrariu adică că nulitatea nu se poate invocà din oficiu, ei citează pe *Mocchi,* în revista Monitore dei Tribunali, 1911, p. 801.

S'a decis anularea procedurii, pentru că afişerile se făcuseră la uşa Tribunalului şi a Primăriei, în loc de afişeri în sălile Tribunalului şi Primăriei. Apel Bologna, 17 Decembie 1901, *Temi ven.,* 1902, p. 13, citată de autorii de mai sus.

posesorului cambiei, deoarce, deşi s'au făcut publicaţiile cerute de lege, ele însă nu erau îndreptate contra debitorului, ci contra eventualui deţinător al titlului spre a înfăţişà cambia la grefa Tribunalului [1]).

In procedura amortizărei nu intră oprirea debitorului de a plăti deţinătorului cambiei [2]), dar această oprire o poate îndeplini cel ce a cerut amortizarea (art. 321). Oprirea de a plăti se îndeplineşte notificând debitorului, după cum am arătat mai sus, ordonanţa prezidenţială invitându-l să nu plătească prezentatorului cambiei. Oprirea însă este îndeplinită, chiar dacă s'a notificat numai ordonanţa fără vre-o invitaţiune (somaţiune), căci din moment ce debitorul a primit o copie de pe ordonanţă, el a luat cunoştiinţă de începerea procedurii de amortizare, astfel că orice plată va face, o va face pe riscul şi pericolul lui [3]).

224. *Termenul de prezentarea cambiei.* Posesorul cambiei, spre a nu i se anulà titlul, trebue să înfăţişeze la grefa Tribunalului, dela care emană ordonanţa, originala cambie, în termen de patruzeci de zile, dacă este vorba de o cambie trasă sau emisă în ţară (şi evident, piătibilă în ţară); iar pentru cambiile emise sau trase în străinătate se aplică termenele arătate în art. 346 c. com. [4]).

Acest termen de patruzeci de zile nu curge, decât după ce cambia a ajuns la scadenţă. Cât timp ea nu este exigibilă, titlul circulă fără nici o stânjenire, iar cel ce o dobândeşte, nu e ţinut să cerceteze la locul plăţii dăcă ea a fost furată sau perdută.

Legea face distincţiune, după cum cambia era sau nu ajunsă la scadenţă în momentul publicării ordonanţei. Dacă la publicarea ordonanţei, cambia ajunsese la scadenţă, termenul de patruzeci de zile curge din ziua publicaţiunii; dacă dimpotrivă. cambia nu a ajuns la scadenţă, termenul de patruzeci de zile va începe să curgă din ziua, în care ea va deveni exigibilă.

Există o vie controversă relativ la termenul de prezentare, când este vorba de o cambie la vedere. Majoritatea autorilor italieni susţin, că termenul de 40 zile pentru cambiile la vedere, trebueşte calculat ţinându-se seama de dispoziţiunea art. 311 şi 282, cari prevăd că o cambie emisă la

---

[1]) A se vedea: *Supino,* 612; *Bonelli,* 230.

[2]) Tribunalul ordonă debitorului să nu plătească: codul elveţian, art. 791; legea ungară, art. 77; în codul de procedură german, Tribunalul dă asemenea ordin Zahlungssperre, numai în anumite împrejurări (§ 1020).

[3]) *Bonelli,* 361. Dacă s'a făcut somaţiune debitorului, fără să se fi obţinut ordonanţa prezidenţială şi să i-o fi comunicat, debitorul nu e obligat să ţie seama o atare somaţiune.

In acest sens: *Supino,* 339; *Bonelli,* 230; *Vivante,* n. 1272. Conformă şi juri prudenţa italiană, citată de primii doi autori: Cas. Torino, 25 Septembrie 1894; Cas. Napoli, 30 Septembrie 1895; Cas. Palermo, 22 Octombrie 1898.

[4]) Să se noteze că art. 346 c. com. se ocupă, după cum am mai arătat *supra,* n. 118, de ipoteza unei cambii emisă sau trasă în România, dar plătibilă în ţară străină. Acţiunea de regres se exercită în timp mai îndelungat după cum locul de plată este mai depărtat, ţinându-se seamă de obligaţii de regres cari domiciliază la noi în ţară; la amortizare este vorba de cambii plătibile la noi în ţară dar emise în străinătate, deci o ipoteză deosebită de cea prevăzută de art. 346. Totuşi legea trimiţând la art. 346 voeşte să aplice termenele arătate de acest text, astfel că la o cambie emisă într'un oraş din Europa, termenul de prezentare este de 60 de zile; de 120 de zile dacă e din America, etc.

vedere sau la o epocă fixă după vedere, trebue să fie înfăţişată pentru plată înăuntrul anului dela data sa, sub pedeapsă, pentru posesor, de a pierde acţiunea de regres în contra giranţilor şi în contra trăgătorului. Deasemenea la cambiile la vedere acţiunea cambială, potrivit art. 949 c. com., se prescrie având ca punct de plecare tot împlinirea unui an dela emisiune. Prin urmare, se susţine că atât timp cât nu s'a împlinit un an dela emisiune, cambia la vedere este lăsată de legiuitor să circule fără împiedecare; numai după trecerea acestui timp, circulaţia ei normală se opreşte. Atât timp cât nu s'a împlinit un an dela emisiune, din punct de vedere al circulaţiei, cambia la vedere trebue să fie tratată la fel cu cambia având scadenţa la o zi fixă [1]).

Cu toată părerea majorităţii autorilor italieni, instanţele judecătoreşti italiene au decis, până la 1916, că termenul de prezentare la cambiile la la vedere este de 40 de zile, începând a curge acest termen dela data publicării ordonanţei. In interpretarea ce s'a dat de jurisprudenţă articolului 330 c. com. it., corespunzător art. nostru 355, s'a socotit, că cuvintele întrebuinţate în lege de «o altrimenti dalla pubblicazione dell'avviso» (în codul noctru «şi în caz contrariu dela publicarea ordonanţei»), se referă, între altele, şi la cambiile plătibile la vedere. Cu alte cuvinte, în ultimul alineat al art. citat mai sus, se face distincţiune între cambia «ce n'a ajuns încă la scadenţă», cuvinte ce se raportă la cambia cu scadenţa la o zi fixă şi între cambiile cu altfel de scadenţă, în care categorie intră şi cambia la vedere. Părerea aceasta a jurisprudenţei a fost îmbrăţişată şi de unii scriitori cu autoritate în Italia, cari au susţinut, că din puncte de vedere al logicei, cambia la vedere nu are scadenţă, ea este doar plătibilă la prezentare. Data plăţei nu e fixată în prealabil; datoria fiind fără termen, plata ei poate fi cerută oricând. Când legea zice că să se prezinte în 40 de zile dela scadenţă, se referă la cambiile la cari scadenţa este determinată în cambie; se susţine, că numai despre acestea se poate spune, că n'au ajuns încă la scadenţă sau au ajuns la scadenţă. Pentru cambiile la vedere nu s'ar putea ţine un asemenea limbaj, de oarece ele sunt exigibile oricând [2]).

Dela 1916 jurisprudenţa italiană numai este unanimă. In urma unui cunoscut proces de amortizare, Banco di Sicilia a obţinut dela Curtea de Apel din Genova o deciziune prin care instanţa de apel a hotărît, pentru prima oară în Italia, că termenul de 40 de zile curge pentru cambiile la vedere, nu dela publicarea ordonanţei ci dela împlinirea unui an dela data de emisiune. Deciziunea Curţii de Apel din Genova a avut repercusiune, iar părerea ce stă la baza ei o fost adoptată şi de alte Curţi de Apel şi Casaţiune, în special de instanţele superioare din Sicilia [3]).

---

[1]) Conform: *Supino,* 613—615; *Vidari,* 6946; *Vivante,* 1323; *Sorani,* 618; *Bolaffio,* în revista Temi, 1902, p. 15; *Navarrini,* Trattato, 1360.

O singură sentinţă găsim până la 1916, favorabilă acestei păreri şi anume: sentinţa tribunalului Forlì, 6 Septembrie 1901, *Temi,* 1902, 13. După 1916 a se vedea: *infra.*

[2]) Conform: *Bonelli,* 358 şi în *Rivista del dir. comm,* 1916, II, 813 şi aceeaş revistă, 1920, II, 626. Acest autor scrie: «altrimenti al art. 330 trebue deci interpretat: dacă cambia a scăzut sau nu are scadenţă».

[3]) Apel Genova, 27 Iulie 1916, *Temi Genov.* 1916, 524; Apel Palermo, 29 Februarie 1919,

245. 3⁰. *Sentința de amortizare.* Dacă termenul de 40 de zile a expirat fără ca deținătorul cambiei să o prezinte, se citează, după cererea reclamantului, toți obligații cambiali cum și trasul pentru ca contradictoriu cu ei să se dea o hotărîre [1]), prin care să se declare fără tărie cambia față de orice posesor. Cu ocazia aceasta, Tribunalul verifică dacă s'au împlinit cerințele legii pentru amortizare.

In fața Tribunalului se pot administrà orice probe ar fi necesare pentru a dovedì, că cel ce a cerut amortizarea, era legitimul ei posesor în momentul pierderii [2]). Faptul că președintele a verificat și el, nu constitue autoritate de lucru judecat, ordonanța lui neavând decât un caracter provizoriu până la darea hotărîrii de către Tribunal [3]).

Legea cere ca hotărîrea să se dea contradictoriu cu obligații din cambie, pentru că se poate întâmplà, ca deținătorul cambiei să se fi prezentat cu cambia la scadență și vreunul din obligați să fi plătit de bună credință, în care caz amortizarea nu și-ar mai avea rost, întrucât s'ar produce tardiv.

In fața Tribunalului se poate prezentà direct, făcând cerere de intervenție, deținătorul cambiei, care justificând legitimitatea posesiunei sale, să obție respingerea cererii de amortizare [4]).

Obligații cambiali nu se pot face apărătorii deținătorului cambiei, care cu toate publicațiile făcute nu se înfățișează, pentrucă nu au interes și ar fi să plădeze *de jure tertii,* fiindcă odată cambia anulată, nu există pentru ei pericol de a plătì de două ori aceeaș datorie [5]).

Hotărîrea de amortizare nu trebue să fie confundată cu hotărîrea de condamnare la plată. Hotărîrea de amortizare are de scop ca, anulând cambia, s'o înlocuiască, adică să dea putință proprietarului ei să cheme eventual în judecată ulterioară pentru plată, ca și cum proprietarul ar posedà încă cambia: înlocuirea deci a cambiei prin sentință judecătorească, în vederea obținerei plății dela cei obligați cambial. De aceea Tribunalul este

---

Giurisprudenza it., I, 2, 401; Trib. Pistoia, 7 Februarie 1919, *Riv. del Dir. Comm.* 1919, II, 322; Apel Palermo, 30 Iulie 1921, *Circolo Giuridico,* 1922, II, 68; Cas. Palermo, 29 Februarie 1919, *Foro it.,* 1919, 844; Aceiaș Casațiune, 27 Martie 1920, *Circolo Giur.,* 1920, 63. A se vedea *contra*: Apel Veneția, 12 Mai 1885, *Foro it.,* 1885, 699; Apel Catania, 28 Martie 1919, *Monitore,* 1919, 822; Apel Trani, 9 August 1920, *Riv. del dir. comm.,* 1920, II, 626.

[1]) S'a decis însă că se poate obține amortizarea citându-ce numai obligatul cambial direct, când reclamantul nu voește să-și valorifice creanța decât față de acesta (acceptant ori emitent), mai ales în cazul în care reclamantul ar fi decăzut din acțiunea pe regres. Cas. Torino, 16 Martie 1903, Riv. del dir. comm. 1903, II, 213; *Vivante,* 1323.

[2]) Vezi: *supra,* n. 219.

De asemenea s'a decis că în cererea pentru anularea unei cambii pierdute este admisibilă proba testimonială pentru dovedirea existenței acelei cambii. Cas. III, 18 Decembrie 1906, *Buletin,* 1906, p. 2042.

[3]) Vezi: *supra,* n. 219, 221.

Legea a lăsat la aprecierea discrețională a prezidentului Tribunalului dacă reclamantul este sau nu proprietarul cambiei, cum și dacă cambia s'a pierdut s'au nu. Tribunalul nu poate respinge cererea de amortizare pe motiv că nu s'a administrat probele în fața prezidentului, de oarece probele se pot administrà direct în fața instanței chemată să declare nulă cambia.— Trib. Napoli, 13 Iulie 1904, *Raccolta,* art. 330, n. 30.

[4]) *Supino,* 620 bis.

[5]) *Supino,* 621, care citează în acelaș sens Cas. Florența, 28 Ianuarie 1886.

singurul competinte a declară fără tărie cambia în mâna oricărui posesor; pe când a judecă acţiunea cambială pe baza sentinţei de amortizare, este competinte şi Judecătorul de ocol, în limitele competinţei sale generale [1]).

Dacă procesul de amortizare nu trebueşte confundat cu procesul, ce are ca obiect plata cambiei, totuşi obligaţii cambiali, faţă de cari, contradictoriu, s'a obţinut amortizarea, numai pot invocă, cu ocazia judecării acţiunii cambiale, excepţiunile referitoare la identitatea cambii pierdute. Aceste excepţiuni trebuesc ridicate în procesul de amortizare şi dacă nu sunt invocate, rămâne stabilit faţă de cei citaţi, că reclamantul este adevăratul proprietar al cambiei identificată în sentinţă.

Cu toată obţinerea amortizării, excepţiunile personale se pot invocă cu ocazia judecăţii acţiunii cambiale, de oarece acele excepţiuni nu intră în cadrul judecăţii de amortizare [2]).

Aşa se admite că sentinţa de amortizare nu ridică dreptul pentru cei citaţi, de a opune în acţiunea cambială excepţiunile menite să excludă sau să restrângă obligaţiunea lor precum: lipsa de protest, decăderea din acţiunea de regres, incapacitatea, prescripţia [3]) şi chiar contestarea că pe originalul cambiei ar fi existat semnătura propie a pârâtului [4]).

§ 3. Poziţiunea reclamantului în timpul procedurii de amortizare.

Cuprinsul.—*226. Cel ce a obţinut ordonanţa prezidenţială, este socotit, în mod fictiv şi provizoriu, caşi când nu ar fi pierdut posesiunea cambiei.*

226. Cel ce a obţinut ordonanţa de amortizare este socotit în mod fictiv şi provizoriu ca fiind încă în posesiunea cambiei. De aci decurg următoarele consecinţe:

a) Reclamantul va putea exercită toate actele cari tind la păstrarea drepturilor sale. Aşa el poate, prezentând o copie a cambiei, să ceară dela tras acceptarea şi, în caz de refuz, să exercite dreptul de regres; de asemenea, notificând ordonanţa, el poate face opoziţiune la plată. Este vorba prin urmare, de acte conservatorii după publicarea ordonanţei, dar mai înainte ca să fi ajuns cambia la scadenţă [5]).

[1]) *Vivante,* 1323; *Vidari,* 6952; *Supino,* 619; *Bonelli,* 365; *Navarrini,* III, 1363; Cas. Napoli, 18 Iunie 1903, Riv. del dir. comm., 1903, II, 378 cu adnotarea profesorului *Sraffa.* Contra: *Sorani,* § 626.

S'a decis că se poate cumulă cererea de amortizare cu acţiunea cambială dacă ambele procese sunt de competinţa Tribunalului din punct de vedere al valorii cambiei. Trib. Napoli, 13 Iulie 1904, *Racolta,* art. 331, n. 19.

[2]) *Vivante,* 1323; *Bonelli,* 365.

[3]) *Bonelli,* 365, nota 6; *Vivante,* 1323.

[4]) Cu drept cuvânt *Bonelli,* loc. cit. arată, că cel citat în cererea de amortizare şi nu face nici o obiecţiune, poate în acţiunea cambială să conteste că a semnat vreodată cambia amortizată, căci chiar dacă ar ridică o asemenea obiecţiune la amortizare, se poate ca reclamantul să aibă interes să anuleze cambia purtând mai multe semnături şi să obţie amortizarea, rămânând ca cu ocazia exercitării acţiunii cambiale să se constate cari din semnături erau adevărate şi cari falşe.

[5]) *Vivante,* 1324; *Supino,* 617; *Vidari,* 6950. *Bonelli,* 362, arată că prezentarea unei copii înainte de scadenţă, pentru acceptare, este un izvor de dificultăţi, căci, odată scrisă acceptarea

b). Cel ce a obţinut ordonanţa, poate cere plata—după ajungerea cambiei la scadenţă—dând cauţiune sau, atunci când nu voeşte să dea cauţiune, el poate cere consemnarea sumei.

Cauţiunea are drept scop să asigure pe debitor pentru eventualitatea aparaţiunii posesorului cambiei, care ar cere şi el plata.

Debitorul cambiei nu poate trimete pe legitimul posesor ca să se despăgubească dela cauţiune, ci trebue să-l plătească chiar el, căci posesorul are toate drepturile de posesor cambial. De aceia în caz de pierderea cambiei debitorul trebue să fie prudent, să plătească numai contra unei cauţiuni sigure, iar în caz de îndoială să consemneze suma [1]).

Cauţiunea cum şi depunerea sumei sunt măsuri de siguranţă până la obţinerea hotărîrii de amortizare. Odată obţinută această hotărîre, numai există pericol şi cauţiunea este liberată, iar suma consemnată va fi încasată de reclamant.

In cazul în care trasul sau emitentul, nu plăteşte la scadenţă, reclamantul pe baza ordonanţei prezidenţiale va face să se dreseze protest, descriindu-se în actul de protest cambia cât se poate de precis (art. 328).

c). Inarmat cu ordonanţa prezidenţială şi cu actul de protest, reclamantul poate exercită acţiunea cambială nu numai cea directă — pentru care de altfel nici nu e nevoe de act de protest—dar chiar şi acţiunea cambială de regres[2]).

Obligatul de regres, care a plătit pe baza ordonanţei prezidenţiale şi a protestului, poate să se îndrepte la rându-i pe cale de regres în contra obligaţilor lui, dând însă şi el cauţiune [3]).

§ 4. Poziţiunea posesorului cambiei în timpul procedurii de amortizare şi după amortizare.

Cuprinsul.—*227. Posesorul se prezintă înainte de pronunţarea sentinţei de amortizare.—228. Posesorul se prezintă după pronunţarea sentinţei.*

227. Cu toată obţinerea ordonanţei prezidenţiale şi cu toată întinsa publicitate ce se dă acestei ordonanţe, cambia nu încetează de a fi un titlu

---

pe copie, trasul va refuzà acceptarea originalei cambii, ce i s'ar prezentà ulterior de un posesor legitim; şi în acest caz, obligaţii de regres vor fi expuşi la acţiunea de regres pentru refuz de acceptare, deşi trasul a dat odată acceptarea pe copie.

[1]) Dacă debitorul ar putea trimete pe posesor să se despăgubească dela cauţiune, s'ar putea ca debitorul ă se înţeleagă cu reclamantul şi să dea o cauţiune insolvabilă; pe când după părerea noastră debitorul în timpul procedurii de amortizare face numai o plată provizorie şi dacă se prezintă între timp posesorul cambiei, debitorul trebue să-l încunoştinţeze de începutul procedurii de amortizare pentru ca posesorul cambii să obţie dela justiţie contradictoriu cu reclamantul ce a încasat suma, ridicarea împiedicării de a plăti.

După ce se va obţine astfel anularea opoziţii la plată, debitorul va fi ţinut să plătească pose orului cambiei, rămânându-i dreptul de a se despăgubì, pentru plata făcută de două ori, dela cauţiune. Conform: *Vivante,* 1325; *Supino,* 620 bis; *Grünhut,* II, § 109, nota 13; *Thöl,* § 177, p. 714. Co tra: *Bonelli,* 368.

[2]) *Vivante,* 1324; *Vidari,* 6950; *Supino,* 618; *Bonelli,* 362; *Navarini,* 1363. Nu se admite decât acţiune contra acceptantului: legea germană, art. 73; legea austriacă, art. 73; legea ungară, art. 78; legea elveţiană, art. 799.

[3]) *Vivante.* 1325.

la ordin transmisibil prin gir. Cel ce dobândeşte cambia prin gir, dobândeşte drepturi autonome şi prin urmare giratarul de bună credinţă devine proprietar al cambiei. Legea cambială admiţând procedura amortizării la cambiile pierdute a căutat să apere pe cel ce a pierdut titlul, fără însă a sacrificà pe dobânditorul de bună credinţă al cambiei. Între cel ce a pierdut cambia şi între dobânditorul de bună credinţă al ei, legea în interesul general al circulabilităţii titlurilor de credit, protejează pe acesta din urmă.

Pentru a se bucurà de protecţiunea legii, posesorul trebue să înfăţişeze cambia la grefa tribunalului locului plăţii în termenul arătat mai sus. Prezentarea cambiei înăuntrul termenului împiedecă darea hotărîrii de amortizare, de oarece pentru a se declarà fără tărie o cambie, trebue să se constate că nu s'a prezentat cambia pierdută sau sustrasă (art. 356 al. 2).

Împiedicată amortizarea prin înfăţişarea cambiei, nu rămâne altă cale celui ce obţinuse ordonanţa prezidenţială, decât să intente proces de revendicarea cambiei ce s'a prezentat.

Posesorul, care nu se va legitimà printr'un şir neîntrerupt de giruri, nu poate fi îndatorat de a remite cambia celui ce se pretinde că a fost proprietarul ei şi că a pierdut-o, decât dacă se va dovedì împotrivă-i, că a fost de rea credinţă sau a săvârşit o greşeală mare când a dobândit-o (art. 357).

Posesorul va fi socotit de rea credinţă, atunci când se va dovedì că avea cunoştinţă în momentul când i s'a transmis cambia, că, acel ce i-o girà, nu avea dreptul să dìspue de ea, fiindcă o furase sau o dobândise cu rea credinţă. Dacă în momentul când a dobândit cambia, a ştiut că acea cambie fusese pierdută, dar era convins, că acel ce i-o girà era un giratar de bună credinţă; în asemenea ipoteză posesorul cambiei se poate prevalà de buna credinţă a autorului său [1]).

Posesorul va fi socotit că a săvârşit o culpă gravă, când se va dovedì, că în momentul dobândirii cambiei, ar fi putut să ştie, că cel ce îi girà cambia, nu avea acest drept şi totuşi nu a avut băgarea de seamă, ce se obişnueşte în asemenea împrejurări şi a primit să fie giratar [2]).

Girurile după scadenţă ne având decât efectele unor cesiuni, excepţiunile de rea credinţă sau de culpă gravă, ce se puteau invoca în contra giranţilor de după scadenţă, se vor putea invocà şi contra giratarilor lor [3]).

228. Dacă posesorul cambiei originale se prezintă după pronunţarea sentinţei de amortizare, el nu se mai poate adresà debitorilor cambiali, de oarece pentru aceştia cambia a devenit fără tărie. Chiar dacă debitorul nu a plătit, el numai poate plătì decât aceluia ce se legitimează prin sentinţa de amortizare; posesorul va avea însă calea dreptului comun spre a se despăgubì dela cel ce pe nedrept a încasat în locul lui suma din cambie [4]).

---

[1]) *Vivante,* 1326. Vezi şi *supra,* pag. 28, 29.
[2]) Vezi *supra,* pag. 28, 29.
[3]) Vezi vol. I, p. 263 şi urm.
[4]) *Vivante,* 1327.

§ 5. *Amortizarea în provinciile alipite. Reforme.*

Cuprinsul. — *229. Amortizarea în Trausilvania şi Bucovina.* — *230. Amortizarea în proectul italian.*

229. Principiile referitoare la amortizarea cambiei, sunt aceleaşi atât în vechiul Regat, cât şi în Bucovina şi Transilvania, cu următoarele deosebiri:

a) Termenul de prezentarea cambiei este de 45 zile (art. 73 din legea austriacă; art. 77 din legea ungară).

b) Cel ce a cerut amortizarea, nu poate cere plata dela obligaţii de regres, ci numai dela obligaţii direcţi (art. 73 legea austriacă; art. 78 şi 79 legea ungară).

c) Cel ce a pierdut cambia nu poate dresà protest. Această imposibilitate unită cu consideraţiunea, că în legile germanice se vorbeşte numai de cererea de plată dela acceptant face ca toată lumea să fie de acord, că nu există pentru presupusul proprietar dreptul de a cere plata dela obligaţii de regres atât timp cât durează procedura amortizării.

Când cambia a fost pierdută însă după dresarea protestului, se susţine de către unii, că odată obţinută sentinţa de amortizare, pe baza ei se poate intentà acţiunea cambială de regres [1]).

230. *In proectul preliminar pentru un nou cod de comerţ italian* procedura amortizării a fost simplificată, făcând-o mai puţin costisitoare şi în acelaş timp mai grabnică.

După acest ante-proect procedura amortizării consistă din următoarele:

1. O notificare adresată trasului sau emitentului de a nu plăti celui ce ar prezentà cambia. Din momentul primirii notificării, plata făcută deţinătorului nu liberează pe debitor.

2. O cerere motivată către preşedintele Tribunalului locului plăţii de a declarà fără tărie cambia.

3. O ordonanţă prezidenţială, prin care se pronunţă amortizarea şi se autorizà plata după 30 zile dela data ordonanţei sau dela data scadenţei, dacă cambia nu a ajuns la scadenţă, şi numai dacă deţinătorul cambiei nu a făcut opoziţie înăuntrul acestui termen.

Odată expirat termenul fără ca deţinătorul să fi făcut opoziţiune, se poate obţine plata pe baza ordonanţei.

Dacă s'a făcut însă opoziţie, ea suspendă plata până ce nu a fost respinsă printr'o hotărîre definitivă.

Opoziţia se notifică atât celui ce a cerut amortizarea cât şi trasului sau emitentului.

Spre a se curmà orice îndoială s'a prevăzut că amortizarea distruge orice drept relativ la cambia amortizată, dar nu ridică dreptul eventual al posesorului de a se despăgubì dela cel ce a obţinut amortizarea.

In fine se prevede pedeapsa cu recluziune dela 1—5 ani şi cu amendă

---

[1]) A se vedea: *Staub,* art. 73, n. 14.

de cel puțin a zecea parte din suma din cambie pentru acel ce se va dovedì că cu rea credință a cerut amortizarea unei cambii.

După cum se vede în proectul italian se suprimă judecata contradictorie, care îngreunează foarte mult procedura. De asemenea s'a suprimat publicarea ordonanței, ceeace credem că nu e recomandabil. Restul socotim că constitue un progres față de starea actuală a legislațiunii noastre.

DECĂDEREA ŞI PRESCRIPŢIUNEA CAMBIALĂ

§ 1. Decăderea din acţiunea cambială.

Cuprinsul.—*231. Principii generale.—232. Cum se înlătură decăderea.—233. Falimentul debitorului.—234. Cambia titlu executoriu; ordinul de plată.—235. Acţiunea în justiţie.—236. Perimarea.—237. Impedicarea decăderii are efect relativ.—238. Decăderea nu e de ordine publică.—239. Dispensa de protest şi decăderea.*

231. Posesorul cambiei, spre a-şi conservà dreptul de regres, trebue să intente acţiune cambială în termenele scurte arătate de art. 345, 346 şi 282 c. com. Dacă nu a respectat aceste termene, el este lovit de decădere (art. 350 c. com.).

Pentru a conservà dreptul său în contra obligaţilor direcţi, posesorul nu are nevoe de a îndeplinì vre-o formalitate. Acţiunea cambială directă nu este supusă decât prescripţiunii de 5 ani, arătată de art. 949 c. com.

O singură excepţie dela această regulă avem la cambiile domiciliate, la cari posesorul este decăzut din acţiunea cambială directă, în caz că nu s'a dresat protestul faţă de domiciliatar.

Decăderea se deosebeşte de prescripţie, nu numai pentrucă la una termenele sunt foarte scurte, iar la alta termenul e de 5 ani; ci chiar prin natura însăş a acestor instituţiuni.

Termenul scurt dela decădere este «o condiţiune pozitivă pentru existenţa dreptului şi nu trebue confundat cu prescripţia, care e o condiţiune negativă pentru existenţa dreptului» [1]). Sau cum scrie un cunoscut autor italian: «în dreptul cambial decăderea nu înseamnă *perderea* unui drept posedat, ci *împedecarea* de a-l câştigà. Decăderea cambială împedecă ca dreptul cambial să nască, ca urmare a neîndeplinirii tempestive a formalităţilor cerute pentru prezervarea acţiunii cambiale» [2]).

Termenul pentru exercitarea acţiunii de regres fiind o condiţiune pozitivă pentru existenţa dreptului, urmează că fără respectarea lui posesorul cambiei nu poate exercità acţiunea cambială în contra obligaţilor de regres[3]).

---

[1]) *Vivante,* vol. IV, 2238.

[2]) *Bolaffio,* Differenza tra decadenza e prescrizione nel diritto cambiario, în Riv. dir. comm., 1905, II, 370. In acelaş sens, *Supino,* 573.

[3]) Moratorul nu este un obstacol pentru exercitarea acţiunii cambiale, decât dacă creanţa este anterioară acordării moratorului (art. 839), prin urmare posesorul decade dacă nu intentă acţiune în termen de 15 zile, când cambia rezultă din fapte posterioare acordării moratorului. Dacă o cambie rezultă din fapte anterioare moratorului, şi în urmă, posterior scadenţii, mora-

232. Decăderea, spre deosebire de prescripție, nu este susceptibilă nici de întrerupere, nici de suspendare; ea poate fi doar înlăturată prin intentarea acțiunii în termen [1]).

Pentru a se înlătură decăderea este suficient intentarea acțiunii chiar înaintea unei instanțe judecătorești incompetente (art. 350 c. com.).

233. Dacă debitorul de regres a fost declarat în faliment, posesorul cambiei își conservă drepturile sale cambiale, prin cererea de verificare, făcută potrivit art. 768 c. com. Din momentul declarării în faliment, nu se mai pot exercită acțiuni individuale în contra falitului (art. 717), iar creditorii — ce voesc să-și valorifice creanțele, trebuesc să se adreseze judecătorului sindic, pentruca contradictor cu ceilalți creditori să se hotărască dacă sunt sau nu creditori reali ai falitului. Prin urmare, din punct de vedere al înlăturării decăderii, cererea de verificare, făcută în termenele arătate de art. 345 și 346 c. com., are acelaș efect cași intentarea acțiunii cambiale [2]).

---

tor ul încetează, posesorul trebue să intente acțiunea în termen de 15 zile dela revocarea moratoriului. In acest sens s'a pronunțat: Cas. Torino, 6 Iulie 1886, *Raccolta,* art. 325, n. 40, care a adăogat că situația creanțelor se deduce din lista nominativă, ce debitorul este obligat să prezinte odată cu cererea de moratoriu (art. 834). Dacă creditorul figurează în acea listă, el nu decade din acțiunea cambială, prin neintentarea acțiunii în termen de 15 zile, fiindcă are o împedecare legitimă.

Decăderea își produce efectele și față de proprietarul cambiei, în caz de furt sau pierdere. Acesta, pe baza ordonanței de amortizare, trebue să intente acțiune în termenele arătate de art. 345 și 346; altfel pierde dreptul de regres. S'a zis că termenul, în acest caz, ar fi cel arătat de art. 355, adică de 40 de zile; credem însă, că nu trebuește confundat termenul pentru exercitarea acțiunii de regres cu termenul de 40 zile fixat de lege pentru prezentarea cambiei pierdute. Este adevărat că art. 356 arată că în termenul de 40 zile proprietarul va putea exercită toate actele, cari tind la păstrarea drepturilor sale; prin aceasta însă legiuitorul a voit să clarifice, că în timpul procedurii de amortizare proprietarul, deși lipsit de cambia în original, va continuă să fie privit, cași când ar fi încă în posesiunea ei: el va păstră sau va decade din acțiunea de regres, după cum va fi sau nu diligent. In acest sens: *Vivante,* 1324, care evidențiază modul greșit în care exprimă legiuitorul în art. 356 c. com. român (art. 331 italian).

[1]) Conform: *Vivante,* ed. 5-a, 1351; *Bonelli,* 328.

Numai acțiunea în justiție înlătură decăderea, nu însă și recunoașterea datoriei: *Vivante,* 1352, nota 386; Cas. Torino, 9 April 1900, *Foro,* 1900, I, 866; Apel Genova, 26 April 1901, *Temi genov.,* 1901, 265.

S'a decis că nu sunt aplicabile în materie de decadență cauzele de întreruperea prescripțiunii; astfel că nu întrerupe rugămintea făcută printr'o scrisoare trimisă de debitorul cambial de a se suspendă actele executorii cu asigurarea, că la nevoie, va face față îndatoririlor sale.—Apel Genova, 26 Aprilie 1901, mai sus citată.

S'a decis însă și contrariu, că decadența și prescripția sunt materii analoge și că se aplică ambelor aceleași cauze de întrerupere și suspendare, prevăzute de codul civil. — Apel Messina, 30 Decembie 1904, *Legge,* 1905, 877.

Tot astfel că termenul pentru exercitarea acțiunii de regres se întrerupe prin recunoașterea datoriei cu rugămintea de a suspendă actele executorii și cu promisiunea de a achită creanța.—Apel Torino, 27 Aprilie 1889, *Raccolta,* art. 325, n. 50.

Jurisprudența italiană, după câte se vede, nu a ajuns la o concepțiune clară asupra decăderii cambiale. Desigur că în urma desființării Curților de Casație din provincii, se va ajunge și la o unitate de jurisprudență în această materie.

[1]) *Vivante,* ed. 5-a, n. 1351; *Bonelli,* 328; *Supino,* n. 507.

S'a decis, că cererea de verificare este o adevărată chemare în judecată, care a apără de decăderea din acțiunea cambială. Cas. Napoli, 15 Decembrie 1893; Apel Palenno, 19 Aprilie 1896; Apel Roma, 12 Decembrie 1889, *Raccolta,* art. 325, n. 71.

234. Acolo unde cambia are forță executorie, cum e în Italia, sau acolo unde în baza ei se poate emite ordin de plată, cum e în Transilvania și Bucovina, urmărirea sau ordinul de plată sunt acte, ce au însușirea de a păstră acțiunea cambială, căci, după legiuirile acestea, acțiunea cambială se exercită fie în mod obicinuit, adică contradictoriu, fie prin executare directă, rămânând debitorului putința ca opunându-se, să se deschidă procedura contradictorie.

235. Acțiunea în justiție chiar intentată înaintea unor judecători incompetenți împedică decăderea, dar acest efect nu-l produce o acțiune ce s'a anulat de judecată, căci un act nul nu produce nici un efect. Este adevărat că la prescripție avem o derogare în art. 1870 c. civ., după care o cerere în justiție întrerupe prescripția «chiar în cazul când este adresată la o instanță judecătorească necompetinte, și chiar dacă este nulă pentru lipsă de forme»; dar în materie de decădere cambială, art. 350 c. com., nu a prevăzut de cât acțiunea «intentată d'inaintea unor judecători necompetenți», nemai făcând vorbire de acțiunea nulă ca formă.

Inalta Curte de Casație a decis în acest sens, că o acțiune nulă nu poate împedică decăderea din acțiunea cambială, deși instanța noastră supremă nu face o distincțiune precisă între prescripție și decădere; între împedicarea și întreruperea decăderii [1]).

S'a mai decis tot astfel, că cererea de verificare, făcută în termen de 15 zile dela dresarea protestului (în ipoteza că s'a dresat protestul în termenul legal), trebue socotită, mai ales în caz de contestare, ca o acțiune în justiție și deci eficace spre a împedecă decăderea din acțiunea cambială. Apel Napoli, 25 Iulie 1892, *Raccolta,* art. 325, n. 72.

Dacă posesorul cambiei nu intentă nici acțiune în contra sindicului, nici nu cere verificarea în termen, el decade din acțiunea de regres în contra girantului falit și nu mai poate pretinde nimic dela masa falimentului; neavând nici chiar acțiune de îmbogățire fără cauză Trib. Palermo, 11 Iulie 1902, *Raccolta,* loc. cit., n. 73—74.

Eronat s'a decis însă, că cererea de verificare nu e suficientă spre a înlătură decăderea, și că trebue neapărat intentarea unei acțiuni cambiale. Apel Catania, 9 Aprilie 1890, *Raccolta,* loc. cit., n. 75.

[1]) Iată considerentele deciziunii:

«Având în vedere că după dispozițiunile art. 345 combinat cu art. 350 din codul comercial, posesorul unei cambii trebue să intenteze acțiunea sa de regres contra obligaților anteriori, în cele 15 zile dela data protestului, sub pedeapsa perderii acțiunii în contra celui coobligat;

«Considerând că, stabilind acest principiu, legiuitorul a făcut o singură excepțiune la dânsul prin art. 350 aliniatul ultim, în sensul că atunci când reclamantul s'ar fi adresat unor judecători necompetinți, această acțiune împedică pierderea acțiunii în regres, dacă ea a fost făcută înăuntrul termenului de 15 zile prevăzut de art. 345 codul comercial.

«Considerând că în speță, deși instanța de fond constată că recurentul a introdus o acțiune în regres în termen de 15 zile dela protest contra intimatului girant, însă această acțiune a fost anulată ca netimbrată suficient;

«Considerând că, în asemenea caz, chestiunea de a se ști este dacă o asemenea acțiune de regres declarată ca nulă, poate să împedice decăderea de drepturi creată prin art. 350 codul comercial și dacă, în speță, se poate aplică dispozițiile art. 1870 cod civ. relative la prescripțiune;

«Considerând că legiuitorul comercial prin art. 350 ultim aliniat, specificând anume modul de întrerupere al decăderii de drepturi, fără îndoială prescripția prevăzută de codul civil nu poate fi aplicată în cazul de față, unde este vorba de o afacere comercială;

«Că de altfel, chiar de s'ar admite ca posibilă o astfel de aplicațiune, încă o acțiune anulată ca netimbrată, după legea timbrului fiind considerată ca neexistentă, nu poate ca una

236. Se susţine că acţiunea, intentată în termen, împedică decăderea, chiar dacă acea acţiune s'a perimat. Motivele, ce se invocă, nu ne conving Se pretinde că ar fi prea aspru, dacă am decide că acţiunea perimată nu împedică decăderea, de oarece termenele, fixate de lege, pentru exercitarea acţiunii de regres sunt aşà de scurte, în cât perimată acţiunea, niciodată reclamantul nu ar mai fi în situaţia de a mai intentà o nouă acţiune de regres: perimarea se obţine după un an, iar termenul pentru regres este de 15 zile. Se mai zice, că o singură sancţiune este în lege: sancţiunea decăderii, dacă nu se intentă acţiunea în termen util şi nu se poate adăogà o a doua sancţiune, cum ar fi decăderea, în cazul perimării unei acţiuni cambiale intentate în 15 zile dela dresarea protestului.

Socotim că o acţiune perimată nu poate împedicà decăderea, de oarece efectul perimării este cunoscut: ea face să dispară acţiunea intentată. După art. 258 pr. civ. prin perimare se sting toate actele de procedură; dreptul însă de a intentà o nouă acţiune nu este stins, dacă nu s'a prescris. Ori, nu se poate susţine că în baza acestui articol, posesorul, căruia i s'a perimat acţiunea, mai e în drept să exercite acţiunea de regres, atâta vreme cât prescripţia extinctivă nu s'a împlinit; întrucât în condica de procedură civilă, când s'a zis că reclamantul mai poate intentà o acţiune atât timp cât dreptul său nu s'a prescris, s'a avut în vedere să se lase nevătămată putinţa de valorificare în justiţie a unui drept, dar numai câtă vreme acel drept există. Odată ce, prin hotărîre judecătorească s'a pronunţat primarea, din punct de vedere legal, acţiunea perimată este considerată caşi neavenită [1]).

237. Intentarea acţiunii împedică decăderea numai faţă de obligatul de regres chemat în judecată; ea nu are niciun efect faţă de ceilalţi coobligaţi de regres, ce nu figurează ca pârîţi. Aceasta este o consecinţă firească a autonomiei obligaţiunilor cambiale şi am mai avut ocaziunea să ne ocupăm de ea, când am vorbit de solidaritatea obligaţilor cambiali [2]).

---

ce nu există, să întrerupă decăderea de drepturi sau să împedice o prescripţiune». Cas. III, 18 Ianuarie 1910, *Buletin,* 1910, pag. 101.

S'a decis însă că normele de prescripţie se aplică şi la decăderea din acţiunea cambială şi prin urmare potrivit art. 1870 c. civ., o acţiune nulă ca formă întrerupe decăderea. Cas. II, 30 Octombrie 1902, *Buletin,* 1902, pag. 1108.

In Italia s'a decis că procesul-verbal de sechestru nul (exercitarea acţiunii cambiale pe cale executivă) ca formă nu împedică decăderea: Cas. Roma, 17 Octombrie 1888; Apel Bologna, 24 Iunie 1889; Apel Perugia, 19 Aprilie 1888, *Raccolta,* art. 325 n. 60. Contra: Apel Catania, 13 Februarie 1888, *Raccolta,* loc. cit. n. 60.

[1]) In Italia pare că a triumfat ideea că acţiunea chiar perimată împedică decăderea: *Vivante,* IV, 2238; *Supino,* 575. Cas. Palermo, 20 Mai 1897; Cas. Torino, 27 Aprilie 1889; Apel Palermo, 14 Mai 1897; Apel Catania, 6 August 1894; Apel Catania, 30 Aprilie 1894; Apel Palermo, 21 Aprilie 1894, *Raccolta,* art. 325, n. 84—86,

De asemenea s'a decis, că, dacă acţiunea s'a exercitat printr'o executare perimată, dreptul de regres este salvat şi numai e supus decât prescripţiunii de 5 ani: Cas. Florenţa, 27 Mai 1909; Cas. Torino, 14 Februarie 1894; Apel Catania, 28 Iunie 1895; Apel Palermo, 21 Aprilie 1894; Apel Cagliari, 14 Septembrie 1893; Apel Genova, 5 August 1893; Apel Torino, 8 Mai 1888; Apel Florenţa, 19 Septembrie 1888; Apel Milano, 18 Decembrie 1888. A se vedea în *Raccolta,* art. 325, n. 88,

A se vedea şi contrariu, că o acţiune perimată nu împedică decăderea: *Pugliese,* Prescrizione estintiva, 391; Cas. Napoli, 11 Octombrie 1889, *Raccolta,* art. 325, n. 87.

[2]) Vezi *supra,* n. 140, 127.

238. Decăderea pentru expirarea termenului fixat de lege pentru exercitarea acțiunii de regres nu este prevăzută în interes de ordine publică, ci în interes de ordin particular; astfel că ea nu poate fi invocată din oficiu de judecători, ci numai de partea în favorul căreia s'a produs, adică de către obligatul de regres, chemat în judecată după expirarea termenului [1]). Un asemenea obligat va avea câștig de cauză, dacă va invocà excepțiunea, ce rezultă din decăderea din dreptul de regres, potrivit art. 349, la «*prima înfățișare*».

Decăderea fiind înscrisă de legiuitor în interesul obligatului de regres (spre a nu fi ținut ca atare prea lungă vreme) liber este acesta să renunțe de a se prevalà de decădere; în care caz acțiunea cambială de regres va fi supusă prescripției de 5 ani [2]).

Renunțarea de a se prevalà de decădere sau învoirea ca posesorul cambiei să nu intente acțiunea în termenul de 15 zile, sunt convenții extra-cambiale, supuse regulilor de probațiune din dreptul comun, și nu au efect decât între cei ce s'au stabilit: *inter partes;* ele nu se pot opune unor giranți, care nu au luat parte la atari convenții [3]).

Deși un debitor de regres renunță de a se prevalà de decădere și lasă să fie condamnat la plată, nu însemnează prin aceasta, că creditorul nu a decăzut din dreptul de regres. El a decăzut cu toată renunțarea unuia din obligați, și nu va putea exercità regresul în potriva altora, cari nu au renunțat; iar pe dealtă parte obligatul, care plătește un creditor decăzut, nu se poate întoarce la rându-i în contra giranților predecesori lui, de oarece pentru aceștia cel ce a plătit, a efectuat o plată, ce potrivit dreptului cambial nu era ținut s'o facă [4]).

239. Am văzut că debitorul cambial poate dispensà pe posesor de a dresà protest, dispensă ce rezultă fie dintr'o clauză expresă a cambiei: «*fără protest*», «fără cheltueli», fie dintr'o învoire a parte.

Se poate chiar ca dispensa de protest să rezulte implicit [5]). Un lucru

[1]) *Supino,* 569; *Bonelli,* 329; Cas. Torino, 11 Octombrie 1907; Cas. Palermo, 23 Februarie 1907, citate de *Supino.* Contra: Cas. Torino, 9 Aprilie 1900 și Apel Genova, 26 Aprilie 1900, citate de același autor.

[2]) A se vedea autorii citați în nota precedentă.

[3]) *Supino,* 568, 569.

[4]) *Bonelli,* 329. «Dar nici renunțarea, nici acordarea unui termen sau dispensarea de îndeplinirea actelor nu au vreo influență asupra existenții decăderii. Debitorul rămâne obligat, nu pentru că creditorul a evitat decăderea (ceeace nu poate face decât prin exercitarea acțiunii cambiale), dar pentru că el, debitorul, înțelege să rămână obligat cambiarmente, cu toată decăderea creditorului său. Cu atât mai adevărat, cu cât în nici unul din aceste cazuri, acest debitor nu s'ar putea întoarce la rându-i în contra propriilor lui obligați de regres, când ar fi silit să plătească sau ar fi chemat în judecată; față de obligații săi de regres, el e socotit întotdeauna ca *liberat,* iar plata ce ar fi făcut, se va considerà ca plată peste termen, ca plata unei cambii stinse (pregiudicata)».

[5]) Așa s'a decis că la cambiile domiciliate deși este necesară dresarea actului de protest în contra domiciliatarului, pentru a exercità acțiunea cambială în contra obligatului principal, totuși dispozițiunile art. 341 c. com., nefiind de ordine publică, ci în interes privat, protestul având un caracter probatoriu, părțile pot convenì ca el să nu se dreseze și o atare convențiune reese implicit din acordarea unui termen de plată obligatului principal. Cas. III, 26 Martie 1923, *Pandectele române,* 1923, I, 267. A se vedea și *Grünhut,* § 102, nota 3 și § 122, p. 405; *Staub,* art. 42, n. 7.

trebue reţinut: dispensa de protest nu scuteşte pe posesor de a prezentà cambia la plată în ziua scadenţii şi nici de a exercità acţiunea de regres în termenele arătate de art. 345 şi 346 c. com.

In acest caz termenele vor curge din ziua când s'ar fi făcut protestul, dacă nu era dispensa [1]).

Ni se pare prea evident, că dispensa de protest nu poate însemnà, că obligatul de regres a înţeles prin aceasta să rămâie obligat tot atât timp cât şi obligatul direct (5 ani), încât nu insistăm mai mult, deşi s'a susţinut — pare-se — şi contrariu la noi în ţară (după câte am citit într'un curs ţinut la Universitatea din Bucureşti).

§ 2. Prescripţiunea acţiunii cambiale.

Cuprinsul. — *240. Ce acţiuni se prescriu prin 5 ani? — 241. Sistemul legiuirilor germane. — 242. Regulamentul uniform dela Haga. — 243. Anteproectul italian. — 244. Proectele întocmite la Ministerul de justiţie. — 245. De când începe să curgă prescripţia. — 246. In contra căror persoane curge prescripţia. — 247. Intreruperea prescripţiei. — 248. Cambii plătibile la vedere şi la un anumit timp dela vedere. — 249. Efectele prescripţiei.*

240. Se prescriu prin trecere de 5 ani: *a)* acţiunea cambială în contra obligatului direct; *b)* acţiunea cambială în contra obligaţilor de regres, numai dacă ea a fost salvată de decădere.

241. In sistemul *ordonanţei cambiale germane,* posesorul cambiei decade din acţiunea de regres, dacă nu se dresează la timp actul de protest; dar odată dresat în timp util acest act, acţiunea de regres se stinge ca şi acţiunea directă prin prescripţiunea extinctivă. Deşi în sistemul german termenele pentru acţiunea de regres sunt termene de prescripţiune, totuşi ele sunt mai scurte decât termenul pentru prescrierea acţiunii în contra obligaţilor direcţi. Intr'adevăr, art. 77 al ordonanţei cambiale germane [2]) prevede, că acţiunea în contra acceptantului se prescrie prin 3 ani, socotiţi dela scadenţa cambiei, şi acelaş lucru este şi pentru acţiunea în contra emitentului unui bilet la ordin (art. 100); iar pentru acţiunea în contra trăgătorului şi giranţilor se prevede prin art. 78 [3]) o prescripţiune: *a)* de 3 luni, dacă cambia e plătibilă în Europa, cu excepţia Islandei şi a insulelor Feröe; *b)* de 6 luni dacă e plătibilă în ţările de pe litoralul Asiei şi Africei

---

[1]) In Germania, de unde s'a inspirat legiuitorul nostru, atât doctrina cât şi jurisprudenţa sunt de acord în a decide, că dispensa de protest, nu scuteşte de notificarea obligatului de regres că s'a refuzat plata la scadenţă şi că acţiunea cambială de regres se stinge după 3 luni (6 luni sau 18 luni după distanţă) socotite din ultima zi (sunt două zile pentru dresarea protestului) în care s'ar fi dresat actul de protest, dacă lipsea clauza «fără protest». In Germania ca şi la noi termenul pentru exercitarea acţiunii de regres începe dela data protestului; prin urmare asemănare perfectă. A se vedea în sensul susţinerilor noastre: *Staub,* art. 78, n. 3; *Bernstein,* 289 şi deciziile Casaţiei germane (Tribunalul suprem) citate de primul autor.

[2]) Art. 77 l. austriacă; 84 legea ungară.

[3]) In volumul I, p. 472 s'a făcut o eroare la art. 78, n. 2, unde trebue citit: «în 6 luni *dacă cambia este plătibilă* în ţările . . . . . .»; iar nu «în 6 luni *dacă recurentul locueşte* în ţările . . . . . .».

dealungul mărei Mediterane şi mării Negre sau în insulile din aceste mări; *c)* de 18 luni, dacă cambia este plătibilă într'o altă ţară afară din Europa ori în Islanda şi insulile Feröe. Când acţiunea de regres se exercită nu de ultimul posesor, ci de un obligat de regres, care a achitat cambia, atunci termenul de 3, 6 şi 18 luni se socoteşte după localitatea unde domiciliază reclamantul, presupunându-se că el acţionează pe un debitor cu domiciliul în Germania (art. 79). Termenele curg în contra ultimului posesor din ziua dresării protestului; în contra girantului din ziua plăţii, dacă el a plătit mai înainte de a i se intentă acţiune cambială, sau din ziua comunicării acţiunii sau a citaţiunii.

242. In *Regulamentul uniform dela Haga* a triumfat sistemul german, care supune întotdeaua acţiunea cambială — fie ea directă, fie de regres — prescripţiunii, cu următoarele modificări: *a)* s'a prevăzut un termen mai lung (1 an) pentru prescrierea acţiunii ultimului posesor în contra obligaţilor de regres; pe când acţiunea obligaţilor de regres între ei se prescrie prin 6 luni; *b)* s'a prevăzut că acţiunea de regres, în caz de dispensă de protest, se prescrie cu începere din ziua scadenţii, iar nu din ultima zi când ar fi trebuit dresat protestul, după cum am văzut că decide doctrina şi jurisprudenţa germană; *c)* s'a renunţat a se mai calculă termenul după distanţe şi ţinându-se seama de mijloacele repezi de comunicaţie din vremea noastră s'a fixat un termen unic, un an pentru ultimul posesor, şase luni pentru ceilalţi.

Iată cuprinsul art. 70 al Regulamentului uniform dela Haga:

«*Toutes actions résultant de la lettre de change contre l'accepteur, se prescrivent par trois ans à compter de la date de l'échéance.*

«*Les actions du porteur contre les endosseurs et contre le tireur se prescrivent par un an à partir de la date du protêt dressé en temps utile ou de celle de l'échéance en cas de clause de retour sans frais.*

«*Les actions en recours des endosseurs les uns contre les autres et contre le tireur se prescrivent par six mois à partir du jour où l'endosseur a remboursé la lettre ou du jour où il a été lui-même actionné*».

In anteproectul dela Haga din 1910 termenul pentru acţiunea de regres era în toate cazurile de 6 luni. La conferinţa din 1912 reprezentanţii Franţii au cerut un termen mai lung şi atunci s'a ajuns la o transacţie: un an pentru acţiunea ultimului posesor în contra obligaţilor de regres şi şase luni pentru acţiunea obligaţilor de regres între ei. S'a crezut că cea mai demnă de atenţiune este acţiunea de regres a ultimului posesor (posesorul dela scadenţă), de aceea i s'a şi acordat acestuia un termen mai lung.

Iată cum justifică D-nii *Lyon Caen* şi *Simons,* art. 70 al Regulamentului uniform:

«Ante-proectul din 1910 (art. 82 alineatele 1 — 3) admite o prescripţie de 3 ani pentru acţiunile rezultând din cambie în contra acceptantului şi o prescripţie de 6 luni pentru acţiunile posesorului cambiei în contra girantilor, precum şi pentru recursurile girantilor între ei (unora contra altora). Nu s'a făcut nici o obiecţiune în contra principiului, ca să se admită două prescripţii de durată diferită. S'au adresat însă critici ante-proectului din

1910 în ce priveşte durata stabilită pentru prescripţie. S'a recunoscut, în general, că cu uşurinţa şi rapiditatea actuală a comunicaţiilor, termenul de 3 ani este suficient pentru acţiunile în contra acceptantului, dar prescripţia de 6 luni pentru celelalte acţiuni şi recursuri a părut unora prea lungă, altora prea scurtă. Credem că s'a ajuns la o transacţiune foarte admisibilă fixând: 1⁰. la un an durata pentru prescripţia acţiunilor posesorului în contra giranţilor şi în contra trăgătorului; 2⁰. la şase luni durata pentru prescripţia acţiunilor giranţilor între ei şi în contra trăgătorului. Dintre acţiunile de regres, acelea ale posesorului dela scadenţă sunt cele mai importante. Pentru aceste acţiuni se pare că este necesară o prescripţie, care să depăşească cele 6 luni» [1]).

In ce ne priveşte. socotim că Regulamentul dela Haga prezintă două grave inconveniente: *a)* termenele pentru prescripţia acţiunilor de regres sunt prea lungi, astfel că în caz de şir mai lung de giruri trăgătorul şi primii giranţi vor rămâne ţinuţi în nesiguranţă mai mult chiar de 3 ani; *b)* nu s'a ţinut seamă de obiecţiunea ce s'a ridicat chiar în sânul conferinţei de *Carlin,* delegatul Elveţiei, care a arătat, că este inechitabil să se poată exercită acţiunea în contra unui obligat de regres la sfârşitul celui de al treilea an, împiedecându-l astfel ca la rându-i să se mai poată întoarce în contra obligatului direct, a cărui obligaţiune cambială s'a prescris[2]).

Un exemplu ne va învederă defectuozitatea sistemului dela Haga. Să presupunem o cambie cu A posesor la scadenţă, B trăgător şi giranţi A^1, A^2, A^3, A^4, A^5. Dacă A exercită acţiunea de regres după 11 luni dela scadenţă în contra lui A^5, iar acesta în luna 6-a dela chemarea lui în judecată şi tot astfel din girant în girant vom avea: $A - A^5 = 11$ luni; $A^5 - A^4 = 6$ luni; $A^4 - A^3 = 6$ luni; $A^3 - A^2 = 6$ luni; $A^2 - A^1 = 6$ luni. Prin urmare primul girant va fi acţionat după 35 luni dela scadenţă şi dacă el va acţionà după o lună pe trăgător, acesta nu va mai avea recurs în contra acceptantului, de oarece obligaţiunea acestuia se prescrie prin trecere de 3 ani (36 luni) dela scadenţă.

243. Credem că este de preferat sistemul ante-proectului italian, care stabileşte o prescripţie de 3 ani pentru acţiunea cambială în contra obligatului direct şi de 90 zile în contra obligaţilor de regres, cum şi acţiunea obligaţilor de regres, a unora în contra altora. Anteproectul italian pe lângă că fixează un termen mai potrivit, dar înlătură şi posibilitatea ca un obligat de regres să fie expus să plătească, deşi nu ar mai avea acţiune în contra obligatului direct sau termenul, ce i-ar rămâne, ar fi prea scurt. Spre a ne convinge nu avem de cât să citim art. 648 al ante-proectului, care are următoarea redactare:

«*Acţiunea cambială în contra obligatului principal se prescrie prin trecere de trei ani dela scadenţă sau dela termenul fixat în art. 351 şi 372*[3]).

---

[1]) *Deuxième conférence de la Haye,* 1912, Actes I, 100.

[2]) *Deuxième conférence de la Haye,* Actes, II, 99.

[3]) E vorba de termenele pentru prezentarea cambiilor plătibile la vedere şi la un anume timp dela vedere.

«Acţiunea ultimului posesor în contra obligaţilor de regres se prescrie prin trecere de 90 zile dela scadenţă sau dela termenul mai sus arătat.

«Acţiunea obligatului de regres în contra obligatului de regres, ce îl precede, se prescrie prin trecere de 90 zile dela plata efectivă; însă acţiunea nu va mai putea fi exercitată, dacă aceea în contra obligatului principal s'a prescris sau se prescrie în cele 90 zile următoare».

244. In proectele întocmite la Ministerul nostru de Justiţie s'a menţinut pentru acţiunile de regres decăderea, prin urmare cu tot cortegiul de discuţiuni ce le provoacă deosebirea dintre termenele de decădere şi termenele de prescripţie.

Intr'unul din aceste proecte, cu o vie surprindere am citit următorul articol:

«Purtătorul cambiilor plătibile în ţară exercitând în mod individual acţiunea de regres împotriva unuia dintre debitorii săi trebue s'o intenteze:

«In termen de o lună dela data protestului sau declaraţiunii înlocuitoare a trasului, dacă pârâtul domiciliază în ţară.

«In termen de trei luni dacă pârâtul domiciliază în Europa şi în termen de şase luni în caz de domiciliu în celelalte continente.

«Pentru cambiile create în România, dar plătibile în streinătate, acţiunea de regres împotriva debitorilor domiciliaţi în ţară trebue exercitată în termen de şase luni, în cazul când cambia era de plătit în Europa şi în termen de un an, dacă era de plătit în celelalte continente.

«Pentru cambiile dispensate de protest, termenele de mai sus se calculează din ziua termenului de prezintare.

«Când purtătorul exercită acţiunea colectiv împotriva mai multor obligaţi, el se bucură împotriva fiecăruia dintr'înşii de termenele de mai sus.

«Debitorii de regres pot exercită aceeaş acţiune în mod individual sau colectiv, înlăuntrul aceloraşi termene. Pentru dânşii acestea curg dela data plăţii benevole a cambiei, sau dela data primirii citaţiunii de chemare în judecată pentru plată».

Am citit acest articol cu surprindere, de oarece vedem, că făuritorul lui a gradat termenele pentru exercitarea regresului din partea ultimului posesor nu numai după cum cambia e plătibilă în ţară sau e plătibilă în streinătate, dar şi după cum domiciliul pârâtului este în ţară, în Europa sau în alte continente.

Termenele înăuntrul cărora se sting obligaţiunile cambiale de regres a celor ce locuesc în străinătate, nu se guvernează de legea locului plăţii; nu de legea românească, ci de legea locului unde acele obligaţiuni s'au subscris. Dacă acest principiu ni se pare evident, credem că soluţiunea trebue căutată tot în distincţiunea făcută de legiuitorul german: între cambiile plătibile în ţară şi între cambiile plătibile în streinătate; presupunând însă întotdeauna că pârâţii domiciliază la noi în ţară.

245. Termenul prescripţiei începe a curge dela scadenţă, iar nu dela data protestului. Legiuitorul italian a voit ca termenul să curgă dela sca-

denţă, fie că este necesar sau nu dresarea protestului pentru conservarea acţiunii de regres.

In vechiul cod italian, în art. 282 termenul prescripţiei curgea dela data protestului sau, în caz de nedresarea protestului, dela scadenţă. Legiuitorul italian a socotit că trebue uniformizat termenul prescripţiei şi întrucât protestul se face imediat după scadenţă, el să nu aibă caracterul de a întârzia sau întrerupe prescripţia [1]).

In lucrările pregătitoare ale codului de comerţ italian citim în această privinţă: «Dar cum protestul trebue să fie făcut într'un termen foarte scurt dela scadenţă şi el este un act pur preparatoriu al exercitării acţiunii, nu pare necesar de a mai păstră, când e vorba de curgerea prescripţiei, distincţiunea arătată imediat mai sus, între cambiile protestate şi cambiile neprotestate; aşà că dispoziţiunea relativă la această cestiune poate fi în mod util simplificată» [2]).

In calcularea termenului nu intră *dies a quo,* adică nu se numără ziua scadenţii; se numără însă *dies ad quem* (art. 1887 c. civil).

246. Potrivit normelor dreptului comercial prescripţia cambială curge chiar contra militarilor în serviciul activ în timp de resbel, în contra femeei măritate, în contra minorilor, fie ei emancipaţi sau nu, şi în contra interzişilor (art. 946 c. com.)

247. Intreruperea prescripţiei se regulează după dispoziţiunile codului civil, dar ţinând seama de autonomia obligaţiunilor cambiale, codul de comerţ are grije să prevadă că «în obligaţiunile cambiale, actele întreruptive de prescripţiune făcute în persoana unuia din coobligaţi nu produc niciun efect faţă cu ceilalţi coobligaţi» (art. 946 al. ultim) [3]).

248. Pentru cambiile plătibile la vedere prescripţia curge dela data prezentării. In caz că se refuză acceptarea, vizarea sau numai datarea, data protestului va servì ca punct de plecare pentru prescripţia de 5 ani.

Pentru cambiile plătibile la un anume timp dela vedere, prescripţia începe a curge dela scadenţa lor, calculată, după cum ştim, dela prezentarea lor.

Atât cambiile plătibile la vedere cât şi cele plătibile la un anume timp dela vedere, trebuesc prezentate înăuntrul unui an dela emiterea lor, dacă nu s'a stipulat un termen mai scurt.

In ce priveşte cambiile plătibile la un anume timp dela vedere se poate întâmplà 2 ipoteze interesante pentru noi:

a) o cambie plătibilă la un anume timp dela vedere s'a prezentat în termenul voit de lege, dar s'a omis datarea acceptării sau a vizării şi nici nu s'a dresat un protest de nedatare. In acest caz posesorul nu are acţiune cambială în contra obligaţilor de regres, dar în contra acceptantului (la tratà) şi contra emitentului (la biletul la ordin) scadenţa se socoteşte dela cea din

[1]) *Vivante,* 2235.

[2]) Procesul verbal No. 878; a se vedea *Vivante,* 2235, nota 44.

[3]) A se vedea *supra,* n. 140.

urmă zi a termenului de înfăţişare (art. 284 al. ultim); iar dela scadenţă curge prescripţia de 5 ani în contra obligatului direct;

b) o cambie plătibilă la un anume timp dela vedere nu s'a prezentat în termen de un an dela emiterea ei. In această ipoteză trebue să distingem după cum avem înaintea noastră o cambie trată sau un bilet la ordin. Dacă e o trată şi ea nu s'a prezentat în termen, orice obligaţiune din cambie s'a stins; dacă însă e un bilet la ordin, emitentul rămâne obligat, deşi nu i s'a prezentat în termen de un an. Intr'adevăr legea vorbeşte în art. 282 şi 350 numai de perderea acţiunii de regres în contra trăgătorului şi în contra giranţilor, iar nicidecum de perderea acţiunii directe în contra obligatului principal. Acesta rămâne obligat timp de 5 ani, ţinându-se seamă, pentru calcularea termenului, de «*ultima zi a termenului prevăzut de art. 282*».

Din faptul că art. 949 face trimetere numai la art. 282, s'a susţinut că e o lacună în lege, întrucât nu se vorbeşte nimic de prescripţia la cambiile plătibile la vedere; iar un cunoscut autor italian este de părere, că lacună nu poate fi, de oarece la o cambie la vedere, fie că s'a prezentat în termen de un an, fie că nu s'a prezentat înăuntrul acestui termen, nu poate fi vorba de curgerea prescripţiei [1]).

Credem că posesorul unui bilet la ordin îşi păstrează acţiunea cambială în contra emitentului, chiar dacă nu s'a făcut prezentarea în termen de 1 an dela emitere; iar acţiunea se prescrie prin trecere de 5 ani dela împlinirea ultimei zile a termenului fixat în art. 282. Deducem această soluţie:

a) din faptul că pentru cambiile plătibile la vedere legea fixează acelaş termen de prezentare, termenul din art. 282 (vezi art. 311);

b) din faptul că sancţiunea neprezentării în termen a unei cambii plătibile la vedere este arătată în art. 351 şi consistă (caşi la cambiile plătibile la un anumit timp dela vedere) în perderea acţiunii de regres, iar nu a acţiunii directe.

249. *Efectele prescripţiei.* Prescripţia de 5 ani stinge obligaţiunea cambială şi nu este o simplă prezumţiune de plată [2]).

Tratând în volumul I despre raporturile dintre acţiunea cambială şi obligaţiunea fundamentală, care a dat naştere cambiei, am arătat că emiterea unei cambii nu operează — în regulă generală — novaţiune şi în consecinţă prescripţia acţiunii cambiale nu stinge şi acţiunea derivând din raportul de drept generator al cambiei (bine înţeles în cazul că acest raport este supus unei prescripţiuni mai lungi).

De asemenea cu ocaziunea examinării acţiunii pentru îmbogăţire fără cauză, am văzut controversa, ce există în doctrină şi jurisprudenţă asupra prescripţiei acestei acţiuni (supra n. 208).

[1]) *Vivante,* IV, 222

[2]) In sistemul codului de comerţ francez (art. 189) prescripţia de 5 ani în materie cambială curge numai când debitorul e un comerciant sau cambia s'a emis pentru o faptă de comerţ şi această prescripţie este privită de lege ca o prezumţiune de plată, căci iată cnprinsul al. 2 al menţionatului articol:

«Néanmoins les prétendus débiteurs seront tenus, s'ils en sont requis, d'affirmer, sous serment, qu'ils ne sont plus redevables; et leurs veuves, héritiers ou ayants cause, qu'ils estiment de bonne foi qu'il n'est plus rien dû».

Prin trecere de 5 ani se prescrie acţiunea, ce derivă din cambie. Indată ce s'a obţinut însă o hotărîre definitivă pe baza unei cambii drepturile din acea hotărîre nu mai sunt supuse prescripţiei de 5 ani, ci prescripţiei comerciale ordinare de 10 ani.

Este drept, că doctrina dominantă susţine aplicarea prescripţiei civile de 30 ani drepturilor ce derivă dintr'o sentinţă, dată asupra unei acţiuni cambiale [1]); noi însă socotim, că întrucât o astfel de sentinţă cuprinde în ea obligaţiuni comerciale, aceste obligaţiuni se sting după trecerea celui mai lung termen prevăzut în codul de comerţ: 10 ani (art. 947).

O sentinţă pronunţată în baza unei cambii este, fără îndoială, o sentinţă comercială, iar dreptul valorificat şi menţionat în ea, nu s'a putut transformà într'unul civil.

Dacă autoritatea lucrului judecat se împotriveşte ca drepturile dintr'o sentinţă să se prescrie în 6 luni, 1 an, 5 ani etc., după cum se prescriau acţiunile ce s'au judecat; cu nimic însă nu e atinsă autoritatea unei sentinţe, când constatată fiind natura ei comercială, se decide că drepturile consfinţite prin ea se prescriu întodeauna — deci uniformitate — prin trecerea de 10 ani, prescripţia ordinară în materie comercială [2]).

■■■■■■■■■■■■

[1]) A se vedea *Vivante,* IV. n. 2221, unde se poate găsì bibliografia.

[2]) In acest sens şi *Giannini,* p. 304.

UNIFICAREA DREPTULUI CAMBIAL ÎN ROMÂNIA

In prefaţa primului volum al acestei lucrări, încheiam cu speranţa că publicaţiunea mea va servì la unificarea legislaţiunii în România întregită.

Nu mult după apariţiunea primului volum, s'a instituit la Ministerul de justiţie comisiunea pentru unificarea legislativă, din care o subcomisiune a fost însărcinată cu redactarea unui ante-proect de cod de comerţ.

Subcomisiunea a lucrat şi a terminat în timp de aproape 3 ani un ante-proect referitor la cambie şi cek.

Sub ministeriatul D-lui *Stelian Popescu* am fost numit în această sub comisiune tocmai fiindcă lucrarea mea era foarte des cercetată pentru rezolvirea atâtor dificultăţi, ce se iveau.

Când am luat parte pentru prima dată la şedinţa subcomisiunei am fost pus în faţa unui fapt împlinit.

Unul din membrii fusese numit: *raportor.* El trebuia să redacteze texte şi să le supue aprobării subcomisiunii. Cum procedà *raportorul?* La fiecare şedinţă prezintà un număr de articole (5, 10, 15). Membrii comisiunii nu luau cunoştinţă de texte de cât în şedinţă şi nici nu se ştia ce va mai venì după textele ce se prezentau.

Nu putea fi vorba nici pe departe de cunoaşterea economiei proectului. Membrii nu erau edificaţi asupra a ceeace trebue făcut în această materie. Textele nu erau discutate ca un tot organic.

La fiecare articol din actualul cod de comerţ se căutà a se curmà orice discuţie, ajungând a sporì numărul de articole, după greşelile instanţelor judecătoreşti.

Subcomisiunea, condusă de raportor, nu căutà principiul de drept, ci voia remedierea erorilor judiciare, printr'o cazuistică, care îngreunează o lege, fără de folos, căci ori câte sute de articole s'ar redactà, tot nu se vor putea prevede imensitatea şi varietatea cazurilor, ce se ivesc în practică.

După redactarea ante proectului, el a fost revizuit de aceeaş subcomisiune de 2 sau 3 ori şi nu arare ori ceeace se admisese odată, după propunerea raportorului, se schimbà la revizuire tot după propunerea aceleaş persoane. Ceeace odată fusese socotit rău, devenea bun şi vice-versa.

Comisiunea dacă lucrà metodic, putea în 4 ani, cât a funcţionat, să redacteze ante proectul întregului cod de comerţ.

In Italia, unde s'a instituit o comisiune pentru redactarea unui ante proect al codului comercial, la 8 Decembrie 1919, s'a ajuns la terminarea lucrărilor şi la redactarea întregului proect pentru un nou cod de comerţ în 2 ani de zile (şi la noi în 4 ani numai un proect pentru cambie şi cek!).

Pentru unificarea legislativă sunt două căi de urmat: *a)* o refacere completă a legislaţiunii; *b)* menţinerea în principiu a actualei legislaţiuni din vechiul regat, extinzând-o în provinciile alipite, dar cu modificările impuse de unele legi din acele provincii: nu se pot abrogà legi bune spre a fi înlocuite cu legi inferioare.

In Italia comisiunea a urmat prima cale: a voit să înzestreze ţara cu un cod de comerţ superior tutulor codurilor azi în vigoare. Dar această metodă nu a găsit aprobarea oamenilor de stat şi nici chiar a tutulor oamenilor de ştiinţă.

Atât camera deputaţilor cât şi senatul din Italia au numit comisiuni parlamentare, cari au studiat ante-proectul, elaborat de comisiunea ministerială. Ambele comisiuni parlamentare au fost de acord în a dezaprobà comisiunea ministerială, care a căutat să facă o reformă radicală.

Codul de comerţ italian este superior legilor în vigoare în provinciile eliberate. Un cod, care a făcut proba valorii sale timp de 40 ani, nu e îngăduit a-l schimba cu o lege nouă, fără să fie dictată schimbarea de necesităţile vieţei economice. Aşà că cu drept cuvânt citim în expunerea Profesorului *David Supino,* raportorul comisiunii aleasă de senat, că pentru reforma codului de comerţ, criteriul trebue să fie acesta: să se păstreze cât este posibil sistema şi ordinea codului în vigoare; să nu se introducă în cod inovaţiuni, ce nu corespund necesităţilor; să se urmeze evoluţiunea făcută de ştiinţa dreptului, dar să dea întâietate vieţei practice [1]).

Problema unificării legislative se prezintă în România, întocmai caşi în Italia.

Superioritatea codului de comerţ român faţă de codurile de comerţ din Transilvania şi Bucovina, nu o poate contestà nici un om obiectiv.

In special pentru cambie, avem de o parte titlul IX din codul de comerţ român din 10 Mai 1887, cu modificările din 1900; iar pe de altă parte avem legea cambiei în vigoare în Transilvania din 5 Iunie 1876 şi ordonanţa cambială din Bucovina, din 25 Ianuarie 1850.

Legea cambială ungară este o traducere — cu neînsemnate modificări a ordonanţei austriace, care la rîndu-i nu este decât ordonanţa cambială germană, aşà cum erà aceasta mai înainte de modificările aduse la 1857 şi cunoscute sub numele de *Nürnberger Novellen.*

Chiar legiuitorul italian s'a inspirat neîncetat din ordonanţa cambială germană şi cum noi la 1887 ne-am mărginit să traducem codul de comerţ italian, avem astăzi — în materie cambială — legile cele mai asemănătoare atât în vechiul Regat cât şi în Transilvania şi Bucovina.

Dat fiind că toate legile asupra cambiei în vigoare în România, diferă prea puţin între ele, o unificare în această materie este o operă destul de uşoară şi nu necesită 3 ani de studii.

Se putea deci extinde titlul IX al Cărţii I din codul de comerţ român în tot cuprinsul ţării, cu unele îmbunătăţiri, cum buneoară: suprimarea introducerilor făcute la 1900 în art. 273 (relativ la cambia în alb); suprimarea

---

[1]) A se vedea Prof. *David Supino,* Relazione al Senato del Regno sulla riforma del codice di commercio, Roma 1923.

articolului 275 (referitor la «bun şi aprobat»); reglementarea exerciţiului acţiunii de regres fără a se mai ţine seama de distanţele calculate pe miriametri, aşà cum se prevede în art. 345; introducerea în legiuirea noastră, a forţei executorii la cambii, fie adoptând sistemul italian, fie cel austriac al ordinului de plată; reglementarea prescripţiei prin extinderea ei şi la acţiunea de regres, aşà după cum s'a făcut în Regulamentul uniform dela Haga şi în ante-proectul italian, cari în această privinţă nu au făcut decât să perfecţioneze principiile ordonanţei cambiale germane.

La cele de mai sus dacă se dă articolului 349, o redactare mai clară şi mai potrivită nevoilor, iar pe de altă parte se adoptă din Regulamentul dela Haga că plata unei cambii se poate cere chiar înainte de scadenţă, dacă trasul a refuzat acceptarea sau în caz de insolvabilitate a debitorului direct, ajungem la unificarea dreptului cambial fără mari sforţări.

Prin urmare lozinca trebue să fie: modificarea codului de comerţ numai acolo unde s'a evidenţiat o necesitate. Altfel nu vedem dece o lege pe care o cunoaştem, cu termenii căreia negustorii s'au obicinuit, să fie schimbată, pentru a începe din nou noui incertitudini, noui controverse, noui dibuiri, cari, desigur, nu sunt menite să ajute la desvoltarea economiei naţionale.

Un exemplu, cum trebue să se facă unificarea legislativă, ne-a dat Franţa, care a extins cea mai mare parte din codul de comerţ francez în Alsacia şi Lorena, cu excepţiunea unor capitole şi a unor legi, cari fiind superioare, au fost menţinute în aceste provincii alipite, până când se vor studià spre a formà din ele legi naţionale. Cu alte cuvinte, în Franţa s'a simţit imperioasa necesitate politică a unificării legislative. Spre acest sfârşit, cu toate că din punct de vedere ştiinţific legiuirea germană este de preferat celei franceze, totuşi glorioasa tradiţie franceză a învins. Lozinca a fost: extinderea pe cât posibil a legiuirii franceze, iar acolo unde nu se poate, menţinerea în mod provizoriu a legilor germane. In nici un caz nu se pot extinde legile germanice, fiind o imposibilitate faţă de suveranitatea poporului francez.

Exemplul francez, exemplul ce ni l'a dat Camera şi Senatul italian trebue imitat şi de noi. Nu trebue să căutăm o reformă radicală a legiuirii noastre, căci necesităţile vieţei practice nu o cer. Ne trebue însă unificare legislativă, prin extinderea în principiu a legislaţiei civile şi comerciale din vechiul Regat; iar pentru legile speciale din provinciile alipite, cari sunt superioare, să se studieze extinderea principiilor dar prin noui legi în tot cuprinsul ţării.

Guvernanţii noştrii, consiliul legislativ, cum şi toţi juriştii români să reflecteze asupra celor ce scriem, dar să reflecteze fără spirit de regionalism sau de interes profesional.

Asupra ante-proectului, elaborat de subcomisiunea codului comercial s'a scris în ziare (în special în «Argus»), de unul din membrii ei. De curând, *Revista Societăţilor şi a dreptului comercial* (anul II, p. 1803) a publicat un studiu semnat de D-l *Max Hacman,* profesor la Universitatea din Cernăuţi, asupra aceluiaş ante-proect.

Până acum s'a scris şi s'a lăudat acest ante-proect, afirmându-se chiar că el ar fi o «capo-d'operă juridică» şi că «rămâne ca autorităţile în drept

să grăbească cu îndeplinirea formelor constituționale pentru ca cel puțin o parte, poate cea mai importantă a dreptului nostru comercial să poată fi pusă în aplicare cât mai curând, eventual sub forma unui cod special».

Pentru că în articolile de ziare și reviste ce au apărut până acum s'au făcut rezumate ale ante-proectului cu invitații ca «să se grăbească cu îndeplinirea formelor constituționale», fără însă ca lumea juridică să se fi pronunțat asupra acestui proect, socotesc necesar ca în loc de rezumate să-l public în întregime, pentru ca astfel supus discuțiunii generale, să se vadă ce părți din el sunt de reținut și ce anume trebue înlăturat, pentru ca nu cumva, date fiind obiceiurile pământului, să ne trezim cu o «grăbire în îndeplinirea formelor constituționale» și prin urmare cu o lege, la care nu și-au spus cuvântul Universitățile, Magistratura și nici Barourile.

De altfel la o atare surpriză nu credem să ne mai așteptăm după înființarea consiliului legislativ, căruia îi incumbă sarcina să redacteze proectul noului cod de comerț.

Dela prima vedere reese că ante-proectul este prea lung. Într'adevăr pe când cambia și cekul în codul de comerț român sunt tratate în 100 de articole, în ante-proectul italian în 90 de articole, în proectul subcomisiunii aceeș materie este tratată în 160 de articole și în general mai lungi de cât actualele articole. Care este cauza acestei lungimi?

Explicația înșiruirii atâtor de multe și lungi articole o găsim în aceea că subcomisiunea pe deoparte a prevăzut texte ce sunt de prisos, cu enunțări de principii devenite indiscutabile, iar pe dealtă parte, după cum am arătat, subcomisiunea a voit să legifereze și toate consecințele practice posibile ale unui principiu, căzând astfel într'o cazuistică, ce îngreunează înțelegerea legii.

Să examinăm pe capitole ante-proectul comisiunii. Mai înainte însă de a intră în acest studiu, trebue să atragem atențiunea, că întreaga materie e cuprinsă într'un singur titlu, cu denumirea: «*Despre cambie, cambie în producte sau mărfuri, despre cek și despre înscrisuri la ordin*». Suntem pentru păstrarea titulaturii din actualul cod: «*Despre cambie și cek*». de oarece nu e nevoie să înșirăm și cambia în producte; iar în ce privește înscrisurile la ordin, nu găsim necesară o inovațiune, care nu este cerută de practica afacerilor.

CAPITOLUL I.

Despre cambie.

Secțiunea I. Despre capacitatea de a se obligà prin cambie.

Subcomisiunea s'a inspirat din ordonanța cambială germană, care începe prin a prevedea că se poate obligà prin cambie orice persoană capabilă de a contractà. Nu avem nimic de a se începe o lege cambială cu enunțarea acestui principiu; suntem însă contra unei secțiuni, care să poarte denumirea «despre capacitatea de a se obligà prin cambie». Într'adevăr dacă se citesc articolele din această secțiune, se constată imediat că

lăsând la o parte primul articol, cel de al doilea şi al treilea nu se ocupă de loc de capacitate, ci de posibilitatea de a se obligă printr'un mandatar, precum şi consecinţele semnării unei cambii în calitate de mandatar, deci o cestiune referitoare la emisiune, iar nu la capacitate; iar ultimul articol se ocupă cu un conflict de legislaţii şi anume cu problema de a şti ce anume lege se aplică în caz de diversitate între statutul personal şi legea ţării noastre. Ori, pentru rezolvirea conflictelor de legislaţii se poate face un capitol general a parte.

Prin urmare, secţiunea I-a a ante-proectului nu-şi are rostul, iar art. 1 al acestei secţiuni urmează, dacă se menţine, să treacă în capul secţiunii II-a devenită secţiunea I-a; tot deasemenea art. 2—3 trebuesc trecute în secţiunea următoare; iar ultimul articol să facă parte dintr'o secţiune, care să se ocupe cu conflictele dintre diferitele legislaţiuni cambiale.

Secţiunea II. Despre forma cambiei.

Această secţiune trebueşte intitulată: «*Despre emisiunea şi forma cambiei*», căci materia cuprinsă se referă nu numai la formă, dar şi la actul însuş al emisiunii titlului.

Articolele 5 şi 6 din ante-proect nu-şi au locul în această secţiune, ci acolo unde se vor tratà conflictele de legi.

Articolul 7 din ante-proect corespunde articolului 270 din actualul cod de comerţ şi articolului 4 din legea austriacă şi ungară.

Subcomisiunea a avut ca punct de plecare articolul 270 c. com., dar a introdus unele modificări:

1⁰. S'a menţinut sistema codului de comerţ de a începe prin o definiţiune a cambiei (primul alineat), adăogând cuvintele: «fără condiţiuni sau contraprestaţiuni», dând alineatului 1 al articolului următoarea redactare:

«Cambia cuprinde obligaţiunea de a plăti sau obligaţiunea de a face să se plătească înfăţişătorului la scadenţă, *fără condiţii sau contraprestaţiuni,* o sumă de bani».

Subcomisiunea prin adăogarea cuvintelor de mai sus nu a reuşit să dea o definiţiune completă a cambiei (a se vedea volumul nostru I, p. 8), căci cambia nu se deosibeşte de celelalte înscrisuri numai pentru că cuprinde obligaţiunea de a plăti *fără condiţiuni sau contraprestaţiuni* o sumă de bani, ci prin aceea că titlul ce cuprinde o atare obligaţiune este un titlu de credit la ordin formal şi complet. Aşà că subcomisiunea avea alegere: între a imità ordonanţa germană care nu dă o definiţiune cambiei, rămânând ca «din diferite articole» doctrina să deducă natura şi caracterele ei; între procedeul adoptat de comisiunea ministerială italiană care în art. 334 începe prin următoarea definiţiune: «cambia este un titlu de credit la ordin, care trebue să cuprindă»; în fine subcomisiunea în dificultatea de a da o definiţiune completă, putea să se mărginească a reproduce neschimbat primul alinel al art. 270. Subcomisiunea spre mirarea noastră adăogând 4 cuvinte în text a crezut că a găsit soluţiunea cea mai bună!

Alineatul al 2-lea al art. 270 arată că se numeşte cambie proprie aceea care cuprinde obligaţiunea de a plăti, spre deosebire de cambia tratà

(alineatul 3). Toată lumea azi în România este obişnuită să distingă cambiile în: bilet la ordin şi trată. Ei bine, subcomisiunea influenţată de ordonanţa cambială germană, a schimbat denumirea biletului la ordin în «*cambie proprie*», o traducere silită a denumirei nemţeşti de: «*eigene Wechsel*». De ce oare biletul la ordin, «billet à ordre» în Regulamentul uniform dela Haga să devie aşà..... de odată «cambie proprie»? Oare trata e cambie *improprie?* Această «novaţiune» (expresia e a D-lui Hacman) nu numai că nu se justifică, dar ne isbeşte chiar bunul simţ.

2°. In continuare articolul 270 arată: «*condiţiunile esenţiale ale cambiei sunt*» şi le enumeră. Subcomisiunii nu-i place vechea redacţie. Desigur că cuvântul condiţiunile poate prea bine să fie înlocuit cu cuvântul «*menţiunile*». Ante-proectul nu se mărgineşte la această înlocuire de cuvinte, ci schimbă cu totul propoziţiunea spunând: «menţiunile din cambie sunt următoarele». Ori ceeace interesează la titlu formal, cum e cambia, este a se şti ceeace e obligatoriu să cuprindă ea. De aceea cetim în actualul art. 270: «*menţiunile esenţiale* din cambie sunt următoarele»; tot aşa în legea austriacă art. 4 şi cea ungară art. 3, iar în ante-proectul italian se spune că «*trebue* să cuprindă».

Prin urmare credem că redactarea actualului articol 270 este mai bună, căci el se ocupă nu de orice menţiuni din cambie, ci vrea să arate ceeace trebue să cuprindă o cambie.

3. In enumerarea ce se face cerinţelor esenţiale, avem de observat:

a) că s'a luat din ordonanţa germană ideea ca la cambiile scrise într'o limbă streină denumirea de cambie să consiste dintr'o expresiune echivalentă în limba în care este scris titlul;

b) că s'a suprimat necesitatea clauzei la ordin, întrucât cambia prin ea însăş are această însuşire de a circulà prin gir.

Şi această inovaţiune îşi găseşte origina în ordonanţa cambială germană (a se vedea vol. I, p. 69—70).

c) In ante-proect se prevede arătarea adresei trăgătorului precum şi adresa trasului, însă această cerinţă nu este sub sancţiune de nulitate (art. 10). Cu alte cuvinte «adresa» este facultativă şi dacă e facultativă, de ce să fie înşirată printre celelalte cerinţe esenţiale?

d) Ante-proectul reproduce neschimbat ultimul alineat al art. 270, deşi putea fi suprimat, căci el nu are azi decât o valoare istorică: azi cambia este desprinsă de cauză şi de necesitatea unei deosebiri între localitatea de emisiune şi între localitatea de plată (a se vedea vol. I, p. 105). Acest ultim alineat nu dă loc la discuţiuni, de aceea mărturisim că n'am putut pricepe de unde a găsit D-l *Hacman* că menţinerea acestui alineat ar putea da loc «la un echivoc, care în practică va trebuì să producă cel puţin o interpretare contradictorie şi, în consecinţă, o jurisprudenţă oscilantă».

Cambia noastră caşi cea germană cuprinde o obligaţie abstractă şi cu tot acest alineat, ce îşi are numai o raţiune istorică, atât interpreţii, cât şi instanţele judecătoreşti, nu sunt «oscilanţi»; prin urmare nici o teamă din acest punct de vedere

Art. 8 al ante-proectului corespunde articolului 271 din codul comercial român.

Aici ante-proectul menţine scadenţa la un bâlciu, ceeace astăzi este un anachronism.

Dar nu facem din această menţinere un capăt de acuzare, după cum avem dreptul să facem faţă de inovaţiunea, ce o întâlnim la finele acestui articol: «Dacă o cambie proprie arată scadenţe diferite, este valabilă scadenţa cea mai depărtată»; când e un principiu unanim admis în dreptul cambial că scadenţa trebue să fie unică pentru întreaga sumă.

Nu înţelegem să ne abatem dela principii câştigate ştiinţei.

Art. 9 corespunde articolului 272 din codul de comerţ şi este redactat sub influenţa art. 336 al ante-proectului italian, cu deosebirea că, din punct de vedere al technicei juridice, articolul italian e superior, căci e mai simplu. Intr'adevăr articolul italian cuprinde numai două alineate: în primul se ocupă de cazul, când lipseşte locul emisiunii şi se decide că se va socoti ca atare locul ce eventual s'ar fi arătat lângă numele trăgătorului sau emitentului, pe când în articolul românesc această prezumţiune a legii nu se acordă de cât la biletul la ordin, şi în plus în ante-proectul român se începe cu locul plăţii şi se termină cu locul de emisiune, adică cam pe dos; al doilea alineat al art. 336 italian se ocupă de cazul când lipseşte în cambie arătarea locului de plată şi dă aceeaş soluţiune pe care o dă subcomisiunea română în alineatele 1 şi 2.

Dar art. 9 cuprinde un alineat, ultimul, şi care este într'adevăr original. In el se spune contrariu de cele consfinţite în diferitele legi, că dacă în cambie sunt atătate mai multe locuri de plată, cel dintâi trebueşte privit ca locul plăţii. Că o cambie nu poate avea mai multe locuri de plată nici chiar subcomisiunea română nu tăgăduesţe, dar . . . . aşà, dă întâietate primului loc de plată. De ce această preferinţă? Care a fost criteriu comisiunii? Arbitrarul. Prin urmare la o parte cu nefericita «novaţiune», care, să ne ierte D-l Hacman, că nu este una din «novaţiunile dreptului comercial internaţional în materia acestor titluri de valoare», după cum spune D-sa în introducerea articolului, ce a publicat în revista societăţilor. Deci o singură scadenţă şi un singur loc de plată.

Articolul 10 corespunde art. 273 codul de comerţ. Aci trebuia să se revie la situaţiunea ce o aveam înainte de modificarea din 1910. Subcomisiunea a complicat şi aici articolul cu 3 alineate inutile (2, 3 şi 5). Mai mult, articolul 10 este de prisos, căci din art. 9 şi 10 se poate ajunge la un singur articol cu 2 alineate: proba ne-o dă art. 338 al proectului italian. In primul alineat se prevede nulitatea cambiei pentru lipsa sau insuficienţa arătării unuia din elementele arătate ca esenţiale în articolele precedente; iar în al doilea alineat se prevede valabilitatea cambiilor emise în alb: «cambia poate fi completată cu elementele esenţiale până în ziua prezentării ei la plată». Dece să se mai prevadă că stipularea de dobânzi se consideră ca nescrisă? Este oare frumos ca pe creditor, dacă s'a stipulat dobinzi, să-l forţezi să facă două procese? Desigur că nu, şi de aceea suntem de părere a nu se mai reproduce această parte din codul de comerţ; cum nu trebue a se reproduce nici partea cu referinţă la renunţarea la prescripţie, rămânând a se aplică norma dreptului comun.

Să venim la art. 12. El se ocupă cu cambiile domiciliate. In a-

ceastă privinţă să se compare art. 341 din ante-proectul italian cu art. 12 din ante-proectul român spre a se învederà stângăcia în redactare. Aşà cum sună de greu cuvintele: «cambia poate fi trasă, emisă sau acceptată plătibilă aiurea»!

Apoi alineatul al 2-lea al. art. 12 apare bizar: «cambia plătibilă la altă persoană decât trasul sau emitentul e plătibilă de către tras sau emitent», pe când este logic şi corespunde necesităţilor partea corespunzătoare din art. 341 al ante-proectului italian: «dacă nu s'a spus că plata se va face la terţ de către tras sau emitent, se înţelege că va fi făcută personal de acel terţ». Şi-i natural să fie aşà. Când domiciliez o plată înţeleg să o plătesc printr'o terţă persoană, iar nu să mă duc eu la acea persoană, ca să fac plata, aşà cum pretinde textul propus de comisiunea română.

In această secţiune îşi are locul un articol, care să prevadă consecinţele semnării unei cambii în calitate de procurator, atunci când nu există procură sau procuratorul a depăşit mandatul.

Secţiunea III. Despre gir.

Actualul art. 277 este superior articolului 15 al comisiunii; de oarece într'un singur text se arată cele două efecte, ce normal le are girul: efect translativ şi efect de garanţie; ceeace s'a păstrat şi în art. 343 al ante-proectului italian. Comisiurea română se mulţumeşte să enunţe numai efectul translativ.

Suntem contra modificărilor aduse primului alineat al art. 279, căci nu a dat loc la nici o discuţiune redactarea actuală.

Este destul că se cere ca girul să fie scris pe cambie, datat şi semnat de girant, pentru că citind şi alineatul următor, se vede că în cel dintâi e vorba de girul în plin. In redactarea comisiunii sunt doar cuvinte în plus. Şi aci găsim «arătarea adresei». Oare girul în intenţia comisiunii e nul dacă nu cuprinde adresa?

Alineatele 2 şi 3 sunt luate după actualul cod, cu adăogirea că posesorul cambiei nu poate să şteargă numele nici unui giratar, ceeace este de prisos, întru cât acest principiu este admis şi azi fără să fie nevoie de text anume (vezi volumul I, p. 250).

Alineatele 4 şi 5 sunt luate din ante-proectul italian. Prin alineatul 4 se prevede că girul parţial sau cu condiţiuni este nul, soluţie care curmă o controversă destul de vie (vezi volumul I, p. 246); iar prin alineatul 5 se prevede că girul la purtător este un gir în alb. Credem că ultima inovaţie luată din ante-proectul italian este în contrazicere cu natura cambiei, ce nu permite să fie la purtător; de aceea şi găsim în art. 11 al Regulamentului dela Haga: «*Est également nul l'endossement «au porteur»*.

Articolul 278 (18 în ante-proect) a mai căpătat trei alineate. Primul se ocupă cu girul cu clauza: «*fără garanţie*», «*fără oblig*», asimilându-l ca efecte cu girul «*nu la ordin*», ceea ce nu se poate admite, căci girul «*fără oblig*», exclude efectul de garanţie, pe când girul cu clauza «*nu la ordin*» are drept scop ca girurile să producă efecte de cesiune faţă de cel ce l'a înserat. Al doilea alineat consfinţeşte cele ce am susţinut în volumul I, p. 263

şi urm. şi anume că girul cu efect de cesiune nu are nevoie de notificare şi că el transmite şi acţiunea cambială. De asemenea subcomisiunea a mai decis că un cesionar poate gira cambia. (A se vedea volumul I, p. 241).

Art. 19 din ante-proect este interminabil. Adăogirile făcute articolului 280 din codul de comerţ nu sunt cerute spre a curmà controverse sau spre a corespunde la necesităţi practice, ci sunt dictate de o dorinţă de a prevede tot ce mintea poate prevede (par'că ar fi un formular tipărit de procură!).

Cuprinsul art. 20 este luat după Regulamentul uniform dela Haga (art. 17 al. 2 şi art. 18 al. 2) şi ante-proectul italian (art. 347). Dar comisiunea română voind să apară că face operă originală, a ajuns să redacteze nişte articole lungi şi greoaie, pe când art. 347 pe lângă că e concis, dar cuprinde într'o formă precisă materia din articolele 19, 20 şi parte din art. 18 ale ante-proectului român.

Primul alineat al art. 20 îşi are locul acolo unde se vorbeşte de efectele girului *«pentru încasare»;* iar al doilea alineat acolo unde se vorbeşte de girul *«valoarea în garanţie»*.

Art. 21 trebue suprimat. Prin el se arată că atunci când sunt mai mulţi beneficiari conjunctivi sau alternativi, oricare dintr'înşii poate exercità pe baza cambiei toate drepturile derivând din cambie. Dacă împărtăşim soluţiunea dată în ce priveşte pe beneficiarii arătaţi alternativ, nu putem admite aceeaş soluţie când beneficiarii sunt desemnaţi conjunctiv (cumulativ). Când într'o cambie se arată că au drept la plată I. Ionescu şi G. Georgescu, nu poate pretinde toată suma numai unul dintr'înşii. (A se vedea volumul I, p. 68—69).

Şi articolului 281 i s'a dat o altă redactare, tot în d orinţa de a inova pe când ante-proectul italian a păstrat neatins actualul text.

Secţiunea IV. Despre acceptare.

§ 1. Reguli generale.

In această secţiune s'au introdus două noui articole: 23 şi 24. Acesta din urmă este corespenzător articolului 350 din ante-proectul italian şi cuprinde o bună dispoziţie: trăgătorul caşi oricare girant poate să declare obligatorie prezentarea cambiei la acceptare; cum de asemenea poate interzice prezentarea la acceptare, fie chiar numai înainte de un termen fixat.

Articolul 23 nu trebue admis, căci în prima lui parte lasă a se înţelege că trasul trebue să accepte, dacă a promis acest lucru şi s'ar putea crede că e îndatorat cambiarmente; ceeace desigur că nu acesta este sensul voit; iar în partea finală se pedepsesc creditorii, cari trag cambii asupra debitorilor lor!

Articolul 25 este contopirea neclară a articolelor 351 — 353 ale anteproectului italian; prin urmare redactarea trebue refăcută, bine înţeles dacă se va socotì nevoia modificării actualului articol 282, ceeace este foarte problematic.

Nu înţelegem de ce în art. s'a înlocuit cuvintele: *«într'un alt loc»* din art. 286 prin cuvântul: *«aiurea»!* De asemenea nu înţelegem necesitatea

introducerii alineatului 2 al art. 31 cu următorul cuprins: «Acceptarea pentru o sumă mare e valabilă numai pentru suma arătată în cambie», dat fiindcă acceptarea prin ea însăşi nu poate obligà pe acceptant la o sumă mai mare de cât a ordonat trăgătorul.

In general la acceptare, ante-proectul urmează cu mai multă fidelitate actualul cod de comerţ.

§ 2. Acceptarea indicaţilor la nevoie.

Subcomisiunea română inspirându-se din ante-proectul italian a limitat intervenţiunea la acceptare numai la indicaţii la nevoie şi de aceea a schimbat şi titulatura. Pe când după actualul cod acceptarea indicatului la nevoie cât şi acceptarea unui terţ este denumită tot acceptare prin intervenţiune, subcomisiunea a crezut că excluzând dela acceptare pe cei dealtreilea, acceptarea a încetat de a mai fi prin intervenţiune . Credem că nu era nevoie de schimbarea titulaturii şi proba ne-o dă ante-proectul italian care a păstrat denumirea de «acceptare prin intervenţiune».

Actualmente, atât în vechiul Regat cât şi în Bucovina şi Transilvania cei ce pot accepta prin intervenţiune se împart între intervenienţi solicitaţi şi intervenienţi nesolicitaţi. Intervenienţii solicitaţi sunt cei indicaţi în cambie să accepte la nevoie. Posesorul cambiei nu numai că nu poate să refuze acceptarea indicaţilor la nevoie, dar este îndatorat să se adreseze lor atunci când trasul refuză să accepte (a se vedea volumul I, p. 339); pe când posesorul este liber a se mulţumì sau nu cu acceptarea terţului intervenient, care nu este indicat la nevoie.

Cred că se putea prea bine să se păstreze sistemul de azi, căci acceptarea prin intervenţiune aproape nu e cunoscută în practică, deci nu există necesitatea unei modificări radicale.

Cu surprindere citim în studiul D-lui Hacman că «acceptarea pentru onoare a fost suprimată în proect. S'a reglementat, în schimb acceptarea indicaţilor la nevoie».

Intervenţiunea atât la acceptare cât şi la plată poate după cum am arătat, să fie de două feluri: *a)* intervenţiune spontană din partea unui prieten al vreunui obligat din cambie; *b)* o intervenţiune cerută în baza unei menţiuni în cambie, care arată, că în caz de refuz de acceptare posesorul să se adreseze lui X (indicat la nevoie). De acest adevăr nimeni nu se poate îndoì, şi mai ales D-l Hacman, care are la îndemână doctrina germană [1]) trebuia să releve eroarea de a se crede că, suprimând acceptarea terţului neindicat la nevoie, prin aceasta s'a suprimat acceptarea prin intervenţiune sau pentru onoare

Secţiunea VI. Despre Aval.

La aval subcomisiunea a introdus dispoziţiuni noui:

1 . S'a prevăzut în art. 39 avalul numai pentru acceptare. Această dispoziţiune, ce n'o găsim în legile din Transilvania şi Bucovina, nici în ante-

[1]) A se vedea *Grünhut,* II, § 133.

proectul italian, nici în Regulamentul dela Haga, nu ni se pare necesară. O noutate, care ar încurcà; de oarece azi lumea ştie că cel ce avalizează garantează nu numai acceptarea, ci şi plata: tocmai în aceasta stă utilitatea avalului.

2. In alineatul al 3-lea din art. 39 s'a soluţionat o dificultate, soluţionată şi de Inalta Curte de Casaţie, în sensul arătat de noi în volumul I, p. 380 şi anume, că semnătura scrisă fie pe faţă, fie dosul cambiei şi care din cuprinsul cambiei nu poate fi luată nici ca accept, nici ca semnătura unui coemitent sau cotrăgător ori girant, trebue socotită ca aval.

3. In alineatul 4 s'a prevăzut că avalul după facerea protestului de neplată produce efectele unei fidejusiuni.

Subcomisiunea a socotit că după cum girul după scadenţă produce numai efectele unei cesiuni; tot asemenea avalul după scadenţă să aibă efectele numai ale unei fidejusiuni.

Am arătat în volumul I, p. 282 de ce avalul dat după scadenţă cată a produce aceleaşi efecte caşi cel dat înainte de scadenţă. Inţelegem dece girul după scadenţă nu produce decât efectele unei cesiuni, căci scadenţa are ca rezultat oprirea circulaţiunii şi subiectivarea creanţei în persoana posesorului dela acea dată; dar cambia nu se stinge cu ajungerea ei la scadenţă şi atât timp cât durează obligaţiunea cambială şi garantarea ei urmează să se poată face tot potrivit dreptului cambial. De altfel aceasta e doctrina din ţările germanice (Transilvania şi Bucovina au legislaţiune germanică). Menţionăm că anteproectul italian, cu toate că şi în Italia se discută această cestiune, nu se ocupă de avalul dat după scadenţă, căci nu e menirea legiuitorului ca mereu să se preocupe de controversele dintre «*doctores*». Suprimându-se alineatul 4, cade dela sine şi ultimul alineat al acestui articol: «Avalul fără dată e prezumat anterior scadenţei», care nu are corespunzător în actualul cod de comerţ, nici în legile din Transilvania şi Bucovina.

Seeţiunea VII şi VIII. Despre duplicate şi copii.

In ce priveşte duplicatele şi copiile, în anteproect găsim unele mici modificări introduse textelor codului de comerţ.

1. S'a exclus dreptul de a cere un duplicat când în cambie figurează clauza «singura» sau alta echivalentă. («Pentru această *singură* a mea poliţă»). Subcomisiunea a luat această dispoziţiune din Regulamentul uniform dela Haga (art. 63), pe care o găsim şi în anteproectul italian (art. 367).

2. S'a prevăzut — deşi nu era nevoie — că duplicatele se emit pe cheltuiala celui care le cere.

3. S'a suprimat numărul 3 al art. 301, ca fiind inutil.

In ce priveşte copiile, anteproectul în art. 49 şi 50 completează lacunele codului de comerţ şi înlătură pe viitor discuţiuni şi nedumeriri semnalate de noi în volumul I, p. 426 şi urm.

Secţiunea IX. Despre scadenţă.

Subcomisiunea a căutat ca pe viitor să nu mai fie discuţiune de modul

cum se calculează scadenţa, de aceea a dat o mai mare cuprindere articolului (54) corespunzător art. 307 codul comercial, fixând:

a) Calcularea la cambiile plătibile o lună şi jumătate dela vedere sau dela dată. S'a stabilit că jumătatea lunii se calculează după calcularea lunii întregi (a se vedea vol. I, p. 446). Această dispoziţie o găsim în art. 32 al legii germane, austriace, şi ungare.

b) S'a prevăzut în alineatul ultim al art. 54 că dacă scadenţa nu arată anul se va înţelege anul emisiunii; dacă scadenţa astfel înţeleasă e anterioară emisiunii, se înţelege anul următor. Soluţiunile acestea se găsesc în volumul I, p. 124, iar la pagina 444 am arătat că legiuitorul ungar a introdus ultimul alineat al art. 30 cu următorul cuprins:

«Dacă s'a fixat luna şi ziua fără să se arate anul, se înţelege anul emisiunii cambiei; dacă ziua indicată a trecut, scadenţa are loc în anul următor». Prin urmare, această soluţiune nu vine din dreptul german, după cum afirmă *D-l Hacman.*

Tot pentru a înlătură discuţiunile posibile, atunci când e diversitate de stil (a se vedea volumul I, p. 446), anteproectul a introdus un nou articol: articolul 55, urmând astfel exemplul legii din Transilvania şi Bucovina (art. 34).

Ultimul alineat al art. 56 trebue suprimat, căci trebuesc suprimate şi scadenţele la un bâlciu, neuzitate azi.

Secţiunea X. Despre plată.

Anteproectul imitând Regulamentul Uniform dela Haga, a mutat articolul corespunzător articolului 309 din codul de comerţ, la locul, unde se tratează despre gir, întrucât legitimarea posesorului este un efect al girului. Anteproectul italian a menţinut la plată dispoziţiunea cuprinsă în art. 309. N'are însemnătate practică locul articolului 309.

Actualul articol 310 arată că posesorul trebue să ceară plata la locul arătat în cambie, iar prin «loc» se înţelege localitatea geografică. Unde anume, în localitatea de plată, să se înfăţişeze cambia, rezultă din dispoziţiunile art. 327.

Subcomisiunea cred că, urmând articolul 377 al anteproectului italian, a făcut bine ca dela început să arate unde să se ceară plata. (A se vedea în acest volum, pag. 17).

Articolul 60 cuprinde un alineat, care prevede că cel ce prezintă cambia cu menţiunea făcută de ultimul posesor că a fost achitată, are dreptul să încaseze. Această inovaţiune este şi periculoasă, dar şi inutilă. Este periculoasă, căci poate da loc la abuzuri în caz de furturi sau perderi; dar e şi inutilă, întrucât ultimul posesor poate girà pentru încasare.

Anteproectul cuprinde un articol nou (art. 61), prin care se decide că coacceptantul, coemitentul, coavalistul, cogirantul, care a plătit cambia nu are acţiune cambială în contra coacceptantului, coemitentului, etc. Acest articol este explicat astfel de D-l *Hacman:* «Plătind unul din codebitorii cambiali, el nu are acţiune cambială contra celorlalţi codebitori şi nici nu poate avea, adăogăm noi, fiindcă plătind el s'a achitat de un obligământ, luat asupra sa în baza principiului răspunderii solidare» Cu siguranţă că D-l *Hacman*

a scăpat din vedere, că în dreptul român, spre deosebire de codul austriac, potrivit articolului 1108 c. civ. se produce o subrogare legală în folosul co-debitorului solidar care plăteşte datoria. Prin urmare teoria «achitării de un obligământ» a D-lui Hacman este fără temei. Şi totuşi noi credem că dispoziţia articolului 61 este justă şi mai mult ea guvernează — deşi fără text de lege — chiar azi în dreptul nostru. Dar atunci care este explicaţia? Explicaţia am dat-o noi în volumul I, p. 334 şi o dau şi autorii italieni.

Coemitenţii, coacceptanţii, etc., sunt ţinuţi între ei de raporturi de drept nu cambiale, ci extra-cambiale.

Dacă unul din ei ar plăti şi ar cere plata dela celalt, quota de plătit s'ar calculà nu după regulile formalistice ale cambiei, ci tocmai potrivit unor raporturi extra-cambiale, ceeace este în contrazicere cu formalismul cambial *(Bonelli.* Riv. del dir. comm. 1910, II, 344). Şi în afară de aceasta, subrogarea admisă ca regulă generală în dreptul comun, este primită numai în mod cu totul excepţional în dreptul cambial. *(Vivante,* ed. 5-a, n. 188).

Dar dacă cosubscriitorul unei obligaţiuni cambiale, care plăteşte, nu se subrogă în acţiunea cambială în contra celuilalt cosubscriitor, el totuşi va putea după dreptul comun să ceară dela acesta din urmă partea la care urmează să contribue.

Moneta în care se face plata. Intrucât anteproectul a fost elaborat nu pentru a fi înglobat în codul de comerţ, ci pentru a devenì o lege specială, trebuia să se ocupe şi de moneta, în care se face plata. In această privinţă subcomisiunea a tradus articolul 434 din anteproectul italian, introducând însă un alineat nou (alineatul penultim), de care ne vom ocupà mai jos.

Anteproectul italian s'a ocupat de cazurile în cari în cambie să prevede o monetă streină şi a hotărît în principiu că plata se va face în moneta arătată în titlu; dar, dacă moneta nu are curs legal şi nici nu e prevăzut în cambie un curs, atunci plata *se poate face* în moneta naţională după cursul schimbului la vedere din ziua scadenţii şi în localitatea plăţii; şi atunci când în localitatea aceasta nu este un curs al schimbului, după cursul pieţii celei mai apropiate. Dacă însă plata nu se face în ziua scadenţii, debitorul va plăti calculându-se schimbul tot din ziua scadenţii, dar debitorul mai trebue să plătească în afară de dobândă şi eventuale despăgubiri, cari să pună la adăpost pe creditor de deprecierea monetei, întâmplată după scadenţă. In fine articolul mai prevede că atunci când se prevede clauza «efectiv», ea trebue respectată.

Din cele de mai sus se vede că anteproectul nu mai pomeneşte de «curs comercial» cum citim în art. 41 cod. com. şi bine s'a făcut (a se vedea în acest volum, n. 39), căci «monete cu curs comercial», după părerea noastră numai există în ţara noastră. De asemenea anteproectul lămureşte că ceeace debitorul are să plătească, se fixează în ziua scadenţii; dar dacă debitorul este în întârziere şi moneta se depreciază, el nu poate plăti în moneta depreciată decât despăgubind pe creditor.

Subcomisiunea română a introdus un alineat explicator: să presupunem că în cambie se prevede plata în lire italiene pe cursul de 10 lei o liră. Fixându-se de către părţi cursul schimbului, debitorul nu poate plăti după cursul scadenţii, în ipoteza că lira a scăzut, ci are alegere între a plăti pe

cursul de 10 sau să plătească efectiv în lire italiene. Cu alte cuvinte spune anteproectul român: «simpla determinare a cursului în cambie nu ridică debitorului facultatea de a plăti în moneta netransformată». Numai că cuvântul «*netransformată*» poate fi înlocuit cu cuvântul «streină».

Articolul 64 luat din anteproectul italian este foarte bun.

In art. 65 corespunzător art. 318 c. com., s'a reparat o greşală, prevăzându-se că «dacă debitorul a făcut numai o plată în parte, posesorul trebue să facă menţiune despre plata în parte pe cambie *şi să-i înmâneze* o adeverinţă deosebită, în loc de «sau să-i înmâneze...». Ultimele cuvinte: «din cari să reiasă pentru care cambie s'a făcut plata», pot fi suprimate ca inutile şi incomplete, căci în adeverinţă e natural să se identifice nu numai cambia, dar şi suma achitată.

In art. 68 corespunzător art. 320 c. com., subcomisiunea inspirându-se din art. 382 al anteproectului italian, a prevăzut dreptul de consemnarea sumei nu numai pentru tras şi emitent, dar şi pentru orice alt obligat. Şi această dispoziţiune este bună.

Consemnarea se poate face nu numai la Casa de Depuneri, ci şi la Banca Naţională şi sucursalele ei, la administraţiile financiare şi la percepţiile fiscale; recipisa se poate depune nu numai la tribunalul locului plăţii, ci şi la judecătoria locului, unde trebue să se facă plata.

Observăm că depunerea e bine să se facă la tribunal, iar dacă în localitatea de plată se află numai judecătorie de ocol, depunerea să se poată efectuà şi la judecătorie. Când în localitatea de plată sunt mai multe judecătorii şi în acelaş timp tribunal, nu e mai clar ca debitorul să depue recipisa la tribunal?

In art. 69 al. 2, corespunzător art. 316 al. 2 c. com., s'a adăogat că răspunde şi cel ce încasează o cambie înainte de scadenţă, pe lângă răspunderea celui ce plăteşte. Adăogirea este luată din art. 380 al anteproectului italian.

Secţiunea XI. Despre plata prin intervenţiune.

Anteproectul prezintă următoarele noutăţi:

1º. In art. 70 corespunzător articolului 322 s'a adăogat următorul alineat: «Dacă sunt mai mulţi traşi, indicaţi alternativ, traşii următori celui dintâi sunt indicaţi la nevoie».

Acest alineat trebue suprimat. In Germania doctrina şi jurisprudenţa sunt de părere ca arătarea mai multor traşi în mod alternativ anulează cambia. In Italia, *Bonelli,* crede că soluţia din Germania este prea riguroasă şi că în cazul unor traşi alternativi (către I. Ionescu sau G. Georgescu), posesorul trebue să se adreseze tutulor traşilor. Prin urmare e discuţie dacă natura cambiei îngădue ca o cambie să fie trasă alternativ. Ce face însă anteproectul român? Recunoaşte implicit că nu se poate admite mai mulţi traşi alternativ, dar găseşte o scăpare: traşii următori celui dintâi numai sunt traşi, ci indicaţi la nevoie. Prin urmare se recunoaşte că trăgătorul a voit mai mulţi traşi, iar nu indicaţi la nevoie, totuşi, anteproectui în dispreţul celor voite şi scrise pe cambie spune traşilor: voi traşilor sunteţi indicaţi la nevoie!

2º. In art. 71, corespunzător alineatului al 2-lea din art. 322 c. com., s'a prevăzut că plata prin intervenţiune poate avea loc oricând după scadenţă, nemai fiind necesar ca ea să fie menţionată în actul de protest.

Subcomisiunea a făcut în această privinţă o radicală transformare, care nu se poate justifică nici prin raţiuni de necesitate şi nici pe consideraţiuni de principii ale dreptului cambial.

Am arătat în acest volum la n. 51 că plata prin intervenţiune este excepţională, căci ea nu stinge creanţa, ci substitue pe un creditor cambial unui alt creditor cambial. Am arătat de asemenea (n. 59 şi 60) că este necesar a se constată plata prin intervenţiune prin actul de protest, din două motive: *a)* pentrucă raţiunea intervenţiunii este de a menţine onoarea unei cambii; ori această menţinere nu poate avea loc, decât dacă intervenirea se face imediat după scadenţă; *b)* cel ce plăteşte trebue să caracterizeze plata ce o face. Dacă plata prin intervenţiune nu se constată prin actul de protest, este posibil ca cel ce a plătit pur şi simplu şi a stins cambia, să se răsgândească şi mai târziu, de conivenţă cu fostul creditor, să transforme plata pură şi simplă în plată prin intervenţiune, readucând astfel la viaţă obligaţiuni cambiale stinse.

Anteproectul italian a menţinut constatarea intervenţiunii în actul de protest sau în actul suplimentar de protest. A făcut însă şi acest proect o inovaţiune: a admis că intervenţiunea poate avea loc nu numai în timpul util pentru dresarea protestului, dar şi în cele 24 ore ce urmează acestui termen, cu condiţiunea de a se constată plata printr'un act continuator al protesului şi dresat după aceleaşi norme.

Se va spune că subcomisiunea s'a inspirat din Regulamentul Uniform dela Haga. Răspundem depe acum că în Regulamentul dela Haga se prevede, caşi în anteproectul italian, un maximum de timp pentru plata prin intervenţiune: în cele 24 ore ce urmează termenului fixat pentru dresarea protestului. In privinţa neconstatării în protest a plăţii prin intervenţiune, am arătat din ce cauză conferinţa dela Haga a ajuns la acest rezultat pagina 61 nota 2). Şi să nu se uite un lucru: Regulamentul Uniform dela (Haga este rezultatul unor transacţiuni între diferitele sisteme şi adesea ori aceste transacţiuni nu s'au făcut pentru a se găsi soluţiunea cea mai bună, ci pentru a ajunge la o cale de mijloc şi a se asigura o unificare internaţională a dreptului cambial. Deoarece însă Anglia şi Statele Unite refuză să adopte acest Regulament, el nu mai poate servì ca un model pentru legislaţiunile diferitelor popoare. De altfel proba o avem în anteproectul italian.

3º. In art. 324 c. com. se prevede în alineatul final că «între mai mulţi, cari oferă plata prin intervenţiune, are precădere acela care operează mai multe liberaţiuni». Aceeaş dispoziţiune s'a menţinut în alineatul al 2-lea al articolului 385 din anteproectul italian, şi o găsim şi în Regulamentul Uniform dela Haga (art. 62 al. ultim).

In anteproectul român găsim în alineatul 3-lea al articolului 73: «*Intre mai mulţi indicaţi la nevoie sau, în lipsă,* între mai multe persoane de al treilea cari se oferă să plătească prin intervenţiune, are precăderea acela care operează mai multe liberaţiuni».

Anteproectul român distinge între cazul când sunt mai mulţi indicaţi la nevoe şi cazul când nu sunt indicaţi la nevoie. Numai indicaţii la nevoe concurează între ei şi nu poate să intervie un al treilea care să opereze mai multe liberaţiuni decât oricare din indicaţii la nevoe.

Şi această originală inovaţiune trebue suprimată.

Credem că de la acceptarea prin intervenţiune am lămurit, că atât indicaţii la nevoe, cât şi cei de al treilea sunt tot intervenienţi pentru onoare, cu deosebirea că posesorul trebue să ceară plata dela indicaţii la nevoie, pe când cei de al treilea intervin spontan. Dacă şi unii şi alţii plătesc fără să fie obligaţi la aceasta, nu este logic să se prefere un indicat la nevoe, care operează un număr mai mic de liberaţiuni şi să se înlăture un terţ care ar plăti buneoară în onoarea trăgătorului. De aceea suntem pentru păstrarea actualului text din codul de comerţ, sau perfecţionarea lui în sensul făcut de anteproectul italian spre a se arătă şi mai lămurit că în caz de concurenţă, se va primì plata dela acel ce operează cele mai multe liberaţiuni, indiferent dacă intervenientul este sau nu un indicat la nevoie (A se vedea detalii, în acest volum, n. 64 şi 65).

4°. In anteproect s'a introdus un articol nou (art. 75), care se ocupă cu sancţiunea în cazul că posesorul refuză plata oferită.

Observăm că nu erà nevoe de un articol nou, ci trebuea să se procedă la fel caşì anteproectul italian: să se introducă un alineat în primul articol, care să se ocupe cu plata prin intervenţiune şi unde, după ce se arată cine poate intervenì, să se specifice că «posesorul care refuză plata perde acţiunea cambială în contra onoratului şi a obligaţilor următori lui». Dar în anteproectul român se menţionează că sancţiunea loveşte pe posesorul cambiei, «*care refuză fără motiv legitim*». Cred că nu erà nevoe de cuvintele subliniate, căci în afară că sunt de prisos, dar ele figurând în lege vor da loc la discuţiuni, ce trebuesc evitate.

5°. Anteproectul mai cuprinde un articol nou (76), care prevede un principiu, pentru care nu erà nevoe de text de lege, şi anume că intervenienţii nu pot silì pe creditor să primească o plată în parte (a se vedea în acest volum, n. 43 şi 62).

6 . Art. 77 prescrie că «trăgătorul, emitentul, trasul acceptant şi indicatul la nevoe, cari au acceptat cambia în onoarea trăgătorului, nu pot plătì prin intervenţiune».

Introducerea acestui articol este inutil; el este încă şi rău redactat.

Este inutil. Intr'adevăr care este situaţiunea astăzi? Trăgătotul nu poate, chiar de a voì, să intervie decât în onoarea lui, sau în onoarea acceptantului, cazuri destul de rare; în niciun caz nu poate intervenì în onoarea altei persoane, de oarece trăgătorul este debitor tutulor (a se vedea în acest volum, n. 55, pag. 57). Emitentul şi trasul acceptant nu pot intervenì niciodată, fiind obligaţii tutulor (a se vedea *supra,* pag. 58). Indicatul la nevoie, care a acceptat în onoarea trăgătorului, se află în situaţia trăgătorului; el nu mai poate plătì în onoarea vreunui alt obligat de regres.

Este rău redactat, căci se spune, că indicatul la nevoie, care a acceptat pentru onoarea trăgătorului, nu mai poate interveni. Or, plata, pe care o

va face indicatul la nevoie în virtutea acceptului său, este o plată prin intervenţiune sau pentru onoare.

Regăsim prin urmare noţiunea greşită că indicatul la nevoie nu acceptă şi nu plăteşte prin intervenţiune.

Art. 77 este un exemplu tipic de modul în care s'a redactat anteproectul.

Secţiunea XII. Despre protest.

Aici în anteproect s'au introdus următoarele modificări legislaţiunii actuale.

1°. Urmând exemplul altor legislaţii — şi în special a celor din provinciile alipite — s'a admis (art. 78) ca protestul să se dreseze în cele două zile de lucru ce urmează după ziua scadenţei. Cu alte cuvinte s'a dat posesorului 2 zile, în loc de una, cât este în actualul cod de comerţ.

2°. Ţinând seama de situaţiunea din provinciile alipite s'a prevăzut şi notarul public printre cei competinţi a dresà proteste.

3°. S'a dat o redactare mai detaliată articolului 328 (în anteproect 81).

4°. S'a prevăzut (art. 84) că şi declaraţiunile, cari ţin loc de protest, sunt supuse publicităţii (deci se vor trece şi ele în tabloul de proteste).

5°. S'a introdus o bună dispoziţie: de a nu se publicà protestele cambiilor neacceptate (art. 84 alineatul final).

6°. In anteproect se prevede obligaţia pentru cel ce instrumentează, de a menţionà pe cambie efectuarea şi data protestului şi de a semnà (art. 81). Nu suntem de părere a se mai trece şi această îndatorire, fără vreo sancţiune.

7°. In anteproect s'a mai prevăzut că în caz de faliment al debitorului, nu e necesar să se dreseze protest (art. 86). Dispoziţiunea e bună, dar ni se pare că redactarea nu este tot atât de bună, căci înţelegem să fie dispensat posesorul de a dresà protest, dacă trasul a fost declarat în faliment «până la expirarea termenului de protest», dar nu înţelegem de ce s'au mai adăogat cuvintele: «sau a actului, care îi ţine locul».

8°. Art. 87, corespunzător art. 333 c. com., se ocupă cu clauza «fără protest» şi aici anteproectul face următoarele însemnate inovaţiuni:

a) Se prevede că această clauză se va înserà în însuşi textul cambiei sau a diferitelor obligaţiuni cambiale. Ea poate fi scrisă şi în afară de text, dar atunci trebue semnată şi datată. Fără aceste formalităţi clauza se consideră nescrisă.

Dispoziţiunea e bună; credem însă că dacă clauza e semnată, poate să fie şi nedatată, (se vedea în acest volum, n. 87).

b) S'a introdus un alineat nou, în care se prevede că clauza nu dispensează de înfăţişare şi nici de notificare. Nu erà nevoie de acest alineat. Este destul de bine redactat în această privinţă art. 333 din codul de comerţ, care trebue să formeze, nemodificat primul alineat al noului articol (a se vedea *supra,* n. 85 şi 88).

c) In sistemul codului nostru de comerţ, posesorul dispensat de a dresà protest, nefiind dispensat de a prezintà cambia, trebue să dovedească, că a înfăţişat cambia în termen util. Legile germanice dispensează pe

posesor de această dovadă, iar debitorul de regres, care pretinde că posesorul nu a prezentat cambia sau că a prezentat-o tardiv, trebue să facă această dovadă. Legiuitorul român nu a admis acest sistem, probabil pentrucă i-a repugnat probele negative.

Anteproectul a admis sistemul german: «Dovada neprezentării incumbă obligatului cambial dela care emană clauza sau obligaţilor următori». (A se vedea *suprà* n. 85).

d) In sistemul actual al codului nostru de comerţ, dat fiind principiul autonomiei obligaţiunilor cambiale, clauza «fără protest» nu se poate invocà decât în contra obligatului cambial, dela care ea emană. Acest principiu trebue menţinut neatins, pentrucă el înlătură abuzuri, ce s'ar putea comite. Să ne închipuim că posesorul negligent, care n'a dresat protest, s'ar învoì cu trăgătorul, ca acesta să scrie pe cambie şi să semneze o clauză de dispensă de protest. In această ipoteză, potrivit sistemului actual, clauza nu se poate invocà faţă de un girant, care nu a scris clauza în girul său. Din potrivă după inovaţiunea anteproectului român, dacă clauza e scrisă de trăgător, ea se poate invocà faţă de toţi semnatarii; dacă emană dela un alt obligat cambial, ea nu-şi produce efectele decât faţă de acesta şi de obligaţii următori lui. (A se vedea şi *supra,* n. 86).

e) Am arătat *(supra,* pag. 83 nota 1) părerea autorilor germani, că dispensa de protest, nu apără de cheltuelile protestului, ce eventual s'ar face. Anteproectul, în art. 87 alineatul ultim, admite soluţiunea contrarie şi anume că cheltuelile protestului nu se pot reclamà dela cel ce a înserat clauza sau (de ce nu «precum nici» ?) dela obligaţii următori. Am arătat *supra* (pag. 83 nota 1) de ce nu putem admite această soluţiune, aşà cum o găsim formulată în anteproect.

f) Anteproectul a reglementat cazurile de forţă majoră, urmând în această cestiune Regulamentul Uniform dela Haga (A se vedea şi *supra,* 89).

Secţiunea XIII. Despre contra cambie.

Contra—cambia este unul din modurile pentru excercitarea regresului cambial şi încă este un mod mai rar întrebuinţat. (A se vedea *supra* n. 133).

Atât Regulamentul uniform dela Haga, cât şi Anteproectul Italian precum şi legile germanice se ocupă de contra cambie cu ocaziunea regresului (acţiunea cambială de regres). Pentru contra—cambie nu e nevoie de o secţiune a parte.

Este mai metodic a arătà ce drept are posesorul cambiei pe cale de regres şi apoi să spui, că creditorul se poate îndestulà şi prin mijlocul tragerii unei contra—cambii. In sistemul codului nostru de comerţ, pentru a vedea ce poate cere posesorul cambiei, trebue să te întorci la contra — cambie, adică la ceva, care aproape, în practica obicinuită nici nu se uzitează.

Spre a se învederà că locul contra — cambiei este acela arătat de legile germanice (precum şi de Regulamentul Uniform dela Haga şi anteproectul italian), ne demonstrează chiar anteproectul, care trimete pentru completare la articolele dela acţiunea cambială.

Dar în afară de metodă, anteproectul diferă de toate legile cambiale, prin aceea că nu mărgineşte contra — cambia la obligaţii de regres. Din redactarea art. 90 (corespunzător art. 335 c. com.) rezultă că se poate trage o contra—cambie şi în contra unui obligat direct. Această reformă a contra-cambiei este de asemenea foarte originală, dar fiind prea originală ea nu va fi admisă niciodată într'o lege. Şi să arătăm de ce. Utilitatea contra—cambiei stă în faptul că giranţii şi trăgătorul, ca nişte garanţi ai plăţii sunt presupuşi că vor plăti cambia neonorată de acceptant sau emitent, imediat ce li se va prezentă dovada că posesorul a fost diligent şi a cerut debitorului direct să plătească la scadenţă. Utilitatea contra — cambiei încetează atunci când e vorba de debitorul direct, căci la ce să mai tragi cambii asupra lui, când posezi actul de protest, doveditor că el nu a plătit cambia, care-i poartă semnătura?

Secţiunea XIV. Despre acţiunea cambială.

Relativ la acţiunea cambială, D-l *Prof. Hacman,* scrie următoarele: «In mod foarte fericit a prins ante-proectul miezul acestei acţiuni, stabilind că posesorul are în contra acceptantului (poliţei) sau emitentului (biletul la ordin) acţiune cambială directă, iar în contra oricărui alt obligat cambial acţiune în regres». «Miezul» acesta îl prinde orice student în drept, căci e un principiu prea elementar, şi apoi este şi mai uşor de «*prins*» dacă citim art. 394 al ante-proectului italian, după care a tradus subcomisiunea română.

Când se poate exercità acţiunea cambială. Ante-proectul cuprinde un articol nou (art. 396) care arată când se poate exercità acţiunea cambială pertru plată. Acest articol nou este traducerea exactă a articolului 395 din ante-proectul italian (corespunzător articolului 42 din Regulamentul Uniform dela Haga).

Inovaţiunea consistă în aceea că se admite exercitarea acţiunii de regres pentru plată nu numai în caz când cambia a ajuns la scadenţă şi trasul refuză să plătească, dar şi în caz de refuz de acceptare, sau când emitentul, acceptantul sau trasul a fost declarat falit, a încetat plăţile sau când o executare în contră-i a rămas fără efect.

In toate aceste ipoteze în dreptul actual, posesorul trebue să se limiteze în a cere o cauţiune.

Am fost dela început pentru adoptarea acestui sistem discutat şi aprobat la Haga (a se vedea şi supra n. 93).

Iarăş o bună dispoziţiune este aceea (art. 96) luată din articolul 43 al Regulamentului dela Haga, în virtutea căreia protestul pentru refuz de acceptare dispensează de a mai dresà protest pentru neplată la scadenţă.

Este natural că, întrucât legea dă dreptul a cere plata numai în baza protestului pentru neacceptare, să nu mai fie nevoie şi de protest pentru neplată, când posesorul intentă acţiune după scadenţă.

Cambiile domiciliate. Ante-proectul menţine obligaţiunea dresării protestului la cambiile domiciliate cu aceeaş sancţiune severă caşi articolul 341 c. com. Am arătat de ce ni se pare sancţiunea excesivă şi prin urmare

suntem pentru suprimarea articolului 97 în întregime (a se vedea şi *supra,* pag. 6, nota 1).

Sumele ce se pot cere. Mai metodic ca în actualul cod, ante-proectul prevede deosebit la ce sume are dreptul ultimul posesor şi la ce sume are dreptul obligatul de regres, care a plătit (art. 100, 101).

Aici s'a urmat legislaţiunile germanice şi s'a adăogat şi comisionul (1/1000), la care are dreptul posesorul cambiei, care exercită acţiunea cambială.

Dacă plata se face înainte de scadenţă (în caz de refuz de acceptare, faliment al trasului etc.) se va scădea din suma arătată în cambie un scont egal cu acela al Băncii Naţionale din ziua plăţii.

Termenele pentru exercitarea acţiunii de regres. Prescripţia. Am arătat când am tratat despre decădere şi prescripţie, cum diferă legislaţiunea din vechiul Regat de legislaţiunea din provinciile alipite. In vechiul Regat, pentru exercitarea acţiunii de regres, se prevăd termene foarte scurte de decădere; pentru exercitarea acţiunii cambiale directe se prevede un termen de 5 ani pentru prescripţie. Am văzut acolo la câte discuţii dă loc decăderea.

In legislaţiunile din provinciile alipite găsim sistemul ordonanţei germane: atât la acţiunea directă cât şi la cea de regres sunt termene de prescripţie, nu de decădere. Se face însă o discuţie: pentru acţiunea directă termenul de prescripţiune e mai lung; pentru acţiunea de regres e mai scurt. Acest sistem a fost adoptat şi de Regulamentul Uniform dela Haga. Chiar în Italia, s'a văzut cât e de complicată menţinerea decăderii alături de prescripţie şi s'a ajuns la formula ce o cetim în art. 648 al ante-proectului italian: un termen de prescripţie (3 ani) pentru acţiunea directă; un termen unic pentru acţiunea de regres: 90 de zile. Dar acest termen de 90 zile curge pentru ultimul posesor dela scadenţă, iar pentru obligaţii de regres, unii contra altora, termenul de 90 zile curge dela plata efectivă. Spre a limită—dat fiind numărul de obligaţi de regres—timpul pentru prescrierea oricărei acţiuni de regres, ante-proectul italian a adăogat, că acţiunea nu se va mai putea exercită, dacă acţiunea în contra obligatului principal s'a prescris sau se prescrie în cele 90 de zile următoare. Iată în această privinţă cum se justifică art. 648 al ante-proectului italian: «In materie cambială, în conformitate cu proectul definitiv dela Haga, s'a stabilit ca termenul pentru acţiunea de regres să fie şi el un termen de prescripţie şi nu de decadenţă; fixându-l în orice caz la 90 de zile.

«Termenui pentru acţiunea în contra obligatului principal a fost redus la trei ani. S'a încercat o coordonare între cele două acţiuni, stabilindu-se că acţiunea de regres să nu mai poată fi exercitată, dacă acţiunea în contra obligatului principal s'a şi prescris sau se prescrie înăuntrul celor 90 de zile următoare. Va trebui prin urmare ca cel interesat s ă se grăbească să acţioneze sau să se pue la adăpost, printr'o întrerupere la timp a acţiunii principale».

Subcomisiunea română nu a admis nici sistemul dela Haga, nici dispoziţiile noui din ante-proectul italian, ci s'a menţinut la principiile codului de comerţ: acţiunea de regres să fie supusă decăderii. A găsit însă că faţă de progresele mijloacelor de comunicaţii, termenele nu mai pot fi socotite după distanţele pe miriametrii şi a stabilit:

a) că în acţiunea de regres în contra unui debitor domiciliat în ţară termenul va fi întotdeauna de 1 lună (deci a mărit termenul cu 15 zile);

b) că acest termen va fi de 3 luni pentru debitorul cu domiciliul în Europa (afară de România);

c) că termenul este de 6 luni în caz de domiciliu în alte continente.

Aceste toate le citim în art. 102, corespunzător art. 345 din codul de comerţ.

Am arătat că în art. 345 legiuitorul a fixat o regulă de drept intern. In el legiuitorul, caşi în art. 346, nu se ocupă de cât de obligatul de regres ce domiciliază în România. Pentru obligaţii domiciliaţi în străinătate, se va aplică legea locului acelui domiciliu (a se vedea *supra,* n. 119, 120). Ori, subcomisiunea nu s'a mărginit să fixeze termen pentru obligaţii cu domiciliu în ţară, ci a fixat termene şi pentru acei ce, obligându-se, au avut în vedere o altă lege. Am criticat (a se vedea *supra,* n. 120, 121) ideea aceasta —în contrazicere cu principiile dreptului comercial internaţional—şi suntem de părere că chiar dacă menţinem decăderea, să se suprime alineatele 2—4 din articolul 102; iar pe dealtă parte să se fixeze în alineatul prim un termen mai mare: 2 sau chiar 3 luni.

Pentru cambiile prevăzute în art. 346 c. com., anteproectul prescrie un termen de 6 luni, când cambia e plătibilă în Europa şi de un an, când e plătibilă în alte continente. Credem că termenele sunt prea lungi: chiar în ipoteza ultimă, 6 luni este îndestul.

Este bun articolul 104, care prevede, în sensul arătat şi de noi, cum se calculează termenele pentru cambiile cu clauza «fără protest« (a se vedea *supra* n. 239).

Acţiunea pentru îmbogăţire. Anteproectul în art. 107 a adoptat ideea că această acţiune nu este o acţiune cambială, ci de drept comercial. Am studiat această cestiune şi ne-am spus părerea (supra, n. 206 şi urm.).

Excepţiunile (art. 349). Anteproectul nu mai face enumerarea excepţiunilor, ci se ocupă doar de excepţiunile personale. Aceste excepţiuni pentru a întârzia condamnarea trebuesc să fie de grabnică soluţie.

Anteproectul nu mai cere ca excepţiunile personale să fie de grabnică soluţie şi probate cu act scris. Cred că inovaţiunea subcomisiunii, dacă se va admite în lege, va fi dezastroasă. Ea lasă instanţei de fond o putere suverană de a aprecià dela caz la caz.... dacă o excepţiune este, sau mai bine zis o dovadă este sau nu grabnică!

Articolul nostru 349 va fi având neajunsuri — şi le-am arătat—, dar a lăsà libertatea dovezilor în această materie la noi în ţară în special, însemnează a distruge încrederea, pe care publicul a dobândit-o în cambie tocmai acestui articol 349.

Libertatea probelor nu e necesară mai ales, că subcomisiunea în art. 108 (corespunzător art. 349) a luat dela Italieni dispoziţia, că atunci când Tribunalul vede că debitorul ridică excepţiuni serioase, poate condamnându-l, să oblige pe creditor să depue o cauţiune, care să servească drept despăgubire debitorului, în eventualitatea că el ar dovedì în procesul de drept comun temeinicia excepţiunilor invocate.

Toată legea cambiei depinde de modul cum se va redactà articolul,

ce va corespunde articolului 349. In această cestiune nu trebue să ne impresionăm prea mult de legile streine, ci să ne impresionăm de nevoile noastre şi mai ales de moravurile noastre.

Norme de procedură. In anteproect se lămureşte ce se înţelege prin prima înfăţişare, în sensul arătat de noi (supra n. 197). Termenele de apel şi de recurs sunt de zece zile dela comunicare, nu dela pronunţare.

Articolul 110 se ocupă cu «adresele» scrise de diferiţii obligaţi şi se prevede că la acele adrese se pot cită şi urmări. Credem că dispoziţia aceasta trebue suprimată, lăsând dreptul comun, să decidă când e domiciliu ales şi când nu.

Secţiunea XV. Despre efectele executorii ale cambiei.

S'a admis în anteproect ca acţiunea cambială să se exercite atât prin judecată contradictorie cât şi prin executare; aşà cum e în Italia. Reglementarea executării este însă sub înrîurirea legilor din provinciile alipite.

Reclamantul trebue să facă alegere de domiciliu în comuna de reşedinţă a instanţei de urmărire. El alătură cambia şi actele necesare spre a dovedì că are acţiune cambială. Instanţa verifică dacă condiţiunile de formă ale cambiei sunt îndeplinite şi ordonă urmărirea.

Inainte de orice executare (cu 7 zile) se somează debitorul. Acesta dacă face opunere, trebue să-şi aleagă domiciliu. Opunerea deschide un proces cambial obicinuit, în care cel ce a cerut urmărirea este reclamant.

Exercitarea acţiunii pe această cale este utilă, căci mulţi debitori nu vor mai face opunere şi se va evità un proces, care astăzi are loc întotdeauna.

Secţiunea XI. Despre cambia purtând semnătura unor persoane incapabile sau o semnătură falşă sau falşificată.

Anteproectul a căutat să rezolve unele dificultăţi semnalate de noi *supra,* (n. 174 şi 175), şi a stabilit că în caz de alteraţiuni, fiecare debitor este ţinut după cum era cambia în momentul când el a semnat. Dispoziţie foarte bună şi pe care o găsim şi în anteproectul italian (art. 339).

Ultimul alineat al art. 119 prevede iarăşi o bună dispoziţie şi anume că atunci când nu se poate stabilì data alterării, se consideră că alterarea s'a făcut după ce obligatul a semnat.

Secţiunea XVII. Despre cambia perdută sau sustrasă.

In privinţa amortizării anteproectul conţine dispoziţiuni noui:

1. Amortizarea poate fi cerută la Tribunal sau Judecătorie după competenţa fiecărei instanţe.

2. Prin ordonanţa judecătorească se dă ordin trasului, emitentului şi avaliştilor lor de a nu efectuà plata în mânile celui care le va prezentà cambia.

3. Tot prin ordonanţă acceptantul şi emitentul vor fi obligaţi să consemneze suma.

4°. Prezentarea cambiei urmează să se facă în termen de 60 zile (nu de 40 zile cât prevede codul de comerţ).

5°. Dacă se prezintă cambia înainte de pronunţarea hotărîrii de anulare, se va da reclamantului un termen *potrivit* pentru a intentà acţiunea în restituire. Dacă acţiunea nu e intentată în acest termen, oprirea de a plătì este desfiinţată.

6°. Hotărîrea de amortizare ţine locul cambiei pierdute sau sustrase.

7°. Procedura amortizării îşi găseşte aplicaţiunea şi la cambiile în alb, a căror identitate se poate stabilì.

8°. Se prevăd pedepse pentru acei cari, cu rea credinţă, au cerut amortizarea.

Această secţiune cuprinde dispoziţiuni bune, totuşi se va compară cu capitolul corespunzător din anteproectul italian şi credem că se pot simplificà formalităţile.

Concluzie.

Anteproectul cuprinde unele noui dispoziţiuni bune. El are însă şi inovaţiuni introduse fără necesitate şi chiar periculoase.

Lumea juridică trebue să-l ia în cercetare, să-l discute, pentruca din discuţia, ce va urmà să se adune materialul necesar unui nou proect, mai simplu, mai armonios, fără repetiri şi fără articole de prisos.

Suntem cei dintâi, cari să recunoaştem munca depusă în alcătuirea anteproectului, dar dorim ca luându-se ca punct de plecare acest anteproect, să ajungem la un proect, care să se apropie de necesităţile noastre: ne trebue un proiect pentru viaţa practică, pentru nevoile comerţului nostru dar un proect care să împace şi cerinţele ştiinţei.

TEXTUL VECHI

CODUL COMERCIAL

CARTEA I

T I T L U L I X

Despre cambie şi despre cek.

CAPITOLUL I

Despre cambie.

TEXTUL PROPUS

ANTE-PROIECTUL CODULUI COMERCIAL.

TITLUL I.

Despre cambie, cambia în producte sau mărfuri, despre cek şi despre înscrisuri la ordin.

CAPITOLUL I.

Despre cambie.

Secţiunea I. Despre capacitatea de a se obligà prin cambie.

Art. 1.—Oricine este capabil de a contractà se poate obligà şi cambial.

Art. 2.—Pentru ca cineva să fie obligat cambial prin mijlocul unui mandatar, trebue ca mandatarul să aibă mandat special.

Imputernicirea de a luà cu împrumut nu implică dreptul de a semnà cambii ca mandatar.

Art. 3.—Dacă mandatarul convenţional, legal sau judecătoresc nu arată în semnătură că iscăleşte în această calitate, se obligă cambial numai el personal. Mandatul va fi ţinut conform dreptului comun.

Cel care semnează obligaţiuni cambiale în calitate de mandatar, fără să aibă mandat sau depăşind mandatul, rămâne personal obligat cambial, în afară de alte răspunderi.

Dacă numele lui nu figurează în semnătură, obligaţiunea lui perso-

nală este de caracter comercial necambial.

In ambele cazuri ratificarea îşi produce efectele.

Art. 4.—Capacitatea unei persoane de a se obligă prin cambie se determină după legea statului căruia aparţine.

Străinul, incapabil după legea ţării lui, nu are dreptul să invoace incapacitatea, dacă legea locului unde el s'a obligat consdieră asemenea obligaţiuni valabile pentru naţionali.

Secţiunea I. Condiţiunile esenţiale ale cambiei.

Art. 270. — Cambia cuprinde sau obligaţiunea de a plăti sau obligaţiunea de a face să se plătească, la scadenţă o sumă hotărîtă înfăţişă-

Secţiunea II. Despre forma cambiei.

Art. 5.—Condiţiunile de formă esenţiale unei cambii sau unei obligaţii cambiale se determină după legea locului unde au luat fiinţă.

Nulitatea pentru viţii de formă, proclamată de legea locului nu influenţează validitatea obligaţiunilor cambiale luate ulterior în ţară, dacă legea română nu prevede nulitatea lor pentru acele viţii.

Dacă părţile contractante aparţin aceluiaş stat, ele se obligă cambial în mod valabil, îndeplinind în străinătate chiar numai formele legii ţării lor.

Cambia nu poate fi anulată în România din cauza neobservării legilor fiscale ale ţării unde a fost trasă sau emisă.

Art. 6.—Formele necesare pentru păstrarea sau exercitarea drepturilor derivând din cambie se determină după legea locului în vigoare în acel moment.

Art. 7.—Cambia cuprinde obligaţiunea de a plăti sau obligaţiunea de a face să se plătească înfăţişă-

torului, după formele stabilite la capitolul de faţă.

Cambia cuprinzând obligaţiunea de a plăti se mai numeşte şi bilet la ordin.

Cambia cuprinzând obligaţiunea de a face să se plătească, se mai numeşte şi poliţă sau trată.

Condiţiunile esenţiale ale cambiei sunt:

1. Data;

2. Numirea de cambie sau poliţă rostită în textul înscrisului;

3. Numele persoanei sau firma primitorului;

4. Clauza la ordin;

5. Arătarea sumei de plătit;

6. A scadenţei;

7. A locului plăţii;

8. Semnătura trăgătorului sau a emitentului, cu numele sau firma sa, sau a mandatarului său special.

Cambia care cuprinde obligaţiunea de a face să se plătească (poliţa) trebuie să mai arate:

9. Persoana trasului, adică numele sau firma persoanei care are să facă plata.

Nu se cere să se arate în cambie valoarea sau cauza, nici tragerea dintr'un loc într'altul.

Art. 271.—Scadenţa nu poate să fie decât una şi aceeaş pentru toată suma arătată în cambie, şi poate să fie:

1. La o zi fixă;

2. La vedere (înfăţişare);

3. La un timp anume hotărît după vedere: la una sau mai multe zile, la una sau mai multe luni după vedere;

torului la scadenţă, fără condiţii sau contra prestaţiuni, o sumă hotărîtă.

Cambia cuprinzând obligaţiunea de a plăti se mai numeşte şi cambie propie.

Cambia cuprinzând obligaţiunea de a face să se plătească se mai numeşte şi poliţă sau trată.

Menţiunile din cambie sunt următoarele:

1. Data (locul, ziua, luna şi anul);

2. Numirea de cambie, poliţă, trată, cambie propie, rostită în textul înscrisului, iar dacă actul nu este scris în limba română, o expresiune în limba în care a fost redactat;

3. Arătarea beneficiarului;

4. Arătarea sumei de plătit;

5. Scadenţa (epoca plăţii);

6. Locul plăţii;

7. Semnătura trăgătorului sau a emitentului cu arătarea adresei.

Cambia care cuprinde obligaţiunea de a face să plătească va mai arătă:

8. Persoana trasului cu arătarea adresei.

Nu se cere să se arate în cambie valoarea sau cauza, nici tragerea dintr'un loc într'altul.

Art. 8.—Scadenţa nu poate să fie decât una şi aceeaşi pentru toată suma arătată în cambie. Ea poate fi:

1. La o zi fixă;

2. La vedere (înfăţişare);

3. La un timp anume hotărît după vedere;

4. La un timp anume hotărît după ziua emiterei (după dată);

5. La un anume bâlciu.

Dacă cambia nu arată epoca plăţei, ea e plătibilă la vedere (înfăţişare).

Art. 272.—Dacă în poliţă locul de plată nu se arată anume, poliţa se va plăti la locul arătat lângă numele sau firma trasului. In biletul la ordin, locul emisiunei se socoteşte ca loc de plată şi în acelaş timp ca domiciliu al emitentului, dacă un alt loc de plată nu s'a arătat.

Art. 273.—Lipsa arătărei numelui persoanei sau firmei primitorului la facerea cambiei, precum şi în lipsa vreuneia din condiţiunile esenţiale arătate în articolele de mai sus, exclude calitatea şi efectele speciale ale cambiei, cu rezerva efectelor ordinare ale obligaţiunei, după natura sa comercială sau civilă.

Promisiunea de dobânzi cuprinsă în cambie sau renunţarea la prescripţie se socoteşte ca nescrisă.

4. La un timp anume hotărît dela dată;

5. La un anume bâlciu.

Cambia care nu arată epoca plăţii e plătibilă la vedere.

Dacă o cambie proprie arată scadenţe diferite, este valabilă scadenţa cea mai depărtată.

Art. 9.—Dacă în cambie nu se arată anume locul de plată, cambia trebuie plătită în locul arătat lângă numele emitentului sau trasului.

In lipsa şi a unei asemenea arătări, la cambia proprie, locul emisiunei se socoteşte ca loc de plată şi în acelaş timp ca domiciliu al emitentului.

Cambia proprie care nu arată locul emisiunei este considerată emisă la locul arătat lângă numele emitentului.

Dacă în cambie sunt arătate mai multe locuri de plată, cel dintâi trebuie privit ca locul plăţii.

Art. 10.—Lipsa vreuneia din menţiunile arătate în art. 7 la Nr. 1, 2, 3, 4, 7 şi 8 exclude calitatea şi efectele speciale ale cambiei, cu rezerva efectelor ordinare ale obligaţiunei, după natura ei comercială sau civilă.

Sancţiunea va fi aceeaş dacă locul plăţii nu este arătat ori nu poate fi completat conform articolului precedent.

Nearătarea adresei trăgătorului, emitentului sau trasului nu este sub sancţiune de nulitate.

Renunţarea la prescripţiune sau promisiunea de dobânzi cuprinse în cambie se socotesc ca nescrise.

Promisiunea de dobinzi prin act separat sau verbală are efecte de drept comun.

Art. 11. — Nulitatea unei cambii

pentru lipsă de menţiuni esenţiale nu mai poate să fie opusă în urma completării ei conform voinţei trăgătorului sau emitentului. Ea nu poate fi opusă nici acelora cari au dobândit cambia de bună credinţă prin gir după ce fusese complectată altfel decât a fost voinţa trăgătorului sau emitentului.

Giratarul unei cambii în alb sau incomplete rămâne expus la toate excepţiile cari pot fi invocate contra girantului.

O cambie completată e prezumată completată conform voinţei trăgătorului sau emitentului.

Art. 274. — Cambia poate să fie trasă asupra unei persoane şi plătibilă la alta.

(vezi alin. II şi III la art. 13 nou).

Art. 12.—Cambia poate să fie trasă, emisă sau acceptată plătibilă aiurea decât la domiciliul ori reşedinţa trasului sau emitentului, arătate în cambie.

Cambia plătibilă la altă persoană decât trasul sau emitentul e plătibilă de către tras sau emitent.

Art. 274. — (vezi alin. I la art. 12 nou).

Ea poate să fie trasă în folosul trăgătorului. Trăgătorul se poate desemna el însuşi ca primitor.

Ea poate să fie trasă după ordidul şi în socoteala unui al treilea.

Art. 13. — Cambia poate fi trasă în folosul trăgătorului, emitentului sau al trasului.

Trăgătorul se poate desemnà el însuşi ca tras.

Cambia poate să fie trasă după ordinul şi în socoteala unui al treilea.

Art. 276.—Cambia se poate emite şi în formă autentică. Cambia semnată prin punere de deget, cu pecete sau cu alte semne, nu are tărie dacă nu este făcută în forma prevăzută de legea pentru autentificarea actelor.

Art. 14.—Cambia se poate face şi în formă autentică. Semnăturile prin punere de deget, cu pecetia sau cu alte semne, nu au tărie pentru cel care le-a pus pe cambie, dacă nu se face cambie în formă autentică.

Secţiunea II. Despre gir.

Art. 277. — Proprietatea cambiei, cu toate garanţiile şi drepturile ce decurg dintr'însa, se transmite prin gir.

Secţiunea III. Despre gir.

Art. 15.—Girul transmite proprietatea cambiei cu toate drepturile dintr'însa.

Giranții sunt solidar răspunzători de acceptarea și de plata cambiei la scadență.

Art. 279.—Girul trebue să fie scris pe cambie, datat și semnat de girant.

Girul este valabil și când girantul scrie numai numele sau firma sa în dosul cambiei, fără să arate numele aceluia în ordinul căruia el e făcut (gir în alb).

Infățișătorul e în drept să umple girul în alb.

Art. 16.—Girul trebuie să fie scris pe cambie, să arate data, numele girantului și să fie semnat de girant cu arătarea adresei sale.

Girul este valabil chiar dacă girantul pune numai semnătura în dosul cambiei (gir în alb).

Infățișătorul e în drept să umple girurile în alb; el nu poate șterge numele nici unui giratar.

Girul parțial, cu condițiuni sau restricțiuni este nul.

Girul cu clauza «la purtător» este gir în alb.

Art. 309.—Posesorul unei cambii girată, dovedește că e proprietarul ei, prin seria neîntreruptă de giruri, cari au ajuns până la dânsul.

Girurile șterse sunt socotite nescrise.

(Vezi alin. III, la art. 60 nou).

Art. 17.—Posesorul unei cambii este considerat proprietar legitim dacă justifică dreptul său prin un șir neîntrerupt de giruri, chiar dacă ultimul gir este în alb. Când un gir în alb este urmat de un alt gir, girantul din urmă este considerat că a dobândit cambia prin girul în alb.

Girurile șterse sunt considerate ca nescrise.

Art. 278.—Dacă trăgătorul, purtătorul, sau girantul a interzis transferarea cambiei prin gir, înserând într'însa clauza nu la ordin sau o altă clauză echivalentă, girurile făcute contra acestei interziceri produc numai în privința celui care a înserat clauza efectul unei cesiuni.

Art. 18.—Dacă trăgătorul, emitentul sau girantul a interzis transferarea cambiei prin gir, înserînd clauza «nu la ordin» sau o altă clauză echivalentă, girurile făcute contra acestei interziceri produc numai în privința celui care a înserat clauza efectele unei cesiuni.

Girurile cu clauză «fără garanție», «fără oblig» sau altele asemenea produc aceleaș efecte.

La girurile cu efect de cesiune nu se cere notificare sau acceptarea autentică. Ele transmit și acțiunea cambială.

Cesionarul unei cambii o poate gira.

Art. 280.—Girul în care s'a adă-

Art. 19.—Girul în care s'a adă-

ogat clauza «pentru încasare», «prin procuraţiune», «pentru mandat», «valoarea în garanţie», sau alte de asemenea, nu transmite proprietatea cambiei, ci împuterniceşte pe împăţişător a cere plata cambiei, a o protesta şi a notifica lipsa de plată autorului său, a cere în justiţie plata, a încasa suma depusă şi a o gira prin procuraţiune.

Dacă se adaogă în gir clauza «fără garanţie», fără oblig», sau o alta de asemenea, girantul e scutit de obligaţiunea cambială ce ar putea să decurgă din girul său.

Art. 281. — Girul cambiei ajunsă la scadenţă produce numai efectul unei cesiuni.

ogat clauza «pentru încasare», «prin procuraţiune», «pentru mandat» sau altele asemenea nu transmite proprietatea cambiei, ci împuterniceşte pe înfăţişător a cere plata cambiei, a o protestă, a notificà predecesorului girantului său lipsa de acceptare sau de plată, a cere în justiţie plata chiar în numele său personal, a încasà suma depusă şi a gira cambia, însă numai prin procuraţiune.

Girul cu clauza «valoarea în garanţie», valoarea în amanet sau altele asemenea conferă girantului aceleaşi drepturi, dar el poate girà cambia şi «pentru garanţie».

Giratarii de mai sus au dreptul să ceară declararea în faliment, dar nu pot participà la votarea concordatului.

Mandatul girantului «pentru încasare» nu se revoacă prin moartea, incapacitatea sau falimentul girantului.

Art. 21.—Giratarului «pentru încasare» nu i se pot opune decât excepţiunile cari sunt opozabile gitantului.

Giratarului «pentru garanţie» nu i se pot opune excepţiunile persoanele girantului decât în cazul când girul a fost efectul unei înţelegeri frauduloase.

Art. 21. — Când sunt mai mulţi beneficiari conjunctivi (cumulativi) sau alternativi, oricare dintr'înşii poate exercita pe baza cambiei toate drepturile derivând dintr'însa.

Art. 22. — Girurile după facerea protestului de neplată sau a actului care îi ţine locul sau în lipsă după expirarea termenului pentru facerea lor produc efectele unei cesiuni.

Girurile fără dată sunt prezumate anterioare scadenței.

Secțiunea III. — Despre acceptațiune.

I. Dispozițiuni generale.

Secțiunea IV.—Despre acceptare.

Art. 23.—Nimeni nu e obligat să accepte o cambie trasă asupra sa pentru stingerea unei datorii pe care o are către trăgător, dacă nu a consimțit prealabil la aceasta. Tragerea fără consițământul trasului dă loc la daune interese.

Art. 24.—In orice cambie trăgătorul are dreptul să prevadă obligațiunea pentru posesor de a prezentà cambia spre acceptare și poate să fixeze și un termen pentru aceasta. El poate să prevadă interzicerea prezentărei la acceptare, cu excepția cambiilor cari sunt plătibile la un timp dela vedere și a cambiilor domiciliate, sau poate să prevadă interzicerea prezentărei mai înainte de un termen fixat.

Dacă trăgătorul nu a interzis înfățișarea spre acceptare, oricare obligat cambial o poate interzice sau impune în chipul atătat mai sus.

Art. 282.—Cambia trasă la o epocă fixă după vedere, trebue să fie înfățișată pentru acceptare înăuntrul anului dela data sa, sub pedeapsă pentru posesor de a pierde acțiunea sa de recurs în contra giranților și în contra trăgătorului.

Trăgătorul și fiecare din giranți vor putea să fixeze un termen mai scurt de cât un an. In acest caz acela care a stabilit acest termen și obligații cari vin după dânsul vor fi descărcați de acțiunea de recurs, dacă cambia nu s'a înfățișat

Art. 25.—Cambia trasă sau emisă la o epocă fixă după vedere trebuie înfățișată pentru acceptare sau pentru vedere înlăuntrul anului dela data ei.

Trăgătorul și oricare din obligații cambiali pot să fixeze un termen mai scurt decât cel legal.

Dacă posesorul lasă să treacă termenul fixat de către unul din cei obligați prin cambie fără ca să prezinte cambia spre acceptare sau vedere, el pierde acțiunea de regres atât pentru neacceptare cât și pentru neplată contra celui care a fixat

spre acceptare în termenul fixat de dânşii.

Când cambia e trasă dintr'un loc al ţărei, şi plătibilă într'o ţară străină cu care comerciul se face pe apă, în total sau în parte termenul indicat în prima parte a acestui articol va fi îndoit în timp de răsboi maritim.

termenul şi contra obligaţilor cari vin după dânsul, afară de cazul când reiese din cambie că scutirea de răspundere e restrânsă la neprezentarea pentru acceptare.

Dacă posesorul nu respectă termenul legal de prezentare, el pierde regresul în contra tuturor obligaţilor cambiali. Acceptantul şi emitentul continuă să fie ţinuţi în termenul prescripţiunii.

Art. 285. — Acceptarea trebue să fie cerută la domiciliul trasului, chiar când cambia ar arătà un alt loc de plată.

Art. 26. — Prezentarea la acceptare poate fi făcută de orice deţinător al cambiei.

Dacă în cambie nu e arătat locul unde să se ceară acceptarea, eà trebuie cerută la domiciliul sau în lipsă, la reşedinţa trasului, chiar când cambia ar arăta un alt loc de plată.

Prezentarea nu poate avea loc duminica sau în zi de sărbătoare legală.

Art. 283. — Acceptaţiunea trebue să fie scrisă pe cambie şi semnată de acceptant.

Acceptarea se exprimă prin cuvântul «accept» sau prin alte cuvinte de asemenea ; cu toate acestea, pentru ca o acceptare să fie valabilă, este destul ca acceptantul să semneze numele sau, firma sa pe faţa anterioară a cambiei.

Art. 27.—Acceptarea trebue scrisă pe cambie şi semnată de acceptant.

Ea se exprimă prin cuvântul «accept», «văzut» sau prin alte cuvinte asemenea, urmate de semnătură. Cu toate acestea acceptarea este valabilă chiar dacă acceptantul pune numai semnătura pe faţa cambiei.

Art. 284.—Acceptarea unei cambii trasă la o epocă fixă dela înfăţişare trebue să fie datată. Dacă trasul refuză datarea acceptului său, sau, în lipsă de accept, a pune pe cambie o viză datată, în acest caz posesorul va trebui să facă să se stabilească înfăţişarea la timp a cam-

Art. 28.—Acceptarea unei cambii trasă la o epocă fixă dela înfăţişare trebuie să fie datată. Dacă trasul refuză datarea acceptării sau dacă la o cambie proprie refuză să pună pe cambie o viză datată, posesorul va trebui să facă să se stabilească înfăţişarea la timp a cambiei prin

biei prin un protest de lipsă de datare făcut înăuntrul termenului de înfăţişare.

Ziua protestului va ţine loc, în acest caz, de dată sau de zi de înfăţişare.

Dacă nu s'a făcut protest, atunci scadenţa în contra acceptantului care a omis datarea, se socoteşte dela cea de pe urmă zi a termenului de înfăţişare.

Art. 286. — Acceptarea cambiei plătibilă într'un alt loc decât acela al reşedinţei acceptantului, trebue să arate persoana prin mijlocirea căreia urmează să se facă plata. In lipsa unei asemenea indicaţiuni, este presupus că acceptantul voeşte să plătească el însuşi la locul fixat pentru plată.

Art. 287. — Acceptarea trebue să fie dată la înfăţişarea cambiei, sau cel mai târziu în cele 24 de ore de la înfăţişare. Ea nu poate fi revocată după ce cambia a fost înapoiată.

Art. 288. — Acceptarea poate să fie restrânsă la o sumă mai mică decât cea însemnată în cambie.

Dacă se adaogă alte restricţiuni în accept, atunci cambia astfel acceptată se priveşte ca o cambie a cărei acceptare s'a refuzat, şi posesorul poate să exercite recursul în garanţie în contra giranţilor şi în contra trăgătorului; cu toate acestea, acceptantul rămâne îndatorat

îndeplinirea formalităţilor dela secţiunea XII, sau prin învestirea acceptărei cu dată certă înlăuntrul termenului de înfăţişare.

Ziua protestului sau data certă va ţine loc de zi de înfăţişare.

Dacă nu s'a făcut protest sau nu s'a învestit cu dată certă acceptarea, scadenţa în contra acceptantului sau emitentului care a emis datarea se socoteşte dela cea de pe urmă zi a termenului de înfăţişare.

Art. 29.—Dacă o cambie este plătibilă aiurea decât la domiciliul sau reşedinţa trasului, acesta poate arătà pe cambie persoana prin mijlocirea căreia urmează să se facă plata. In lipsa unei asemenea arătări se va socoti că acceptantul se obligă să plătească el însuşi la locul fixat pentru plată.

Cambia plătibilă la altă persoană decât trasul sau emitentul e plătibilă prin mijlocirea acestora.

Art. 30.—Acceptarea trebue dată la înfăţişarea cambiei sau cel mai târziu în cele douăzeci şi patru ore dela înfăţişare. Ea nu se poate revocà în dauna terţilor după ce cambia a fost înapoiată.

Art. 31.—Acceptarea poate să fie restrânsă la o sumă mai mică decât cea însemnată în cambie.

Acceptarea pentru o sumă mai mare e valabilă numai pentru suma arătată în cambie.

Dacă se adaogă alte restricţiuni sau condiţiuni, cambia astfel acceptată se consideră ca o cambie a cărei acceptare s'a refuzat, şi posesorul poate să exercite acţiunea de regres. Cu toate acestea acceptantul rămâne îndatorat conform regulelor relative

conform regulelor relative la cambii, în limitele acceptului său.

Art. 289. — Acceptarea defectuoasă sau refuzul total ori în parte al acceptărei se constată în chipul arătat în secţiunea VIII a capitolului de faţă.

Art. 290. — Acceptantul contractează direct obligaţiunea de a plătì cambia.

Acceptantul este obligat prin acceptarea făcută, deşi trăgătorul ar fi căzut în faliment înaintea acceptărei fără ca acceptantul să o fi ştiut.

Acceptantul e de asemenea îndatorat conform regulelor relative la cambii către trăgător; el însă nu are în contra trăgătorului acţiunea cambială.

§ II. Despre acceptaţiunea prin intervenţiune sau pentru onoare.

Art. 291.—Cambia pe care trasul nu a acceptat-o poate fi acceptată de persoanele arătate într'însa pentru a o acceptà sau a o plătì la nevoe.

Art. 292.—Cambia care nu e acceptată de tras, nici de persoanele arătate pentru a o acceptà sau plătì la nevoie, poate fi acceptată de către un al treilea.

Posesorul cambiei are facultatea a primì sau nu acceptarea prin intervenţiune ce o oferă cel de al treilea; cu toate acestea acceptarea celui de al treilea nu lipseşte pe posesor de acţiunea de recurs pentru a dobândì cauţiune, afară numai dacă din actul de pro-

la cambii în limitele acceptărei sale.

Art. 32.—Acceptarea defectuoasă sau refuzul total ori în parte al acceptărei se constată în chipul arătat în secţiunea XII.

Art. 33. — Acceptantul contractează direct obligaţiunea de a plăti cambia.

Acceptantul este obligat prin acceptarea dată, deşi trăgătorul ar fi căzut în faliment înaintea acceptărei fără ca acceptantul să o fi ştiut.

Acceptantul e deasemenea îndatorat conform regulelor relative la cambii către trăgător; nu are însă acţiune cambială în contra trăgătorului..

Secţiunea V. Despre acceptarea indicaţilor la nevoie.

Art. 34.—Cambia pe care trasul nu a acceptat-o poate fi acceptată de persoanele arătate într'însa ca să accepte sau să plătească la nevoie.

Dacă nu reiese altfel din cambie, arătarea se consideră făcută de trăgător.

Art. 35.—Posesorul nu are dreptul să refuze acceptarea indicaţilor la nevoie.

In urma acceptărei posesorul pierde acţiunea de regres contra persoanei care a făcut arătarea sau, în lipsă de arătare, în contra persoanei desemnate de indicatul acceptant ca fiind onorată de dânsul sau, în lipsă de desemnare, în contra trăgătorului. Posesorul pierde şi regresul în contra obligaţilor succesivi ai onoratului.

test nu reiese că posesorul a consimţit la acea acceptare.

Pot încă intervenì ca persoane de al treilea, trasul sau persoanele arătate pentru a acceptà cambia sau a o plătì la nevoie, cu toate că în această calitate ele ar fi refuzat acceptarea.

Art. 294.—Dacă acceptantul pentru onoare a omis să însemneze în acceptul său, în onoarea cărei persoane anume se face acceptarea, aceasta se socoteşte dată în onoarea trăgătorului.

Intre mai multe acceptaţiuni pentru onoare, precăderea se cuvine aceluia care liberează mai mulţi obligaţi, sub pedeapsă pentru posesor de a pierde acţiunea de recurs contra acelor cari au fost liberaţi.

Art. 293.—Acceptantul prin intervenţiune se obligă conform regulelor relative la cambii către toţi giranţii cari succed persoanei în onoarea căreia el a acceptat.

Această obligaţiune se stinge când cambia nu se înfăţişează acceptantului pentru onoare în termenul hotărît pentru facerea protestului.

Persoana onorată şi giranţii anteriori păstrează acţiunea de recurs pentru lipsa de acceptare în contra autorilor lor, de şi cambia a fost acceptată prin intervenţiune.

Art. 36.—Intre mai mulţi indicaţi la nevoie cari consimt să accepte, precăderea se cuvine aceluia care liberează mai mulţi obligaţi, sub pedeapsă pentru posesor de a pierde acţiunea de regres în contra acelora cari ar fi fost liberaţi.

Art. 37.—Indicatul la nevoie care a acceptat se obligă conform regulelor relative la cambii către posesorul cambiei şi către obligaţii cari succed persoanei în onoarea căreia el a acceptat

Această obligaţiune se stinge când cambia nu se înfăţişează indicatului acceptant cel mai târziu în ziua de lucru următoare zilei de plată.

Indicatul la nevoie trebuie să înştiinţeze pe cel onorat despre acceptare în termen de două zile de la facerea protestului. Incunoştiinţarea se poate face prin predarea la poştă a unei scrisori recomandate.

Cu toată acceptarea indicatului la nevoie onoratul sau obligaţii anteriori au dreptul să ceară dela posesor cambia, plătindu-i suma cuvenită

Art. 38.—Posesorul nu poate exercità acţiunea cambială pentru lipsă de acceptare din partea trasului, dacă nu rezultă din actul de pro-

test că nu a putut obţine acceptarea nici dela indicaţii la nevoie cari aveau domiciliul sau reşedinţa în comuna în care cambia trebuia prezentată la tras pentru acceptare.

Secţiunea IV. Despre aval.

Art. 296.—Plata cambiei poate fi garanta tă prin aval.

Avalul e scris pe cambie şi semnat de către acela care îl dă.

El se exprimă prin cuvintele «pentru aval» sau altele de asemenea.

Secţiunea VI. Despre aval.

Ari. 39.—Plata sau numai acceptarea cambiei poate fi garantată prin aval.

Avalul trebue scris pe cambie. El se exprimă prin cuvintele: «pentru aval», «aval numai pentru acceptare», sau altele asemenea şi urmate de semnătura aceluia care îl dă.

Cu toate acestea simpla semnătură pe cambie se consideră ca aval, dacă nu reiese din cambie că e semnătura unui obligat cambial de altă natură.

Avalurile după facerea protestului de neplată sau a actului care îi ţine locul sau în lipsă, după expirarea termenului pentru facerea lor, produc efectele unei fidejusiuni comerciale.

Avalul fără dată e prezumat anterior scadenţei.

Art. 297.—(vezi alin. I la art. 41 nou).

Dacă nu se arată persoana pentru care se dă avalul, el e socotit dat la poliţe pentru acceptant; iar dacă poliţa nu e încă acceptată, pentru trăgător. La biletele la ordin sau valori cambiale, el e socotit dat pentru emitent.

Art. 40. — Dacă nu se arată persoana pentru care se dă avalul, el e dat la poliţă pentru acceptant, iar până la acceptare pentru trăgător. La cambia proprie e dat pentru emitent.

(vezi alin. III la art. 41 nou).

Art. 297.—Dătătorul avalului ia asupră-şi îndatoririle persoanei pentru care se face garant şi se obligă conform regulelor relative la cambii, cu toate că obligaţiunea per-

Art. 41. — Avalistul ia asupră-şi îndatoririle persoanei pentru care e dat avalul şi se obligă conform regulelor relative la cambii, cu toate că obligaţiunea acesteia ar fi nulă

soanei pentru care s'a dat avalul nu ar fi valabilă.

(Vezi alin. II la art. 40 nou).

Posesorul cambiei trebue să îndeplinească în contra dătătorului avalului toate actele cari sunt trebuincioase pentru a păstra acţiunea cambială în contra persoanei pentru care s'a dat avalul.

Art. 298.—Dătătorul avalului care plăteşte cambia sosită la scadenţă, e subrogat în drepturile ce are posesorul în contra persoanei pentru care s'a dat avalul şi în contra obligaţilor anteriori.

Secţiunea V. Despre duplicate şi copii.

§ 1. Despre duplicate.

Art. 229.—Trăgătorul sau emitentul cambiei e ţinut a da primitorului, după cererea sa, unul sau mai multe duplicate.

Orice alt posesor al cambiei poate de asemenea să ceară duplicate. El trebue să se adreseze pentru aceasta la girantul său nemijlocit, care la rândul său se adresează la girantul său nemijlocit, până când cererea ajunge în cele din urmă la trăgător.

Art. 300.—Orice duplicat trebue să aibe aceiaşi cuprindere ca şi cambia şi să fie însemnat ca prima, secunda, etc.

In lipsa unei asemenea indicaţiuni, fiecare exemplar e socotit ca o cambie deosebită.

din orice cauză alta decât din viţii de formă.

Posesorul cambiei trebuie să îndeplinească în contra avalistului toate actele cari ar fi necesare pentru a păstra acţiunea cambială în contra persoanei pentru care s'a dat avalul, în cazul când obligaţiunea acesteia ar fi valabilă.

Art. 42. — Avalistul care plăteşte cambia e subrogat în drepturile posesorului în contra persoanei pentru care s'a dat avalul şi în contra obligaţilor de regres.

Secţiunea VII. Despre duplicate.

Art. 43.—Trăgătorul sau emitentul unei cambii e ţinut a da primitorului, după cererea şi cheltuiala acestuia, unul sau mai multe duplicate, dacă originalul nu conţine clauza: «singura sau alta echivalentă».

Orice alt posesor al unei cambii poate de asemenea să ceară pe cheltuiala sa duplicate. El trebuie să se adreseze pentru aceasta la girantul său, şi tot astfel se va urma de fiecare girant faţă de girantul său, până când cererea va ajunge în cele din urmă la trăgător sau la emitent. Toate persoanele semnate pe original sunt datoare să reproducă pe duplicate semnătura lor.

Art. 44. — Toate duplicatele trebuie să aibă acelaş cuprins, dar să fie numerotate în textul lor.

In lipsa unei asemenea numerotări fiecare exemplar e o cambie deosebită.

TEXT VECHI	TEXT NOU
Art. 301.—Dacă s'a plătit cambia după înfăţişarea unuia din mai multe exemplare emise, celelalte pierd puterea lor. Răspunderea de celelalte exemplare are însă loc în cazurile următoare:	*Art. 45.*—Dacă s'a plătit cambia după înfăţişarea unuia din mai multe exemplare emise, celelalte pierd puterea lor. Răspunderea de celelalte exemplare are însă loc în cazurile următoare:
1. Girantul care a girat mai multe exemplare ale aceleaş cambii la diferite persoane, şi toţi giranţii posteriori ale căror semnături se găsesc pe exemplarele neînapoiate în momentul plăţei, de girurile lor;	1. Girantul care a girat mai multe exemplare ale aceleaş cambii la diferite persoane, şi toţi giranţii următori ale căror semnături se găsesc pe exemplarele neînapoiate în momentul plăţii, răspund de girurile lor;
2. Acceptantul care a acceptat mai multe exemplare ale aceleiaş cambii, răspunde de acceptările aflate pe exemplarele neînapoiate în momentul plăţei;	2. Acela care a acceptat mai multe exemplare ale aceleaş cambii răspunde de acceptările aflate pe exemplarele neînapoiate în momentul plăţii.
3. Dacă mai multe exemplare sunt girate către persoane diferite şi toate acceptate, girantul şi acceptantul sunt ţinuţi solidar pentru fiecare gir şi pentru toate acceptele.	
Art. 302.—Acel care a trimis un exemplar al cambiei pentru acceptare, trebue să însemneze pe celelalte persoana la care s'a expediat acest exemplar pentru acceptare; omisiunea acestei însemnări nu exclude efectele cambiei.	*Art. 46.*—Acela care a trimis un exemplar al cambiei pentru acceptare trebuie să însemneze pe celelalte exemplare persoana la care s'a expediat acel exemplar, omisiunea acestei însemnări nu exclude efectele cambiei.
Depozitarul exemplarului expediat pentru acceptare e dator să-l înmâneze posesorului duplicatului la a sa cerere.	Depozitarul exemplarului expediat pentru acceptare e dator să-l înmâneze, la cerere, posesorului legitim al oricărui duplicat.
(vezi alin. III şi urm. la art. 47 nou).	
Art. 302. — (Vezi alin. I şi II la art. 46 nou).	*Art. 47.* — Posesorul unui duplicat pe care este însemnat la cine se găseşte exemplarul expediat pentru acceptare, nu poate să exercite acţiunea de regres pentru lipsă de acceptare sau pentru lipsă de plată, dacă nu dovedeşte în formele stabilite în secţiunea XII:
Posesorul unui duplicat pe care este însemnat la cine se găseşte exemplarul expediat pentru acceptare, nu poate să exercite recursul în garanţie pentru lipsa de acceptare sau pentru lipsa de plată, dacă nu dovedeşte, în formele stabilite în secţiunea VIII a capitolului de faţă:	1) Că exemplarul expediat pentru

1) Că exemplarul expediat pentru acceptare nu i s'a îmmânat de către depozitar;

2) Că acceptarea sau plata nu s'a putut dobândi în temeiul duplicatului.

§ II. Despre copii.

Art. 303. — Orice posesor al unei cambii poate să scoată copii pentru trebuinţele sale.

Copiile scoase trebue să fie conforme cu originalul şi să cuprindă toate girurile şi însemnările ce se găsesc în el, cu adăogirea «aceasta e o copie» sau o alta de asemenea.

Art. 304. — Acceptarea şi girurile originale scrise pe copie îndatorează pe acceptant şi pe giranţi ca şi când ar fi scrise pe cambia originală.

acceptare nu i s'a înmânat la cerere de către depozitar;

2) Că acceptarea sau plata nu s'a putut dobândi în temeiul duplicatului.

Secţiunea VIII. — Despre copii.

Art. 48. — Orice posesor al unei cambii poate să scoată copii.

Copiile scoase trebuie să fie conforme cu originalul şi să cuprindă toate girurile şi însemnările ce se găsesc în el, cu adăogirea «până aici e copie» sau o altă asemănătoare.

Art. 49. — Acceptarea, avalurile şi girurile cu semnături proprii pe copie îndatorează ca şi când ar fi semnate pe cambia originală.

Trasul nu este ţinut să accepte copia unei cambii. Posesorul nu are dreptul să facă protest de neacceptare pe baza copiei nici protest de neplată pe baza unei copii neacceptate.

Art. 50. — Acel care a trimis un exemplar original al cambiei pentru acceptare trebuie să însemneze pe copie persoana la care s'a expediat acest exemplar. Omisiunea acestei însemnări nu exclude efectele cambiei.

Depozitarul exemplarului expediat pentru acceptare e dator să-l înmâneze posesorului legitim al copiei la cererea acestuia.

Posesorul unei copii pe care este însemnat la cine se găseşte exemplarul expediat pentru acceptare, nu poate să exercite acţiunea de regres pentru lipsă de acceptare sau pentru lipsă de plată contra celor cari au semnat pe copie, dacă

Secţiunea VI. — Despre scadenţă.

Art. 305. — O cambie la vedere are scadenţă la înfăţişarea ei.

Art. 306. — Scadenţa unei cambii plătibilă la o epocă fixă după vedere, e hotărâtă prin data acceptărei sau acea a înfăţişărei constatată în modul prevăzut de art. 284.

Art. 307.—Dacă termenul e fixat pe zile, scadenţa are loc la ultima zi a termenului; în calculul termenului nu intră nici ziua când s'a emis cambia plătibilă după dată, sau când s'a înfăţişat pentru acceptare cambia plătibilă după vedere, nici ziua scadenţei. Cambia plătibilă la o lună sau mai multe luni, sau la o săptămână sau mai multe săptămâni după dată sau după vedere, e plătibilă la data lunei sau a săptămânei scadenţei corespunzătoare cu data emiterei sau înfăţişărei.

Dacă această dată corespunzătoare nu există, cambia e plătibilă în ziua cea de pe urmă a lunei scadenţei.

(vezi alin III la art. 54 nou).

Art. 307. — Dacă scadenţa este fixată la jumătatea unei luni, ea se împlineşte la 15 ale acelei luni. Scadenţa la începutul sau la sfârşitul lunei este la prima sau la ultima zi a lunei.

(vezi alin. I şi II la art. 53 nou).

nu dovedeşte în formele stabilite în secţiunea XII că exemplarul expediat pentru acceptare nu i s'a înmânat de către depozitar la cerere.

Secţiunea IX. — Despre scadenţă.

Art. 51. — O cambie «la vedere» are scadenţa la înfăţişarea ei.

Art. 52. — Scadenţa unei cambii plătibilă la o epocă fixă după vedere e hotărâtă prin data acceptărei sau acea a înfăţişărei, constatată în modul prevăzut de art. 28.

Art.. 53. — Dacă termenul e fixat pe zile, scadenţa are loc în ultima zi a termenului. In calculul termenului nu intră ziua când s'a emis cambia plătibilă după dată, sau când s'a înfăţişat pentru acceptare cambia plătibilă după vedere ; intră însă ultima zi a termenului. Aceasta va fi ziua scadenţei.

Cambia plătibilă la unul sau mai mulţi ani, la una sau mai multe luni, la una sau mai multe săptămâni dela data sau dela vedere, e plătibilă la data anului sau lunei sau la ziua săptămânei scadenţei corespunzătoare cu data cambiei sau cu ziua înfăţişării.

Dacă data corespunzătoare nu există, cambia e plătibilă în ziua cea de pe urmă a lunei scadenţei.

Art. 54. — Cambia plătibilă peste o jumătate de lună dela dată sau dela vedere are scadenţa peste cincisprezece zile.

La cambiile plătibile o lună jumătate dela vedere sau dela dată, jumătatea lunei se socoteşte după calcularea lunei întregi.

Dacă scadenţa nu arată anul, se înţelege anul emisiunei. Dacă scadenţa astfel înţeleasă, e anterioară

Art. 308.—Termenul unei cambii plătibilă în timpul unui bâlciu, se împlineşte în ajunul spargerii bâlciului, sau în ziua de bâlciu, dacă bâlciul nu ţine mai mult de o zi.

emisiunei, se înţelege anul următor.

Art. 55. — Scadenţa la zi fixă se socoteşte dupa stilul în locul de plată.

Scadenţa la un timp oarecare dela data cambiei se socoteşte tot după stilul locului de plată, în care scop se transformă în acest stil data cambiei.

Dacă scadenţa la zi fixă sau data cambiei sunt arătate în două stiluri, dar greşit, se ţine în seamă stilul din locul de plată.

Dacă din vre-o clauză sau din orice alte enunţări ale cambiei resultă clar intenţia de a se adopta alte norme, acestea vor fi aplicabile.

Art. 56. — Termenul unei cambii plătibile la un bâlciu sau în timpul unui bâlciu se împlineşte în ajunul bâlciului, sau în ziua de bălciu, dacă bâlciul nu ţine mai mult de o zi, sau în ultima zi a anului dacă bâlciul nu mai are loc în anul acela.

Cambia plătibilă la bâlciu arată numai scadenţa, iar nu şi locul plăţii.

Secţiunea VII. Despre plată.

§ 1. Dispoziţiuni generale.

Art. 310. Cambia trebue să fie înfăţişată pentru plată; plătită la locul arătat într'însa şi la ziua scadenţei. Dacă ziua scadenţei e o sărbătoare legală, ziua plăţei e cea dintâi zi de lucru următoare.

Secţiunea X. Despre plată.

Art. 57.—Cambia trebuie înfăţişată la locul plăţii la adresa arătată într'însa pentru plată.

In lipsă de adresă, cambia trebue înfăţişată la locul plăţii:

1. La domiciliul sau reşedinţa trasului, emitentului sau persoanei la care sau de către care se spune în cambie că se va face plata, ori la ultimul lor domiciliu cunoscut;

2. La domiciliul sau reşedinţa indicaţilor la nevoie.

A se vedea art. 310 reprodus mai sus.

Art. 311.—Cambia emisă la vedere, sau la o epocă fixă după vedere, trebue să fie înfăţişată pentru plată în termenul şi în modul prevăzut la art. 282.

Art. 309.—Acela care plăteşte, nu e îndatorat să examineze autenticitatea girurilor.

(Vezi alin. I şi 11 la art. 17 nou).

Art. 313.—Când suma de plătit e scrisă în acelaş timp în litere şi în cifre, dacă este deosebire, suma cea mai mică va trebui să fie plătită.

Art. 312.—Termene de graţie, de favoare, pentru plata cambiei nu pot avea loc.

Art. 315.—Cambia trebue să fie plătită în moneda arătată într'însa, cu distincţiunile prevăzute de art. 41.

Art. 58.—Cambia trebuie înfăţişată pentru plată în ziua scadenţei.

Dacă acea zi este o sărbătoare legală, ziua scadenţei este cea dintâi zi de lucru următoare.

Art. 59.—Cambia trasă sau emisă la vedere sau la o epocă fixă după vedere trebuie înfăţişată pentru plată în termenul şi modul prevăzut de art. 25.

Art. 60.—Acela care plăteşte fără fraudă sau culpă gravă o cambie exigibilă, este liberat. El este obligat să verifice regularitatea şirului de giruri, dar nu şi semnăturile giranţilor.

Prezentatorul cambiei achitate de ultimul posesor legitim este îndreptăţit să încaseze suma.

Art. 61.—Dacă plăteşte unul din coacceptanţi, coemitenţi, cotrăgători, coavalanţi, giranţi conjunctivi, el nu are acţiune cambială contra coacceptanţilor, coemitenţilor, cotrăgătorilor, coavalanţilor şi giranţilor conjunctivi ai săi.

Art. 62.—Când suma de plătit e scrisă în litere şi în ţifre, şi este deosebire, suma cea mai mică va trebui plătită, chiar şi în cazul când cambia a fost acceptată în litere pentru suma mai mare.

Art. 63.—Termene de graţie pentru plata cambiei nu sunt admise.

Art. 64.—Cambia trebuie plătită în moneda arătată într'însa.

Dacă moneda arătată n'are curs legal în locul plăţii sau dacă cursul ei nu a fost determinat în cambie, plata poate să fie făcută în moneda ţării după cursul schimbului la vedere în ziua scadenţei şi la locul plăţii. Dacă în acea localitate nu e

curs de schimb, după cursul localităţii celei mai apropiate.

Dacă plata nu se face în ziua scadenţei, schimbul se determină după cursul din ziua scadenţei, dar debitorul este obligat să despăgubească pe creditor de daunele provenite din deosebirea de cursul din ziua plăţii. El datoreşte în plus dobânda pentru întârziere.

Simpla determinare a cursului în cambie nu ridică debitorului facultatea de a plăti în monedă netransformată.

Dacă în cambie e clauza «efectiv» sau alta echivalentă, ea trebue respectată.

Art. 318.—Posesorul cambiei, ca să dobândească plata, trebue să dea adeverinţă pe însăşi cambia şi să înmâneze debitorului cambia achitată.

Dacă debitorul a făcut numai o plată în parte, creditorul trebue să facă menţiune despre plata în parte pe cambie sau să-i înmâneze o adeverinţă deosebită.

Dacă plata are loc după protest, actul de protest şi socoteala de întoarcere, trebue de asemenea să fie înmânate debitorului care plăteşte.

Art. 319.—Lipsa totală sau parţială de plată se dovedeşte în modul stabilit la secţiunea VIII, a capitolului de faţă.

(Vezi alin. II la art. 78 nou).

Art. 314.—Posesorul cambiei nu poate să refuze o plată în parte, deşi cambia ar fi fost acceptată pentru suma întreagă; dar ca să-şi păstreze recursul în garanţie pentru suma neplătită, el va trebui să dovedească, printr'un protest, lipsa în parte de plată.

Art. 320.—Dacă plata cambiei nu

Art. 65.—Posesorul cambiei care primeşte plata trebuie să dea adeverinţă pe însăşi cambia şi să înmâneze plătitorului cambia achitată.

Dacă debitorul a făcut numai o plată în parte, posesorul trebuie să facă menţiune despre plata în parte pe cambie şi să-i înmâneze o adeverinţă deosebită, din care să reiasă pentru care cambie s'a făcut plata.

Art. 66.—Lipsa totală sau parţială de plată se dovedeşte în modul stabilit la secţiunea XII.

Art. 67.—Posesorul cambiei nu poate să refuze o plată în parte, deşi cambia a fost acceptată pentru suma întreagă; dar ca să-şi păstreze regresul pentru suma neplătită, el va trebui să dovedească conform secţiunei XII lipsa parţială de plată.

Art. 68.—Dacă plata cambiei nu

e cerută la scadenţă, acceptantul sau emitentul, după expirarea termenului protestului pentru neplată, are dreptul a consemna suma arătată în cambie la Cassa de Depuneri, şi a depune recipisa la tribunalul locului unde trebuia să se facă plata, fără nici o altă încunoştiinţare, pe rizicul şi cheltuiala posesorului.

e legalmente cerută la scadenţă, trasul, emitentul sau orice alt obligat la plată, are dreptul, după expirarea termenului pentru protestul de neplată, să consemneze suma arătată în cambie la Cassa de Depuneri, la Banca Naţională şi sucursalele ei, la Administraţiile Financiare şi la Percepţiile Fiscale.

El are dreptul să depună recipisa la tribunalul sau judecătoria locului unde trebuie să facă plata.

Consemnarea sumei ca şi depunerea recipisei se vor face fără nici o încunoştinţare, pe riscul şi cheltuiala posesorului cambiei.

Art. 316.—Posesorul cambiei nu poate să fie silit a primi plata înainte de scadenţă.

Acela care plăteşte o cambie înainte de scadenţă este răspunzător de validitatea plăţei.

Art. 69.—Posesorul cambiei nu poate să fie silit a primi plata înainte de scadenţă.

Acela care plăteşte sau încasează o cambie neexigibilă este răspunzător de validitatea încasărei sau plăţii.

§ 2. Despre plata prin intervenţiune sau pentru onoare.

Art. 322.—Dacă cambia nu e plătită de către tras, de către acceptant, de către emitent, sau de către persoanele indicate ca să o plătească la nevoe, ea poate fi plătită de către un al treilea.

(Vezi alin. II la art. 71 nou).

Art. 322.—(Vezi alin. I la art. 70 nou).

Plata prin intervenţiune trebue să fie declarată în actul de protest.

Secţiunea XI. Despre plata prin intervenţiune sau pentru onoare.

Art. 70.—Când cambia nu e plătită de către tras, acceptant, emitent sau de către persoanele indicate ca să o plătească la nevoie, ea poate fi plătită de către un al treilea.

Dacă sunt mai mulţi traşi, indicaţi alternativ, traşii următori celui dintâi sunt indicaţi la nevoie.

Art. 71.—Plata prin intervenţiune trebuie declarată în actul de protest sau în actul care îi ţine locul, sau trebuie să reiasă din o adeverinţă iscălită pe însăş cambia.

Posesorul cambiei e obligat să o predea plătitorului prin intervenţiune cu adeverinţă pe cambie că a fost plătită, şi cu arătarea plătitorului

și a onoratului, împreună cu actul de protest dacă s'a dresat.

El are dreptul să ceară plata cheltuelilor de protest.

Când în protest, în actul care îi ține locul sau pe cambie nu se arată persoana în onoarea căreia s'a făcut plata, ea este făcută pentru onoarea trăgătorului sau emitentului.

Art. 323. — Acela care plătește o cambie prin intervenţiune e subrogat în toate drepturile posesorului, în limitele arătate în art. următor.

Art. 72. — Acela care plătește o cambie prin intervenţiune e subrogat în toate drepturile posesorului, în limitele arătate în articolul următor.

Art 324. — Dacă plata prin intervenţiune e făcută pentru onoarea trăgătorului, sau a emitentului, toţi giranţii sunt liberaţi.

Dacă ea este făcută pentru onoarea unui girant, toţi giranţii posteriori sunt liberaţi.

Intre mai mulţi cari oferă plata prin intervenţiune, are precădere acela care operează mai multe liberaţiuni. Un intervenient care plătește, cu toate că se invederează din cambie sau din protest că un altul care ar fi operat mai multe liberaţiuni, a oferit să plătească cambia, nu are recursul în garanţie, în contra acelor giranţi cari ar fi fost liberaţi prin plata oferită de celălalt.

Art. 73. — Dacă plata prin intervenţiune e făcută pentru onoarea trăgătorului sau a emitentului, toţi giranţii sunt liberaţi.

Dacă ea este făcută pentru onoarea unui girant, toţi giranţii următori sunt liberaţi.

Intre mai mulţi indicaţi la nevoie sau, în lipsă, între mai multe persoane de al treilea cari se oferă să plătească prin intervenţiune, are precădere acela care operează mai multe liberaţiuni. Cel care plătește, cu toate că se învederează din cambie sau din protest că un altul, care ar fi operat mai multe liberaţiuni, s'a oferit să plătească cambia, nu are regres în contra acelor obligaţi cari ar fi fost liberaţi prin plata oferită de celălalt.

Art. 325. — Dacă trasul care n'a acceptat, se prezintă în această calitate ca să plătească o cambie protestată, el trebue să aibă precădere înaintea altora. Când însă trasul se prezintă că să plătească prin intervenţiune, atunci se aplică dispoziţiunile articolului precedent.

Art. 74. — Trasul care a refuzat plata cambiei în această calitate se poate oferì să o plătească prin intervenţiune. In condiţiuni egale el are precădere înaintea altora.

Art. 75. — Posesorul cambiei care refuză fără motiv legitim o asemenea plată prin intervenţiune pierde dreptul de regres contra persoanei onorate şi contra persoanelor cari

ar fi fost liberate prin acea plată.

Art, 76.—Plata prin intervenţiune nu poate avea de obiect o parte din suma cambiei.

Art. 77. — Trăgătorul, emitentul, trasul acceptant şi indicatul la nevoie care a acceptat cambia în onoarea trăgătorului nu pot plătì prin intervenţiune.

Secţiunea VIII. — Despre protest.

Art. 319. — (vezi alin. I la art. 66 nou).

Protestul pentru neplată trebue să fie făcut în ziua ce urmează după aceea a scadenţei; dacă acea zi este o Duminică sau sărbătoare legală protestul se va face în cea dintâi zi de lucru ce urmează.

Art. 326.—Protestul trebue să fie făcut de portărel după cererea posesorului cambiei.

Asistenţa de martori nu este necesară.

In oraşele nereşedinţe de tribunal protestul se va face de judecătorul de ocol.

Art. 327.— Protestul trebue să se facă într'un singur act:

1. La locul însemnat în cambie pentru acceptare sau pentru plată, şi lipsa de asemenea indicaţiuni, la reşedinţa sau domiciliul trasului sau al acceptantului, sau al emitentului, ori la ultimul său domicilu cunoscut;

2. La reşedinţa sau domiciliul persoanelor însemnate în cambie, fie de către trăgător fie de către girant, pentru a o acceptă sau plătì la nevoie;

3. La reşedinţa sau domiciliul ce-

Secţiunea III. — Despre protest.

Art. 78.—Protestul pentru neplată trebuie făcut în cele două zile de lucru ce urmează după ziua scadenţei.

Art. 79. — Protestul trebuie făcut de portărel sau de notarul public după cererea deţinătorului cambiei.

In comunele nereşedinţe de tribunal protestul se va face de judecătorul de ocol, fără să fie necesară asistenţa grefierului, sau de notarul public.

Asistenţa de martori nu este necesară.

Art. 80. — Protestul trebue să se facă printr'un singur act:

1. In caz de neacceptare, la locul şi la adresa însemnate în cambie pentru acceptare;

2. In caz de neplată, la locul plăţii şi la adresa însemnată pentru plată.

In lipsă de adresă se va proceda conform art. 26 sau 57.

In caz de nearătare a adresei sau de arătare falşă ori greşită, ori de schimbare de adresă în aceeaş localitate, funcţionarul este dator să consemne în actul de protest cercetările făcute fără rezultat.

lui de al treilea care a aceptat cambia prin intervenţiune.

In caz de greşită sau de falşă arătare a locurilor sus numite, portărelul este dator să consemne în actul de protest cercetările făcute pentru a găsi aceste persoane.

Art. 328.—Protestul trebue să cuprindă :

1. Transcrierea exactă a cambei, a acceptării, a girurilor şi a tuturor arătărilor şi însemnărilor cuprinse într'însa ;

2. Numele persoanei pentru care şi în contra căreia se face protestul ;

3. Somaţiunea adresată persoanei în contra căreia se face protestul, obiectul somaţiunii, locul şi data unde şi când s'a făcut somaţiunea ;

4. Răspunsul obţinut sau arătarea că persoana în contra căreia e făcut protestul n'a dat nici un răspuns.

Protestul trebue să fie semnat de portărel.

Dacă cambia s'a pierdut şi nu există un duplicat, sau o copie, protestul, în locul transcrierii, va trebui să cuprindă o descriere pe cât se poate de precisă a cambiei.

Art. 81.—Protestul trebuie să cuprindă :

1. Transcrierea exactă a cambiei, a acceptării, a girurilor şi a tuturor însemnărilor cuprinse într'însa ;

2. Numele persoanei pentru care şi al aceluia în contra căreia se face protestul ;

3. Somaţiunea adresată persoanei în contra căreia se face protestul, obiectul somaţiunii, locul şi data unde şi când s'a făcut somaţiunea ;

4. Răspunsul obţinut sau arătarea că nu s'a putut obţine nici un răspuns ;

5. Mijloacele prin care funcţionarul s'a încredinţat de identitatea persoanelor contra cărora s'a făcut protestul ;

6. Semnătura funcţionarului care l-a dresat.

Ştersăturile, răsăturiie şi orice scriptură între rânduri sau cu semn de trimetere trebuie semnate de funcţionarul care a dresat protestul.

Funcţionarul va menţionà pe cambie efectuarea şi data protestului şi va semnà.

Cambia scrisă cu alte caractere de cât cele latine va fi înfăţişată de posesor însoţită de o transcriere în caractere latine a textului şi obligaţiunilor ce cuprinde. Conformitatea acestei transcrieri cu originalul va fi certificată de posesor.

Dacă s'a pierdut cambia şi nu există duplicat sau copie, protestul

va trebui să cuprindă o descriere cât se poate de precisă a cambiei.

Art. 329.—Portărelul nu va putea să facă acte de protest, în care el singur, rudele sau afinii lui, în linie directă în toate gradele, şi în linie colaterală până la gradul al treilea inclusiv, ar fi părţi interesate.

Portărelul va arătà în actul de protest mijloacele prin cari s'a încredinţat de identitatea persoanelor contra cărora s'a făcut protestul.

Ştersăturile, răsăturile şi orice scriptură între rânduri, sau cu semn de trimitere, trebue să fie aprobate şi semnate de portărel.

Art. 82.—Funcţionarul nu va putea face acte de protest în care el singur, rudele sau afinii lui, în linie directă în toate gradele, şi în linie colaterală până la gradul al treilea inclusiv sunt părţi interesate.

Art. 330.—Originalul protestului se va aduce la tribunal şi adeverindu-se de preşedinte sau de către acela care-i ţine locul, se va da înfăţişătorului. Portărelul este ţinut, sub pedeapsă de cheltueli şi daune-interese către părţi, să treacă toate protestele în întreg, zi cu zi şi după ordinea datei într'un registru special numerotat şi parafat de preşedinte, cuprinzând data, natura, specia actului şi numele părţilor. In caz de pierdere dovedită a originalului, el se poate înlocuì prin un extract legalizat din registru.

Art. 83.—Funcţionarul este ţinut, sub sancţiune de a plăti părţilor daune interese, să treacă toate protestele în întreg, zi cu zi şi după ordinea datei, într'un registru special, numerotat şi parafat de preşedinte sau de judecătorul de ocol.

Originalul protestului se va da posesorului cambiei.

In caz de pierdere a originalului acesta se poate înlocuì printr'o copie certificată conformă cu registrul, semnată de funcţionarul competinte.

Art. 706.—In cea dintâi zi a fiecărei săptămâni, portăreii şi judecătorii de pace vor transmite preşedintelui tribunalului de comerţ, în jurisdicţiunea căruia se află, sau al tribunalului civil care îi ţine locul, un tablou de protestele făcute în cursul săptămânei precedente.

Acest tablou trebue să arate data fiecărui protest, numele şi domiciliul persoanelor cărora s'a făcut şi cari au cerut protestul, scadenţa obligaţiunei protestate, suma datorită

Art. 84. — In cea dintâia zi a fiecărei săptămâni funcţionarii însărcinaţi cu facerea protestelor vor trimete preşedintelui tribunalului de comerţ, în jurisdicţiunea căruia se află, sau al tribunalului civil care îi ţine locul, precum şi camerei de comerţ respective, câte un tablou de protestele de neplată făcute în cursul săptămânei precedente.

Tabloul trebuie să arate data fiecărui protest, numele, domiciliul şi calitatea cambială a persoanelor con-

și motivele refuzului de plată sau acceptare.

Un duplicat după acest tablou se trimete Camerei de Comerț respective pentru publicare.

Aceste tablouri se vor face pe formularele tipărite, trimise de minister, și vor trebuì să fie cusute în fascicule lunare și păstrate la grefă, pentru ca oricine să poată lua cunoștință de dânsele.

Portărelul sau judecătorul de pace, care nu îndelinește această îndoită obligațiune, va fi supus la o amendă dela 5 până la 50 lei, pe care o va pronunța completul tribunalului în camera de consiliu și fără apel.

Art. 331.—Nici un act din partea posesorului cambiei nu poate să înlocuiască protestul spre a dovedi îndeplinirea actelor necesare pentru tru a conservà acțiunea cambială.

Cu toate acestea protestul pentru lipsa de acceptare sau pentru lipsa de plată poate fi înlocuit, dacă posesorul consimte la aceasta printr'o declarare datată și semnată de persoana care refuză de a acceptà sau de a plătì. Această declarare trebue să fie învestită cu dată certă în termenul prescris pentru facerea protestului, sau cel mai tra cărora s'a făcut și numele celor cari au cerut protestul, scadența obligațiunei protestate, suma datorită și motivele refuzului de plată.

Tablourile protestelor de neplată a cambiilor neacceptate trebuiesc întocmite separat, indicându-se și numele trăgătorului.

Tablourile trimise președintelui tribunalului și camerei de comerț respective vor trebuì să fie cusute în fascicule lunare și păstrate la grefă, pentru ca oricine să poată lua cunoștință de dânsele.

Funcționarul care nu trimite tablourile se pedepsește cu amendă dela una mie până la zece mii lei, pe care o va pronunța tribunalul în camera de consiliu printr'o hotărâre motivată, citându-se funcționarul. Hotărârea este supusă apelului.

Declarațiunile de neplată prevăzute de articolul următor, învestite cu dată certă, sunt supuse dispozitiunilor articolului de față sub aceeaș sancțiune.

Este interzisă publicarea protestelor de neplată a cambiilor neacceptate.

Art. 85. — Nici un act din partea posesorului cambiei nu poate înlocuì protestul când este necesar pentru a exercità acțiunea cambială.

Cu toate acestea protestul pentru lipsă de înmânare, de acceptare, sau pentru lipsa de plată, poate fi înlocuit, dacă posesorul consimte la aceasta, printr'o declarare semnată de persoana care refuză a înmână, acceptà sau plătì.

Această declarare trebuie să fie învestită cu dată certă de orice funcționar competinte pentru a dresà protest, în termenul prescris pentru

târziu în cele 24 ore cari vor urmà după expirarea acestui termen.

Această declarare poate fi făcută sau pe cambie sau prin act separat. Declararea prin act separat trebue să coprindă transcrierea exactă, cerută de aliniatul întâi al art. 328.

Formalităţile prescrise în acest articol se vor observa sub pedeapsă de nulitate.

Art. 332.—Moartea sau falimentul trasului, sau protestul pentru lipsa de acceptare nu apără pe posesorul cambiei de îndatorirea de a constată lipsa de plată în chipul arătat în articolele de mai sus.

Art. 333. — Clauza «fără protest» sau «fără cheltueli» apără de protest, dar nu dă dispensă de înfăţişarea cambiei pentru acceptare sau plată.

facerea protestului sau cel mai târziul în ziua de lucru care va urmà după expirarea acestui termen.

Declararea poate fi făcută sau pe cambie sau prin act separat. Declararea prin act separat trebuie să cuprindă transcrierea exactă, cerută de numărul 1, eventual de penultimul alineat al art. 81.

Fomalităţile prescrise în acest articol se vor observà sub pedeapsă de nulitate.

Art. 86. — Moartea, incapacitatea trasului, sau a celorlalte persoane cărora trebuie să fie înfăţişată cambia, nu scuteşte pe posesorul cambiei de îndatorirea de a constată lipsa de acceptare, de plată, de înmânare sau datare în chipul arătat în legea de faţă.

In caz de faliment declarat până la expirarea termenului de protest sau a actului care îi ţine locul, posesorul este scutit de înfăţişarea cambiei şi de protestul de neacceptare şi neplată.

Art. 87. — Clauza «fără protest» sau «fără cheltueli» sau altă clauză echivalentă scuteşte de obligaţiunea de a face protest de neacceptare sau neplată.

Această clauză se va inserà în însuşi textul cambiei, al girului, sau în orice altă parte a cambiei, însă în acest din urmă caz trebuie semnată de cel ce o înserează şi datată. Fără aceste formalităţi clauza se consideră nescrisă.

Clauza nu dispensează de înfăţişarea cambiei spre acceptare sau plată, nici de înştiinţarea din art. 98 în termen de trei zile dela refuzul de acceptare sau plată, sau dela protestul din art. 47.

Dovada neprezentării incumbă o-

bligatului cambial dela care emană clauza sau obligaţilor următori.

Dacă clauza emană dela trăgător, ea îşi produce efectele faţă de toţi semnatarii ; dacă este înserată de un alt obligat cambial, ea nu-şi produce efectele decât faţă de acesta şi obligaţii următori.

Dacă cu toată clauza posesorul face protest, el nu are dreptul să ceară cheltuelile dela cel care a înserat clauza sau dela obligaţii următori.

Art. 334. — Pierderea drepturilor prin nefacerea protestului în termenul prescris de lege, nu are loc când o forţă majoră a împedicat sau întârziat protestul. Forţa majoră rămâne însă în sarcina posesorului, dacă el omite să facă protestul îndată ce împrejurările nu se mai împotrivesc.

Art. 88. — Pierderea drepturilor prin neprezentarea cambiei, sau neîndeplinirea formalităţilor legale în termen, nu are loc când ele au fost împedicate sau întârziate prin forţă majoră sau caz fortuit.

Posesorul e dator să înştiinţeze fară întârziere pe girantul său despre forţa majoră sau cazul fortuit, precum şi pe trăgător dacă adresa acestuia e arătată pe cambie.

Orice girant înştiinţat trebuie să facă aceeaş înştiinţare autorului sau nemijlocit în trei zile dela primirea înştiinţării.

Dacă un girant n'a arătat în gir adresa lui sau e scrisă nelizibil, înştiinţarea trebuie dată ultimului girant a cărui adresă este arătată în cambie.

Inştiinţarea e socotită dată prin predarea la poştă a unei scrisori recomandate.

Forţa majoră sau cazul fortuit rămâne însă în sarcina posesorului, dacă el omite să prezinte cambia şi să facă formalităţile îndată ce împrejurările nu se mai împotrivesc.

Art. 89.—Dacă împiedicarea prin forţă majoră sau cazul fortuit durează mai mult de treizeci zile dela scadenţă, posesorul are dreptul să

exercite acţiunea cambială, fără să mai fie nevoie de prezentarea cambiei sau de facerea protestului.

Pentru cambiile la vedere sau la un timp după vedere termenul de treizeci de zile curge dela data de când posesorul a înştiinţat pe girantul său despre forţa majoră sau cazul fortuit, chiar dacă această dată e anterioară expirărei termenului de prezentare.

Nu constituesc cazuri de forţă majoră sau caz fortuit faptele pur personale posesorului sau aceluia pe care el l-a însărcinat cu prezentarea cambiei sau facerea formalităţilor.

Secţiunea IX. — Despre contra-cambie.

Art. 335. — Posesorul cambiei neplătită poate să încaseze suma arătată într'însa, cheltuelile şi desdaunarea pentru preţul schimbului plătit de dânsul, prin o contra-cambie trasă la vedere asupra trăgătorului sau asupra unuia din giranţi.

Acela care a plătit contra-cambia poate să se despăgubească şi el în acelaş mod contra obligaţilor anteriori.

Art. 336. — Contra-cambia va fi însoţită de cambia protestată, de protest, sau de declararea dată conf. art. 331 şi de o socoteală de întoarcere.

Socoteala de întoarcere trebue să arate:

1. Suma în capital a cambiei protestate cu dobânda dela ziua scadenţei;

2. Cheltuelile protestului şi alte cheltueli legiuite, precum: comisioane de bancă, plata mijlocitorilor

Secţiunea XIII. — Despre contra-cambie.

Art. 30. — In cazurile când posesorul cambiei are acţiune cambială pentru plată, el poate încasa sumele arătate la art. 100, printr'o contra-cambie trasă la vedere asupra unuia din obligaţi.

Clauza înserată în cambie prin care se interzice tragerea de contra-cambie e valabilă.

Tragerea contra-cambiei nu are influenţă asupra acţiunei cambiale.

Art. 91. — Contra-cambia va fi însoţită de cambie, de protest, dacă a fost nevoie sau s'a făcut, sau de declararea dată conform art. 85 şi de o socoteală de întoarcere.

Socoteala de întoarcere va cuprinde cele arătate în art. 100.

Preţul schimbului cu care s'a negociat contra-cambia datorit posesorului se regulează după cursul schimbului locului unde cambia erà plătibilă asupra domiciliului sau re-

de schimb, timbru şi porto pentru scrisori;

3. Numele persoanei asupra căreia s'a tras contra-cambia;

4. Preţul schimbului cu care s'a negociat contra cambia.

Art. 337. — Preţul schimbului datorit posesorului se regulează după cursul schimbului locului unde cambia era plătibilă asupra reşedinţei persoanei asupra căreia s'a tras contra-cambia.

Preţul schimbului datorit girantului care a plătit cambia se regulează după cursul schimbului locului de unde s'a tras contra-cambia.

Preţul schimbului nu este datorit dacă cursul schimbului nu s'a afirmat conform prescripţiunilor art. 40.

şedinţei persoanei asupra căreia s'a tras contra-cambia.

Art. 92. — Obligatul cambial care a plătit contra-cambia şi are acţiune cambială, poate trage la rândul său o contra-cambie pentru sumele dela art. 101.

Preţul schimbului la care are drept se regulează după cursul schimbului locului de unde s'a tras contra-cambia.

Preţul schimbului se determină după lista bursei din localitate sau în lipsă după aceea a localităţii celei mai apropiate.

Secţiunea X. Despre acţiunea cambială.

Secţiunea XIV. Despre acţiunea cambială.

Art. 93. — Toţi cei cari au tras, emis, girat, acceptat sau avalisat o cambie sunt ţinuţi solidar la plata ei. Trăgătorul, giranţii precum şi avaliştii lor sunt ţinuţi solidar şi la acceptarea cambiei. Avaliştii cari au garantat numai acceptarea sunt ţinuţi solidar numai pentru acest fapt.

Art. 94.—Posesorul are în contra acceptantului sau emitentului şi avaliştilor lor acţiune cambială directă, iar în contra oricărui alt obligat din cambie acţiune de regres.

Art. 95.—Acţiunea cambială pentru plată poate fi exercitată:

1. Când cambia n'a fost plătită sau a fost plătită parţial;

2. Când cambia n'a fost acceptată sau a fost acceptată parţial;

3. Când emitentul, acceptantul ori trasul a fost declarat falit, a încetat

Art. 341.—Dacă cambia e plătibilă într'un alt loc decât reşedinţa acceptantului sau emitentului şi la o altă persoană, lipsa de plată va trebui să fie constatată după regulile stabilite în secţiunea VIII, chiar pentru a se conserva acţiunea în contra acceptantului şi în contra emitentului.

Art. 342.—Posesorul cambiei protestată pentru neplată trebue să înştiinţeze pe girantul său despre aceasta în cele 2 zile dela data protestului sau a declarării de care se vorbeşte în art. 331.

Orice girant înştiinţat trebuie să facă aceiaş înştiinţare autorului său nemijlocit în cele două zile după primirea înştiinţării şi aşa mai departe până la trăgător sau până la primul girant.

Înştiinţarea e socotită dată prin predarea la poştă, înăuntrul termeplăţile, sau când o executare în contră-i a rămas fără efect.

In caz de plată sau acceptare parţială nu se poate cere decât suma neplătită sau neacceptată.

In cazurile prevăzute la No. 2 şi 3 acţiunea poate fi exercitată chiar înainte de scadenţă.

Art 96. — Posesorul cambiei nu poate exercità acţiunea cambială de regres dacă nu s'a constatat refuzul acceptării sau al plăţii în formele arătate la secţiunea XII.

Constatarea conform legii a neacceptării cambiei dispensează de prezentarea ei la plată şi de constatarea neplăţii.

Art. 97.—Când cambia e plătibilă aiurea decât la domiciliul sau reşedinţa acceptantului sau emitentului arătate în cambie şi de către o altă persoană, lipsa de plată va trebui constatată după regulele stabilite în secţiunea XII, chiar pentru a se exercità acţiunea în contra acceptantului sau emitentului.

In cazul când posesorul cambiei e însuş domiciliatarul, nu e nevoie de protest pentru acţiunea cambială contra acceptantului sau emitentului.

Art. 98. — Posesorul cambiei protestate pentru neacceptare sau neplată trebuie să înştiinţeze despre aceasta pe girantul său şi pe trăgător, dacă adresa lui este arătată pe cambie, în cele trei zile dela data protestului sau a declaraţiunii de care se vorbeşte în art. 85.

Orice girant înştiinţat trebuie să facă aceeaş înştiinţare autorului său nemijlocit în trei zile dela primirea înştiinţării.

Dacă un girant n'a arătat în gir adresa lui ori dacă e scrisă nelizi-

nului de mai sus, a unei scrisori recomandate.

Dacă un girant n'a arătat în gir locul domiciliului său, înştiinţarea despre lipsa de plată trebue să fie dată autorului său nemijlocit.

Acela care omite înştiinţarea sau nu o dă autorului său nemijlocit, e ţinut către toţi giranţii anteriori la repararea daunei cauzate prin această omisiune, pierzând încă şi dreptul la dobinzi şi cheltueli în contra acestor persoane, dela cari nu vor putea cere de cât suma arătată în cambie.

Art. 343. — Posesorul cambiei neplătită la scadenţă poate să exercite acţiunea cambială în contra unora din obligaţi sau în contra unui singur dintre ei, fără să piarză dreptul său în contra celorlalţi.

El nu e ţinut să observe ordinea girurilor.

Art. 344. — Acţiunea posesorului cambiei neplătită la scadenţă se mărgineşte la plata sumei indicate în cambie, a dobinzilor şi a cheltuelilor justificate prin socoteala de întoarcere după dispoziţiunile art. 336 şi 337.

Girantul care a plătit cambia are dreptul să ceară dela un girant anterior sau dela un emitent plata sumei indicată în socoteala de întoarcere cu dobânda dela ziua plăţei şi plata cheltuelilor şi a preţului schimbului.

bil, înştiinţarea trebuie dată ultimului girant a cărui adresă e arătată în cambie.

Înştiinţarea e socotită dată prin predarea la poştă, înlăuntrul termenului de mai sus, a unei scrisori recomandate.

Acela care nu înştiinţează conform alineatelor precedente, e ţinut către trăgător şi către toţi giranţii anteriori sau numai către giranţii săriţi cari au adresa arătată în cambie, la repararea daunei cauzate, pierzând şi dreptul la dobânzi şi cheltueli în contra acestor persoane, dela cari nu va putea cere de cât suma arătată în cambie.

Art. 99. — Posesorul cambiei şi oricine a plătit cambia şi are acţiune cambială o poate exercită colectiv contra tuturor celor obligaţi sau numai contra unora sau unuia singur, fără să piardă prin aceasta acţiunea în contra celorlalţi. El nu e ţinut să observe ordinea celor obligaţi.

Cel care plăteşte are dreptul să şteargă propia sa semnătură şi aceea a tuturor obligaţilor următori.

Art. 100.—Posesorul cambiei poate cere prin acţiunea cambială:

1. Suma arătată în cambie neacceptată sau neplătită;

2. Dobinzi legale comerciale dela ziua scadenţei;

3. Cheltuelile protestului, ale avizării precum şi alte cheltueli justificate;

4. Preţul schimbului calculat după dispoziţiunile art. 91;

5. Un comision de unu la mie la suma neacceptată sau neplătită.

Dacă plata se face înainte de scadenţă, se va scădea din suma ară-

Art. 345. — Dacă posesorul cambiei exercită acţiunea sa de regres individual contra unuia din obligaţii anteriori, el trebuie s'o intenteze în cele 15 zile dela data protestului sau a declarărei de care se vorbeşte în art. 331.

Dacă locul de reşedinţă al debitorului este într'o depărtare mai mare de 3 miriametri dela locul unde cambia erà plătibilă, termenul va fi sporit cu câte o zi de fiecare miriametru. Fracţiunile mai mici de două miriametri nu se vor numărà; fracţiunile de două miriametri şi mai mult vor sporì termenul cu o zi.

Art. 346.—Dacă cambia este trasă sau emisă în România şi plătibilă în ţară străină, acţiunea de regres în contra obligaţilor reşezând în Regat trebue să fie exercitată în termen;

De 60 zile dacă cambia e plătibilă în Europa, exceptându-se Islanda şi Insulele Feroe, asupra unei pieţe maritime a Asiei sau a Africei pe Mediterana, pe Marea Neagră, pe canalul de Suez sau pe Marea Roşie, sau asupra unei pieţe interioare legate cu una din pieţele maritime sus zise cu o cale ferată.

De 120 zile dacă cambia e plătitată în cambie un scompt egal cu acela al Băncii Naţionale din ziua plăţii.

Art. 101.—Obligatul cambial care a plătit cambia poate cere dela obligaţii săi de regres:

1. Suma ce a plătit;

2. Dobinzile legale comerciale calculate la această sumă dela ziua plăţii;

3. Cheltueli justificate, preţul schimbului şi comisionul conform articolului precedent.

Art. 102. — Dacă posesorul unei cambii plătibilă în ţară exercită acţiunea de regres individual contra unuia din obligaţi, el trebuie să o intenteze în termen de:

O lună dela data protestului sau a declarării de care se vorbeşte în art. 85 dacă debitorul domiciliază în ţară;

Trei luni dacă debitorul domiciliază în restul Europei;

Şase luni în caz de domiciliu în alte continente.

Art. 103.—Pentru cambiile trase sau emise în România dar plătibile în ţară străină acţiunea de regres în contra obligaţilor reşezând în ţară trebuie exercitată în termen de şase luni când cambia e plătibilă în Europa;

Un an dacă e plătibilă în alte continente.

bilă asupra unei pieţe maritime sau legată cu dânsa cu cale ferată a Oceaniei sau asupra unei pieţe a Americei dincoace de Capul Horn.

De 204 zile în celelalte cazuri.

Termenele de mai sus vor fi îndoite în timp de rezbel maritim, dacă cambia e plătibilă asupra unei pieţe cu care traficul se face în tot sau în parte pe calea mărei.

Art. 348. — Dacă posesorul exercită acţiunea cambială, colectiv în contra giranţilor şi în contra trăgătorului, el se bucură în privinţa fiecărui din ei de termenul fixat în articolele de mai sus.

Giranţii au dreptul să exercite aceeaş acţiune, sau individual sau colectiv, în acelaş termen.

In privinţa lor termenul curge de la data primirei citaţiunei în judecată pentru plată.

Art. 350. — Posesorul cambiei pierde acţiunea în recurs în contra trăgătorului şi în contra giranţilor după expirarea termenelor de mai sus:

1. Pentru înfăţişarea cambiei plătibilă la vedere sau la o epocă fixă după vedere;

2. Pentru protestul de neplată;

3. Pentru exerciţiul acţiunei de recurs.

Giranţii pierd de asemenea acţiunea lor de recurs în contra obligaţilor anteriori, după expirarea termenelor de mai sus, fiecare în ceea ce-l priveşte.

Art. 104. — Pentru cambiile cu clauza «fără protest» termenele din cele două articole precedente se socotesc dela ultima zi când posesorul ar fi avut dreptul să facă protest.

Art. 105. — Dacă posesorul exercită acţiunea cambială colectiv în contra mai multor obligaţi, el se bucură în privinţa fiecărui din ei de termenul fixat în articolele de mai sus.

Giranţii au dreptul să exercite aceeaş acţiune, individual sau colectiv, în aceleaşi termene.

In privinţa lor termenul curge dela data plăţii făcută de bună voie, iar în caz contrar dela data primirei citaţiunii în judecată pentru plată.

Art. 106. — Posesorul cambiei pierde acţiunea de regres în contra trăgătorului şi în contra giranţilor după expirarea termenelor prevăzute în legea de faţă:

1. Pentru înfăţişarea cambiei plătibilă la vedere sau la o epocă fixă după vedere;

2. Pentru protestul de neplată;

3. Pentru exerciţiul acţiunei de regres.

Giranţii pierd deasemenea acţiunea lor de regres în contra obligaţilor anteriori după expirarea termenelor, fiecare în ceea ce-l priveşte.

Cererea în judecată, deşi intentată dinaintea unor judecători necompetinţi, împedecă pierderea acţiunei de recurs.

Art. 351. — Cu toată pierderea acţiunei de recurs, trăgătorul rămâne obligat către posesorul cambiei pentru suma de la care trăgătorul ar avea, în alt chip, un folos nedatorit în paguba posesorului.

In cazul prevăzut de art. 341, această dispoziţiune va fi de asemenea aplicabilă acceptantului unei poliţe şi emitentului unei bilet la ordin.

Art. 349. — Debitorul unei cambii nu va putea opune de cât excepţiunile privitoare la forma titlului sau lipsa condiţiilor necesare pentru exerciţiul acţiunei şi excepţiile personale aceluia care a exercitat această acţiune.

Aceste excepţiuni vor trebui să fie propuse la prima înfăţişare.

Excepţiunile personale însă nu vor putea întârzia condamnarea la plată de cât dacă ele sunt lichide şi de o grabnică soluţie, şi, în toate cazurile întemeiate pe o probă scrisă.

(vezi alin. IV şi V la art. 109 nou).

Cererea în judecată, deşi intentată înaintea unor judecători necompetenţi, împiedică pierderea acţiunei de regres.

Art. 107.—Cu toată pierderea acţiunei de regres, trăgătorul rămâne obligat după dreptul comercial către posesorul cambiei pentru suma de la care trăgătorul ar aveà în alt chip un folos nedatorit în paguba posesorului.

In cazul prevăzut de art. 97, această dispoziţiune este aplicabilă acceptantului unei cambii proprii.

Art. 108.—Persoanele chemate în judecată pe temeiul unei cambii nu pot opune reclamantului excepţiunile bazate pe raporturile lor personale cu trăgătorul sau cu giranţii anteriori, afară numai dacă transmisiunea a avut loc în urma unei înţelegeri frauduloase.

Excepţiunile întemeiate pe raporturile personale cu reclamantul nu vor putea întârzia condamnarea la la plată decât dacă sunt de o grabnică soluţiune.

Aceste excepţiuni trebuesc propuse până la prima înfăţişare inclusiv, când cauza este în stare de a fi judecată în fond. In caz contrariu nu vor mai fi ţinute în seamă.

Faţă de o excepţiune personală negrabnică judecata, dacă condamnă, are dreptul să oblige pe creditor la cauţiune.

Cauţiunea va rămâne până la judecarea definitivă a procesului, pe care debitorul are în orice caz dreptul să-l intenteze pe cale comercială ordinară în contra reclamantului, în scop de a anulà condamnarea şi de a obţine daune

interese. Cu această ocaziune, debitorul are dreptul să prezinte excepţiunile pe cari, din cauze independente de voinţa lui, nu le-a putut invocà în acţiunea cambială.

Cauţiunea e liberată, dacă debitorul nu intentează acţiunea cel mai târziu în termen de două luni dela comunicarea primei hotărâri de condamnare.

Art. 349.—Acţiunile cambiale, fie de competinţa judecătoriilor de ocoale, fie a tribunalului şi apelurile făcute în contra hotărârilor de la prima instanţă în această materie, se vor judeca în termen de o lună de zile şi cu precădere. Hotărârile date, asupra cambiilor, atât la prima instanţă cât şi în apel, vor fi fără drept de opoziţie.

Termenul de apel în materie cambială va curge de la data pronunţărei hotărârei de la prima instanţă, judecătorie sau tribunal.

(vezi art. I, II şi III la art. 108 nou).

Art. 109.—Acţiunile cambiale, fie de competenţa judecătoriilor de ocoale, fie de a tribunalului, apelurile şi recursurile se vor judecà la fiecare instanţă în termen de o lună şi cu precădere. Hotărârile date la prima instanţă, în apel şi în recurs vor fi fără drept de opoziţie.

Termenele de apel şi de recurs în materie cambială vor fi de zece zile dela comunicarea hotărârei.

Art. 110. — In cazul când adresa obligatului cambial e scrisă pe cambie cu mâna proprie, citaţiunile şi toate actele de procedură se vor putea comunicà la această adresă.

Secţiunea XV. Despre efectele executorii ale cambiei.

Art. 111.—Posesorul unei cambii exigibile are dreptul să exercite acţiunea cambială cerând instanţei competente să ordone executarea ei.

Cererea va cuprinde sub sancţiune de a nu i se da curs, declaraţiunea din partea reclamantului că îşi alege un domiciliu la o adresă determinată în comuna de reşedinţă a instanţei căreia se adresează cererea.

Judecătorul constatând că sunt îndeplinite condiţiunile de formă ale obligaţiunilor cambiale ale acelora în contra cărora se cere executarea, va admite cererea.

Art. 112.—Cu cel puţin şapte zile înainte de orice executare, agentul va face o somaţiune debitorului să plătească datoria înştiinţându-l că, la caz contrariu, se va procede la executarea silită, şi că în intervalul de şapte zile are dreptul să facă opunere în care să arate motivele sale.

Somaţiunea trebuie să fie însoţită de copia cererei de executare şi a actelor necesare pentru exercitarea acţiunei cambiale.

Ea trebuie comunicată debitorului în persoană sau la domiciliul real după normele de comunicare ale acţiunilor.

In caz când adresa obligatului cambial e scrisă pe cambie cu mâna proprie, somaţiunea se va putea comunică la această adresă.

Art. 113.— Debitorul este obligat să-şi aleagă prin petiţiunea de opunere domiciliul în comuna de reşedinţă a instanţei care a ordonat executarea. Până la alegerea acescestui domiciliu nu se va da curs opunerei sale şi nici nu se va putea suspenda executarea.

Art. 114.—Opunerea la plată nu suspendă executarea dar judecătorul competente are dreptul la cererea oponentului, dacă acesta invocă motive serioase, să ordone suspendarea în tot sau în parte a actelor de executare, cu sau fără cauţiune.

Art. 115.—Instanţa care a admis executarea, primind opunerea dată în termen, va cită părţile spre a se judecă după normele acţiunei cambiale ordinare.

Art. 116.—In tot cursul executării şi chiar în interval de şase luni dela ultimul act de executare, debitorul are dreptul să intenteze pe cale comercială ordinară contra creditorului urmăritor o acţiune principală în scopul de a dovedì netemeinicia urmărirei cambiale şi de a cere daune. Cu această ocaziune debitorul are dreptul să prezinte excepţiunile pe cari din cauze independente de voinţa lui nu le-a putut invocà în termenul de şapte zile dela somaţiune.

Art. 117. — Opunerile bazate pe nulităţi relative la înmânarea somaţiunei precum şi acelea bazate pe faptul că somaţiunea a fost înmânată la altă adresă de cât cea în drept, pot fi făcute până la încheierea ultimului act de executare.

In caz de deschidere a acţiunei publice pentru falş comis în dauna celui urmărit, judecătorul are facultatea să ordone oricând suspendarea executărei cu sau fără cauţiune.

Secţiunea XI. Despre cambia purtând semnătura unor persoane incapabile sau o semnătură falşă sau falşificată.

Art. 352. — Cambia semnată de persoane incapabile e valabilă în privinţa persoanelor capabile cari au semnat-o.

Cambia purtând o semnătură falşă sau falşificată are tărie faţă cu toţi giranţii şi emitentul ale căror semnături nu sunt falşe sau falşificate.

Art. 353.—Acei cari au girat, avalizat sau acceptat o cambie falşă, sunt obligaţi faţă cu posesorul ca

Secţiunea XVI. Despre cambia purtând semnătura unor persoane incapabile sau o semnătură falşă sau falşificată.

Art. 118. — Cambia semnată de persoane incapabile e valabilă în privinţa persoanelor capabile cari au semnat-o.

Falşificarea unei semnături, chiar a trăgătorului, a acceptantului sau a emitentului, nu atinge întru nimic validitatea celorlalte semnături.

Art. 119.—Acei cari au girat, avalizat sau acceptat o cambie falşă ori falşificată sunt obligaţi faţă cu

şi când ar fi girat, avalizat sau acceptat o cambie adevărată.

posesorul ca şi când ar fi girat, avalizat sau acceptat o cambie adevărată.

In cazul alteraţiunei textului unei cambii semnatarii ulteriori acestei alterări sunt ţinuţi în termenii textului alterat; semnatarii anteriori sunt ţinuţi în termenii textului original.

In caz când nu se poate stabili că semnătura e anterioară alterărei, nici că e ulterioară, se consideră ca anterioară.

Secţiunea XII. Despre cambia pierdută sau sustrasă.

Art. 357.—Posesorul care se va justifica prin o serie neîntreruptă de giruri nu poate fi obligat a înapoia cambia, exceptându-se cazul de rea credinţă, sau de greşeală mare săvârşită în dobândirea ei.

Art. 355.—Proprietarul unei cambii pierdută sau sustrasă, poate cere anularea ei la tribunalul comercial al locului plăţei. Dacă prezidentul tribunalului va găsi că reclamantul a justificat proprietatea şi pierderea sau sustragerea cambiei, el va ordona, prin încheiere, publicarea unei ordonanţe, cuprinzând transcrierea exactă sau o descriere precisă a cambiei pierdută sau sustrasă şi invitarea către oricine o posedă, de a o înfăţişà la grefa tribunalului, înştiinţând că, în lipsa de înfăţişare ea se va declarà fără tărie faţă cu posesorul.

(Vezi alin. II şi urm. la art. 122 nou).

Secţiunea XVII. Despre cambia pierdută sau sustrasă.

Art. 120.—Posesorul care se va justificà prin o serie neîntreruptă de giruri nu poate fi obligat a înapoia cambia sau a plătì suma pe care a obţinut-o fie prin transmitere, fie prin încasarea ei. Se exceptează cazul de rea credinţă sau de greşeală mare săvârşită în dobândirea cambiei.

Art. 121.—Posesorul care a pierdut sau căruia i s'a sustras o cambie poate cere anularea ei la preşedintele tribunalului comercial sau la judecătorul de ocol al locului plăţii, după valoarea cambiei.

Dacă judecătorul va găsi că reclamantul a justificat că posedase cambia şi că a pierdut-o sau i s'a sustras, va da o ordonanţă care va cuprinde: *a)* transcrierea exactă sau o descriere precisă a cambiei pierdute sau sustrase; *b)* ordinul către tras, emitent şi avalişti lor de a nu efectua plata în mâinile celui care le va prezenta cambia, şi obligaţiunea pentru acceptant şi emitent de a consemnà suma la Casa de Depuneri sau la Banca Naţională ori

Art. 335. — (Vezi alin I la art. 121 nou).

Termenul pentru prezentarea cambiei va fi de 40 zile pentru cambiile trase sau emise în ţară; iar pentru cele afară din ţară se vor aplica termenele prevăzute în art. 346.

Ordonanţa va trebui să fie afişată în sala tribunalului, în localurile bursei celei mai apropiate şi în sala comunei locului plăţei, ea va trebui să fie publicată deasemenea în foaia anunţurilor judiciare ale aceluiaş loc şi în alte ziare pe cari, după împrejurări, prezidentul le va însemna în încheerea sa.

Termenul va curge dela data scadenţei cambiei dacă ea n'a ajuns încă la scadenţă şi în caz contrariu dela publicarea ordonanţei.

Art. 356. — In cursul termenului stabilit în articolul precedent, proprietarul cambiei va putea exercita actele cari tind la păstrarea drepturilor sale şi după scadenţă el va putea cere plata, dând cauţiune sau, în lipsă de cauţiune, consemnarea sumei.

După trecerea acestui termen şi constatându-se că cambia pierdută sau sustrasă nu s'a prezentat, ea se va declara fără tărie, faţă cu posesorul, prin o hotărâre a tribunalului, dată contradictoriu cu cei obligaţi.

Această hotărâre va descărca cauţiunile date.

sucursalele ei sau la administraţia financiară sau la percepţiile fiscale; *c)* invitarea către oricine posedă cambia de a o înfăţişa la grefa acelui tribunal sau a judecătoriei, cu înştiinţarea că în lipsă de înfăţişare cambia se va declară fără tărie faţă cu orice posesor.

Art. 122.—Termenul este de şase zeci zile şi va curge dela data scadenţei cambiei, dacă ea nu a ajuns încă la scadenţă; în caz contrariu, dela publicarea ordonanţei în Monitorul Oficial precum şi în toate ziarele desemnate de judecător.

Pentru cambiile plătibile la vedere termenul se socoteşte dela cea din urmă zi când e permis să fie prezentate la plată.

Ordonanţa va trebui afişată în sala judecătoriei sau tribunalului, în localul bursei celei mai apropiate şi în sala primăriei locului plăţii. Ea va trebui publicată în Monitorul Oficial şi în alte ziare pe cari preşedintele sau judecătorul le va desemnà în ordonanţa sa.

Art. 123. — Când cambia se înfăţişază înainte de pronunţarea hotărârei de anulare, se va da reclamantului un termen potrivit pentru a intentà acţiunea în restituire; dacă nu o intentează în acest termen, oprirea de a se plăti este desfiinţată.

Dacă trece termenul şi se constată că nu s'a prezentat cambia pierdută sau sustrasă, ea se va declară fără tărie faţă cu orice posesor prin o hotărâre dată după citarea celor obligaţi.

Art. 124. — Hotărârea de anulare rămasă definitivă ţine locul cambiei pierdute sau sustrase.

Art. 125. — Hotărârea de anulare nu exclude din partea celui prejudiţiat prin ea acţiunea comercială în contra celui care a obţinut-o pe nedrept.

Art. 126. — Procedura anulării e aplicabilă şi la cambiile iscălite în alb a căror identitate poate fi recunoscută, întrucât e compatibilă cu regulele cari guvernează asemenea înscrisuri.

Dacă în cambie nu se arată locul plăţii judecătorul compentinte e cel dela domiciliul emitentului sau trasului.

Art. 127. — Cel care cu rea credinţă a cerut anularea unei cambii se pedepseşte cu închisoare corecţională dela unu până la trei ani şi cu amendă care nu poate fi mai mică de zece la sută din suma arătată în cambie, în afară de pedepsele mai grave prevăzute de codul penal.

Secţiunea XIII. Despre ordinul în producte sau mărfuri.

Art. 359.—Ordinul în producte sau mărfuri trebue să cuprindă numirea de poliţă sau de ordin în producte sau mărfuri, rostită în textul înscrisului şi să arate natura productelor sau mărfurilor de predat, calitatea şi cantitatea lor.

Art. 360.—In ordinul în producte sau mărfuri se va hotărî epoca când va trebui să se facă predarea.

In lipsă de asemenea lămuriri, calitatea de poliţă va fi exclusă, cu rezerva efectelor obligaţiunilor după natura lor civilă sau comercială.

Art. 361.—După trecerea terme-

Secţiunea XVIII. Despre cambia în producte sau mărfuri.

Art. 128. — Cambia în producte sau mărfuri trebuie să cuprindă numirea de cambie în producte sau mărfuri în textul înscrisului, să arate natura, calitatea şi cantitatea productelor sau mărfurilor de predat, precum şi epoca în care va trebui să se facă predarea.

In lipsă de asemenea arătări calitatea de cambie va fi exclusă, cu rezerva efectelor obligaţiunilor după natura lor civilă sau comercială.

Art. 129. — Dacă posesorul vrea

nului fixat în ordin, posesorul va avea facultatea a-l executa sau prin încărcarea mărfei pe apă sau pe uscat, sau prin strămutarea acestei mărfi în alte locuri de depozit, sau în alte magazii.

Dacă posesorul vrea să o păstreze în depozitele sau în magaziile unde se găseşte, după trecerea termenului fixat prin ordin, mărfurile vor rămâne pe socoteala şi în rizicul său.

Art. 363. — Preţul mărfei nepredate se va regula, întrucât priveşte plata despăgubirilor, după cursul pieţei la locul şi în timpul hotărît pentru predare.

Cursul se va regula după dispoziţiunile cuprinse în art. 40.

să păstreze mărfurile şi productele şi după trecerea termenului fixat în cambie, în depozitele sau în magaziile unde se găsesc, şi dacă uzurile locale permit, ele vor rămâne pe socoteala şi rizicul său.

Art. 130. — Dacă posesorul cambiei în producte se prezintă după scadenţă, el nu are dreptul să ceară, nici debitorul nu are dreptul să pretindă, predarea în natură.

Preţul mărfei nepredate se va determina după preţul curent dela locul şi din timpul hotărît pentru predare.

Acest preţ se va hotărî după listele bursei sau după mercurialele locului unde urma să se execute contractul, sau în lipsă după acelea ale locului celui mai apropiat sau după orice altfel de probă.

CAPITOLUL II

Despre cek.

Art. 364.—Oricine are sume de bani disponibile la o bancă sau la orice persoană va putea dispune de aceste sume, în tot sau în parte, în folosul unui al treilea prin un cek.

Art. 365.—Cekul trebue să arate suma de plătit, să fie datat şi semnat de eminent. El va putea fi emis la înfăţişător sau în folosul unei persoane numite. Va putea fi plătibil la vedere sau într'un termen care nu va fi mai mare de zece zile dela înfăţişare.

El va putea să fie subscris în ordin şi transmis chiar prin gir în alb.

CAPITOLUL II.

Despre cek.

Art. 131.—Oricine are sume de bani disponibile la o bancă sau la orice persoană va putea dispune de aceste sume în tot sau în parte prin cekuri, dacă este autorizat de tras, chiar în mod implicit.

Art. 132.—Cekul trebuie să arate data (locul, ziua, luna şi anul), denumirea de cek în textul înscrisului, suma de plătit scrisă în litere şi să fie semnat de trăgător.

Lipsa datei, a denumirei de cek în textul înscrisului, lipsa sumei, a semnăturei trăgătorului sau adăogirea de condiţiuni sau contrapres-

tațiuni la plată, exclud calitatea de cek.

Art. 133.—Cekul va putea fi tras în folosul unei persoane numite, la înfățișător, sau fără numele unui beneficiar.

Trăgătorul se poate desemna el însuși ca beneficiar sau ca tras.

Dacă cekul nu arată persoana beneficiarului, ori o arată cu adaosul «sau la înfățișător», cekul se consideră că este la înfățișător.

Cekul e plătibil la vedere, chiar dacă arată altă scadență.

Art. 134.—Nu e valabilă tragerea de duplicate la cekurile trase și plătibile în România, nici la cekurile trase în România și plătibile în străinătate cari nu poartă numele primului beneficiar.

Art. 135.—Sunt valabile cekurile cari cuprind declarația expresă că nu trebuiesc plătite decât unei anumite persoane.

Asemenea cekuri nu mai pot fi girate nici chiar pentru încasare. Girurile ulterioare declarațiunei se consideră nescrise.

Art. 136.—Cekul care e tăiat (barat) pe față de două linii pararele nu poate fi plătit de cât unui bancher sau unui agent de schimb.

Bararea poate fi făcută de trăgător sau de oricare posesor.

Bararea e generală, dacă nu cuprinde între cele două linii paralele nici o desemnare, sau cuprinde numai desemnarea «bancher», «agent de schimb» sau un termen echivalent sau numai cuvintele «și C-ia».

Bararea e specială când cuprinde între cele două linii numele unui bancher sau unui agent de schimb.

Bararea generală poate fi trans-

formată în barare specială. Bararea specială nu se poate transforma în barare generală.

E interzisă ştergerea barării sau a numelui bancherului sau al agentului de schimb desemnat pe cek.

Art. 137.—Cekul cu barare specială nu poate fi plătit de cât bancherului sau agentului de schimb care e desemnat între cele două linii, sau altui bancher ori agent de schimb căruia el l-a girat «pentru încasare».

Trasul care plăteşte cekul barat unei alte persoane de cât unui bancher sau agent de schimb, în cazul când bararea este generală, sau unei alte persoane decât bancherului sau agentului de schimb desemnat, sau giratarului lor «pentru încasare» în condiţiunile de mai sus, în cazul când bararea e specială, este responsabil pentru prejudiţiul cauzat, fără ca daunele interese să poată fi mai mari de cât suma plătită.

Art. 138.—Posesorul cekului poate refuzà plata parţială.

Art. 139. — Trăgătorul şi orice posesor al unui cek poate să interzică plata în numerar a cekului, înserând pe faţa cekului între două linii paralele menţiunea transversală: «în socoteală», «viriment» sau alte expresiuni echivalente.

In acest caz cekul nu poate să dea loc decât la o regulare în registre. Regularea în registre valorează plată.

Menţiunea în socoteală nu poate fi revocată.

Neţinerea în seamă a acestei menţiuni face pe tras răspunzător de prejudiţiul cauzat, fără ca dau-

nele interese să poată depăşi valoarea cekului.

Art. 140.—Protestul trebue făcut cel mai târziu în cele două zile de lucru care urmează după expirarea termenului de prezentare. In toate cazurile el trebuie menţionat pe cek, arătându-se şi data când a fost făcut.

Protestul poate fi înlocuit prin o declaraţie de refuz de plată scrisă pe cek, semnată de tras şi cu arătarea zilei prezentării.

Cekul plătibil în mai multe localităţi poate fi protestat la oricare din ele.

Art. 367. — Posesorul cekului trebue să-l înfăţişeze trasului pentru plată, în cele opt zile dela dată dacă el este emis în locul plăţei, şi în cele 15 zile dacă el e plătibil într'un loc osebit de acela unde el este emis. Ziua datei nu este cuprinsă în acest termen.

Art. 141. — Cekul tras în locul plăţii trebuie înfăţişat pentru plată în cele zece zile dela dată, iar dacă e plătibil în altă comună decât unde este tras, în cincisprezece zile. Ziua datei nu este cuprinsă în acest termen.

Termenul de înfăţişare la plată al unui cek tras din ţară asupra străinătăţii se fixează după legea locului plăţii. Dacă legea locului plăţii nu-l prevede, termenul va fi de treizeci de zile dela data cekului. Tot în acest termen trebuie prezentat pentru plată cekul tras din ţară străină şi plătibil în România.

Art. 368.—Posesorul cekului, care nu-l înfăţişează în termenele de mai sus, pierde acţiunea sa în contra giranţilor ; el pierde chiar acţiunea sa în contra emitentului, dacă suma nu este disponibilă prin faptul trasului, la scadenţa termenelor de mai sus.

Art. 142.—Posesorul cekului care nu-l înfăţişează în termenele de mai sus pierde acţiunea de regres în contra giranţilor şi avaliştilor acestora. El pierde, în tot sau în parte, chiar acţiunea în contra trăgătorului, dacă acesta a pierdut, în tot sau în parte, din cauza neînfăţişării la timp, suma arătată în cek.

Art. 143. — Posesorul cekului nu are acţiune directă contra trasului pe temeiul disponibilităţii sumei sau autorizării acestuia.

Art. 144. — Moartea trăgătorului sau incapacitatea supravenită după tragerea cekului nu îndreptăţeşte pe tras să refuze plata cekului.

In caz de faliment se aplică dispoziţiunile respective.

Art. 145.—Trasul care plăteşte un cek cu suma alterată sau cu semnătura trăgătorului falşă ori falşificată, nu se poate prevalà la această plată faţă de trăgător, afară de cazul când trăgătorul este în culpă.

Orice clauză contrară este nulă.

Art. 369. — Acela care emite un cek fără dată, sau cu o dată falsă, sau fără să existe în mâinile depozitarului suma disponibilă, va fi pedepsit cu o amendă egală cu zece la sută a sumei arătată în cek, afară de pedepsele prevăzute în legea penală dacă va fi caz.

Art. 146. — Acela care trage un cek fără dată ori cu o dată ulterioară va fi supus unei amenzi fiscale de zece la sută din valoarea cekului.

Acela care trage un cek, fără să existe în mâinele trasului suma disponibilă în momentul tragerei, sau deşi a existat atunci dar a încetat să fie disponibilă la scadenţă prin faptul neîndreptăţit al trăgătorului, va fi supus unei amenz fiscale de zece la sută a sumei nedisponibile.

Acela care, în vedere de a-şi procura sie-şi sau altora un folos în paguba averei altuia, trage un cek fără să aibă sume disponibile la tras, sau retrage în tot sau în parte sumele cari erau disponibile în momentul tragerei, se va pedepsi cu închisoare dela şase luni până la trei ani şi cu o amendă care nu poate fi mai mare decât suma disponibilă.

Art. 356.—Sunt aplicabile cekului toate dispoziţiunile privitoare la gir, la aval, la semnătura persoanelor incapabile, la semnăturile falşe sau falşificate, la scadenţa şi plata cambiilor, la protest, la acţiunea în

Art. 147. — Dispoziţiunile dela cambie se aplică şi cekului întrucât sunt compatibile.

contra giranţilor, la biletele pierdute sau sustrase.

CAPITOLUL III.

Despre înscrisuri la ordin.

Art. 148.—Orice înscris civil sau comercial altul decât cambia, cambia în producte sau mărfuri şi cekul, prin care subscriitorul se obligă către o persoană anumită de a plăti sau de a face să i se plătească o sumă de bani sau o cantitate de lucruri fungibile, fără ca plata să fie subordonată unei contraprestaţiuni, poate fi transmis prin gir, dacă acest mod de transmitere e expres prevăzut în textul înscrisului sau dacă e înserată clauza «la ordin».

Tot astel sunt transmisibile prin gir înscrisurile cari în virtutea legii pot fi trase sau emise la ordin.

In privinţa înscrisurilor de mai sus se vor aplica normele dela cambie relative numai: a) la formele girului b) la legitimarea posesorului, c) la cambiile pierdute sau sustrase.

Dispoziţiunile speciale prevăzute de lege pentru anume înscrisuri rămân în vigoare.

Art. 149. — Posesorului unui înscris la ordin nu i se pot opune excepţiunile personale grantului său decât în cazul când girul translativ de proprietate sau pignorativ a fost efectul unei înţelegeri frauduloase.

Art. 150. — Toate obligaţiunile rezultând din înscrisurile de mai sus precum şi drepturile întemeiate pe ele au caracter comercial.

CARTEA IV.

TITLUL II.

Despre prescripţiune.

Art. 949.—Se prescriu prin trecere de cinci ani:

CAPITOLUL IV.

Despre prescripţiuni.

Art. 151.—Acţiunile derivând din cambii, din cambii în producte sau

1. Acţiunile ce deriv din contractul de societate sau din alte operaţiuni sociale, dacă publicaţiunile prescrise în titlul VIII, partea I, au fost regulat făcute;

2. Acţiunile ce derivă din cambii şi din cekuri.

Termenul curge:

Pentru acţiunile prevăzute la No. 1 al acestui articol, din ziua când obligaţiunea a ajuns la termen sau din ziua publicaţiunei actului de disolvare a societăţei, sau a declaraţiunei de lichidare dacă obligaţiunea n'a devenit exigibilă. In cazul prevăzut de art. 103, termenul curge din ziua în care actul de dizolvare poate fi opus celor de-al treilea. Pentru obligaţiunile derivând din lichidarea societăţei termenul începe a curge dela data aprobărei ultimului bilanţ al lichidatorilor.

Pentru acţiunile prevăzute la No. 2, termenul curge din ziua scadenţei obligaţiunei sau din ultima zi a termenului prevăzut de art. 282.

Art. 946.—Prescripţiunea comercială curge chiar contra militarilor în serviciul activ în timp de rezbel, în contra femeei măritate, în contra minorilor chiar neemancipaţi şi a interzişilor, cu rezerva dreptului lor contra tutorului.

Intreruperea prescripţiunei se re-

mărfuri ori din cekuri se prescriu prin trecere de trei ani.

Termenul curge din ziua scadenţei obligaţiunii sau din ultima zi a termenului prevăzut de art. 59.

Art. 152.—Se prescriu prin cinci ani:

1. Acţiunile dintre coobligaţi cambiali, precum: coemitenţi, coacceptanţi, coavalanţi, giranţi conjunctivi;

2. Acţiunile giratarului contra girantului său când girul are efectul unei cesiuni;

3. Acţiunea de îmbogăţire din art. 107.

Art. 153.—Actele întrerupătoare de prescripţiune făcute în persoana unuia din coobligaţii cambiali nu produc efect faţă de ceilalţi coobligaţi.

gulează după dispoziţiunile codicelui civil.

Cu toate acestea, în obligaţiunile cambiale, actele întreruptive de prescripţiune făcute în persoana unuia din coobligaţi nu produc nici un efect faţă cu ceilalţi coobligaţi.

Art. 154. — După prescripţiunea acţiunei cambiale posesorul poate să exercite acţiunea derivând din raportul care a dat naştere obligaţiunii cambiale, afară de cazul când se va dovedi că a fost novaţiune.

TITLUL III.

Dispoziţiuni tranzitorii.

Art. 960.—Cambiile şi biletele la ordin emise înaintea acestui codice, girurile şi acceptaţiunile şi avalurile făcute în orice epocă se vor regula după legile anterioare.

Cu toate acestea, din ziua punerei în lucrare a noului codice, se vor aplica acestor titluri dispoziţiunile nouei legi, privitoare la forma şi la termenele protestului şi la măsurile de luat în cazul de pierdere a acelor titluri.

Pentru cambiile şi biletele la ordin, a căror scadenţă va fi chiar în ziua punerei în vigoare a acestui codice, protestul se va face asemenea în forma şi termenele prescrise de dânsul.

CAPITOLUL V.

Dispoziţiuni tranzitorii.

Art. 155.—Valabilitatea obligaţiunilor din cambii, cekuri şi înscrisuri la ordin se apreciază după legea în vigoare în momentul contractării.

Relativ la formele şi termenele protestului cambiilor şi cekurilor, valabile după legea anterioară şi ajunse la scadenţă la intrarea în vigoare a acestei legi, precum şi la măsurile de luat în caz de pierderea unor asemenea titluri, se vor aplica dispoziţiunile legii de faţă.

Art. 156.—Efectele executorii ale cambiei prevăzute în secţiunea XV a capitolului I se vor aplica şi cambiilor trase sau emise sub imperiul legei anterioare şi cu scadenţă sub legea de faţă.

Art. 965.—Termenele pentru neadmisibilitatea acţiunei se vor regula după legea în vigoare la epoca evenimentului care dă loc acţiunei

Art. 157. — Termenele se vor determina după dispoziţiunile legii în vigoare în momentul când încep să curgă.

Art. 966.—Prescripţiunile începute înainte de aplicaţiunea acestui codice se regulează după legile anterioare.

Cu toate acestea, prescripţiunile începute înainte de acea punere în aplicaţiune şi pentru care după legile anterioare s'ar cere încă un timp mai lung de cât cel fixat prin acest codice, se vor împlini cu trecerea acestui termen mai scurt, calculându-l din ziua punerei în aplicaţiune a noului codice.

Căile de atac în contra hotărîrilor se vor determina după dispoziţiunile legii în vigoare în momentul când s'a pronunţat hotărîrea atacată.

Art. 158.—Durata prescripţiunilor începute înainte de aplicarea legii de faţă să determină de legea anterioară.

Cu toate acestea, dacă legea de faţă cere pentru împlinirea lor termene mai scurte decât cele prevăzute de legea anterioară, ele se vor împlini după trecerea acestor termene mai scurte, calculate însă din ziua intrărei în vigoare a legii de faţă.

Durata prescripţiunilor ce nu au început să curgă înainte de punerea în vigoare a legii de faţă va fi aceea determinată de această lege.

Art. 159.—Până la unificarea legii pentru autentificarea actelor în teritoriile alipite, rămân în vigoare dispoziţiunile din legile locale privitoare la semnarea prin punerea de deget, cu pecetie sau alt semn.

Art. 160.—Această lege va intra în vigoare după şase luni dela publicarea ei în Monitorul Oficial.

PROECT PRELIMINAR PENTRU UN NOU COD DE COMERŢ ITALIAN

In Italia în 1919 Ministerul de justiţie, a numit o comisiune, compusă din cei mai renumiţi profesori de drept comercial, cu însărcinarea să redacteze un proect de cod de comerţ.

Comisiunea terminând lucrările, a publicat în 1922 în editura Hoepli din Milano proectul, despre care am avut ocaziunea să vorbim de mai multe ori în lucrarea de faţă.

Credem necesar, pentru unificarea noastră legislativă să extragem din acel proect partea care se referă la cambie.

Proectul italian este interesant, de oarece avem pe deoparte cu Italia comunitate de legislaţie comercială; iar pe de altă parte atât România cât şi Italia se găsesc în faţa aceloraşi probleme: contopirea legislaţiei vechiului Regat cu legislaţia provinciilor alipite, în cari guvernează încă legile austriace şi ungare.

PROECT PRELIMINAR PENTRU UN NOU COD DE COMERȚ ITALIAN

CARTEA II. TITLURILE DE CREDIT.

TITLUL II. CAMBIA.

CAPITOLUL I.

Forma Cambiei.

Art. 334.

Cambia este un titlu de credit, ce trebue să cuprindă:

1°. locul și data emisiunii;

2°. denumirea de «cambie» scrisă în textul titlului;

3°. ordinul de a plăti sau promisiunea de a plăti fără condițiuni sau contra prestațiuni, o sumă determinată;

4°. arătarea primitorului;

5°. timpul și locul plății;

6°. subscrierea trăgătorului sau a emitentului.

Cambia, care cuprinde ordinul de a plăti, trebue să arate persoana trasului.

Cambia, care cuprinde promisiunea de a plăti, se mai poate denumi «bilet la ordin».

Art. 335.

Cambia poate fi plătibilă:

1°. la vedere;

2°. la un anumit timp dela vedere;

3°. la un anumit timp dela dată;

4°. la o zi fixă.

Dacă lipsește orice arătare a scadenții, cambia se va socoti plătibilă la vedere. Scadența trebue să fie unică pentru toată suma.

Art. 336.

Dacă locul de emisiune nu s'a arătat, se va socoti ca atare locul eventual arătat lângă numele trăgătorului sau al emitentului.

Dacă locul plăţii nu s'a arătat anume, se va socoti ca atare locul eventual arătat lângă numele emitentului sau al trasului; iar în lipsă, dar numai pentru biletul la ordin, locul de emisiune se va socoti ca loc de plată.

Art. 337.

Dacă suma este scrisă de mai multe ori pe titlu, în caz de nepotrivire va prevalà suma cea mai mică.

Art. 338.

Lipsa sau insuficienţa uneia din cerinţele arătate în articolele precedente esclude titlului orice tărie cambială.

Cambia poate fi completată cu cerinţele esenţiale până în ziua, în care se prezintă la plată.

Art. 339.

Dacă cuprinsul titlului a suferit vreo alterare, acei ce au subscris titlul mai înainte de alterare sunt ţinuţi potrivit textului original; acei ce l'au subscris după alterare, sunt ţinuţi potrivit textului alterat.

Art. 340.

Sunt fără tărie cambială, deşi cuprinse în titlu, promisiunea de dobinzi şi dispensa de protest, oricum ar fi exprimate.

Art. 341.

Cambia poate fi plătibilă la un terţ, chiar şi în comuna de domiciliu sau de reşedinţă a trasului ori a emitentului. Dacă nu s'a arătat că plata va fi făcută la terţa persoană de către tras sau de către emitent, se socoteşte că va fi făcută personal de terţ.

Cambia poate fi trasă în favoarea trăgătorului.

Poate fi trasă asupra chiar a trăgătorului.

Poate fi trasă sau emisă în numele unei terţe persoane.

Art. 342.

Cel ce semnează o cambie ca reprezentant, fără a avea împuternicire îşi asumă personal o obligaţiune cambială.

CAPITOLUL II.

Girul.

Art. 343.

Girul transferă proprietatea cambiei şi toate drepturile inerente ei, şi face pe girant răspunzător solidar pentru obligaţiunea cambială.

Art. 344.

Girul trebue scris pe cambie şi subscris de girant.

Girul e valabil, chiar atunci când girantul îşi pune numai semnătura pe dosul cambiei.

Posesorul cambiei nu poate şterge numele giratarului. El poate să umple girurile în alb.

Girul cu clauza la purtător valorează ca un gir în alb.

Art. 345.

Condiţiunile scrise în gir nu au tărie cambială.

Girul parţial e nul.

Art. 346.

Dacă un obligat a oprit transferarea cambiei cu clauza «nu la ordin» sau cu o alta echivalentă, girurile, făcute cu toată oprirea, produc, faţă numai cu cel ce a inserat clauza, efectele unei cesiuni.

Art. 347.

Girul cu clauza «pentru procură», «pentru încasare», «pentru mandat» sau alta echivalentă, autoriză pe giratar să exercite toate drepturile derivând din cambie, dar nu a o gira mai departe, afară numai «pentru procură».

Obligaţii pot să opună giratarului numai excepţiunile opozabile girantului.

Girul cu clauza «valuta în garanţie», «valuta în gaj» sau altă echivalentă, atribue giratarului aceleaşi facultăţi ca şi girul «pentru procură»; dar obligaţii nu pot să-i opună excepţiunile personale girantului, afară numai dacă girul nu este efectul unei înţelegeri frauduloase.

Girul cu clauza «fără garanţie» sau alta echivalentă, exclude obligaţiunea girantului.

Art. 348.

Girul unei cambii ajunsă la scadenţă produce efectele unei cesiuni.

CAPITOLUL III.

Acceptarea.

Art. 349.

Cambia poate fi prezintată la acceptare de oricare detentor în locul indicat lângă numele trasului, sau, în lipsă, în locul de domiciliu sau reşedinţă a trasului.

Prezentarea se poate face până în ajunul scadenţii.

Art. 350.

Trăgătorul poate să facă obligatorie prezintarea şi să fixeze chiar un termen înăuntrul căruia trebue să aibă loc. Poate să oprească prezintarea, afară numai de cambiile la un anumit timp dela vedere, sau să oprească ca ea să aibă loc mai înainte de un termen determinat.

Dacă trăgătorul nu a oprit prezentarea, orice alt obligat o poate impune; poate să fixeze chiar un termen înăuntrul căruia trebue să aibă loc.

Art. 351.

Cambia la un anumit timp dela vedere trebue să fie prezintată la acceptare înăuntrul celor 6 luni dela dată.

Acelaş termen se va respectà pentru prezintarea la vizare a biletului la ordin plătibil la un anumit timp dela vedere.

Oricare obligat poate stabilì un termen mai scurt.

Art. 352.

La cambiile la un anumit timp dela vedere, precum şi la acelea la cari prezintarea este obligatorie înăuntrul unui termen dat, ziua prezintării se probează cu data ce o are acceptarea sau vizarea şi în lipsă cu protestul dresat în timp util.

Art. 353.

Posesorul, care lasă să expire termenul fixat de lege sau de către vre unul din obligaţi fără a face prezintarea, decade din acţiunea de regres în primul caz în contra tutulor obligaţilor, iar în al doilea caz în contra obligatului, care a fixat termenul şi contra obligaţilor următori.

Art. 354.

Cel care prezintă cambia la acceptare nu e ţinut să o lase în mânile trasului. Trasul poate cere ca o nouă prezintare să i se facă înăuntrul a două zile de lucru următoare.

Art. 355.

Acceptarea trebue să fie scrisă pe cambie şi subscrisă de acceptant. Ea se exprimă prin cuvintele «accept», «văzut» sau altele echivalente; dar simpla subscriere a trasului pe faţa anterioară a titlului însemnează acceptare.

Acceptarea nu poate fi ştearsă după ce cambia a fost restituită.

Art. 356.

Dacă o cambie e plătibilă într'un loc deosebit de al domiciliului sau al reşedinţei trasului, acesta poate indicà pe titlu persoana însărcinată să plătească; în caz contrariu se înţelege că el voeşte să plătească personal în locul stipulat.

Art. 357.

Prin efectul acceptării trasul este obligat să plătească cambia la scadenţă.

Acceptantul este obligat cambiarmente chiar faţă de trăgător, dar nu are acţiune cambială în contra acestuia.

Art. 358.

Acceptarea poate fi limitată la o parte din suma arătată în cambie.

Orice altă limitare sau condiţiune însemnează refuz de acceptare; dar acceptantul rămâne obligat în termenii (potrivit) declaraţiunii sale.

CAPITOLUL IV.

Acceptarea prin intervenţiune.

Art. 359.

Cambia neacceptată de tras poate fi acceptată prin intervenţiune de către un indicat la nevoie.

Acceptarea prin intervenţiune nu poate fi limitată sau condiţionată; trebue să fie scrisă pe cambie şi subscrisă de către acceptant. Ea se exprimă cu cuvintele «accept», «văzut» sau altele echivalente; dar simpla subscriere a indicatului la nevoie pe faţa anterioară a titlului însemnează acceptare prin intervenţiune.

Dispoziţiunea art. 356 se aplică şi acceptării prin intervenţiune.

Art. 360.

Posesorul nu poate exercită acţiunea cambială pentru refuz de acceptare, dacă nu rezultă din actul de protest că el a interpelat fără rezultat pe indicaţii la nevoie, domiciliaţi sau cu reşedinţa în comuna, în care cambia trebuia prezintată la acceptare.

Acceptarea unui indicat la nevoie nu poate fi refuzată. Ea ridică posesorului dreptul de a exercită acţiunea cambială pentru refuz de acceptare în contra onoratului şi a obligaţilor următori (succesivi).

Art. 361.

Dacă acel ce acceptă prin intervenţiune nu arată persoana pentru care acceptă, se înţelege întodeauna că acceptarea a avut loc în onoarea trăgătorului, chiar dacă acceptantul fusese indicat de un girant.

Art. 362.

Acceptantul prin intervenţiune este obligat cambiarmente faţă de posesorul titlului şi faţă de toţi obligaţii ce urmează persoanei onorate.

Această obligaţiune se stinge, dacă cambia nu a fost prezintată acceptantului prin intervenţiune în termenul util pentru dresarea protestului de neplată.

Art. 363.

Acceptantul prin intervenţiune trebue să încunoştiinţeze fără întârziere pe cel onorat de acceptarea sa.

Onoratul şi obligaţii, cari îl preced, pot în orice caz să pretindă dela posesor ca să li se predea cambia contra plăţii, deşi a avut loc intervenţiunea.

CAPITOLUL V.

Avalul.

Art. 364.

Plata cambiei poate fi garantată de unul sau mai multe avaluri.

Avalul trebue să fie scris pe cambie şi se exprimă cu cuvintele «pentru aval» sau altele echivalente, însoţite de subscrierea avalistului.

Art. 365.

Avalistul care plăteşte cambia, are acţiune cambială pentru restituirea sumei în contra avalizatului precum şi contra obligaţilor ce-l preced.

Dacă nu e arătată persoana avalizatului, se înţelege că avalul s'a dat pentru acceptant sau emitent, şi, atât timp cât cambia nu e acceptată pentru trăgător.

Art. 366.

Avalistul este obligat chiar dacă obligaţiunea avalizatului ar fi nevalabilă sau inexistentă.

CAPITOLUL VI.

Duplicatele şi copiile.

Art. 367.

Dacă originalul nu cuprinde clauza «singura» sau alta echivalentă, primitorul are dreptul să obţie pe cheltuiala sa dela trăgător sau emitent unul sau mai multe duplicate.

Orice alt posesor poate să se adreseze trăgătorului sau emitentului prin girantul nemijlocit şi prin giranţii anteriori. Obligaţii sunt ţinuţi să reproducă pe duplicate subscrierile lor.

Diversele exemplare trebuesc să fie identice şi trebuesc să cuprindă în text indicaţiunea de «prima», «secunda», etc.; în caz contrariu fiecare exemplar se socoteşte o cambie distinctă.

Art. 368.

Plata făcută pe baza unui exemplar, liberează de plata tutulor celorlalte. Dar trasul, care a acceptat mai multe exemplare, este obligat pentru fiecare acceptare.

Girantul care a girat mai multe exemplare la persoane diferite şi giranţii posteriori sunt ţinuţi pentru giruri cașì când ar fi cambii distincte.

Art. 369.

Cel care a trimes un exemplar pentru acceptare trebue să arate în celelalte exemplare persoana căreia s'a trimes, iar aceasta va fi obligată să-l restitue, ori când i s'ar cere de către posesorul unuia din celelalte exemplare. In caz de refuz, acel care voeşte să exercite acţiunea de regres, trebue să probeze cu actul de protest:

1º. că exemplarul trimes pentru acceptare nu i s'a restituit la cerere;

2º. că acceptarea sau plata nu s'a putut obţine cu un alt exemplar.

Art. 370.

Posesorul poate să facă una sau mai multe copii după cambie.

Copia trebue să reproducă exact originalul, cu girurile şi cu toate celelalte obligaţiuni şi clauze cari figurează pe original, cu adăogarea «până aici copie» sau alta echivalentă.

Acceptarea, girurile, avalurile subscrise autograf pe copie obligă cașì când ar fi scrise pe original.

Art. 371.

Copia trebue să arate numele posesorului originalului. Acesta este ţinut să consemneze originalul posesorului copiei, fără de care posesorul, care ar voì să-şi exercite drepturile în potriva subscriitorilor copiei, trebue să probeze cu actul de protest, că originalul nu i s'a restituit la cerere.

CAPITOLUL VII.

Scadenţa.

Art. 372.

Cambia la vedere are scadenţa în ziua prezintării.

Ea trebue prezintată la plată înăuntrul celor 6 luni dela dată.

Oricare obligat poate să stabilească un termen mai scurt.

Art. 373.

Scadenţa cambiei la un anumit timp dela vedere este determinată la trate de data acceptării şi la biletul la ordin de vizare, iar în lipsă dela data protestului.

Dacă acceptarea sau vizarea nu poartă data, şi nu s'a dresat protestul, se socoteşte că acceptarea sau vizarea a avut loc în ultima zi utilă pentru prezintare.

Art. 374.

Cambia la una sau mai multe luni dela vedere sau la una sau mai multe luni dela dată, are scadenţa în ziua corespunzătoare zilei vederii sau

a datei; dar dacă luna scadenţii nu are acea zi, cambia are scadenţa în ultima zi a lunii.

Cambia la «jumătatea lunii dela vedere» sau la «o jumătate lună dela dată», are scadenţa după 15 zile dela vedere sau dela dată. La scadenţele la «o lună şi jumătate dela vedere» sau «o lună şi jumătate dela dată» şi la altele asemenea, jumătatea lunii trebue socotită după luna întreagă.

Dacă scadenţa e fixată la începutul, la jumătatea sau sfîrşitul lunii, cambia are scadenţa respectiv la întâi, la cincisprezece sau în ultima zi a lunii.

CAPITOLUL VIII.

Plata.

Art. 375.

Cel ce prezintă cambia la plată dovedeşte că-i proprietar printr'un şir neîntrerupt de giruri, cari ajung până la el.

Girurile şterse se socotesc ca nescrise.

Cine plăteşte nu e obligat să examineze autografia şi legitimitatea girurilor; dar trebue să stabilească identitatea acelui ce prezintă cambia la plată.

Art. 376.

Cambia trebue prezintată pentru plată în ziua scadenţii. Dacă ziua scadenţii e o serbătoare, aceea a plăţii este prima zi următoare de lucru.

Art. 377.

Cambia trebue prezintată în comuna de plată la adresa arătată pe titlu pentru plată.

Când lipseşte o atare indicare, trebue prezintată în zisa comună:

1°. la domiciliul sau la reşedinţa trasului sau al emitentului, ori a persoanei indicate în titlu a plăti pentru el;

2°. la domiciliul sau la reşedinţa acceptantului prin intervenţiune sau a persoanei indicate în titlu a plăti pentru el;

3°. la domiciliul sau reşedinţa indicatului la nevoie.

In caz de lipsă de plată, protestul trebue să menţioneze cercetările făcute şi rezultatul lor.

Art. 378.

Cambia trebue plătită în moneta arătată în ea, potrivit dispoziţiunilor art. 434 [1]).

[1]) Art. 434. Dacă moneta indicată într'un contract nu are curs legal în Regat sau dacă cursul nu a fost exprimat, plata poate fi făcută în moneta ţării după cursul schimbului la vedere la locul scadenţii şi, când acolo nu există un curs al schimbului, după cursul pieţei celei mai apropiate. Dacă ziua plăţii nu este aceea a scadenţii, schimbul se determină după cursul zilei de scadenţă, în afară de îndatorirea debitorului de a plăti dobinzile de întârziere şi repararea daunelor pentru diferenţele de schimb.

Dacă contractul poartă clauza «efectiv» sau alta echivalentă, aceasta trebue observată.

Art. 379.

Posesorul nu poate să refuze o plată parţială oferită de acceptant sau de emitent; este necesar însă protestul pentru conservarea acţiunii de regres pentru partea neplătită.

Art. 380.

Posesorul nu poate fi constrâns să primească plata mai înainte de scadenţă.

Cine plăteşte ori încasează mai înainte de scadenţă o face pe riscul şi pericolul său.

Art. 381.

Posesorul, care primeşte plata, trebue să predea cambia cu chitanţa scrisă pe ea (chitanţă) celui ce plăteşte.

In caz de plată parţială trebue să predea o chitanţă separată şi să facă în acelaş timp menţiune de ea pe cambie.

Art. 382.

Dacă plata cambiei nu e cerută la scadenţă, şi a expirat termenul pentru protest, trasul şi oricare alt obligat are dreptul de a depozită la un institut de emisiune suma arătată în cambie pe cheltuiala şi riscul posesorului, fără îndatorire de a-l avizà.

Art. 383.

Nu sunt admise termene de graţie, de favoare sau de uz pentru plata cambiei.

CAPITOLUL IX.

Plata prin intervenţiune.

Art. 384.

Dacă nu e plătită cambia de către tras sau emitent, poate fi plătită prin intervenţiune:

1°. de către acceptantul prin intervenţiune;

2°. de către indicatul la nevoie;

3°. de către un terţ.

Plata trebue să se facă în termenul util pentru dresarea protestului sau cel mai târziu în ziua următoare şi trebue declarată în actul de protest sau într'un supliment al lui.

Posesorul, care refuză plata, pierde acţiunea cambială în contra persoanei onorate şi în contra obligaţilor, cari îi urmează.

Poate intervenì ca terţ trasul, care a refuzat plata în calitate de tras

Art. 385.

Dacă cel care plăteşte prin intervenţiune nu declară numele persoanei onorate, se înţelege ca atare acceptantul sau emitentul, iar cambiile neacceptate trăgătorul.

Intre mai mulţi intervenienţi pentru onoarea a diferiţi obligaţi, trebue preferit acela, care liberează cel mai mare număr, fără a se păzi ordinea fixată în articolul precedent.

Art. 386.

Cel care plăteşte prin intervenţiune dobândeşte acţiune cambială în contra persoanei onorate precum şi în contra obligaţilor precedenţi.

El are dreptul să primească dela posesor, în momentul plăţii, cambia protestată şi chitanţă.

CAPITOLUL X.

Protestul.

Art. 387.

Protestul trebue făcut într'un singur act de către un notar sau un funcţionar judecătoresc.

Nu se cere asistenţa martorilor.

Art. 388.

Protestul poate fi scris pe cambie sau pe prelungirea ei (allonge). Dacă protestul s'a făcut pe prelungire, notarul sau funcţionarul judecătoresc trebue să pue sigilul său pe linia de unire.

Protestul poate fi făcut şi pe duplicat sau pe copie ori pe act separat. Protestul pe act separat trebue să cuprindă transcrierea cambiei sau a elementelor sale esenţiale.

Art. 389.

Protestul pentru lipsă de accaptare trebue dresat în termenele fixate pentru prezintare, sau cel mai târziu în cele două zile lucrătoare următoare, dar în orice caz mai înainte de ziua scadenţii.

Protestul pentru lipsă de plată trebue dresat în cele două zile de lucru, următoare scadenţii.

Art. 390.

Protestul trebue să cuprindă:

1°. data;

2. numele celui ce cere şi numele persoanelor dela cari se cere;

3. indicarea zilei şi a locurilor, în cari s'a dresat;

4°. obieciul cererilor, răspunsurilor obţinute sau motivele pentru cari nu s'a avut nici unul.

5⁰. subscrierea notarului sau a funcţionarului judecătoresc.

Protestul scris pe cambie sau pe prelungire poate cuprinde numai data formula protestului şi semnătura notarului sau a funcţionarului judecătoresc cu trimetere pentru celelalte cerinţe la registrul, despre care se face vorbire în articolul următor.

Imprejurările de fapt stabilite în protest nu pot fi atacate decât prin înscrierea în falş.

Art. 391.

Notarii şi funcţionarii judecătoreşti trebuesc să noteze protestele cu cerinţele de cari se vorbeşte în articolele precedente, zi cu zi şi în ordinea datei, într'un registru special, numerotat, semnat şi ţinut în formele stabilite pentru repertorii.

Originalul protestului, făcut pe act separat, trebue consemnat posesorului cambiei.

Art. 392.

Moartea, incapacitatea sau falimentul trasului precum şi a altor persoane, cărora cambia trebue prezintată, nu dispensează pe posesor de obligaţiunea de a dresà protestul potrivit art. 377.

Protestul pentru lipsă de acceptare dispensează de obligaţiunea de a prezintà cambia la plată şi de a dresà protestul respectiv.

Art. 393.

Nici un act din partea posesorului cambiei nu poate să înlocuiască protestul pentru a dovedì îndeplinirea actelor necesare conservării acţiunii cambiale.

Cu toate acestea protestul poate fi înlocuit, dacă posesorul consimte, printr'o declaraţiune de refuz de acceptare sau de plată, scrisă şi subscrisă pe titlu sau pe o prelungire de către persoana solicitată să accepte sau să plătească, cu condiţiunea ca declaraţiunea să se înregistreze înăuntrul termenului pentru protest.

CAPITOLUL XI.

Acţiunea cambială.

Art. 394.

Acţiunea cambială directă se exercită în contra acceptantului sau contra emitentului; acţiunea de regres în contra oricărui alt obligat.

Pentru a conservà acţiunea de regres este nevoie să se fi dresat protestul la timp.

Art. 395.

Acţiunea cambială pentru plată poate fi exercitată:

1⁰. în caz de neplată sau în caz de plată parţială;

2º. In caz de neacceptare sau în caz de acceptare parţială;

3º. Când emitentul, acceptantul sau trasul e falit sau a suspendat plăţile, ori atunci când o excepţiune în contra lui a rămas fără rezultat.

In caz de plată sau acceptare parţială, se poate cere numai partea din suma neplătită sau neacceptată.

In cazurile numerilor 2 şi 3, acţiunea poate fi exercitată chiar înainte de scadenţă.

Art. 396.

Ultimul posesor al cambiei precum şi orice alt obligat, care a plătit cambia, pot recurge în potriva tutulor obligaţilor sau în potriva unora ori în potriva unuia singur dintr'înşi, fără să peardă acţiunea în potriva celorlalţi.

Posesorul, care acţionează, nu este ţinut să observe ordinea celor obligaţi.

Art. 397.

Posesorul are dreptul să ceară:

1º. suma arătată în cambie;

2º. dobinzi legale dela scadenţă potrivit art. 436;

3º. cheltuelile protestului şi orice altă cheltuială justificată, precum comisioanele de bancă, de mijlocitori, timbrele şi taxele pentru corespondenţă;

4º. un drept fix de centime 10 pentru fiecare sută de lire din suma arătată în cambie şi pentru orice plată efectuată;

5º. schimbul după cursul locului în care cambia era plătibilă asupra locului de reşedinţă a persoanei în contra căreia se acţionează.

Dacă nu e încă ajunsă cambia la scadenţă, suma arătată în cambie trebue să fie micşorată cu scontul calculat după scontul oficial din ziua de plată şi dela domiciliul fiecărui posesor.

Cine plăteşte, are dreptul să şteargă propria-i subscriere şi aceea a tutulor obligaţilor, cari îl urmează.

Art. 398.

Ultimul posesor şi oricare obligat, care a plătit cambia, pot să se despăgubească de suma, ce li se datoreşte, cu o trată la vedere şi în favoarea sa proprie sau a unui terţ, asupra oricărui dintre obligaţii pe cale de regres.

Trata la vedere este însoţită de cambia originală protestată precum şi de socoteala de întoarcere, redactată potrivit articolului precedent.

Art. 399.

Ultimul posesor al cambiei trebue să înştiinţeze pe propriul său girant şi pe trăgător de neplata cambiei sau de neacceptarea ei înăuntrul a două zile dela data protestului, sub sancţiunea reparării pagubelor.

Indatorirea se socoteşte îndeplinită, dacă înăuntrul termenului fixat s'a trimes celor interesaţi o scrisoare recomandată.

Art. 400.

Pentru exercitarea acţiunii în contra debitorului cambial, cambia are efectele unui titlu executoriu, pentru capital şi accesorii potrivit dispoziţiunilor art. 554 din codul de procedură civilă.

Opoziţiunea la somaţiune nu suspendă executarea; dar preşedintele Tribunalului sau judecătorul de ocol competinte după valoare, după cererea oponentului, poate, dacă acesta invoacă motive grave şi dă o cauţiune satisfăcătoare, să suspende printr'o ordonanţă în totul sau în parte actele de executare, fără atingerea dispoziţiunilor din articolul următor.

Art. 401.

In judecăţile cambiale, atât pornite contradictoriu cât şi cele ivite prin opoziţiile la executări, excepţiunile pot să întârzie condamnarea sau să suspende executarea, numai dacă sunt de grabnică soluţiune. In caz contrariu se pronunţă condamnarea la plată sau continuarea executării, cu sau fără cauţiune din partea creditorului, după aprecierea judecătorului, rămânând ca ulterior să se examineze în fond excepţiunile invocate.

Art. 402.

Incapacitatea oricăruia din obligaţi şi falşitatea uneia din semnături nu are influenţă asupra valabilităţii tutulor celorlalte.

Art. 403.

Dacă obligaţiunea cambială a trăgătorului, a acceptantului sau a emitentului este lovită de prescripţie sau decadenţă, ultimul posesor al cambiei ori obligatul de regres, care a plătit-o, poate să-i acţioneze pe aceştia însă numai pentru suma cu cari s'ar fi îmbogăţit în dauna lui.

Această acţiune nu se admite în contra giranţilor şi contra avaliştilor.

Art. 404.

Dacă s'a pierdut acţiunea cambială, posesorul poate intentă acţiunea, ce derivă din raportul, care a dat naştere obligaţiunilor cambiale, afară numai dacă se probează că a fost novaţiune.

CAPITOLUL XII.

Amortizarea.

Art. 405.

Posesorul cambiei care invoacă pierderea, furtul sau distrugerea, poate să invite pe tras sau pe emitent, pentru ca să suspende plata şi să ceară motivat dela preşedintele Tribunalului locului plăţii amortizarea titlului.

Preşedintele, verificând adevărul faptelor pretinse şi dreptul posesorului asupra cambiei, va da o ordonanţă prin care va pronunţă amortizarea acesteia

şi va autorizà plata după treizeci de zile dela data ordonanţei sau dela data scadenţii cambiei, dacă aceasta nu a ajuns încă la scadenţă, cu condiţiunea ca să nu se fi prezintat între timp opoziţiune din partea deţinătorului.

Dela notificarea invitării, plata cambiei făcută deţinătorului nu liberează pe debitor.

Opoziţiunea deţinătorului trebue notificată nu numai reclamantului, dar şi trasului sau emitentului cambiei.

Dacă termenul mai sus arătat a expirat fără opoziţiune, reclamantul poate să ceară plata prezentând ordonanţa prezidenţială.

Nu se datoresc dobinzi din ziua scadenţii.

Art. 406.

Opoziţiunea suspendă plata până ce nu a fost retrasă sau respinsă prin sentinţă definitivă, cu toate acestea reclamantul poate obţine plata dând cauţiune.

Oponentul nu poate fi obligat să predea cambia, dacă nu se probează reaua credinţă sau culpa gravă în dobândirea ei. Giranţii, în contra cărora s'a dovedit reaua credinţă sau culpa gravă, sunt răspunzători de daune.

Art. 407.

Amortizarea distinge orice drept relativ la cambia amortizată, dar nu prejudecă eventualele pretenţiuni ale posesorului în contra celui ce a obţinut amortizarea.

Art. 408.

Se pedepseşte cu recluziunea dela un an la cinci ani şi cu amendă, care să nu fie inferioară de o zecime din suma din cambie, reclamantul, care cu manifestă rea credinţă a cerut amortizarea cambiei, în afară de pedepsele mai mari ce ar fi prevăzute în codul penal.

CARTEA IV. PRESCRIPŢIA. [1]

CAPITOLUL II.

Prescripţiuni speciale.

Art. 648.

Acţiunea cambială în contra obligatului principal se prescrie prin trecere de 3 ani dela scadenţă sau dela termenul fixat în art. 351 şi 372.

[1] Prescripţia e tratată în Cartea IV-a, care cuprinde 2 capitole: Capitolul I cuprinde dispoziţiuni generale; iar capitolul II tratează despre prescripţiuni speciale. Reproducem numai articolele ce ne interesează din capitolul II.

Acţiunea ultimului posesor în contra obligaţilor de regres se prescrie prin trecere de 90 zile dela scadenţă sau dela termenul arătat mai sus.

Acţiunea obligatului de regres în contra obligatului de regres precedent se prescrie prin trecere de 90 zile dela plata efectivă; dar acţiunea nu va mai putea fi exercitată, dacă aceea în contra obligatului principal s'a prescris sau se prescrie înăuntrul celor 90 de zile următoare.

Art. 649.

Actele întreruptive de prescripţie faţă de unul dintre obligaţii cambiali nu au efect faţă de ceilalţi, exceptându-se cazul când e vorba de obligaţi, cari şi-au luat conjuctiv o unică obligaţiune.

Art. 650.

Dreptul de a completă o cambie în alb se prescrie prin trecere de trei ani din ziua emisiunii titlului în alb.

Această prescripţie nu e opozabilă posesorului de bună credinţă care a primit titlul completat.

Art. 651.

Acţiunea prevăzută de art. 403 se prescrie prin trecere de trei ani dela stingerea obligaţiunii cambiale.

INDEX SISTEMATIC
(VOLUMUL II)

Plata Cambiei.

§ 1. Prezentarea cambiei la plată.

		Pag.
1	Posesorul trebue să prezinte cambia la plată	1
2	Sancţiuni în caz de neprezentare	1
3	Prezentarea la plată şi cambiile domiciliate	5
4	Prezentarea la cambiile impropriu domiciliate	8

§ 2. Ziua plăţii.

5	Principiu general	9
6	In favoarea cui este termenul din cambie	9
7	Ziua plăţii şi ziua scadenţei	9
8	Plata înainte de scadenţă	10
9	Plata după scadenţă	12

§ 3. Amânarea plăţii. Preschimbarea.

10	De câte feluri sunt amânările de plată	14
11	Schimbarea scadenţei. Preschimbarea	14
12	Acordarea unui termen de plată. Efecte	15

§ 4. Locul unde trebue prezentată cambia la plată.

13	Principii generale. In cambie se arată o adresă	17
14	In cambie nu se arată o adresă. Ce se înţelege prin reşedinţă	18

§ 5. Cine primeşte plata la scadenţă.

15	Legitimarea cambială : legitimare formală, legitimare materială	20
16	Legitimarea formală. Principii generale. Când avem un şir neîntrerupt de giruri : diferite ipoteze	21
17	Continuare : giruri falşe	25
18	Continuare : giruri şterse. Redobândirea cambiei de către un obligat de regres	26

Pag.

19 Continuare: efectele unui şir întrerupt de giruri 28
20 Legitimarea materială 28
21 Continuare: stabilirea identităţii posesorului cambiei 32
22 Continuare: giruri după scadenţă 33
23 Capacitatea posesorului cambiei 33
24 Falimentul posesorului 34
25 Regulamentul dela Haga 34

§ 6. Dreptul de depunere după scadenţă.

26 Principiu general 35
27 Depunere tardivă. Procente 35
28 Depunere neacceptată 36
29 Depunerea făcută de tras 36
30 Locul unde se face depunerea 36

§ 7. Opunerea la plată.

31 Art. 321 c. com. şi celelalte legislaţiuni 37
32 Opunerea în caz de perderea cambiei şi în caz de faliment al posesorului 39
33 Efectele opunerii 40

§ 8. Modalităţile plăţii.

34 Drepturile debitorului şi ale trasului când plata este integrală . 41
35 Când plata e parţială 42
36 Plata prezumată 42

§ 9. Moneda în care se face plata.

37 Istoricul articolului 41 c. com. 43
38 Monete având curs legal 44
39 Monete având curs comercial 45
40 Monete fără curs legal sau comercial 47
41 Monetă streină aur 48

§ 10. Plata în parte.

42 Admisibilitatea plăţi în parte în dreptul cambial 49
43 Admisibilitatea este însă excepţională. Consecinţe 50
44 Efectele refuzului de a primì o plată în parte 51

§ 11. Efectele plăţii făcută de către tras (emitent la biletul la ordin). Acţiunea trasului în contra trăgătorului.

45 Se sting toate obligaţiunile cambiale 51
46 Raporturile dintre tras şi trăgător şi acţiunea trasului, care a plătit 51
47 Natura acestei acţiuni 52

§ 12. Plata cambiei şi încetarea de plăţi a debitorului.

48 Principiul dreptului comun 53
49 Dispoziţiunea art. 728 c. com 53
50 Dispoziţia cu caracter de derogare. Cum trebue interpretată . . . 53

§ 13. Plata prin intervenţiune sau pentru onoare.

51 Este o plată subsidiară şi excepţională 55
52 Cine poate intervenì. Intervenienţi solicitaţi 56
53 Continuare : neprezentarea cambiei indicaţilor la nevoie 56
54 Continuare : neprezentarea cambiei acceptantului pentru onoare . 56
55 Intervenienţi nesolicitaţi 57
56 Intervenienţi streini 58
57 In onoarea cui se poate plătì 58
58 In onoarea cui s'a intervenit 59
59 Forma şi termenul, înăuntrul căruia se face intervenţiunea . . . 60
60 Continuare : importanţa datei 61
61 Continuare : nemenţionarea în actul de protest 61
62 Refuzul de a primì plata 62
63 Ffectele plăţii pentru onoare 62
64 Concurs între mai mulţi intervenienţi 63
65 Proectul italian din 1922 65

§ 14. Constatarea refuzului de a plătì. Protestul.

66 Necesitatea protestului 65
67 Caracterele protestului şi de câte feluri este 66
68 Funcţionarii competenţi 67
69 Atribuţiunile funcţionarului 67
70 Funcţionarul are dreptul de a încasà ? 67
71 Incompatibilităţi 68
72 Nu e nevoie de asistenţa martorilor 68
73 Termenele pentru dresarea protestului 68
74 Locul dresării protestului 70
75 Cercetările făcute de funcţionar 70
76 Deosebiri la protestul pentru neacceptare 71
77 Forma protestului 71
78 Existenţa şi valabilitatea protestului poate fi invocată din oficiu ? 72
79 Condiţiunile esenţiale de formă ale protestului 72
80 Registrul de proteste 79
81 Tabloul pe proteste 80
82 Act care să înlocuiască protestul 80
83 Dispensa de protest 82
84 Cine poate dispensà de protest 82
85 Efectele dispensii de protest 83
86 Intre cine îşi produce efectele dispensa ? 83

Pag.

87 Locul unde se însereză clauza de dispensă 84
88 Notificarea refuzului de plată chiar în caz de dispensă . . . 85
89 Forţa majoră şi nedresarea protestului 85
90 Moartea, falimentul, incapacitatea nu apără 86
91 Drept internaţional 86

REGRESUL CAMBIEI

I. Regresul pentra obţinerea unei cauţiuni

§ 1. Obţinerea unei cauţiuni în caz de refuz de acceptare.

Pag.

92 Drept de regres în caz de refuz de acceptare 93
93 Sistemul anglo-american 93
94 Scopul regresului 94
95 Cine poate cere cauţiune 95
96 Cari sunt obligaţi să dea cauţiune 96
97 Din ce se poate compune cauţiunea 96
98 Cine se poate prevalà de cauţiune 96
99 Nu se poate obţine decât o singură cauţiune 97
100 Durata cauţiunii 97

§ 2. Obţinerea unei cauţiuni în caz de nesiguranţă din partea acceptantului sau a emitentului unui bilet la ordin.

101 Raţiunea legii 97
102 Cazurile de nesiguranţă 98
103 Data celor 3 cazuri 98
104 Condiţiunile pentru exercitarea regresului spre a obţine cauţiune. 99
105 Cine este în drept a cere cauţiune 100

II. Obţinerea plăţii pe cale de regres.

§ 1. Condiţiunile exercitării regresului cambial pentru obţinerea plăţii.

107 Enumerarea condiţiunilor 101
108 Constatarea înfăţişerii camdiei la scadenţă şi refuzul trasului . . 101
109 Înştiinţarea că s'a dresat protestul 102
110 Înştiinţarea între diferiţi obligaţi 102

Pag.

111 Forma în care se face înştiinţarea şi dovada 103
112 Termenul de înştiinţare 104
113 Sancţiuni în caz de violarea art. 342 105
114 Continuare: perderea dreptului de a cere procente şi cheltueli . 106
115 Dreptul la despăgubiri 107
116 Termenele pentru exercitarea regresului 107
117 Sistemul legii române în comparaţie cu sistemul legilor germanice. 108
118 Regula de drept intern (art. 345) şi regula de drept internaţional (art. 346) 109
119 Continuare: regula de drept internaţional 109
120 Ipoteze nemenţionate de lege 110
121 Cum se calculează termenul, când acţiunea este exercitată de un obligat de regres 110
122 Schimbarea reşedinţelor obligaţilor de regres 111
123 Răsboi maritim 111
124 De când începe să curgă termenul de regres 111
125 Cum se calculează termenele 112
126 Pluralitate de obligaţi de regres 112
127 Inlăturarea decadenţii 112

§ 2. Ce poate cere pe calea regresului ultimul posesor.

128 Regula generală 112
129 Suma arătată în cambie; dobânda legală, cheltueli; preţul schimbului 113

§ 3. Ce poate cere obligatul de regres, care a plătit.

130 Enumerare 114
131 Cumul de socoteli de întoarcere 114

§ 4 Modurile de exercitarea regresului: Regres prin prezentare şi regres prin contra-cambie.

132 Regresul prin prezentare. Predarea cambiei si a documentelor . 115
133 Regresul prin contra-cambie 116
134 Continuare: forma contra-cambiei şi suma ce o poate cuprinde . 117
135 Continuare: tragerea la vedere şi direct 117
136 Indatorirea de a plăti a retrasatului 117
137 Până când se poate trage o contra-cambie 171
138 Contra-cambia nu se poate trage asupra nnui obligat direct . . . 118

Solidaritatea obligaţilor cambiali

Pag.

139 Solidaritatea pasivă 119
140 Consecinţe ce decurg din autonomia obligaţiunilor cambiale . . 119
141 Trimitere la principiile dreptului comun 120

ACȚIUNEA CAMBIALĂ

§ 1. Schița istorică și drept comparat.

		Pag.
142	Judecata cambiei în evul mediu	121
143	In Austria și Ungaria	122
144	In Germania	122
145	In Anglia	122
146	In Franța	123
147	In Italia	123
148	După codul comercial român	123
149	De lege ferenda	124

§ 2. Instanțele competinte să judece acțiunea cambială în dreptul românesc.

150	Competința se determină după normele procedurii obicinuite	124
151	Competința *ratione loci*	125
152	Domiciliul ales	125

§ 3. Termenele de judecată și căile de atac.

153	Normele speciale arătate în art. 349 c. com.	126
154	Art. 349 c. com. și legea pentru accelerarea judecăților	126

Excepțiunile ce se pot invocà în judecarea unei acțiuni cambiale.

Noțiuni preliminare.

		Pag.
155	Concepțiunea legiuitorilor moderni	129
156	Comparație între legiuirile germanice și codul de comerț italian și român	129
157	Clasificarea excepțiunilor	130

§ 1. Excepțiunile referitoare la forma exterioară a titlului.

158	Cambia nulă nu poate întemeià o acțiune de drept cambial	130
159	Cambia în alb	130
160	Cum operează excepțiunile referitoare la forma titlului	132
161	Data emisiunii	132

Pag.

162 Numirea de cambie sau poliţă 133
163 Numele persoanei sau firma primitorului 133
164 Clauza la ordin 133
165 Suma de plătit 134
166 Scadenţa 134
167 Locul plăţii 134
168 Numele sau firma trasului 135
169 Semnătura trăgătorului sau emitentului 135

§ 2. Excepţiuni referitoare la forma intrinsecă a cambiei.

170 Cari sunt aceste excepţiuni 135
171 *a)* Incapacitatea 135
172 *b)* Falşul cambial 136
173 Continuare: Falşificarea semnăturilor 136
174 Continuare: Falşificarea conţinutului esenţial al cambiei . . 136
175 Continuare: Falşificarea conţinutului neesenţial 137
176 Continuare: Imputabilitatea falşului 138
177 *c)* Lipsa de mandat 138

§ 3. Excepţiuni bazate pe lipsa condiţiunilor necesare pentru exerciţiul acţiunii cambiale.

178 Se împart în: *A.* Excepţiuni bazate pe lipsa de posesiune a cambiei în original; *B.* Excepţiuni bazate pe lipsa de legitimare formală; *C.* Excepţiuni bazate pe stingerea obligaţiunii potrivit dreptului cambial 138
179 Neposedarea cambiei în original 139
180 Lipsa de ligitimare formală 139
181 Stingerea obligaţiunii potrivit dreptului cambial: *a)* adeverinţa de achitare scrisă pe cambie. 139
182 Continuare: *b)* lipsa dresării protestului sau nulitatea lui 140
183 Continuare: *c)* decăderea şi prescripţia 140
184 Continuare: *d)* Cazurile prevăzute de art. 294 şi 324 c. com. . . . 140
185 Continuare: *e)* Anularea cambiei prin amortizare 140

§ 4. Excepţiuni personale.

186 Cum operează aceste excepţiuni şi cari sunt 141
187 1o Excepţiuni privitoare la origina cambiei *a)* viţiuri de consimţimânt. 141
188 Continuare: *b)* furtul sau perderea 142
189 Continuare: *c)* raportul fundamental 143
190 2o Excepţiuni derivând din raporturi concomitente sau posterioare emisiunii: *a)* pactum din non petendo; *b)* acordarea unui termen, preschimbarea, novaţiunea 134

Pag.

191 Continuare: *c)* Excepţiunea că s'a plătit 144
192 Continuare: *d)* compensaţiunea 145
193 3o Excepţiuni de dol 146
194 Diviziunea făcută de Bonelli 147
195 Cine este terţ posesor al cambiei 147

§ 5. Când trebuesc propuse excepţiunile.

196 Istoric 148
197 Ce se înţelege prin «prima înfăţişare» 149
198 Susţinerile D-lui M. Paşcanu 151

§ 6. Excepţiunile personale trebuesc să fie lichide, de grabnică soluţie şi întemeiate pe o probă scrisă.

199 Alineatul III al art. 349 c. com. 153
200 Istoric şi lucrări pregătitoare 153
201 Cum trebuesc să fie excepţiunile personale după art. 324 c. com. italian 155
202 Se poate admite începutul de probă scrisă? 155
203 Jurisprudenţa română 156

Acţiunea pentru îmbogăţire în dreptul cambial.

§ 1. Principii generale.

Pag.

204 Această acţiune este un extremum remedium 161
205 Imprejurările, în cari s'a redactat art. 351 c. com. român, art. 326 italian şi 83 german 161

§ 2. Natura juridică a acţiunii pentru îmbogăţire.

206 Este această acţiune de natură cambială sau este de drept comun? 163
207 Controversa în Germania şi ţările, cari au adoptat ordonanţa cambială germană 163
208 Controversa în Italia 165
209 Cum trebuie să soluţionăm problema în dreptul român 166
210 Ce argumente se aduc de susţinătorii acţiunii cambiale 166
211 Consecinţa rezultând din natura acţiunii 168
212 Normele, ce guvernează acţiunea pentru îmbogăţire: 1 cine are dreptul la atare acţiune; 2° în contra cui se poate intenta; 3° care este obiectul acţiunii 170

Cambiile perdute, furate sau distruse.

§ 1. Principii generale.

Pag.

213 Creanţa la cambie este incorporată în titlu. Consecinţe în caz de perdere ori furt 173
214 In interesul cui este prevăzută procedura amortizării 173
215 Precedente legislative 174
216 Cazurile de amortizare 174
217 Cine poate cere amortizarea 175

§ 2. Procedura Amortizării.

218 Cele 3 faze ale procedurii 176
219 1° Cererea de amortizare. Ce cuprinde 177
220 2° Ordonanţa prezidenţială. Competinţa ratione materiae şi loci . 177
221 Cuprinsul ordonanţei prezidenţiale 180
222 Publicitatea ordonanţei 181
223 Tribunalul nu dă ordin debitorului direct de a nu plăti 181
224 Termenul de prezentarea cambiei 182
225 Sentinţa de amortizare 184

§ 3. Poziţiunea reclamantului în timpul procedurii de amortizare.

226 Cel ce a obţinut ordonanţa prezidenţială, este socotit, în mod fictiv şi provizoriu, caşi când nu ar fi perdut posesiunea cambiei. Censecinţe 185

§ 4. Poziţiunea posesorului cambiei în timpul procedurii de amortizare şi după amortizare.

227 Posesorul se prezintă înainte de pronunţarea sentinţei de amortizare 186
228 Posesorul se prezintă după pronunţarea sentinţei 187

§ 5. Amortizarea în provinciile alipite. Reforme.

229 Amortizarea în Transilvania şi Bucovina 188
230 Amortizarea în proectul italian 188

Decăderea şi prescripţiunea cambială.

§ 1. Decăderea din acţiunea cambială.

		Pag.
231	Principii generale	191
232	Cum se înlătură decăderea	192
233	Falimentul debitorului	192
234	Cambia titlu executoriu; ordinul de plată	193
235	Acţiunea în justiţie	193
236	Perimarea	194
237	Impedicarea decăderii are efect relativ	194
238	Decăderea nu e de ordine publică	195
239	Dispensa de protest şi decăderea	195

§ 2. Prescripţiunea acţiunii cambiale.

240	Ce acţiuni se prescriu prin 5 ani?	196
241	Sistemul legiuirilor germane	196
242	Regulamentul uniform dela Haga	197
243	Anteproectul italian	198
244	Proectele întocmite la Ministerul de Justiţie	199
245	De când începe să curgă prescripţia	199
246	In contra căror persoane curge prescripţia	200
247	Intreruperea prescripţiei	200
248	Cambiii plătibile la vedere şi la un anumit timp dela vedere	200
249	Efectele prescripţiei	201

Unificarea dreptului cambial român.

	Pag.
Examen critic	203
Anteproectul întocmit la Ministerul de Justiţie	227
Proectul preliminar pentru un nou cod de comerţ italian	277

INDEX ALFABETIC

Pagina

Act scris 153
Acțiune cambială 121, 124, 129
Acțiunea pentru îmbogățire 161
Adresa 17
Amânarea plății 14
Amortizare 173
Ante-proect italian 277
— *român* 203
Apel 126, 127
Aviz 102

Bună credință (în caz de amortizare) 187

Cambii domiciliate
— *prezentate la plată* 5
— *pierdute, furate, distruse* 173
Capacitatea posesorului 33
— *debitorului* 135
Cauțiune 93, 97
Clauza «fără protest» (vezi dispensă de protest)
Clauza «la ordin» 133
Compensațiunea 145
Competința de a judecà acțiunile cambiale 124
Concurs între intervenienți 63
Consimțimânt (vițiu) 141
Contra-cambie 116
(A se vedea cuprinsul dela pag. 125).

Data 132
Decăderea 191
Depunerea sumei 35
Dispensa de protest 82, 195
Dol 146
Domiciliate (cambii) 5
Domiciliu ales 125

Excepţiuni 129, 130, 135, 138, 141, 148, 153
— *referitoare la formă* 130, 135
— *referitoare la lipsa condiţiunilor necesare pentru exerciţiul acţiunii cambiale* 138
— *personale* 141
— *când trebuesc propuse* 148
— *cum trebuesc probate* 153

Falimentul posesorului 34
Falimentul debitorului 86
Forţa majoră 85
Furt 142
(Vezi Amortizare)
Falş. Excepţiuni 136

Gaj 147
Giruri
— *în alb* 147
— *Şir neîntrerupt* 21
— *falşe* 25
— *după scadenţă* 33
— *şterse* 26
— *cu titlu de gaj* 147

Identitatea posesorului 32
Incetarea plăţilor 53
Instanţele competinte 124
Intervenţiune (plata prin) 55
Intervenienţi 56
— *concurs între intervenienţi* 63
Imbăgăţire 161
— Natura juridică. Efecte 163

Legitimare 20
Locul pentru prezentare 17

Mandat (lipsă de) 138
Moartea debitorului 86
Moneta (curs legal, comercial) . . . . . 43—48

Numele de cambie sau poliţă 133
Numele beneficiarului 133
Numele trasului 135

Opunerea la plată 137
Ordonanţa prezidenţială 177
Origina cambiei 141

Pierderea cambiei, opunerea la plată 39
— Vezi amortizare
Plata cambiei 1
— Prezentarea la 1
— Ziua plăţii 9
— Plata înainte de scadenţă 10
— Amânarea plăţii 14
— Locul unde trebue prezentată cambia 17
— Cine primeşte plata (legitimare) 20
— Opunerea la plată 37
— Modalităţile plăţii 41
— Monetă în care se face plata 43
— Plata în parte 42, 49
— Efectele plăţii 51
— Incetarea de plăţi a debitorului 53
— Prezumată 42
Plata prin intervenţiune 55
Preschimbare 14
Prescripţia acţiunii cambiale 196
Prezentarea cambiei
— La plată 1
— In caz de amortizare 186
Prima înfăţişare 149
Protest . . . . . 65—87
— Înştiinţare 101, 102

Raportul fundamental 143
Războiu maritim 111
Recurs 127
Registru de proteste 79
Regres pentru cauţiune 93
Regres pentru plată 101
— Ce poate cere ultimul posesor 112
— Ce poate cere obligatul de regres, care a plătit 114
Reşedinţă 18, 111

Scadenţa (ziua) 9
— Plata înainte de scadenţă 10
— Plata după seadenţă 12
— schimbarea scadenţei 14
— excepţiuni referitoare la scadenţă 134
Socoteala de întoarcere 114
Solidaritate 119
Suma de plătit . . . . . 112—114
— excepţiuni 134

Şir întrerupt de giruri 28
Şir neîntrerupt 21

Tabloul de proteste 80
Termen
— pentru dresarea protestului . . . . . 68—110
— pentru exercitarea regresului . . . . . 107—112
— în favoarea cui e termenul din cambie 9
Trăgătorul (semnătura lui) 135

Unificarea dreptului cambial în România 203

Viţiile consimţimântului 141

Ziua plăţii 10
Ziua scadenţei 10

INDEX PE ARTICOLE

(CODUL DE COMERȚ ROMÂN)

Art. 309 . . . . . No. 15—25
„ 310 . . . . . „ 1—18
„ 311 . . . . . No. 67, 73, 248
„ 312 . . . . . No. 7
„ 314 . . . . . „ 42—44
„ 315 . . . . . „ 37—41
„ 316 . . . . . „ 8
„ 317 . . . . . „ 9
„ 318 . . . . . No. 34, 35, 132
„ 319 . . . . . No. 66—73
„ 320 . . . . . „ 26—30
„ 321 . . . . . „ 31—33
„ 322 . . . . . No. 51—56, 59—61
„ 323 . . . . . No. 62
„ 324 . . . . . No. 57, 58, 62, 64
„ 325 . . . . . No. 55
„ 326 . . . . . „ 68—72
„ 327 . . . . . No. 67, 74—76
„ 328 . . . . . No. 77, 79
„ 329 . . . . . No. 68, 77, 79
„ 330 . . . . . No. 79
„ 331 . . . . . „ 82
„ 332 . . . . . „ 90
„ 333 . . . . . „ 83—88
„ 334 . . . . . „ 89
„ 335–337 . . . . . No. 132—138, 128—131
„ 338 . . . . . No. 18
„ 339 . . . . . „ 92—100
„ 340 . . . . . „ 101—105
„ 341 . . . . . „ 3—4
„ 342 . . . . . „ 109—115
„ 343 . . . . . „ 139—141
„ 344 . . . . . „ 128—131
„ 345—348 . . . . . „ 116—127
„ 349 . . . . . „ 121—203

Art. 350 . . . . . No. 67, 73, 108, 116, 126, 231—239
„ 351 . . . . . No. 204—212
„ 352, 353 . . . . . No. 171, 172—176
„ 354 . . . . . No. 213—217
„ 355 . . . . . „ 218—224
„ 356 . . . . . No. 225, 226, 228
„ 357 . . . . . No. 227
„ 949 . . . . . No. 231, 240—249

Notă.—Pentru articolele din legile în vigoare în Transilvania şi Bucovina a se vedea la finele volumului I, unde se găsesc publicate, în întregime aceste legi în traducere şi cu trimiteri la textele corespunzătoare din codul de comerţ român.